

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ
ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1978

Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ
ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1978

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τό 'Υπουργείο 'Εθνικής Παιδείας καί 'Θρησκευμάτων, στήν προσπάθειά του νά συμβάλει στήν υλοποίηση τοῦ ἄρθρου 28 τοῦ Ν. 309/1976 γιά τήν εἰσαγωγή τοῦ Σχολικοῦ - 'Επαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ στό γυμνάσιο, ὀργάνωσε τό Μάρτιο τοῦ 1978, μέ πρωτοβουλία τοῦ ΚΕΜΕ καί μέ τή συνεργασία τοῦ 'Οργανισμοῦ 'Απασχολήσεως 'Εργατικοῦ Δυναμικοῦ (ΟΑΕΔ) καί τοῦ Βρετανικοῦ Συμβουλίου, τρία εἰδικά σεμινάρια, δύο στήν 'Αθήνα καί ἓνα στή Θεσσαλονίκη. Τά σεμινάρια αὐτά τά παρακολούθησαν διακόσιοι πενήντα περίπου ἐκπαιδευτικοί λειτουργοί Μ.Ε., ἓνας ἀπό κάθε γυμνάσιο τῶν περιοχῶν 'Αθηνῶν, Πειραιῶς καί Θεσσαλονίκης, καθώς καί τό οἰκεῖο ἐποπτικό προσωπικό. Γιά κάθε σεμινάριο διατέθηκαν εἴκοσι ὥρες ἐργασίας, κατά τίς ὁποῖες 'Ελλήνες καί ξένοι εἰδικοί ἀνέπτυξαν γενικά καί εἰδικά θέματα τοῦ Σχολικοῦ - 'Επαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ. Ἐγιναν ἐπίσης εὐρύτατες συζητήσεις, μέ τίς ὁποῖες διευκρινίστηκαν πολλά ζητήματα, πρακτικῆς κυρίως φύσεως, σχετικά μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ νέου θεσμοῦ στά σχολεῖα μας.

Μετά τή λήξη τῶν σεμιναρίων ἐφαρμόστηκε πειραματικά ὁ θεσμός κατά τό τελευταῖο τρίμηνο τοῦ διδακτικοῦ ἔτους 1977-78 σέ εἴκοσι γυμνάσια ἀπό τήν περιοχή 'Αθηνῶν-Πειραιῶς καί σέ ἔντεκα ἀπό τήν περιοχή Θεσσαλονίκης. Τήν ἐφαρμογή ἀνέλαβαν ἰσάριθμοι ἐκπαιδευτικοί λειτουργοί, κυρίως γυμνασιάρχες, ἀπό ἐκείνους πού παρακολούθησαν τίς ἐργασίες τῶν σεμιναρίων.

"Ὅμως ἐπιδίωξή μας εἶναι ὅλοι οἱ λειτουργοί τῆς Μέσης 'Εκπαίδευσως νά μνηθοῦν στό νέο θεσμό. Γι' αὐτό καί ἀποφασίσαμε νά περιλάβουμε σέ εἰδικό τόμο τό πλούσιο ὕλικό πού εἶχε προκύψει ἀπό τά σεμινάρια, ὥστε νά γίνει κτήμα ὅλων τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας.

Συγκεκριμένα, ελπίζουμε μέ τόν τόμο αυτό, στόν όποιο ἔχουν συγκεντρωθεῖ οἱ όμιλίες, οἱ εἰσηγήσεις καί τό μεγαλύτερο μέρος ἀπό τίς συζητήσεις πού ἔγιναν στά τρία σεμινάρια, καθώς καί μερικές μονογραφίες ἐπαγγελμάτων, οἱ ἐκπαιδευτικοί μας νά βοηθηθοῦν οὐσιαστικά στήν κατανόηση τῶν βασικῶν στόχων τοῦ Σχολικοῦ-Ἑπαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ καί στή συνειδητοποίηση τῆς σημασίας του γιά τήν Παιδεία τοῦ τόπου, ὥστε νά τόν ἐνστερνιστοῦν καί νά συμβάλουν μέ ζήλο στήν ἐφαρμογή του.

Μέ τίς προσδοκίες αὐτές, συνεχίζοντας τίς προσπάθειες γιά τήν ὁλοποίηση τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἀλλαγῆς, παραδίδουμε στούς ἐκπαιδευτικούς μας καί αὐτή τήν ἔκδοση ὥς ἓνα ἀκόμη δεῖγμα συμπαράστασους στό πολύμοχθο ἔργο τους.

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Ὑπουργός Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων

**ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Κ. Ι. Μ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ**

Μέ τά σημερινά ἐγκαίνια τοῦ σεμιναρίου σας, ἀγαπητοί μου φίλοι, προσθέτουμε ἕνα ἀκόμη κρίκο στήν ἀλυσίδα τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἀλλαγῶν πού ἔχουν καθιερωθεῖ μέ τό νόμο 309 τοῦ 1976· ἐπειδή, ἐγκαινιάζοντας τό σεμινάριό σας, ἐγκαινιάζουμε τή συστηματική εἰσαγωγή στήν ἐλληνική ἐκπαίδευση ἐνός ἀξιόλογου θεσμοῦ, τοῦ Σχολικοῦ-Ἑπαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ. Καί ἦταν καιρός νά ἐκσυγχρονισθεῖ καί ὡς πρὸς τό σημεῖο αὐτό ἡ Παιδεία μας· ἐπειδή ἡ χώρα μας ἀκολουθώντας τό δρόμο τῆς ἀναπτύξεως, ἀποκτᾷ μέ γοργό ρυθμό ὅλα ἐκεῖνα τά χαρακτηριστικά πού κάνουν τή σύγχρονη ζωὴ πολὺπλοκη, μέ ἀποτέλεσμα οἱ νέοι μας νά ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ συμπαράσταση ὑπεύθυνων φορέων, γιὰ νά ἐπιλέξουν τόν τρόπο ζωῆς πού θά ἀκολουθήσουν ὡς ἐνήλικοι.

Σέ ἐποχές πού δέν ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τή δική μας, τέτοια προβλήματα δέν ὑπῆρχαν. Ἦταν σαφῶς προκαθορισμένο τό εἶδος τῆς ἐργασίας πού θά ἀσκοῦσε ὁ νέος ἄνθρωπος, ὅταν θά μεταπηδοῦσε ἀπὸ τὴν παιδική καὶ ἐφηβική ἡλικία στήν κοινωνία τῶν ἐνηλίκων. Ἐνα προκαθορισμένο στοιχεῖο, ὅτι π.χ. ὁ πατέρας ἦταν γεωργός, ναυτικός, ἔμπορος κ.τ.ῳ. προδιέγραφε τό εἶδος τῆς ἐργασίας πού θά ἀσκοῦσε ὁ γιός, ἀλλὰ καί τό εἶδος τῆς ζωῆς πού θά περνοῦσε.

Ὅμως τό φαινόμενο αὐτό σιγὰ σιγὰ ἄρχισε νά ὑποχωρεῖ. Στίς μέρες μας ὅλο καί ξεμακραίνουμε ἀπὸ τότε πού ὁ γιός ἀκολουθοῦσε τό ἐπάγγελμα τοῦ πατέρα καί ἡ κόρη, ὕστερα ἀπὸ λίγα χρόνια φοιτήσεως στό σχολεῖο, ἔμενε στό σπίτι, γιὰ νά γίνει καλή νοικοκυρά. Σήμερα καί τά ἐλλήνόπουλα ἔχουν εὐθυγραμμιστεῖ μέ τοὺς συνομηλίκους τους τῶν ἄλλων ἀναπτυγμένων χωρῶν. Θέλουν καί ἐπιδίδωκουν νά ζήσουν μέ συνθήκες καλύτερες ἀπὸ ἐκεῖνες πού ἔζησαν οἱ γονεῖς τους. Ἀλλωστε τοὺς ἀνοίγονται πολλοὶ δρόμοι, γιὰ νά ἰκανοποιήσουν τίς ἐπιθυμίες τους αὐτές.

Ἡ τηλεόραση, τό ραδιόφωνο, ὁ ἡμερήσιος καί περιοδικός τύπος ἀλλὰ καί αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ζωὴ τοὺς προβάλλουν ἕνα πλῆθος ἐπαγγελμάτων καί τύπους διαβιώσεως πού θά νόμιζε κανεὶς πὼς προκα-

λοῦν τίς στρατιές τῆς νεολαίας μας νά τά καταλάβουν. "Ὅμως ἀπό τίς ἐπιστήμες καί τά ἐπαγγέλματα πού ἔχουν τόσο πολύ τεμαχιστεῖ καί πολλαπλασιαστεῖ, τί νά ἐπιλέξουν; Μέ ποιά κριτήρια νά κάνουν τήν ἐπιλογή τους; Ποιός θά τοὺς δείξει, ὑπεύθυνα καί ἀντικειμενικά, χωρίς φωτοστέφανα-παγίδες καί χωρίς συγκατάβαση τοὺς ἐπαγγελματικούς δρόμους, πού εἶναι ἀνοικτοί μπροστά τους; Καί ἐπιπλέον ποιός θά τοὺς βοηθήσει νά γνωρίσουν τοὺς ἑαυτοὺς τους, ἀλλά χωρίς παράσιτα, ὥστε νά γίνουν ἱκανοί νά δοῦν τί πραγματικά θέλουν νά γίνουν, ποιές εἶναι οἱ φιλοδοξίες τους καί ἂν αὐτό πού θέλουν καί ἐπιθυμοῦν ταιριάζει στίς ἱκανότητές τους καί τίς κλίσεις τους;

Στό σημεῖο αὐτό ὑπῆρχε ἓνα κενό στήν ἐκπαίδευσή μας. Καί τό κενό αὐτό ἔρχεται νά καλύψει ἡ καθιέρωση τοῦ Σχολικοῦ-Ἑπαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ κοντά στίς ἄλλες μεταρρυθμιστικές ἀλλαγές πού ἡ Κυβέρνηση τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ ἔχει θεσμοθετήσει μέ τό νόμο 309 τοῦ 1976.

"Ὅμως, ἀγαπητοί μου φίλοι, δέν ἔχουμε αὐταπάτες. Γνωρίζουμε τό εὖρος τοῦ θεσμοῦ καί τίς ἀπαιτήσεις πού προβάλλει ἡ σωστή καί ἐποικοδομητική ἐφαρμογή του. Γι' αὐτό ἄλλωστε στό πρῶτο στάδιο ὁ θεσμός θά ἐφαρμοστεῖ πειραματικά καί οἱ στόχοι του θά εἶναι περιορισμένοι. Ἐλπίζουμε ὅμως στό ἄμεσο μέλλον νά ἐφαρμοστεῖ μέ πληρότητα. Πρόγραμμά μας εἶναι πολύ γρήγορα σ' ὅλα τά γυμνάσια τῆς χώρας μας νά ὑπάρχουν οἱ εἰδικοί, οἱ ὅποιοι νά προσφέρουν τίς ὑπηρεσίες τους μέ τήν ἀνάλογη στό θέμα ὑπευθυνότητα. Καί γιά νά γίνει αὐτό, ἔχουμε προγραμματίσει σειρά ἐνεργειῶν πού ἀρχίζουν μέ τή δημοσίευση εἰδικῶν βοηθημάτων, μέ τήν ὁργάνωση εἰδικῶν σεμιναρίων (σέ ὅλα τά μεγάλα κέντρα τῆς χώρας μας), μέ τή μετεκπαίδευση στό ἐξωτερικό καθηγητῶν μέ εἰδική ψυχολογική καί παιδαγωγική μόρφωση, οἱ ὅποιοι ἐπανερχόμενοι νά γίνουν ὁδηγοί ἄλλων, κ.ἄ.δ. Γιατί εἶναι χρέος μας νά βοηθήσουμε τή νεολαία μας νά βρεῖ τό δρόμο της σέ μιά ἐσωτερική δικαίωση, ὥστε ἡ προσφορά της στό χῶρο τῆς ἐργασίας νά εἶναι γόνιμη καί καρποφόρα.

Γιά ὅλους αὐτούς τοὺς λόγους αἰσθάνομαι τό χρέος νά εὐχαριστήσω ὅλους ὅσοι συνέβαλαν στήν ὁργάνωση τοῦ σεμιναρίου. Εὐχαριστῶ ἀκόμη ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἀνέλαβαν εἰσηγήσεις. Εὐχαριστῶ ἰδιαίτερα τόν κ. John Miller καί τό Βρετανικό Συμβούλιο, ἐπειδή ἡ ἐπίσκεψη στή χώρα μας τοῦ κ. Miller, γιά νά διευθύνει τό σεμινάριο αὐτό καθώς καί ἓνα ἄλλο παρόμοιο πού ἔχουμε ὁργανώσει γιά τό τέλος Μαρτίου στή Θεσσαλονίκη, εἶναι προσφορά τοῦ Βρετανικοῦ Συμβουλίου. Τέλος εὐχαριστῶ τόν Ὁργανισμό Ἀπασχολήσεως Ἑργατικοῦ Δυναμικοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἑργασίας γιά τή συνεργασία του καί τήν προσφορά του στήν ἐπιτυχία τοῦ σεμιναρίου.

**ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. Ν. ΜΑΡΤΗ**

Τό σεμινάριό σας πού μέ μεγάλη χαρά χαιρετίζω, στόχο έχει μιά από τίς πολλές σημαντικές μεταρρυθμιστικές αλλαγές πού θεσμοθέτησε μέ τό Ν. 309/1976 ή Κυβέρνηση Καραμανλή, γιά τόν έκσυγχρονισμό καί τήν προσαρμογή τής παιδείας στίς νέες ανάγκες καί συνθήκες τής ζωής.

Τό σεμινάριο αποβλέπει στή συστηματική σταδιακή είσαγωγή στήν έλληνική εκπαίδευση τοῦ νέου θεσμοῦ τοῦ σχολικοῦ-επαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ, πού εἶναι καί χρήσιμος καί ἀναγκαῖος.

Ἡ μεγάλη τεχνολογική πρόοδος καί οἱ ραγδαῖες κοινωνικές καί οἰκονομικές ἐξελίξεις δημιούργησαν ἀύξημένες ἀπαιτήσεις, πού ἔκαναν τή ζωή πολυπλοκότερη καί πιά δύσκολη, ὥστε οἱ νέοι μας νά ἔχουν ἀνάγκη σήμερα, καί πολύ περισσότερο στό μέλλον, ἐπστημονικά καί τεχνικά ἐφόδια. Ἡ παλιά εἰδυλλιακή ἐποχή, πού ὁ νέος ἀκολουθοῦσε τό ἐπάγγελμα τοῦ πατέρα του, πέρασε ἀνεπιστηρεπτι.

Σήμερα ὁ νέος, πού πιέζεται ἀπό τίς μεγάλες ἀνάγκες πού ἡ ζωή δημιούργησε, βρίσκεται πολλές φορές σέ δίλημμα ποιῶ ἐπιστήμῃ ἢ πιά ἐπάγγελμα νά ἀκολουθήσει. Ἐξάλλου, οἱ ἐπιστήμες ἀπέκτησαν ἀπειρες ἐξειδικεύσεις, ἐνῶ ἐμφανίστηκαν πολλά νέα ἐπαγγέλματα, τά ὁποῖα προβαλλόμενα μέ ὅλα τά μέσα ἐνημερώσεως δημιουργοῦν διλήμματα στούς νέους γιά τό ποῖο δρόμο πρέπει νά ἀκολουθήσουν.

Συμφέρον καί τής πολιτείας καί τῶν νέων εἶναι νά γίνει ἡ σωστή ἐπιλογή, πού νά προσαρμόζεται στήν κλίση καί τίς δυνατότητες τοῦ νέου, γιά νά μπορεῖ νά ἀποδώσει. Ὁ νέος θεσμός ἐπιδιώκει νά καλύψει μέ τρόπο ἐπιστημονικό τό κενό αὐτό.

Ἐπιστήμονες πρόκειται νά μετεκπαιδευθοῦν στό ἐξωτερικό στήν ψυχολογία καί παιδαγωγική, ὥστε νά βοηθοῦν τοὺς νέους νά γνωρίζει ὁ καθένας τόν ἑαυτό του καλύτερα, νά ξεκαθαρίζει τά ἐνδιαφέροντά του, τήν κλίση του, τίς ἱκανότητές του καί νά πληροφορεῖται ὑπεύθυνα γιά τά διάφορα ἐπαγγέλματα, ὥστε ἡ ἐπιλογή πού

θά κάνει νά γίνει σωστή καί ἡ ἐργασία πού θά ἀσκήσει στό μέλλον νά εἶναι γόνιμη.

Πρός τό παρόν ὅμως ἡ προσπάθεια θά γίνει σέ πειραματικό στάδιο καί σέ περιορισμένο πλαίσιο. Ἀλλά καί στό στάδιο αὐτό ἡ πείρα σας καί ἡ γνώση γιά τά ἐπαγγέλματα καί τά προβλήματα τους θα βοηθήσει πάρα πολύ. Μὲ τίς σκέψεις αὐτές κηρύττω τήν ἐναρξή τῶν ἐργασιῶν τοῦ σεμιναρίου καί συγχαίρω καί εὐχαριστῶ ὅσους συμβάλλουν στήν ἐπιτυχία τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ στόχου.

**ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΚΕΜΕ
κ. ΑΛΕΞ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑ.**

Είναι εύλογο κάθε εκπαιδευτικός λειτουργός να δοκιμάζει ιδιαίτερη ικανοποίηση από την έναρξη του σεμιναρίου μας αυτού· επειδή αποτελεί τό ξεκίνημα για να εφαρμοστεί επιτέλους και στον τόπο μας συστηματικά ο θεσμός του Σχολικού - Επαγγελματικού Προσανατολισμού που έκτυγχρονίζει τό εκπαιδευτικό μας σύστημα, αφού συμπληρώνει τό παιδευτικό έργο του σχολείου.

Στό σεμινάριό μας έχουν κληθεί να όμιλήσουν, αλλά και να συζητήσουν τίς άπορίες και τίς απόψεις σας, διακεκριμένοι ξένοι έπιστήμονες και άλλοι Έλληνες ειδικοί. Για τό λόγο αυτό θά περιορισθώ να άποσαφηνίσω όρισμένες σχετικές μέ τό θέμα μας έννοιες μέ την έλπίδα ότι όσα όλίγα πώ θά άποτελέσουν μία χρήσιμη είσαγωγή σέ όσα θά ακούσετε στή συνέχεια.

Είναι αίτημα της εποχής μας ή άξιοποίηση του ανθρώπινου παράγοντα, ώστε να άποβεί, όσο είναι δυνατόν, περισσότερο παραγωγικός. Τό αίτημα αυτό προβάλλει μία άλλη άπαίτηση: κάθε μέλος του κοινωνικού συνόλου να άσκει έργο που τό είδος του αλλά και οί συνθήκες, κάτω από τίς όποιες διεξάγεται, να είναι ανάλογες μέ τίς ικανότητες, φυσικές, πνευματικές κτλ., αυτού που τό αναδέχεται· και επιπλέον τό έργο αυτό να ανταποκρίνεται στίς κλίσεις και τά διαφέροντα και γενικά στον τύπο της προσωπικότητας εκείνου που τό αναλαμβάνει.

Ποιά είναι ή σημασία του αίτήματος αυτού καταφαίνεται από τά πολλαπλά όφελήματα που συνεπιφέρει ή ικανοποίησή του· όφελήματα που γίνονται έκδηλα στό κοινωνικό σύνολο, μέ ιδιαίτερη έμφαση στην οίκονομία, αλλά προπάντων στά μεμονωμένα άτομα.

Συγκεκριμένα, ή κατάλληλη επαγγελματική τοποθέτηση και ή καλή επαγγελματική προσαρμογή είναι ένας από τους σοβαρότερους συντελεστές της ψυχικής ευεξίας του μεμονωμένου ατόμου. Και δέ χρειάζεται, νομίζω, ειδική προπαίδεία, για να άντιληφθεί κανείς πόσο ψυχικά δυστυχής είναι ό άνθρωπος που είναι υποχρεω-

μένος νά ασχολείται μέ έργα γιά τά όποια δέν έχει καμιά κλίση, άφού μάλιστα στά έργα αυτά, όπως είναι φυσικό, δέν μπορεί νά έχει έπιτυχία· ενώ αντίθετα πόση ψυχική εύφορία δοκιμάζει εκείνος πού οί κλίσεις, τά διαφέροντα καί οί ικανότητές του ανταποκρίνονται στό έργο πού έχει άναδεχθεί.

Ειδικότερα, άν εξετάσουμε τό έπάγγελμα ως πηγή ίκανοποίησης γιά τά άτομα, θά βρούμε ότι ή έπιτυχία στην έργασία, πού την έγγυάται ή κατάλληλη έπιλογή της, παράλληλα μέ τίς ίκανοποιήσεις καθεαυτές, άποτελεί προϋπόθεση γιά κοινωνική άναγνώριση. Καί όλοι ξέρουμε ότι ή άναγνώριση άποτελεί βασική συναισθηματική άνάγκη του κάθε ανθρώπου.

Όμως παράλληλα ή άρμονία άνάμεσα sé κλίσεις, διαφέροντα καί ικανότητες άπό τό ένα μέρος καί έπάγγελμα άπό τό άλλο άποτελεί καί μία έπιπλέον έγγύηση γιά ύλικές ίκανοποιήσεις, γιά αύξημένες άπολαβές, γιά προώθηση sé άνώτερες βαθμίδες της έπαγγελματικής ίεραρχίας, γιά οικονομική άνοδο, μέ πρόσθετο άποτέλεσμα ό άνθρωπος νά άποκτά την πεποίθηση ότι είναι άποδοτικό στέλεχος στην έργασία του καί στην κοινωνία καί έτσι νά βρίσκει καταξίωση στην ύπαρξή του.

Καί πρέπει νά σημειώσουμε ότι όπου πραγματώνονται sé μεγάλη κλίμακα αυτά πού άνέφερα, εκεί δημιουργούνται οί προϋποθέσεις γιά κάτι τό πολύ σπουδαίο, γιά την ταχύτερη δηλαδή άνοδο της στάθμης του πολιτισμού στους διάφορους τομείς, μέ άλλα λόγια στην κοινωνική πρόοδο. Καί είναι φυσικό, άφού οί ίκανοποιήσεις των μεμονωμένων ατόμων άπό την έργασία τους άκτινοβολούν καί στην Κοινότητα, της όποίας είναι μέλη, καί συνθέτουν την εύημερία του κοινωνικού της συνόλου.

Πέρα όμως άπό την εύημερία των μεμονωμένων ατόμων καί την εύημερία της Κοινότητας, ή κατάλληλη επαγγελματική έκλογή έχει εύνοϊκές έπιπτώσεις καί στην οικονομία καί την οικονομική ζωή του τόπου.

Δέ θά έπιμείνω νά δώσω σχετικές εξηγήσεις στό σημείο αυτό, έπειδή ή πείρα της ζωής μās έχει διδάξει ότι ό άνθρωπος πού είναι προικισμένος μέ ικανότητες άνάλογες μέ τίς προϋποθέσεις πού άπαιτεί ένα έπάγγελμα, όχι μόνο ανταποκρίνεται μέ τρόπο ίκανοποιητικό στίς άπαιτήσεις της εκπαιδεύσεως γιά τό έπάγγελμα αυτό, αλλά καί ή προετοιμασία του προχωρεί μέ γοργό ρυθμό· καί έπιπλέον, όταν εισέλθει στό έπάγγελμα, ή άπόδοση του είναι καί ποσοτικά ύψηλή καί ποιοτικά άνώτερη.

Πώς όμως θά εξασφαλιστεί ή ίκανοποίηση του αίτήματος γιά άξιοποίηση του ανθρώπινου παράγοντα, ώστε νά γίνει παραγωγικός καί νά ύπάρξουν όλα αυτά τά όφελήματα πού άνέφερα γιά τό άτομο

καί τό κοινωνικό σύνολο; Οί σχετικοί βασικοί θεσμοί εἶναι κυρίως δύο: Ἡ ἐπαγγελματική ἐπιλογή καί ὁ ἐπαγγελματικός προσανατολισμός. Ὁ δεύτερος ἀκούεται συμπληρωμένος ὡς σχολικός – ἐπαγγελματικός προσανατολισμός.

Πρόκειται γιά δύο κοινωνικούς θεσμούς, ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος, οἱ ὅποιοι ἂν καί ἐπιδιώκουν τόν ἴδιο σκοπό, ὅμως τόν πραγματώνουν ἀκολουθώντας ὁ καθένας δρόμο διαφορετικό. Κρίνω σκόπιμο νά ἀποσαφηνίσω καί νά ἀντιδιαστείλω σέ ἀδρές γραμμές τίς σχετικές ἐννοιες.

Ἐπιλογή σημαίνει ὅ,τι ἀκριβῶς δηλώνει ἡ λέξη: ἐξεύρεση τοῦ καλύτερου. Καί ἡ ἐπαγγελματική ἐπιλογή ἐπιδιώκει: τήν ἐξεύρεση τοῦ καλύτερου γιά τήν ἄσκηση ἑνός ἐπαγγέλματος. Σημειώνω πῶς ὑπάρχει καί ὁ ὅρος ψυχολογική ἐπιλογή. Στήν περίπτωση αὐτή ἡ ἐξεύρεση τοῦ καταλλήλότερου γίνεται μέ κριτήρια ψυχολογικά.

Ἄς ἐλθουμε τώρα στόν ὅρο ἐπαγγελματικός προσανατολισμός.

Ἡ ἀντίληψη πού βρίσκεται πλησιέστερα σ' αὐτόν εἶναι: ὑπόδειξη ἐπαγγέλματος. Ὅμως ἄς ξεκαθαρίσουμε τά πράγματα ἀπό τήν ἀρχή. Ὁ Ἐπαγγελματικός Προσανατολισμός στή βαθύτερη οὐσία του, σύμφωνα μέ τίς νέες ἀντιλήψεις, δέν εἶναι καθόλου αὐτό. Ἐπαγγελματικός προσανατολισμός¹ εἶναι ἡ συστηματική καί πάνω σέ ἐπιστημονικές βάσεις στηριγμένη βοήθεια πού πρέπει νά παρέχουμε στό ἄτομο, γιά νά γνωρίσει τόν ἑαυτό του, ὥστε, ξέροντας καί τίς ἀπαιτήσεις πού προβάλλουν τά διάφορα ἐπαγγέλματα, νά ἀποφασίσει μόνο του ποιο ἐπάγγελμα τοῦ ταιριάζει καί νά προετοιμαστεῖ γι' αὐτό.

Ὅπως ἀντιληφθήκατε, μέ τήν ἐπαγγελματική ἐπιλογή ἐπιλέγουμε ἐπαγγελματίες, ἀναζητοῦμε πρόσωπα, κατάλληλα γιά ὀρισμένο ἔργο, ἔχοντας ὑπόψη τίς ἀπαιτήσεις πού προβάλλει τό ἔργο αὐτό. Ἐνῶ μέ τόν Ε.Π. ἀναζητοῦμε ἐπαγγέλματα, ἔχοντας ὑπόψη τά ἄτομα. Μέ ἄλλα λόγια στήν περίπτωση τῆς Ε.Ε. δεδομένο εἶναι τό ἔργο μέ τίς ἀπαιτήσεις πού προβάλλει, ἐνῶ στήν περίπτωση τοῦ Ε.Π. δεδομένο εἶναι τό ἄτομο μέ τίς βλέψεις καί τόν ψυχοφυσικό του ὅπλισμό.

Καί μιᾶ ἀκόμη βασική διαφορά. Στήν Ε.Ε., ὅπως εἶναι φυσικό, καταλήγουμε σέ πορίσματα πού ὀδηγοῦν σέ ἀποκλεισμό προσώπων, ἐνῶ στόν Ε.Π. ποτέ δέν καταλήγουμε σέ πορίσματα ἀρνητικά. Ὅπως ἤδη εἶπα, στόν Ε.Π. θά βοηθήσουμε τό νέο ἄνθρωπο γιά νά γνωρίσει τόν ἑαυτό του, γιά νά ἀνακαλύψει τίς κλίσεις, τά διαφέροντα καί τίς ἱκανότητές του καί παράλληλα θά τόν πληροφοροῦμε γιά τίς ἀπαιτήσεις πού προβάλλουν τά διάφορα ἐπαγγέλματα,

1. Στή συνέχεια χρησιμοποιοῦ τίς βραχυγραφίες Ε.Π. γιά τόν ἐπαγγελματικό προσανατολισμό καί Ε.Ε. γιά τήν ἐπαγγελματική ἐπιλογή.

ώστε εκείνος μόνος του νά επιλέξει τίς σπουδές πού θά οδηγήσουν στό επάγγελμα πού του ταιριάζει. Γι' αυτό ο Ε.Π. δέν άγνοεί άκόμη καί τά άτομα μέ άνεπάρκειες ή καί μέ όλικές άναπηρίες. Κάθε άλλο μάλιστα.

Γιά νά συνοψίσω: Στην Ε.Ε. τό βάρος πέφτει στό συμφέρον αὐτοῦ γιά τόν όποιο γίνεται ή έ ιλογή (έπιχείρηση, όργανισμός, δημόσιο καί γενικά ό έργοδότης), ένώ στόν Ε.Π. τό βάρος πέφτει στό άτομο. Αὐτό όμως, όπως ήδη έχω σημειώσει, καθόλου δέ σημαίνει ότι ό Ε.Π. δέ βρίσκεται στην ύπηρεσία της οίκονομίας. Ό όρίζοντας δηλαδή του Ε.Π. είναι πλατύτερος, γι' αυτό καί οι διαδικασίες πού ακολουθεϊ είναι πολύπλευρες.

Άπό όσα είπα γιά τό χαρακτήρα του Ε.Π. γίνεται, νομίζω, σαφές ότι πρώτη επιδίωξη των υπεύθυνων φορέων είναι τά προσανατολιζόμενα άτομα νά αποκτήσουν αὐτογνωσία. Δοκιμάζοντας τίς δυνάμεις τους, νά γνωρίζουν τίς κλίσεις, τά προσόντα, τίς πρακτικές δεξιότητες καί τίς σωματικές τους δυνάμεις καθώς καί τίς περατότητές όλων αὐτών. Επιπλέον νά αποκτήσουν επίγνωση των άναγκών τους καί συγκεκριμένα νά άποσαφηνίσουν τίς ίκανοποιήσεις πού επιδιώκουν, τίς φιλοδοξίες καί τίς προσδοκίες τους καί άκόμη νά άντιληφθούν τί τους έρεθίζει, τί τους στενοχωρεί, τί τους δυσαρρσσει καί γενικά τί τους είναι άντιπαθητικό.

Όμως άν λάβουμε ύπόψη ότι ή ήλικία κατά την όποία οι νέοι άνθρωποι άπασχολούνται έντονα μέ την προσωπική τους ύπόσταση είναι ή έφηβεία, καί επιπλέον άν σκεφτούμε πώς ό χώρος όπου μπορεί νά γίνει μέ τρόπο συστηματικό ή καθοδηγήηση γιά αὐτογνωσία δέν είναι άλλος από τό σχολικό, έπειδή στό χώρο αὐτό όχι μόνο δίνονται στό παιδί πολλές καί ποικίλες ευκαιρίες γιά νά δοκιμάσει τίς δυνάμεις του, σωματικές καί πνευματικές, νά έλέγξει τίς συναισθηματικές του αντιδράσεις καί τίς ειδικές δεξιότητές του, σέ σχέση μέλιστα μέ όρισμένα έργα, αλλά καί νά τίς άναπτύξει στόν άνώτερο δυνατό βαθμό καί έτσι νά εκδηλωθούν σ' όλο τους τό εύρος, θά καταλήξουμε στό συμπέρασμα ότι ό χώρος πού θά βοηθήσει στό σωστό Ε.Π. είναι τό σχολείο. Έτσι τόν τελευταίο καιρό ή έδρα του Ε.Π. έχει μετατεθεί στό σχολικό χώρο, όπου ή βοήθεια γιά αὐτογνωσία παρέχεται συνεχώς καί βαθμιαία σ' όλα τά σχολικά χρόνια πρίν από τό χρονικό σημείο πού θά βρεθεί ό νέος άνθρωπος στό σταυροδρόμι έκλογής επαγγέλματος ή είδους σπουδών.

Τήν άνάγκη νά γίνεται στό σχολείο ό Ε.Π. ενισχύει καί ή διαφοροποίηση των σπουδών στή Μέση Παιδεία: έπειδή ή διαφοροποίηση αὐτή δημιουργεί στους λειτουργούς της εκπαιδευσεως την πρόσθετη ύποχρέωση νά βοηθήσουν τους μαθητές τους νά επιλέξουν τόν τύπο σπουδών πού τους ταιριάζει. Καί είναι γεγονός πώς

τό σχολείο πού έχει παρακολουθήσει βήμα βήμα, στά πλαίσια της σχολικής εργασίας και της σχολικής ζωής, τούς τροφίμους του στά χρόνια της φοιτήσεώς τους σ' αυτό, τούς γνωρίζει, αναμφίβολα, πολύ καλύτερα από οποιοδήποτε άλλο και έπομένως αυτό (δηλ. τό σχολείο) είναι περισσότερο σέ θέση νά τούς βοηθήσει στό σπουδα-στικό τους προσανατολισμό.

Γιά όλους αυτούς τούς λόγους ό Ε.Π. γιά τούς νέους πού φοι-τούν στό σχολείο έχει γίνει προπάντων σχολικός. Χωρίς βέβαια αυτό νά σημαίνει ότι έπασαν ή θά πάσουν νά λειτουργούν παράλ-ληλα ή συνεργαζόμενα μέ τό σχολείο και τά Κέντρα Έπαγγελματι-κού Προσανατολισμού. Τό λόγο, ίσως μās δοθεί ή εύκαιρία νά τόν εξηγήσουμε σέ κάποια από τίς συζητήσεις πού θά ακολουθήσουν τίς διάφορες εισηγήσεις.

Άλλά όπως καταλαβαίνετε, ή ένταξη αυτή του Ε.Π. στά σχο-λικά πλαίσια προϋποθέτει πολλά. Προϋποθέτει πρώτα πρώτα κα-τάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό μέ ειδική ψυχολογική μόρφωση και ικανότητα. Προπάντων όμως προϋποθέτει διαρρύθμιση του προ-γράμματος της σχολικής εργασίας και της ζωής του σχολείου γενι-κότερα. Γιατί μόνο έτσι τό παιδί θά μπορεί νά εκδηλώνει τίς κλίσεις του και νά δοκιμάζει τίς δυνατότητές του σέ πολλές κατευθύνσεις και σέ ποικίλα περιεχόμενα. Προϋποθέτει ακόμη τή δημιουργία ευ-καιριών γιά κάποια έπαφή τών μαθητών μέ τήν επαγγελματική ζωή.

Όμως όπως τόνισε ό αξιότιμος κύριος Έπουργός της Έθνικής μας Παιδείας στό χαιρετισμό του, ή Πολιτεία δέν έχει αυταπάτες. Ό κ. Έπουργός, ρεαλιστής όπως είναι, χάραξε μέ σαφήνεια τά στάδια έφαρμογής του θεσμού στά σχολεία μας και διέγραψε τίς φάσεις και τά μέσα πού θά διατεθούν, γιά νά προχωρήσουμε στα-διακά και μέ τόν καιρό νά φτάσουμε στήν ολοκλήρωσή του.

Άπλως εγώ, γιά νά σημειώσω πόση βοήθεια μπορεί νά προσφέ-ρει τό σχολείο στούς μαθητές του και σ' αυτό τό δύσκολο πεδίο της αυτογνωσίας, ακόμη και στό πειραματικό στάδιο έφαρμογής του θεσμού, θά αναφερθώ στίς πολιτιστικές δραστηριότητες, στό μορ-φωτικό θεσμό πού έχουμε εισαγάγει από πέρυσι στά γυμνάσιά μας.

Όταν ό θεσμός αυτός εφαρμόζεται σωστά, οί μαθητές πολλά έχουν νά συναγάγουν πού αποτελούν στοιχεία της προσωπικότητάς τους. Γιατί κατά τήν έπεξεργασία του θέματος μιās δραστηριότητας θά κληθούν νά αντιμετωπίσουν όρισμένες καταστάσεις και νά μεθο-δεύσουν ενέργειες πού αποβλέπουν στήν ολοκλήρωση μιās δημι-ουργικής προσπάθειας. Μέ άλλες λέξεις, δέ θά περιορισθούν νά διατυπώσουν γνώμες και κρίσεις, αλλά θά προχωρήσουν και στή σφαίρα της δημιουργίας. Ειδικότερα, κατά τήν έπεξεργασία μιās πολιτιστικής δραστηριότητας ψάχνουν νά βρούν δρόμους γιά νά

προχωρήσουν σέ λύσεις, αναλαμβάνουν έναν όρισμένο ρόλο μέσα στην ομάδα. πραγματοποιούν, πετυχαίνουν καί χαίρονται ή αποτυχαίνουν καί αποκομίζουν πολύτιμες έμπειρίες, πείθουν ή πείθονται, ήγουνται ή ακολουθούν, ανάλογα μέ τόν τύπο τής προσωπικότητάς τους. Δηλαδή οί μαθητές μέ τή συμπαράσταση καί τή βοήθεια τών καθηγητών τους παύουν νά παίζουν ρόλο παθητικό καί γίνονται πρωταγωνιστές, μέ αποτέλεσμα νά γνωρίζουν μέρα μέ τή μέρα όλο καί περισσότερο τόν έαυτό τους, νά επισημαίνουν τίς αδυναμίες τους αλλά καί τίς δυνατότητές τους καί μάλιστα, όπως είπα, σέ σχέση μέ όρισμένο έργο.

"Όλα αυτά τά στοιχεΐα, τά τόσο χρήσιμα γιά τό προσανατολιζόμενο επαγγελματικά άτομο, αναφέρονται στην προσωπικότητά του. Πέρα όμως από αυτά υπάρχει ένας άλλος κύκλος μέ έξωτομικά δεδομένα, τά όποια πρέπει νά κατέχει ό υπεύθυνος του σχολικού – επαγγελματικού προσανατολισμού¹. Τά στοιχεΐα αυτά αναφέρονται στην επαγγελματική ζωή καί τίς συνθήκες τής οικονομΐας.

Συγκεκριμένα, ό υπεύθυνος του Σ.Ε.Π. πρέπει νά διαθέτει στοιχεία γύρω από τά επαγγέλματα. Πρέπει νά γνωρίζει σέ τί συνίσταται ή εργασία στά συνηθέστερα τουλάχιστον επαγγέλματα καί κάτω από ποιές συνθήκες διεξάγεται τό καθένα. "Ετσι μόνο ή βοήθειά του θά είναι ολοκληρωμένη, γιατί είναι συνηθισμένο τό φαινόμενο ό νέος άνθρωπος, πού προσανατολιζεται γιά όρισμένες σπουδές πού οδηγούν σέ συγκεκριμένο επάγγελμα ή πού θέλει νά ακολουθήσει άμέσως όρισμένο επάγγελμα, νά μήν έχει ακριβείς πληροφορίες γιά τά έργα καί τίς απαιτήσεις του επαγγέλματος αυτού.

Πιο συγκεκριμένα, οί άρμόδιοι παράγοντες του Σ.Ε.Π. πρέπει νά γνωρίζουν ποιές ικανότητες καί ποιά προσόντα προαπαιτούν οί σπουδές γιά τά επαγγέλματα καί ή ευδοκίμηση σ' αυτά καί σέ ποίο βαθμό πρέπει νά τά κατέχει αυτός πού ενδιαφέρεται γιά ένα συγκεκριμένο επάγγελμα.

Συγγενές στοιχείο μέ όσα έξωπροσωπικά στοιχεΐα ανέφερα είναι καί τό ακόλουθο. Ό υπεύθυνος του Σ.Ε.Π. πρέπει νά έχει στοιχεία γιά τήν κατάσταση τής αγοράς εργασίας καί ειδικότερα νά διαθέτει στοιχεία γιά τό ποιά επαγγέλματα είναι κορεσμένα, γιά ποιά θά υπάρξει ζήτηση στο άμεσο ή άπώτερο μέλλον κ.ά.δ. Καί σημειώνω ότι όλα αυτά τά στοιχεΐα παρέχονται έτοιμα από τά ειδικά κέντρα έρευνών πού τά συγκεντρώνουν καί τά συστηματοποιούν.

Θά κλείσω τή σύντομη αυτή εισαγωγική μου όμιλία μέ τά έρωτήματα: Ποιός είμαι; Πού πάω; Τά αναφέρει ή άμερικανίδα κοινωνιολόγος Margaret Mead ως άγωνιόδη έρωτηματικά τών εφήβων. Τά μνημονεύω επειδή εκφράζουν τήν άγωνία τών νέων ανθρώπων γιά

1. Παρακάτω ό όρος σημειώνεται μέ τή βραχυγραφία: Σ.Ε.Π.

τίς δύσκολες στιγμές πού περνούν, όταν αποδύονται στον αγώνα για εργασία καί επιβίωση. Παράλληλα, έπειδή υποδηλώνουν τήν ανάγκη πού έχει ό έφηβος για συμπαράσταση από τούς ένηλίκους, για νά βρεί ποιός δρόμος ζωής κρίνεται καταλληλότερος γι' αυτόν, ώστε νά επιτελέσει όμαλά καί γόνιμα τήν αποστολή του ως ένηλικός.

Καί τό προνόμιο αυτό, τής βοήθειας στό νέο άνθρωπο, σύμφωνα μέ τίς σύγχρονες αντιλήψεις τών ειδικών του Ε.Π., τό αναδέχεται τό σχολείο. Μεγάλη ή τιμή, μεγάλη καί ή ευθύνη. Έλπίζω σύντομα νά καλύψουμε τίς απαιτήσεις πού προβάλλει ή ευθύνη καί νά κρατήσουμε τή μεγάλη τιμή.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ*

(Θεωρητικά και πρακτικά προβλήματα)

J.C. MILLER

Ήνώτερου Ήπιστημονικου Συνεργάτη
του Βρετανικου Ήθνικου Ήνστιτούτου
Σχολικου - Ήπαγγελματικου Προσανατολισμου
και Συμβουλευτικης (NICEC).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Θεωρώ τιμή μου τήν πρόσκληση του ΚΕΜΕ μέσω του Βρετανικού Συμβουλίου για μία σειρά σεμιναρίων στα θέματα του σχολικού - επαγγελματικού προσανατολισμού (ΣΕΠ).

Πιστεύω πώς οι οργανωτές και τα μέλη έχουν πολλές και ποι-κίλες προσδοκίες και γι' αυτό νιώθω τήν ανάγκη να αναπτύξω και εγώ τίς δικές μου προσδοκίες από τήν άπασχόλησή μου στον τομέα αυτό.

Δέκα χρόνια περίπου άσχολουμαι, μέ τόν Ήναν ή τόν άλλο τρόπο, μέ τό ΣΕΠ. Σ' αυτά τά χρόνια μερικές από τίς άρχικές μου

* Για τή μετάφραση των άγγλικών κειμένων του κ. Miller έργάστηκαν: Για τό α΄ μέρος οι κυρίες Νινέττα Γώδη και Jean Woodhead, σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού του Anatolia College τής Θεσσαλονίκης, βοηθούμενες από τή γραμματέα του γραφείου επαγγελματικού προσανατολισμού του Κολεγίου δ. Ήφιγένεια Κοντοκλότση, και ό Ή. Μπου-τος, γυμνασιάρχης. Για τό β΄ μέρος ή καθηγήτρια τής άγγλικής κ. Παναγιώτα Τσουλέα και ό καθηγητής τής άγγλικής κ. Ήνδρέας Γιαννάκος. Για τίς άσκήσεις οι κυρίες Κασσάνδρα Ζαννή και Νίκη Τζαβέλλα, επαγγελματικοί σύμβουλοι του ΟΑΕΔ.

σκέψεις για τόν επαγγελματικό προσανατολισμό έμειναν αρκετά σταθερές, για άλλες όμως έχω βαθιά προβληματιστεί και έχω αναθεωρήσει τις απόψεις μου.

Σ' αυτά τὰ χρόνια δημιουργήθηκαν αμφισβητήσεις για πολλές από τις μεθόδους που αρχικά χρησιμοποιούσα και νιώθω πώς ανέπτυξα νέες μεθόδους και τεχνικές που τώρα τις θεωρώ βασικές για τὸ σύμβουλο και τόν καθηγητὴ τοῦ ΣΕΠ. Σ' αυτά τὰ χρόνια, ἐνῶ ξεκίνησα ὡς καθηγητὴς ΣΕΠ μέσης ἐκπαιδευσεως (μαθητὲς 11-18 χρόνων), ἔγινα καθηγητὴς συμβούλων επαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ (ΕΠ) στὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα τῆς Σκωτίας καὶ τώρα ἡ θέση μου εἶναι νὰ ἐκπαιδεύω καὶ νὰ παρακολουθῶ ἐκπαιδευτὲς στὸ Ἑνωμένο Βασίλειο.

Θὰ συζητήσω μαζί σας τὴν ἐμπειρία μου ἀπὸ ὀρισμένα θέματα ποὺ με ἀπασχόλησαν αὐτὰ τὰ δέκα χρόνια. Ὅποσδήποτε σκοπὸς μου δὲν εἶναι νὰ ἀποδείξω πὼς ὅ,τι εἶναι σωστὸ γιὰ τὸ Ἑνωμένο Βασίλειο εἶναι σωστὸ καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀφοῦ ἡ ἱστορία μας, καὶ ἡ σύγχρονη καὶ ἡ παλαιότερη, εἶναι διαφορετικὴ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ κουλτούρα μας εἶναι διαφορετικὴ, παρ' ὅλο ποὺ σὲ πολλά θέματα ἔχουμε κοινὲς ἀπόψεις καὶ ὁ ἀρχαῖος σας πολιτισμὸς ἴσως ἀποτελεῖ τὶς ρίζες τῆς δικῆς μας ἱστορίας.

Καὶ οἱ σημερινὲς οἰκονομικὲς μας συνθήκες εἶναι διαφορετικὲς, με ὅμοιες ἴσως ἀποχρώσεις. Ἡ Βρετανία, ὑπερβιομηχανοποιημένο κράτος, ἀντιμετωπίζει τώρα ἓνα νέο, δεῦτερο κύμα βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἡ Ἑλλάδα, ἂν οἱ πληροφορίες μου εἶναι σωστὲς, κινεῖται σταθερὰ πρὸς μεγαλύτερη βιομηχανοποίηση.

Ὁ πληθυσμὸς μας εἶναι πολὺ διαφορετικὸς. Ἡ Βρετανία, με τὰ 50 ἑκατ. κατοίκους, κάνει προσπάθειες αὐτὸν τὸν αἰῶνα νὰ πετύχει σιγὰ σιγὰ τὴν ἀποκέντρωση. Ἴσως στὴν Ἑλλάδα τὸ σύστημα νὰ εἶναι περισσότερο συγκεντρωτικὸ.

Σκοπὸς μου λοιπὸν δὲν εἶναι νὰ προτείνω ἓνα πρότυπο γιὰ τὴν ἀνάπτυξή τοῦ ΣΕΠ καὶ τῆς συμβουλευτικῆς, ὅπως ἐγινε στὴ Βρετανία τῇ δεκαετίᾳ τοῦ '60, ἀλλὰ νὰ ἐπισημάνω μερικὰ πρῶ αρχικὰ θέματα στὸν τομέα αὐτό, ὥστε νὰ σᾶς δώσω τὴν εὐκαιρία νὰ τὰ σκεφθεῖτε καὶ νὰ τὰ ἐξετάσετε με βάση τὸ δικὸ σας ἐκπαιδευτικὸ σύστημα.

Γιὰ νὰ τὸ κάνω αὐτό, θὰ προσπαθῶ νὰ ἐξετάσω τὰ παρακάτω θέματα:

1. Τὸ σχολεῖο καὶ ὁ επαγγελματικὸς προσανατολισμὸς.
2. Ἡ ψυχολογία τῶν ἐπαγγελματῶν.
3. Οἱ παράγοντες ποὺ ἐπηρεάζουν τὴν ἐπαγγελματικὴ ἀνάπτυξη τῶν μαθητῶν.

Τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ χρησιμοποιήσω εἶναι ἀπὸ τὶς ἐργασίες τῶν

D. Super, Tony Watts, Anne Roe, Peter Daws κ.ά.

Αυτά τα θέματα σκοπεύω νά τά καλύψω μέ διαλέξεις καί μέ ἐλεύθερη συζήτηση. Ἐλπίζω μέ τή συζήτηση καί τήν ἀνάλυση πού θά γίνει νά βροῦμε τή σχέση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτά πού θά πῶ καί στήν ἐλληνική σχολική πραγματικότητα.

Τό δεύτερο μέρος τῶν διαλέξεών μου ἀναφέρεται σ' αὐτό πού ἐγώ ὀνομάζω «στοιχεῖα τοῦ σχολικοῦ - ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ». Σκοπεύω νά θίξω μερικά πρακτικά θέματα πού ἀποτελοῦν καί τή βάση τῶν περισσότερων προγραμμάτων τοῦ ΣΕΠ. Οἱ διαλέξεις μου δέ θά διαφέρουν ἀπό τά μαθήματα πού κάνουμε στή Βρετανία στούς καθηγητές πού θά ἀσχοληθοῦν μέ τό ΣΕΠ, χωρίς ὅμως νά γίνουν καί εἰδικοί σύμβουλοι ΣΕΠ. Θά δώσω ἐπίσης καί μερικά παραδείγματα μεθόδων διδασκαλίας πού μπορούμε νά υἱοθετήσουμε.

Στό τελευταῖο μέρος τῶν διαλέξεών μου θά συνδέσω ὅσα θά ἔχω ἀναφέρει γιά τή θεωρία καί τήν πράξη μέ τό συντονιστικό ρόλο πού ἔχει ὁ γυμνασιάρχης στό ΣΕΠ.

Ἀναπόφευκτα στή διάρκεια τοῦ σεμιναρίου θά δημιουργηθοῦν ἀμφιβολίες καί ἴσως καί ἀντιρρήσεις γιά τίς ἀπόψεις τοῦ ὁμιλητῆ καί τῶν μελῶν τοῦ σεμιναρίου. Δέ θά ἀπολογηθῶ γι' αὐτό, γιατί αὕτη εἶναι ἡ φύση τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Α'. ΓΙΑ ΠΟΙΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΣ Ο ΣΕΠ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Κατά τήν ἀνάπτυξη αὐτοῦ τοῦ θέματος θά ἀσχοληθῶ μέ ὁρολογία πού βρίσκεται ἀκόμα σέ πειραματικό στάδιο καί θά καθορίσω τούς στόχους καί τούς ἀντικειμενικούς σκοπούς τοῦ ΣΕΠ.

α) Ἡ ζωὴ ὡς ὁλότητα (Gestalt)

Τό βασικό ἐρώτημα πού σχετίζεται μέ τό ὅλο θέμα τοῦ ΣΕΠ εἶναι ἂν θεωροῦμε τήν ἐπαγγελματική μας ζωή, δηλαδή τίς ὥρες πού περνᾶμε στή δουλειά μας, ἀπλῶς ὡς ἓνα χωριστό κομμάτι ἀπό ὅλη τήν ὑπόλοιπη ζωή μας. Μέ ἄλλα λόγια ζοῦμε μέσα σέ μιά σειρά ἀπό χωριστά τμήματα βίου:

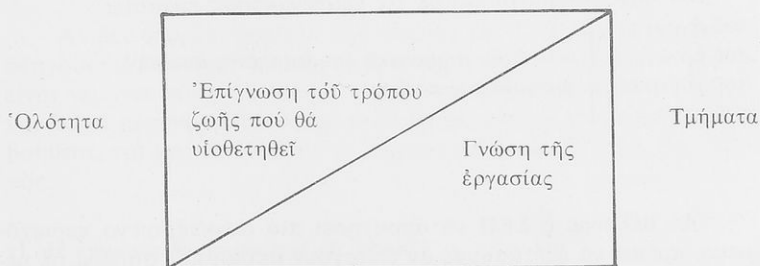
- στή δουλειά μας
- στόν ἐλεύθερο χρόνο μας
- στό σπίτι μας
- στήν ἐκκλησία
- στήν κοινωνία;

ἢ ζοῦμε, ἢ ἐπιθυμοῦμε νά ζήσουμε, μιά ζωή μέ σημασία καί «συνέ-

χεια», όπου τὰ χωριστά τμήματα υπάρχουν, ἀλλὰ ἔχουν σχέση τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, ἔτσι πού τὸ ἄτομο νὰ μὴ χρειάζεται νὰ εἶναι μιὰ διαφορετικὴ προσωπικότητα σέ κάθε περίπτωση; Κάτι ἀνάλογο εἶναι ἡ διαφορὰ πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σέ μιὰ ὀρχήστρα, ὅπου ὅλοι παίζουν διαφορετικὲς νότες καὶ μελωδίες ἀλλὰ ὑπάρχει ἁρμονία στὸν ἦχο, καὶ σέ μιὰ σχολὴ μουσικῆς, ὅπου ὅλοι οἱ μουσικοὶ παίζοντας διαφορετικὰ ὄργανα σέ διαφορετικὰ δωμάτια δημιουργοῦν στὸν ἐπισκέπτη τὴν ἐντύπωση τῆς κακοφωνίας καὶ τῆς συγκρούσεως τῶν ἡχῶν.

Τί ζητᾶμε γιὰ τὰ παιδιά μας; Τὴν ἐννοια τῆς ὁλότητας ἢ τὴ σύγχυση πού προκαλεῖ ὁ διαχωρισμός; Ἀπ' αὐτὸ θὰ ἐξαρτηθεῖ κατὰ πολὺ ἡ ἀποψή μας γιὰ τὸ ποιὸ εἶναι τὸ περιεχόμενο τοῦ ΣΕΠ καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ στόχοι του. Αὐτὸ μᾶς κάνει νὰ δοῦμε τὸ ΣΕΠ σὰν μιὰ συνέχεια πού ἔχει τὴν ἐννοια τῆς ὁλότητας στὸ ἓνα ἄκρο καὶ τὴν ἐννοια τοῦ διαχωρισμοῦ στὸ ἄλλο:

ΣΧΟΛΙΚΟΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

– ἐνθαρρύνει
τὸ ἄτομο
νὰ ἐξετάσει
τὸν τρόπο
ζωῆς πού
θέλει νὰ
υἱοθετήσει –

δίνει γνώσεις γιὰ
συγκεκριμένα
ἐπαγγέλματα,
γιὰ τὸ μέρος
τῆς ζωῆς μας
πού ἔχει σχέση μὲ
τὴν ἐργασία

β) Αὐτοκαθορισμός

Τὸ δεύτερο σπουδαῖο ἐρώτημα πού θὰ ἐπηρεάσει τὴ θεωρία καὶ

τὴν πράξη τοῦ ΣΕΠ εἶναι ὥς ποιοῦ βαθμοῦ στή σημερινή ἐποχή εἶναι προκαθορισμένη ἢ ζωή τοῦ ατόμου.

Ὅπως δὴποτε, σέ ὅλη τὴν Εὐρώπῃ τὸν τελευταῖο αἰῶνα ἦταν προκαθορισμένο σέ μεγάλο βαθμὸ ποιοὶ νέοι θά ἀκολουθοῦσαν ὀρισμένα ἐπαγγέλματα:

- Ἐκκλησία
- Στρατός
- Νομικὴ ἐπιστήμη
- Ἱατρικὴ ἐπιστήμη

Εἶναι ἴσως τέσσερις ἀπὸ τοὺς πλέον σημαντικούς ἐπαγγελματικούς τομεῖς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἢ οἰκογενειακὴ παράδοση ὠθοῦσε τοὺς νέους κατὰ τρόπο κληρονομικῆς διαδοχῆς.

Τὸ ἴδιο συνέβαινε καὶ μέ τίς χειρωνακτικῆς ἐργασίας

- τοῦ ἀγρότη
- τοῦ ἐργάτη
- τοῦ ναυτικοῦ
- τοῦ ψαρά

ποὺ ἦταν σημαντικὰ ἐπηρεασμένες ἀπὸ τὴν ἐργασία τοῦ πατέρα.

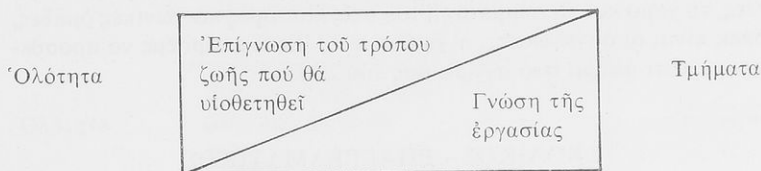
Ἄν θέλουμε ὁ ΣΕΠ νά ἀποκτήσῃ πῶς συγκεκριμένο περιεχόμενο, πρέπει νά ἐξετάσουμε ἂν ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ σήμερα σέ μεγάλο βαθμὸ αὐτὲς οἱ ἐπιδράσεις ἢ τουλάχιστον ἂν μειώνονται.

Ὑπάρχουν σήμερα περισσότερες εὐκαιρίες γιὰ τὸ νέο, ποὺ ὥς τώρα ἦταν προορισμένος νά ἀκολουθήσῃ τὰ βήματα τοῦ πατέρα στοῦ ἐργοστάσιου, νά μεταπηδήσῃ σέ καινούριους τομεῖς, ἴσως τεχνικούς ἢ καὶ σέ ἐπιστημονικούς κλάδους;

Ἄν ἡ ἀπάντησις στοῦ ἐρώτημα αὐτὸ εἶναι καταφατικὴ καὶ οἱ εὐκαιρίες αὐξάνονται, ἔπεται ὅτι οἱ νέοι θά ἔχουν στή διάθεσίν τους περισσότερα περιθώρια ἐκλογῆς, οἱ οἰκογένειές τους θά γνωρίζουν ὅλο καὶ λιγότερα πράγματα γιὰ τὰ ἐπαγγέλματα καὶ τότε θά χρειαστεῖ κάποιος νά γεφυρώσῃ τὸ χάσμα ποὺ ἔχει δημιουργηθεῖ καὶ νά βοηθήσῃ στὴν κατανόησιν τοῦ καινούριου πεδίου ἐκλογῆς.

Γιὰ νά ἐπιστρέψουμε στοῦ διάγραμμά μας, αὐτὸ θά διευρύνει τώρα καὶ τὰ δύο ἄκρα του ἀλλὰ μέ διαφορετικούς σκοποὺς:

ΣΧΟΛΙΚΟΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

– χρειάζεται βοήθεια τό άτομο για νά αποφασίσει τί είδους άνθρωπος είναι, ή θά ήθελε νά γίνει, καί επομένως ποιόν τρόπο ζωής θέλει νά ακολουθήσει.	χρειάζεται ποικιλία πληροφοριών για συγκεκριμένα επαγγέλματα.

“Αν δέν υπάρξει βοήθεια από κάποια πηγή, οί νέοι άνθρωποι θά οδηγούνται στά τυφλά, χωρίς νά ξέρουν τί τους συμβαίνει καί θά είναι γεμάτοι σύγχυση, απογοήτευση καί δυστυχία. Καί όσο αυξάνονται τά περιθώρια έκλογής, τόσο θά μεγαλώνει καί ή ανάγκη για βοήθεια, για νά καταλάβουν τή σημασία καί τήν έκταση τής έκλογής.

γ) 'Η εργασία διαμορφώνει τό άτομο

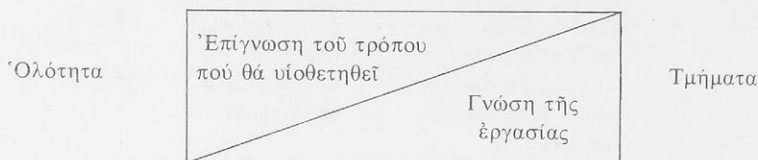
Είναι φανερό, αλλά πρέπει νά τό διευκρινίσουμε περισσότερο, ότι ή εργασία καί ή επαγγελματική ζωή επηρεάζει τόν άνθρωπο μέ πολλούς τρόπους λιγότερο ή περισσότερο εμφανείς. Ως καθηγητές ξέρουμε ότι ή εργασία μας δέ σταματά τή στιγμή που καί ή τελευταία τάξη τελειώνει τό μάθημα καί σχολάει. Ξέρουμε επίσης, αν ισχύουν στήν Ελλάδα όσα καί στή Βρετανία, ότι τό νά είσαι καθηγητής θά επηρεάσει sé ποιό μέρος θά ζήσεις, ποιό πρόσωπο θά παντρευτείς, τήν εποχή που θά πάρεις τήν άδεια σου καί ακόμα τό ποσό τών χρημάτων που θά κερδίζεις.

“Όλοι αυτοί οί παράγοντες είναι άπαραίτητο νά συζητηθούν μέ τά παιδιά· ό νέος (αν υποθέσουμε ότι ό παράγοντας «έκλογή» διαρκώς αυξάνει) πρέπει, πρίν διαλέξει τό επαγγέλμά του, νά ενημερωθεί για όσο τό δυνατόν περισσότερους παράγοντες επιδράσεως. Μόνο

Έτσι αφήνουμε στο νέο περιθώρια να διαλέξει μόνος του το είδος ζωής που επιθυμεί.

Στενά συνδεδεμένες με την επίδραση της εργασίας στο άτομο είναι οι επιδράσεις που προέρχονται από τις διάφορες αξίες, τις φιλίες, το γάμο και τη συμμετοχή του στις διάφορες κοινωνικές ομάδες, όπως είναι οι οργανώσεις, οι όμιλοι κτλ. Έτσι μπορούμε να προσθέσουμε κάτι ακόμα στο σχήμα μας του ΣΕΠ:

ΣΧΟΛΙΚΟΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

– νά ξέρω τί είδους άνθρωπους θά ήθελα νά συναναστρέφωμαι τίς ώρες πού δέν ἐργάζομαι, τί αξίες μπορώ νά ἐκφράσωμέτή δουλειά μου, τί φιλίες μπορώ νά δημιουργήσω κτλ.

κατανόηση τοῦ μισθολογικοῦ ἐπιπέδου τῆς δουλειᾶς μου.

δ) Ἰκανότητα τοῦ ἐφήβου γιά αὐτοκαθοδήγηση

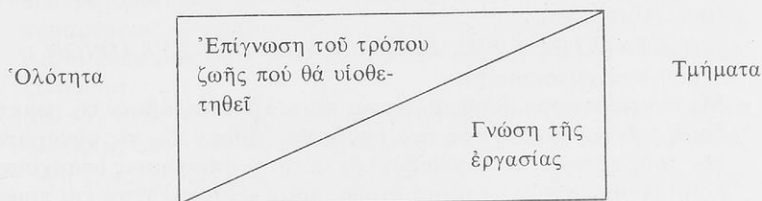
Καθώς ὁ νέος περνᾷ ἀπό τήν παιδική στήν ἐφηβική ἡλικία, ἀρχίζει νά καταλαβαίνει κάπως τόν ἑαυτό του. Προσπαθεῖ νά δώσει ἕναν ὀρισμὸ τοῦ ἑαυτοῦ του καί νά ἀποφασίσει ποιά κατεύθυνση θά ἀκολουθήσει γιά τήν προσωπική του ἀνάπτυξη καί ὀλοκλήρωση.

Ποιὸς εἶμαι; Τί ζητῶ ἀπὸ τῆ ζωῆ; Πού θά πάω μετὰ;	}	εἶναι ἐρωτήσεις πού ἀκούονται σέ συζητήσεις μέ τοὺς ἐφήβους.
---	---	---

Αὐτές οἱ ἐρωτήσεις εἶναι πού δείχνουν πόσο ἔτοιμος εἶναι ἕνας

νέος νά καταλάβει τό ὅλο θέμα τοῦ ΣΕΠ.

ΣΧΟΛΙΚΟΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

- Ποιός εἰμαι;
- Τί ζητῶ ἀπό τή ζωή;
- Ποῦ θά πάω μετά;

Τά σπουδαιότερα θέματα πού ἔχουμε συζητήσει ἐδῶ ὥς τώρα εἶναι τά ἑξῆς:

- Ἡ ζωή εἶναι ἐνιαία
- Ὑπάρχει αὐτοκαθορισμός
- Τό ἐπάγγελμα διαμορφώνει τόν ἄνθρωπο
- Ὑπάρχει αὐτοκαθοδήγηση

Αὐτές οἱ προϋποθέσεις μᾶς δίνουν τή δυνατότητα νά ὀρίσουμε τοὺς τέσσερις βασικούς στόχους τοῦ ΣΕΠ.

Στόχοι τοῦ ΣΕΠ

1. Νά προβάλλει τή συστηματική αὐτοεξέταση καί αὐτοκατάνοηση. Αὐτό εἶναι:

Η ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ

πού πραγματοποιεῖται:

- Μέ τήν προσφορά βοήθειας στοὺς ἀνθρώπους, ὥστε νά διακρίνουν καί νά κατανοήσουν τίς δυνάμεις-προσόντα, ἱκανότητες, κλίσεις, δεξιότητες, ἀτομικές ιδιότητες, σωματικές δυνάμεις καί δυνατότητές τους· καί φυσικά τοὺς κυριότερους περιορισμούς σ' αὐτοὺς τοὺς τομεῖς.
- Μέ τήν προσφορά βοήθειας, ὥστε νά διακρίνουν καί νά κατανοήσουν τίς ἀνάγκες-ικανοποιήσεις, ἐνδιαφέροντα, φιλοδοξίες, ἀξίες, ἐλπίδες, καί πιθανές μελλοντικές ἀλλαγές τῶν ἀναγκῶν τους· ἐπί-

σης τί τούς απογοητεύει, τί τούς έκνευρίζει, τί δέν τούς ίκανοποιεί καί τί γενικά άντιπαθούν.

2. Νά βοηθάει στήν κατανόηση τών εύκαιριών (έπαγγελματικών, έκπαιδευτικών, ψυχαγωγικών, κοινωνικών κτλ.) πού παρουσιάζονται καθώς καί τών επιδράσεων τους στους νέους καί τή ζωή τους. Αυτό είναι:

Η ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ ΤΗΣ ΕΠΙΓΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ

πού πραγματοποιείται:

- Μέ τήν προσφορά βοήθειας στους νέους νά καταλάβουν τή γενική δομή του περιβάλλοντος στό όποιο θά ζήσουν καί τίς εύκαιρίες πού τούς προσφέρει τό περιβάλλον αυτό: τί απαιτήσεις υπάρχουν, ποιοί δρόμοι άνοίγονται στά άτομα, ποιοί είναι κλειστοί καί ποιές έναλλακτικές λύσεις υπάρχουν.
- Μέ τήν προσφορά βοήθειας στους νέους νά βρούν εκείνο τό συνδυασμό απαιτήσεων καί προσφορών του περιβάλλοντος πού ταιριάζει (ή τουλάχιστον δέν έρχεται σέ μεγάλη άντίθεση) μέ τήν προσωπικότητα του καθενός.

3. Νά δημιουργεί εύκαιρίες γιά νά έξασκηθεί μέ έπιτυχία ό νέος στή λήψη αποφάσεων, νά νιώσει τή σημασία πού έχουν οί αποφάσεις αυτές στή ζωή καί μέ τήν αυτοπεποίθηση πού θά αποκτήσει νά αναπτύξει τίς προσωπικές του αξίες καί νά θέσει τους στόχους πού θέλει στή ζωή του. Αυτό είναι:

Η ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ ΕΚΜΑΘΗΣΕΩΣ ΑΗΨΕΩΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

πού πραγματοποιείται:

- Μέ τήν προσφορά βοήθειας στά άτομα νά κατανοήσουν τήν ποικιλία πιέσεων, μεθόδων, ίκανοτήτων, κινδύνων, εϋθυνών πού συνεπάγεται ή λήψη αποφάσεων.
- Μέ τήν προσφορά βοήθειας νά καταλάβουν πώς αυτά όλα διαφέρουν από άπόφαση σέ άπόφαση καί από άνθρωπο σέ άνθρωπο.
- Μέ τήν προσφορά βοήθειας νά αντιμετώπισουν μέ έπιτυχία τίς κρίσιμες στιγμές τών μεγάλων αποφάσεων στή ζωή τους.

4. Νά βοηθάει τό νέο νά καταλάβει τά μεταβατικά στάδια στή ζωή του καί πώς αυτά τά στάδια τόν βοηθούν νά ώριμάσει. Αυτό είναι:

Η ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ ΤΗΣ ΕΚΜΑΘΗΣΕΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΩΝ ΣΤΑΔΙΩΝ

πού πραγματοποιείται:

- Μέ τήν προσφορά βοήθειας στους άνθρώπους νά καταλάβουν πώς σχετίζονται τά γεγονότα πού συμβαίνουν τώρα μ' αυτά πού θά συμβοδν άργότερα στή ζωή τους: πώς μπορούν νά χρησι-

μποιήσουν στη δουλειά τους αυτά που έμαθαν στο σχολείο, ποιές καινούριες δεξιότητες πρέπει να αποκτήσουν – όπως δια-προσωπικές δεξιότητες και δεξιότητες επικοινωνίας· κατά πόσο διαφέρει ή επαγγελματική (ή οποιαδήποτε άλλη) ζωή από τη ζωή του σχολείου· ποιές θα είναι οι απογοητεύσεις (αν δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν οι προσδοκίες τους ή, αν όσα οι ίδιοι έχουν να προσφέρουν, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν) και ποιές θα είναι οι ευκαιρίες για να αλλάξουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο κινούνται.

- Με την προσφορά βοήθειας να χρησιμοποιούν οι ίδιοι αυτές τις εμπειρίες και γνώσεις καθώς προσανατολίζονται επαγγελματικά.

Οι τέσσερις αυτοί στόχοι οδηγούν σε τέσσερα συμπεράσματα:

1. "Ότι ο ΣΕΠ θα πρέπει να αποτελεί μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος, εφόσον οι στόχοι του ταυτίζονται με τους στόχους της εκπαίδευσης γενικά.

2. "Ότι ο ΣΕΠ περιλαμβάνει ποικιλία δραστηριοτήτων με μαθητές, σε ομάδες, στην τάξη καθώς και σε προσωπικές συζητήσεις ή συνεντεύξεις.

3. "Ότι ο ΣΕΠ πρέπει να παρακολουθεί τα στάδια της προσωπικής ανάπτυξης του κάθε ατόμου και να προσαρμόζεται αναλόγως.

4. "Ότι ο ΣΕΠ πρέπει να καλύπτει αρκετά χρόνια της ζωής του νέου.

Β'. Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

Από όσα είπα ως τώρα φαίνεται καθαρά ότι ο ΣΕΠ δίνει μεγάλη, αν όχι τη μεγαλύτερη, βαρύτητα στο άτομο. Και όπως αναφέρει ένα έγγραφο στη Βρετανία, σχολικός-επαγγελματικός προσανατολισμός «σημαίνει να ενδιαφέρει για τα παιδιά σαν άτομα, ώστε να μπορέσουν να κάνουν καλύτερες εκλογές και να πάρουν καλύτερες αποφάσεις» (SED 1968). Τό «καλύτερα» εδώ υποδηλώνει περισσότερη εμπιστοσύνη, ώστε να αποφασίζουν με βάση τις πληροφορίες, τη γνώση και την ενημέρωση και να μην παίρνουν συμπτωματικές αποφάσεις βασισμένες στην άγνοια, την πίεση ή και την τύχη.

Ο ΕΠ τα τελευταία είκοσι με τριάντα χρόνια έχει δημιουργήσει έναν καινούριο κλάδο ψυχολογίας – την ψυχολογία των επαγγελματιών. Ο κλάδος αυτός βασίζεται στην ψυχολογία που την αντιπροσωπεύουν διάσημοι ψυχολόγοι, όπως οι Super, Holland, Maslow και Rogers. Όλοι αυτοί τονίζουν τη σημασία που έχει τό

άτομο και γι' αυτό τό τοποθετούν στό κέντρο τής προσοχής του επαγγελματικού προσανατολισμού και τής συμβουλευτικής ειδικά και τών παιδαγωγικών συστημάτων γενικά.

«Η διαδικασία τής έκλογής... έχει τίς ρίζες της στην άλληλεπίδραση του ατόμου και τής πραγματικότητας, και αυτός ό τομέας μόλις τώρα τελευταία άρχισε νά περιλαμβάνεται μέσα στά πλαίσια τών ψυχολογικών έρευνών». (GINSBERG 1951).

Πρώτες θεωρητικές διατυπώσεις - Ginsberg και άλλοι

1. Η έκλογή επαγγέλματος είναι μία διαδικασία ανάπτυξεως πού συνήθως διαρκεί πάνω από δέκα χρόνια (ή έκλογή είναι διαδικασία μεγάλης διάρκειας). Ίσως τίποτε άλλο δέν είναι τόσο ουσιαστικό γιά τήν ανθρώπινη ύπαρξη όσο ή έκλογή του επαγγέλματος, στό όποιο θά επενδύσει ό νέος ή ή νέα τό χρόνο του / της.

2. Η διαδικασία έκλογής είναι σχεδόν άμετάκλητη. Αυτό δείχνει τή μεγάλη σπουδαιότητα τής έκλογής. Βέβαια υπάρχει κάποια κίνηση γιά άλλαγή στη μέση τής καριέρας, αλλά μόνο σέ ελάχιστες περιπτώσεις.

3. Η τελική έκλογή είναι άποτέλεσμα ενός συμβιβασμού μεταξύ τών ενδιαφερόντων, τών ίκανοτήτων, τών αξιών και τών ευκαιριών.

Η μέθοδος του ΣΕΠ είναι μία διαδικασία πού βοηθάει τό άτομο νά μελετήσει τόν έαντό του αλλά και τίς πιθανές επαγγελματικές ευκαιρίες (άντιπαράθεστε αυτή τήν πρόταση σέ όσα είπαμε στη διάλεξη Α' γιά τούς στόχους του ΣΕΠ).

4. Υπάρχουν τρία στάδια έκλογής επαγγέλματος:

(i) στάδιο φαντασίας:

τροφοδοτείται από τήν έπιθυμία του νέου νά νιώσει μεγάλος και νά ζήσει τή ζωή πού έπιθυμεί,

- π.χ. - άστροναύτης
- μηχανοδηγός
- άεροσυνοδός.

(ii) πειραματικό στάδιο:

άρχίζει στό πρώτο στάδιο τής έφηβείας και καθορίζεται πρώτα από τά ενδιαφέροντα, έπειτα από τίς δεξιότητες και ικανότητες και στό τέλος προστίθενται και οι αξίες.

(iii) ρεαλιστικό στάδιο:

άρχίζει πρós τό τέλος τής μέσης εκπαιδεύσεως. Χαρακτηρίζεται από τά στάδια τής έρευνας, τής άποκρυσταλλώσεως γνώμης και τής συγκεκριμενοποίησης.

Στοιχεία μιᾶς θεωρίας επαγγελματικής ανάπτυξεως ἢ τῆς ψυχολογίας τῶν επαγγελματιῶν - Ντόναλντ Σούπερ (Donald Super)

1. Ἀτομικές διαφορές

Ὅπως ἔχει ἤδη λεχθεῖ, ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ ἐπαγγέλματος, καί στήν πραγματικότητα ὁ θεμέλιος λίθος τῆς σύγχρονης παιδαγωγικῆς ἀντιλήψεως, πρέπει νά εἶναι οἱ ἀτομικές διαφορές – ἡ πείρα κάθε ἀνθρώπου ἀπό τόν κόσμο εἶναι μοναδική καί ἔτσι ἡ προσφορά κάθε ἀνθρώπου στόν κόσμο γίνεται μοναδική.

2. Πολλαπλές δυνατότητες

Κάθε ἄνθρωπος μπορεῖ νά πετύχει καί νά βρεῖ ἱκανοποίηση σέ πολλά ἐπαγγέλματα – δέν ὑπάρχει ἓνα μόνο ἐπάγγελμα πού πρέπει νά τό βρεῖ καί νά τό ἀκολουθήσει κανεῖς, γιατί τάχα ἐκεῖνο εἶναι πού ἀποκλειστικά τοῦ ταιριάζει.

3. Τύποι επαγγελματικῶν ἱκανοτήτων

Οἱ ἱκανότητες ἐνός ἀτόμου μποροῦν νά συνδυαστοῦν κατά διάφορους τρόπους, ὥστε νά ταιριάζουν σέ ἓνα εὐρύ πεδίο ἀπασχολήσεων. Μέσα σ' αὐτό τό πεδίο ὑπάρχουν πολλά ἐπαγγέλματα, στά ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά πετύχει χρησιμοποιώντας κάποιους ἀπό τοὺς συνδυασμούς (τύπους) τῶν ἱκανοτήτων του.

4. Ταύτιση

Ἡ ταύτιση μέ ἄλλα σπουδαῖα πρόσωπα ἀποτελεῖ βασικό στοιχεῖο στήν ἀτομική ἀνάπτυξη. Ὁ καθένας μας ἄλλωστε θά μπορούσε νά ἀπαριθμήσει μερικούς ἀνθρώπους πού στάθηκαν σημαντικοί στή ζωή μας, πού τοὺς τοποθετήσαμε ψηλά καί προσπαθήσαμε νά τοὺς μιμηθοῦμε καί ἔτσι ἐπηρέασαν τή ζωή μας ὥς' σήμερα. Καί αὐτό προφανῶς ἀποτελεῖ σπουδαῖο παράγοντα γιά τήν επαγγελματική ἀνάπτυξη, πού δέν πρέπει νά περνᾷ ἀπαράτηρητος.

5. Διαρκῆς προσαρμογή

Οἱ ἑφηβοί καί οἱ ἐνήλικοι σ' ὅλη τους τή ζωή ἀντιμετωπίζουν μιᾶ σειρά ἀπό προβλήματα καί διλήμματα. Μερικά ἀπό αὐτά τά διλήμματα συνδέονται στενά μέ ὀρισμένα στάδια τῆς ζωῆς. Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ἀντιμετωπίζουμε καί λύνουμε αὐτά τά προβλήματα δεῖχνει κάτι ἀπό τοὺς προσωπικούς μας συμβιβασμούς. Μποροῦμε νά κοιτάξουμε πίσω, ἴσως τήν ἐποχὴ πού τελειώναμε τό πανεπιστήμιο ἢ τό κολλέγιο, καί νά δοῦμε τίς ἀποφάσεις πού πήραμε καί σέ τί συμβιβασμούς καταλήξαμε· μποροῦμε ἐπίσης νά καταλάβουμε τί ἔλεγε γιά τόν ἑαυτό μας αὐτοῖ οἱ συμβιβασμοί.

6. Στάδια τῆς ζωῆς

Οἱ ψυχολόγοι καί οἱ κοινωνιολόγοι προσπάθησαν νά καθορίσουν τά στάδια ἀναπτύξεως ἀπό τά ὁποῖα θά περάσουμε. Αὐτά τά στάδια ἐπηρεάζουν πολύ τή διαδικασία ἐκλογῆς καί προσαρμογῆς.

Καί πράγματι ό τρόπος μέ τόν όποίο προσαρμοζόμαστε στά διάφορα στάδια θά έπηρεάσει τόν τρόπο μέ τόν όποίο θά άντιμετωπίσουμε καί θά άντεπεξέλθουμε στό έπόμενο στάδιο, είτε είνai από τήν παιδική ήλικία στήν έφηβεία είτε από τό πρώτο στάδιο ένηλικιώσεως πρός τήν ώριμη ήλικία κ.ο.κ.

7. Τύποι σταδιοδρομίας

Οί μορφές σταδιοδρομίας προϋποθέτουν κάποια ευχέρεια κινήσεων ανάμεσα σέ διάφορες επαγγελματικές κατευθύνσεις. Μελέτες γιά αυτή τήν κινητικότητα είνai απαραίτητες στόν καθηγητή ή στό σύμβουλο του ΣΕΠ, γιά νά μπορεί νά έπισημάνει προβλήματα πού ίσως συναντήσει τό άτομο μελλοντικά.

Γιά παράδειγμα, άν άναγκαστεί κάποιος νά μετακομίσει σ' άλλη πόλη ή τόπο, ή από τό χωριό στήν πόλη, θά έχει νά άντιμετωπίσει τίς έπιπτώσεις πού θά έχει αυτή ή μετακίνηση στήν οίκογένεια καί στίς διαπροσωπικές του σχέσεις (φιλίες).

8. Καθοδηγούμενη ανάπτυξη

Μπορούμε νά βοηθήσουμε τίς διεργασίες ανάπτυξεως ενός ανθρώπου καθώς περνά τά διάφορα στάδια τής ζωής του; 'Η θετική άπάντηση άποτελεί ένα βασικό πιστεύω καί προϋπόθεση γι' αυτούς πού άσχολούνται μέ τό ΣΕΠ. Τό ίδιο πιστεύουν καί έκείνοι οί δάσκαλοι πού στή δουλειά τους έχουν κέντρο ένδιαφέροντος τό παιδί (child - centered perspective). Στήν παιδαγωγική δέν πιστεύουμε πιά στή φιλοσοφία του Ρουσό αλλά σέ μία καθοδηγούμενη ανάπτυξη. Δέ θά έπρεπε αυτό νά είνai τό πιστεύω μας καί στόν προσανατολισμό (guidance);

Υπάρχουν στοιχεία πού άποδεικνύουν ότι οί ικανότητες, ως ένα σημείο, είνai κληρονομικές καί ή προσωπικότητα έχει τίς ρίζες της σέ κληρονομική νευρική καί ένδοκρινική σύνθεση. Υπάρχουν όμως έπίσης στοιχεία γιά νά στηρίξουν τή θεωρία ότι οί φανερές κλίσεις καί ή προσωπικότητα, όπως διαγράφεται μέσα από τή συμπεριφορά, είνai άποτελέσματα τής άμοιβαίας έπιδράσεως του οργανισμού καί του περιβάλλοντος. Ωστε οί δυνατότητες είνai κληρονομικές, ένω ή άπόδοση, όπως φαίνεται στήν καθημερινή συμπεριφορά, είνai άποτέλεσμα των ευκαιριών του περιβάλλοντος.

Βασική γιά τό ΣΕΠ είνai ή προϋπόθεση ότι μπορούμε νά βοηθήσουμε τό άτομο στήν ανάπτυξη του, άν του δώσουμε έπαρκείς ευκαιρίες, ώστε νά δοκιμάσει διάφορες ικανότητες καί νά άντιληφθεί τά ένδιαφέροντά του καί τά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τής προσωπικότητάς του.

9. Ανάπτυξη μέ άλληλεπίδραση

Η φύση τής άλληλεπίδρασεως μεταξύ του άτόμου καί του περιβάλλοντός του δέν είνai καθόλου άπλή. Τό γεγονός αυτό οδηγεί

στήν κατανόηση τῶν περιορισμῶν πού εἶναι σύμφυτοι μέ τό ΣΕΠ καί τή συμβουλευτική – δέν εἶναι πανάκεια πού θεραπεύει ὅλες τίς ἀρρώστειες τοῦ ἀτόμου ἢ τῆς κοινωνίας.

10. Δυναμική (Dynamics) τῶν τύπων σταδιοδρομίας

Πολύ λίγες συγκεκριμένες γνώσεις ἔχουμε γιά τή δυναμική ἀλληλεπίδραση τῆς ἐξυπνάδας, τῶν ἐνδιαφερόντων καί τῆς κοινωνικῆς θέσεως στόν τύπο σταδιοδρομίας τοῦ ἀτόμου.

11. Ἐπαγγελματική ἱκανοποίηση

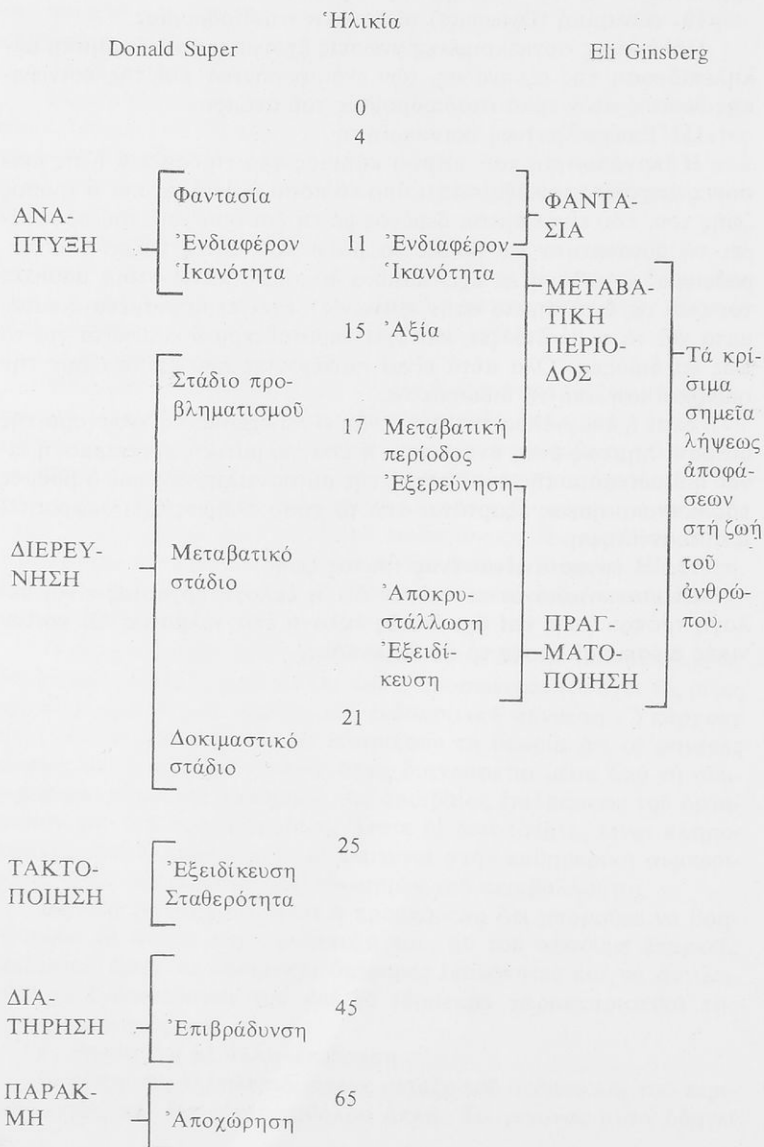
Ἡ ἱκανοποίηση πού παίρνει κάποιος ἀπό τή δουλειά ἢ τίς διάφορες ἀσχολίες του ἐξαρτᾶται ἀπό τό πόσο ἡ δουλειά καί ὁ τρόπος ζωῆς του, πού εἶναι ἄμεσα δεμένος μέ τή δουλειά του, τοῦ προσφέρει τή δυνατότητα νά παίξει τό ρόλο πού αὐτός θέλει. Γιά παράδειγμα, ὁ καθηγητής ἔχει κάποιο δικαίωμα πάνω στούς μαθητές του (καί ὡς ἓνα σημεῖο στήν κοινωνία), ἔχει περιορισμένα δικαιώματα γιά τό τί θά διδάξει, καί ἔχει περισσότερα δικαιώματα γιά τό πῶς θά διδάξει. Ὅλα αὐτά εἶναι παράγοντες πού ἐπηρεάζουν τήν ἱκανοποίηση ἀπό τή διδασκαλία.

Ἔτσι ἡ ἐπαγγελματική ἀνάπτυξη εἶναι ἐξωτερικό γνώρισμα τῆς αὐτοαντίληψης ἑνός ἀνθρώπου, ἡ ἐπαγγελματική προσαρμογή εἶναι ἡ διαδικασία τῆς ἐκφράσεως τῆς αὐτοαντίληψης καί ὁ βαθμός τῆς ἱκανοποιήσεως ἐξαρτᾶται ἀπό τό πόσο πλήρως ἔχει ἐκφραστεῖ ἡ αὐτοαντίληψη.

12. Ἡ ἐργασία εἶναι ἓνας τρόπος ζωῆς

Οἱ κοινωνιολόγοι πιστεύουν ὅτι ἡ ἐκλογή ἐργασίας εἶναι ἐκλογή τρόπου ζωῆς καί ὄχι ἀπλῶς ἐκλογή ἐπαγγέλματος. Οἱ κοινωνικές πιέσεις ἄλλωστε τό ἀποδεικνύουν.

ΚΥΡΙΑ ΣΤΑΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Super και άλλοι:

«Όταν ένα άτομο εκφράζει την επαγγελματική του προτίμηση, αποδίδει με επαγγελματική όρολογία την ιδέα που έχει για τό τι είδους άνθρωπος είναι. Διαλέγοντας ένα επάγγελμα εκφράζει την αντίληψη που έχει για τον εαυτό του. Καθώς σταθεροποιείται σ' ένα επάγγελμα πετυχαίνει την αυτοπραγμάτωσή του. Τό επάγγελμα δίνει τή δυνατότητα στόν άνθρωπο νά παίξει ένα ρόλο πού ταιριάζει στήν αυτοαντίληψή του».

Ή ανακεφαλαιώνοντας, οί προϋποθέσεις πού πρέπει νά υπάρχουν σύμφωνα μέ τόν D. Super είναι:

1. Οί άνθρωποι διαφέρουν στίς ικανότητες, στά ενδιαφέροντα καί στήν προσωπικότητα.

2. Ήξαιτίας αὐτοῦ τοῦ γεγονότος οί άνθρωποι εἶναι προικισμένοι γιά πολλά ἐπαγγέλματα.

3. Κάθε επάγγελμα διαθέτει ἕνα χαρακτηριστικό τύπο ἀρκετά ἐνῦρ, ὥστε νά ἐπιτρέπει ποικιλία ἀτόμων μέσα σέ κάθε ὁμάδα.

4. Οί επαγγελματικές προτιμήσεις ἀλλάζουν μέ τόν καιρό καί μέ τήν πείρα, ἐνῶ ἡ ἀντίληψη πού ἔχει κανεῖς γιά τόν εαυτό του εἶναι σχετικά σταθερή ἀπό τό τέλος τῆς ἐφηβείας ὡς τό τέλος τῆς ὀριμότητος.

5. Ή διαδικασία μπορεῖ νά συνοψιστεῖ σέ μιά σειρά ἀπό στάδια ζωῆς πού χαρακτηρίζονται ἀπό τήν ἀνάπτυξη, τή διερεύνηση, τήν τακτοποίηση, τή διατήρηση καί τήν παρακμή. Αὐτά μποροῦν νά ὑποδιαιρεθοῦν: διερεύνηση (φαντασία – ἀπόπειρα – πραγματοποίηση) καί τακτοποίηση (δοκιμαστική καί σταθερή).

6. Ή φύση τοῦ ἐπαγγέλματος καθορίζεται ἀπό τό κοινωνικο-οικονομικό ἐπίπεδο τῶν γονέων τοῦ ἀτόμου, τήν πνευματική του ικανότητα, τήν προσωπικότητά του καί τίς εὐκαιρίες.

7. Ή ἐξέλιξη τοῦ ἀτόμου καθορίζεται ἀπό τήν ὀρίμανση τῶν ικανοτήτων του, τῶν ἐνδιαφερόντων του, τῆς πείρας πού ἀποκόμισε ἀπό τήν πραγματικότητα καί τῆς αὐτοαντιλήψεώς του.

8. Ή διαδικασία τῆς επαγγελματικῆς ἀναπτύξεως εἶναι οὐσιαστικά ἡ διαδικασία ἀναπτύξεως καί ὀλοκληρώσεως τῆς εἰκόνας πού ἔχει κανεῖς γιά τόν εαυτό του. Εἶναι προϊόν ἀλληλεπιδράσεως τῶν κληρονομικῶν κλίσεων, τῆς νευρικήs καί ἐνδοκρινικήs δομῆs, τῶν εὐκαιριῶν πού ἔχει γιά νά παίξει διάφορους ρόλους καί τοῦ κατὰ πόσον ὁ ρόλος αὐτός ἐπιδοκιμάζεται ἀπό τοὺς προϊσταμένους καί τοὺς συναδέλφους.

9. Ή διαδικασία συμβιβασμοῦ μεταξύ τοῦ ἀτόμου καί τῶν κοινωνικῶν παραγόντων, μεταξύ αὐτοαντιλήψεως καί πραγματικότητας, εἶναι μέρος τοῦ ρόλου πού παίξει ὁ ἄνθρωπος εἴτε στή σφαῖρα τῆς

φαντασίας είτε στη συνέντευξη με τούς συμβούλους είτε στην πραγματική ζωή.

10. Οί ικανοποιήσεις πού βρίσκει τό άτομο στην εργασία καί στη ζωή εξαρτώνται από τό κατά πόσο τό άτομο αυτό βρίσκει επαρκή διέξοδο στις ικανότητές του, τά ενδιαφέροντά του, τά χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του καί τίς αξιολογικές του τοποθετήσεις.

"Ετσι ή συμβολή του υπάγεται στην ψυχολογία ατομικών διαφορών, πού βασίζεται στην ανάγκη πού έχει ό άνθρωπος νά παίρνει αποφάσεις μόνος του.

Πρέπει νά τονιστεί ότι τά στοιχεΐα καί οί προϋποθέσεις της θεωρίας πού αναφέραμε έχουν πολύ επηρεάσει τό ΣΕΠ καί τή συμβουλευτική στην Αμερική καί στην Εύρώπη τά τελευταΐα είκοσι χρόνια. Πρέπει επίσης νά πούμε ότι δέν είναι δυνατό νά μεταφερθεί μία θεωρία από μία κουλτούρα σέ άλλη, αν οί βασικές αρχές της πρώτης δέν αντιπροσωπεύονται καί στη δεύτερη.

Η θεωρία πού συζητήθηκε σ' αυτή τή διάλεξη στηρίζεται στην έρευνα αλλά όχι στην έρευνα στην Ελλάδα καί γι' αυτό θά ήταν χρήσιμο νά ξεκινήσει ένα πρόγραμμα έρευνας συγχρόνως μέ τό πρόγραμμα του ΣΕΠ, ώστε τό ένα νά επηρεάζει καί νά διευρύνει τό άλλο.

Γ'. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Υπάρχουν πολλοί παράγοντες στη ζωή ενός ατόμου πού θά επηρεάσουν τόν επαγγελματικό δρόμο ή τούς δρόμους πού πιθανό νά ακολουθήσει. Αν καί οί ψυχομετρικοί παράγοντες, όπως ή ευφυΐα, παίζουν ρόλο στην απόφαση πού θά πάρει τό άτομο γιά τό επάγγελμα πού θά ακολουθήσει, όμως χωρίς αμφιβολία καί οί κοινωνικοί παράγοντες έχουν ζωτική σημασία. Οί περισσότεροι από μās θά έχουμε συναντήσει στά χρόνια πού διδάσκουμε τό φανερά αποτυχημένο μαθητή στό σχολείο πού μετά από λίγο καιρό σημείωσε μεγάλη επιτυχία στη δική του τή δουλειά.

Οί παράγοντες πού μπορούμε νά τούς απομονώσουμε είναι οί ακόλουθοι (καί πρέπει νά τονιστεί ότι κανένας από αυτούς δέν αποκλείει τούς άλλους):

α) Κοινωνική τάξη

Η κοινωνική τάξη του ατόμου (αν δηλαδή προέρχεται από γονεΐς επιστήμονες, βιομήχανους, εργάτες κτλ.) είναι πιθανό νά προσ-

διορίζει τα όρια της έκλογής του επαγγέλματος ή της σταδιοδρομίας με τρεις κυρίως τρόπους: έκταση έκλογής, κριτήρια έκλογής και επίπεδο φιλοδοξίας.

Στό θέμα «έκταση έκλογής», τα παιδιά που προέρχονται από γονείς επιστήμονες δύσκολα θα διαλέξουν άλλο επάγγελμα από το επάγγελμα του επιστήμονα, ενώ το παιδί του εργάτη μπορεί να ακολουθήσει ή ένα επάγγελμα σαν αυτό της οικογένειάς του ή κάποιο άλλο με μεγαλύτερο κοινωνικό κύρος.

Στό θέμα «κριτήρια για την έκλογή του επαγγέλματος» το παιδί μπορεί να παροτρυνθεί να έχει ως κριτήριο του την έκλογή μιας καλύτερης εργασίας από την εργασία του πατέρα του. «Καλύτερη εργασία» εδώ μπορεί να σημαίνει μεγαλύτερο εισόδημα ή μεγαλύτερη ικανοποίηση από τη δουλειά του.

Στό θέμα «επίπεδο φιλοδοξίας» το παιδί μπορεί να ενθαρρυνθεί να έχει φιλοδοξίες μεγαλύτερες από αυτές του πατέρα του: να γίνει γιατρός, ενώ ο πατέρας του ήταν χτίστης· να γίνει διευθυντής, ενώ ο πατέρας του ήταν υπάλληλος κτλ.

Σε όλους αυτούς τους τομείς ή κοινωνική τάξη από την οποία προέρχεται ο μαθητής είναι ένας σημαντικός παράγοντας και αυτό πρέπει να το λαμβάνει υπόψη του ο σύμβουλος για να καταλάβει τις επιρροές που δέχεται ο μαθητής στην έκλογή του επαγγέλματος.

β) Σπίτι

Το περιβάλλον του σπιτιού είναι επίσης ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει το είδος του επαγγέλματος και τον τρόπο ζωής που θα ακολουθήσει ο μαθητής.

Εδώ διακρίνουμε δύο σημαντικά στοιχεία: τους γονείς και τα αδέρφια (αγόρια και κορίτσια).

Από τους γονείς φαίνεται ότι το παιδί παίρνει τα κίνητρα. Για παράδειγμα, το παιδί που οι γονείς του περιτριγυρίζονται από βιβλία και αγαπούν το διάβασμα ή κάνουν οι ίδιοι εργασίες με τα χέρια τους και αυτό τους ενθουσιάζει το πιθανότερο είναι ότι θα μάθει να χαίρεται με τις ίδιες εργασίες. Συγκρίνετε αυτό το παιδί με εκείνο, του οποίου οι γονείς πιστεύουν ότι το παιδί τους πρέπει να διαβάσει ή πρέπει να κάνει εργασίες με τα χέρια του, αλλά οι ίδιοι δεν κάνουν τίποτε από αυτά. Σ' αυτή την περίπτωση το παιδί μάλλον δε θα ενθουσιάζεται κάνοντας αυτές τις εργασίες. Ένα παράδειγμα μπορεί να είναι γονείς που πιέζουν το παιδί τους να μάθει μουσική, γιατί μπορεί να του χρειαστεί και όχι γιατί ή μουσική άρεσει σε όλη την οικογένεια.

Ακόμα το παιδί μαθαίνει από τους γονείς του τις αξίες και τις ανάγκες που κατευθύνουν τη ζωή τους, είτε αυτές είναι πρωτογενείς

(καλύπτουν φυσιολογικές ανάγκες), π.χ. νά έχουν αρκετή τροφή νά θρέψουν τήν οἰκογένεια, εἴτε εἶναι δευτερογενεῖς (αναφέρονται σέ ψυχικές λειτουργίες), π.χ. αἰσθητικές ἐπιτεύξεις ἢ ἱκανοποίηση ἀπό τήν ἐργασία ἢ ἀπό οἰκονομική ἀμοιβή.

Ἔτσι οἱ γονεῖς, ὅπως συχνά ἀναφέρεται σέ ὅλα τά ψυχολογικά καί κοινωνιολογικά κείμενα, παίζουν οὐσιαστικό ρόλο ὄχι μόνο στή σωματική ἀλλά καί στή συναισθηματική, πνευματική καί διανοητική ἀνάπτυξη τῶν παιδιῶν τους. Ὅλα αὐτά ἐπιδροῦν σημαντικά πάνω στό ἐπαγγελματικό πρότυπο καί στό δρόμο πού θά ἀκολουθήσει τό παιδί στή ζωή του ὡς ὥριμος πλέον ἄνθρωπος.

Ἀπό τά ἀδέρφια τό παιδί ἐπηρεάζεται μέ πολλούς τρόπους: ὁ μεγαλύτερος ἀδερφός ἢ ἀδερφή μπορεῖ νά δώσει πληροφορίες γιά μιὰ δουλειά ἢ γιά τά ἀνώτερα στάδια ἐκπαιδύσεως μέ ἑμμεσους ἢ ἄμεσους τρόπους. Τό παιδί μαθαίνει ἀπό τήν ἀγωνία, τήν ἀνία, τήν ὑποταγή τοῦ ἄλλου. Ἐπίσης τό παιδί μαθαίνει ἀπό συγκρίσεις πού γίνονται, ἀπό ἄλλους καί ἀπό τό ἴδιο, σέ θέματα ἐπιτυχίας στήν οἰκογενειακή ζωή, στό σχολεῖο, στίς ἐλεύθερες ἀσχολίες καθὼς καί στό ἐπάγγελμα.

γ) Σχολεῖο

Τό σχολεῖο εἶναι ἓνας σημαντικός, καθοριστικός παράγοντας γιά τήν ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματος καί τοῦ τρόπου ζωῆς κάθε ἀτόμου. Στό σχολεῖο ὁ μαθητής μαθαίνει ὅτι γίνονται ἀπό τοὺς δασκάλους συγκρίσεις, κυρίως ὡς πρὸς τήν ἐπίδοση. Ὅσο καλύτερος σέ ἐπίδοση εἶναι ἓνας μαθητής τόσο περισσότερη ἐνθάρρυνση δέχεται ἀπό τό δάσκαλό του καί τόσο περισσότερες πιθανότητες ἔχει νά ἀκολουθηθεῖ ἀνώτερη ἐκπαίδευση. Αὐτό ἐπηρεάζει ἐντυπωσιακά τήν σταδιοδρομία του, τίς εὐκαιρίες ἐξελιξέως του καί ἔτσι καί τό δρόμο του μέσα στή ζωή.

Ὅσο καιρό ὁ μαθητής βρίσκεται στό σχολεῖο μαθαίνει ἐπίσης καί γιά τίς σχέσεις του μέ τοὺς συναδέλφους του στή δουλειά, ἔχοντας ὡς πρότυπο τήν ὁμάδα τῶν συνομηλίκων του, ὅπου οἱ ποικίλες εὐκαιρίες πού δημιουργοῦνται τοῦ δίνουν τή δυνατότητα νά παίξει διάφορους ρόλους μέσα σ' αὐτή τήν ὁμάδα. Τά χαρακτηριστικά τῆς ὁμάδας ἢ τῶν ὁμάδων, στίς ὁποῖες ἀποδίδει περισσότερο καί στίς ὁποῖες αἰσθάνεται πιο ἄνετα, πρόκειται νά ἐπηρεάσουν τή μελλοντική ἐκλογή τῶν συναδέλφων του καί ἔτσι νά ἐπηρεάσουν ἑμμεσα τήν ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματός του. Ἄν τό παιδί ἀνήκει σέ μιὰ ὁμάδα πού τὰ μέλη της εἶναι ἀπογοητευμένα ἀπό τίς σπουδές τους στό σχολεῖο, δέν πρόκειται νά σκεφθεῖ σοβαρά γιά μελλοντικές ἀνώτερες σπουδές.

Ἐπίσης τό εἶδος τοῦ σχολείου ἐπηρεάζει τίς εὐκαιρίες γιά

επαγγελματική σταδιοδρομία, παρ' όλο πού πιθανό νά γίνεται κάθε δυνατή προσπάθεια νά περιοριστεί στο έλάχιστο ή επίρροή αυτή. Τό επαγγελματικό σχοΐείο τείνει νά κατευθύνει έντονα τήν έκλογή του μαθητή καί τελικά νά θέσει όρια στις διαθέσιμες δυνατότητες έκλογης. "Όταν άλλοι άνθρωποι αποφασίζουν τό είδος του σχολείου πού θά ακολουθήσει ο νέος, είναι έπόμενο νά τόν οδηγούν σέ συγκεκριμένους κλάδους καί έτσι τό πεδίο έκλογής του νά στενεύει.

"Άλλος σπουδαίος σχολικός παράγοντας είναι φυσικά οί ίδιοι οί δάσκαλοι. Έδώ τό πιο σημαντικό στοιχείο είναι αυτό πού έχει ήδη συζητηθεί, ότι δηλαδή οί δάσκαλοι τείνουν νά ανταμείβουν τούς μαθητές πού τούς μοιάζουν. Αυτό μέ τή σειρά του πρόκειται νά επηρεάσει τήν έπιτυχία του μαθητή στο έπάγγελμά του, δηλαδή στις σχέσεις του μέ τούς άνωτέρους του στη δουλειά του. "Αν ο μαθητής έχει τή δυνατότητα νά δεχθεί καί νά αναπτύξει μιá καλή σχέση μέ τήν «έξουσία» στο σχολείο του, τότε θά γίνει ικανός νά δεχθεί παρόμοιες σχέσεις καί στο έπάγγελμά του καί άντιστρόφως.

δ) Κοινωνική ομάδα

Η κοινωνική ομάδα στην όποία ζει ο νέος είναι έπίσης ένας σημαντικός παράγοντας στην έκλογή του επαγγέλματος καί του τρόπου ζωής. Αυτό συμβαίνει κυρίως όταν από τήν κοινωνική αυτή ομάδα εκφράζονται άπόψεις καί προσδοκίες γιά τό νέο. Παράδειγμα ο μαθητής πού ένθαρρύνεται, έπειδή έχει τίς απαραίτητες πνευματικές ίκανότητες, νά φύγει από τό όρεινό χωριό του, ώστε νά μπορεί νά εκμεταλλευτεί μέ κάθε τρόπο τίς εκπαιδευτικές καί επαγγελματικές δυνατότητες πού προσφέρει ή πόλη.

Συμβαίνει όμως ο μαθητής αυτός νά μήν είναι κοινωνικά καί συναισθηματικά έτοιμος ή νά μή θέλει ή νά μήν μπορεί νά άντεπεξέλθει στο σημαντικό «κοινωνικό σόκ» πού βρίσκεται στη φύση μιås τέτοιας μετακίνησης ή καί στην αίσθηση του ξεριζώματος πού προκαλείται. Αυτό δέ σημαίνει πώς είναι λάθος νά μή θέλει νά μετακινηθεί, αφού θά έχει κατανοήσει τίς συνέπειες της κάθε άποφάσεως.

Ένας παράγοντας πού μερικές φορές κυριαρχεί στά μεγαλύτερα χωριά ή κομποπόλεις είναι ο κύριος εργοδότης της περιοχής, πού άσκει μιá πατερναλιστική επίρροή στην κοινότητα. Ίσως νά είναι δύσκολο γιά τό νέο νά απαλλαγεί από αυτό του είδους τή σχέση καί τήν προσδοκία πώς καί ο ίδιος θά δουλέψει γιά τό συγκεκριμένο εργοδότη. Αυτό γίνεται πιο έντονο, όταν ο εργοδότης χρηματοδοτεί προγράμματα ύποτροφιών πού ένισχύουν τούς μαθητές στις σπουδές τους, όπως συμβαίνει σέ όρισμένα μέρη της Αγγλίας.

ε) 'Ομάδες πίεσεως

Αν, όπως σήμερα στη Βρετανία, οί πολιτικοί της χώρας ανησυχούν για την έλλειψη σπουδαστών πού θά ακολουθήσουν τό επάγγελμα του μηχανικού καί του τεχνικού, τότε ασκούνται όρισμένες «πίεσεις» για νά ένθαρρυνθοούν οί σπουδαστές νά δοούν αυτά τά επαγγέλματα μέ πιό «καλό μάτι». Οί ανάγκες της αγοράς εργασίας είναι σημαντικός παράγοντας πού βοηθάει τό νέο στην έκλογή επαγγέλματος καί τρόπου ζωής.

Αυτός ό παράγοντας παίξει σημαντικό ρόλο ήδη από μικρή σχετικά ηλικία, ως πούμε από τά 14 χρόνια. Τότε είναι πού οί μαθητές χρειάζεται νά πάρουν μιά απόφαση, προκειμένου νά καθορίσουν τό είδος των σπουδών πού θά ακολουθήσουν. Έτσι όμως στην ούσια προσδιορίζουν τή μελλοντική έκλογή του επαγγέλματος τους. Γι' αυτό τό εκπαιδευτικό σύστημα ενός κράτους μπορεί νά οδηγήσει τόν ΕΠ στην παγίδα νά «λαδώνει άπλως τόν τροχό» της διαδικασίας της επιλογής. Οί κοινωνιολόγοι θά έλεγαν πώς αυτού του είδους ό ΕΠ έχει ως βασική λειτουργία του τόν κοινωνικό έλεγχο.

Θά ήταν λάθος νά άγνοήσουμε αυτόν τόν παράγοντα πού ρυθμίζει ως κάποιο βαθμό τήν προσφορά εύκαιριών. Καί όμως, ή λειτουργία του κοινωνικού έλέγχου είναι μόνο μιά από τίς τέσσερις πιθανές λειτουργίες του ΕΠ, όπως τίς διατυπώνει ό Watts.

	ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΑΤΟΜΟ
ΑΛΛΑΓΗ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ
ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΟΜΕΝΗ

Ο ΣΕΠ, πού άσκει λειτουργία κοινωνικής άλλαγής, βοηθά τούς μαθητές νά δοούν τή διαδικασία της έκλογής όπως είναι στην πραγματικότητα, αλλά καί όπως θά μπορούσε νά είναι. Ο σύμβουλος έδω θά πρέπει νά συζητά μέ τό μαθητή καί τούς παράγοντες πού έμποδίζουν τό άτομο στην ανάπτυξή του (κοινωνικούς ή ψυχολογικούς) καθώς καί τή δομή του κοινωνικού καί του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ο ΣΕΠ, πού άσκει λειτουργία άτομικής άλλαγής, βοηθά τούς μαθητές νά εύρύνουν τόν όρίζοντα έκλογής τους καί έτσι νά αύξήσουν τίς εύκαιρίες τους για έκλογή επαγγέλματος καί τρόπου ζωής.

Αυτό μπορεί να γίνει πίο πολύ μέ άτομα πού ανήκουν στίς λεγόμενες μή προνομιούχες ομάδες, όπως είναι οί γυναίκες, τά παιδιά τής εργατικής τάξεως καί τά «άπροσάρμοστα» παιδιά.

Ό ΣΕΠ, πού άσκει λειτουργία μή κατευθυνόμενη, βοηθά τούς μαθητές νά εξετάσουν τήν ύπάρχουσα κλίμακα (range) ευκαιριών κάτω άπό τό πρίσμα τού προσωπικού τους συστήματος άξιων καί έτσι νά καταλήξουν σέ μία άπόφαση τελείως δική τους.

Ό καθηγητής τού ΣΕΠ θά πρέπει νά καταλάβει καί νά συζητήσει αυτές τίς τέσσερις λειτουργίες καί νά βρεί τή θέση πού ό ίδιος είναι ικανός καί έτοιμος νά πάρει σ' αυτές βασισμένος στήν κατανόηση. Μόνο τότε ό καθηγητής τού ΣΕΠ θά κατανοήσει τίς πιέσεις πού άσκούνται σ' αυτούς πού εφαρμόζουν τό ΣΕΠ καί τόν έπαγγελματικό προσανατολισμό γενικότερα.

Μία πρόσθετη πηγή πιέσεως, πού άλλοτε συμπληρώνει καί άλλοτε ανταγωνίζεται τίς παραπάνω, είναι τά μέσα ενημερώσεως, δηλαδή ό τύπος, ό κινηματογράφος, τό ραδιόφωνο καί ή τηλεόραση. Καθώς τά μέσα ενημερώσεως γίνονται όλο καί πίο προσιτά, ή επίδρασή τους στή σκέψη των νέων καί στόν προγραμματισμό τους γιά τό μελλοντικό έπάγγελμά τους είναι καταφανής. Ό κινηματογράφος καί ή τηλεόραση έχουν ύψηλό δείκτη φαντασίας στά προγράμμάτα τους. Αυτό αναπόφευκτα δένεται μέ τίς φαντασιώσεις τού νέου καί, παρ' όλο πού δέν έχει άμεσο αντίκτυπο στά σχέδιά του γιά έπάγγελμα καί τρόπο ζωής, θά ήταν καλό νά συζητούνται μέ τά παιδιά θέματα όπως: «ποία άπό τίς προσωπικότητες τής τηλεόρασεως σάς έλκυει περισσότερο».

Έτσι ό καθηγητής τού ΣΕΠ, μέ τό νά συζητάει θέματα πού άναφέρονται σ' αυτές τίς πηγές πιέσεως, καλλιεργεί στό μαθητή τήν ικανότητα νά αναλύει κριτικά μόνος του παρόμοιες πιέσεις.

ζ) Διάφορα

1) Διαφοροποίηση των ρόλων

Τά παιδιά μαθαίνουν άπό μικρή ήλικία νά παίζουν ρόλους, ιδιαίτερα στό παιχνίδι. Ό ρόλος μέ τόν όποιο νιώθουν πίο άνετα, ώστε νά είναι κοινωνικοί, νά δείχνουν τάσεις έπικρατήσεως ή διευκολύνσεως κτλ., είναι πιθανό νά γίνει ένας παράγοντας στήν έκλογή επαγγέλματος. Πιθανό νά είναι πίο ευτυχισμένα, όταν διαλέξουν μία δουλειά πού θά τούς επιτρέπει νά παίζουν αυτόν τό ρόλο ή νά προσαρμόσουν τή δουλειά τους έτσι, ώστε νά διατηρήσουν αυτόν τό ρόλο.

11) Έπαγγελματική κινητικότητα

Όταν ή επαγγελματική δομή μιās κοινωνίας αλλάζει, παλιά επαγγέλματα δίνουν τή θέση τους σέ καινούρια, όπως στίς τεχνολο-

γικές κοινωνίες που εξαφανίζονται οι τεχνίτες και παρουσιάζονται οι τεχνοκράτες. Σέ τέτοιες κοινωνίες υπάρχει επαγγελματική κινητικότητα. Λίγοι είναι οι άνθρωποι που αρχίζουν και τελειώνουν την καριέρα τους στην ίδια δουλειά και που χρησιμοποιούν πάντα τις ίδιες ικανότητες.

Άσκηση:

Σκεφθείτε αντίκείμενα που υπάρχουν σήμερα και που ήταν άδιανόητα 25 χρόνια πριν. Τι καινούριες δουλειές πρέπει να έχουν δημιουργηθεί; Τι καινούριες προσαρμογές σε παλιές δουλειές έχουν προκύψει; Κι ως μην ξεχνάμε ότι ο κάθε άνθρωπος εργάζεται περισσότερα από 25 χρόνια στη ζωή του.

ii) Πρώιμοι προσδιοριστικοί παράγοντες

Είναι ίσως σημαντικό να προσδιορίσει κανείς τη σχέση που έχουν οι πρώτες εμπειρίες της ζωής του ατόμου με τους άλλους παράγοντες που αναφέρθηκαν, γιατί οι πρώτες εμπειρίες επηρεάζουν πολύ τη συμπεριφορά, τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντα και άλλους τομείς της προσωπικότητας. Και γνωρίζουμε πώς οι παράγοντες της προσωπικότητας προσδιορίζουν τη ζωή του ατόμου και επομένως και το επάγγελμά του.

Όλοι οι παράγοντες που αναφέρθηκαν ως τώρα παίζουν κάποιο ρόλο στη σκέψη του νέου για το επάγγελμα και για τον τρόπο της ζωής του. Καθένας δεν είναι ανεξάρτητος από τον άλλο και για μερικούς ανθρώπους μερικοί παράγοντες φαίνονται να κυριαρχούν. Ο ζωτικός ρόλος του καθηγητή του ΣΕΠ είναι να κατανοήσει όλους τους σημαντικούς παράγοντες και να ενθαρρύνει το νέο να βρει τους σημαντικούς παράγοντες στη δική του ζωή.

Είσαγωγή στα πρακτικά στοιχεία του ΣΕΠ.

Τά θεωρητικά στοιχεία του ΣΕΠ είναι χρήσιμα, γιατί μπορούν να φωτίζουν και να επεκτείνουν την εφαρμογή του σε συνδυασμό με τη συμβουλευτική στα σχολεία μέσης εκπαίδευσης.

Τά στοιχεία του ΣΕΠ και της συμβουλευτικής, που πρόκειται να περιγραφούν, εφαρμόζονται σε μερικά σχολεία Μ.Ε. της Βρετανίας, αλλά τά πιο σημαντικά τά βρίσκει κανείς στους τρόπους και τις μεθόδους των επαγγελματιών. Ο σκοπός της περιγραφής τέτοιων πρακτικών ζητημάτων, όπως ή πληροφόρηση για τό επάγγελμα, ή πληροφόρηση για τό μαθητή, ή ανάπτυξη των προγραμμάτων κτλ., είναι ότι από μερικά τέτοια θέματα μπορεί να διαπιστωθεί ποιά άφορούν άμεσότερα την Ελλάδα και ποιά στοιχεία του ΣΕΠ

μπορούν πιο εύκολα να προσαρμοστούν στη χώρα σας. "Ετσι εδώ θα δώσουμε ένα σκαρίφημα των πολλών απόψεων που υπάρχουν για το ΣΕΠ.

Πάντοτε, όταν μελετούμε τις πρακτικές εφαρμογές, πρέπει να εξετάζουμε και να έχουμε υπόψη τους στόχους και τους αντικειμενικούς σκοπούς της επαγγελματικής αγωγής, δηλαδή την επίγνωση των ευκαιριών, την αυτογνωσία, την εκμάθηση λήψεως αποφάσεων και την εκμάθηση αντιμετώπισης των μεταβατικών σταδίων, γιατί αυτοί οι αντικειμενικοί σκοποί πρέπει να βρίσκονται σε κάποια ισορροπία μεταξύ τους σε κάθε πρόγραμμα πρακτικών εφαρμογών που προσφέρουμε στους μαθητές.

Δ'. ΠΩΣ ΑΣΚΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τό θέμα αυτό έχει μεγάλη σπουδαιότητα για την εφαρμογή του ΣΕΠ. Είναι ο τομέας όπου χρειάζεται ή μεγαλύτερη δυνατή συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και των υπηρεσιών εργατικού δυναμικού του Υπουργείου Εργασίας σε κάθε χώρα.

Όμως, αν πούμε ότι αυτές οι δύο υπηρεσίες θα προμηθεύσουν όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες στους μαθητές, είναι σάν να άρνουμαστε τον αληθινό χαρακτήρα τέτοιων επαγγελματικών πληροφοριών.

Οι επαγγελματικές πληροφορίες διοχετεύονται με πολλές μορφές: από επίσημες πηγές, όπως είναι οι επαγγελματικές μονογραφίες του Υπουργείου Εργασίας ή τα πανεπιστημιακά έντυπα, και από ποικίλες ανεπίσημες πηγές, όπως είναι οι προφορικές πληροφορίες από φίλους και γονείς και τα μέσα μαζικής ενημερώσεως (τό ραδιόφωνο, ή τηλεόραση, ή κινηματογράφος). Πρέπει να μελετηθεί πολύ προσεκτικά ποιός θα είναι ο ρόλος του καθηγητή του ΣΕΠ απέναντι σ' όλο αυτό το πλήθος των πληροφοριών που βρίσκονται στη διάθεση των μαθητών. "Αν ο καθηγητής βλέπει τον έαυτό του σάν ένα ακόμη κανάλι διοχετεύσεως επαγγελματικών πληροφοριών, τότε υπάρχει κίνδυνος ο πλούτος των διαθέσιμων πληροφοριών να μην τόν αφήσει να κάνει σχεδόν τίποτε άλλο εκτός από τό να είναι ένας άπλός πληροφοριοδότης.

α) Σέ τί χρησιμεύουν οι επαγγελματικές πληροφορίες

Στίς πρώτες τάξεις της μέσης εκπαίδευσέως, αν ή θεωρία είναι σωστή, ό μαθητής βρίσκεται κανονικά στό στάδιο του ενδιαφέροντος

γιά σκέψεις σχετικές με τό μελλοντικό του ἐπάγγελμα. Σ' αὐτό λοιπόν τό στάδιο οἱ μαθητές χρειάζεται νά ξέρουν κάτι γιά τήν ποικιλία τῶν ἐπαγγελμάτων πού ἀποτελοῦν τήν ἀγορά ἐργασίας. Μέ ἄλλα λόγια σ' αὐτό τό στάδιο χρειάζεται πλατιά ἀλλά ὄχι εἰς βάθος γνώση μιάς ὅσο γίνεται πιά ὀλοκληρωμένης ἐπαγγελματικῆς ποικιλίας. Ἐδῶ ὁδηγός γιά τήν περιγραφή εἶναι οἱ βασικές κατηγορίες ἐνδιαφερόντων, π.χ. ἐπαγγέλματα ὑπαίθρου, κοινωνικά, αἰσθητικά κτλ.

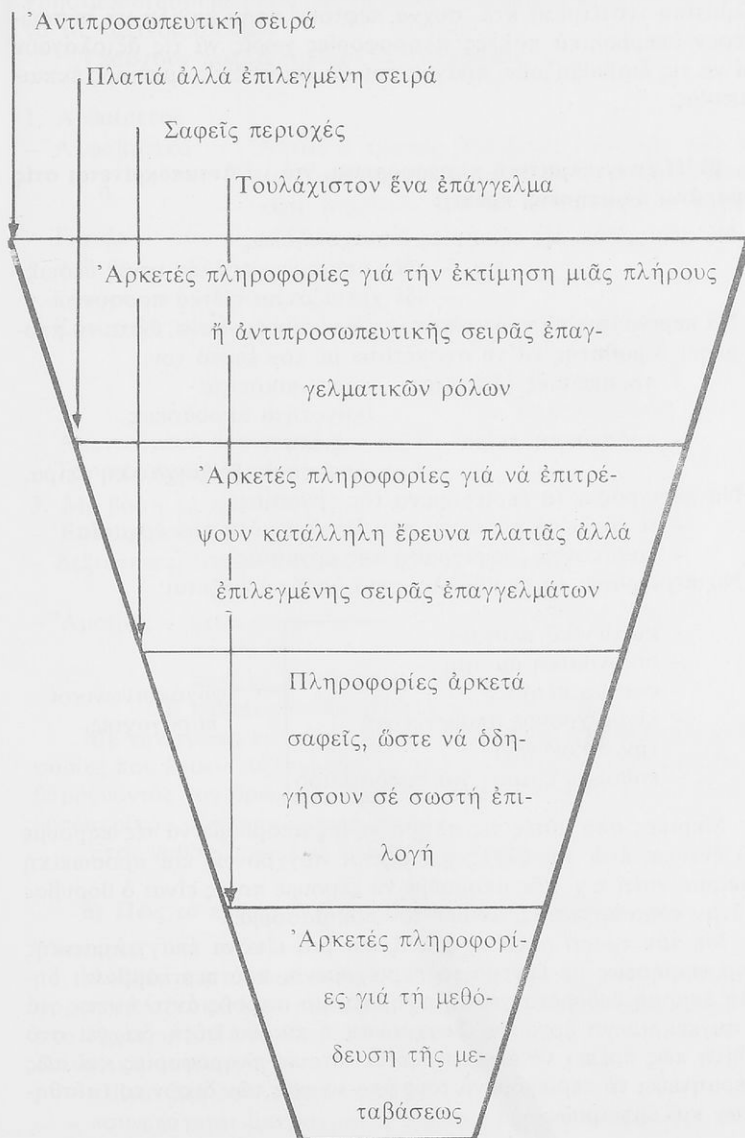
Καθώς ὁμως ὁ προβληματισμός τῶν μαθητῶν στὸν τομέα τῶν ἐπαγγελμάτων ἐξελίσσεται προοδευτικά, τὰ ἐνδιαφέροντά τους ἐπηρεάζονται ἀπὸ τίς ἱκανότητες καὶ τίς δυνατότητές τους. Ἐδῶ εἶναι πού ἀπαιτεῖται πιά λεπτομερὴς γνώση γιά κάθε κατηγορία ἐπαγγελμάτων, ἢ ὅποια θά ταίριαζε μέχρι ἑνὸς σημείου μέ τὰ ταλέντα, τίς ἱκανότητες καὶ τίς δυνατότητες πού ἔχει ὁ κάθε μαθητής.

Ὅσο προχωρεῖ ὁ προβληματισμός αὐτός, ὁ μαθητής φτάνει στὸ ἐπόμενο στάδιο τοῦ ἐπαγγελματικοῦ του προβληματισμοῦ, ὅπου τοῦ χρειάζονται πολλές γνώσεις γιά ἕναν πιά συγκεκριμένο τομέα ἐπαγγελμάτων, ἀπὸ τὸν ὁποῖο θά γίνεи, πιθανόν, ἡ τελικὴ ἐκλογή ἐπαγγέλματος. Σ' αὐτό τό στάδιο ὁ μαθητής πρέπει νά μπορεῖ νά ἀντιλαμβάνεται καὶ νά βιώνει τοὺς ψυχοκοινωνικοὺς παράγοντες τοῦ ἐπαγγέλματος πού διάλεξε.

Τελικά ὁ μαθητής θά φτάσει νά ἀντιμετωπίσει τή μετάβαση στὴν ἀπασχόληση ἢ στὴ σπουδὴ πού διάλεξε. Σ' αὐτό τό στάδιο χρειάζεται νά ξέρει σέ βάθος τό ἀντικείμενο τῆς ἐκλογῆς του, ὥστε νά μεθοδεύσει αὐτὴ τὴ μετάβαση.

Αὐτὰ τὰ στάδια τῆς προοδευτικῆς πληροφόρησης μποροῦμε νά τὰ ἐκφράσουμε μέ τό ἀκόλουθο διάγραμμα:

Πλάτος καί βάθος επαγγελματικών πληροφοριών

Δυστυχώς πολλές από τις πληροφορίες, έπίσημες ή άνέπίσημες, πού φτάνουν στους μαθητές μας δέν ύπακούουν σ' αυτό τόν άπλό κανόνα. Αύτοί πού γράφουν τά πληροφοριακά φυλλάδια στά έπαγγελματικά ίνστιτούτα κτλ. συχνά πέφτουν στήν παγίδα νά συσσωρεύουν ύπερβολικά πολλές πληροφορίες χωρίς νά τις αξιολογούν καί νά τις διαβαθμίζουν, πράγμα πού θά έκανε ένας έμπειρος εκπαιδευτικός.

β) 'Η έπαγγελματική πληροφόρηση, γιά νά άνταποκρίνεται στίς παραπάνω απαιτήσεις, πρέπει:

1. Νά περιγράφει τις εύκαιρίες άπασχολήσεως:
 - π.χ. - «δέν ύπάρχουν πολλές κενές θέσεις»
 - «δέ χρειάζονται ειδικά προσόντα».
2. Νά περιγράφει τό πρόσωπο πού κάνει την έργασία, ώστε νά μόρεσει ο μαθητής νά τή συσχετίσει μέ τόν έαυτό του:
 - προσωπικές ιδιότητες - προσωπικότητα
 - ικανότητα άκροάσεως.
 - προσωπική πείρα - έχει ταξιδέψει
 - έχει άποκτήσει βιομηχανική πείρα.
3. Νά περιγράφει τό περιεχόμενο της έργασίας:
 - τί κάνει τό πρόσωπο πού εκτελεί αυτή την έργασία
 - καθήκοντα / περιγραφή της έργασίας.
4. Νά περιγράφει τό περιβάλλον στό όποιο εργάζεται:
 - κοινωνικό πλαίσιο
 - οικονομική άμοιβή
 - φυσικό πλαίσιο
 - λίγος χρόνος άπομένει γιά την οίκογένεια
 - καθόλου καιρός γιά ποδόσφαιρο

ψυχοκοινωνικοί
παράγοντες

Μερικές από αυτές τις πληροφορίες μπορούμε νά τις πάρουμε από έντυπα, ενώ γιά άλλες χρειάζεται συγχρόνως καί προσωπική έμπειρία, γιατί π.χ. πώς μπορούμε νά ξέρουμε ποιός είναι ο θόρυβος σέ έναν τόπο έργασίας, άν δέν τόν δοκιμάσουμε;

Μέ τόν τρόπο αυτό σχηματίζεται μία εικόνα επαγγελματικής πληροφορήσεως μέ κέντρο τό περιεχόμενο, πού περιλαμβάνει δηλαδή έπαρκή δεδομένα γιά τό σχηματισμό σαφούς άντιλήψεως γιά τή συγκεκριμένη έργασία. Συγχρόνως ή εικόνα αυτή δείχνει στό μαθητή πώς πρέπει νά έπεξεργάζεται τέτοιες πληροφορίες καί πώς νά έρμηνεύει τό περιεχόμενό τους υπό τό φώς των δικών του αίσθημάτων καί έμπειριών.

γ) Για να παρουσιάσουμε πρέπει να ταξινομήσουμε

Επειδή οι πληροφορίες είναι πάρα πολλές, δεν μπορούμε να τις χρησιμοποιήσουμε όπως μας έρχονται ή όπως τις βρίσκουμε· πρέπει να τις ταξινομήσουμε.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι ταξινόμησης:

1. Αυθαίρετος

- Άλφαβητικά Αυτός ο τρόπος βασίζεται στο μάτι του ατόμου, που πέφτει πάνω σ' έναν τίτλο, ο οποίος κάτι σημαίνει για το συγκεκριμένο παρατηρητή
- Τυχαία

2. Με βάση τις ευκαιρίες

- Γεωγραφική κατάταξη
- Κατάταξη κατά τομείς απασχόλησης: - χειρωνακικά επαγγέλματα
- ειδικευμένα
- επιστημονικά

- Απαιτούμενα προσόντα

- Τωρινές κενές θέσεις

3. Με βάση το πρόσωπο

- Ενδιαφέροντα
- Δεξιότητες, ικανότητες, κλίσεις, π.χ.- Δύναμη
- Άκοή
- Άμοιβες - προαγωγή
- Ικανότητα λόγου
- ασφάλιση
- παροχή βοήθειας σε άλλους
- ή κάποιος συνδυασμός και των τριών.

Με τον τρόπο αυτό μπορούμε να δώσουμε στο μαθητή πληροφορίες που έχουν ταξινομηθεί με κάποια αντικειμενική μέθοδο, ενδιαφέροντάς τον όμως να αναπτύξει για τον εαυτό του το δικό του «έσωτερικό» σύστημα ταξινόμησης.

Έτσι καθορίζεται ένα θεμελιώδες ερώτημα:

δ) Πώς το πρόσωπο συσχετίζεται με τις πληροφορίες

Άσκηση.

Αναθέστε στα παιδιά να καθορίσουν την εργασία του οδηγού φορτηγού αυτοκινήτου που είναι υπεύθυνος για εξαγωγές προϊόντων στο εξωτερικό. Τί θα έλεγαν οι μαθητές;

Κανονική αντίληψη:

- «Είναι μία δουλειά μοναχική»
- «συνεπάγεται μακρόχρονες απουσίες από την οικογένεια»

- «συνεπάγεται αναχωρήσεις πολύ νωρίς τό πρωί».
- Ειδική αντίληψη (πού είναι σχετική μέ τό πρόσωπο):
- «Μπορεῖ νά χρειαστεῖ νά ἀντιμετωπίσεις μόνος σου ἐπείγουσες ἀνάγκες».
- «Μπορεῖ νά χρειαστεῖ νά ἀντιμετωπίσεις πρόσωπα πού δέ σέ καταλαβαίνουν καλά».

Φυσική παρανόηση:

(Δηλαδή στερεότυπη, τή συµμερίζεται ὅλος ὁ κόσμος):

- «Εἶναι ἀντρική δουλειά».

Ειδική παρανόηση:

(Δέν τή συµμερίζεται πολὺς κόσμος, δέν εἶναι στερεότυπη):

- «Πρέπει νά εἶσαι σωματικά δυνατός».

Ἡ «εἰδική» ἀντίληψη καί ἡ «εἰδική» παρανόηση μπορεῖ νά εἶναι τό ἐξωτερικό σηµάδι κάποιου φόβου πού ἔχει τό ἄτομο γιά τήν ἐσώτερη ζωή του – ἀπό ἐδῶ ξεκινάει ἡ ἐννοια «ἐργαζόμαστε στό πλευρό» τοῦ συγκεκριμένου προσώπου, ὥστε νά τό γνωρίσουμε γιά νά τό βοηθήσουμε – καί ἴσως νά τοῦ δώσουμε εὐκαιρίες γιά νά ξεπεράσει τέτοιους φόβους ἢ νά τοῦ δείξουμε ὅτι τέτοιοι φόβοι εἶναι ἀβάσιμοι.

ε) Στάδια γιά τήν ἐσωτερίκευση τῶν ἐπαγγελματικῶν πληροφοριῶν

1. Στάδιο ἐπεξεργασίας τῶν γεγονότων:

Ἀναφέρεται στά γεγονότα. Ἐπειδή εἴμαστε ἀνθρώπινα ὄντα, σπάνια ἀκοῦμε τά γεγονότα χωρίς νά ἐπέμβουμε κάπως σ' αὐτά – εἴμαστε ὅλοι ξεχωριστά ἄτομα, ἐπομένως καθένας ἐπεμβαίνει μέ διαφορετικό τρόπο.

2. Στάδιο ἐρµηνείας:

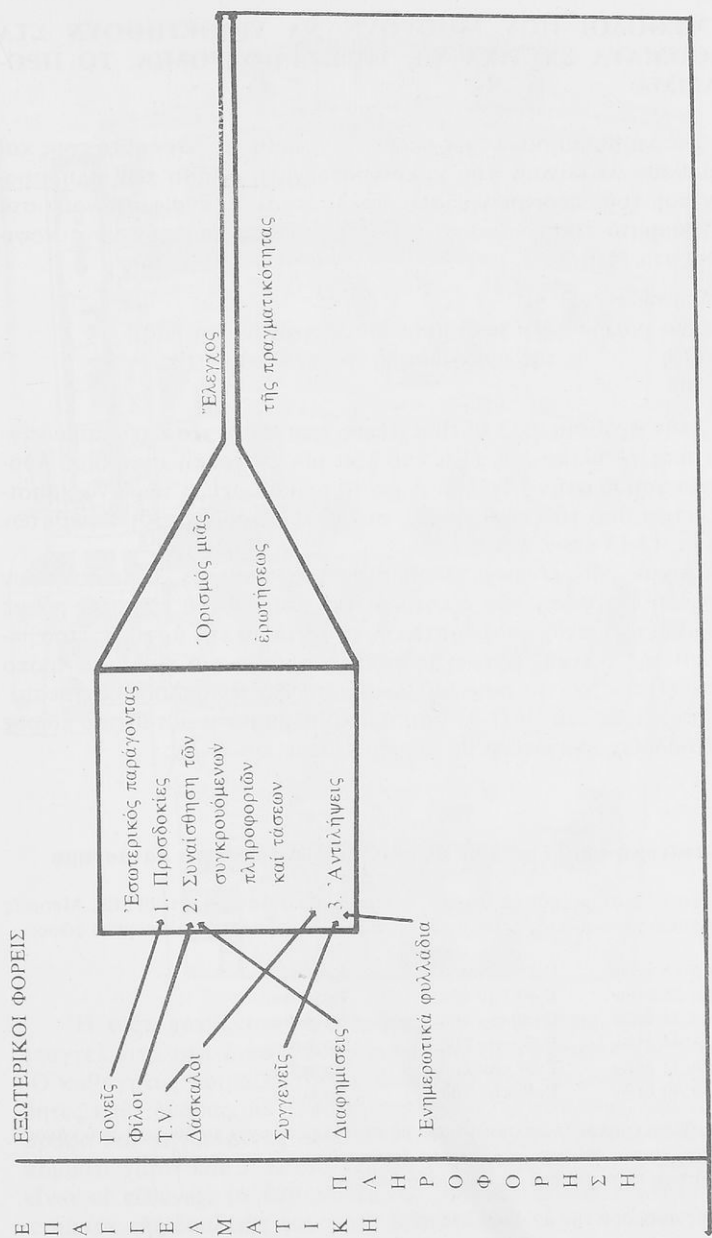
Ἡ ἐρµηνεία μου γιά τό τί σημαίνουν γιά μένα τά γεγονότα: σκέπτομαι = αἰσθάνομαι.

3. Στάδιο ἀξιολογήσεως:

Ἐπαλήθευση – ἔχω ἀρκετές πληροφορίες;

- ποιές πρόσθετες πηγές πρέπει νά ἐρευνηθοῦν;
- ποιότητα τῶν πηγῶν πληροφορησεῶς
- κριτική ἀνάλυση.

Ὁ καθηγητής τοῦ ΣΕΠ μπορεῖ νά γίνει ὁ «ἐξωτερικός ἐπεξεργαστής» ἢ, ἐποφελέστερα, ὁ βοηθός τοῦ μαθητῆ στήν «ἐπαλήθευση τῆς πραγματικότητας». Ἄν παραδεχοῦμε τό δεύτερο, τότε ὁ ρόλος τοῦ καθηγητῆ τοῦ ΣΕΠ εἶναι ἐντελῶς ξεκαθαρισμένος, εἶναι μᾶλλον ρόλος συμβουλευτικῆς παρά ρόλος παροχῆς πληροφοριῶν.

Ε'. ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΥΙΟΘΕΤΗΘΟΥΝ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Γιά νά βοηθήσουν τούς νέους νά γνωρίσουν τόν έαυτό τους καί νά μάθουν νά κάνουν τήν καλύτερη δυνατή χρήση τών πληροφοριών πού τούς περιτριγυρίζουν, πολλά σχολεία ένσωματώνουν στά προγράμμάτά τους διάφορες μεθόδους. Αὐτές μποροῦν νά συνοψιστοῦν στά ἑξῆς:

Συζήτηση

Παίξιμο ρόλων ὅλα μαζί αὐτά διαμορφώνουν τή βάση

Μίμηση τῆς ἀνανεώσεως τοῦ προγράμματος.

Δράση

Στήν ἐργασία μας αὐτή ἔχουμε περιλάβει τέσσερα παραδείγματα ἀπό τό ὕλικο πού ἔχει ἐπιλέξει μία ἐπιτροπή σχολικοῦ προγραμματισμοῦ στήν Ἀγγλία. Αὐτό τό ὕλικο ἀρχίζει τώρα νά χρησιμοποιεῖται ἀπό τούς καθηγητές, συνήθως σέ ὁμάδες 30-35 μαθητῶν ἡλικίας 14-15 ἐτῶν.

Σκοπός τους εἶναι νά βοηθήσουν τούς μαθητές νά ἀποκτήσουν αὐξημένη ἐπίγνωση τῶν εὐκαιριῶν καί τοῦ ἑαυτοῦ τους. Ὁ ρόλος τοῦ καθηγητῆ εἶναι ἀποφασιστικός στά στάδια τῆς ἀρχικῆς εἰσαγωγῆς καί τῆς τελικῆς ἐξαγωγῆς συμπερασμάτων γιά κάθε νέο τρόπο προσεγγίσεως καί τά παραδείγματα αὐτά δέν ἀποτελοῦν ἐξάιρεση.

Στίς ὥρες τοῦ ΣΕΠ δέ χρησιμοποιοῦμε μόνο αὐτοῦ τοῦ εἶδους τίς μεθόδους. Ἀργότερα θά περιγράψουμε καί ἄλλες.

1. Κατανομή ὑπαλληλικῶν θέσεων σέ ἓνα ἐμπορικό κατάστημα

Ἐδῶ εἶναι ἑξί ἄτομα πού ἐργάζονται στό μεγάλο κατάστημα SHUFFLES. Μπορεῖς νά μαντέψεις τί δουλειές κάνουν καί νά τίς γράψεις στόν προβλεπόμενο χώρο;

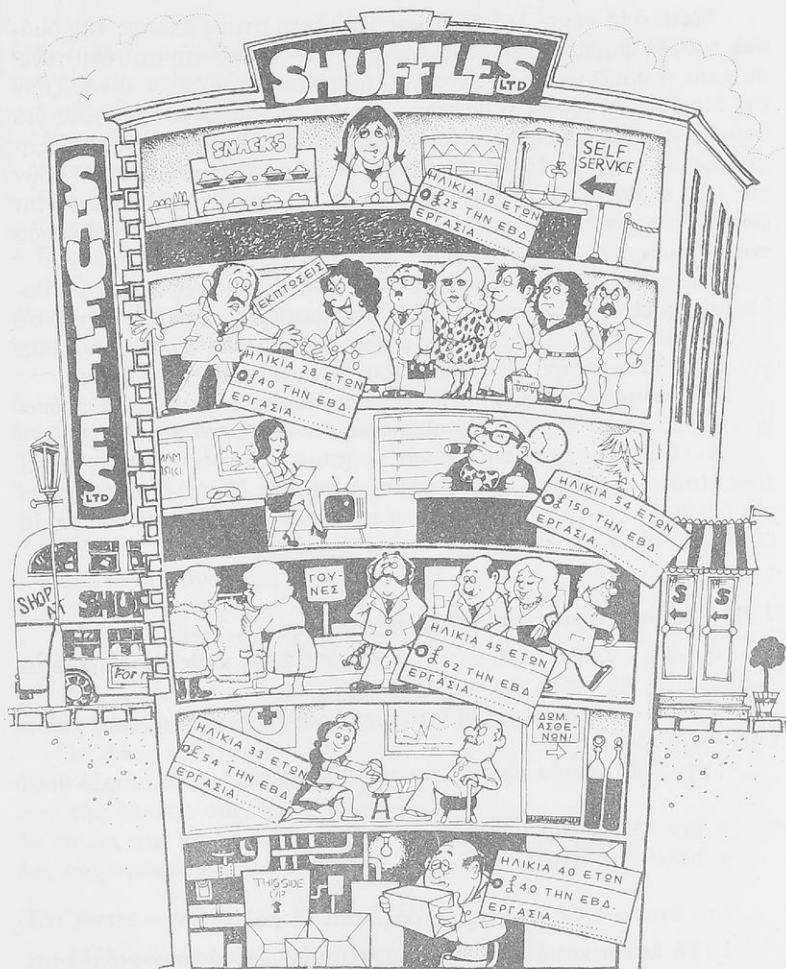
Ἡλικία 18 ἐτῶν	£ 25 τήν ἐβδ.	Ἔργασία...
Ἡλικία 28 ἐτῶν	£ 40 τήν ἐβδ.	Ἔργασία...
Ἡλικία 54 ἐτῶν	£ 150 τήν ἐβδ.	Ἔργασία...
Ἡλικία 45 ἐτῶν	£ 62 τήν ἐβδ.	Ἔργασία...
Ἡλικία 33 ἐτῶν	£ 54 τήν ἐβδ.	Ἔργασία...
Ἡλικία 40 ἐτῶν	£ 40 τήν ἐβδ.	Ἔργασία...

Καθώς βλέπεις ὅλοι δέν πληρώνονται μέ τό ἴδιο μέτρο γιά τή δουλειά πού κάνουν.

Ἐπάρχει κανεῖς ἐδῶ πού νομίζεις ὅτι ὑποαμείβεται ἢ ὑπεραμείβεται;

Ἀποφάσισε πόσα ἔπρεπε νά παίρνει ὁ καθένας.

Οἱ τιμές ἀφοροῦν τήν ἀγγλική ἀγορά

Ἡ τάξη χωρίζεται σέ 6 ομάδες καί οἱ μαθητές καθορίζουν τά ἐπαγγέλματα στά διάφορα τμήματα τοῦ καταστήματος SHUFFLES. Ὁ καθηγητής μοιράζει τούς ρόλους τῶν ἐπαγγελματιῶν στούς μαθητές κάθε ομάδας, μέ ἀλφαβητική σειρά, ξεκινώντας ἀπό τόν ἄνω ὄροφο καί πηγαίνοντας πρὸς τά κάτω. Σέ κάθε μαθητὴ δίδεται ἓνα κομμάτι χαρτί καί 5' λεπτά καιρὸς γιὰ νά γράφει ποιὲς νομίζει ὅτι εἶναι οἱ εὐθύνες, τά καθήκοντα, τά μειονεκτήματα καί τά πλεονεκτήματα τῆς δουλειᾶς του στοῦ SHUFFLES.

Μετά από πέντε λεπτά οι μαθητές λένε στους άλλους της ομάδας τους – με βάση τις σημειώσεις τους – τί σκέπτονται ότι συνεπάγεται ή δουλειά τους. Αφού μιλήσουν όλοι, αυτοί που νομίζουν ότι δεν αμείβονται καλά θα εξηγήσουν στην ομάδα τους λόγους για τους οποίους αισθάνονται ότι υποαμείβονται. Πρέπει επίσης να εξηγήσουν από πού θα εξοικονομηθούν τα χρήματα που θα απαιτηθούν για την ένδεχόμενη αύξηση αποδοχών. Η συζήτηση συνεχίζεται ώσπου να φτάσουν σε συμφωνία για αύξηση αποδοχών ή σε αδιέξοδο που δεν μπορεί να λυθεί.

Μετά δίδονται δέκα λεπτά σε όλους τους μαθητές που οι μισθολογικές τους διεκδικήσεις δε διευθετήθηκαν από την ομάδα και σε όλους τους μαθητές που δε δέχτηκαν μείωση των αποδοχών τους, για να εκθέσουν την περίπτωση τους στο σύνολο της τάξεως.

Το μάθημα κλείνει με μαθητές που συμβουλεύουν τί θα πρέπει να κάνουν αυτοί που ζητούν αυξήσεις, αν δεν ικανοποιηθούν.

Αυτή η δραστηριότητα είναι χρήσιμη για τους μαθητές, γιατί τους εισάγει στη σχέση αμοιβής και εργασίας. Επιπλέον τους δίνει μία εμπειρία για το πώς οι αποδοχές είναι ένας τρόπος με τον οποίο αυτοί και οι άλλοι κατατάσσονται στην εργασία.

2. Η κατασκευή μιας αθλητικής φανέλας

Η τάξη χωρίζεται σε τέσσερις ομάδες. Στην κάθε ομάδα δίδεται η ακόλουθη άσκηση:

«Κατασκευάστε, διακοσμήστε και προβάρετε μία χάρτινη αθλητική φανέλα».

Στην κάθε ομάδα μοιράζεται το εξής υλικό:

- ένα δέμα εφημερίδες
- σελοτέηπ ή κόλλα.

Στά άτομα κάθε ομάδας μοιράζονται οι ρόλοι:

1. **Τό άφεντικό:** επιβλέπει όλοι στην ομάδα να απασχολούνται όλη την ώρα με τη δουλειά που τους έχει ανατεθεί.
2. **Ό εργάτης εργοστασίου:** κατασκευάζει τη φανέλα.
3. **Ό σχεδιαστής:** σχεδιάζει και διακοσμεί τη φανέλα.
4. **Τό μανεκέν:** φορά τη φανέλα.

Αν και οι εργασίες τους είναι αλληλένδετες και επικαλύπτονται, πρέπει να ζητηθεί από τους μαθητές να κάνουν μόνο την εργασία που έχει ανατεθεί στον καθένα. Η κάθε ομάδα έχει στη διάθεσή της 15' λεπτά για να τελειώσει το έργο που της ανατέθηκε. Μετά

κάθε μαθητής γράφει σύντομες σημειώσεις σχετικά με τη δουλειά που έκανε, για τα εξής θέματα:

- Διαθέσιμος χρόνος
- Απαιτούμενες δεξιότητες
- Δυσάρεστες εμπειρίες
- Ενδιαφέρον
- Τι κανόνες χρησιμοποίησε
- Τι του άρεσε.

Μετά σχηματίζονται τέσσερις μεγάλες ομάδες: Άφεντικά - εργάτες - σχεδιαστές - μανεκέν. Διαβάζουν τις σημειώσεις και συγκρίνουν τις εμπειρίες τους.

Η όλη άσκηση κλείνει με μία ομαδική συζήτηση για το πώς οι διάφοροι άνθρωποι που κάνουν την ίδια δουλειά έχουν ό καθένας διαφορετική αντίληψη για τη δουλειά αυτή.

3. Έπιζώντες

Έπιζώντες - Κανόνες

Είστε οι μόνοι που έπείξεσαν από μία διεθνή καταστροφή. Συζητήστε την κατάσταση σας και μετά συμπληρώστε τα ακόλουθα:

1. Σημειώστε τους πιο σημαντικούς κανόνες της καινούριας κοινωνίας σας.

2. Αποφασίστε τί δουλειά χρειάζεται να γίνει για να ξαναδημιουργηθεί ο πολιτισμός σας και να επιζήσει (γράψτε τις εργασίες).

3. Αποφασίστε ποιός θα έπρεπε να κάνει την κάθε εργασία, αφού εξετάσετε καλά τις δυνατότητες και τις αδυναμίες των ανθρώπων της ομάδας σας, και προσδιορίστε τους ρόλους που ο καθένας θα παίξει στο μέλλον (σημειώστε τα ονόματα των ατόμων της ομάδας σας γράφοντας δίπλα την «εργασία» του καθενός).

Έπιζώντες - Άλλοι

Μόλις ανακαλύφθηκαν άλλες ομάδες έπιζόντων.

Διαλέξτε μία αντιπροσωπεία για να επισκεφθεί καθεμιά από τις «καινούριες» ομάδες έπιζόντων.

Οδηγίες για τους αντιπροσώπους:

1. Επισκεφθείτε μία άλλη ομάδα, μόνο εφόσον δεν είναι παρών κανένας άλλος επισκέπτης.

2. Μείνετε μόνο 10' λεπτά.

3. Ανακαλύψτε όσα μπορείτε για τους κανόνες και τις εργασίες των άλλων ομάδων.

4. Δώστε αναφορά στη δική σας ομάδα.

Τί νά κάνετε όταν έρχονται έπισκέπτες

Έπιτρέψτε στίς αντιπροσωπεΐες τών άλλων ομάδων νά σās βλέπουν μία μία ομάδα, όχι όλες τίς ομάδες μαζί.

Βεβαιωθείτε ότι πείσατε τούς έπισκέπτες σας ότι οί δικοί σας κανόνες καί τά σχέδια γιά τό μέλλον εΐναι ό καλύτερος τρόπος έπιβίωσης κάτω άπ' αὐτές τίς συνθήκες.

Έπιζώντες - Άλλαγές

Έχετε ήδη άκούσει τούς κανόνες καί τίς έργασίες πού έχουν σχεδιάσει οί έπιζώντες τών άλλων ομάδων. Άποφασίστε μέ τήν ομάδα σας:

1. Ποιά κοινωνία έχει πραγματικά τίς καλύτερες ιδέες γιά έπιβίωση καί ανάπτυξη.

2. Ποιές δυσκολίες θά εΐχατε άν ζούσατε καί δουλεύατε σέ μία άπ' τίς άλλες κοινωνίες, διατηρώντας όμως τούς κανόνες τής δικής σας ομάδας.

Μπορείτε νά κάνετε δύο άλλαγές στους κανόνες καί στίς έργασίες σας.

Συζητήστε ποιές θά εΐναι αὐτές οί άλλαγές.

Ή τάξη χωρίζεται σέ τέσσερις ομάδες. Άπό τά μέλη τής κάθε ομάδας ζητείται νά φανταστούν ότι εΐναι οί μόνοι πού επέζησαν μετά από ένα σεισμό, ένα ναυάγιο, έναν άτομικό πόλεμο καί ότι πρέπει τώρα νά ξεκινήσουν γιά μία νέα κοινωνία, φτιάχνοντας νέους κανόνες, νέους τρόπους συμπεριφοράς καί, ίσως, μία νέα γλώσσα.

Μετά από μία άρχική συζήτηση ζητάμε από τήν ομάδα νά γράψει νέους κανόνες. Ή κάθε ομάδα άποφασίζει γιά τά μέλη της ποιά εϋθύνη θά αναλάβει καί ποιό ρόλο θά παίξει τό κάθε άτομο στή νέα κοινωνία. Άνατίθενται ρόλοι στά μέλη τής ομάδας. Μπορούν νά συζητηθοϋν, γιά 20' περίπου, οί νέες συμβάσεις, ή γλώσσα, οί κανόνες καί ή συμπεριφορά. Κατόπιν μία αντιπροσωπεΐα δύο ατόμων από κάθε ομάδα έπισκέπτεται μία άλλη ομάδα. Οί αντιπρόσωποι εΐναι υποχρεωμένοι νά ανακαλύψουν διάφορα δεδομένα γιά τήν άλλη κοινωνία καί νά πληροφορήσουν τήν άλλη ομάδα γιά τή δική τους. Μετά από δεκάλεπτη συζήτηση ή αντιπροσωπεΐα έπιστρέφει καί δίνει αναφορά στήν ομάδα της. Περιγράφουν τήν κοινωνία πού έπισκέφτηκαν καί όλοι μαζί άποφασίζουν ποιά εΐναι τά καλά καί ποιά εΐναι τά τρωτά σημεία τής άλλης ομάδας σέ σύγκριση μέ τή δική τους. Μετά εΐναι υποχρεωμένη κάθε ομάδα νά σημειώσει τίς δυσκολίες πού τυχόν θά προέκυπταν άν έκαναν προσπάθεια νά ζήσουν στήν άλλη κοινωνία, διατηρώντας όμως τούς δικούς τους κανόνες.

Άκολουθεί μία γενική συζήτηση από τήν ολομέλεια τών μαθη-

τῶν γιά τό πῶς οἱ διάφορες ὁμάδες ἀποφασίζουν νά ὀργανώσουν τήν ἐπαγγελματική τους ζωή.

Μιά τελική δραστηριότητα γιά κάθε ὁμάδα θά μπορούσε νά ξεκινήσει ἀπό τήν ἐρώτηση τί τύπου ἐκπαίδευση θά ἀπαιτοῦσε γιά τοὺς νέους της ἡ ὁμάδα αὐτή.

4. Δεξιότητες.

Σκεφθεῖτε ὅτι δουλεύετε σ' ἓνα κατάστημα πού πουλάει ἡλεκτρικά εἶδη. Τί θά ἔπρεπε νά γνωρίζετε;

Σημειώστε στό σχεδιάγραμμα πού ἀκολουθεῖ δέκα δεξιότητες πού θά χρειαζόσαστε γιά νά κάνετε αὐτή τή δουλειά καλά.

Μετρητὴς δεξιοτήτων

1	6
2	7
3	8
4	9
5	10

Τώρα προσπαθήστε νά ἀπαντήσετε ἂν οἱ δεξιότητες πού σημειώσατε στό μετρητὴ θά σᾶς βοηθοῦσαν νά ἀντεπεξέλθετε στὶς ἀκόλουθες καταστάσεις:

1) Ἕνας πελάτης ἐπιμένει ὅτι τοῦ πουλήσατε ἐλαττωματικά εἶδη, εἶναι πολὺ θυμωμένος καὶ σᾶς ὑψώνει τὴ φωνή.

2) Τό κατάστημα εἶναι γεμάτο καὶ κάποιος δέ σέβεται τὸν κόσμο πού περιμένει στὴν οὐρά.

3) Δέν ἔχετε πολλή δουλειά, ἀλλὰ θέλετε νά νομίζουν ὅλοι ὅτι ἔχετε.

4) Ὑποψιάζεστε ὅτι κάποιος ἔχει κλέψει κάτι ἀπὸ τὸ μαγαζί σας.

5) Οἱ φίλοι σας σᾶς ἐπισκέπτονται σέ ὥρες αἰχμῆς καὶ ὁ προϊστάμενός σας ἀρχίζει νά ἀγανακτεῖ μαζί σας.

Συζητήστε μὲ τοὺς φίλους σας πῶς θά χειριζόσαστε καθεμιά ἀπ' αὐτὲς τίς καταστάσεις καὶ μετὰ ξαναξετάστε αὐτὰ πού σημειώσατε στό σχεδιάγραμμα.

Συντάξτε ἓναν κατάλογο τῶν δεξιοτήτων πού θά χρειαστεῖτε

στή ζωή σας τόν επόμενο χρόνο (στό σχολείο, στή δουλειά, ή ψάχνοντας για δουλειά). Ίσως χρειαστεί να τό συζητήσετε με ανθρώπους πού ήδη βρίσκονται στίς θέσεις αυτές.

Αυτά λοιπόν είναι μερικά παραδείγματα πού έχουν ειδικό σκοπό να βοηθήσουν τούς μαθητές να καταλάβουν κάτι από τόν εαυτό τους και από τόν κόσμο τής εργασίας. Προϋποθέτουν ότι ο καθηγητής θα αντιμετωπίσει τήν τάξη ως διευθυντής συζητήσεως: θα τή χωρίσει σε μικρές ομάδες εργασίας, παρέχοντας τή δυνατότητα στούς μαθητές να διερευνήσουν τίς συγκεκριμένες αντιδράσεις τους προς τό υλικό των ασκήσεων και τίς αντιδράσεις του ενός προς τόν άλλο.

Βέβαια αυτά δεν είναι τά μόνα θέματα στα όποια μπορεί να αφιερωθεί ο χρόνος του ΣΕΠ. Μπορεί ακόμη να προσκληθούν όμιλητές - επισκέπτες για να μιλήσουν για ειδικά επαγγέλματα ή εργασίες, ή για να δώσουν μία εικόνα του κόσμου των απασχολήσεων. Τέτοιοι επισκέπτες - όμιλητές μπορεί να είναι ντόπιοι εργοδότες, απόφοιτοι του σχολείου πού πρόσφατα έπιασαν δουλειά, σπουδαστές και διδακτικό προσωπικό τής επόμενης εκπαιδευτικής βαθμίδας, επαγγελματικοί σύμβουλοι κτλ. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθούν προσεκτικά διαλεγμένες κινηματογραφικές ταινίες, διαφάνειες και ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές. Επίσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν και έρωτηματολόγια αυτοεκτίμησης και εκτίμησης των επαγγελμάτων.

Έτσι σ' ένα πρόγραμμα ΣΕΠ μπορεί να υπάρχει ποικιλία τρόπων και μεθόδων, άρκεί να επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ των τεσσάρων αντικειμενικών σκοπών και στόχων (επίγνωση ευκαιριών, αυτογνωσία, εκμάθηση λήψης αποφάσεων, εκμάθηση αντιμετώπισης των μεταβατικών σταδίων).

ΣΤ'. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

Ένα μέρος τής ευθύνης του προσώπου πού βοηθάει τό μαθητή στήν επαγγελματική του ώριμηση είναι να τόν βοηθήσει να αποκτήσει προοδευτικά επίγνωση του εαυτού του, να συνειδητοποιήσει τίς πολλές και ποικίλες πιέσεις και συγκρούσεις πού αντιμετωπίζει, και ακόμη να συνειδητοποιήσει προοδευτικά τίς δεξιότητες, τά ταλέντα και τίς ικανότητες πού διαθέτει.

Για να επιτύχουν αυτούς τούς στόχους, τά περισσότερα βρετανικά σχολεία έχουν ή καταρτίζουν ένα αρχείο πληροφοριών (φάκελο) για κάθε μαθητή. Κριτήριο για τήν επιλογή των πληροφοριών

πού θα καταχωριστούν στο άρχειο αυτό είναι οι πληροφορίες αυτές να έχουν κάποια σχέση με τα επαγγελματικά όνειρα και τις φιλοδοξίες του μαθητή.

Η συγκέντρωση του ύλικού για το άρχειο, κατά τη διάρκεια της φοιτήσεως του μαθητή στη μέση εκπαίδευση και καμιά φορά και στη δημοτική, βοηθάει στο να εντοπίσουμε τον τύπο των ενδιαφερόντων του, τις έκφρασμένες επαγγελματικές προτιμήσεις του και ένα σχέδιο (προφίλ) αυτοκαθορισμού. Το θέμα είναι να συμφωνήσουμε με το μαθητή του γυμνασίου και με τους γονείς του πάνω σ' αυτό το εξελισσόμενο σχέδιο (προφίλ).

Το άλλο κριτήριο είναι ότι τίποτε από όσα έχουν καταχωριστεί στο άρχειο δεν πρέπει να εκπλήσσει ούτε το παιδί ούτε το γονέα. Δηλαδή ο φάκελος δεν πρέπει να περιέχει ανεκδοτολογικές αναφορές ή υπερ-υποκειμενικά σχόλια του καθηγητή.

Οι πληροφορίες που κρατούμε για το μαθητή προορίζονται για το μαθητή, για να τις χρησιμοποιήσει ως υπεύθυνος της ίδιας του της αποδόσεως – αναπτύσσοντας ικανότητες, ενδιαφέροντα, προσωπικά χαρακτηριστικά κτλ. – και όχι για να μείνουν κλειδωμένες στο άρχειο ή για να γίνουν αντικείμενο εξετάσεως από τον καθηγητή ή από κάποιον άλλο.

Οι πληροφορίες που τηρούμε πρέπει να ενθαρρύνουν το μαθητή να αναρωτιέται σχετικά με τον εαυτό του. Η ανάλυση που ακολουθεί δείχνει τη μορφή που πρέπει να παίρνουν τέτοιες ερωτήσεις. Έχουν χωριστεί σε ομάδες, κατά θέματα κύρια και σημαντικά, και είναι γραμμένες με τρόπο που να ενθαρρύνει το μαθητή να τις εκφράζει και να παίρνει θέση απέναντί τους.

α) Συνθήκες

1. Πληροφορίες για ευκαιρίες απασχολήσεως:

- Έχω χρησιμοποιήσει κάποια από τις πληροφορίες που έχω στη διάθεσή μου στο σχολείο;
- Έχω χρησιμοποιήσει κάποια ειδική γνώση ή πληροφορία που είναι στη διάθεσή μου από το έπαγγελμα των γονέων μου;
- Έχω χρησιμοποιήσει κάποια από τις πληροφορίες που είναι στη διάθεσή μου από τις ειδικές εμπειρίες των φίλων μου ή των γονέων τους;
- Έχω χρησιμοποιήσει κάποια από τις πληροφορίες που είναι στη διάθεσή μου από ανθρώπους που γνωρίζω εγώ ή η οικογένειά μου;

2. Πηγές συμβουλών, πιέσεων και προσδοκιών:

- Υπάρχουν κάποιες προσδοκίες ή πιέσεις από τους καθηγητές στο

- σχολείο, πού μέ προτρέπουν νά ακολουθήσω όρισμένη σπουδή ή επάγγελμα;
 - Έχουν οί γονεΐς μου κάποιες προσδοκίες γιά τό μελλοντικό μου επάγγελμα;
 - Οί φίλοι μου μέ συμβουλεύουν ότι θά έπρεπε νά κάνω όρισμένα πράγματα γιά τό μέλλον μου;
3. Ύπαρξη ευκαιριών:
- Μήπως ό τύπος του σχολείου πού φοιτώ περιορίζει κατά κάποιο τρόπο τίς διαθέσιμες ευκαιρίες;
 - Μήπως υπάρχουν περιορισμένες δυνατότητες γιά περισσότερη μόρφωση στην περιοχή της κατοικίας μου;
 - Είναι σέ θέση οί γονεΐς μου νά μου προσφέρουν τά μέσα γιά νά μορφωθώ πió πολύ;
 - Μήπως οί ευκαιρίες στον τόπο μου είναι περιορισμένες; Μήπως χρειαστεί νά μετακινηθώ;

β) Σωματικά χαρακτηριστικά

1. Γενική υγεία: – Μήπως έχω ιστορικό κακής υγείας πού θά μπορούσε νά επηρεάσει τήν ικανότητά μου γιά όρισμένες εργασίες;
2. Ύψος: – Φαίνεται ότι θά ψηλώσω αρκετά, ώστε νά φτάσω τό ύψος πού απαιτεί ή εισοδος σέ όρισμένα επαγγέλματα;
3. Άναπνοή: – Έχω κάποιο αναπνευστικό πρόβλημα πού θά μπορούσε νά έμποδίσει τήν εισοδό μου σέ μερικά επαγγέλματα;
4. Έπιδερμίδα: – Είμαι αλλεργικός σέ μερικά υλικά πού ένδεχομένως θά χρειαστεί νά χρησιμοποιώ στη δουλειά μου;
5. Όμιλία: – Μιλώ καθαρά καί ευχάριστα; Άν όχι, πειράζει; Μήπως θά έπρεπε νά κάνω κάτι γιά νά βελτιώσω τήν όμιλία μου;
6. Άκοή: – Έχω τέλεια άκοή;
7. Δύναμη: – Είμαι αρκετά δυνατός γιά νά αντιμετωπίσω εργασίες πού απαιτούν μεγάλη άντοχή;
8. Χρόνος αντίδράσεως: – Είναι οί αντιδράσεις μου γρήγορες;
9. Όραση: – Μήπως χρειάζομαι γυαλιά; Έχω άχρωματοψία;

10. Ἐπιδεξιότητα: – Χρησιμοποιῶ μέ ἐπιδεξιότητα τὰ χέρια μου;
11. Συντονισμός: – Ἔχω καλή ἰσορροπία;

γ) Διανοητικές ικανότητες

1. Ἀκαδημαϊκές - ἐπιστημονικές δυνατότητες: Πόσο καλός εἶμαι στή σχολική ἐργασία; Τί προσόντα εἶναι πιθανό νά ἀποκτήσω στό τέλος τῆς σχολικῆς μου ζωῆς;
2. Κατανόηση λόγου: – Πόσο καλός εἶμαι στό νά ἀντιλαμβάνομαι μέ ἀκρίβεια τά νοήματα τοῦ γραπτοῦ λόγου;
3. Λεκτική εὐχέρεια: – Εἶμαι ἰκανός νά ἀποδίδω μέ ἀκρίβεια, γραπτά ἢ προφορικά, αὐτά πού ἐννοῶ;
4. Ἀριθμητική ἰκανότητα: – Μπορῶ νά καταλαβαίνω καί νά ἐκφράζω ἰδέες μέ ἀριθμούς; Μήπως ἔχω μᾶλλον μαθηματική ἀντίληψη παρά ἀριθμητική δεξιότητα;
5. Ἀντίληψη χώρου: – Μπορῶ νά βλέπω τά ἀντικείμενα στίς τρεῖς διαστάσεις τους, ἄς πούμε ἀπό ἓνα διάγραμμα στό χαρτί; Μπορῶ νά δῶ πῶς θά τοποθετηθεῖ ἓνα ἀντικείμενο μέσα σέ ἓνα δωμάτιο;
6. Μνήμη: – Ἔχω καλή μνήμη; Μπορῶ νά ἀνακαλῶ εὐκόλα στή μνήμη μου γεγονότα τοῦ παρελθόντος; Ποιά πράγματα θυμᾶμαι μέ περισσότερη εὐκολία, λέξεις ἀριθμούς, σχήματα;
7. Παρατηρητικότητα: – Πόσο καλή εἶναι ἡ παρατηρητικότητά μου; Παρατηρῶ λεπτομέρειες ἀνθρώπων καί πραγμάτων;
8. Συλλογιστική ἰκανότητα: – Μπορῶ νά σκέπτομαι καί νά συζητῶ γιά ἀφηρημένες ἰδέες ξεκινώντας ἀπό συγκεκριμένες ἰδέες καί ἐφαρμογές; Μπορῶ νά καταλήγω σέ ἔγκυρα συμπεράσματα;

9. Πρωτοτυπία:

– Έχω την ικανότητα να συλλαμβάνω καινούριες ή πρωτότυπες ιδέες; Είμαι δημιουργικός;

δ) Παράγοντες της προσωπικότητας

Είμαι δραστήριος και ζωηρός;
Είμαι προσεκτικός και επιμελής;
Είμαι συνεργάσιμος και ευπροσάρμοστος;
Είμαι αυταρχικός; Άσκω επιρροή;
Είμαι εύελικτος και δε νικιέμαι εύκολα;
Είμαι αυτάρκης και έπινοητικός;
Είμαι ευαίσθητος και φροντίζω για τούς άλλους;
Είμαι κοινωνικός και καλοδιάθετος;
Είμαι αξιόπιστος και έντιμος;
Είμαι άνετος και συνεπής;

Ποιά από αυτά τά στοιχεΐα μέ περιγράφουν καλύτερα και σε ποιές περιπτώσεις;

ε) Κίνητρα

Τί είναι εκείνο πού μέ παρακινεί να ασχολούμαι μέ τά θέματα πού μου άρέσουν:

- Έπειδή είναι πρακτικά;
- Έπειδή μου προσφέρουν ασφάλεια;
- Έπειδή έχουν κοινωνική αξία;
- Έπειδή μπορώ να είμαι άντικείμενο προσοχής;
- Έπειδή άποκτώ έπιρροή;
- Έπειδή μου άρέσει να ανακαλύπτω;
- Έπειδή μου άρέσουν τά καλλιτεχνικά δημιουργήματα;
- Έπειδή μου δίνουν μιά αΐσθηση πληρότητας;

Όλα αυτά είναι σημαντικοί παράγοντες, γιατί συγκροτούν την εικόνα του άναπτυσσόμενου παιδιού. Ό καθηγητής του ΣΕΠ μπορεί να ενθαρρύνει τό μαθητή να θέτει τέτοιες έρωτήσεις στον έαυτό του και να ελέγχει τίς άπαντήσεις του παίρνοντας πληροφορίες από γονείς, δασκάλους, φίλους κτλ.

Όταν εξετάζει τίς δουλειές, τά επαγγέλματα και τίς διαθέσιμες εύκαιρίες άπάσχολήσεως, τότε μπορεί να άρχίσει να αναρωτιέται αν ή δουλειά, τό επάγγελμα κτλ. θά του δώσει τή δυνατότητα να είναι τό πρόσωπο πού θά ήθελε να γίνει ή θά άπαιτήσει πολλές και ση-

μαντικές αλλαγές-απαιτήσεις που είναι πραγματικά ακατόρθωτες προς το παρόν.

Λοιπόν, αυτές οι πληροφορίες προορίζονται για το μαθητή, για να σχηματίσει την εικόνα του εαυτού του ή αυτοαντίληψη. Το σχολείο πρέπει να ένθαρρύνεται, ώστε να παρέχει στο μαθητή τις ευκαιρίες να ανακαλύπτει μερικά από αυτά τα γνωρίσματα και τα στοιχεία του εαυτού του. Θα μπορούσαν επίσης αυτές οι πληροφορίες να χρησιμεύσουν ως πλαίσιο στον καθηγητή του ΣΕΠ, για να συζητάει με το παιδί τα προβλήματα τα σχετικά με την αυτογνωσία και τη σταδιοδρομία του.

Η ανάπτυξη αυτών των πληροφοριών μπορεί να επεκτείνεται και να τελειοποιείται ύστερα από κάθε εμπειρία που προσφέρει το πρόγραμμα του ΣΕΠ. Δηλαδή μετά από κάθε εμπειρία ο καθηγητής μπορεί να ρωτάει: «έμαθες κάτι καινούριο για τον εαυτό σου, είσαι πιο ικανός από όσο νόμιζες;». Αυτό βοηθάει το μαθητή να αποκτήσει επίγνωση του εαυτού του. Επίσης τον οδηγεί σε σχέσεις με άλλους ανθρώπους εκτός από τον καθηγητή του ΣΕΠ και μάλιστα με επιστήμονες, δηλαδή γιατρούς, ψυχολόγους κτλ., έξω από την εκπαίδευση. Ο ρόλος του καθηγητή του ΣΕΠ είναι ρόλος μεσολαβητικός και διευκολυντικός για το παιδί που συγκεντρώνει πληροφορίες για τον εαυτό του· δεν είναι ρόλος κρίσεως, έρμηνείας και διαγνώσεως των διαφόρων παραγόντων που συντελούν στη διαμόρφωση του αναπτυσσόμενου ατόμου.

Ζ'. ΜΕΘΟΔΟΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΕΠ

Ένα θέμα πολύ σημαντικό είναι να προσδιορίσουμε τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ασκείται ο ΣΕΠ. Στις περισσότερες χώρες στην αρχική φάση το πρόβλημα του επαγγελματικού προσανατολισμού αντιμετωπίστηκε με τη μέθοδο του «ειδικού». Στην περίπτωση αυτή ο ρόλος του καθηγητή του επαγγελματικού προσανατολισμού στο σχολείο ήταν ο ρόλος του ειδικού που, με τα τεστ που χορηγούσε και με τη γνώση των απασχολήσεων που κατείχε, ήταν σε θέση να ξέρει καλύτερα από τον καθέναν τί θα έπρεπε να κάνει το κάθε συγκεκριμένο άτομο. Με άλλα λόγια ο καθηγητής του ΣΕΠ ως «ειδικός» κατείχε το θέμα του, όπως ο γιατρός κατέχει την ιατρική και ο δικηγόρος τα νομικά.

Όμως τα τελευταία δέκα χρόνια κατακτά σταθερά έδαφος η μέθοδος της συμβουλευτικής. Στην περίπτωση αυτή ο καθηγητής είναι

συνεργάτης, δηλαδή τό πρόσωπο πού ἐργάζεται στό πλευρό τοῦ μαθητῆ καί τόν βοηθαί νά προσδιορίσει τό πρόβλημά του καί νά ἀναζητήσῃ τίς πληροφορίες καί τίς γνώσεις πού θά τοῦ χρειαστοῦν γιά νά τό λύσει ὁ ἴδιος.

Τρεῖς ὅροι πρέπει νά διευκρινιστοῦν: «πληροφορία», «συμβουλή» καί «συμβουλευτική».

Ἡ πληροφορία ἀναφέρεται στά δεδομένα πού μποροῦν νά ἐλεγχθοῦν. Εἶναι κατά τό δυνατόν ἀντικειμενική καί προσιτή στόν καθηγητή καί στό μαθητή.

Συμβουλή εἶναι ἡ παρουσίαση τῶν πληροφοριῶν μαζί μέ μία πρόταση γιά τό τί πρέπει νά κάνει ὁ μαθητής σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες, π.χ. «προτείνω νά γινόσουν πιλότος».

Ἡ Συμβουλευτική μπορεῖ ἐπίσης εὐκαιριακά νά παρέχει πληροφορίες ἀλλά μέ τέτοιο τρόπο, πού νά μπορεῖ ὁ μαθητής νά τίς χρησιμοποιήσει ὅπως θέλει, π.χ. «πῶς σοῦ φαίνονται αὐτές οἱ πληροφορίες;»

Εἶναι σημαντικό νά ξεκαθαρίσουμε ἐδῶ ὅτι ἡ βαθμιαία καί προοδευτική ἀπομάκρυνση ἀπό τήν παροχή συμβουλῶν δέ σημαίνει καθόλου ὅτι ἡ πληροφόρηση εἶναι περιττή.

α) Συμβουλευτική καί Συνέντευξη

Πῶς μποροῦμε νά πάρουμε ἀπό τοὺς μαθητές τίς πληροφορίες πού περιγράψαμε σέ προηγούμενη διάλεξη;

Μέ προσωπική ἐπαφή, συζητώντας μαζί τους καί ἐπεξηγώντας τοὺς σκοποὺς τέτοιων συζητήσεων πού εἶναι:

- νά προσδιορίσουν οἱ ἴδιοι τήν κατεύθυνση τῆς σκέψεώς τους,
- νά ἔρθουν σέ ἐπαφή μέ τίς πληροφορίες ἢ νά τίς συζητήσουν,
- νά συζητήσουν τά ἐνδιαφέροντα καί τίς ἐπιδιώξεις τους.

Ἐπιπλέον, μέ εὐκαιρίες γιά περισσότερες καί μεγαλύτερες διάρκειας συνεντεύξεις συμβουλευτικῆς (εἴτε μέ τόν καθηγητή τοῦ ΣΕΠ εἴτε μέ κάποιον εἰδικό ἔξω ἀπό τό σχολεῖο), παρέχεται ἡ δυνατότητα στοὺς μαθητές νά ἐξετάσουν μέ προσοχή τά διλήμματα πού συνεπάγεται ὁ σχεδιασμός μιᾶς ἐπαγγελματικῆς σταδιοδρομίας, π.χ. «Ἐγὼ θέλω αὐτό, ἀλλά οἱ γονεῖς μου θέλουν ἐκεῖνο. Τί θά κάνω;»

Πιστεύουμε ὅτι γιά νά κάνει μιὰ τέτοια συνέντευξη ὁ καθηγητής τοῦ ΣΕΠ χρειάζεται νά εἶναι πολύ ἐπιδέξιος στήν τέχνη τῆς «συνεντεύξεως παροχῆς βοήθειας» σέ ἐφήβους. Θά ἤθελα νά περιγράψω μερικές ἀπό τίς δεξιότητες πού νομίζω ὅτι χρειάζονται σέ μιὰ τέτοια συνέντευξη.

β) Δημιουργία σχέσεως

Ἡ συνέντευξη δημιουργεῖ σχέση με ἄλλους. Τά στάδια τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς τῆς σχέσεως εἶναι πολλά, ἀλλά τὸ βασικότερο ρόλο τὸν παίξει ἡ ἀρχικὴ ἐπαφή.

Βασικά ἡ ἐπιτυχία τῆς συνεντεύξεως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τίς δεξιότητες αὐτοῦ ποὺ κάνει τὴ συνέντευξη, οἱ σημαντικότερες ἀπὸ τίς ὁποῖες ἀφοροῦν στοὺς λεγόμενους:

– Ἐξω-λεκτικούς παράγοντες:

- στάση/θέση
- χειρονομίες
- βλέμμα
- σιωπή

– Λεκτικούς παράγοντες:

- ἐρωτήσεις – ἐλεύθερες (ἀνοιχτές) μᾶλλον παρά στενές
 - μία κάθε φορά καὶ ὄχι πολλές
 - ἀπλές μᾶλλον παρά πολύπλοκες.

Αὐτοὺς τοὺς δύο παράγοντες οἱ διδάσκοντες τοὺς χρησιμοποιοῦν ἤδη στὴν τάξη, ἀλλά τοὺς χρησιμοποιοῦν ὡς μεθόδους ἐλέγχου καὶ ἐξετάσεως τῶν μαθητῶν τους. Καθένα ἀπὸ τὰ παραπάνω στοιχεῖα (χειρονομίες, βλέμμα, εἶδη ἐρωτήσεων κτλ.) ἄλλοτε ἐνθαρρύνει καὶ ἄλλοτε παρακωλύει τὴν ἐλεύθερη καὶ ἀνετη ἀπάντηση – ἐκφραση τῶν μαθητῶν τους.

Ἐδῶ, στή συμβουλευτικὴ, ἡ οὐσία τῆς ἱκανότητος ἐγκεῖται στὸ νὰ ἔχει προετοιμαστεῖ ὁ ἐκπαιδευτικὸς νὰ διερευνήσῃ με ἀνεση χρόνου τὸ θέμα μαζί με τὸ μαθητὴ – νὰ δώσει στὸ μαθητὴ τὴ δυνατότητα νὰ ἐκφράσῃ τὸ δίλημμά του με δικά του λόγια – νὰ ἐξαντληθεῖ τὸ πρόβλημα· καὶ ὁ καθηγητὴς, πρὶν προσπαθῇ νὰ βγάλει συμπεράσματα ἀπὸ τὴ συνέντευξη, νὰ βεβαιωθεῖ ὅτι πράγματι τὸ πρόβλημα ἐξαντλήθηκε.

γ) Πῶς ἐξελίσσεται μιὰ συνέντευξη συμβουλευτικῆς

Μιὰ συνηθισμένη συνέντευξη συμβουλευτικῆς ἐξελίσσεται κάπως ἔτσι:

1. Δημιουργία ἀποτελεσματικῆς ἐπαφῆς:

Ὁ σύμβουλος πρέπει:– νὰ ἀκοῦει με προσοχὴ τὸ μαθητὴ.

- νὰ τὸν βοηθᾷ νὰ ἐκφράζεται ἐλεύθερα καὶ ἄνετα.
- νὰ τοῦ καθορίζει τοὺς σκοποὺς τῆς συνεντεύξεως.
- νὰ τὸν βοηθᾷ νὰ ὑπερνικήσῃ ἀβάσιμους φόβους καὶ παρεξηγήσεις.

2. Παρουσίαση του διλήμματος:

- Ο σύμβουλος πρέπει:—
- να κάνει ερωτήσεις στο μαθητή, δίνοντάς του πολλές ευκαιρίες να εκφράσει το θέμα που τον απασχολεί.
 - να αποσαφηνίζει τις ιδέες και τα συναισθήματα που εκφράζει ο μαθητής.
 - να αντιστακλά στο μαθητή το νόημα των όσων εκείνος (ο μαθητής) λέει και αισθάνεται.

3. Αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων:

- Ο σύμβουλος πρέπει:—
- να συνοψίζει τα καίρια στοιχεία της συνεντεύξεως.
 - να προτείνει πιθανές εναλλακτικές λύσεις που θα μπορούσε να εξετάσει ο μαθητής.
 - να ενθαρρύνει το μαθητή να προτείνει ο ίδιος άλλες εναλλακτικές λύσεις.
 - να δίνει πληροφορίες στο μαθητή, όπου είναι απαραίτητο, ή να τον βοηθάει να βρει μόνος του την πληροφόρηση που του χρειάζεται.

4. Λήψη δοκιμαστικής απόφασης:

- Ο σύμβουλος πρέπει:—
- να βοηθάει το μαθητή να αποφασίσει ποιο θα είναι το επόμενο βήμα του ή να αναζητήσει περισσότερες πληροφορίες ή να διαλέξει μία από τις εναλλακτικές λύσεις ή να συζητήσει με τους γονείς του ή απλώς να ξανασκεφθεί μόνος του το θέμα.
 - να βοηθάει το μαθητή να σχεδιάσει ένα πρόγραμμα για τις περαιτέρω ενέργειές του (στο σχέδιο θα περιλαμβάνεται και μία νέα συνέντευξη με το σύμβουλο, για να συζητήσουν τι έγινε).

5. Περαιτέρω παρακολούθηση:

- Ο σύμβουλος πρέπει:—
- να επανεξετάζει με το μαθητή α) αν ήταν σταθερός στην απόφασή του και β) ποιο ήταν το αποτέλεσμα.
 - να αναζητάει πηγές για περισσότερες πληροφορίες, αν ενδεχομένως οι πληροφορίες του δεν ήταν επίκαιρες.
 - να συζητάει με τους γονείς του — με τη

- συγκατάθεση του μαθητή -, ώστε να ανοίξει διάλογος μεταξύ του μαθητή και των γονέων του.
- να συμβουλευεται τούς επαγγελματικούς συμβούλους.

Από όσα είπα προκύπτει, νομίζω, ότι για να μπορέσει κανείς να επαρκέσει σέ μία συνέντευξη αυτού του τύπου, χρειάζονται δεξιότητες που δεν μπορεί να τις αποκτήσει παρακολουθώντας μαθήματα ή διαλέξεις περί συνεντεύξεων. Χρειάζεται προθυμία και χαρακτηριστικά προσωπικότητας από αυτά που συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που περιγράψαμε στη διάλεξη Στ'.

Ίσως ή ευαισθησία είναι τό σπουδαιότερο από αυτά τά χαρακτηριστικά, αλλά και ή αξιοπιστία είναι εξίσου απαραίτητη.

- Ευαισθησία - στίς ανάγκες του παιδιού,
 - στήν έκφραση του διλήμματος του παιδιού,
 - στίς αλληλοσυγκρουόμενες πιέσεις που ασκούνται στο παιδί.

- Εντιμότητα - να μπορεί να παραδέχεται τά σφάλματά του,
 - να μπορεί να πεί: «Δέν ξέρω, αλλά θά φροντίσω να μάθω».

Από διάφορες έρευνες βρέθηκε ότι οί έξις παράγοντες τής προσωπικότητας είναι αναγκαίοι για μία αποτελεσματική συνέντευξη βοήθειας:

Έγκαρδιότητα: ή ικανότητα του καθηγητή να αποδέχεται τό μαθητή του χωρίς απειλές και κριτική, και να του τό δείχνει, έχοντας υπόψη τό δεδομένο ότι κάθε άτομο αποτελεί μοναδικότητα και γι' αυτό είναι άξιο σεβασμού, ανεξάρτητα από τά προσόντα ή τίς έλλείψεις του.

Γνησιότητα: τό να κατορθώνει να παρουσιάζεται στο μαθητή όπως πραγματικά είναι, γνήσιος, χωρίς προσωπείο και χωρίς να δίνει τήν εντύπωση ότι παίζει κάποιο ρόλο. Η άρετή τής ειλικρίνειας: «είμαι αυτό που φαίνομαι», δηλαδή συνδυασμός εντιμότητας και θάρρους.

Συναισθηματική συμμετοχή: ή έπιτυχής προσπάθεια του καθηγητή να κατανοήσει τίς σκέψεις και τά συναισθήματα του μαθητή μέ τέτοιο τρόπο, ώστε ό μαθητής να κερδίσει μία αυξανό-

μενη προσδευτικά κατανόηση της καταστάσεώς του (δηλ. ή ικανότητα του συμβούλου να βάζει τόν έαυτό του στή θέση του άλλου). Έδω απαιτούνται δυνάμεις πνευματικής ευελιξίας καί πάντως ή συναισθηματική συμμετοχή είναι κάτι άλλο, αρκετά διαφορετικό από αυτό πού συνηθως όνομάζουμε «συμπάθεια».

Λοιπόν, ή συνέντευξη συμβουλευτικής δέν είναι

- παροχή συμβουλών
- ψυχανάλυση
- ανάκριση
- πίεση ή πειθώ.

Είναι ή *συνεργασία* δύο ανθρώπων γιά να προσδιορίσουν καί να λύσουν υπό κοινού τό πρόβλημα του ενός.

Μιά τέτοια συνέντευξη μπορεί να γίνει γιά να δοθούν πληροφορίες σέ ένα μαθητή, να ληφθούν πληροφορίες από ένα μαθητή καί να διερευνηθεί ό δρόμος πού θα μπορούσε να ακολουθήσει ένας μαθητής.

δ) 'Ανακεφαλαίωση των δεξιοτήτων πού απαιτούνται

Έκείνος πού κάνει συνέντευξη συμβουλευτικής πρέπει να είναι ικανός:

να ακούει / να βλέπει	– τόν άνθρωπο σάν «όλότητα»
να ρωτάει	– ελεύθερες έρωτήσεις,
	άπλές έρωτήσεις
να άντανakλᾷ	– ίκανοποίηση καί άλλα συναισθηματα
να ενισχύει (ένθαρρύνει)–	τό μαθητή να έκφραστεί ελεύθερα
να παρέχει	– σχετικές πληροφορίες.

Μετά από τέτοιου είδους σχέσεις μπορούμε να λέγουμε την απόδοσή μας κρίνοντας τόν έαυτό μας βάσει ενός έρωτηματολογίου, όπως αυτό πού ακολουθεί. Έτσι καί έμεις αυξάνουμε την αυτοκατανόηση καί την αυτογνωσία μας, πράγμα πού είναι εξίσου βασικό καί γιά τόν εκπαιδευτικό καί γιά τόν εκπαιδευόμενο.

ε) 'Ερωτηματολόγιο σχέσεων κατά τή συνέντευξη

"Ακουγα όλη την ώρα;

Κατάλαβα τί είπες;
 Ήνδιαφερόμουν γι' αυτόν;
 Τοῦ ἔδωσα νά καταλάβει ὅτι ἔνδιαφερόμουν γι' αὐτόν;
 Ήνιωσα κάποια ἔλλειψη εἰλικρίνειας ἀπέναντί του;
 Ήταν εἰλικρινῆς μαζί μου;
 Μποροῦσε νά μιλήσει ἐλεύθερα γιά τόν ἑαυτό του;
 Κατάλαβε τί τοῦ εἶπα;
 Κατάλαβα καλά ὅλα τὰ συναισθήματα πού ἐξέφρασε;
 Κατάλαβα μερικά συναισθήματά του πού δέν ἦταν σέ θέση νά ἐκφράσει;
 Τόν ἄφησα νά καταλάβει ὅτι ἔνιωσα τὰ συναισθήματά του;
 Μποροῦσε νά μιλήσει γιά τὰ συναισθήματά του;
 Ήταν ἡ συνομιλία μας φυσική καί εἰλικρινῆς καί ὄχι δύσκαμπτη καί ἐπαγγελματική;
 Συνέλαβα μέ ἀκρίβεια τὰ λεπτά καί μισοκρυμμένα μηνύματα;
 Φαινόταν νά αἰσθάνεται ἀσφαλῆς μαζί μου;
 Μήπως κινήθηκα ὑπερβολικά γρήγορα γι' αὐτόν;
 Μήπως κινήθηκα ὑπερβολικά ἀργά γι' αὐτόν;
 Μήπως κάποια ἀπό τίς ἀξιολογικές μου τοποθετήσεις ἤ τούς τρόπους τῆς σκέψης μου τοῦ προκάλεσε ἀναστολή;
 Ταράχτηκα ἀπό κάτι πού εἶπε;
 Ἀντιλήφθηκε τούς περιορισμούς πού χρειάστηκε νά βάλω στή συνέντευξή μας;
 Πιστεύω ὅλα τοῦ εἶπα;
 Ἀποκόμισε κανένα ὄφελος ἀπό τή συνέντευξη;
 Ἐγώ εἶχα κανένα ὄφελος ἀπό τή συνέντευξη;

Η'. ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

Βασικό μέρος τοῦ προγράμματος τοῦ ΣΕΠ εἶναι νά ἐξασφαλιστοῦν εὐκαιρίες, ὥστε οἱ μαθητές νά ἐπισκέπτονται τόπους ἐργασίας γιά νά παρατηροῦν καί νά ἀποκοτοῦν ἐμπειρίες ἀπό τήν πραγματικότητα. Τέτοιες εὐκαιρίες μποροῦν νά ἐμπλουτίζουν καί νά διαφωτίζουν καί διάφορες ἄλλες πλευρές τοῦ ΣΕΠ (βλ. τήν ἄσκηση «Shuffles» στή διάλεξη Ε').

Μιά ἐπίσκεψη σέ τόπο ἐργασίας κάνει τόν μαθητή νά δεῖ ἕνα τμήμα ἀπό τή ζωή τοῦ ἐνῆλικου. Ἄν ὁ μαθητής δέν εἶναι πολὺ καλά προετοιμασμένος, οἱ γνώσεις πού θά κερδίσει ἀπό αὐτή τήν ἐμπειρία μπορεῖ νά εἶναι πραγματικά περιθωριακές καί ἐπιπλάστες. Γι' αὐτό ὁ

καθηγητής του ΣΕΠ ὀφείλει νά βοηθήσει τὸ μαθητὴ νά προετοιμασθεῖ γιὰ τὴν ἐπίσκεψη, παίρνοντας ἴσως μαζί του ἓνα προσχέδιο ἐρωτηματολογίου, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ ἐξετάσει καὶ θὰ ἀναλύσει τὴν ἐργασία πού κάνουν ἓνας ἢ δύο ἐργαζόμενοι τῆς ἐταιρείας ἢ τοῦ ἐργοστασίου κτλ.

Ἐνα τέτοιο ἐρωτηματολόγιο περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς ὁκτώ στοιχεῖα:

Περιβάλλον
Προοπτικές
Εἰσαγωγή καὶ ἐκπαίδευση
Ἐπιδράσεις
Περιγραφή
Συνθήκες
Ὁργάνωση τῆς ἐργασίας
Ἀνθρώποι

Μέ τῇ βοήθεια τῶν ὁκτῶ αὐτῶν στοιχείων ὁ σπουδαστής ἐνθαρρύνεται νά ἀναπτύξει προσωπικὸ σύστημα ταξινομήσεως, πού μπορεῖ νά τὸ ἐπεκτείνει καὶ νά τὸ τροποποιεῖ σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς φοιτήσεώς του στὴ Μ.Ε., χρησιμοποιώντας τίς πληροφορίες καὶ τὴν πείρα πού θὰ ἀποκτᾷ ἀπὸ κάθε εἶδους πηγὴ, ἐπίσημη ἢ ἀνεπίσημη.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ πολλοὶ ἄλλοι τρόποι γιὰ νά ἐνθαρρύνουμε τίς ἐπαφές τῶν μαθητῶν μας μὲ τοὺς ἐργοδότες: Νά ἔρχονται στὸ σχολεῖο οἱ ἐργοδότες ὡς ἐπισκέπτες - ὁμιλητές, ὅπως ἤδη πρότεινα στὴ διάλεξη Ε'. Νά γίνονται ἐπαγγελματικές συναντήσεις, ὅπου τοπικοὶ ἐργοδότες καὶ ἀντιπρόσωποι ἀπὸ κολέγια ἢ ἄλλες ἀνώτερες σχολές θὰ καλοῦνται νά συναντηθοῦν καὶ νά συζητήσουν μὲ τοὺς μαθητές καὶ τοὺς γονεῖς τους. Νά ὀργανώνονται ἐπαγγελματικές ἐκθέσεις μὲ τίς πληροφορίες πού ὑπάρχουν γιὰ τὴν ἐπαγγελματικὴ ἀπασχόληση καὶ τίς ἐκπαιδευτικές εὐκαιρίες στὴν περιοχὴ κτλ.

Ἡ ἐπαφὴ μὲ τοὺς γονεῖς εἶναι ἐπίσης ἐξαιρετικὰ σπουδαῖο στοιχεῖο τοῦ ΣΕΠ. Πρέπει νά πληροφοροῦμε τοὺς γονεῖς γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ σχολείου καὶ γιὰ τὸ ρόλο του στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμό, γιὰ νά ἀποφεύγονται οἱ παρεξηγήσεις. Ἡ ἐπαφὴ μὲ ὅλους τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν εἶναι ἐπιθυμητὴ, ἂν καὶ αὐτὸ εἶναι δύσκολο στὴν πράξη. Ἐκτός τοῦ ὅτι διαπιστώνουμε τίς βλέψεις πού ἔχουν γιὰ τὰ παιδιά τους οἱ γονεῖς, ἢ προσπάθεια ἔχει σκοπὸ νά γεφυρώσει τὸ χάσμα μεταξὺ οἰκογένειας καὶ σχολείου.

Ἀκόμη εἶναι δυνατόν ὁρισμένοι γονεῖς πού διαθέτουν εἰδικές δεξιότητες νά ἀποτελέσουν πηγές πληροφορήσεως: π.χ. ἓνας μαθητὴς πού ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ ἐμπορικὸ ναυτικὸ θὰ μπορούσε νά ἔρθει σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν πατέρα ἑνὸς ἄλλου μαθητῆ, πού εἶναι ναυτικός.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

SPEEDCOP:¹ Άτομικά φύλλα ασκήσεων

Αυτή η σελίδα είναι για σένα, για να γράφεις σε ποιές θέσεις εργασίας θά ήθελες να είσαι. Ίσως ακόμη δεν έχεις προβληματιστεί για το επάγγελμα που θά κάνεις, όταν φύγεις από το σχολείο, αλλά ξέρεις τι εργασία ήδη κάνεις στο σχολείο, όπως ξέρεις και τις διαφορές μικρο-δουλειές που κάνεις στο σπίτι τις ελεύθερες ώρες σου. Ίσως θά ήθελες να τις σκεφτείς ή να φανταστείς τον εαυτό σου σε μία κατάσταση άπασχολήσεως. Δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις. Αυτό είναι απλώς ένα πληροφοριακό φυλλάδιο για σένα, να το χρησιμοποιείς για να βλέπεις τι σου άρέσει και τι δέ σου άρесе, όταν εργάζεσαι.

α) Περιβάλλον

1. Μ' άρесе να είμαι έξω ή μέσα τόν περισσότερο χρόνο;
2. Σε ποιό μέρος μου άρесе να εργάζομαι; (π.χ. να κάθομαι σ' ένα γραφείο – πίσω από έναν πάγκο καταστήματος – σε ένα εργοστάσιο – κάτι άλλο;)
3. Θά με πείραζε αν είναι πολύ κρύο ή ζέστη εκεί που εργάζομαι; (π.χ. κοντά σε φούρνο – στο ύπαιθρο τό χειμώνα – σ' ένα χώρο άποστολής προμηθειών;).
4. Θά με πείραζε αν εκεί που δούλευα δεν είναι πολύ καθαρά;
5. Ίσως υπάρχουν κίνδυνοι στο χώρο εργασίας μου (π.χ. αντι-κείμενα που πέφτουν – να εργάζομαι σε ύψη). Θά με πείραζε;
6. Ίσως έχει θόρυβο ή μυρίζει άσχημα στο μέρος που δουλεύω. Θά με έπηρέαζε αυτό;

β) Προοπτικές

1. Χρειάζεται να μάθω αν θά μπορώ να κάνω αυτή τήν εργασία καί στο μέλλον;
2. Θέλω αυτή μου ή εργασία να με όδηγήσει σε περαιτέρω εξέλιξη;
3. Πόσο με ενδιαφέρουν οι μελλοντικές μου άποδοχές;
4. Ίσως χρειαστώ περισσότερη έκπαίδευση για να προαχθώ. Είμαι προετοιμασμένος να τό κάνω;
5. Θά με πείραζε αν έμενα άνεργος προσωρινά μερικές φορές; (π.χ. οίκοδομές, ήθοποιΐα).

γ) Είσαγωγή καί έκπαίδευση

1. Σε τί είμαι καλύτερος; (π.χ. στο να χρησιμοποιώ τά χέρια μου

Σημ. μεταφραστική:

SPEEDCOP – Προέρχεται από τά αρχικά τών άγγλικών λέξεων:

Surrounding = Περιβάλλον, Prospects = Προοπτικές, Entry and Training = Είσαγωγή καί έκπαίδευση, Effects = Έπιδράσεις, Description = Περιγραφή, Conditions = Συνθήκες, Organisation = Όργανισμός, People = Άνθρωποι.

– νά ἐργάζομαι μέ ἀριθμούς – νά εἶμαι τακτικός – νά μιλῶ μέ ἀνθρώπους κτλ;).

2. Ἐχῶ εἰδικές φυσικές ἱκανότητες ἢ δέν ἔχω; (π.χ. πῶς εἶναι ἡ ὄρασή μου, ἡ ἀκοή μου, ἡ δύναμή μου;).

3. Ποιά προσωπικά μου προσόντα εἶναι χρήσιμα; (π.χ. ἐγκαρδιότητα – τάκτ – καλή διάθεση ἢ ὄχι – εὐθυμία – ὑπομονή;).

4. Θά χρειαστῶ εἰδικά προσόντα; (π.χ. πιστοποιητικό ἐξετάσεων;).

5. Θέλω νά ἐκπαιδευτῶ γιά τήν ἐργασία μου;

δ) Ἐπιδράσεις

1. Μέ πειράζει ἂν ἡ δουλειά μου καλύπτει ἀπογεύματα ἢ Σαββατοκύριακα;

2. Μερικά ἐπαγγέλματα (π.χ. ὁδηγός φορτηγοῦ, οἰκοδομική ἐργασία) ἀπαιτοῦν μετακίνηση ἢ συχνά ταξίδια. Θά μέ πείραζε;

3. Μερικά ἐπαγγέλματα ἐπηρεάζουν τήν ἐξωεπαγγελματική μας ζωή (π.χ. ἀπό τὸ δάσκαλο, τὸ γιατρό, τὸν ἀστυφύλακα, ὅλοι ἀναμένουν νά συμπεριφέρονται μέ αἰσθημα εὐθύνης). Θά μέ πείραζε;

4. Θέλω νά μέ σέβονται γιά τή δουλειά μου; Ἄν ναι, μέ βοηθᾷ τὸ ἐπάγγελμά μου νά εἶμαι ὑπερήφανος γιά τὸν ἑαυτό μου καί νά μέ σέβονται οἱ ἄλλοι;

ε) Περιγραφή

1. Τί εἶδους ἐργασίες μ' ἀρέσει νά κάνω; (π.χ. νά ἐξυπηρετῶ πελάτες – νά προσθέτω – νά σκέπτομαι – νά μιλῶ – νά ἐργάζομαι μέ μηχανές;).

2. Μ' ἀρέσει νά ξέρω ἀκριβῶς αὐτὸ πού πρέπει νά κάνω καί νά ἀκολουθῶ πιστά τίς ὁδηγίες; Ἡ προτιμῶ ἀλλαγές στήν καθημερινή ἐργασία;

3. Μ' ἀρέσει νά κάνω μία εἰδική ἐργασία, νά ἔχω μία εἰδικότητα; (π.χ. νά ἐργάζομαι μέ μία μηχανή – σέ ἐργασία γραφείου ἀλλὰ μόνο ἀρχεῖο καί δακτυλογράφηση – διδασκαλία μόνο ἑνὸς μαθήματος;).

4. Πόση εὐθύνη μ' ἀρέσει νά ἔχω γι' αὐτὸ πού κάνω; Θά μοῦ ἄρεσε νά δουλεύω ὡς ὑφιστάμενος ἢ θά ἤθελα κάποια μέρα νά ἔχω περισσότερη εὐθύνη γιά τήν ἐργασία μου καί ἴσως καί γιά τήν ἐργασία ἄλλων;

5. Χρειάζομαι κάποιον πού νά μοῦ δείχνει ὅτι ἀναγνωρίζεται αὐτὸ πού ἔκανα;

6. Τί κλάδος ἐργασίας θά μοῦ ἄρεσε; (π.χ. βιομηχανία, ἐκπαίδευση, νοσοκομεῖα, μαγαζιά;).

7. Πόσο σημαντικό εἶναι γιά μένα νά μ' ἐνδιαφέρει τὸ εἶδος ἐργασίας πού κάνω;

στ) Συνθήκες

1. Ἀποδοχές. Τί εἶδους ἀποδοχές περιμένω; Πόσο σημαντικό εἶναι αὐτό γιά μένα;
2. Ὁρεσ. Τί ὥρες θέλω νά δουλεύω;
3. Διακοπές. Πόσο θέλω νά διαρκοῦν οἱ διακοπές μου;
4. Ὁφελήματα. Τί εἶδους ὠφελήματα εἶναι σημαντικά γιά μένα; (π.χ. σπόρ, σύλλογοι κτλ.);
5. Κανονισμοί. Μπορῶ νά τούς δεχτῶ; (π.χ. ὄχι κάπνισμα – χρήση ἐξαρτημάτων ἀσφαλείας);

ζ) Ὁργάνωση τῆς ἐργασίας

1. Μ' ἀρέσει νά εἶμαι μέλος ἐνός μικροῦ ἢ μεγάλου ὀργανισμοῦ;
2. Ἡ εἰκόνα τοῦ ὀργανισμοῦ μπορεῖ νά εἶναι σύγχρονη – παραδοσιακή – φιλική – ἐπαρκής. Θά μέ ἐπηρεάσει αὐτό;
3. Οἱ ὀργανισμοί συνήθως ἢ παράγουν ἀγαθά καί ἀποδίδουν κέρδη (π.χ. παραγωγή αὐτοκινήτων) ἢ παρέχουν ὑπηρεσίες σέ ἀνθρώπους (π.χ. ὑγεία, σχολεῖα) καί μερικές φορές ἀποδίδουν καί κέρδος (π.χ. ταχυδρομεῖο). Σέ τί εἶδους ὀργανισμό θά μοῦ ἄρεσε νά δουλεύω;
4. Εἶναι σημαντικό γιά μένα ἡ δουλειά μου νά ἀπαιτεῖ δεξιότητες ἢ τέχνη;

η) Ἀνθρώποι

1. Μ' ἀρέσει νά δουλεύω μόνος μου ἢ μέ ἄλλους ἀνθρώπους;
 2. Μ' ἀρέσει νά βρίσκομαι μέ ἀνθρώπους νεώτερους ἢ μεγαλύτερους ἀπό μένα;
 3. Πῶς αἰσθάνομαι γιά τήν περίπτωση πού θά ἐργάζομαι μέ ἀνθρώπους τοῦ ἴδιου φύλου ἢ καί τῶν δύο φύλων;
 4. Ἡ σχέση μέ τόν προϊστάμενο: Χρειάζεται νά ἔχω φιλικές σχέσεις μαζί του – ἢ εἶναι ἐκεῖ γιά νά μοῦ δίνει ἐντολές γιά ἐκτέλεση;
 5. Μ' ἀρέσει νά ἀσχολοῦμαι μέ κοινό; Ἄν ναι, τί εἶδους κοινό; (πελάτες, ἀσθενεῖς);
 6. Στή δουλειά, θά μοῦ ἄρεσε νά περιβάλλομαι ἀπό φιλικά μου ἄτομα κάθε μέρα ἢ θά ἤμουν εὐχαριστημένος νά συναντῶ νέους ἀνθρώπους συνεχῶς;
- Συμπληρώστε ὅποια ἄλλη ἐρώτηση θεωρεῖτε σημαντική.

Θ . Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΤΟΥ ΣΕΠ

Σ' αὐτές τίς διαλέξεις προσδιορίστηκαν ἄρκετά ἀπό τά καθή-

κοντα του καθηγητή του ΣΕΠ. Υπάρχουν όμως και άλλα πολλά. Το έρωτηματολόγιο που ακολουθεί περιγράφει τις ενέργειες που μπορούν να γίνουν.

Ο καθηγητής του ΣΕΠ πρέπει να κατατάξει τις ενέργειες αυτές κατά σειρά προτεραιότητας. Το έρωτηματολόγιο προσφέρεται και για αυτό το σκοπό.

ΤΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΤΟΥ ΣΕΠ

Σημείωση: Αυτό το έρωτηματολόγιο-υπόμνημα περιλαμβάνει έναν αριθμό καθηκόντων που αναλαμβάνουν οι καθηγητές του ΣΕΠ. Δεν μπορούν όμως όλοι αυτοί οι καθηγητές να επιτελέσουν όλα τα καθήκοντα. Πολλά απ' αυτά εξαρτώνται από τις ειδικές συνθήκες που επικρατούν εκεί όπου εργάζονται. Επίσης δεν μπορούν να γίνουν όλα μαζί· χρειάζεται κάποια ιεράρχηση. Γι' αυτό προσδιορίστε την προτεραιότητα που δίνετε σε κάθε θέμα σημειώνοντας στην αντίστοιχη στήλη το οικείο σύμβολο:

Στην πρώτη στήλη προσδιορίστε τη σπουδαιότητα κάθε ενέργειας:

- 1 = βασικής ή πρωταρχικής σπουδαιότητας
- 2 = κάποιας σπουδαιότητας
- 3 = μικρής σπουδαιότητας
- X = αυτό δεν πρέπει να αποτελέσει μέρος της εργασίας του ΣΕΠ

Στη δεύτερη στήλη προσδιορίστε κάθε πότε είναι απαραίτητο να γίνεται αυτή η εργασία:

- H = Κάθε μέρα
- E = Κάθε βδομάδα
- M = Κάθε μήνα
- T = Κάθε τρίμηνο
- Et = Κάθε χρόνο

Στην τρίτη στήλη σημειώστε αν η εργασία ικανοποιεί ή όχι τον καθηγητή:

- v = ικανοποιεί
- X = δεν ικανοποιεί

Στην τέταρτη στήλη ιεραρχήστε χρονικά κάθε είδος εργασίας κατά την εφαρμογή του προγράμματος του ΣΕΠ:

- E = Ένωρίς
- Α = Αργότερα

	1	2	3	4
Παραπέμπουν το μαθητή στους συμβούλους του Υπουργ. Εργασίας για πληροφορίες σχετικές με το επάγγελμα				
Διατηρούν στο σχολείο μία συλλογή πληροφοριών σχετικών με τα επαγγέλματα				
Βεβαιώνονται ότι οι μαθητές ξέρουν ότι υπάρχουν πληροφορίες σχετικές με τα επαγγέλματα				

	1	2	3	4
Ταξινομούν και συντάσσουν εύρετήριο των πληροφοριών που είναι σχετικές με τα επαγγέλματα				
Κάνουν τις πληροφορίες προσιτές στους μαθητές				
Καταγράφουν, σε μέρος που οι μαθητές μπορούν να ιδουν, τις κενές θέσεις σε εργασίες της περιοχής τους				
Όργανώνουν συναντήσεις των συμβούλων του Ύπ. Εργασίας με ομάδες μαθητών ή άτομα				
Όργανώνουν συναντήσεις με τους γονείς και τους εξηγούν για τις ανάγκες και τις δυνατότητες του ΣΕΠ				
Όργανώνουν ιδιαίτερες συνεντεύξεις των συμβούλων του Ύπ. Εργασίας με μαθητές του γυμνασίου και του λυκείου				
Παρέχουν στο σύμβουλο του Υπουργείου Εργασίας ένα αντίγραφο του ατομικού φακέλου του μαθητή που πρόκειται να δει				
Βοηθούν τους μαθητές να συμπληρώσουν τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την παραπέρα εκπαίδευσή τους				
Βοηθούν τους μαθητές να συμπληρώσουν τις αιτήσεις για μία εργασία				
Γράφουν (ή βοηθούν να σχεδιαστούν) αναφορές σε πανεπιστήμια και εργοδότες για λογαριασμό των τελειοφοίτων				
Πραγματοποιούν ατομικές συνεντεύξεις με τους μαθητές της μέσης εκπαίδευσης για να προγραμματίσουν το επάγγελμα που αυτοί θα ακολουθήσουν				

	1	2	3	4
Ἐφαρμόζουν στίς τάξεις γυμνασίου καί λυκείου τό ΣΕΠ, κρατοῦν πρακτικά ἀπό τίς συνεντεύξεις γιά τὰ ἐνδιαφέροντα, τίς ἱκανότητες κτλ. τῶν μαθητῶν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως				
Συγκεντρώνουν πληροφορίες πρὶν ἀπὸ τὴ συνέντευξη γιά τὸν ἀτομικὸ φάκελο τοῦ μαθητῆ ἀπὸ:				
τοὺς καθηγητὲς τῶν κλαδικῶν μαθημάτων				
τοὺς ἰδίους τοὺς μαθητὲς				
τὸ σχολικὸ ἀρχεῖο				
τοὺς γονεῖς				
Γίνονται μέλη ἑνὸς τοπικοῦ συλλόγου καθηγητῶν ΣΕΠ καὶ συμβούλων τοῦ Ὑπουργ. Ἐργασίας γιά ἀμοιβαία ἐνημέρωση καὶ συζήτηση				
Παρακολουθοῦν σεμινάρια μὲ σκοπὸ νὰ βελτιώσουν τίς δεξιότητές τους καὶ νὰ εἰδικευθοῦν σὲ τομεῖς ὅπως:				
Συλλογὴ καὶ ἐρμηνεία πληροφοριῶν πού ἀφοροῦν τοὺς μαθητὲς				
Χρήση τέστ καὶ ἐρωτηματολογίων ἐνδιαφερόντων				
Τεχνικὴ συνεντεύξεων				
Κατανόηση τῆς θεωρίας τοῦ προσανατολισμοῦ				
Χειρισμὸς πληροφοριῶν σχετικῶν μὲ τὰ ἐπαγγέλματα				
Σύνταξη προγραμμάτων ΣΕΠ				
Ἀνάπτυξη ὀργανωτικῶν δεξιοτήτων				
Ἀνάπτυξη δεξιοτήτων γιά δημόσιες σχέσεις καὶ ἐπικοινωνία				
Διαβάζουν περιοδικὰ πού δίνουν πληροφορίες σχετικές μὲ τὴν ἐργασία τους				
Δίνουν τέστ εὐφυΐας καὶ δεξιοτήτων στοὺς μαθητὲς τῶν γυμνασίων καὶ λυκείων				

	1	2	3	4
Δίνουν έρωτηματολόγια ενδιαφερόντων στους μαθητές των γυμνασίων καί των λυκείων				
Συσκέπτονται μέ τούς συμβούλους του Ύπουργείου Έργασίας				
Συνεργάζονται μέ συναδέλφους τους άλλων κλάδων, γιά νά δοϋν πώς εΐναι δυνατόν τά θέματα πού εκείνοι διδάσκουν νά βοηθήσουν τόν επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών				
Παρέχουν στους συναδέλφους τους υλικό μέ σκοπό νά προσαρμόσουν τά προγράμματα τους στά επαγγελματικά σχέδια των μαθητών				
Ζητούν από τούς μαθητές του σχολείου νά βοηθήσουν στο ΣΕΠ μέ ορισμένες δραστηριότητες όπως:				
Όργάνωση βιβλιοθήκης				
Συμπλήρωση στοιχείων - εντύπων				
Τήρηση μή έμπιστευτικών δελτίων				
Βαθμολόγηση τέστ				
Όργανώνουν σεμινάρια επιμορφώσεως συνάδελφων τους μέ θέματα προσανατολισμού				
Όργανώνουν συναντήσεις των επαγγελματικών συμβούλων του Ύπ. Έργασίας μέ άλλα μέλη του προσωπικού του σχολείου				
Καλούν στο σχολείο ανθρώπους, όπως οί πίο κάτω, γιά νά βοηθήσουν τούς μαθητές νά προγραμματίσουν τή σταδιοδρομία τους:				
Τοπικούς εργοδότες				
Γονείς				
Πρώην μαθητές				
Έκπροσώπους ενώσεων				
Παίρνουν συνέντευξη από τούς γονείς των παιδιών				

	1	2	3	4
Επισκέπτονται τόπους εργασίας με τό σκοπό να πάρουν μία ιδέα από τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν εκεί				
Προσπαθούν να κατανοήσουν τί συμβαίνει με την ανάπτυξη του θέματος της σταδιοδρομίας των μαθητών γενικά				
Μελετούν στοιχεία που αφορούν τό ανθρώπινο δυναμικό καί τις στατιστικές ανεργίας				
Οργανώνουν συναντήσεις με θέματα ΣΕΠ για μαθητές διαφόρων τάξεων γυμνασίου καί λυκείου				
Οργανώνουν επισκέψεις σε τόπους απασχολήσεως για μαθητές διάφορων τάξεων				
Καταρτίζουν ένα πρόγραμμα δραστηριοτήτων, για να αποκτήσουν οι μαθητές επαγγελματικές εμπειρίες				
Έχουν πάντοτε στο πρόγραμμά τους πρόβλεψη για συσκέψεις με θέματα:				
Σχεδιασμού προγραμμάτων				
Ιδιαίτερων συσκέψεων για όρισμένους μαθητές				
Συνεργασίας με τούς συλλόγους γονέων καί διδασκάλων				
Ζητούν πληροφορίες για την αποτελεσματικότητα του ΣΕΠ στο σχολείο τους				
Γράφουν αναφορές για την εργασία τους, για να ενημερώσουν τη διοίκηση των σχολείων				
Γράφουν άρθρα σε περιοδικά				
Επιδιώκουν ευκαιρίες να λάβουν μέρος σε σεμινάρια επιμορφώσεως νεοδιορισμένων καθηγητών του ΣΕΠ σε άλλα σχολεία.				

Ι. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΟ ΣΕΠ

Στά σύγχρονα σχολεία τά καθήκοντα του διευθυντή είναι πολλά, ποικίλα και επίπονα. Περιλαμβάνουν την έποπτεία του προσωπικού, διδακτικού και μή, την παρακολούθηση των μαθητών που εγγράφονται, παρακολουθούν και αποφοιτούν και φτάνουν ως το ρόλο του ως συντονιστή του αναλυτικού προγράμματος. Έπειδή αυτό το έργο είναι ήδη βαρύ φορτίο, αναρωτιούνται πολλοί διευθυντές αν θα πρέπει να τους άνατεθεί και άλλη εργασία.

Όμως ο ρόλος του διευθυντή σέ ένα σχολείο είναι απολύτως αποφασιστικός σέ κάθε καινοτομία και σέ κάθε είσαγωγή νέου προγράμματος, ειδικότερα ενός προγράμματος ΣΕΠ μέ όλες τίς συνέπειες: νέες μέθοδοι διδασκαλίας, προσωπικές συνεντεύξεις, έπισκέψεις σέ τόπους άπασχολήσεως, συνεργασία μέ τούς γονείς και, βεβαίως, συλλογή και άρχειοθέτηση πληροφοριών.

Έτσι λοιπόν ο ρόλος του διευθυντή φαίνεται ότι είναι πρώτα άπ' όλα να συντονίζει, να διευθύνει και να αναλύει την πορεία ενός τέτοιου μεταρρυθμιστικού προγράμματος.

α) Για να τό κάνει αυτό ο διευθυντής, πρέπει να έκτιμā και να κατανοεί τή σημασία του ΣΕΠ, πρέπει να ξέρει τί ευκαιρίες έκλογής έχουν οί μαθητές του πρός τό παρόν και πρέπει να κατανοεί τό ρόλο που μπορεί να παίξει τό σχολείο στά επαγγελματικά σχέδια του μαθητή. Έπομένως είναι άνάγκη ο διευθυντής να κατανοεί τούς τέσσερις άντικειμενικούς σκοπούς του ΣΕΠ, δηλ. την έπίγνωση των ευκαιριών, την άυτογνωσία, την έκμάθηση λήψεως αποφάσεων και την έκμάθηση άντιμετωπίσεως των μεταβατικών σταδίων. Χρειάζεται άκόμη να είναι σέ θέση να έκτιμā τίς διάφορες μεθόδους που μπορεί και πρέπει να υίοθετηθούν, ώστε ένα τέτοιο πρόγραμμα να επιτύχει, να ώφελήσει δηλαδή τούς μαθητές στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

β) Έπιπλέον, καθώς ο ΣΕΠ εξέλίσσεται στο σχολείο του, θα χρειαστεί ο διευθυντής να εξασφαλίσει τή δυνατότητα να έπωφεληθούν όλοι οί μαθητές και να μήν περιοριστεί ή παροχή του σέ λίγα μόνο παιδιά, ίσως στά πιο έξυπνα ή τά πιο προνομιούχα.

Ό όλος θεσμός άπαιτεί πολλή περίσκεψη και, τουλάχιστον στην άρχή, θα χρειαστεί να ξεκινήσουμε άργά και πειραματικά, ώστε να μπορούμε να αξιολογοΰμε τά δεδομένα και να άναπροσαρμόζουμε τίς μεθόδους μας σταδιακά (= εξέλιξη) αντί να εφαρμόσουμε άμέσως ένα ολοκληρωμένο και γενικό πρόγραμμα, που ίσως

χρειαστεί ριζική αλλαγή (= επανάσταση) μετά από λίγους μήνες ή χρόνια.

γ) Ο διευθυντής θα πρέπει να βρει και να μεθοδεύσει την οργάνωση που θα χρειαστεί για να αρχίσει σωστά ένα αποδοτικό πρόγραμμα ΣΕΠ:

- Ποιοί από το διδακτικό προσωπικό θα πρέπει να συμμετέχουν, εφόσον ξέρουμε τη ζωτική σημασία των προσωπικών ιδιοτήτων που απαιτείται να έχει ο καθηγητής του ΣΕΠ;
- Κατά πόσον και οι άλλοι διδάσκοντες κατανοούν τη σημασία του ΣΕΠ και τη σημασία που του αποδίδει ο διευθυντής;
- Υπάρχει τρόπος να εξασφαλιστεί ή προμήθεια εποπτικού υλικού και άλλων διευκολύνσεων στο σχολείο; (απόθεμα και έκθεση πληροφοριών, πολυγραφήσεις ερωτηματολογίων, ένας χώρος για τις συνεντεύξεις κτλ.;).

Άλλα θέματα που θα απασχολήσουν το διευθυντή αφορούν στην τακτική:

- Θα υπάρξει ειδική εκπαίδευση για τους καθηγητές του ΣΕΠ;
- Θα έχουν στη διάθεσή τους ανάλογο χρόνο;
- Θα τους επιτραπεί να πλουτίσουν τις πληροφορίες τους τις σχετικές με τους μαθητές; (προσωπικές συνεντεύξεις, έρευνα στο αρχείο του σχολείου, συζητήσεις με γονείς κτλ.;).

Δέν μπορώ να απαντήσω σ' αυτές τις ερωτήσεις, γιατί είναι θέματα εσωτερικής τακτικής που αφορούν το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα. Τίς θέτω απλώς, γιατί κάποτε θα χρειαστεί να δοθούν και οι απαντήσεις.

δ) Καθώς το πρόγραμμα του ΣΕΠ εξελίσσεται, κατά τους πρώτους λίγους μήνες ή τα πρώτα χρόνια, ο διευθυντής θα πρέπει να παρακολουθεί την πρόοδό του, ώστε να μπορεί να το ελέγχει ως προς τα ακόλουθα:

1. Υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ στόχων και εφαρμογής του προγράμματος;

- Μήπως δίνεται προσοχή στην επαγγελματική πληροφόρηση και πάρα πολύ λίγη προσοχή στην αυτογνωσία;
- Βοηθούμε το μαθητή να εκτιμήσει τις ικανότητες που έχει για λήψη αποφάσεων;
- Προετοιμάζουμε αρκετά το μαθητή για τη μετάβασή του από

τό σχολείο στο επόμενο στάδιο, δηλαδή την επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα ή την εργασία;

2. Έπωφελούμαστε όσο το δυνατόν περισσότερο από τα μέσα που έχουμε;

- Ανεπίσημα σχολικά βοηθήματα:
 - Τό γενικό αναλυτικό πρόγραμμα.
 - Άλλοι διδάσκοντες.
 - Έξωσχολικές δραστηριότητες.
- Ειδικά σχολικά βοηθήματα:
 - Αναλυτικό πρόγραμμα ΣΕΠ.
 - Επαγγελματικές πληροφορίες.
 - Φίλμ, διαφάνειες (slides).
 - Συνεντεύξεις κτλ.
- Κοινωνικά μέσα:
 - Εργοδότες.
 - Οικογένειες.
 - Τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες.
 - Οί συνομήλικοι.
 - Επαγγελματικοί σύμβουλοι (όπου είναι δυνατόν).
 - Υπηρεσίες κοινωνικής υγιεινής και προνοίας κτλ.

ε) Τέλος ο διευθυντής οφείλει να είναι πάντοτε ενημερωμένος: σε κάθε θέμα που αφορά την εξέλιξη του ΣΕΠ στο σχολείο του. Στίς περισσότερες καινοτομίες τό πρώτο βήμα είναι να συγκεντρώσει κανείς όσο μπορεί περισσότερες πληροφορίες, γιατί έτσι αποκτά αίσθημα σιγουριάς. Όμως δέν πρέπει να σταματήσει εκεί, γιατί ο σκοπός του ΣΕΠ είναι να βοηθήσει τό μαθητή να επεξεργαστεί τίς πληροφορίες που του προμηθεύει ο καθηγητής του, μαζί μέ όσες άλλες προέρχονται από τό περιβάλλον του. Στήν επεξεργασία των πληροφοριών ο καθηγητής του ΣΕΠ διευκολύνει τό μαθητή παίζοντας ρόλο μεσολαβητικό ανάμεσα σ' αυτόν και στίς πληροφορίες. Βλέπουμε λοιπόν τή ζωτική σημασία που έχει ή συζήτηση και ο διάλογος γιά τήν ανάπτυξη τής επαγγελματικής αγωγής.

Η επεξεργασία των πληροφοριών πρέπει να ακολουθεί από κοντά, άν όχι να προχωρεί παράλληλα μέ τήν παροχή και διάθεση των πληροφοριών, όπως φαίνεται από τό ακόλουθο διάγραμμα:

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΣΕΠ

ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Γεωγραφία
Μαθηματικά
Γλώσσα
κτλ.

ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟ ΣΤΙΣ ΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ	Όμιλίες	Όμαδικές συζητήσεις	Άτομικές άσκησης	Παίξιμο ρόλων
	ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ			

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ- ΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	Ταξινόμηση και έκθεση αυτών των πληροφοριών	Προσθήκη βοηθημάτων: Τηλεορ., διαφανειών, φίλμ, κτλ.
------------------------------------	--	--

ΑΡΧΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ
ΕΞΕΛΙΞΗ

Προσπάθησα να δείξω ότι ο ρόλος του γυμνασιάρχη είναι ρόλος συντονισμού, μεσολαβήσεως, διευκολύνσεως, πράγματα που απαιτούν ως προσόντα να είναι ενημερωμένος και να έχει κατανόηση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στό σεμινάριο συζητήθηκαν απόψεις που πρέπει να μελετηθούν, για να εξελιχθεί σωστά ο ΣΕΠ.

Συζητήθηκαν:

1. Θεωρητικά στοιχεία:

- Στόχοι και αντικειμενικοί σκοποί
- Ψυχολογία
- Κοινωνικοί καθοριστικοί παράγοντες.

2. Πρακτικά στοιχεία:

- Ο ρόλος των επαγγελματιών πληροφοριών
- Οί πρακτικές εφαρμογές στην τάξη
- Πληροφορίες για τους μαθητές
- Συμβουλευτική
- Ο ρόλος εργοδοτών και γονέων.

Ἀπό ὅσα συζητήθηκαν μπορεῖ νά σᾶς γεννηθεῖ τό ἐρώτημα: Πόσο σχετικές εἶναι αὐτές οἱ ἀπόψεις μέ ἡμᾶς, στά δικά μας σχολεῖα, στήν Ἑλλάδα; Καί ἂν ἔχουν κάποια σχέση, τότε σέ ποιά στοιχεῖα πρέπει νά δώσουμε περισσότερη προσοχή καί πῶς νά διαθέσουμε τά λίγα μέσα πού ἔχουμε:

- στή συγκέντρωση ἐπαγγελματικῶν πληροφοριῶν;
- στή γνωριμία τῶν μαθητῶν μας;
- στή συζήτηση μέ τοὺς γονεῖς τους;
- τίς ἐπισκέψεις σέ τόπους ἐργασίας;
- στήν ἐπαφή μέ ἐργοδότες;
- σέ κάτι ἄλλο;

Τά μέσα εἶναι πάντα περιορισμένα, γι' αὐτό καί ἡμεῖς οἱ ἐκπαιδευτικοί πρέπει νά κάνουμε συμβιβασμούς, ὅπως ἀκριβῶς κάνουν οἱ μαθητές μας ὅταν διαλέγουν μιά ἐργασία. Γιά τό συμβιβασμό μας πρέπει νά λάβουμε ὑπόψη τά προσιτά μέσα, ὄχι μόνο τά ὑλικά ἀλλά καί ὅσα ἀφοροῦν στό χρόνο ἐκπαιδεύσεως, τή δυνατότητα ἐκπαίδεως κτλ.

Νομίζω ὅτι τό θέμα πού μᾶς ἀπασχόλησε περισσότερο στό σεμινάριό μας ἦταν οἱ τέσσερις ἀντικειμενικοί σκοποὶ τοῦ ΣΕΠ:

1. **Ἐπίγνωση τῶν ἐνκαιριῶν:** Μέ τίς ἐρωτήσεις πού μοῦ ὑποβάλατε καί τή συζήτηση πού ἐπακολούθησε ἐλπίζω νά καταλάβατε καλύτερα τό θέμα τοῦ ΣΕΠ, τήν ποικιλία τῶν πρακτικῶν ἐφαρμογῶν πού μποροῦν νά συνθέσουν ἓνα πρόγραμμα ΣΕΠ καί νά συνειδητοποιήσατε ὅτι τό βασικό στοιχεῖο ἐδῶ εἶναι περισσότερο ἢ συμβουλευτική καί λιγότερο ἢ παροχή συμβουλῶν.

2. **Αὐτογνωσία:** Συζητώντας γι' αὐτό τό θέμα ἴσως βρήκατε ποιά πρακτικά στοιχεῖα ἀπ' ὅσα συνθέτουν τήν πρακτική ἐφαρμογή τοῦ ΣΕΠ σᾶς ἀρέσουν περισσότερο. Αὐτό μπορεῖ νά σᾶς βοηθήσει νά προσδιορίσετε καί τίς δικές σας προτιμήσεις καί ἔτσι νά γνωρίσετε περισσότερο τόν ἑαυτό σας.

3. **Ἐκμάθηση λήψεως ἀποφάσεων:** Μέ αὐτό τό θέμα θά κατανοήσατε ὅτι ἡ ἀπόφαση εἶναι δικό σας θέμα καί ὄχι δικό μου καί ὅτι αὐτό ἀποτελεῖ τήν οὐσία τοῦ ΣΕΠ.

4. **Ἐκμάθηση ἀντιμετωπίσεως τῶν μεταβατικῶν σταδίων:** Νομίζω ὅτι πολλές ἀπό τίς ἱκανότητές σας καί τά μέσα πού ἤδη ὑπάρχουν στό ἐκπαιδευτικό σας σύστημα μπορεῖτε νά τά προσαρμόσετε καί νά τά χρησιμοποιήσετε στό ΣΕΠ.

Σᾶς εὐχαριστῶ πού μέ καλέσατε καί κάνατε τή διαμονή μου ἀξέχαστη μέ τήν ἐγκαρδιότητα τῆς ὑποδοχῆς καί τό μεγάλο ἐνδιαφέρον σας γιά τό θέμα. Εὐχομαι εἰλικρινῶς κάθε καλὸ καί καλὴ ἐπιτυχία στίς μελλοντικές σας μελέτες καί ἐφαρμογές τοῦ ΣΕΠ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Catherine Avent: *Practical Approaches to Careers Education*. Cambridge, CRAC, 1974.
- Peter Daws: *A Good Start in Life*. Cambridge, CRAC, 1968.
- Department of Education and Science: *Careers Education in Secondary Schools* (Education Survey 18). London: HMSO, 1973.
- *Douglas Hamblin: *The Teacher and Counselling*. Oxford: Blackwell, 1974.
- *John Hayes and Barrie Hopson: *Careers Guidance: The Role of the School in Vocational Development*. London: Heinemann, 1971.
- Barrie Hopson and John Hayes (eds.): *The Theory and Practice of Vocational Guidance*. London: Pergamon, 1968.
- *Barrie Hopson and Patricia Hough: *Exercises in Personal and Career Development*. Cambridge: CRAC, 1973.
- Patrick Hughes: *Guidance and Counselling in Schools: A Response to Change*. Oxford: Pergamon, 1971.
- Bill Law and A G Watts: *Schools, Careers and Community*. London: Church Information Office, 1977.
- Manpower Services Commission: *Young People and Work* (Holland Report). London: MSC, 1977.
- Kenneth Roberts: The Social Conditions, Consequences and Limitations of Careers Guidance. *British Journal of Guidance and Counselling*, Vol. 5, No. 1, 1977.
- Donald E Super: *The Psychology of Careers*. New York: Harper and Row, 1957.
- Paul Willis: *Learning to Labour: How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. Farnborough: Saxon House, 1977.

2. Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΣΕΠ

J. WOODHEAD
MASTER 'Οδηγητικής

Μιά από τις πιο σημαντικές προσπάθειες του ελληνικού Έθνους τα τελευταία χρόνια είναι η θεσμοθέτηση της ιδέας του σχολικού - επαγγελματικού προσανατολισμού (ΣΕΠ) ως προσφοράς στα ελληνικά νιάτα για την προσωπική και εκπαιδευτική τους ανάπτυξη αλλά και γενικότερα για την ευημερία της ελληνικής κοινωνίας. Ός ειδικός που ασχολείται πολλά χρόνια με τα προβλήματα ανάπτυξης των ικανοτήτων των νέων ανθρώπων και έπειτα από τέσσερα χρόνια δουλειάς στην Ελλάδα στον ίδιο τομέα, βρίσκω πολύ ικανοποιητικό ότι η δεύτερη πατρίδα μου αναγνωρίζει πλέον τη σπουδαιότητα της εκλογής επαγγέλματος ως μέρος της προσωπικής και μορφωτικής ανάπτυξης κάθε ανθρώπου. Έλπίζω και εύχομαι οι προσπάθειες που γίνονται τώρα μέσα στο 1978 να μη σταματήσουν. Καί οι ελπίδες μου αυτές ενισχύονται, γιατί ανακάλυψα ότι αυτή η ιδέα δεν περιορίζεται μόνο ανάμεσα σε λίγους φιλοσόφους και ιδεαλιστές, αλλά έχει γίνει το «πιστεύω» πολλών ανθρώπων της εκπαίδευσης. Οι μόνες επιφυλάξεις που άκουσα είναι: «Πώς θα το κάνουμε; Δεν ξέρουμε πώς. Δεν έχουμε τις απαραίτητες πληροφορίες».

Το θέμα μου είναι η ψυχολογική και κοινωνική σημασία της εκλογής επαγγέλματος, αλλά ελπίζω ότι θα με συγχωρήσετε αν δεν ξεχωρίσω τις δυο αυτές έννοιες. Είμαι σχολικός σύμβουλος, που ασχολείται με τους μαθητές και την προσωπική τους ανάπτυξη. Τους βοηθώ να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της εκλογής επαγγέλματος ως ένα κομμάτι της ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους (ψυχολογικά), αλλά και ως προσπάθεια να καταλάβουν μία θέση στην ελληνική κοινωνία (κοινωνικά). Έτσι κάθε συζήτηση με ένα μαθητή είναι κρίμα αυτών των παραγόντων. Αν ήμουν μία επιστήμονας έρευνήτρια, θα έκανα έναν πιο ακαδημαϊκό διαχωρισμό ανάμεσα σε ομάδες και κλάδους. Αλλά δεν είμαι, είμαι απλώς μία σύμβουλος.

Έλπίζω επίσης ότι θα συγχωρήσετε το θάρρος μου να συζητώ για την Ελλάδα με βάση τις εμπειρίες που έχω αποκτήσει στα τέσσερα χρόνια παραμονής και δουλειάς εδώ και τις άλλες επισκέψεις μου που έκανα πριν το 1974, αν και νομίζω ότι ποτέ δε θα μάθω την Ελλάδα όσο το επιθυμώ. Παρ' όλα αυτά πιστεύω ότι είναι σωστή η ενέργεια να κατευθύνω τις παρατηρήσεις μου, όσο πιο καλά μπορώ, στην ελληνική πραγματικότητα όπως τη βλέπω εγώ.

Οι πρόσφατες αλλαγές στη δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος - ο διαχωρισμός της μέσης εκπαίδευσης σε γυμνάσιο

καί λύκειο, μέ τίς απαιτούμενες εξετάσεις γιά νά εισαχθεῖ κανείς ἀπό τό πρῶτο στό δεύτερο – ἀπαιτεῖ τήν ἄμεση εἰσαγωγή τοῦ ΣΕΠ στά σχολεῖα. Εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖο νά εισαχθοῦν στά σχολεῖα ψυχολογικές καί κοινωνικές (ἰδιαίτερα ψυχολογικές) ἀρχές πού ἰσχύουν γιά τήν ἐκλογή ἐπαγγέλματος. Ἐγώ θά προτιμοῦσα νά ἀρχίζαμε λίγο νωρίτερα ἀπό τήν τρίτη τάξη τοῦ γυμνασίου, ἀλλά πρέπει νά ἀρχίσουμε ἀπό ἐκεῖ πού μποροῦμε.

Τό γεγονός ὅτι πρέπει νά ἐπιτύχουμε σέ κάποιες εξετάσεις γιά νά περάσουμε ἀπό τό γυμνάσιο στό λύκειο συσχετίζεται κάπως μέ τό «χωρίζουμε τά πρόβata ἀπό τά ἐρίφια». Ἄν θέλουμε πρῶτα νά ἀποφύγουμε τίς καταστρεπτικές γιά τήν προσωπικότητα ἐπιδράσεις πού ξεκινοῦν ἀπό αὐτό τό χωρισμό, ὁ ὁποῖος δίνει τήν ἐντύπωση διακρίσεως τάξεων πού ἐπιβάλλεται ἐκ τῶν ἄνω, καί δεύτερο νά βοηθήσουμε τά ἄτομα νά ἀνακαλύψουν τό εἶδος τοῦ ἐπαγγέλματος καί τόν τρόπο ζωῆς μέ τόν ὁποῖο θά εἶναι εὐτυχισμένα καί παραγωγικά, πρέπει νά καθιερώσουμε τό ΣΕΠ σέ ὅλες του τίς μορφές ὅσο πῶ γρήγορα μποροῦμε.

Ἔτσι τώρα, ἔχοντας ἀναγνωρίσει τήν ἀναγκαιότητα τοῦ ΣΕΠ, τῆς καθοδήγησης στήν ἐκλογή ἐργασίας, ἥς προσέξουμε ὁρισμένες λεπτομέρειες πού ἀφοροῦν τήν Ἑλλάδα στά τέλη τοῦ 20οῦ αἰῶνα καθώς καί τοὺς κατοίκους της καί τήν εὐτυχία τους.

Ἡ Ἑλλάδα περνᾷ μιά δύσκολη περίοδο, μιά ἐποχή ἀλλαγῆς, ὑπερέντασης, καθώς οἱ παραδοσιακοί τρόποι ζωῆς ἀλλάζουν καί ἡ χώρα γίνεται ὀλοένα καί πῶ βιομηχανική. Καί πρέπει νά παραδεχτῶ ὅτι σωστά ἀποφασίστηκε νά ἀκολουθήσει αὐτή τήν κατεύθυνση καί νά μὴν παραμείνει ἓνα τουριστικό κέντρο μέ θέλγητρα γιά τοὺς ἐπισκέπτες τῆς βιομηχανοποιημένης Δύσης. (Ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι τά οἰκονομικά καί διάφορα ἄλλα ὀφέλη τῶν ἀνθρώπων μιᾶς περιοχῆς ἀπό τόν τουρισμό εἶναι ἀμφίβολα).

Εἶναι ἀπαραίτητο νά παίρνουμε ὑπόψη μας τίς ἀνάγκες καί τῆς κοινωνίας ἀλλά καί τῶν ἀτόμων πού τή συνθέτουν. Γιατί δέ συμπίπτουν πάντοτε αὐτές οἱ ἀνάγκες. Συχνά συγκρούονται. Ἐμεῖς ὡς καθηγητές τοῦ ΣΕΠ πρέπει νά προσέχουμε αὐτές τίς συγκρούσεις. Εἶναι δυνατό νά συμβιβάσουμε τίς δύο αὐτές ἀνάγκες, ὅταν εἶναι ἀντίπαλες, δὲν εἶναι ὅμως καί εὐκολο.

Μία ἀπό τίς πρῶτες δυσκολίες πού θά συναντήσουμε – καί ἐδῶ ἐπίσης τό πρόβλημα εἶναι καί ψυχολογικό καί κοινωνικό – εἶναι ἡ πολιτιστική διαμόρφωση τῆς ἐλληνικῆς ἐκπαίδευσης. Ἐχει ἀναπτυχθεῖ ἔξω ἀπό τίς ἀνάγκες τῆς κοινωνίας, ὅπως ἄλλωστε συμβαίνει μέ τήν ἐκπαίδευση σέ κάθε χώρα. Συγκεκριμένα, ἔχει ἐπικρατήσει ἡ ἀντίληψη ὅτι ὁ μόνος τρόπος γιά νά ἀναπτυχθεῖ ἡ κοινωνική καί οἰκονομική εὐημερία εἶναι ἡ πανεπιστημιακή μόρφωση. Αὐτοί

πού μπορούν να εισαχθούν στο πανεπιστήμιο τό θεωρούν κάτι σάν δικαίωμά τους. Αυτοί που δέν μπορούν να πετύχουν στίς εισαγωγικές εξετάσεις ή αυτοί που δέν έχουν τά απαραίτητα οικονομικά μέσα να σπουδάσουν στό εξωτερικό είναι καταδικασμένοι να μείνουν στά χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. "Ετσι ή ελληνική εκπαίδευση σέ γενικές γραμμές (ξέρω όμως ότι υπάρχουν καί οί εξαιρέσεις) ακολουθεῖ ἕνα μονόδρομο, μέ παρακλάδια μόνο σέ ὀρισμένα σημεῖα, ὅπως α) στό τέλος τῶν ἑξι πρώτων χρόνων, β) μετά τό γυμνάσιο, γ) μετά τό λύκειο καί δ) γι' αὐτούς που ἀπέτυχαν στίς εξετάσεις καί ἀκολουθοῦν τό θλιβερό δρόμο που οί ἴδιοι θεωροῦν δευτέρης κατηγορίας, δηλ. τήν εκπαίδευση σέ δουλειές χαμηλότερου ἐπιπέδου ἢ τήν ἀπασχόληση σέ δουλειές ἀνειδικεῦτων. "Ὅπως καταλαβαίνετε, αὐτό δέ λέγεται ἐκλογή ἀλλά ἀναγκαστική τοποθέτηση, ἀφοῦ δέ λαμβάνονται ὑπόψη οὔτε οί ἀτομικές τους ἀνάγκες οὔτε οί ἀνάγκες τῆς κοινωνίας.

Ἀλλά στήν πραγματικότητα καί αὐτοί που πέτυχαν στίς εξετάσεις δέν έχουν καλύτερη τύχη. Πετυχαίνουν στίς εξετάσεις, περνοῦν στό πανεπιστήμιο... καί μετά τί γίνεται; Μέ βάση τή βαθμολογία που πῆραν στίς εἰσιτήριες εξετάσεις κατατάσσονται σέ μία σχολή, που πιθανό νά εἶναι δευτέρα ἢ τρίτη ἐκλογή τους, καί μετά ξεκινοῦν τήν καριέρα τους (μέ τό πτυχίο) μιᾶς ἀπό τίς 11 σχολές που προσφέρει ή ελληνική παιδεία, ἀπό τίς ὁποῖες (11 σχολές) μόνο δύο δέ «βγάζουν» ὑπερβολικό ἀριθμό σπουδαστῶν. Μποροῦν νά ζήσουν ἔτσι; Εἶναι εὐτυχισμένοι; Ἐχουν διαλέξει οἱ ἴδιοι προσωπικά; Ἐχει ὠφελῆθαι ή κοινωνία;

Ἀλλά τό «κουτί τῆς Πανδώρας» περιεῖχε ἀκόμα μία ἀνθρώπινη ιδιότητα, ὅταν ἐκλείσε τό καπάκι, τήν Ἑλπίδα. «Ἄν ξοδέσω μερικές ὥρες (καί χρήματα) κάθε βδομάδα σ' ἕνα φροντιστήριο, ἴσως κατορθώσω νά περάσω στίς εξετάσεις καί νά κερδίσω τή θέση που θά ἐξασφαλίσει τό μέλλον μου». "Ἡ κάποιος ἄλλος μαθητής σκέπτεται: «Ναί, ἀπέτυχα. Ἀλλά θά διαβάσω αὐτή τή χρονιά καί θά προσπαθῶ τοῦ χρόνου πάλι». Ναί, ή ἐλπίδα ὑπάρχει πάντα στίς ἀνθρώπινες καρδιές – καί ὄχι λιγότερο στίς καρδιές τῶν γονιῶν. Ἀλλά εἶναι ἐλπίδα τό ότι ή τύχη – ὄχι ή ἐκλογή – θά διαμορφώσει τό μέλλον μου;

Τό πρόβλημα εἶναι ότι ή ελληνική εκπαίδευση στό παρελθόν δέ λογάριαζε τίς ἀνάγκες οὔτε τοῦ κράτους οὔτε τοῦ μαθητῆ ὡς ἀτόμου – τίς προσωπικές του ἀνάγκες, τά ἐνδιαφέροντά του ἢ τίς δυνατότητές του, πέρα ἀπό τήν ἱκανότητα νά ἀπομνημονεύει καλύτερα ἀπό τούς συμμαθητές του, γιά νά πετύχει στό πανεπιστήμιο. Ὅμως οἱ εκπαιδευτικοί πρέπει νά μάθουν νά βλέπουν τό μαθητή ὡς ἄτομο καί τίς δουλειές ὡς κάτι ξεχωριστό καί διαφορετικό ἀπ' αὐτόν.

Ἐπίσης πρέπει νά ἀντιμετωπίσουμε καί τό πρόβλημα ὅτι πολύ σύντομα θά συμβοῦν στήν Ἑλλάδα βαθιές κοινωνικές ἀλλαγές. Μετά τά 400 χρόνια σκλαβιάς καί τά 150 χρόνια ἀνεξαρτησίας πολύ μικρές ἀλλαγές ἔγιναν στήν κοινωνία εἴτε ἀπό οἰκονομική εἴτε ἀπό κοινωνική ἄποψη. Τώρα τό ἔθνος ἔχει νά ἀντιμετωπίσει τό πρόβλημα τοῦ συναγωνισμοῦ μέ ἄλλα ἔθνη (πού ἀπό καιρό ἔχουν βιομηχανοποιηθεῖ), σέ μία ἐποχή πού ἡ οἰκιακή ὑφαντουργία καί τό παντοπωλεῖο τοῦ χωριοῦ εἶναι ἀναχρονιστικά. Ἡ Ἀγγλία, ἡ Γερμανία ἢ οἱ ΗΠΑ εἶχαν τόν καιρό νά ἐξετάσουν τά προβλήματά τους καί νά κάνουν προγράμματα σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες τους. Ἡ Ἑλλάδα δέν ἔχει αὐτό τό προνόμιο. Ἄν θέλουμε ἡ Ἑλλάδα νά πάρει τή θέση πού τῆς ἀνήκει στό βιομηχανικό κόσμο τοῦ '80, πρέπει νά βιαστοῦμε. Ἀλλά ἡ βιασύνη θά δημιουργήσει προβλήματα. Οἱ ἀλλαγές στήν οἰκονομία καί στόν πολιτισμό τῆς Ἑλλάδας θά κάνουν δύσκολη τή ζωή γιά ὅλους. Οἱ καθηγητές καί ἰδιαίτερα οἱ εἰδικοί τοῦ ΕΠ πρέπει νά ὀπλιστοῦν μέ προσαρμοστικότητα, ἐπινοητικότητα καί διάθεση γιά συνεχή μάθηση. Ἐτσι μόνο θά βοηθήσουν τοὺς νέους νά κερδίσουν τήν ἐμπιστοσύνη τους.

Μιά προειδοποίηση: Ὁ ΣΕΠ δέν πρέπει νά χρησιμοποιηθεῖ γιά νά ὑποστηρίξει ἕνα καθεστῶς ἢ γιά νά ὑπηρετήσῃ τίς πολιτικές ἰδέες ἑνός ἀτόμου ἢ μιᾶς ὁμάδας ἀτόμων. Ἐμεῖς οἱ καθηγητές τοῦ ΣΕΠ πρέπει νά βοηθήσουμε τοὺς ἀνθρώπους καί ὄχι νά τοὺς χρησιμοποιήσουμε γιά τήν προώθηση τῶν ὁποίων προκαταλήψεών μας. Εἶναι πολύ εἰκόλο γιά ὅλους μας νά κάνουμε ὅτι ἔκαναν οἱ ναζί στό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, νά πείσουμε δηλαδή τοὺς μαθητές μας νά γίνουν π.χ. συγκολλητές, ἐπειδὴ τά ναυπηγεῖα στήν Ἑλευσίνα χρειάζονται συγκολλητές, ἀλλά δέν ἐπιτρέπεται. Οὔτε ἐπιτρέπεται νά παρασυρθοῦμε ἀπό τίς φιλοδοξίες τῶν μαθητῶν καί τῶν γονιῶν τους γιά κοινωνική ἀνοδο. Ἡ συμπάθειά μας γιά τήν οἰκογένεια Δημητριάδη, πού θέλει ὁ γιὸς της νά γίνῃ γιατρός, δέν πρέπει νά μᾶς παρασύρει στό νά ἐνθαρρύνουμε τόν καημένο τό Γιαννάκη, πού δέν καταφέρνει νά ξεπεράσῃ τό 10 στή χημεία, νά προσανατολίζεσαι πρὸς τήν ἱατρική σχολή. Πρέπει νά εἴμαστε προσγειωμένοι, τά πόδια μας νά πατᾶνε στή γῆ. Ἡ πρώτη μας εὐθύνη εἶναι ἀπέναντι στοὺς μαθητές. Χρειάζονται τή βοήθειά μας στήν προσπάθειά τους νά μάθουν νά ἀντιμετωπίζουν τίς προσωπικές τους ἀνάγκες, νά κατανοοῦν τίς ἱκανότητές τους καθῶς καί τίς ἀνάγκες τοῦ ἔθνους, δηλ. τίς πιθανότητες πού ἔχουν νά βροῦν δουλειά.

Ἐνα ἄλλο μέρος τῆς κοινωνικῆς πλευρᾶς τοῦ προβλήματος εἶναι ἡ μετακίνηση τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ στίς πόλεις. Ἡ ἐγκατάλειψη ὄχι μόνο τῶν ἀγρῶν ἀλλά καί ὁλόκληρων χωριῶν. Καί πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας ὅτι ἡ ἀστυφιλία στήν Ἑλλάδα θά

συνεχιστεί με αυξανόμενο ρυθμό. (Ο Havighurst όρίζει τή μεγαλοπολη σαν μιά κεντρική πόλη, περιτριγυρισμένη από προάστια και λίγη ύπαιθρο, μιά ύπαιθρο πού σιγά σιγά κατοικείται, όπως άλλωστε συμβαίνει στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη). Αυτή ή κατάσταση αλλάζει τή διαμόρφωση των επαγγελμάτων. Καθώς ή ύπαιθρος έρρημώνεται, ή ζήτηση εργατικών χεριών άνοιγει δρόμο στους ανθρώπους με προσόντα, στους εκπαιδευμένους στο χειρισμό μηχανμάτων. Με τίς αλλαγές στά διάφορα είδη επαγγελμάτων και τή μετάβαση από τή ζωή του χωριού στη ζωή των διαμερισμάτων οί παραδοσιακοί τρόποι ζωής έχουν αναστατωθεί. Από τίς πολυάριθμες κοινωνικές και προσωπικές ανάγκες πού δημιουργήθηκαν με τήν αναστάτωση αυτή ή πιο σπουδαία (σύμφωνα πάντοτε με τό σκοπό αυτής τής όμιλίας) είναι ή ανάγκη τής πληροφόρησης. Πληροφόρηση για τά νέα είδη εργασιών πού δημιουργήθηκαν από τήν αστυφιλία και τή βιομηχανοποίηση, πληροφόρηση για τίς πηγές τής εκπαίδευσης και για τίς σχολές στίς όποιες μπορεί κανείς νά ειδικευθεί στά επαγγέλματα.

Η ευκαιρία νά διαλέξει κανείς τό επάγγελμα πού θά ακολουθήσει – και υπάρχει σήμερα στην Ελλάδα ένα ευρύτερο πεδίο εκλογής απ' ό,τι στο παρελθόν – απαιτεί τήν κατανόηση τής ψυχολογίας τής εργασίας. Πρέπει νά βοηθήσουμε τους μαθητές νά μάθουν νά ψάχνουν όχι μόνο τίς οικονομικές ανταμοιβές πού προσφέρουν τά διάφορα επαγγέλματα αλλά και τίς συνθήκες κ.ά.δ. κάτω από τίς όποιες άσκοούνται τά επαγγέλματα αυτά. Οί περισσότεροι από τους Έλληνες πού γνώρίζω δέν είναι ευχαριστημένοι με τή δουλειά τους. Εργάζονται τίς καθορισμένες ώρες κάθε μέρα και έπειτα προσπαθούν νά ικανοποιηθούν με διάφορες άλλες ασχολίες. Η άναγνώρισή τους ως ατόμων, ή έκφραση τής προσωπικότητάς τους και ό ικανοποιητικός ρόλος τους στη ζωή πρέπει νά προέρχονται από τίς σχέσεις τους με τήν οικογένεια και τους φίλους. Η ίδια ή κοινωνία συχνά δέν μπορεί νά τους προσφέρει τίς ευκαιρίες πού χρειάζονται, για νά καλλιεργήσουν ιδιαίτερα χαρίσματα και ικανότητες πού τυχόν έχουν, και αυτό έχει ως αποτέλεσμα τίς απογοητεύσεις και τά άγχη. Έμείς ως καθηγητές και σύμβουλοι πρέπει νά είμαστε έτοιμοι νά προσφέρουμε κάθε κατανόηση και βοήθεια.

Πρέπει επίσης νά καταλάβουμε – και νά βοηθήσουμε νά καταλάβουν και οί μαθητές – πως ή εκλογή επαγγέλματος επηρεάζει τόν τρόπο ζωής και τήν κοινωνική θέση ενός ανθρώπου. Γιατί πολύ λίγοι άνθρωποι μπορούν νά είναι ευτυχισμένοι, όταν από τή δουλειά τους αναγκάζονται νά ζούν σ' ένα περιβάλλον ξένο προς αυτούς, μέσα στο όποιο δέν αισθάνονται άνετα, ανεξάρτητα αν τό περιβάλλον αυτό είναι πολύ πλούσιο ή πολύ φτωχό. Παίρνοντας για παρά-

δειγμα τις μεταναστευτικές τάσεις των Ἑλλήνων – εἴτε πρὸς τὴ Γερμανία, τὴν Ἀγγλία, τὴς ΗΠΑ, εἴτε ἀπὸ τὰ ὀρεινά χωριά πρὸς τὴν Ἀθήνα ἢ τὴ Θεσσαλονίκη – βλέπει κανεῖς ὅτι οἱ τάσεις αὐτές βασίζονται σέ κάποια ἐνστικτώδη ἀναγνώριση ψυχολογικῶν ἀναγκῶν καὶ ἰδιαίτερα τῆς ἀνάγκης γιὰ ἓναν καλύτερο τρόπο ζωῆς καὶ μιὰ ἀνώτερη κοινωνικὴ θέση.

Ὅλα αὐτὰ φαίνονται κάπως συγκεχυμένα καὶ ἀποδεικνύουν ὅτι ὑπάρχουν πολλὰ πράγματα πού πρέπει νά μάθει κανεῖς. Καὶ πραγματικά ἔτσι εἶναι. Δέν εἶναι καθόλου εὐκολο νά συμβουλευεῖς νέους ἀνθρώπους πού μόλις ξεκινοῦν τὸ δρόμο τους γιὰ τὸν κόσμο τῆς ἐργασίας. Πέρασαν χρόνια ὥσπου νά μάθω νά τὸ κάνω αὐτό. Ὅμως τώρα ἔπρεπε καὶ ἐγὼ νά ἀρχίσω ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἔσεῖς οἱ Ἕλληνες καθηγητές θά ἀντιμετωπίσετε καὶ ἓνα δικό σας ψυχολογικὸ πρόβλημα: Τὸ γεγονός ὅτι δέν ὑπάρχουν ἐπαρκεῖς πληροφορίες γιὰ τὴ δουλειά πού θά κάνετε. Ἀλλὰ σιγά σιγά θά συγκεντρώσετε τὸ ὑλικὸ πού χρειάζεστε καί, καθὼς οἱ ικανότητές σας ὡς καθηγητῶν τοῦ ΣΕΠ θά αὐξάνονται, θά αὐξάνεται καὶ ἡ αὐτοπεποίθησή σας.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ εὐκαιρίες πού ἔχουν οἱ νέοι νά διαλέξουν τὸ ἐπάγγελμα πού θά ἀκολουθήσουν ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸ μέρος πού ζοῦν. Τὰ παιδιά στίς πόλεις ἔχουν εὐρύτερο πεδίο ἐκλογῆς ἀπὸ τὰ παιδιά πού ζοῦν στὰ ἀπομακρυσμένα ἀγροτικά χωριά. Ἡ καθιέρωση τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ στὰ γυμνάσια δέ σημαίνει ὅτι θά λύσει αὐτό ἢ καὶ ἄλλα προβλήματα ἀνισότητος στὴ ζωή. Μπορεῖ ὅμως νά προσφέρει σέ κάθε παιδί, πλοῦσιο ἢ φτωχό, ἀστὸ ἢ χωρικό, ἔξυπνο ἢ ὄχι, μιὰ καλύτερη εὐκαιρία γιὰ μιὰ εὐτυχισμένη καὶ ἀποδοτικὴ ζωή.

Μερικοὶ ἀπὸ σᾶς, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ διαλείμματος, συζητοῦσατε ἀνήσυχοι τὴν ἔλλειψη πληροφοριῶν σχετικὰ μέ τὰ ἐπαγγέλματα. Δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά γεμίζετε τὸ μυαλό τῶν μαθητῶν μέ κάθε λεπτομέρεια σχετικὰ μ' ἓνα ἐπάγγελμα. Αὐτὸ πού προέχει εἶναι νά δημιουργήσετε διαθέσεις, νά ἀνοίξετε μερικές «πόρτες» – παρουσιάζοντας νέες προοπτικές, νέες εὐκαιρίες – γιὰ νά τοὺς δείξετε ὅτι μποροῦν καὶ αὐτοὶ νά ἀνοίξουν ἄλλες «πόρτες» γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τους.

Μὴν ἀνησυχεῖτε γιὰ τὸ γεγονός ὅτι ἀρχίζετε τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ χωρὶς ἐπαρκεῖς πληροφορίες. Ἐχετε ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό σας, στὰ αἰσθήματά σας καὶ σέ ὅ,τι ξέρετε γιὰ τοὺς νέους. Στὰ πρῶτα σας μαθήματα θά πρέπει νά στραφεῖτε περισσότερο στὴ δημιουργία διάθεσης γιὰ δουλειά καὶ ζωὴ παρά στὴν παρουσίαση γεγονότων γιὰ συγκεκριμένα ἐπαγγέλματα. Θά πρέπει νά προσέξετε καὶ τίς δικές σας προκαταλήψεις - προσπαθήστε νά ἀπομακρύνετε ἀπὸ τὰ παιδιά τὴν ἰδέα ὅτι «μόνο

ὅπως εἶναι ἐπιστήμονας ἀξίζει σήμερα». Καί μὴν ξεχνᾶτε ὅτι ἄνθρωποι πού ἀσχολοῦνται μὲ ἐπαγγέλματα «χαμηλότερου» ἐπιπέδου συνήθως μποροῦν νά διαθέσουν περισσότερο χρόνο γιὰ τὴν οἰκογενειὰ τους, τὰ ἐνδιαφέροντά τους καὶ τὴν ψυχαγωγία τους ἀπ' ὅ,τι – ἂς ποῦμε – ἓνας γιατρός ἢ ὁ πρόεδρος μιᾶς μεγάλης ἐταιρείας.

Νομίζω ὅτι εἶναι προτιμότερο νά ἀποφεύγονται στὸν ἐπαγγελματικό προσανατολισμὸ λέξεις ὅπως «ὕψηλότερο» καὶ «χαμηλότερο». Κρύβουν ποιοτικές διακρίσεις. Ἀντίθετα, εἶναι προτιμότερο νά μιλᾷ κανεῖς γιὰ ἐπίπεδα ἐπαγγελμάτων ὅσον ἀφορᾷ τὰ χρόνια σπουδῶν πού ἀπαιτοῦνται, γιὰ τὴ δυσκολία νά μάθεις ὅ,τι χρειάζεται γιὰ νά πετύχεις στὸ ἐπάγγελμά σου, καὶ γιὰ τίς ἱκανοποιήσεις πού αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα μπορεῖ νά σοῦ προσφέρει.

Καί μὴν ἀνησυχεῖτε, πρὸς τὸ παρόν, γιὰ ὅ,τι τυχόν ἀκούσατε γιὰ τέστ. Αὐτὰ εἶναι πρόβλημα γιὰ κάθε κοινωνία – εἴτε στὴν Ἀμερική, ὅπου τὰ τέστ χρησιμοποιοῦνται ὑπερβολικά συχνά, εἴτε ἐδῶ, ὅπου βρίσκονται στὸ ἀρχικὸ στάδιο ἀνάπτυξης. Ἡ δυσκολία μὲ τὰ τέστ εἶναι ὅτι οἱ βαθμοὶ συχνά δέ χρησιμοποιοῦνται σωστά καὶ ἔτσι τὸ ποιὸς θὰ ἔχει εὐκαιρίες καὶ ποιὸς ὄχι προσδιορίζεται σύμφωνα μὲ τὴν κρίση τοῦ κριτῆ. Νά τὸ θυμᾶστε αὐτό. Ἡ διαδικασία τῆς συμβουλευτικῆς θὰ πρέπει νά συγκεντρώνεται στὴν προσπάθεια νά ἀνοίξουμε καινούριους δρόμους καὶ νά ὑποδείξουμε δυνατότητες – ἐπαγγελμάτων καὶ τρόπων ζωῆς – παρὰ στὸ νά κλείνουμε τοὺς δρόμους αὐτοὺς μὲ αὐθαίρετες διακρίσεις.

Θά μπορούσα νά συνοψίσω ἐδῶ τὴν κύρια ἰδέα τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο ἀσκῶ τὴ συμβουλευτικὴ, ὥστε νά σᾶς βοηθήσει στὸ ξεκίνημα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ:

«Ὁ κάθε ἄνθρωπος ἔχει δυνατότητες. Ἄν γιὰ ὁποιοδήποτε λόγο δέν μπορέσουμε νά ἐκμεταλλευθοῦμε τίς δυνατότητες ἔστω καὶ ἑνὸς ἀτόμου, τότε θά χάσουν καὶ τὸ ἄτομο καὶ ἡ κοινωνία». Ἐπομένως τὸ πρόβλημα εἶναι καὶ ψυχολογικὸ καὶ κοινωνικὸ.

3. ΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΤΟΥΣ ΣΗΜΑΣΙΑ

ΚΟΡΝΗΛΙΑΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ

Συμβούλου Έπαγγελματικού Προσανατολισμού του ΟΑΕΔ.

1. Κοινωνική και ψυχολογική σημασία του επαγγέλματος.

Ζούμε σ' έναν πλανήτη που τὰ ἀγαθὰ γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τῶν βασικῶν ὅσο καὶ τῶν πολιτιστικῶν μας ἀναγκῶν πρέπει νὰ τὰ ἀποκτήσουμε μέ τὴν καταβολὴ μιᾶς προσπάθειας, μέ τὴν προσωπικὴ μας δηλαδή ἐργασία.

Ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ λύσει τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιβιώσεώς του, ἔμαθε ὅχι μόνο νὰ ἐργάζεται ἀλλὰ καὶ νὰ συνεργάζεται μέ τοὺς ἄλλους καὶ ἔτσι διαμόρφωσε τὸ σύστημα τῆς κατανομῆς τῆς ἐργασίας. Γιατί χωρὶς αὐτὴ τὴ συνεργασία, ἂν προσπαθοῦσε δηλαδή νὰ κερδίσει μόνος του τὰ πρὸς τὸ ζῆν, δὲ θὰ ἦταν δυνατό νὰ ἐπιβιώσει πάνω στὴ γῆ μας.

Μέ τὴν ἐργασία του λοιπὸν μαθαίνει ὁ ἄνθρωπος νὰ συνεισφέρει στοὺς συνανθρώπους του, νὰ ἐνδιαφέρεται γι' αὐτοὺς καὶ νὰ ἀναπτύσσει φιλικούς δεσμούς. Μὲ ἄλλα λόγια ἀναπτύσσει ἕνα κοινωνικὸ αἶσθημα καὶ ἔτσι ἐντάσσεται στὰ κοινωνικὰ πλαίσια καὶ ἐξασφαλίζει μιὰ θέση μέσα στὴν κοινωνία, μιὰ ἀναγνώριση.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως καλεῖται νὰ παίξει καὶ τὸ ρόλο του στὴ διαίωνιση τοῦ εἶδους μέ τὸ νὰ κάνει ἕνα δεσμό μέ τὸ ἀντίθετο φύλο καὶ νὰ δημιουργήσει μιὰ οἰκογένεια. Αὐτὰ εἶναι τὰ τρία χρεῖ που ἔχει νὰ ἐπιτελέσει στὴ ζωὴ του, ὅπως μᾶς λέει καὶ ὁ "Αντλερ. Δηλαδή:

- τὸ χρέος τῆς ἐργασίας.
- τὸ χρέος τῆς φιλίας - τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ συνανθρώπου, καὶ
- τὸ χρέος τοῦ ἔρωτα καὶ τοῦ γάμου.

Μιὰ προϋπόθεση σωστής τοποθετήσεως καὶ λύσεως τοῦ τρίτου χρέους εἶναι ἡ σωστή ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος ἐργασίας καὶ συνεργασίας. "Ὅταν δηλαδή ἕνα ἄτομο ἔχει μιὰ ἐπιτυχημένη ἐπαγγελματικὴ ἐργασία καὶ ἔχει ἀναπτύξει τὴν ἱκανότητα νὰ πλησιάζει τὸν ἄλλον καὶ νὰ συνεργάζεται μέ αὐτόν, τότε ἔχει ἕνα καλὸ ὑπόβαθρο, γιὰ νὰ στήσει μιὰ δική του οἰκογένεια.

Γιὰ νὰ ἰσορροπήσει ψυχικὰ ὁ ἄνθρωπος, θὰ λέγαμε πὼς ἔχει ἀνάγκη νὰ λύσει ἀπὸ λίγο ὡς πολὺ ἰσόμετρα τὰ τρία αὐτὰ χρεῖ. Ὑπάρχουν ὅμως ἄτομα που μποροῦν νὰ ἐπιβιώσουν χωρὶς νὰ ἔχουν λύσει τὸ θέμα τῆς ἀγάπης, τοῦ ἔρωτα ἢ τῆς οἰκογένειας καὶ καμιά φορά οὔτε τὸ θέμα τῆς φιλίας. "Ὅμως κανεὶς δέν μπορεῖ νὰ παινεντεῖ ὅτι εἶναι μιὰ χαρὰ στὴν ὑγεία του καὶ ἔχει μιὰ σωστή προσωπικό-

τητα χωρίς να έχει λύσει το θέμα της εργασίας, το θέμα του επαγγελματιού (στην έννοια εργασία περιλαμβάνουμε και την οικιακή εργασία και τη μητρική φροντίδα). "Όχι μόνο γιατί δε θα έχει τα οικονομικά μέσα για τη συντήρησή του – υπάρχουν άτομα με μεγάλες κληρονομικές περιουσίες – αλλά γιατί δε θα έχουν αναπτυχθεί οι ανθρώπινες δυνατότητες και ιδιότητές του. Ξέρουμε πολύ καλά ότι ικανότητες που δε χρησιμοποιούνται, κατ' ανάγκη άτροφούν ή εκδηλώνονται με έναν ανώμαλο τρόπο προς ζημία του ίδιου του ατόμου αλλά και της κοινωνίας. Αντί το άτομο να ζητάει να βρεί τη θέση του μέσα στην κοινωνία με θετικά μέσα, προσπαθεί να επικρατεί με άρνητικούς τρόπους συμπεριφοράς.

Τη σημασία της εργασίας για την ψυχική υγεία του ανθρώπου μπορούμε καλύτερα να τη διαπιστώσουμε σε περιόδους που ο άνθρωπος χάνει την ικανότητα της εργασίας είτε από εξωτερικούς αναγκασμούς και πιέσεις, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της ανεργίας και της συνταξιοδότησεως, είτε από άλλους παράγοντες, όπως στην περίπτωση μιᾶς σημαντικής αρρώστιας και αναπηρίας.

Ἡ ἀνεργία δὲν ἔχει μόνο οικονομικές επιπτώσεις αλλά και πολύπλευρες ψυχικές, για να θυμηθούμε και το αρχαίο ρητό «ἀργία μήτηρ πάσης κακίας», γιατί θίγει την ίδια την ανθρώπινη υπόσταση. Είναι σαν να λέει το άτομο στον εαυτό του: «Ἡ κοινωνία δέ με χρειάζεται ἐμένα» και ἄρα «δὲν ἀξίζω». Ἡ διαπίστωση αὐτή υποβιβάζει τὴν εἰκόνα πού ἔχει τὸ ἄτομο γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ ξέρουμε σήμερα σὲ τί καταστάσεις ὁδηγεῖ τὸ πρᾶγμα αὐτό.

Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὴ συνταξιοδότηση. Ὁ ἄνθρωπος καὶ σὲν περίπτωση αὐτὴ πιστεύει ὅτι δὲν εἶναι πιά χρήσιμος καὶ βγάζει τὸ ἴδιο συμπέρασμα γιὰ τὴν ἀναξιοτήτά του, ὅποτε ἡ ἀρρώστια καὶ ὁ θάνατος εἶναι κάπου ἐκεῖ κοντά.

Ἀλλὰ τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ συμβεῖ καὶ μὲ μιὰ σωματικὴ ἀναπηρία καὶ ἀκόμα ὅταν, ἀπὸ βασικά λάθη ἀγωγῆς, δὲν προετοιμάζεται σωστά τὸ παιδί, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει θετικὰ τὸ θέμα τῆς σχολικῆς ἐργασίας καὶ ὕστερα τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐργασίας.

Ἡ λανθασμένη ἀγωγή γίνεται μὲ τὸ παραχάιδεμα, τὴν ὑπερπροστασία ἢ τὴ μεγάλη αὐστηρότητα καὶ τίς τιμωρίες. Σ' ὅλες αὐτές τίς περιπτώσεις τὸ παιδί ἀποθαρρύνεται νὰ ἀναπτύξει τίς ικανότητες καὶ ιδιότητές του γιὰ ἐργασία καὶ συνεργασία καὶ ἔτσι δὲν μπορεῖ νὰ πατήσει στὰ δικά του πόδια. Ἀνακόπεται ἡ πορεία του πρὸς τὴν αὐτονομία καὶ ἔτσι τὸ ἄτομο γίνεται μιὰ ἐξαρτημένη προσωπικότητα πού τὸ μόνο πού ἔμαθε εἶναι νὰ ἀπαιτεῖ πολλὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Εἶναι τὸ τυραννικὸ παιδί πού βάζει ὅλους σὲν ὑπηρεσία του. Τέτοια παιδιὰ, αὐταρχικά, γίνονται πολὺ ἀνταγωνιστικά καὶ δὲ διευκολύνουν τὴ συνεργασία. Τόση εἶναι ἡ σημασία τῆς ἐργασίας,

πού σήμερα χρησιμοποιείται και ως θεραπευτική αγωγή για τούς ψυχικά άσθενείς. Ξέρουμε πώς τά περισσότερα ψυχιατρεία στο έξωτερικό, αλλά πρόσφατα και στον τόπο μας, έχουν εισαγάγει τή μέθοδο τής εργασιοθεραπείας μέ πολύ ευεργετικά αποτελέσματα.

Ένα άτομο, για νά αναπτύξει τήν ικανότητα αυτή τής εργασίας, θά πρέπει νά αρχίσει νά ασκείται από πάρα πολύ νωρίς. Αυτή ή άσκηση διευκολύνει τό μέγάλωμα, τήν ανάπτυξη, τήν ώριμότητα. Από τά πρώτα παιδικά του χρόνια τό παιδί μέσω του παιχνιδιού άσκει τίς αισθήσεις του και όξυνει τή διάνοιά του. Τό σχολείο είναι ένας από τούς πιό αποτελεσματικούς παράγοντες για τή συνέχιση τής άσκησης αυτής. Αυτό τό εφοδιάζει μέ γνώσεις και τό εξοπλίζει μέ ικανότητες για νά μπορεί νά άντεπεξέλθει στις άπαιτήσεις τών σύγχρονων επαγγελμάτων, πού όχι μόνο είναι πολύ μεγάλες στην εποχή μας, αλλά επιπλέον άσκοούνται σέ ένα επίπεδο πάρα πολύ άνωγωνιστικό.

Στήν έκλογή του επαγγέλματος ό άνθρωπος ζητά νά βρεί τό δικό του ρόλο πού καλείται νά παίξει στη ζωή, εκείνον πού γι' αυτόν είναι σημαντικός, πού έκτιμά περισσότερο στη ζωή· μέ άλλα λόγια άναζητά νά βρεί τήν ταυτότητά του.

Τά πράγματα όμως σήμερα δέν είναι και τόσο εύκολα για νά υλοποιηθεί αυτή ή άναζήτηση. Ό μέγας καταμερισμός τής εργασίας και ή πολλή εξειδίκευση δημιούργησαν μιá διάσπαση στη ζωή του ανθρώπου. Τό άτομο δέ βρίσκεται πιά σέ άρμονία μέ τόν έαυτό του, γιατί άκριβώς ή εργασία πού κάνει δέν άνταποκρίνεται στην έσωτερική του ψυχική διάθεση. Ό άνθρωπος τής βιομηχανικής εποχής εργάζεται για νά καλύψει τίς βιοποριστικές και πολιτιστικές του άνάγκες, όχι όμως τίς άνάγκες τής κλίσεώς του, αυτό πού θά έκανε δηλ. από «κέφι». Μέ τόν τρόπο αυτό έχασε τήν έσωτερική του ένότητα και τήν ικανοποίηση τής έσωτερικής του παρότρυνσης. Έτσι τό άτομο παραπονιέται για έλλειψη ικανοποίησης από τή δουλειά του. «Ναί, καλή είναι ή δουλειά μου, κερδίζω άρκετά, αλλά δέ μέ γεμίζει, δέ μέ ικανοποιεί...». Η άπαρέσκεια αυτή έχει επιπτώσεις στον έαυτό του (ψυχοσωματικές έκδηλώσεις και ένοχλήματα) και στην ποσοτική και ποιοτική του άπόδοση.

Αλλά ως δούμε τώρα λιγάκι ποιά ήταν ή θέση και τό περιεχόμενο τών επαγγελμάτων στο παρελθόν και πώς αυτά εξέλιχθηκαν.

2. Κοινωνική εξέλιξη τών επαγγελμάτων.

Τά επαγγέλματα παρακολουθούν τήν πορεία εξέλιξης του πολιτισμού τής ανθρωπότητας.

Στήν πρωτόγονη κοινωνία είχαμε έλάχιστες δραστηριότητες

πού θα μπορούσαμε νά τίς χαρακτηρίσουμε ὡς ἐπαγγέλματα. Οὐσιαστικά εἶχαμε μόνο τά ἐπαγγέλματα τοῦ μάγου, πού ἔκανε καί τόν ιερέα, καί τοῦ γιατροῦ.

Στήν κλειστή οἰκονομία κάθε ἄτομο εἶναι ἕνας ὑπερ-επαγγελματίας. Ὁ καθένας δηλ. κάνει ὅλες τίς ἐργασίες μόνος του ἤ μέ τή βοήθεια τῆς οἰκογένειάς του. Ἀκόμα καί σήμερα ἡ ἀγροτική οἰκονομία σέ πολλές χώρες μπορεῖ νά ἔχει αὐτή τή μορφή. Καθαρά ἐπαγγέλματα στό στάδιο αὐτό ἐξέλιξης εἶναι τά ἐπαγγέλματα τοῦ δασκάλου, τοῦ ιερέα, τοῦ γιατροῦ, τῆς μαιᾶς, τοῦ φαρμακοποιοῦ, τοῦ στρατιωτικοῦ καί μερικά ἄλλα. Σέ ἐποχές πολιτιστικῆς ἀνθησης ἔχουμε τοὺς ἀνθρώπους πού ἀσχολοῦνται μέ τά φιλοσοφικά θέματα καί μέ τήν τέχνη, μέ βιοτεχνικές, ἐμπορικές καί ναυτιλιακές ἐπιχειρήσεις.

Στό μεσαίωνα τό ἐπάγγελμα εἶχε τό νόημα τῆς ἀποστολῆς, τῆς ἀσκήσεως δηλ. μιᾶς ὑπηρεσίας ὡς θείας ἀποστολῆς. Αὐτό δημιουργήσε τό VOCATIO DEI, τή θεία κλήση. Ἡ ἀντίληψη αὐτή ἐκδηλωνόταν στίς συντεχνίες. Τά ἐπαγγέλματα τῶν συντεχνιῶν προχωροῦσαν κληρονομικά. Καί ἡ δομή τοῦ ἐπαγγέλματος ἦταν περισσότερο θρησκευτικο-πολιτική καί λιγότερο οἰκονομική (γι' αὐτό κάθε συντεχνία εἶχε τόν ἅγιό της).

Μετά τή γαλλική καί βιομηχανική ἐπανάσταση τό βάρος ἔπεσε στόν οἰκονομικό τομέα. Τό ἐπάγγελμα ἔγινε βιοπορισμός. Οἱ ἄνθρωποι ἄρχισαν νά ἐνδιαφέρονται ὅλο καί πιο λίγο γιά τήν ἐσωτερική κλήση.

Ὁ τεχνικός πολιτισμός δημιούργησε πολλά νέα ἐπαγγέλματα καί διάσπασε τά παλαιά σέ πολλές εἰδικότητες. Λίγα ἐπαγγέλματα σήμερα ἐξακολουθοῦν νά χαρακτηρίζονται ὡς λειτουργήματα, πού περιέχουν ἀκόμα ἐντονα τό στοιχεῖο τῆς ἀποστολῆς, ὅπως αὐτό τοῦ δασκάλου, τοῦ γιατροῦ, τοῦ καλλιτέχνη, τοῦ κληρικοῦ κτλ. Τά ἐπαγγέλματα αὐτά ἀπαιτοῦν ἕνα ὑψηλό κοινωνικό αἶσθημα, μιᾶ προσφορά καί ἀκόμα ἕναν ἰδεαλισμό.

3. Οἱ ἀπασχολήσεις τοῦ ἐλεύθερου χρόνου

Ἡ κοινωνία μας κατάλαβε αὐτή τή διάσπαση, αὐτή τήν ἀποσύνδεση τῆς ἐργασίας ἀπό τήν ἐσωτερική διάθεση, καί προσπαθεῖ νά γεφυρώσει τό χάσμα καί νά φτάσει σέ μιᾶ νέα ἐνότητα μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν ἀπασχολήσεων τοῦ ἐλεύθερου χρόνου, δίπλα στήν κυρίως ἀπασχόληση. Ἡ μείωση τῶν ὥρῶν ἐργασίας, οἱ πληρωμένες ἄδειες, ἡ πλατιά ἐπικοινωνία τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν, δίνουν τήν εὐκαιρία στόν ἄνθρωπο νά ἀναπτύξει μιᾶ δραστηριότητα πέρα ἀπό αὐτή πού ἀπαιτεῖται γιά τό βιοπορισμό του, προκειμένου νά ἱκανοποιηθοῦν οἱ ἐσωτερικές του διαθέσεις καί νά βρεῖ τό ἄτομο τήν ἄρ-

μονία με τόν εαυτό του. Στά «χόμπι» αυτά ο άνθρωπος δίνει τόν καλύτερο εαυτό του. Καί έτσι δέν είναι καθόλου έκπληκτικό νά βλέπουμε σήμερα δημόσιους υπαλλήλους, δικηγόρους, γιατρούς, τεχνικούς κτλ. νά διαπρέπουν ως ζωγράφοι, ποιητές, συγγραφείς ή μουσικοί. «Αυτό, λέει, είναι τό πάθος μου». Καί όπου επικρατεί τό «πάθος» αυτό, ξέρουμε πόσο μεγαλουργεί ο άνθρωπος. Γιατί ή διάθεση κινείται από τό συναίσθημα, από αυτό πού λέμε πώς μάς ἀρέσει, μάς συγκινεί, τό αγαπάμε, τό θέλουμε νά τό κάνουμε.

Μέσα από τήν απασχόληση τοῦ ἐλεύθερου χρόνου ο άνθρωπος ξαναβρίσκει τή χαρά τῆς δημιουργίας καί τῆς προσφορᾶς, ἀναπτύσσει τίς δημιουργικές του ικανότητες καί βρίσκει τό νόημα τῆς ζωῆς· αὐτό τό «τί εἶναι σημαντικό γιά μένα», ὄχι μόνο γιά νά ἐπιβιώσει ἀλλά καί νά χαρεῖ.

Μέ τόν τρόπο αὐτό προχωροῦμε ἀπό τήν κάθετη ιεράρχηση τῶν ἀξιών τῶν ἐπαγγελμάτων σέ μιά πιό ὀριζόντια. Ὁ ἄνθρωπος βρίσκει ἐναλλακτικές ἀπασχολήσεις πού γεμίζουν τά διαφέροντά του καί τόν κάνουν νά ἰσορροπεῖ.

4. Μόδα καί προκατάληψη

Ἀπό κοινωνική ἄποψη θά λέγαμε πώς δέν ὑπάρχει ἄχρηστο ἐπάγγελμα, ἐφόσον ἐξυπηρετεῖ τήν εὐρυθμὴ λειτουργία τῆς κοινωνίας. Μόνη τῆς ἡ κοινωνία ἐξαλείφει κάθε ἐπάγγελμα πού τῆς εἶναι ἄχρηστο καί πού ἔπαψε νά καλύπτει τίς ἀνάγκες τῆς.

Παρ' ὅλα αὐτά ὅμως ἡ κοινωνία ἐξακολουθεῖ νά ἱεραρχεῖ τά ἐπαγγέλματα βάσει τῆς οἰκονομικῆς τους ἀξίας καί ὄχι βάσει τῆς κοινωνικῆς τους σημασίας. Π.χ. τό ἐπάγγελμα τοῦ ὁδοκαθοριστῆ βρίσκεται στήν κατώτερη κλίμακα τῆς ἐπαγγελματικῆς ιεράρχησης ἀπό οἰκονομική πλευρά, καίτοι ἀπό κοινωνική ἄποψη ἡ συνεισφορά του ἔχει μεγάλη σημασία. Τῇ σημασίᾳ αὐτῇ τήν καταλαβαίνουμε περισσότερο κυρίως ὅταν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀποφασίσουν νά μάς στερήσουν ἀπό τίς ὑπηρεσίες τους, ὅταν δηλ. κάνουν ἀπεργία. Τότε συνειδητοποιοῦμε ὅτι οἱ δρόμοι πού γεμίζουν ἀπό σκουπίδια δέν ἀποτελοῦν μόνο ἓνα ἀκαλαίσθητο θέαμα, ἀλλά γίνονται καί πολύ ἐπικίνδυνοι γιά τήν υγεία μας, ἰδίως τοὺς καλοκαιρινούς μῆνες. Αὐτό μπορεῖ νά εἶναι ἓνα ἀκράϊο παράδειγμα ἀλλά χαρακτηριστικό, νομίζω, γιά νά δοῦμε τὴ διαφορά ἀξιολόγησης ἀπὸ οἰκονομική καί κοινωνική ἄποψη.

Καίτοι λοιπὸν ἀπὸ κοινωνική ἄποψη δέν ὑπάρχουν κατώτερα ἢ ἀνώτερα ἐπαγγέλματα, ἐν τούτοις ἡ ἴδια ἡ κοινωνία μερικά ἐπαγγέλματα τά ἀξιολογεῖ χαμηλὰ ἀπὸ προκατάληψη, θά λέγαμε.

Ἐνῶ, ἀντίθετα, εἶναι τῆς μόδας ἐπαγγέλματα μέ μικρότερη συνεισφορά στό κοινωνικὸ σύνολο, πού ὅμως φέρονται μέ ὑψηλή

απήχηση και αξιολόγηση· π.χ. τά επαγγέλματα του ποδοσφαιριστή, του τραγουδιστή, του μεσολαβητή εμπόρου κτλ.

Τά ανθρωπιστικά επαγγέλματα γενικά βρίσκονται σέ κάποια πτώση, δέν είνai πιά του συρμού. Ἀντίθετα, στήν κορυφή τῆς πυραμίδας βρίσκονται σήμερα, ἂν ὄχι τόσο στόν τόπο μας ὅσο διεθνῶς, τά τεχνικά επαγγέλματα, μέχρι τοῦ σημείου νά δημιουργεῖται μιά ὑπερκατανάλωση ἀγαθῶν ὄχι καί τόσο ἀπαραίτητων γιά τή ζωή τῶν ἀνθρώπων (ἀγαθά πολυτελείας καί ἐμφανίσεως).

Αὐτές οἱ ἀλλαγές στήν ἐκτίμηση καί τήν αξιολόγηση τῶν επαγγελμάτων εἶναι συχνές στήν ἱστορία. Δέν ἔχει κανείς παρά νά σκεφθεῖ ποιά ἦταν ἡ θέση πού κατεῖχαν ἄλλοτε τά επαγγέλματα τοῦ δασκάλου, τοῦ ἱερέα, τοῦ φιλοσόφου κτλ. καί ποιά εἶναι σήμερα καί ἀντιστρόφως· ποιά θέση κατεῖχαν τά επαγγέλματα τοῦ ἐμπόρου, τοῦ ἡθοποιοῦ, τοῦ τραγουδιστή κτλ.

Ἴσως σέ ἕνα ἀπώτερο μέλλον νά περάσουμε πάλι σέ μιά ἀνθησι τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἐπιστημῶν. Μερικά μηνύματα ἀπό τήν Ἀμερική (κυρίως μετά τήν κίνηση τῶν χίπηδων) μᾶς λένε ὅτι σήμερα τό πρότυπο τοῦ ἀμερικανοῦ νέου δέν εἶναι πιά ὁ ἐπιχειρηματίας ἢ ὁ τεχνικός, ἀλλά ὑπάρχει μιά σημαντική στροφή πρὸς τίς ἀνθρωπιστικές σπουδές καί τίς ἔρευνες. Πολλοί θέλουν νά σπουδᾶσουν ψυχολογία, κοινωνιολογία καί συναφή επαγγέλματα καί νά γίνουν μελετητές τοῦ ἀνθρώπου.

Σάν συμπέρασμα λοιπόν θά λέγαμε ὅτι ὁ σύμβουλος τοῦ ΣΕΠ ἢ ὁ καθηγητής ὁ ἐπιφορτισμένος μέ τήν επαγγελματική ἐνημέρωση τῶν μαθητῶν θά πρέπει νά ξέρει τά επαγγέλματα ὄχι μόνο ἀπό τήν οἰκονομική τους πλευρά ἀλλά καί ἀπό τήν κοινωνική τους σημασία καί σπουδαιότητα. Ἀπό τό γόητρο δηλ. πού προσδίδουν στόν ἄνθρωπο πού τά ἀσκεῖ.

4. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ ΖΑΝΝΗ - ΤΕΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

MASTER Ψυχολόγας

Τμηματάρχης του ΟΑΕΔ

Στήν εποχή μας τά επαγγέλματα είναι τόσα πολλά καί μέ τόσες ειδικεύσεις, ώστε δέν είναι δυνατό νά τά συλλάβουμε καί νά τά συγκρατήσουμε. Γι' αυτό ἔγινε προσπάθεια νά ταξινομηθοῦν σέ μεγάλες κατηγορίες. Γιά τήν ταξινόμηση ἀρτήκαν διάφορες βάσεις. Θά ἀναφέρουμε μερικές.

Α'. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΩΔΙΚΟ ΑΡΙΘΜΟ

α) Ὁ Διεθνής Κώδικας Ἐπαγγελμάτων

Τό 1958 τό Διεθνές Γραφεῖο Ἐργασίας ἐξέδωσε στή Γενεύη τό πρῶτο βιβλίο ταξινομήσεως ἐπαγγελμάτων μέ τίτλο: Διεθνής Ταξινόμηση τύπου Ἐπαγγελμάτων (Classification International Type des Professions).

Σκοπός τῆς ταξινομήσεως αὐτῆς ἦταν νά γίνει δυνατή ἡ σύγκριση ἐπαγγελμάτων σέ διεθνή κλίμακα μέ βάση τόν κωδικό ἀριθμό.

Ἡ χώρα μας ὡς κράτος-μέλος τῆς ΔΟΕ ἀπεδέχθη τήν ταξινόμηση καί τήν προσάρμοσε στά ἑλληνικά δεδομένα. Οἱ ἐργασίες ἐγίναν σέ δύο στάδια. Τό 1970 τό Ὑπουργεῖο Ἐργασίας μέ τή συμμετοχή καί τῶν ἄλλων παραγωγικῶν ὑπουργείων προβαίνει σέ μία προσωρινή ἐκδοση τοῦ κώδικα. Νέα προσπάθεια βελτιωμένη γίνεται ἀπό τόν Ὅργανισμό Ἀπασχολήσεως Ἐργατικοῦ Δυναμικοῦ (ΟΑΕΔ) τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας καί ἤδη εἶναι ἔτοιμη μία ἐκδοση.

Στοιχεῖα τοῦ κώδικα εἶναι:

- ὁ κωδικός ἀριθμός,
- ἡ ὀνομασία καί ὁ ὀρισμός τοῦ ἐπαγγέλματος,
- ἡ περιγραφή του.

Ὅλα τά πολιτικά επαγγέλματα διαίρέθηκαν σέ 10 μεγάλες κατηγορίες μέ ἕναν κωδικό ἀριθμό ἀπό 0-9 καί Χ. Σ' αὐτά προστέθηκε καί ἡ κατηγορία Υ γιά τά στρατιωτικά επαγγέλματα.

Οἱ κατηγορίες αὐτές εἶναι:

0 - Ἀτομα πού ἀσκοῦν ἕνα ἐλεύθερο ἐπάγγελμα, τεχνικοί καί ἄλλοι ἐξομοιούμενοι μέ αὐτούς.

- 1 - Διευθυντές καί ανώτατα διοικητικά στελέχη.
- 2 - Υπάλληλοι γραφείου.
- 3 - Πωλητές.
- 4 - Γεωργοί, κτηνοτρόφοι, άλιείς, κυνηγοί, δασικοί καί άλλοι εξομοιούμενοι μέ αυτούς.
- 5 - Όρύκτες, λατόμοι καί άλλοι εξομοιούμενοι μέ αυτούς.
- 6 - Οί άσχολούμενοι μέ μεταφορές καί επικοινωνίες.
- 7/8 - Βιοτέχνες, εργάτες παραγωγής, άνειδίκευτοι εργάτες πού δέν ταξινομούνται άλλοι.
- 9 - Οί άσχολούμενοι μέ άθλητικές καί ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

X - Άτομα πού δέν μπορούν νά καταταγοιιν βάσει τοιι έπαγγελματος.

U - Μέλη τών ένόπλων δυνάμεων.

Οί κατηγορίες αυτές υποδιαιρούνται σέ 75 «τάξεις» καί οί τάξεις σέ 200 περίπου «όμάδες». Κάθε ομάδα άποτελείται άπό άτομικά έπαγγέλματα. Σύνολο 1345 έπαγγέλματα.

Ό κωδικός αριθμός έχει τή μορφή πενταψηφίου δεκαδικού αριθμού. Ό άκέραιος αριθμός δείχνει τήν κατηγορία. Μετά άπό μία παύλα ακολουθοιιν δύο αριθμοί. Ό πρώτος δείχνει τήν «τάξη» καί ό δεύτερος τήν «όμάδα». Μετά έρχονται δύο άκόμη αριθμοί πού δείχνουν τά άτομικά έπαγγέλματα. Π.χ. ό κωδικός αριθμός 0-2210 μάς λέει:

0 - έλευθέρια έπαγγέλματα καί άλλα εξομοιούμενα πρός αυτά.

2 - βιολόγοι, κτηνοτρόφοι, γεωπόνοι καί άλλοι επιστήμονες καί οί σχετικοί μέ αυτούς.

2 - βιολόγοι, επιστήμονες καί οί σχετικοί μέ αυτούς.

10 - βιολόγοι γενικά.

Άν άντί τοιι 0 στό τέλος είχαμε έναν άλλο αριθμό, θά μάς έδινε καί τήν ειδικευση.

Η περιγραφή τών επαγγελματών γίνεται ως έξης:

- Καταρχήν περιγράφονται σέ γενικές γραμμές καί μέ συντομία οί εργασίες καί τά καθήκοντα πού εκτελοοιιν άπό τοιις εργαζομένους πού υπάγονται στήν κατηγορία.
- Μετά, οί εργασίες πού υπάγονται στήν τάξη.
- Μετά, οί εργασίες τής ομάδας.
- Τέλος, περιγράφονται τά άτομικά επαγγέλματα.

Στό παράδειγμα μάς 0-2210 οί περιγραφές έχουν ως έξης:

0 - Οί άσχοιιντες έλευθέριο έπάγγελμα, τεχνικοί καί άλλα άτομα πού εξομοιώνονται μέ αυτούς. Διευθύνουν έρευνες καί εφαρμόζουν, άνάλογα μέ τήν επαγγελματική τοιις κατάρτιση, μεθόδους γιά διευθέτηση διάφορων τεχνολογικών, οικονομικών, κοινωνικών,

βιομηχανικῶν καὶ κρατικῶν προβλημάτων. Ἐκτελοῦν καθήκοντα βοηθητικά τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, ἀναπτύξεως καὶ ἐφαρμογῆς καὶ ἀσκοῦν λειτουργήματα θρησκευτικά, ἐκπαιδευτικά, νομικά, καλλιτεχνικά καὶ λογοτεχνικά. Τὰ ἔργα πού ἐκτελοῦν ἀπαιτοῦν συνήθως κατάρτιση στὸν ἐπιστημονικὸ ἢ ἐπαγγελματικὸ τομέα (πανεπιστήμιο, πολυτεχνεῖο ἢ παρόμοια ἰδρύματα) ἢ δημιουργικὲς ἱκανότητες στὴ λογοτεχνία, τίς καλὲς τέχνες ἢ ταλέντο στὴν ψυχαγωγία.

0-2 – Βιολόγοι, κτηνίατροι, γεωπόνοι καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες καὶ οἱ σχετικοὶ μὲ αὐτοὺς. Διεξάγουν ἐπιστημονικὲς ἔρευνες πᾶν ὡς σέ ζωντανούς ὀργανισμούς ἢ σέ φυτὰ καὶ ζῶα ἢ στὸ ἐδαφὸς καὶ ἐφαρμόζουν τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν γιὰ τὴ βελτίωση τῶν μεθόδων συντηρήσεως καὶ χρησιμοποίησεως ἢ προλήψεως ἀσθενειῶν ἢ τὴ διαφύλαξη καὶ βελτίωση τῆς υγείας τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωικοῦ κόσμου.

0-22 – Βιολόγοι καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες καὶ οἱ σχετικοὶ μὲ αὐτοὺς. Ἀσχολοῦνται μὲ βιολογικὲς ἔρευνες ἐργαστηριακὲς γιὰ τὴν πρόληψη τῶν ἀσθενειῶν ἢ τὴ διαφύλαξη καὶ βελτίωση τῆς υγείας τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων. Μελετοῦν τὸ φυτικὸ καὶ ζωικὸ κόσμο ὡς πρὸς τὴν καταγωγή, ἐξέλιξη, δομὴ, φυσιολογία, κληρονομικότητα, περιβάλλον, ἀλληλεπίδραση, ταξινόμηση καὶ ἄλλα βασικὰ θέματα. Ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἐπίλυση ἱατρικῶν, γεωργικῶν καὶ ἄλλων προβλημάτων, μελετοῦν τὰ βακτηρίδια καὶ ἄλλους μικροοργανισμούς σέ σχέση μὲ τὴν υγεία τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν ἢ σέ σχέση μὲ τὴ βιομηχανικὴ παραγωγικὴ διαδικασία. Μελετοῦν ἐπίσης τίς ἐπιδράσεις τῶν φαρμάκων, ἀερίων, κονιορτοῦ, μικροοργανισμῶν καὶ ἄλλων σωμάτων πᾶν ὡς στοὺς ἴστους τῶν ὀργάνων καὶ στὶς φυσιολογικὲς λειτουργίες τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων. Μελετοῦν ἀκόμη τὴ βελτίωση ἢ ἀνακάλυψη φαρμάκων γιὰ τὴν πρόληψη καὶ θεραπεία ἀσθενειῶν ἢ γιὰ ἄλλους ἱατρικοὺς σκοποὺς. Ἐξετάζουν τὰ χαρακτηριστικά καὶ τὰ αἷτια τῶν ἀσθενειῶν τῶν ζώων καθὼς καὶ τίς ὀργανικὲς καὶ λειτουργικὲς ἀλλοιώσεις πού προκαλοῦνται ἀπὸ αὐτές. Τέλος διεξάγουν ἔρευνες καὶ ἀναπτύσσουν ἐπιστημονικὲς μεθόδους ἑκτροφῆς, περιποιήσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως κατοικίδιων ζώων.

Τὰ πρόσωπα αὐτὰ κατέχουν πανεπιστημιακὸ τίτλο πού συμπληρώνεται μὲ μετεκπαίδευση.

0-2210 – Βιολόγοι γενικά. Μελετοῦν στὸ ἐργαστήριον ἢ στὸ ὑπαιθρον τὴν καταγωγή, ἀνάπτυξη, ὕψος, φυσιολογία, κατανομή, κληρονομικότητα, περιβάλλον, ἀλληλεπίδραση, ταξινόμηση καὶ ἄλλες βασικὲς πλευρὲς τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωικοῦ κόσμου γιὰ τὴ λύση τῶν ἱατρικῶν, γεωπονικῶν καὶ ἄλλων προβλημάτων πού ἀναφέρον-

ται σέ ζωικά όντα. Προγραμματίζουν πειράματα, μελετούν φυτά ή ζώα στή φυσική τους διαμονή ή συλλέγουν δείγματα από τή φύση γιά μελέτη στό εργαστήριο. 'Ανατέμνουν καί μελετούν δείγματα χρησιμοποιώντας μικροσκόπιο, χημικές ούσιες, φωτογραφικές μεθόδους καί άλλο επιστημονικό εξοπλισμό καί όργανα. 'Αναγνωρίζουν, ταξινομούν καί διατηρούν τά δείγματα καί προετοιμάζουν συλλογές δειγμάτων πρός άναγνώριση τών ειδών, άναλύουν στατιστικά τά πειράματα, προκειμένου νά συντάξουν έκθέσεις καί καλλιεργούν φυτά ή έκτρέφουν ζώα γιά πειράματα.

β) Κατάταξη επαγγελμάτων στήν 'Αμερική

Στήν 'Αμερική τήν ίδια περίπου εποχή γίνεται μία παρόμοια προσπάθεια γιά τήν κατάταξη καί μελέτη τών επαγγελμάτων γιά χρήση κυρίως τοῦ ΣΕΠ. Τό 1949 έκδίδεται γιά πρώτη φορά τό βιβλίο: Occupational Outlook Handbook-career Information for use in Guidance. Τό βιβλίο αυτό μέ νέα δεδομένα επανατυπώνεται κάθε δύο χρόνια.

Η κατάταξη τών επαγγελμάτων γίνεται σέ 7 μεγάλες κατηγορίες μέ έναν κωδικό αριθμό από 0-6 σύν μία κατηγορία γιά τίς ένοπλες δυνάμεις. Τό βιβλίο περιλαμβάνει 700 επαγγέλματα καί διαφέρει από τόν κώδικα τοῦ ΔΟΕ στό ότι δέν περιορίζεται σέ μία άπλή περιγραφή τών επαγγελμάτων όπως αυτός, αλλά δίδει μία πλήρη επαγγελματική μονογραφία γιά κάθε άτομικό επάγγελμα, εφόσον, όπως είπαμε, προορίζεται γιά χρήση τοῦ ΣΕΠ.

Οί κατηγορίες αυτές είναι:

0 - έλευθέρια επαγγέλματα. Διοικητικά καί τά εξομοιούμενα πρός αυτά.

1 - 'Υπαλληλικές άπασχολήσεις. 'Απασχολήσεις πωλήσεων.

2 - 'Απασχολήσεις παροχών ύπηρεσιών.

3 - 'Απασχολήσεις έμπορίου καί άλλες χειρωνακτικές άπασχολήσεις.

4 - Μεγάλες βιομηχανίες καί οί άπασχολήσεις τους.

5 - 'Απασχολήσεις στή γεωργία.

6 - Κρατικές άπασχολήσεις.

U - 'Ενοπλες δυνάμεις.

Γιά κάθε μεγάλη κατηγορία επαγγελμάτων υπάρχει ένα σημείωμα πού δίνει γενικές πληροφορίες γιά τή θέση πού κατέχουν τά επαγγέλματα στήν κοινωνική καί οίκονομική ζωή, γιά τήν πρόβλεψη εξέλιξέως τους στό μέλλον, γιά τόν τρόπο εκπαίδεῦσέως, γιά τίς άμοιβές κτλ., σύμφωνα μέ στατιστικά δεδομένα, πίνακες, σχεδιαγράμματα κτλ.

Γιά τή μερικότερη ταξινόμηση υπάρχει επίσης ένα σημείωμα

μέ επιμέρους πληροφορίες.

Μετά ακολουθούν τα άτομικά επαγγέλματα με τη μορφή μονογραφιών.

γ) Κατάταξη επαγγελμάτων στη Γαλλία

Στη Γαλλία έγιναν πολλές προσπάθειες κατατάξεως. Το 1947 το Υπουργείο Έθνικης Οικονομίας δημοσίευσε έναν κώδικα επαγγελμάτων. Η κατάταξη έγινε σε 22 μεγάλες κατηγορίες και σε 91 υποομάδες. Η κωδικοποίηση έγινε και εδώ βάσει πενταψήφιου κωδικού αριθμού από 0-9.

Ειδικότερα, για τις ανάγκες του ΕΠ και της επαγγελματικής επιλογής οι Γάλλοι έκαναν μία άλλη κατάταξη επαγγελμάτων σε 8 κατηγορίες. Τα άτομικά επαγγέλματα εμφανίζονται και εδώ με τη μορφή επαγγελματικών μονογραφιών.

Έκτός από την προσπάθεια αυτή ταξινομήσεως το Υπουργείο Έργασίας της Γαλλίας εξέδωσε μία πολύ μεγάλη σειρά επαγγελματικών μονογραφιών. Και το Υπουργείο Παιδείας εκδίδει το περιοδικό Avenir, όπου, εκτός από τις επιμέρους μονογραφίες, παραθέτονται και έκτενη πληροφοριακά σημειώματα, γενικότερα οικονομικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος, με πίνακες στατιστικούς, χαρακτηριστικές εικόνες κτλ.

δ) Κώδικας επαγγελμάτων στην Αγγλία

Ο Κώδικας αυτός περιλαμβάνει 3.500 επαγγέλματα που καλύπτουν 11.000 πόστα εργασίας.

Η κατάταξη γίνεται σε 18 μεγάλες κατηγορίες:

1. Διευθύνοντες γενικώς.
2. Ανώτερα διοικητικά στελέχη
3. Διοικητικά στελέχη στην εκπαίδευση και τις κοινωνικές επιστήμες
4. Καλλιτέχνες και αθλητές
5. Διοικητικά στελέχη στις επιστήμες, την τεχνολογία, μηχανολογία κτλ.
6. Διοικητικά στελέχη (έξαιρούνται οι διευθυντές)
7. Υπάλληλοι γραφείου
8. Πωλητές
9. Επαγγέλματα των σωμάτων ασφαλείας
10. Άσχολοι μέντοι σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, καθαριστές, κομμωτές
11. Αγρότες, άλιες και οι εξομοιούμενοι με αυτούς.
12. Επαγγέλματα επεξεργασίας διαφόρων υλικών (έξαιρούνται τα επαγγέλματα επεξεργασίας του μετάλλου)

13. Έπαγγέλματα κατασκευῶν καί ἐπιδιορθώσεων (ἐξαιρούνται τὰ ἐπαγγέλματα τῶν ἠλεκτρολόγων καί τῶν ἀπασχολουμένων στή βιομηχανία μετάλλων)

14. Ἐπεξεργασίες, κατασκευές, ἐπιδιορθώσεις, βιομηχανία μετάλλου καί ἠλεκτρολόγοι

15. Τυπογράφοι καί οἱ ἀπασχολούμενοι στή βιομηχανία τυποποιημένων προϊόντων

16. Οἰκοδομικές κατασκευές, ἀνθρακωρύχοι καί οἱ ἐξομοιούμενοι μέ αὐτούς.

17. Ἀπασχολούμενοι στίς μεταφορές καί ἐπικοινωνίες

18. Πρόσωπα πού δέν μπορεῖ νά καταταγοῦν βάσει ἐπαγγέλματος.

Στήν Ἀγγλία, γιά τή διευκόλυνση τοῦ ἔργου τοῦ συμβούλου, κυκλοφοροῦν ἐκτός ἀπό τόν κώδικα καί πολλά ἄλλα βοηθητικά μέσα ἐπαγγελματικῆς ἐνημερώσεως, ὅπως π.χ. τά:

- Careers Bulletin
- Choice of Careers
- Occupation Leaflets
- Careers Guide κτλ.

Β'. ΠΟΙΟΤΙΚΗ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

Μιά ἄλλη κατάταξη ἐπαγγελμάτων, ἴσως πιο κοντινὴ μέ τό ἔργο τοῦ συμβούλου, εἶναι αὐτή πού βασίζεται στίς ἀπαιτήσεις τῶν ἐπαγγελμάτων: σέ γνώσεις, ἱκανότητες ἢ χαρακτηριστικά τῆς προσωπικότητας.

Εἶναι φανερό ὅτι μιά τέτοια ταξινόμηση δέν μπορεῖ νά μᾶς δώσει τήν πλήρη δομή τοῦ ἐπαγγέλματος, ἀλλά εἶναι χρήσιμη, γιὰ διευκόλυνση τό ἔργο τοῦ συμβούλου πού θέλει νά διατηρεῖ στή μνήμη του, σέ πολὺ γενικές γραμμές, τίς κύριες ἀπαιτήσεις τῶν κατηγοριῶν τῶν ἐπαγγελμάτων.

α) Κατάταξη βάσει τοῦ πολὺπλοκου ἢ μὴ τῆς ἐργασίας καί τοῦ χρόνου μαθήσεως.

1. Τελείως ἀπλή ἐργασία.

Μετά ἀπό ἄσκηση μερικῶν ἡμερῶν τό ἄτομο εἶναι σέ θέση νά ἀσκήσει τήν ἐπιμέρους ἐργασία. Ἡ κατηγορία αὐτή ἀναφέρεται σέ ἀπλές χειροτεχνικές ἐργασίες σειρᾶς, πού χαρακτηρίζονται ἀπό συνεχή ἐπανάληψη. Τίς βρίσκουμε σχεδόν σέ ὅλες τίς βιομηχανίες προϊόντων σειρᾶς.

Δέν απαιτείται σκέψη ή λήψη αποφάσεων. Στην περίπτωση που χειρίζεται κανείς μία αυτόματη μηχανή, έκείνο που απαιτείται είναι κάποιος βαθμός προσοχής για την αποφυγή του κινδύνου ατυχήματος και όχι για την καλή διεξαγωγή της εργασίας.

2. Άπλή έργασία.

Απαιτείται άσκηση (μαθητών) από 1-6 εβδομάδες, λίγη σκέψη και αντίληψη, λήψη άπλων αποφάσεων.

3. Λίγο πολύπλοκη έργασία.

Απαιτείται μάθηση μερικών μηνών, σκέψη, αντίληψη, δεξιότητες. Οι αποφάσεις που απαιτούνται είναι κάπως ανώτερου επιπέδου. Έδω ανήκουν ή κλώστρια, ό βιβλιοδέτης, ό υπάλληλος αρχείου κτλ.

4. Άρκετά πολύπλοκη έργασία.

Απαιτείται μάθηση 1½-2 έτών. Άκόμη απαιτείται σκέψη, πρωτοβουλία, θεωρητικές γνώσεις, που τίς αποκτά κανείς σέ κατώτερες ή μέσες τεχνικές σχολές. Έδω ανήκουν ό κομμωτής, ό υδραυλικός, ό λινοτύπης, ό οικόδόμος, ό υπάλληλος έμπορικού γραφείου κτλ.

5. Πολύπλοκη έργασία.

Απαιτείται σαφής επαγγελματική κλίση και ανώτερη θεωρητική μόρφωση που αποκτάται σέ ανώτερες σχολές. Στά επαγγέλματα αυτά επικρατεί περισσότερο τό διανοητικό στοιχείο και λιγότερο τό έκτελεστικό. Έδω ανήκουν ό σχεδιαστής, ή νοσοκόμα, ή φυσιοθεραπεύτρια, ό υπομηχανικός κτλ.

6. Καθαρά έπιστημονική έργασία.

Απαιτείται ακαδημαϊκή μόρφωση, πτυχίο ανώτατων σχολών.

β) Κατάταξη βάσει ίκανοτήτων

1. Έπαγγέλματα ακρίβειας.

Προέχει ή ίκανότητα της ακρίβειας, της λεπτής και μετρημένης εργασίας. Η ακρίβεια αυτή έμφανίζεται τόσο στή σκέψη όσο και στήν αντίληψη. Έδω ανήκουν ό χημικός, ό φαρμακοποιός, ό λογιστής, ό μηχανικός, ό σχεδιαστής, ό χειρουργός κτλ.

2. Τεχνικά επαγγέλματα.

Προέχει ή μορφοποίηση της ύλης, για νά παραχθεί κάτι τό καινούριο. Στά τεχνικά επαγγέλματα συνδυάζεται τό αίσθημα της μορφής της ύλης, της ακρίβειας, της δεξιότητας.

Τό αίσθημα της μορφής της ύλης έπιτρέπει νά αισθάνεται ό εργαζόμενος τούς μετασχηματισμούς που μπορεί νά υποστεί μία ύλη, τό βαθμό αντίστασέως του ύλικού κτλ. Μέ τή δεξιότητα αναπτύσσονται έπιδέξιες κινήσεις μέ ταχύτητα και ακρίβεια, μέ καλό συντονισμό των δύο χεριών ή ματιού και χεριών ή αποσυντονισμού των δύο χεριών (π.χ. τό ένα χέρι νά κινείται αντίστροφα από τό

άλλο). Χωρίς τό χέρι, τό πνεῦμα δέ θά μπορούσε νά δώσει μορφή στήν ὕλη. Τό χέρι εἶναι ἡ ἐπέκταση τοῦ πνεύματος. Ὁ ζωγράφος καμιά φορά ἀρχίζει πρῶτα νά σκισάρει, χωρίς νά ἔχει βασικά συλλάβει τή μορφή πού θέλει νά δώσει, καί μετά ἀρχίζει νά κινεῖται τό πνεῦμα του.

Ἄν ὁ ἐργαζόμενος δουλεύει σέ ἐπικίνδυνη μηχανή, τότε χρειάζεται καί τό στοιχεῖο τῆς συγκεντρώσεως τῆς προσοχῆς, γιά νά ἀποφευχθεῖ τό ἀτύχημα. Πολλά τεχνικά ἐπαγγέλματα ὑπάγονται στήν κατηγορία αὐτή.

3. Ὁργανωτικά καί διοικητικά ἐπαγγέλματα.

Προέχει τό ὁργανωτικό στοιχεῖο, ἡ ἱκανότητα δηλ. νά γίνεται ἡ κατάλληλη σύνθεση τῆς ἀνθρώπινης ἐργασίας μέ τά ὑλικά μέσα (μέσα παραγωγῆς) γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἕνας σκοπός, καί τό διοικητικό στοιχεῖο, δηλ. ἡ ἱκανότητα ἀναλήψεως εὐθυνῶν καί λήψεως ἀποφάσεων, ἡ ἱκανότητα σχεδιασμοῦ καί προβλέψεως. Καί ὅλα αὐτά μέσα σέ ἕνα πνεῦμα συνεργασίας καί κατανοήσεως.

4. Γλωσσικά ἐπαγγέλματα.

Προέχει ἡ ἱκανότητα τοῦ νά διατυπώνει κανεῖς τή σκέψη του κατά τρόπο σαφῆ, προφορικά καί γραπτά, καί νά ἀντιλαμβάνεται ἐκεῖνο πού οἱ ἄλλοι διατυπώνουν γραπτά καί προφορικά. Ἐδῶ ἀνήκουν ὁ δημοσιογράφος, ὁ δικηγόρος, ὁ διοικητικός ὑπάλληλος, ὁ κληρικός, ὁ ψυχολόγος, ὁ ἡθοποιός, ὁ λογοτέχνης κτλ.

5. Κοινωνικά ἐπαγγέλματα.

Προέχει ἡ ἀγάπη τῆς ἐξυπηρετήσεως καί τῆς συνεισφορᾶς σέ ἕνα ἔργο καί ἡ ἱκανότητα τοῦ νά δημιουργεῖ κανεῖς ἢ νά προάγει μιά σχέση, νά κατανοεῖ τοὺς ἄλλους καί νά ἐπικοινωνεῖ μαζί τους. Εἶναι τονισμένο σ' αὐτούς τό ἐνδιαφέρον τους γιά τόν ἄνθρωπο καί τά προβλήματά του. Ἐδῶ ἀνήκουν τά ἱατρικά ἐπαγγέλματα, τά διδασκαλικά, τῆς κοινωνικῆς λειτουργοῦ, τοῦ ψυχολόγου κτλ.

6. Καλλιτεχνικά ἐπαγγέλματα.

Προέχει ἡ ἱκανότητα νά μπορεῖ κανεῖς νά ἐξωτερικεύει ἕνα ἐσωτερικό του βίωμα μέ τέτοιο τρόπο, πού νά προκαλεῖ καί στὸν ἄλλο ἕνα ἀνάλογο αἶσθημα μέ αὐτό πού θέλει νά ἐκφράσει. Προέχει ἡ εὐαισθησία σέ καλαισθητικές μορφές καί ἐκδηλώσεις, ἡ διαίσθηση, ἡ φαντασία. Ἐδῶ ἀνήκουν τά ἐπαγγέλματα τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, τοῦ θεάτρου, τοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ χοροῦ κτλ.

7. Ἐπαγγέλματα ἐρευνας καί ἐπιστημονικῆς σκέψεως.

Προέχει ἡ ἱκανότητα γιά τήν ἀνάλυση-σύνθεση, τήν ἀναζήτηση σχέσεων καί αἰτιῶν. Ὁ ἐρευνητής ὠθεῖται ἀπό τήν περιέργεια γιά τή γνώση τῶν μυστικῶν τῆς φύσεως καί ἀπό τήν παράλληλη τάση τῆς ἐξυπηρετήσεως τῆς ἀνθρωπότητας. Διαπνέεται ἀπό ὁράματα ἐφευρέσεων καί γι' αὐτό ζεῖ καμιά φορά σ' ἕναν κόσμο φαντα-

σίας καὶ διαισθήσεως. Τὸν βρίσκουμε σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῶν φυσικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν ἐπιστημῶν.

8. Ἐπαγγέλματα περιπέτειας καὶ κινδύνου.

Προέχει τὸ στοιχεῖο τῆς ἑλξεως τοῦ ἀγνώστου, τοῦ ἀπρόσμενου, τοῦ τυχαίου, τοῦ ἐπικίνδυνου. Τὸ ἄτομο κινεῖται συνήθως στὸν τομεᾶ τῆς καταναλώσεως τῶν σωματικῶν του δυνάμεων καὶ τῆς ἐπιθετικότητος. Προέχει ἐπίσης καὶ τὸ στοιχεῖο τοῦ ἥρωϊσμοῦ: στρατιωτικοὶ ὄλων τῶν ὅπλων, ἀστυνομικοὶ, ἀεροπόροι, ναυτικοὶ κτλ.

γ) Κατάταξη βάσει διαφερόντων

Μιά πολὺ συνηθισμένη κατάταξη εἶναι αὐτὴ πού ἔχει γίνεи βάσει τῶν διαφερόντων πού διερευνᾷ τὸ ἐρωτηματολόγιο διαφερόντων τοῦ Kuder. Τὸ ἐρωτηματολόγιο αὐτὸ εἶναι πολὺ γνωστὸ καὶ χρησιμοποιεῖται σχεδὸν πάντα σὲ μιά πλήρη ψυχολογικὴ ἐξέταση ΕΠ.

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ ἡ κατάταξη αὐτὴ χρησιμοποιεῖται εὐρύντατα ἀπὸ τίς ὑπηρεσίες προσανατολισμοῦ τόσο τίς ἐλληνικὲς ὅσο καὶ τῶν ξένων χωρῶν. Περιλαμβάνει 8 κατηγορίες πού ἀντιστοιχοῦν στὰ 8 βασικά διαφέροντα καὶ κάτω ἀπὸ κάθε κατηγορία περιλαμβάνεται ταξινομημένος μεγάλος ἀριθμὸς ἐπαγγελμάτων πού ἀντιστοιχοῦν σ' αὐτὴ, προκειμένου νά δοθεῖ στὸ σύμβουλο ἡ δυνατότητα νά προτείνει στὸν ἐξεταζόμενο ἓνα ἐκτεταμένο φάσμα ἐπαγγελματικῶν λύσεων.

1. — Ἐπιστημονικά.

Ἐδῶ προέχει τὸ ἐπιστημονικὸ διαφέρον, τὸ διαφέρον τῆς ἀναζητήσεως τοῦ «πῶς», τοῦ «γιατί», τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων. Δειγματοληπτικά, μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐπαγγέλματα πού ἀνήκουν σ' αὐτὴ τὴν κατηγορίαν εἶναι:

Ἀεροναυπηγὸς

Βιοχημικὸς

Γεωλόγος

Δασολόγος

Ἐκπαιδευτικὸς

Ἱστορικὸς

Ἱατρὸς

Ψυχολόγος κ.ἄ.

2. — Κοινωνικά.

Ἐδῶ προέχει τὸ κοινωνικὸ διαφέρον, τὸ διαφέρον τῆς παροχῆς βοήθειας στὸν ἄνθρωπο ἢ σὲ κοινωνικὲς ομάδες.

Στὴν ομάδα αὐτὴ ἀνήκουν δειγματοληπτικά:

Σύμβουλος προσανατολισμοῦ

Βρεφοκόμος

Μαία

Νηπιαγωγός

Ψυχολόγος κ.ἄ.

3. – Ἐπαγγέλματα γραφείου καὶ πωλήσεων.

Ἐδῶ προέχει τὸ διαφέρον γιὰ ὑπαλληλικές ἐργασίες, ἐργασίες γραμματείας, ἐξυπηρετήσεως καὶ πωλήσεως εἰδῶν:

Πωλητῆς

Ὑπάλληλος τράπεζας

Λογιστῆς

Σερβιτόρος

Δακτυλογράφος κ.ἄ.

4. – Γλωσσικά.

Ἐδῶ προέχει τὸ διαφέρον γιὰ τὴ χρησιμοποίηση τοῦ γραπτοῦ ἢ τοῦ προφορικοῦ λόγου:

Συγγραφέας

Συντάκτης

Μεταφραστῆς

Διερμηνέας

Δημοσιογράφος κ.ἄ.

5. – Καλλιτεχνικά.

Ἐδῶ προέχει τὸ καλλιτεχνικὸ διαφέρον:

Ἀρχιτέκτονας

Ἀρχιτεκτονικὸ σχέδιο

Χορός

Δράμα

Φωτογράφος

Διαφημιστῆς κ. ἄ.

6. – Ὑπολογιστικά.

Ἐδῶ προέχει τὸ διαφέρον γιὰ τὴ συστηματικὴ καταγραφή καὶ ταξινόμηση τῶν πληροφοριῶν καθὼς καὶ γιὰ τοὺς μαθηματικούς ὑπολογισμούς:

Λογιστῆς

Τραπεζικός

Γραμματέας

Οἰκονομολόγος

Πολιτικὸς μηχανικὸς κ. ἄ.

7. – Τεχνικά.

Ἐδῶ προέχει τὸ διαφέρον γιὰ πρακτικές καὶ κατασκευαστικές δραστηριότητες ποὺ περιλαμβάνουν τὴ λειτουργία μηχανῶν ἢ τὴν κατασκευὴ ἀντικειμένων μὲ τὰ χέρια:

Μηχανικός

Μηχανοτεχνίτης

Κεραμοποιοίς
Ὀδοντογιατρός
Ναυπηγός
Ράφτης κ.ἄ.

8. — Ἐπαγγέλματα ὑπαίθρου.

Ἐδῶ προέχει τό διαφέρον γιά ἐπαγγέλματα πού ἀσκοῦνται στήν ὑπαίθρο, ἡ ἀγάπη γιά τή φύση, ἡ πάλη μέ τίς φυσικές ἀντιξοότητες: Γεωπόνος
Ἐργάτης γεωργίας
Δασοκόμος
Ἀστυνόμος
Κτηνίατρος-Χειρουργός
Κηπουρός
Γεωλόγος κ. ἄ.

δ) Κατάταξη βάσει χαρακτηρισολογικῶν τύπων

Μερικοί ψυχίατροι καί ψυχολόγοι προσπάθησαν νά κατατάξουν τά ἐπαγγέλματα βάσει χαρακτηρισολογικῶν τύπων, ὅπως ὁ οὐγγρος ψυχίατρος Szondi καί ὁ ἀμερικανός Sheldon.

Ὁ Sheldon διακρίνει τρεῖς βασικούς ψυχοσωματικούς τύπους ἀνθρώπων, πρὸς τοὺς ὁποίους πιστεύει ὅτι ἀντιστοιχοῦν ἀνάλογα ἐπαγγέλματα.

1. — Ὁ ἐκτόμορφος τύπος (διανοητικός τύπος, νευρώδης).

Οἱ ἀντιδράσεις τοῦ τύπου αὐτοῦ εἶναι ταχεῖς. Τό ἄτομο βρίσκεται σέ μιά συνεχή ἐγρήγορση. Ὁ τύπος αὐτός ἀντιπαθεῖ τή ρουτίνα καί εἶναι κατάλληλος γιά ἐπαγγέλματα πού ἀπαιτοῦν λεπτές ἐργασίες χεριοῦ ἢ διανοητικές προσπάθειες καί γρήγορες ἀντιδράσεις.

2. — Ὁ ἐνδόμορφος (σπλαχνοτονικός τύπος).

Σ' αὐτόν ὑπερέχει ὁ πεπτικός σωλήνας· εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού ἀγαπᾷ τίς ἀνέσεις. Οἱ ἀντιδράσεις του εἶναι βραδεῖς. Τοῦ ἀρέσει νά βρίσκεται μέ κόσμο καί ἐκτιμᾷ τίς σχέσεις φιλοφρονήσεως. Ὁ τύπος αὐτός μπορεῖ νά τοποθετηθεῖ σέ ἐπαγγέλματα πού ἀπαιτοῦν βραδεῖς ἀντιδράσεις, ὅπου ὑπερέχει ἡ καθιστική ζωή, ὅπου δημιουργοῦνται ἐπαφές καί σχέσεις φιλοφρονήσεως.

3. — Ὁ μεσόμορφος (μυϊκός-σωματοτονικός).

Εἶναι ὁ τύπος πού θέλει νά ζήσει μέ τοὺς μῦς του. Ἀγαπᾷ τήν περιπέτεια, εἶναι ἐνεργητικός, εὐχαριστεῖται μέ τήν ἀσκηση, εἶναι θαρραλέος, ἐπιθετικός, θορυβώδης. Μπορεῖ νά ἀκολουθήσει ἐπαγγέλματα πού ἀπαιτοῦν μυϊκές δυνάμεις, ἀγάπη γιά τήν περιπέτεια καί τόν κίνδυνο, ἐπαγγέλματα πού εἶναι θορυβώδη καί ἐπιτρέπουν ἐκδηλώσεις ἐπιθετικότητας.

Μέ την ίδια λογική θά μπορούσαμε νά ἐργαστοῦμε γιά μιὰ κατάταξη ἐπαγγελμάτων βάσει τῆς τυπολογίας τοῦ Jung (ἐνδόστροφος - ἐξώστροφος - στοχαστής - συναισθηματικός - διορατικός - αἰσθησιακός, σύνολο 8 τύποι) ἢ ἀκόμα βάσει τῶν μορφολογικῶν τύπων τοῦ Kretschmer (σχιζοθυμικός - λεπτόσωμος - ἀθλητικός - διπλαστικός - κυκλοθυμικός - πεπτικός).

5. ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΝΙΚΗΣ ΤΖΑΒΕΛΑ

B. Sc. Ψυχολογίας

Συμβούλου Έπαγγελματικού Προσανατολισμού του ΟΑΕΔ

1. Έπαγγελματικές πληροφορίες

Οί επαγγελματικές πληροφορίες είναι οί πληροφορίες γιά τόν κόσμο τής εργασίας. Πάνω σ' αὐτές βασίζεται ἡ λήψη ἀποφάσεων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων γιά τήν ἐκλογή τύπου ἐκπαιδεύσεως, ἐπαγγέλματος, μετακινήσεως, ἀκόμα καί μεταναστεύσεως.

Οί επαγγελματικές πληροφορίες παρέχονται μέ διάφορους τρόπους. Μεταξύ αὐτῶν εἶναι τό ἔντυπο ὕλικό, οί κινηματογραφικές καί τηλεοπτικές ταινίες, εἰδικές ραδιοφωνικές ἐκπομπές καί ἡ ἀπευθείας ἐπαφή μέ τίς ἀρμόδιες ὑπηρεσίες ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ.

Οί κυριότερες μορφές ἔντυπου ἐπαγγελματικοῦ ἐνημερωτικοῦ ὕλικου εἶναι οί ἐπαγγελματικές μονογραφίες, οί ἀναλύσεις ἐργασίας, τά πληροφοριακά ἔντυπα σχετικά μέ τήν ἐκπαίδευση καί τήν ἀπασχόληση καί διάφορα φυλλάδια μέ σύντομες περιγραφές εἰδικότητων ἢ τύπων ἐκπαιδεύσεως.

Οί ἐπαγγελματικές μονογραφίες εἶναι τό περιγραφικό ὕλικό πού εἶναι περισσότερο συγγενικό μέ τήν πραγματική ἐργασία. Περιγράφουν τά καθήκοντα, τά προσόντα καί γενικά ὅλες τίς πλευρές ἑνός πόστου ἐργασίας σέ μία βιομηχανική μονάδα ἢ ἄλλη ἐπιχείρηση πού ἀπασχολεῖ ἐργαζομένους.

2. Συγκέντρωση ἐπαγγελματικῶν πληροφοριῶν καί σύνταξη ἐπαγγελματικῆς μονογραφίας

Οί πληροφορίες πού χρειαζόμαστε γιά κάθε ἐπάγγελμα ἢ πόστο ἐργασίας (θέση ἐργασίας-εἰδίκευση) εἶναι:

- Τί κάνει ὁ ἐργαζόμενος (φύση καί περιγραφή τῆς δουλειᾶς).
- Πῶς τήν κάνει (μέθοδοι-τρόποι ἐκτελέσεως).
- Ποῦ δουλεύει (συνθήκες ἐργασίας).
- Τί ἐπαγγελματικοί κίνδυνοι καί ἀσθένειες ὑπάρχουν.
- Τί ἀπαιτήσεις ἔχει τό ἐπάγγελμα ἀπό τόν ἀνθρώπο πού τό ἀσκεῖ (προσόντα σωματικά-διανοητικά-ψυχικά).
- Ποῦ μπορεῖ κανένας νά σπουδάσει.
- Διάφορα (ἀγορά ἐργασίας κτλ.).

3. Τεχνικές συγκεντρώσεως ὕλικου

Οί τεχνικές πού χρησιμοποιοῦμε γιά τή συγκέντρωση ὕλικου εἶναι συνήθως:

α) Ἡ ἄμεση καί συστηματική παρατήρηση ἑνός ἐπαγγέλματος ἢ μιᾶς θέσεως ἐργασίας στὸν τόπο καί στὸ περιβάλλον πού ἀσκεῖται.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ τῆς παρατηρήσεως μπορεῖ νά συμπληρωθεῖ μέ λεπτομερεῖς συζητήσεις μέ ἀρμόδια πρόσωπα (συνεντεύξεις μέ εἰδικούς). Ὡς ὁδηγὸ γιὰ τὴν ἐργασία αὐτὴ μπορούμε νά χρησιμοποιήσουμε ἕνα ἐρωτηματολόγιο ἀναλύσεως ἐπαγγελμάτων. Ὁ ὁδηγὸς αὐτὸς μᾶς λέει πὺ θά πρέπει νά στρέψουμε τὴν προσοχὴ μας καί ποιά εἰδικότερα στοιχεῖα νά προσέξουμε. Ἐπίσης πῶς θά γίνηι ἡ βαθμολόγηση τῶν ιδιοτήτων πού προσέχουμε. Ἡ βαθμολόγηση γίνεται βάσει μιᾶς πενταβάθμιας κλίμακας πού ἔχει ποιοτικὴ διαφοροποίηση γιὰ κάθε ιδιότητα ἀπὸ ἕναν ὑψηλότερο βαθμὸ πρὸς ἕνα χαμηλότερο.

Ἀνάλογα μέ τοὺς στόχους πού θά βάλουμε θά διαμορφωθεῖ καί τὸ ἐρωτηματολόγιο. Ἄλλο θά εἶναι αὐτὸ πού θά χρησιμοποιηθεῖ γιὰ πόστο ἐργασίας στὴ βιομηχανία (τεχνικά ἐπαγγέλματα) καί ἄλλο αὐτὸ πού θά χρησιμοποιηθεῖ γιὰ ἕνα πλῆρες ἐπάγγελμα.

Δέν ἀποκλείεται φυσικά νά ἔχουμε καί ἕνα ἐρωτηματολόγιο μεικτοῦ τύπου πού θά χρησιμοποιηθεῖ γιὰ ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἐργασιῶν. Τὸ ἐρωτηματολόγιο αὐτὸ περιλαμβάνει συνήθως 30-40 ἐρωτήσεις. Ἡ ὁρολογία τοὺς πρέπει νά εἶναι σαφὴς καί κατανοητή.

Μέ τὴ βοήθεια τῶν ἐρωτηματολογίων καί τοῦ τρόπου βαθμολογίας τῶν διαφόρων στοιχείων ἡ ἀνάλυση τοῦ ἐπαγγέλματος γίνεται πὺ ἀντικειμενική. Παρ' ὅλα αὐτὰ παραμένει ἕνα ὑποκειμενικὸ στοιχεῖο. Γι' αὐτὸ γιὰ μεγαλύτερη ἀντικειμενικότητα ἐμπιστευόμαστε τὸ ἴδιο πόστο ἐργασίας σέ περισσότερους παρατηρητές.

β) Ἐνας δεῦτερος τρόπος συγκεντρώσεως ὑλικοῦ εἶναι ὁ τρόπος τῆς προσωπικῆς ἐργασίας. Ὁ ἴδιος ὁ ἐρευνητὴς ἀσκεῖ τὸ ἐπάγγελμα γιὰ ἕνα χρονικὸ διάστημα. Ἐτσι τοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία νά παρατηρήσει τίς ἴδιες του τίς ἀντιδράσεις καί νά κατανοήσῃ τὴ φύση τῆς ἐργασίας καί τίς ἀπαιτήσεις τῆς. Ἡ μέθοδος αὐτὴ ἔχει μερικὰ μειονεκτήματα:

– Δέν εἶναι εὐκόλο νά παρατηρεῖ κανεῖς τὸν ἑαυτὸ του τὴν ὥρα πού δουλεύει.

– Ὁ ἐρευνητὴς-παρατηρητὴς ἔχει μιὰ ἀντιληπτικότητα μεγαλύτερη ἀπὸ αὐτὴ πού διαθέτει ὁ ἐργαζόμενος.

– Ἐπειδὴ ὁ χρόνος πειραματισμοῦ εἶναι πολὺ μικρὸς, δέν ἀποκτᾷ ὁ παρατηρητὴς τὸ στοιχεῖο τοῦ αὐτοματισμοῦ καί τῆς προσαρμογῆς. Παραμένει στὸ «κάθε ἀρχὴ καὶ δύσκολη», δηλαδή στὶς δυσκολίες πού κάθε ἔργο παρουσιάζει στὴν ἀρχὴ τῆς μαθήσεως, γι' αὐτὸ ἡ κρίση του γιὰ τίς δυσκολίες τοῦ ἔργου μπορεῖ νά εἶναι ὑποκειμενική.

– Ἀπαιτεῖ πολὺ χρόνο καί δέν εἶναι δυνατὴ γιὰ μερικὰ ἐπικίν-

δυνα έπαγγέλματα ή έπαγγέλματα πού άπαιτούν ειδική εκπαίδευση.
γ) Ένας βοηθητικός τρόπος συγκεντρώσεως ύλικού είναι αυτός με την προβολή ενός φίλμ τύπου ντοκυμαντέρ ή ακόμα με σταθερές εικόνες πού προέρχονται από τή ζωή της εργασίας. Τά φίλμ αυτά χάρη στην τεχνική της επιβραδύνσεως (ρελαντί) έχουν τό πλεονέκτημα ότι μās δίνουν σέ άργό ρυθμό δύσκολες στιγμές της εργασίας, με μεμονωμένες ή συνδυασμένες κινήσεις (π.χ. εργασίες συν-αρμολογήσεως ενός τηλεφώνου ή τρανζίστορ, λεπτές εργασίες τοῦ χειρουργοῦ κτλ.). Τίς παρατηρήσεις του από τά φίλμ ό παρατηρητής θά πρέπει νά τίς συνδέσει, νά τίς ελέγξει καί με αυτές πού έκανε ό ίδιος στόν τόπο εργασίας. Τό φίλμ είναι πραγματικά μιá εικονογραφημένη βοήθεια γιά τή μνήμη τοῦ παρατηρητή πού τόν βοηθά νά αξιολογήσει καλύτερα τά δεδομένα πού πήρε από τίς δικές του παρατηρήσεις ή από τίς συνεντεύξεις με ειδικά πρόσωπα.

δ) Μιά άλλη πηγή συγκεντρώσεως πληροφοριακοῦ ύλικού είναι μερικά λογοτεχνικά έργα. Οί συγγραφείς χάρη στίς διανοητικές τους ικανότητες είναι πολλές φορές καλοί παρατηρητές, καλοί ψυχολόγοι πού γνωρίζουν τόν άνθρωπο καί τίς δραστηριότητές του καί έτσι γίνονται καλοί «αναλυτές» έπαγγελμάτων. Γιά νά περιγράψουν τά πρόσωπα τοῦ μυθιστορηματός τους κατά τήν άσσηση τοῦ έπαγγέλματός τους (π.χ. τό έργο τοῦ άστυνομόμου ή ντετέκτιβ στά άστυνομικά έργα) πηγαίνουν στόν τόπο τής εργασίας, κάνουν τίς παρατηρήσεις τους, παίρνουν συνεντεύξεις, προσπαθοῦν νά βροῦν τί σκέπτονται οί άνθρωποι αυτοί, πώς συμπεριφέρονται κτλ.

Βέβαια τά δεδομένα αυτά πρέπει νά τά επαληθεύει κανείς με τήν πραγματικότητα, αλλά είναι ενδιαφέρον νά δοῦμε πώς συνταιριάζουν τά δεδομένα με τίς ψυχολογικές τους παρατηρήσεις.

ε) Άλλες πηγές, αρκετά σημαντικές γιά τή συγκέντρωση ύλικού, είναι οί περιγραφές πού υπάρχουν:

- Στά διδακτικά βιβλία τής τεχνικής καί επαγγελματικής εκπαίδεῦσεως (θεωρητικές-πρακτικές).

- Στίς έγκυκλοπαίδειες.

- Στά οικονομικά καί επαγγελματικά περιοδικά κτλ.

ζ) Οί συνεντεύξεις με ειδικούς, οί διαλέξεις, ή παρακολούθηση συζητήσεων από τήν τηλεόραση ειδικά γιά πολύπλοκα επαγγέλματα.

4. 'Ο αναλυτής καί τά προσόντα του

Ό παρατηρητής θά πρέπει νά έχει αρκετή εξάσκηση γιά τήν εργασία αυτή. Γι' αυτό εκπαιδεύεται καί παίρνει τόν τίτλο τοῦ αναλυτή. Άτομο κατάλληλο γιά τήν εκπαίδευση αυτή είναι αυτό πού έχει ήδη ένα υπόβαθρο γνώσεων σχετικά με θέματα τεχνικά, οικο-

νομικά, ψυχολογικά κτλ., όπως είναι τὰ στελέχη τῆς βιομηχανίας (τεχνικά-διοικητικά), ὁ γιατρός ἐργασίας, ὁ ψυχολόγος βιομηχανίας, ὁ σύμβουλος ΕΠ κτλ.

Τὰ ἄτομα αὐτά γιὰ νὰ γίνουν καλοὶ ἀναλυτὲς θὰ πρέπει νὰ μὴν ἔχουν προκαταλήψεις (οὔτε νὰ εὐνοοῦν οὔτε νὰ ἀπορρίπτουν) ἐναντίον μερικῶν ἐπαγγελμάτων. Νὰ ἔχουν λίγο πολὺ οὐδέτερη στάση ἀπέναντί τους. Πρέπει νὰ ἀγαποῦν τὴν ἔρευνα καὶ τὴ λεπτομέρεια καὶ νὰ διαθέτουν τὸ χάρισμα τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς προσοχῆς. Νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ κάνουν καλὲς ἐπαφές. Χρειάζεται νὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ συλλαμβάνουν τὸ οὐσιώδες μιᾶς διαδικασίας καὶ νὰ τὸ περιγράψουν μὲ σαφήνεια. Νὰ μποροῦν νὰ κάνουν συσχετίσεις μεταξὺ τοῦ ἔργου καὶ τῶν ἀπαιτήσεών του. Γιατί ὁ ἀναλυτὴς ἀπὸ τίς παρατηρήσεις τῆς περιγραφῆς τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ τρόπου διεξαγωγῆς τῆς θὰ βγάλει ὁ ἴδιος τίς ἀπαιτήσεις (σωματικές, ψυχικές, διανοητικές) πού χρειάζονται γιὰ τὴν καλὴ ἄσκηση τοῦ ἐπαγγέλματος. Ἄλλο ἂν αὐτὲς θὰ πρέπει ἔπειτα νὰ τίς ἐπιβεβαιώσει καὶ μὲ συνομιλίες πού θὰ ἔχει μὲ ἄλλους εἰδικούς.

Ἀπὸ τίς συνθῆκες ἐργασίας καὶ ὁ ἴδιος ἀλλὰ καὶ ὁ γιατρός ἐργασίας θὰ βγάλουν τίς ἐνδείξεις καὶ ἀντενδείξεις τοῦ ἐπαγγέλματος (σωματικές, ψυχοδιανοητικές) καὶ τίς ἐνδεχόμενες ἐπαγγελματικές ἀσθένειες καὶ τοὺς κινδύνους ἀτυχημάτων.

Ἡ περιγραφή τῆς ἐργασίας πρέπει νὰ εἶναι τέτοια, ὥστε νὰ γίνεται κατανοητὴ καὶ ἀπὸ ἄτομα πού δὲν ξέρουν καθόλου τὸ ἐπάγγελμα. Τὸ θέμα εἶναι νὰ μπορέσει νὰ τοὺς δώσει μιὰ σαφὴ ἀλλὰ καὶ περιεκτικὴ εἰκόνα τῆς ὅλης δουλειᾶς.

5. Διαδικασία συγκεντρώσεως καὶ ἐπεξεργασίας ὁλικοῦ μὲ τὴ μέθοδο τῆς παρατηρήσεως

α) Γιὰ θέσεις ἐργασίας

1. Προκαταρκτικὸ στάδιο. Προτοῦ ξεκινήσει ὁ ἀναλυτὴς γιὰ τὸν τόπο ἐργασίας, καλὸ εἶναι νὰ ἔχει μιὰ γενικὴ εἰκόνα τῆς ὅλης παραγωγικῆς διαδικασίας (ἀπὸ τὴν πρώτη ὕλη ὡς τὸ ἔτοιμο προϊόν). Αὐτὴ μπορεῖ νὰ τὴν ἀποκτήσει:

- Ἀν διαβάσει τὰ πληροφοριακὰ ἔντυπα τῆς βιομηχανίας ἢ τοῦ ὀργανισμοῦ ἢ ὅποιαδήποτε ἄλλη σχετικὴ πληροφορία ἀπὸ οἰκονομικά περιοδικὰ κτλ.
- Ἀν ἕνας εἰδικὸς τὸν κατατοπίσει στὴν ὅλη παραγωγικὴ διαδικασία μὲ τὸ νὰ τὸν ξεναγήσει μέσα στὸ ἐργοστάσιο ἢ γενικὰ στὴν ἐπιχείρηση, ὥστε νὰ δεῖ ὅλες τίς φάσεις τῆς δουλειᾶς, γιὰ νὰ ἀποκτήσει μιὰ σωστὴ εἰκόνα τῶν ἐπιμέρους ἐργασιῶν. Αὐτὸ θὰ

τόν διευκολύνει νά συλλάβει τί γίνεται καί στό ειδικό πόστο πού προτίθεται νά μελετήσει συστηματικά.

2. Παρακολούθηση τῆς ἐργασίας καί συμπλήρωση τοῦ ἐρωτηματολογίου. Ὁ ἴδιος παρατηρεῖ καί σημειώνει. Ἐν χρειαστεῖ ἐπεξηγήσεις, ὑποβάλλει ἐρωτήσεις στούς ἐργαζομένους ἢ στούς προϊσταμένους τους.

3. Ἐπεξεργασία τῶν σημειώσεων του καί σύνταξη ἑνός προσωπικοῦ κειμένου.

4. Τό κείμενο αὐτό τό θέτει ὑπόψη τῶν ἀρμοδίων καί πεπειραμένων ειδικῶν γιά νά ἐπαληθεύσει τίς παρατηρήσεις του. Ἐν χρειαστεῖ, κάνει τροποποιήσεις ἢ συμπληρώσεις.

5. Σύνταξη τῆς ἐπαγγελματικῆς μονογραφίας στήν τελική μορφή της. Τό κείμενο εἶναι σύντομο ἀλλά περιεκτικό, χωρίς περιττές λέξεις ἢ φράσεις.

β) Γιά ὁλόκληρα ἐπαγγέλματα (ἐλευθέρια κυρίως)

Στά ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα ἡ ἐργασία εἶναι πολύπλοκη καί δέν ἔχει τήν ἐπαναληπτική μορφή καί τίς διαδοχικές φάσεις πού εἶναι ἀπό πρὶν καθορισμένες, ὅπως τό πόστο ἐργασίας. Γι' αὐτό καί ἡ ἐπιτόπια παρατήρηση δέν ἀρκεῖ. Ἐτσι τό βάρος πέφτει στή συζήτηση μέ τοὺς ἐπαγγελματίες (συνεντεύξεις).

Οἱ ἐρωτήσεις τῆς συνεντεύξεως πρέπει νά καθορίζονται ἀπό πρὶν. Καί ἐδῶ τό ἐρωτηματολόγιο εἶναι ἓνα καλό βοηθητικό μέσο.

Ἄντί νά γίνονται συνεντεύξεις, μποροῦν νά τυπωθοῦν ἐρωτηματολόγια καί νά ἀπευθυνθοῦν σέ γνωστοὺς ἐπαγγελματίες καί σέ ὁργανώσεις ἐργοδοτῶν ἢ ἐργαζομένων μέ τήν παράκληση νά συμπληρωθοῦν. Μετά θά πρέπει νά ἐπακολουθήσει καί μία προσωπική συνέντευξη μέ μερικοὺς ἀπὸ αὐτοὺς. Ἀπὸ τό πλοῦσιο αὐτό ὕλικό μποροῦν νά βγοῦν τά δεδομένα πού θέλουμε.

Με τὸν τρόπο αὐτό ἐργάστηκαν στή Γερμανία ἀπὸ τό 1927 ὡς τό 1936 γιά νά διαμορφώσουν τό γερμανικό ἐγχειρίδιο ἐπαγγελμάτων. Χρησιμοποίησαν περίπου 70.000 ἐρωτηματολόγια, 100 κατὰ μέσο ὄρο γιά κάθε ἐπάγγελμα μέ τίς ειδικότητές του. Τό σημαντικότερο ἦταν ὅτι μέ τὸν τρόπο αὐτό οἱ ἀπαντήσεις περιέχουν ἰδιαίτερα ἀκριβεῖς ἐκφράσεις πού ἀλλιῶς δέ θά μπορούσε νά τίς ξέρει ὁ ἀναλυτής. Καί αὐτό ἦταν πολὺ διευκολυντικό γιά τό ἔργο του.

— Ἐνας ἄλλος τρόπος εἶναι, ἀντὶ νά σταλεῖ ἐρωτηματολόγιο, νά ζητηθεῖ ἀπὸ τοὺς ἐπαγγελματίες νά κάνουν μόνοι τους μιά πλήρη καί ἐλεύθερη περιγραφή τῶν δραστηριοτήτων τους καί τῶν ἀπαιτήσεων πού κατὰ τὴ γνώμη τους ἔχει ἓνα ἐπάγγελμα γιά νά ἀσκηθεῖ σωστά.

Καθὼς βλέπουμε λοιπόν, τό ἔργο ἀνάλυση ἐργασίας, συγκέν-

τρωση ύλικου καί σύνταξη μονογραφίας απαιτεί κάποια ειδικευση αλλά καί χρόνο. Γι' αυτό στίς διάφορες χώρες έχουν αναλάβει τό έργο ειδικοί οργανισμοί πού ανήκουν στό ύπουργείο έργασίας ή παιδείας, όπως π.χ. στη Γαλλία είναι ο Oniser πού έκτός από τίς μονογραφίες ή τό περιοδικό Avenir για τήν πληροφόρηση τών επαγγελάτων έχει τυπώσει καί πολλές σειρές από διαφάνειες μέ διάφορα επαγγέλματα.

6. Σύνταξη μονογραφίας

Μορφή καί περιεχόμενο

Η επαγγελματική μονογραφία έχει διπλή χρήση:

1. Χρησιμεύει στό νά δώσουμε πληροφορίες στούς νέους καί στούς γονείς.

2. Χρησιμεύει στόν ίδιο τό σύμβουλο, γιατί από τίς απαιτήσεις πού περιγράφονται μέσα εκεί θά συντάξει τά αντίστοιχα τέστ μέ τά όποια θά ελέγχει, όταν χρειάζεται, άν όρισμένα πρόσωπα πληρούν αυτές τίς απαιτήσεις.

Γι' αυτό μπορούν νά συνταχθούν δύο μορφές μονογραφιών. Πολλές φορές όμως έχουμε έναν τύπο μονογραφιών καί για τά δύο ενδιαφερόμενα μέρη.

α) Μονογραφίες για τή διαφώτιση τών νέων.

Οί μονογραφίες αυτές μπορούν νά συνταχθούν μέ αφηγηματικό τρόπο. Είναι γραμμένες σέ απλή γλώσσα. Αποφεύγεται ή ειδική όρολογία όσο είναι δυνατόν.

β) Μονογραφίες για τούς συμβούλους ή μεικτού τύπου.

Η μορφή τής μονογραφίας αυτής είναι πιο στεγνή, πιο συστηματική καί μεθοδική, έχει μία όρισμένη κατάταξη τής ύλης καί κάνει χρήση ειδικής όρολογίας.

Περιλαμβάνει τά εξής μέρη:

1. Όνομασία επαγγέλματος –Κωδικός αριθμός– Όμερομηνία συντάξεως.

2. Φύση καί περιγραφή τής έργασίας (καμιά φορά δίδεται καί ένας όρισμός).

Περιγράφονται μέ ακρίβεια τά γενικά καί ειδικά έργα μέ φυσική αλληλουχία. Η περιγραφή πρέπει νά παρουσιάζει τήν πραγματικότητα. Αναφέρεται στό παρόν (σέ ένεστώτα συνήθως χρόνο). Επειδή ή περιγραφή πρέπει νά είναι αντικειμενική, μπορεί τελικά ή ύφή του κειμένου νά είναι λίγο «πεζή», λίγο «ξερή», αλλά παρ' όλα αυτά πρέπει νά περιλαμβάνει τήν «ουσία» του επαγγέλματος καί νά δίνει μία εικόνα ζωντανή καί καθαρή.

Η μονογραφία δέν εκφράζει αξιολογικές κρίσεις, θετικές ή αρνητικές. Περιορίζεται στην πιστότητα τών γεγονότων χωρίς αυτό νά

έμποδίζει τό συντάκτη νά τήν κάνει έλκυστική καί προσιτή στό πολύ κοινό. "Αν τό έπάγγελμα έχει πολλές ειδικότητες, μπορούμε νά άρχισουμε άπό τήν περιγραφή τοῦ συνολικοῦ έργου καί μετά νά προχωρήσουμε στις ειδικεύσεις.

Στή διαδοχή τών ειδικῶν έργων πρέπει πρώτα νά παρουσιάζονται τά «άπαραίτητα» έργα καί μετά νά αναφέρουμε τά συμπτωματικά, αὐτά πού έκτελεῖ ό εργαζόμενος άπό καιρό σέ καιρό.

3. Χρησιμοποιούμενα εργαλεία-όργανα-μηχανήματα.

4. Χρησιμοποιούμενος προσωπικός έξοπλισμός (φόρμες, προστατευτικές ένδυμασίες, γάντια, μπότες, ειδικά γυαλιά κτλ.).

5. Τρόποι έκτελέσεως τής εργασίας, κινήσεις χειρῶν κτλ.

6. Συνθήκες εργασίας:

— Φυσικές συνθήκες

— Κοινωνικές συνθήκες (άνθρώπινο περιβάλλον).

7. "Απαιτήσεις (σωματικές-ψυχοδιανοητικές).

8. "Επαγγελματικοί κίνδυνοι-Έπαγγελματικές ασθένειες.

9. Έκπαίδευση.

10. Πληροφορίες γενικοῦ περιεχομένου.

— "Αμοιβές.

— Συντάξεις-άσφάλεια.

— Προαγωγές.

— "Αγορά εργασίας.

7. "Υποδείγματα μονογράφων

1. Μηχανοτεχνίτης.

2. Τεχνολόγος μηχανολόγος μηχανικός.

3. Βιολόγος.

Οί μονογραφίες 1 καί 2 εἶναι περιγραφές τής ἴδιας ειδικότητας, αλλά σέ διαφορετικό επίπεδο, σύμφωνα μέ τίς βαθμίδες εκπαίδεῦσεως γι' αὐτή τήν ειδικότητα (παρεμβάλλεται ό εργοδηγός, γιά τόν όποιο δέ σās δίνεται ή σχετική μονογραφία, αλλά εἶναι κάτι μεταξύ τοῦ τεχνίτη μηχανοτεχνίτη καί τοῦ τεχνολόγου μηχανοτεχνίτη).

Μηχανοτεχνίτης — "Απόφοιτος κατώτερης τεχνικής σχολῆς· εἶναι έπάγγελμα βάσεως στό επίπεδο τοῦ τεχνίτη.

"Εργοδηγός — "Απόφοιτος μέσης τεχνικής σχολῆς· εἶναι έπάγγελμα στό επίπεδο τοῦ τεχνικοῦ.

Τεχνολόγος μηχανολόγος μηχανικός — "Απόφοιτος άνώτερης τεχνικής σχολῆς· εἶναι έπάγγελμα στό επίπεδο τοῦ τεχνολόγου.

"Ετσι βλέπουμε τήν εξέλιξη πού μπορεί νά έχει τό άτομο μέσα στην ἴδια ειδικότητα, ακολουθώντας τίς αντίστοιχες βαθμίδες εκπαίδεῦσεως. "Επίσης βλέπουμε τό άπλό ὕφος τής μονογραφίας επίπεδου βάσεως καί τό πío έκλαϊκευμένο ὕφος τής μονογραφίας τοῦ

τεχνολόγου μηχανοτεχνίτη. Οί δύο αυτές μονογραφίες απευθύνονται στο κοινό.

Ἡ τελευταία μονογραφία πού σᾶς παραθέτουμε εἶναι ἡ μονογραφία τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ βιολόγου, πού εἶναι γραμμένη γιά νά χρησιμοποιεῖται ἀπό τό σύμβουλο καί ὄχι ἀπό τό κοινό· γι' αὐτό εἶναι πιό «στεγνή», πιό μεθοδική καί κάνει χρήση εἰδικῆς ὀρολογίας. (Τίς τρεῖς αυτές μονογραφίες βλέπε στό Μέρος Ι τοῦ βιβλίου αὐτοῦ).

8. Ὑπηρεσίες περιοχῆς πληροφοριῶν γιά τά ἐπαγγέλματα

1. Οἱ ὑπηρεσίες ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ Ὅργανοιμοῦ Ἀπασχολήσεως Ἑργατικοῦ Δυναμικοῦ, πού λειτουργοῦν σέ 15 πόλεις τῆς χώρας μας (βλ. σχετικό πῖνακα).

2. Ἐπιθεωρήσεις ἐργασίας (γιά ἀποδοχές, συμβάσεις κτλ.).

3. Τά διάφορα ἐπαγγελματικά σωματεῖα.

4. Δανειστικές βιβλιοθήκες, ὅπου ὑπάρχουν ἔντυπα γιά ἐπαγγέλματα καί πληροφορίες γιά τήν ἀγορά ἐργασίας.

5. Οἱ ἐπιχειρήσεις, ὀργανισμοί καί ὑπηρεσίες πού ἀπασχολοῦν ἐργαζομένους διαφόρων εἰδικοτήτων.

Ὑπηρεσίες ΕΠ τοῦ ΟΑΕΔ

1. ΑΘΗΝΑ: Πρότυπο Κέντρο Ἑπαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ, ὁδός Σοφοκλέους 53, 4ος ὄροφος, τηλ. 3213216 καί 3212874.
2. ΠΕΙΡΑΙΑΣ: Τοπική Ὑπηρεσία, ὁδός Καθολικῆς Ἐκκλησίας 1, τηλ. 4172453.
3. ΘΕΣΣ/ΚΗ: Περιφερειακή Δ/ση Μακεδονίας, ὁδός Βαλαωρίτου 20, τηλ. 537021.
4. ΚΑΒΑΛΑ: Περιφερειακή Δ/ση Ἀνατ. Μακεδονίας καί Θράκης, ὁδός Κασσάνδρου 1, τηλ. 20410.
5. ΛΑΡΙΣΑ: Περιφερειακή Δ/ση Θεσσαλίας, ὁδός Βασ. Σοφίας 86, τηλ. 254194.
6. ΠΑΤΡΑ: Περιφερειακή Δ/ση Πελοποννήσου, ὁδός Κορίνθου καί Κανάρη 54, τηλ. 330800.
7. ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ: Περιφερειακή Δ/ση Κρήτης, πλάτεια Ἀγίας Αἰκατερίνης, τηλ. 222429.
8. ΛΑΜΙΑ: Ὑπηρεσία Νομοῦ Φθιώτιδος, ὁδός Ροζάκη Ἀγγελῆ καί Ἀμαλίας, τηλ. 22706.
9. ΒΟΛΟΣ: Ὑπηρεσία Νομοῦ Μαγνησίας, ὁδός Ἀντωνοπούλου 19, τηλ. 28845.
10. ΚΕΡΚΥΡΑ: Ὑπηρεσία Νομοῦ Κερκύρας, ὁδός Σταμ. Δεσύλα 15, τηλ. 29879.

11. ΜΥΤΙΛΗΝΗ: Ύπηρεσία Νομού Λέσβου, Δεξιός Λιμενοβρα-
χίων, τηλ. 28091.
12. ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ ΣΥΡΟΥ: Ύπηρεσία Νομού Κυκλάδων, όδός Ν.
Παπαδάμ 14, τηλ. 22443.
13. ΙΩΑΝΝΙΝΑ: Περιφερειακή Δ/νση Ήπείρου, όδός Γεωργ. Με-
λανίδη Δημάρχου 8, τηλ. 22161.
14. ΚΑΛΑΜΑΤΑ: Ύπηρεσία Νομού Καλαμάτας, όδός Μητροπέ-
τροβα 8, τηλ. 26787.
15. ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗ: Ύπηρεσία Νομού Έβρου, όδός Έλευθερίου
Βενιζέλου 8, τηλ. 26547.

6. ΠΟΙΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΑΝΟΙΓΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΑΝ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΑΚΟΥ
Συμβούλου Β' ΚΕΜΕ

1. Γενικά

Μιά χώρα πρέπει να διαμορφώνει το εκπαιδευτικό της σύστημα ανάλογα με την ιδιάζουσα μορφή της καθώς επίσης και με τη μορφή των χωρών με τις οποίες έχει ή πρόκειται να έχει (π.χ., στην περίπτωση μας, χώρες της Ε.Ο.Κ.) άμεση επαφή, χωρίς αυτό να εμποδίζει την εκπαίδευση να επιφέρει κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές μεταβολές. Το δικό μας εκπαιδευτικό σύστημα είναι, κατά τη γνώμη μου, σύμφωνο με τα πιο πάνω, γιατί σ' αυτό επικρατεί το πνεύμα ότι το σχολείο δεν μπορεί να εξυπηρετεί άοριστα τη «μόρφωση», αλλά πρέπει να διαμορφώνει ανθρώπους ικανούς να συντελέσουν στην ανάπτυξη της παραγωγής και στην εξέλιξη της κοινωνίας. Έπειδή στην ανάπτυξη της παραγωγής και στην εξέλιξη της κοινωνίας συντελούν όλ' α τα επαγγέλματα, τα οποία ασκούνται μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση, θα διασαφηνίσουμε εδώ τους δρόμους που ανοίγονται μετά από αυτή, αφού κατατάξουμε όλα τα επαγγέλματα σε όρισμένες κατηγορίες.

2. Κατάταξη επαγγελμάτων σε κατηγορίες με βάση τις σωματικές δεξιότητες και τις πνευματικές ικανότητες

Όλα τα επαγγέλματα δεν απαιτούν τον ίδιο βαθμό σωματικών δεξιοτήτων και πνευματικών ικανοτήτων. (Πνευματικές ικανότητες: ευφυΐα, μνήμη, φαντασία, κρίση, προσοχή κ.ά. – Σωματικές δεξιότητες: ή ευκινησία των χεριών, των ποδιών, του σώματος, ή σταθερότητα των κινήσεων, ή συνδυασμός κινήσεων χεριών, οφθαλμών, κ.ά.). Τα επαγγέλματα, τα οποία απαιτούν κυρίως σωματικές δεξιότητες και λιγότερο πνευματικές ικανότητες, διακρίνονται:

- α) σε επαγγέλματα ήμιδεξιοτήτων και
- β) σε επαγγέλματα δεξιοτήτων.

Τα επαγγέλματα, τα οποία απαιτούν κυρίως πνευματικές ικανότητες και λιγότερο σωματικές δεξιότητες, διακρίνονται:

- α) σε ήμιεπιστημονικά και
- β) σε επιστημονικά.

Υπάρχουν και επαγγέλματα τα οποία δεν απαιτούν ιδιαίτερες πνευματικές ικανότητες ούτε σωματικές δεξιότητες: αυτά χαρακτηρίζουν-

ται γενικά ως επαγγέλματα «χωρίς δεξιότητες».

Συνοπτικά: Μέ βάση τις σωματικές δεξιότητες και πνευματικές ικανότητες όλα τα επαγγέλματα κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες:

α) Χωρίς δεξιότητες

β) Ήμιδεξιότητες

γ) Δεξιότητων

δ) Ήμιεπιστημονικά

ε) Ήμιστημονικά

3. Δρόμοι που ανοίγονται μετά το Γυμνάσιο

Η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος ανταποκρίνεται στις κατηγορίες των επαγγελμάτων της αγοράς, αφού οι απόφοιτοι του γυμνασίου μπορούν να ακολουθήσουν τους εξής δρόμους:

1. Νά σταματήσουν την περαιτέρω εκπαίδευση και νά εξασκήσουν επάγγελμα που ανήκει στην κατηγορία των «επαγγελμάτων χωρίς δεξιότητες». Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα επαγγέλματα που δεν απαιτούν ειδική εκπαίδευση (βραχεία εμπειρία στο επάγγελμα κάνει το άτομο ικανό γι' αυτό). Οι απόφοιτοι γυμνασίου που δε θα συνεχίσουν σπουδές θα μπορούν να αποδίδουν και νά κινούνται άνετα στη σημερινή κοινωνία, αφού θα έχουν παρακολουθήσει έννέα χρόνια σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα εκπαίδευσης.

2. Νά συνεχίσουν τις σπουδές τους στις επαγγελματικές και τεχνικές σχολές. Οι επαγγελματικές και τεχνικές σχολές έχουν κύριο σκοπό την κατάρτιση των μαθητών σε επαγγέλματα ήμιδεξιότητων, χωρίς νά παραβλέπεται και η σχετική γενική μόρφωσή τους.

Η παράγρ. 1 του άρθρου 6 του Νόμου 576/1977 ορίζει: «Αί Τεχνικάί καί Ήπαγγελματικά Σχολαί επιδίδουν την ἐμπέδωσιν τῆς εἰς τό Γυμνάσιον κτηθείσης γενικῆς μορφώσεως, κυρίως δέ τήν ἀνάπτυξιν τῶν δεξιοτήτων καί γνώσεων τῶν μαθητῶν των, ὥστε νά δύνανται οὗτοι νά σταδιοδρομήσουν εἰς ὠρισμένην τεχνικήν ἢ ἐπαγγελματικήν ἐιδικότητα».

Στις επαγγελματικές και τεχνικές σχολές εγγράφονται χωρίς εξετάσεις οι απόφοιτοι του γυμνασίου (παρ. 3 του άρθρου 6 του Ν.576/77). Η διάρκεια φοίτησεως στις Ε.Τ.Σ. είναι 2 ως 4 εξάμηνα (παρ.2 του άρθρου 6 του Ν. 576/77).

Οι απόφοιτοι των επαγγελματικών και τεχνικών σχολών μπορούν νά συνεχίσουν τις σπουδές τους στα επαγγελματικά και τεχνικά λύκεια.

Η παράγρ. 4 του άρθρου 8 του Ν.576/77 ορίζει: «Απόφοιτοι Τεχνικῶν καί Ήπαγγελματικῶν Σχολῶν ἐγγράφονται, κατόπιν ἐξετάσεων, εἰς τό γ' ἐξάμηνον τῶν Τεχνικῶν καί Ήπαγγελματικῶν Λυκείων».

3. Νά συνεχίσουν τίς σπουδές τους στά επαγγελματικά καί τεχνικά λύκεια.

Τά επαγγελματικά καί τεχνικά λύκεια ἔχουν κύριο σκοπό νά καταρτίσουν τοὺς μαθητές σέ επαγγέλματα δεξιοτήτων, χωρίς νά παραβλέπεται ἡ γενική μόρφωσή τους.

Ἡ παράγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ Ν.576/77 ὀρίζει: «Τά Τεχνικά καί Ἑπαγγελματικά Λύκεια σκοπὸν ἔχουν νά προσφέρουν πλουσιωτέραν καί εὐρύτεραν τῆς γυμνασιακῆς γενικῆν μόρφωσιν, κυρίως δέ νά μεταδώσουν εἰς τοὺς μαθητάς τὰς ἀπαιτούμενας τεχνικὰς ἢ ἐπαγγελματικὰς γνώσεις καί νά ἀναπτύξουν τὰς δεξιότητάς αὐτῶν, ὥστε οὗτοι, μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν των, νά δύνανται νά ἀπασχοληθοῦν ἐπιτυχῶς εἰς ὀρισμένον τεχνικὸν ἢ ἐπαγγελματικὸν κλάδον».

Στά λύκεια τῆς Ε.Τ.Ε. ἐγγράφονται ἀπόφοιτοι γυμνασίου κατόπιν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων (παραγρ. 3 τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ Ν.576/77). Ἡ διάρκεια φοιτήσεως εἶναι ἑξί (6) ἐξάμηνα (παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ Ν.576/77).

Οἱ ἀπόφοιτοι τῶν ἐπαγγελματικῶν καί τεχνικῶν λυκείων μποροῦν νά συνεχίσουν τίς σπουδές τους στά ἀνώτατα καί ἀνώτερα ἐκπαιδευτικά ἰδρύματα.

Τὸ ἄρθρο 10 τοῦ Ν.576/77 ὀρίζει:

«Οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Τεχνικῶν καί Ἑπαγγελματικῶν Λυκείων δύνανται νά εἰσάγονται εἰς τὰς Ἀνωτέρας Τεχνικὰς καί Ἑπαγγελματικὰς Σχολάς, τὰς Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας, τὰς Ἀκαδημίας Σωματικῆς Ἀγωγῆς, τὰς Σχολὰς Οἰκιακῆς Οἰκονομίας, τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Καλῶν Τεχνῶν, ὡς καί εἰς τὰ Ἀνώτατα Ἑκπαιδευτικά Ἰδρύματα ἀντιστοίχου ἢ συναφοῦς ἐιδικότητος, ὑπὸ τὰς αὐτάς προϋποθέσεις εἰσαγωγῆς τῶν ἀποφοίτων τῶν Λυκείων τοῦ Ν.309/76 καί ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἔχουν ἀκολουθήσει ἐπιτυχῶς, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς φοιτήσεώς των ἐντὸς Λυκείου, τὰ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς ἐκάστην συγκεκριμένην Ἀνωτάτην Σχολὴν ἀπαιτούμενα πρόσθετα μαθήματα, ἅτινα ὀρίζονται διὰ Πρ. Διαταγμάτων, ἐκδιδομένων προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ Ἑθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων». Δηλαδή ἐκεῖνος πού θά ἀκολουθήσει τὸ ἐπαγγελματικὸ ἢ τεχνικὸ λύκειο μπορεῖ νά πάρει:

1) ἓνα πτυχίον τὸ ὁποῖον θά τοῦ ἐπιτρέπει:

- α) νά ἐργαστεῖ καί νά ζήσει ἀνετα καί ἀξιοπρεπῶς,
- β) νά νιώθει τὰ ἐπιτεύγματα τῆς τέχνης, τῆς τεχνικῆς καί τῆς ἐπιστήμης,
- γ) νά κατανοεῖ καί νά συμβάλλει στίς κοινωνικὰς ἀλλαγὰς καί
- δ) νά συνεχίσει σπουδὰς στά ἀνώτερα ἐκπαιδευτικά ἰδρύματα.

2) ἓνα ἐνδεικτικὸν τὸ ὁποῖον θά τοῦ δίνει τὴ δυνατότητα νά συνεχίσει σπουδὰς στά ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἰδρύματα.

4. Νά συνεχίσουν τίς σπουδές τους στό λύκειο γενικής μέσης ἐκπαιδευσεως, τό όποίο έχει κύριο σκοπό νά προετοιμάσει τούς μαθητές γιά σπουδές στά ανώτατα καί ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα (παράγρ. 1 του άρθρου 29 του Ν.309/76).

Σημείωση:

Τά ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, στά όποία εισέρχονται απόφοιτοι τών λυκείων, έχουν σκοπό νά καταρτίσουν τούς σπουδαστές στά επαγγέλματα τής κατηγορίας τών «ήμειπιστημονικών επαγγελμάτων». Η διάρκεια φοιτήσεως είναι 4-6 εξάμηνα.

Οί πτυχιούχοι τών ανώτερων επαγγελματικών καί τεχνικών σχολών μπορούν νά συνεχίσουν σπουδές σέ ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (παράγρ. 2 του άρθρου 51 του Ν.576/77).

Τά Α.Ε.Ι., στά όποία εισέρχονται απόφοιτοι τών λυκείων ή τών ανώτερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, έχουν σκοπό νά καταρτίσουν τούς σπουδαστές στά επαγγέλματα τής κατηγορίας τών «έπιστημονικών επαγγελμάτων».

Συνοπτικά, ό απόφοιτος γυμνασίου μπορεί:

1. Νά μή συνεχίσει τίς σπουδές του, όποτε θά ακολουθήσει επάγγελμα τό όποίο θά ανήκει στην κατηγορία τών επαγγελμάτων «χωρίς δεξιότητες».

2. Νά συνεχίσει τίς σπουδές του σέ τεχνική ή επαγγελματική σχολή, στην όποία θά έγγραφεί χωρίς εξετάσεις, θά φοιτήσει ένα ως δύο χρόνια καί θά ακολουθήσει, μετά την αποφοίτησή του, επάγγελμα τό όποίο θά ανήκει στην κατηγορία «τών επαγγελμάτων ήμideξιότητων».

3. Νά συνεχίσει τίς σπουδές του σέ τεχνικό ή επαγγελματικό λύκειο, στό όποίο θά έγγραφεί κατόπιν εξετάσεων, θά φοιτήσει τρία χρόνια καί θά ακολουθήσει, μετά την αποφοίτησή του, επάγγελμα τό όποίο θά ανήκει στην κατηγορία τών «επαγγελμάτων δεξιότητων».

4. Νά συνεχίσει τίς σπουδές του σέ λύκειο τής γενικής εκπαιδευσεως, στό όποίο θά έγγραφεί κατόπιν εξετάσεων, θά φοιτήσει τρία χρόνια καί θά μπορεί νά συνεχίσει, μετά την αποφοίτησή του, σπουδές στά ανώτερα καί ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή νά ακολουθήσει επάγγελμα τό όποίο δέν απαιτεί ειδική εκπαίδευση.

5. Νά έγγραφεί σέ τεχνική ή επαγγελματική σχολή χωρίς εξετάσεις καί, αφού αποφοιτήσει, νά έγγραφεί κατόπιν εξετάσεων στό Β' έτος τεχνικού ή επαγγελματικού λυκείου.

6. Νά έγγραφεί σέ τεχνικό ή επαγγελματικό λύκειο κατόπιν εξετάσεων καί, αφού αποφοιτήσει, νά συνεχίσει σπουδές σέ ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα καί άν, συγχρόνως μέ τά μαθήματα τής

ειδικότητάς του, παρακολουθήσει και πρόσθετα μαθήματα, να συνεχίσει σπουδές στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Από όλα όσα αναφέρθηκαν προκύπτει το συμπέρασμα ότι το εκπαιδευτικό μας σύστημα είναι αρκετά καλό και πολύ δημοκρατικό.

Οί εισαγωγικές εξετάσεις στα λύκεια δεν είναι, κατά τη γνώμη μου, μεγάλο μειονέκτημα του συστήματος, γιατί πρέπει να γίνεται κάποια έκλογή - επιλογή προς όφελεια των μαθητών και του κοινωνικού συνόλου και μάλιστα μέχρι που να εφαρμοστεί με πληρότητα ο ΣΕΠ στο γυμνάσιο. (Επιλογή γίνεται σ' όλα τα κράτη ανεξάρτητα από τα κοινωνικά τους συστήματα).

Αλλωστε αυτή η έκλογή-επιλογή δεν είναι αποφασιστική, αφού υπάρχει δυνατότητα συνεχίσεως σπουδών και από τις σχολές και τα λύκεια της Ε.Τ.Ε. καθώς και από τις ανώτερες τεχνικές και επαγγελματικές σχολές.

Είμαι βέβαιος ότι το σημερινό μας εκπαιδευτικό σύστημα θα βοηθήσει στην ολοκληρωτική ανάπτυξη της χώρας, αν εμείς οι εκπαιδευτικοί, ο καθένας από το πόστο του, πιστέψουμε ότι πρέπει να δημιουργήσουμε έναν άνθρωπο που να μπορεί:

- α) να προσαρμόζεται στα νέα τεχνικά και κοινωνικά δεδομένα, και
- β) να συμβάλλει στην επιστημονικοτεχνολογική και κοινωνική εξέλιξη.

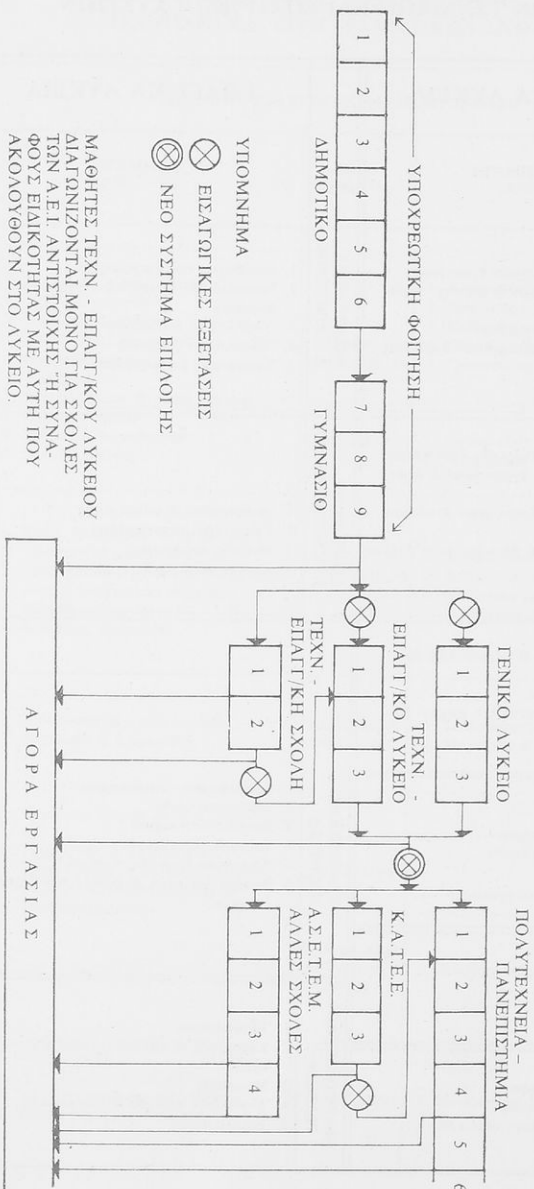
ΠΙΝΑΚΑΣ
ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ
ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ			
ΤΜΗΜΑΤΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟ	1. Μηχανών έσωτερ. καύσεως 2. Έργαλειομηχανών 3. Ψυκτικών έγκατ/σεων 4. Υδραυλικών έγκατ/σεων 5. Μηχανών ατ/του 6. Άμαξωμάτων 7. Συγκολλήσεων & μεταλ. κατασκ. 8. Εφαρμοστηρίου 9. Μηχανών αεροσκαφών 10. Μεταλλουργίας	ΚΟΠΤΙΚΗΣ ΡΑΠΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΚΥΡΙΚΩΝ	1. Κοπτικής - ραπτικής γυν. άμφιέσεως 2. Κοπτικής - ραπτικής έτοιμων ένδυμ. 3. Κοπτικής - ραπτικής ύποκαμίσων 4. Οικοκυρικών 5. Γουνοποιίας
		ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙ- ΑΣ	1. Κεραμικής - άγγειοπλαστικής 2. Άθυρμάτων
ΗΛΕΚΤΡΟ- ΛΟΓΙΚΟ	1. Έσωτ. ηλεκτρικών έγκατ/σεων 2. Ήλεκτρικού μέρους ατ/του 3. Ήλεκτρικών μηχανών & ηλεκτρικού μέρους άνυψωτικών μηχ/των 4. Ήλεκτρ. οικιακών & βιομηχ. συσκευών	ΥΠΑΛΛ. ΓΡΑΦ. & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤ/ΣΕΩΝ	1. Έμπορουπαλλήλων 2. Βιβλιοθηκariών & ύπαλλ. βιβλιοπωλ. 3. Χειριστών διατρητικών μηχανών & τηλετυπικών συσκευών
ΗΛΕΚΤΡΟ- ΝΙΚΟ	1. Ραδιοφωνικών - τηλεοπτικών συσκευών & έγκατ/σεων	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓ/ΣΕΩΝ	1. Σερβιτόρων & θαλαμηπόλων 2. Μαγείρων & ζαχαροπλαστών
ΔΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	1. Έργασιόν όπλ. & μη όπλ. σκυροδέμα- τος 2. Τοιχοποιιών & έπιχρισμάτων 3. Έπικαλύψεων & μαρμαρ. έργασιόν 4. Ξυλουργ. έργασιόν οίκοδομών 5. Έλαιοχρωματιστών	ΑΡΓΥΡΟΧΡΥ- ΣΟΧΟΪΑΣ	1. ΆργυροχρυσοχοΪας
		ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΔΕΡΜΑΤΟΣ	1. Έπεξεργ. προϊόντων δέρματος
	1. Τυροκομίας - γαλακτοκομίας 2. Ζωοτεχνικής 3. Άνθοκομίας - κηπουρικής 4. Μηχανοποιημένης καλλιέργειας 5. Κρέατος & άλλαντοποιίας	ΚΟΜΜΩΤΙΚΗΣ	1. Κομμώσεων & βαφής μαλλιών

ΠΙΝΑΚΑΣ
ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓ/ΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΤΕΧΝΙΚΑ ΛΥΚΕΙΑ		ΕΠΑΓΓ/ΚΑ ΛΥΚΕΙΑ	
ΤΟ-ΜΕΙΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ	ΤΟ-ΜΕΙΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ
ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΣ	1. Θερμικών & ψυκτικών έγκατ/σεων 2. Βιομηχ. έγκατ/σεων & βιομηχ. παραγωγής 3. Μηχανολογικού σχεδίου 4. Ώρολογιοποιίας & όργάνων ακριβείας	ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ	1. Ξενοδοχειακών επιχειρήσεων 2. Ναυτιλιακών επιχειρ. & επιχειρ. μεταφορών 3. Ύπαλλήλων λογιστηρίου 4. Ύπαλλήλων γραφείου 5. Εμπορικών επιχειρήσεων
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΙΚΟΣ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ	1. Έσωτερικών ηλεκτρικών έγκατ/σεων 2. Βιομηχ. ηλεκτρ. έγκατ/σεων & έξωτ. δικτύων 3. Ηλεκτρονικών έγκατ/σεων & αυτοματισμού 4. Ηλεκτρολ/κού & ηλεκτρονικού σχεδίου	ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ & ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ	1. Άνθοκομίας & κηπουρικής 2. Γεωργικών μηχανημάτων 3. Φυτικής παραγωγής 4. Ζωικής παραγωγής
ΔΟΜΙΚΟΣ	1. Συγκοινωνιακών & υδραυλικών έργων 2. Κτιριακών έργων 3. Σχεδιάσεως έργων πολιτ. μηχαν. & αρχιτεκτόνων	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ	
ΧΗΜΙΚΟΣ & ΜΕΤΑΛΛ/ΓΙΚΟΣ	1. Χημικών εργαστηρίων 2. Χημικών βιομηχανιών 3. Μεταλλείων		1. Βρεφοκόμων - παιδοκόμων 2. Όδοντοτεχνικής 3. Βοηθών νοσοκόμων 4. Ίατρικών επισκεπτών 5. Χειριστών ιατρικών συσκευών 6. Βοηθών ιατρικών & βιολογικών εργαστηρίων
ΥΦΑΝΤΙΚΗΣ	1. Κλωστικής 2. Ύφαντικής 3. Βαφικής 4. Πλεκτικής		
ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	1. Έμποροπλοιάρχων 2. Ραδιοηλεγραφητών 3. Μηχανικών έμπορ. ναυτικού	ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	1. Έκτυπώσεων 2. Κεραμικής & καλλιτεχν. επεξεργασίας ύαλου 3. Μουσικής 4. Έλευθέρου σχεδίου & ζωγραφικής 5. Επιλοποιίας

Η ΝΕΑ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

7. ΤΑ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΑ ΣΦΑΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Π. ΚΑΤΣΑΔΩΡΟΥ

Συμβούλου Ήπαγγελματικού Προσανατολισμού του ΟΑΕΔ

Η εξέταση αὐτοῦ τοῦ θέματος ἀπὸ τίς ἀρνητικές του πλευρές, δηλαδή ἡ ἐπισήμανση τοῦ τί δέ γίνεται σωστα σ' αὐτό τὸν τομέα, θὰ συμβάλει, νομίζουμε, νὰ βρεθοῦν οἱ λύσεις καὶ οἱ σωστοὶ πρακτικοὶ τρόποι μὲ τοὺς ὁποίους θὰ βοηθηθοῦν οἱ νέοι μας νὰ ἀποφύγουν τὰ σφάλματα καὶ νὰ καλύψουν τίς παραλείψεις, γιὰ τίς ὁποῖες – πρέπει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ τὸ τονίσουμε αὐτό – ἐκείνοι πὺ εὐθύνονται λιγότερο καὶ πληρώνουν περισσότερο εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ νέοι.

Τὰ σφάλματα αὐτὰ καὶ οἱ παραλείψεις εἶναι σέ γενικές γραμμές γνωστὰ καὶ παραδεκτὰ ἀπὸ ὅλους ἐκείνους πὺ ἔχουν ἔλθει σέ μιά διαρκὴ ζωντανὴ ἐπαφὴ μὲ τὰ παιδιά καὶ τὰ προβλήματά τους. Ἐδῶ θὰ ἐπιχειρηθεῖ νὰ γίνεῖ μιά συνῶψη, μιά εξέταση καὶ ἱεράρχηση κατὰ σειρά γενικότητας καὶ σπουδαιότητας καὶ, ὅσο τουλάχιστον μᾶς ἐπιτρέψει ὁ χρόνος, μιά συζήτηση πάνω στοῦ θέμα μας.

Ἡ ἀπόφαση γιὰ τὴν ἐκλογὴ ἐπαγγέλματος καὶ σπουδῶν εἶναι ἡ σοβαρότερη ἀπὸ τίς «ἀναπόφευκτες καὶ ἀναμενόμενες» ἀποφάσεις στὴ ζωὴ τοῦ ἀτόμου. Ἄν αὐτὸ εἶναι μιά γενικὴ ἀρχή, στὴ χώρα μας ἰσχύει ἀκόμα περισσότερο καὶ τοῦτο, γιὰτί οἱ κοινωνικὲς ὁμάδες δὲν ἔχουν – ἀκόμα τουλάχιστον – συγχωνευθεῖ σέ μεγάλες ἀνώνυμες μάζες καὶ τὸ ἐπάγγελμα δὲν ἔχει διαχωριστεῖ ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ τοῦ ἀτόμου. Ἀντίθετα τὸ ἐπάγγελμα συνοδεύει τὸ ἄτομο ἔξω ἀπὸ τὸ χῶρο καὶ τὸ χρόνο τῆς δουλειᾶς καὶ ἀσκεῖ μιά καταλυτικὴ ἐπίδραση σέ ὅλες τίς ἐσωτερικὲς διεργασίες καὶ τίς ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις του. Ἡ σχέση ἀτόμου – ἐπαγγέλματος δὲν εἶναι μόνο οἰκονομικὴ (βιοποριστικὴ) ἀλλὰ καὶ κοινωνικὴ (θέση καὶ καταξίωση στὴν ὁμάδα) καὶ ψυχολογικὴ (μετουσίωση τῆς ὁρμῆς γιὰ ἀσχολία μὲ δημιουργικὸ ἀποτέλεσμα).

Στὴν οὐσία λοιπὸν ἡ ἐκλογὴ ἐπαγγέλματος καὶ σπουδῶν εἶναι ἐκλογὴ τρόπου ζωῆς· γι' αὐτὸ καὶ πολὺ εὐστοχα καὶ φιλοσοφημένα ρωτᾶμε τὰ παιδιά «τί θὰ γίνεις ὅταν μεγαλώσεις;» καὶ ὄχι «τί δουλεῖς θὰ κάνεις;». Αὐτὸ τὰ λέει ὅλα.

Ἡ σοβαρότητα ὅμως τοῦ προβλήματος δὲν περιορίζεται βέβαια στοῦ ἄτομο μόνο, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται ἄμεσα στὴν οἰκονομία τῆς χώρας καὶ γενικότερα στὴν ποιοτικὴ σύνθεση τῆς κοινωνίας. Πότε μιά χώρα θεωρεῖται ἀναπτυγμένη; Ποιὰ εἶναι τὰ κριτήρια γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ βαθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας μῆς χώρας;

Υπάρχουν πολλές πλευρές του θέματος αυτού. Τό κατά κεφαλήν εισόδημα, τό ποσοστό τών εργαζομένων στό δευτερογενή ή τριτογενή τομέα παραγωγής, τό ποσοστό τών αναλαβητών ή αὐτῶν πού ἔχουν ἀκολουθήσει σπουδές, οἱ πλουτοπαραγωγικές πηγές, τό ἴσοζυγιο τών ἐξωτερικῶν πληρωμῶν κτλ. Μιά ὁμως ἀπό τίς ἐπικρατεστερες ἀπόψεις εἶναι ἡ ποιότητα τών εργαζομένων, δηλαδή ἡ καλή κατανομή τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ὁ σωστός προσανατολισμός του καί ἡ ὑψηλή ἐπαγγελματική κατάρτιση σέ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀπασχολήσεως. Οἱ προϋποθέσεις αὐτές βρίσκονται σέ στενή ἀλληλεξάρτηση μεταξύ τους.

Ἐρωτᾶται λοιπόν: αὐτό τό τεράστιο πρόβλημα γιά τό ἄτομο, γιά τήν οἰκονομία τῆς χώρας, ἀκόμα καί γιά τήν ὁμαλή κοινωνική συμβίωση ἀντιμετωπίζεται μέ τήν ἀνάλογη σοβαρότητα καί ὑπευθυνότητα ἀπό τοὺς νέους μας; Πῶς μπορούμε τίς ποικίλες παραλείψεις καί τά πολλά σφάλματα πού γίνονται στήν ἀντιμετώπιση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος νά τά συνοψίσουμε, νά τά ἀναγάγουμε σέ μεγάλες κατηγορίες μέ τό σκοπό νά καταπολεμηθοῦν εὐκολότερα, γενικότερα, ριζικότερα;

1. Ἡ μὴ ἔγκαιρη ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος

Ἄν τεθεῖ σέ παιδιά ἡλικίας 11-13 χρονῶν (μαθητές τῆς Α' καί Β' τάξεως τοῦ γυμνασίου) τό ἐρώτημα: «Ἐχετε σκεφθεῖ σοβαρά γιά τό ἐπάγγελμα πού θά ἀκολουθήσετε;», ἓνα πολύ μικρό ποσοστό μόνο θά ἀπαντήσει θετικά. Ἄν κατόπιν, σέ μία ἀτομική συνέντευξη αὐτῶν πού ἀπάντησαν θετικά, προσπαθήσουμε νά ἐξιχνιάσουμε τό «βαθμό σοβαρότητας», τότε θά δοῦμε ὅτι τό ποσοστό αὐτό εἶναι ἐλάχιστο. Τά περισσότερα παιδιά, σάν «σοβαρή σκέψη» ἐννοοῦν τήν ὄνειροπόληση τύπου διαστημανθρώπου, ποδοσφαιριστῆ, ἡθοποιοῦ κτλ. Οἱ συνηθισμένες ἀντιδράσεις σ' ἓνα τέτοιο ἐρώτημα εἶναι συστολή, τυχαῖες ἀπαντήσεις, ξάφνιασμα ἢ ὀδύνη ἀπὸ ἄλλο, πού εὐκολα μεταωράζονται σέ μία γενική ἀπορία: «Μά ἀπό τώρα;»

Αὐτή ἡ ἀντίληψη, ὅτι εἶναι νωρίς ἀκόμα γιά τέτοιο προβληματισμό, δέν ἐπικρατεῖ μόνο στά παιδιά ἀλλά καί στοὺς γονεῖς καί συνεχίζεται καί ὅταν ἀκόμα –στήν οὐσία– εἶναι πολύ ἄργα.

Αὐτή ἡ ἀντίληψη ξεκινάει κυρίως ἀπό τίς ἐξῆς σκέψεις:

- α) Τό παιδί εἶναι μικρό γιά νά μπεῖ σέ τέτοιες βασανιστικές σκέψεις. Κινδυνεύει νά ὀριμάσει πρόωρα, νά χάσει τήν παιδικότητά του.
- β) Τό παιδί πρέπει νά ἐξαντλήσει τίς σπουδές του καί μόνο ὅταν τελειώσῃ ἢ ἀναγκαστεῖ νά τίς διακόψῃ (ἀπό οἰκονομική ἀδυναμία, ἀπό ἀπορρίψεις στὶς ἐπιδόσεις του κτλ.), θά σκεφθεῖ γιά τήν ἐκλογή ἐπαγγέλματος.

- γ) Τό πρόβλημα τῆς ἐκλογῆς ἀφορᾷ περισσότερο τοὺς γονεῖς καί συχνά ὑπάρχει μιά προκαθορισμένη ἀπόφασή τους γιὰ τὸ παιδί.
- δ) Ἡ ἀπόφαση γιὰ τὴν ἐκλογὴ συνίσταται σέ μιά στατική στάθμιση τῶν παραγόντων, εἶναι δηλαδή ζήτημα λίγου χρόνου ἢ καί μιᾶς μόνο στιγμῆς.

Ἀπὸ αὐτὴ τὴ γενικὴ ἀντίληψη ξεκινάει μιά σωρεία σφαλμάτων πού καταλήγουν σέ μιά βεβαιωμένη καί τυχαία ἐκλογὴ ἐπαγγέλματος καί σπουδῶν ἢ σέ μιά ἀπόφαση πού ἔχει ἐπιβληθεῖ στὸ παιδί ἀπὸ τὸ περιβάλλον του. Πολλές φορές μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι αὐτὸ γίνεται καί «ἐκ τοῦ πονηροῦ», μὲ σκοπὸ δηλαδή νά πιεσθεῖ τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χρόνο, γιὰ νά ὑποστεῖ εὐκολότερα τὴν ἐπίδραση μιᾶς προειλημμένης ἀποφάσεως τοῦ γονιοῦ.

Μιά τέτοια ὅμως ἀντίληψη ἀγνοεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ σωστὴ ἀπόφαση γιὰ τὴν ἐκλογὴ ἐπαγγέλματος καί σπουδῶν προϋποθέτει μιά προετοιμασία πού συνίσταται στὴν ὅσο γίνεται πληρέστερη γνώση τοῦ κόσμου τῶν ἐπαγγελμάτων, τῶν εἰδῶν καί τῶν βαθμίδων ἐκπαιδεύσεως, σέ μιά ἀντικειμενικὴ ἀναμέτρηση τοῦ ὅλου δυναμικοῦ τοῦ αὐτοῦ καί τέλος σέ μιά ἀντιπαράθεση καί ἕνα συσχετισμὸ τῶν βασικῶν αὐτῶν παραγόντων.

Εἶναι λοιπὸν ἡ ἐκλογὴ ἐπαγγέλματος μιά συνεχῆ διαδικασία, μακρόχρονη, δυναμικὴ καί προσωπικὴ καί ὄχι στιγμιαία καί αὐτοματοποιημένη. Ἐδῶ θὰ ἐπέμβει μὲ τρόπο θετικὸ ὁ γονιός, ὁ ἐκπαιδευτικὸς, ὁ σύμβουλος, ὅλοι οἱ παράγοντες πού θὰ τοῦ δώσουν τὰ ἀπαραίτητα βοηθήματα. Ἡ τελικὴ ὅμως ἀπόφαση ἀφορᾷ τὸ ἴδιο τὸ ἄτομο. Ἡ ὑποχρέωση καί ἡ εὐθὺνὴ τῆς ἀποφάσεως βαρύνει αὐτὸ τὸ ἴδιο.

Μιά ἀντίθετη ἄλλωστε ἀντίληψη ἐμποδίζει καί τὴν ὁμαλὴ ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητος τοῦ παιδιοῦ. Ὁ σοβαρὸς προβληματισμὸς ἢ, ἂν θέλετε, ἡ προετοιμασία τὸ βοηθεῖ σέ μιά ὁμαλὴ καί φυσιολογικὴ ὀρίμανση τῆς προσωπικότητάς του. Τὸ παιδί θὰ ἔχει στόχους ζωῆς πού τὸ ἴδιο θὰ ἔχει ἐπιλέξει. Αὐτοὶ οἱ στόχοι (συγκεκριμένη κατηγορία ἐπαγγελμάτων - σπουδῶν) θὰ ἀποτελοῦν καί ἕνα ἔρμα ἢ ἕνα φάρω γιὰ νά διανύσει ὁ νέος μὲ λιγότερους κλυδωνισμοὺς τὸ πέλαγος τῆς προεφηβικῆς ἡλικίας.

2. Ἀγνοία καί προκαταλήψεις γύρω ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν ἐπαγγελμάτων καί τῶν σπουδῶν

Ἄν θεθεῖ στὰ παιδιά τὸ ἐρώτημα: «τί γνωρίζετε γιὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατέρα σας;» (τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἔχει γίνει ἐπανειλημμένα σέ παιδιά γυμνασίων τῆς Κρήτης), θὰ διαπιστώσουμε εὐκολὰ πόσο περιορισμένες γνώσεις ἔχουν γιὰ τὸ πῶς οἰκεῖο τους, τὸ πῶς πλησιέστερο σ' αὐτὰ ἐπάγγελμα. Αὐτὸ ἰσχύει πολὺ περισσότερο γιὰ τὸν

κόσμο των επαγγελματιών και των ευκαιριών εκπαίδευσεως και σπουδών, πού τελευταία έχει γίνει τόσο πολύπλοκος σέ σημείο, πού υπάρχουν σοβαρές δυσκολίες και από τους ειδικούς ακόμη στην κατάταξη και κωδικοποίησή του. Θά αναφέρουμε ἐδῶ ὅτι ἔχουν καταγραφῆ 1650 κύρια ἐπαγγέλματα καί 20.000 ειδικότητες καί ἐξειδικεύσεις. Ἐπίσης ἕνας λαβύρινθος εκπαιδευτικῶν μονάδων πού ἀρχίζει ἀπό τήν ἐκπαίδευση πού παρέχεται ἀπό τοὺς διάφορους δημόσιους φορεῖς ὡς τίς ιδιωτικές σχολές ταχύρρυθμης ἐκπαίδευσεως καί ἐπιμορφώσεως. Ἡ τάση τῆς διογκώσεως καί πολυπτυχώσεως τοῦ κόσμου αὐτοῦ ξεκινάει ἀπό τίς σύγχρονες οἰκονομικές ἀνάγκες γιά ἐξειδίκευση καί ἐπαγγελματική κατάρτιση. Εἶναι εὐνόητο πόσο οἱ ἀνάγκες αὐτές θά γίνουν ἐπιτακτικότερες μέ τήν εἰσοδό μας στήν Κοινὴ Ἀγορά. Αὐτός ὁ κόσμος τῶν επαγγελματιῶν καί σπουδῶν ὑφίσταται ραγδαῖες δυναμικές ἀλλοιώσεις καί ἀνακατατάξεις τόσο στή σύνθεσή του (δηλαδή καινούρια ἐπαγγέλματα, ἄλλα πού ἐξαφανίζονται ἢ πού διαχωρίζονται κτλ.) καί στή δομὴ τῶν επαγγελματιῶν (νέες μέθοδοι ἐργασίας, τεχνολογικὴ ἐξέλιξη, νομοθεσία) καί στή θέση τους στήν ἀγορὰ ἐργασίας (προσφορά καί ζήτηση).

Μέσα σ' αὐτὸ τὸν πολύπλοκο, τὸ συνεχῶς μεταβαλλόμενο κόσμο τῶν επαγγελματιῶν καί τῶν ευκαιριῶν ἐκπαίδευσεως τὸ παιδί παραμένει σχεδόν ἀπληροφόρητο, χωρὶς ἕναν ὑπεύθυνο ξεναγὸ, καί ἀρκεῖται νά γνωρίσει μόνο ἕνα μικρὸ κύκλο επαγγελματιῶν μέσα ἀπὸ τὸν ὁποῖο θά κάνει τήν ἐκλογή του. Τὸ σφάλμα ὅμως δέν περιορίζεται ἐδῶ.

Ἡ ἐπαφή τοῦ παιδιοῦ μέ τὸν περιορισμένο αὐτὸ κύκλο τῶν επαγγελματιῶν εἶναι ἐλλιπὴς καί ἐσφαλμένη, μέ συνέπεια τὸ παιδί νά πέφτει στήν παγίδα μιᾶς παραδοσιακῆς καί προκατειλημμένης ἱεραρχήσεως τῶν επαγγελματιῶν καί τῶν σπουδῶν, πού βασίζεται μόνο στὶς ἀντιλήψεις ὅτι αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα εἶναι σπουδαῖο, αὐτὸ εἶναι μέτριο, αὐτὸ εἶναι κακό, ἀνάλογα μέ τὸ βαθμὸ τῆς κοινωνικῆς ἀποδοχῆς. Εἶναι ἴσως περιττὸ νά ποῦμε ὅτι αὐτές οἱ ἀντιλήψεις ἀλλάζουν συχνά ριζικά, ὅταν τὸ παιδί μπορέσει νά πάρει μιὰ ὑπεύθυνη καί πλήρη εἰκόνα τοῦ συγκεκριμένου επαγγέλματος.

3. Ἀντιστροφή στὴ σχέση «ἐπάγγελμα - σπουδές»

Ὅταν τὸ παιδί σκέπτεται γιά τὸ μέλλον του γενικά, τὸ συσχετίζει ἀμέσως μέ τίς σπουδές, «τί θά σπουδάσω», καί ὄχι μέ τὸ ἐπάγγελμα. Οἱ σκέψεις «νά μορφωθῶ», «νά πάρω δίπλωμα» ἔχουν συχνά ἐπισημανθεῖ ἀκόμη καί σέ ὑποψήφιους γιά σχολές ταχύρρυθμης (45 ἡμερῶν) ἐκπαίδευσεως σεβιτόρων. Ἐτσι δίνεται ἡ ἐντύπωση ὅτι οἱ σπουδές ἀποτελοῦν αὐτοσκοπὸ καί ἰσόβια ἀπασχόληση.

Εἶναι πολὺ μεγαλύτερος ἀπ' ὅσο πιστεύεται ὁ ἀριθμὸς τῶν νέων

πού μόνο στή μέση ή καί στο τέλος τῶν σπουδῶν τους ἔρχονται σέ μιά «κατά πρόσωπο» συνάντηση μέ τό ἐπάγγελμα στο ὁποῖο ἀναγκαστικά τούς ὀδήγησαν οἱ σπουδές. Οἱ ἐκπληξεις ἀπό μιά τέτοια ἐπαφή πολλές φορές εἶναι δυσάρεστες. Οἱ φράσεις «κανεῖς δέ μοῦ εἶπε τί ἀκριβῶς θά ἔκανα σ' αὐτό τό ἐπάγγελμα», «δὲ μοῦ ταίριαζε αὐτό τό ἐπάγγελμα, τώρα τό βλέπω», «μά αὐτό τό ἐπάγγελμα εἶναι κορεσμένο» εἶναι συνηθισμένες. Ἐνα μικρό μόνο ποσοστό αὐτῶν τῶν νέων βρίσκει τό κουράγιο νά ἀναπροσανατολιστεῖ – πράγμα πολὺ δύσκολο – καί νά ἀκολουθήσει ἕνα ἄλλο ἐπάγγελμα, ξένο πρὸς τίς σπουδές του. Ἐνα ἄλλο ποσοστό παίρνει μιά πρόσθετη ἐπιμόρφωση γιὰ νά ἀσκήσει ἕνα ἐπάγγελμα παρεμφερές μέ τίς σπουδές του, πού ὅμως παρουσιάζει περισσότερη εὐκολία στήν εἰσοδὸ του.

Τό μεγαλύτερο ποσοστό σύρεται στο ἐπάγγελμα «βουβά, ἄβουλα, μοιραῖα», ἀποπροσωποποιεῖται, χωνεύεται καί χάνεται σέ μιά ρουτίνα πού τὰ πλαίσιά της εἶναι τό παράπονο καί ἡ μεμφιμοιρία, ἡ κακὴ κοινωνικὴ προσαρμογὴ, ἡ χαμηλὴ παραγωγικότητα καί, συνεπῶς, οἱ χαμηλές ἀποδοχές, ὁ κορεσμός, ἡ ὑποαπασχόληση, μέ εὐρύτερες συνέπειες τὴν ὑποανάπτυξη καί τίς κοινωνικὲς ἀναταραχές.

Αὐτὸ τό φαινόμενο τῆς συσσωρεύσεως τῶν προσπαθειῶν τοῦ νεαροῦ δυναμικοῦ στήν ἐξάντληση ὅλων τῶν βαθμίδων τῆς γενικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἔστω καί ἂν αὐτὴ ἡ ἀνάβαση ὀδηγεῖ στο χάος, δέν εἶναι ἀποκλειστικά ἑλληνικό, εἶναι πανευρωπαϊκό, ἂν ὄχι παγκόσμιο, καί ἔχει δημιουργήσει προβλήματα καί στίς πλέον ἀναπτυγμένες χώρες («ἀνεργία κολάρου, χειρῶνακτες γραφείου»).

Ὁφείλεται βέβαια στή γενικὴ ἀντίληψη – πού ἐν μέρει μόνο εἶναι σωστὴ – ὅτι ὅσο πιὸ μακρόχρονη γενικὴ ἐκπαίδευση διαθέτει τό ἄτομο, ὅσο πιὸ «μορφωμένο» εἶναι, τόσο ἡ ἐργασία του θά εἶναι πιὸ πνευματικὴ, λιγότερο κοπιώδης, περισσότερο ἀποδοτικὴ καί κοινωνικά ἀναγνωρισμένη. Λέμε ὅτι αὐτὴ ἡ ἀντίληψη εἶναι ἐν μέρει σωστὴ, γιατί τὰ πράγματα κατατείνουν νά ἀνατρέψουν αὐτὴ τὴ σχέση. Σ' αὐτὴ τὴ μετατροπὴ συντείνουν οἱ νέες μέθοδοι ἐργασίας, οἱ τεχνολογικὲς ἐξελιξεις καί οἱ νέες βάσεις στοὺς κανόνες τῆς προσφορᾶς - ζητήσεως καί τῶν ἀμοιβῶν, μέ συνέπεια ὅλων αὐτῶν τῶν μεταβολῶν τὴν ἀργὴ ἀλλὰ σταθερὴ μεταβολὴ τῶν κοινωνικῶν προκαταλήψεων στήν ἀξιολόγηση τῶν ἐπαγγελμάτων.

Πρέπει νά γίνῃ κατανοητὸ ἀπὸ τούς νέους μας – ὅσο νωρίτερα τόσο καλύτερα – ὅτι μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴ 9ετὴ γενικὴ ἐκπαίδευση – ὑποχρέωση πού κρίνεται ἀπαραίτητη γιὰ τὴ στοιχειώδη μόρφωση τοῦ ἑλληνόπουλου καί τὴν ἄσκηση τῶν ἀπλῶν ἐπαγγελμάτων πού δέν ἀπαιτοῦν ἐκπαίδευση – ἡ συνέχιση τῆς ἐκπαιδεύσεως δένεται κατὰ συγκεκριμένο τρόπο μέ τὴ μελλοντικὴ ἀπασχόληση, ἀποτελεῖ

κατά κάποιο τρόπο και την αρχή της εισόδου σε ένα επάγγελμα ή τουλάχιστον σε μία κατηγορία επαγγελμάτων.

Τό παιδί λοιπόν πρέπει να έχει προβληματιστεί και να έχει αποφασίσει για την κατηγορία του επαγγέλματος που θα ασκήσει και παράλληλα για τις σπουδές του και γενικά την εκπαίδευση που θα τό οδηγήσει στο επάγγελμα. Οί σπουδές και ή εκπαίδευση γενικότερα πρέπει να αντιμετωπιστούν όχι σαν αυτοσκοπός αλλά σαν μέσο, σαν μία μεταβατική περίοδος απαραίτητη για την επιτυχημένη άσκηση ενός επαγγέλματος ή μιας κατηγορίας επαγγελμάτων. Γι' αυτόν ακριβώς τό λόγο ό επαγγελματικός και σχολικός προσανατολισμός δέν είναι δυνατό να διαχωριστούν στεγανά μεταξύ τους.

Δέ θά επεκταθούμε – δέν έχουμε άλλωστε τό χρόνο – στίς αιτίες και στούς τρόπους αποφυγής ή θεραπείας αυτών των παραλείψεων και σφαλμάτων. Θά περιοριστούμε όμως να πούμε ότι ή εισαγωγή του θεσμού του ΣΕΠ στό γυμνάσιο, έστω και μέ την πειραματική αυτή μορφή της προετοιμασίας, του προβληματισμού και της ενημερώσεως, θά συμβάλει αρκετά στή βοήθεια των παιδιών για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού και θά αποτελέσει την άπαρχή της εφαρμογής μιας αναπτυγμένης μορφής σχολικού και επαγγελματικού προσανατολισμού, που θά βοηθήσει ουσιαστικά τά παιδιά σε μία σωστή γνωριμία μέ τόν ίδιο τόν έαυτό τους και μέ τόν κόσμο των επαγγελμάτων και των σπουδών.

Γιατί, σ' αυτό τόν τομέα τουλάχιστον, τά παιδιά μας είναι ένα γόνιμο έδαφος που διψά για βροχή και, άς τό πούμε πάλι, του δώσαμε σταγόνες.

8. Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΑΝ. ΒΑΡΛΑ

Οικονομολόγου, Συμβούλου Έπαγγελματικού Προσανατολισμού,
Έπιμελήτῃ Ἀνωτάτης Βιομηχανικής Σχολῆς Πειραιῶς.

1. Γενικά

Ἡ ἀπόφαση γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ καταλληλότερου ἐπαγγέλματος ἢ τῆς καταλληλότερης ομάδας ἐπαγγελμάτων ἀπὸ ἓνα ἄτομο πρέπει νὰ στηριχθεῖ σὲ τρεῖς παράγοντες ἢ τρία βασικά δεδομένα:

1. Σὲ δεδομένα πού ἀναφέρονται στὸν παράγοντα ἄτομο, δηλαδή: τί ἐνδιαιφέροντα ἔχει, μὲ ποιῆς γενικὲς καὶ εἰδικὲς ἱκανότητες καὶ δεξιότητες εἶναι προικισμένο τὸ ἄτομο (πνευματικὲς, ψυχοφυσιολογικὲς, ψυχοκινητικὲς κ.ἄ.), μὲ τί χαρακτηριστολογικὲς ιδιότητες καὶ γενικά τί εἶδους προσωπικότητα διαθέτει. Δηλαδή αὐτά πού σήμερα ἐξετάζουμε μὲ τὴν αὐτογνωσία τοῦ ἀτόμου καὶ πού μᾶς βοηθαί νὰ τὰ ἔχουμε ἢ ψυχολογία.

2. Σὲ δεδομένα πού ἀναφέρονται στίς ἀπαιτήσεις τῶν ἐπαγγελμάτων, δηλαδή στίς γνώσεις καὶ ἱκανότητες, γενικὲς καὶ εἰδικὲς, ιδιότητες τοῦ χαρακτῆρα καὶ τῆς προσωπικότητας, τίς ὁποῖες ἀπαιτεῖ τὸ ἐπάγγελμα γιὰ νὰ ἀσκηθεῖ μὲ ἐπιτυχία, στίς συνθῆκες ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος, στίς δυνατότητες εἰσόδου καὶ ἐξελίξεως στοῦ ἐπάγγελμα, στὸν τρόπο μαθήσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως, στίς σχολές πού πρέπει νὰ ἀκολουθήσει ὁ νέος γιὰ νὰ εἰσέλθει στοῦ ἐπάγγελμα, στίς ἱκανότητες καὶ στὰ προσόντα πού ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν εἴσοδο στίς διάφορες σχολές κτλ.

Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ μᾶς τὰ δίνει ἡ ἐπαγγελματολογία.

3. Ἡ ὀρθὴ ὅμως ἀπόφαση γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματος πρέπει νὰ στηριχθεῖ καὶ στὰ δεδομένα τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας, δηλαδή στοῖς προσφορὰ καὶ ζήτησι ὑπάρχει γιὰ κάθε ἐπάγγελμα καὶ μάλιστα, ἂν εἶναι δυνατόν, σὲ δεδομένα πού ὑπάρχουν ὄχι κατὰ τὸ χρόνο τῆς λήψεως τῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ σὲ δεδομένα πού θὰ ὑπάρχουν κατὰ τὸ χρόνο πού θὰ ἀσκηθεῖ τὸ ἐπάγγελμα. Γιατί δὲ θὰ ἦταν σωστό νὰ ἀφιερώνουμε χρόνιά γιὰ νὰ σπουδάσουμε καὶ νὰ μάθουμε ἓνα ἐπάγγελμα, ἐφόσον δὲ θὰ ἔχει ἐνδεχομένως καμιά (ἢ ἔστω μιά μειωμένη) ζήτησι, ὅταν θὰ εἶναι καιρὸς νὰ τὸ ἀσκήσουμε.

Γιὰ τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητο, προκειμένου νὰ λάβουμε μιά τόσο σοβαρὴ ἀπόφαση, ὅπως εἶναι ἡ ἀπόφαση γιὰ τὸ ἐπάγγελμα καὶ τίς σπουδὲς πού ὀδηγοῦν σ' αὐτό, νὰ γνωρίζουμε μερικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἀγορὰ ἐργασίας, δηλαδή γιὰ τὴν προσφορὰ καὶ τὴ ζήτησή της.

Ἐπίσης πρέπει νὰ γνωρίζουμε ποιά εἶναι ἡ δομὴ τῆς ἀγορᾶς

ἐργασίας, δηλαδή πὼς κατανέμεται ὁ πληθυσμὸς ποὺ ἀπασχολεῖται σὲ μιὰ ἀγορά, π.χ. στὴ χώρα μας, στὰ διάφορα ἐπαγγέλματα.

Ἄς δοῦμε πρῶτα ποιὰ εἶναι ἡ δομὴ τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας στὴ χώρα μας, δηλαδή ποιὰ εἶναι ἡ κατανομή τοῦ οἰκονομικά ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ¹ τῆς κατὰ κλάδο οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ κατὰ ἐπαγγέλματα, καὶ ἔπειτα θὰ ἀναφερθοῦμε συνοπτικά στὰ στοιχεῖα τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας.

2. Κατανομή τοῦ οἰκονομικά ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας κατὰ κλάδο οἰκονομικῆς δραστηριότητος

Τὸ σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας, σύμφωνα μέ τὰ στοιχεῖα τῶν τελευταίων ἀπογραφῶν τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ 1971, ἀνέρχεται σὲ 8.768.372 ἄτομα².

Ὁ οἰκονομικά ἐνεργὸς πληθυσμὸς² τῆς χώρας μας στὴν ἴδια περίοδο ἀνέρχεται σὲ 3.234.996 ἄτομα, δηλαδή σὲ 36,8% τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ, ἀπὸ τὰ ὅποια 2.329.589 ἄντρες καὶ 985.408 γυναῖκες.

Ἡ κατανομή τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ κατὰ κλάδο οἰκονομικῆς δραστηριότητος φαίνεται στὸν πίνακα ἀρ. 1.

1. Οἰκονομικά ἐνεργὸς πληθυσμὸς θεωρεῖται τὸ σύνολο τῶν ἀτόμων ἡλικίας 10 ἐτῶν καὶ πάνω ποὺ μποροῦν νὰ ἀπασχοληθοῦν σ' ἓνα συνηθισμένο ἐπάγγελμα. Δηλ. περιλαμβάνονται οἱ ἐργαζόμενοι καὶ οἱ ἄνεργοι ἐγγεγραμμένοι στὰ γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας.

2. Πηγή: Στατιστικὴ Ἐπετηρίδα τῆς Ἑλλάδος 1976-1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡ. 1

Οἰκονομικά ἐνεργὸς πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ κλάδο οἰκονομικῆς δραστηριότητος

Κλάδος οἰκονομικῆς δραστηριότητος	Σύνολο		Ἄντρες		Γυναῖκες	
	Ἀριθμὸς	%	Ἀριθμὸς	%	Ἀριθμὸς	%
Σύνολο	3.234.996	100,00	2.329.588	100,00	905.408	100,00
Γεωργία κτλ.	1.312.600	40,57	834.424	35,82	478.176	52,81
Ὀρυχθεῖα, μεταλλεῖα	21.096	0,65	19.528	0,84	1.568	0,17
Βιομηχανία, βιοτεχνία	554.380	17,14	404.268	17,35	150.112	16,58
Ἡλεκτρισμὸς, φωταεῖριο κτλ.	24.816	0,77	22.160	0,95	2.656	0,29
Οἰκοδομήσεις καὶ δημ. ἔργα	256.424	7,93	254.908	10,94	1.516	0,17
Ἐμπόριο κτλ.	362.024	11,19	284.504	12,21	77.520	8,56
Μεταφορές, ἐπικοινωνίες,						
Ἀποθηκεύσεις	211.672	6,54	198.656	8,53	13.016	1,44
Τράπεζες, ἀσφάλειες κτλ.	78.524	2,43	57.376	2,46	21.148	2,34
Υπηρεσίες	349.104	10,79	227.980	9,79	121.124	13,38
Ἄλλοι κλάδοι	64.356	1,99	25.784	1,11	38.572	4,26

Πηγή: ΕΣΥΕ.

Από τόν παραπάνω πίνακα αρ. 1 βλέπουμε ότι τό 1971 τό μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού εργαζόταν στη γεωργία. Τό ποσοστό φυσικά αυτό μειώνεται συνεχώς τά τελευταία χρόνια, αλλά εξακολουθεί ακόμη νά παραμένει ύψηλό.

Στή βιομηχανία καί βιοτεχνία απασχολείτο τό 17%, στο έμπόριο τό 11,19%, στίς μεταφορές τό 6,54%, στίς τράπεζες τό 2,43% καί στίς υπηρεσίες γενικά τό 10,79%.

Τά ποσοστά απασχολήσεως όλων των κλάδων αυτών έχουν γενικά αύξηθεί, γιατί υπάρχει μιά αύξητική τάση απασχολήσεως τόσο στή βιομηχανία καί τό έμπόριο όσο καί στίς υπηρεσίες γενικά.

Από τήν τελευταία Συνοπτική Στατιστική Έπετηρίδα τής Ελλάδας 1975-1976 (σ. 55) παίρνουμε τόν πίνακα αριθμ. 2 πού αναφέρεται στόν «οικονομικά ένεργό πληθυσμό σε μεγάλες ομάδες άτομικών επαγγελμάτων».

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡ. 2

Σύμφωνα μέ τόν πίνακα αυτό, τό 1971 ήταν:

1. Οί απασχολούμενοι στη γεωργία	1.313.336	δηλ. 40,6%
2. Οί τεχνίτες, εργάτες καί χειριστές μεταφορικών μέσων	966.488	» 29,9%
3. Οί υπάλληλοι γραφείων ανεξαρτήτως επαγγέλματος	244.008	» 7,5%
4. Οί απασχολούμενοι μέ τήν παροχή υπηρεσιών	238.888	» 7,4%
5. Οί έμποροι καί πωλητές	232.508	» 7,2%
6. Οί απασχολούμενοι μέ έπιστημονικά επαγγέλματα καί οί βοηθοί τους	183.480	» 5,7%
7. Οί διευθύνοντες καί τά ανώτερα διοικητικά στελέχη	19.880	» 0,6%
8. Πρόσωπα πού δέν μπορούν νά καταταχθούν σ' ένα επάγγελμα	2.704	» 0,01%
9. Πρόσωπα πού δέ δήλωσαν συγκεκριμένο επάγγελμα	33.704	» 0,81%

3. Η κατανομή του οικονομικά ένεργου πληθυσμού κατά επαγγέλματα

Από πίνακα πού μās παραχώρησε ή ΕΣΥΕ, στόν οποίο εμφανίζεται τό σύνολο του οικονομικά ένεργου πληθυσμού τής χώρας μας κατά ομάδες επαγγελμάτων βάσει τριψηφίου κωδικού αριθμού, σέ άντρες καί γυναίκες, όπως δήλωσαν κατά τήν τελευταία απογραφή του 1971, θά επιχειρήσουμε μιά σύντομη ανάλυση καί παράθεση στοιχείων γιά τίς κυριότερες κατηγορίες των επαγγελμάτων. Η παράθεση όλόκληρου του πίνακα θά ήταν πολύ κουραστική, αφού είναι μεγαλύτερος από 15 δακτυλογραφημένες σελίδες.

Η κατάταξη των επαγγελμάτων έχει γίνει σύμφωνα μέ τόν επί-

σημο κώδικα επαγγελμάτων που ισχύει στη χώρα μας και που έχει ως βάση το Διεθνή Κώδικα Επαγγελμάτων.

Η κατηγορία με κωδικό αριθμό 0/1 περιλαμβάνει πρόσωπα που ασκούν ελεύθερα και επιστημονικά επαγγέλματα καθώς και τους τεχνικούς βοηθούς τους. Έτσι π.χ. η κατηγορία 0/1 περιλαμβάνει τους χημικούς, φυσικούς, γεωλόγους και τεχνικούς βοηθούς τους, με σύνολο απασχολούμενων 1476 άτομα, ενώ η κατηγορία 0/2 περιλαμβάνει τους αρχιτέκτονες και μηχανικούς με σύνολο 11.120 άτομα.

Η κατηγορία 0/2 αναλύεται στις ομάδες:

των αρχιτεκτόνων	1564
των πολιτικών μηχανικών	4496
των ηλεκτρολόγων μηχανικών και ηλεκτρολ. »	1576
των μηχανολόγων μηχανικών	1636
των χημικών μηχανικών	776
των μηχανικών μεταλλουργίας	92
των μηχανικών δορυχείων-μεταλλείων	192
των μηχανικών τοπογράφων	684
των λοιπών μηχανικών	164

Στην κατηγορία 0/3 ανήκουν οι σχεδιαστές, υπομηχανικοί και τεχνικοί βοηθοί μέσων τεχνικών σχολών, με σύνολο απασχολούμενων 8712, από τους οποίους 3168 γυναίκες.

Στην κατηγορία 0/4 ανήκουν οι αξιωματικοί πλοίων και αεροπλάνων, με σύνολο απασχολούμενων 9.268 άτομα, από τα οποία μόνο 20 γυναίκες.

Στην κατηγορία 0/5 ανήκουν οι βιολόγοι, μικροβιολόγοι και γεωπόνοι, με σύνολο 3.260 άτομα, και στην κατηγορία 06/07 οι γιατροί, οδοντίατροι, κτηνίατροι, φαρμακοποιοί, νοσοκόμοι και μαϊτες, με σύνολο απασχολούμενων 38.284, από τους οποίους 21.024 γυναίκες, γιατί ένας μεγάλος αριθμός απ' αυτές (13.404) είναι νοσοκόμες.

Στην κατηγορία 1/3 ανήκουν οι εκπαιδευτικοί με σύνολο 56.060 άτομα, από τα οποία 27.368 άντρες και 28.692 γυναίκες.

Η ομάδα 1/3 αναλύεται σε:

Καθηγητές ανώτατης εκπαίδευσεως με σύνολο	724
Λοιπό διδακτικό προσωπικό Α.Ε.Ι.	1320
Καθηγητές Μ.Ε.	16.020
Δημοδιδάσκαλοι	28.768
Νηπιαγωγοί	3.160

Διδακτικό προσωπικό ἀναπήρων ἢ καθυστε- ρημένων ἀτόμων	56
Διδακτικό προσωπικό ἰδιωτικῶν φροντιστηρίων	2128
Διδακτικό προσωπικό ἐπαγγελματικῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως	1720
Λοιπὸ ἐκπαιδευτικὸ προσωπικόν, ὅπως ἐπιθεωρητές μέσης καὶ στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, διδάσκαλοι ξένων γλωσσῶν κτλ.	2164

Ἡ κατηγορία 2 περιλαμβάνει διευθύνοντες καὶ ἀνώτερα διοικη-
τικά στελέχη δημόσιων καὶ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων μέ σύνολο
ἀσχολουμένων 19.732, ἀπὸ τοὺς ὁποίους 1544 γυναῖκες.

Ἡ κατηγορία 3 περιλαμβάνει γενικά ὅλους τοὺς ἐργαζομένους
σέ γραφεῖα. Ἀπ' αὐτοὺς 77.536 εἶναι δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ
100.552 ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι γραφείων.

Ἡ κατηγορία 4 περιλαμβάνει τοὺς ἐμπόρους καὶ πωλητές μέ
σύνολο 231.813, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ 70.616 εἶναι πωλητές καὶ ἐμ-
ποροῦπάλληλοι.

Ἡ κατηγορία 5 περιλαμβάνει τοὺς ἀσχολουμένους μέ τὴν πα-
ροχὴ ὑπηρεσιῶν κυρίως σέ ἐστιατόρια, ξενοδοχεῖα, οἰκίες, ἄτομα,
καθὼς καὶ σέ ὑπηρεσίες προστασίας, ἀσφαλείας κτλ. Ἀπ' αὐτοὺς
30420 εἶναι ἐπιχειρηματίες, πού παράλληλα ἀπασχολοῦνται καὶ ὡς
«διευθύνοντες» τῶν ξενοδοχείων, ἐστιατορίων, ἀναψυκτηρίων, κα-
φενειῶν κτλ., καὶ μόνο 436 εἶναι ἀπλοὶ ὑπάλληλοι, διευθυντές ξενο-
δοχείων.

Ἡ κατηγορία 6 περιλαμβάνει τοὺς ἀπασχολουμένους στή γεωρ-
γία, ζωοκομία, δασοκομία καὶ ἀλιεία, μέ ἓνα γενικὸ σύνολο
1.223.136. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς κατανέμεται περαιτέρω σέ διάφορες μι-
κρότερες ὁμάδες.

Ἡ κατηγορία 7 περιλαμβάνει τοὺς τεχνίτες καὶ ἐργάτες πού
ἀπασχολοῦνται στή βιομηχανία καθὼς καὶ τοὺς χειριστές μεταφο-
ρικῶν μέσων, μέ σύνολο ἐργαζομένων 929.772, ἀπὸ τοὺς ὁποίους
795.220 ἄντρες καὶ 134.552 γυναῖκες.

Ἡ κατηγορία 7-00 περιλαμβάνει τοὺς ἐργοδηγούς καὶ ἀρχιερ-
γάτες

- ἢ 7-1 τοὺς μεταλλωρύχους, λατόμους κτλ.
- ἢ 7-2 τοὺς τεχνίτες καὶ ἐργάτες μεταλλουργίας
- ἢ 7-3 τοὺς τεχνίτες καὶ ἐργάτες κατεργασίας ξύλου
- ἢ 7-34 τοὺς τεχνίτες καὶ ἐργάτες τῆς βιομηχανίας χάρτου
- ἢ 7-4 τοὺς τεχνίτες καὶ ἐργάτες τῆς χημικῆς βιομηχανίας
- ἢ 7-5 τοὺς τεχνίτες καὶ ἐργάτες τῆς κλωστοῦφαντουργίας

- ή 7-6 τούς τεχνίτες καί ἐργάτες τῆς βυρσοδεψίας
- ή 7-7 τούς τεχνίτες καί ἐργάτες παραγωγῆς τροφίμων καί ποτῶν
- ή 7-8 τούς τεχνίτες καί ἐργάτες ἐπεξεργασίας καπνοῦ
- ή 7-9 τούς τεχνίτες καί ἐργάτες τῆς βιοτεχνίας ἑτοιμῶν ἐνδυμάτων
- ή 8-0 τούς ὑποδηματοποιούς
- ή 8-1 τούς ἐπιπλοποιούς
- ή 8-3 τούς κατασκευαστές ἐργαλείων
- τούς ἐφαρμοστές μηχανοτεχνίτες
- τούς ἠλεκτροτεχνίτες
- τούς ἠλεκτρονικούς ἐφαρμοστές
- τούς ὑδραυλικούς
- τούς κεραμουργούς, ὑαλουργούς κτλ.
- τούς τυπογράφους, βιβλιοδότες κτλ.
- τούς τεχνίτες καί ἐργάτες δομικῶν ἐργασιῶν
- τούς χειριστές καί ὁδηγούς μεταφορικῶν μέσων χερσαίων
- καί θαλάσσιων μεταφορῶν κτλ.

“Ὅλες οἱ παραπάνω κατηγορίες ἀναλύονται σέ ὁμάδες ἐπαγγελματιῶν. Ἔτσι μέ τή μελέτη τοῦ πίνακα 2 ἔχουμε μιά πλήρη καί ἀναλυτική εἰκόνα τῶν ἐργαζομένων στή χώρα μας κατά ὁμάδες ἐπαγγελματιῶν σέ ἄντρες καί γυναῖκες κατά τό 1971.

Τά στοιχεῖα βέβαια αὐτά ἀπό τό 1971 ὡς σήμερα ἔχουν μεταβληθεῖ, ἀλλά δυστυχῶς νεώτερα στοιχεῖα δέν ὑπάρχουν· ὑπάρχουν μόνο ἐκτιμήσεις.

Πρέπει νά λάβουμε ὑπόψη μας ὅτι οἱ ἀπασχολούμενοι στή γεωργία π.χ. ἐλαττώνονται συνεχῶς πρὸς ὄφελος τῶν ἐργαζομένων σέ ἐπαγγέλματα πού ἔχουν σχέση μέ τή βιομηχανία, τό ἐμπόριο καί τήν παροχή ὑπηρεσιῶν.

4. Στοιχεῖα ἀγορᾶς ἐργασίας

Μέ τόν ὅρο «ἀγορά ἐργασίας» ἐννοοῦμε τήν ἐκάστοτε προσφορά καί ζήτηση τῆς ἐργασίας στό σύνολό της, βάσει τῆς ὁποίας διαμορφώνεται τό ὕψος τῶν ἀμοιβῶν, δηλαδή τό ὕψος τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων εἴτε εἶναι μισθοί εἴτε ἡμερομίσθια.

Ἡ ζήτηση τῆς ἐργασίας ἐξαρτᾶται ἀπό τόν παράγοντα τῆς τελικῆς ζητήσεως τῶν ἀγαθῶν καί ὑπηρεσιῶν, πού παράγονται ἀπό τή συμβολή τῆς συγκεκριμένης ἐργασίας, καί ἡ ζήτηση τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν ἀπό τήν τελική κατανάλωση ἀγαθῶν καί ὑπηρεσιῶν στό συγκεκριμένο χρόνο καί τόπο. Ἡ ἀγορά ἐργασίας ὑποδιαιρεῖται μέ βάση διάφορα κριτήρια.¹

1. Βλέπε: Σύνδεσμος Ἑλληνῶν Βιομηχάνων. Εἰδική Μελέτη: Ἀγορά Ἐργασίας καί Διάρθρωσις τῶν Ἀμοιβῶν εἰς τήν Ἑλληνικήν Βιομηχανίαν.

1. Μέ βάση τό χώρο:

- α) Σέ τοπική αγορά εργασίας, π.χ. Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Θεσ/νίκης, Πατρῶν κτλ.,
 - β) Σέ ἐθνική αγορά εργασίας, π.χ. ἐλληνική, γερμανική, ἰταλική, καί
 - γ) Σέ διεθνή αγορά εργασίας.
2. Ἀνάλογα μέ τό ἐπάγγελμα ἢ τήν ομάδα ἐπαγγελματιῶν ἔχουμε

π.χ.:

- α) Ἀγορά εργασίας ἐργατοτεχνιτῶν, ὑπαλλήλων, ἐπιστημόνων κτλ.,
- β) Ἀγορά εργασίας ἡλεκτροτεχνιτῶν, οἰκοδόμων, λογιστῶν, τραπεζικῶν ὑπαλλήλων κτλ.

5. Πηγές γιά στοιχεῖα τῆς ἀγορᾶς εργασίας

Ἀκριβή στοιχεῖα γιά τήν ἐκάστοτε προσφορά καί ζήτηση ἐργασίας τόσο κατά κλάδο ὅσο καί κατά ἐπάγγελμα δέν ὑπάρχουν. Πληροφορίες πάντως καί στοιχεῖα ἐνδεικτικά μπορεῖ νά ἔχουμε κατά τό δυνατόν ἀξιοπίστα ἀπό τίς παρακάτω πηγές:

1. Τό Ὑπουργεῖο Ἀπασχολήσεως, τό ὁποῖο εἶναι καί τό ἀρμόδιο κρατικό ἐπιτελικό ὄργανο, πού μέ τίς ὑπηρεσίες του καί τοὺς σχετικούς ὁργανισμούς πού ἐποπτεύει ἀσκεῖ τόν ἐλεγκο στήν ἀγορά ἐργασίας.

2. Τόν Ὅργανισμό Ἀπασχολήσεως Ἐργατικοῦ Δυναμικοῦ καί τά τοπικά Γραφεῖα Εὐρέσεως Ἐργασίας.

3. Τίς ἐργατικές ἐνώσεις, ἐργατικές ὁμοσπονδίες ἢ ἐργατικά κέντρα γιά τοὺς ἐργαζομένους στίς δημόσιες ὑπηρεσίες γενικά καθώς καί τά σωματεῖα ἢ συλλόγους τῶν ἐργαζομένων, π.χ. Σωματεῖο Ἡλεκτροτεχνιτῶν, Δακτυλογράφων, Σύλλογο Ὑπαλλήλων Ε.Ε.Υ., Ὁμοσπονδία Τραπεζικῶν Ὑπαλλήλων, Ἱατρικό Σύλλογο, Δικηγορικό Σύλλογο κτλ.

4. Τίς ἐργοδοτικές ὁργανώσεις, ὅπως ὁ Σύνδεσμος Ἑλλήνων Βιομηχάνων, οἱ Ἐμπορικοὶ Σύλλογοι, ἡ Ἐνωση Ἑλλήνων Ἐφοπιστῶν κ.ἄ.

6. Πηγές πληροφοριῶν γιά τήν ἀμοιβή τῆς ἐργασίας

Ἐπίσημα στοιχεῖα γιά τήν ἀμοιβή τῆς ἐργασίας δίνουν οἱ συλλογικές συμβάσεις ἐργασίας, δηλαδή ἡ Ἐθνική Συλλογική Σύμβαση γενικά καί οἱ ἐπὶ μέρους κλαδικές συλλογικές συμβάσεις γιά τά ἐπὶ μέρους ἐπαγγέλματα.

Ὑπάρχουν ἐν τούτοις πάρα πολλά ἐπαγγέλματα, στά ὁποῖα ἡ ζήτηση εἶναι μεγαλύτερη ἀπό τήν προσφορά καί οἱ ἀμοιβές τῶν ἐρ-

γαζομένων είναι πολύ υψηλότερες από τις οριζόμενες στις συλλογικές συμβάσεις. Η κάθε επιχείρηση πληρώνει ανάλογα με τις δικές της συνθήκες και δυνατότητες.

Έτσι για κάθε επάγγελμα πρέπει να παίρνουμε πραγματικά στοιχεία άμοιβης εργασίας κάθε φορά από το αντίστοιχο επαγγελματικό σωματείο.

Στοιχεία επίσης για το ύψος στο οποίο κυμαίνονται οι ημερήσιες και μηνιαίες αποδοχές για κάθε επάγγελμα μπορούμε να πάρουμε και από τα εργοδοτικά σωματεία και τις επιχειρήσεις.

Η έξαγωγή όμως συμπερασμάτων για το πραγματικό ύψος των αποδοχών χρειάζεται πολύ προσοχή και περίσκεψη.

Για τα ελεύθερα επαγγέλματα υπάρχουν βεβαίως τιμολόγια, πού τά καθορίζουν οι επαγγελματικές ενώσεις των εργαζομένων, αλλά πολλές φορές οι πραγματικές άμοιβές είναι πολύ μικρότερες ή μεγαλύτερες από αυτές πού καθορίζονται επίσημα.

Έκεί πού τά πράγματα είναι ευκολότερα είναι τά στοιχεία πού άφορούν τίς αποδοχές των επαγγελματιών των δημόσιων υπαλλήλων. Με βάση τό μισθολόγιο, τό βαθμό, τήν προϋπηρεσία και τό είδος τής προσφερόμενης εργασίας μπορούμε νά δώσουμε ευκολότερα πληροφορίες.

Δυσκολότερο είναι τό πρόβλημα των διαφόρων βιοτεχνών - επαγγελματιών, γιατί έδώ δέν πρόκειται για άποδοχές αλλά για άποτελέσματα επιχειρήσεων, πού κυμαίνονται ανάλογα μέ τίς δραστηριότητες και τό είδος τής επαγγελματικής ή βιοτεχνικής μονάδας.

7. Μελλοντική προσφορά και ζήτηση εργασίας

Αναλυτικά στοιχεία για τήν προσφορά και ζήτηση εργασίας για όλα τά επαγγέλματα δέν έχουμε.

Τό Κέντρο Έρευνών και Οικονομικού Προγραμματισμού, πού είναι άρμόδιο για τόν οικονομικό προγραμματισμό, μάς παραχώρησε τά στοιχεία των πινάκων 3 και 4 πού είναι από τό υπό έκδοση πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξεως τής χώρας για τήν πενταετία 1976-1980.

Ο πίνακας 3 αναφέρεται στό αναλυτικό ισοζύγιο άναγκών και προσφοράς εργασίας στή δεκαετία 1970-1980 κατά ομάδες επαγγελματιών.

Στόν πίνακα αυτό αναφέρονται κατά κατηγορία επαγγελματιών για τή δεκαετία 1971-1980:

1. Τό προβλεπόμενο σύνολο άναγκών
2. Οί οικονομικά ένεργοί άπόφοιτοι των αντίστοιχων σχολών και
3. Η σχέση μεταξύ συνόλου άναγκών και προσφοράς αντίστοιχων άποφοίτων σχολών για τό 1971-1980.

Έτσι π.χ. προβλέπεται ή μεγαλύτερη προσφορά αποφοίτων φυσικών επιστημών σε σχέση με τις ανάγκες (2,33 πρὸς 1). Προβλέπεται μικρότερη προσφορά μηχανικών αποφοίτων πολυτεχνείου (1,13 πρὸς 1). Δηλαδή στην πρώτη περίπτωση: ζήτηση 100, προσφορά 233, στη δεύτερη: ζήτηση 100, προσφορά 113.

Γιὰ τοὺς αποφοίτους ἀνώτερων καὶ μέσων σχολῶν ή προσφορά φαίνεται ὅτι θά εἶναι μικρότερη ἀπὸ τις συνολικές ἀνάγκες. Π.χ. ἀπόφοιτοι μέσων σχολῶν τῆς κατηγορίας νοσοκόμων καὶ μαιῶν θά προσφέρονται 63 σέ ἀνάγκες 100. Στούς ἀποφοίτους μέσων σχολῶν ειδικότητας ὑπαλλήλων γραφείου καὶ πωλητῶν θά προσφέρονται 25 στούς 100. Μέ βάση τά παραδείγματα αὐτά μπορεῖ νά προχωρήσει κανεῖς στην ἀνάλυση τοῦ πίνακα 3 καὶ νά ὀδηγηθεῖ σέ πολύ χρήσιμα συμπεράσματα.

Ὁ πίνακας ἀριθ. 4 μᾶς δείχνει τις προβλέψεις γιὰ ἀπασχόληση καὶ ἀνάγκες σέ ἐργασία κατὰ κλάδο οἰκονομικῆς δραστηριότητας καὶ κατὰ ἐπάγγελμα γιὰ τό 1980.

Έτσι π.χ. στην κατηγορία 7 (ἐμπόριο - ξενοδοχεῖα - ἐστιατόρια - τράπεζες - ἀσφάλειες κτλ.):

Τό 1971 Ἀπασχολοῦνταν	Τό 1980 Θά ἀπασχολοῦνται	Νέες ἀνάγκες γιά τό 1971-1980	
Ἐπιστήμονες, τεχνικοί, ἐλεύθεροι ἐπαγγελματίες διευθυντές καί ἀνώτερα διοικητικά στελέχη	45.580	64.200	21.620
Ὑπάλληλοι γραφείου καί πωλητές	312.290	321.000	5.710
Γεωργοί, κτηνοτρόφοι κτλ.	460	0	460
Τεχνίτες, ἐργάτες καί χειρι- στές μεταφορικῶν μέσων	10.970	18.800	7.830
Ἀπασχολούμενοι στήν παροχή ὑπηρεσιῶν	86.100	131.000	44.900
Σύνολο ἀπασχολουμένων	455.400	535.000	79.600

Ἡ μελέτη τῶν στοιχείων σέ ὅλους τοὺς κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητας καὶ ἰδιαίτερος τῶν νέων ἀναγκῶν κατὰ ἐπάγγελμα μᾶς δίνει χρήσιμα στοιχεῖα, γιὰ νά στηρίξει ὁ νέος τις ἀποφάσεις του γιὰ τήν ἐκλογή τοῦ μελλοντικοῦ του ἐπαγγέλματος.

Εὐχαριστίες ὀφείλονται στό ΚΕΠΕ γιὰ τήν παροχή τῶν χρησίμων αὐτῶν πληροφοριῶν.

Μέ την παράθεση των παραπάνω στοιχείων δίνουμε μία εικόνα της δομής της αγοράς εργασίας και ελάχιστα στοιχεία για την προοπτική της προσφοράς και ζήτησης εργασίας σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΚΕΠΕ. Φυσικά τό θέμα δέν εξαντλείται, άλλα άπλως θίγεται.

Πιστεύουμε ότι μέ όλα όσα αναφέραμε παραπάνω θά προβληματίσουμε τούς νέους μας νά δραστηριοποιηθοϋν οί ίδιοι καί νά στηρίξουν τίς αποφάσεις τους γιά τήν έκλογή τοϋ επαγγέλματος τους σέ όρθά, κατά τό δυνατόν, δεδομένα κάθε κατηγορίας γιά τό συγκεκριμένο άτομο καί επαγγελμα.

Οί καθηγητές εξάλλου πρέπει νά ασκήσουν τούς νέους μας από νωρίς στή διαδικασία της όρθης λήψεως αποφάσεων, πού βασίζεται στην ανάπτυξη της συγκριτικής (κριτικής) ικανότητας καί όχι της μνημονικής.

Αν καθηγητές καί μαθητές κινητοποιηθοϋν σωστά πρós αϋτές τίς κατευθύνσεις, τότε είμαστε βέβαιοι ότι ή επαγγελματική σταδιοδρομία των νέων μας θά είναι έπιτυχημένη, πράγμα πού εϋχόμαστε σέ όλους τούς νέους της χώρας μας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
(στή δεκαετία 1971-80)
Ι. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ
(Απόφοιτοι ανώτατων σχολών)¹

Όμάδες επαγγελμάτων	ΑΝΑΓΚΕΣ 1971-80 ΑΡΙΘΜ. ΑΠΟΦΟΙΤ. ²				ΟΙΚΟ- ΝΟΜΙ- ΚΩΣ ΕΝΕΡ- ΓΟΙ		Σχέση αναγ- κών προ- σφοράς 1971-80 1 πρós (3)
	Νέες ανάγ- κές (1)	Αντι- κατά- σταση (2)	Σύνολο ανάγ- κών (3) = (1) + (2)	1971-75 (4)	1971-80 (5)	ΑΠΟ- ΦΟΙΤΟΙ 1971-80 (6)	
1. Έπιστήμονες φυσικών επιστημών	6.200	2.300	8.500	7.900	19.800	19.800	1: 2,33
2. Μηχανικοί πολυτεχνείου ³	7.300	2.700	10.000	3.900	11.300	11.300	1: 1,13
3. Έργοί & όδοντίατροι ³	6.800	3.900	10.700	6.800	14.500	14.500	1: 1,35
4. Γεωπόνοι & κτηνίατροι ³	1.200	600	1.800	2.500	3.700	3.700	1: 2,05
5. Έπιστήμονες οίκον. έπιχειρ. νομικών & πολιτ. Έπιστημών ⁴	26.300	14.800	41.100	22.500	60.000 ^{5/}	52.800	1: 1,28
6. Έπαγγέλμ. ανθρωπιστικών επιστημών	8.800	4.800	13.600	10.400 ^{5/} (9.400)	23.500 ^{5/} (21.300)	19.900 (17.700)	1: 1,46
ΣΥΝΟΛΟ	56.600	29.100	85.700	54.000	132.800	122.000	1: 1,42
Απόφοιτοι σχολών καλών τεχνών				100	200	200	
Σύνολο αποφοίτων ανώτατης έκπαίδευσεως				53.100	130.800	120.000	1: 1,40

(Η συνέχεια τοϋ πίνακα καί οί σημειώσεις στην έπόμενη σελίδα)

Πίνακας 3 (συνέχεια)
II. ΛΟΙΠΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

α. Ύποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσεως
(Απόφοιτοι ανώτερων, μέσων & κατώτερων σχολών)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	1 προς (5) / (5)
7. Διδάσκαλοι & νηπιαγωγοί	2.700	7.200	9.900	5.900	14.000	1: 1,41
8. Ήξιωμ. έμπ. ναυτ. & πολιτ. άερ.	4.700	2.000	6.700	3.600 ⁷	8.000 ⁷	1: 1,19
9. Παραϊατρικά επαγγέλματα	2.400	500	2.900	3.700	6.600	1: 2,27
10. Τεχνικοί ανώτερων σχολών	20.600	2.100	22.700	10.100	23.800	1: 1,05
ΣΥΝΟΛΟ	30.400	11.800	42.200	23.300	52.400	1: 1,24

β. Μερικώς υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσεως
(Απόφοιτοι ανώτερων, μέσων & κατώτερων σχολών)

11. Συγγραφείς, καλλιτέχνες, κοινωνικοί λειτουργοί κ.ά.	2.000	4.300	6.300	3.300 ⁸	8.200 ⁸	1: 1,30
12. Έπαγγέλμ. άθλητισμού	1.300	500	1.800	800	1.600	1: 0,89
13. Νοσοκόμοι και μαίες (ειδικευμένες νοσοκόμες)	7.600	3.900	11.300	3.100	7.200	1: 0,63
	(6.000)	(1.100)	(7.100)			(1: 1,01)
14. Ύπάλληλοι γραφείων, έμπ. & πωλητές	87.200	100.800	188.000	20.500	47.700	1: 0,25
15. Έπαγγέλματα ύπηρεσιών	52.700	52.100	104.800	4.900	12.800	1: 0,12
16. Γεωργικά επαγγέλματα	-196.000	273.100	77.100	600	1.700	1: 0,02
17. Τεχνίτες και έργατες	135.200	208.400	343.600	56.200	142.600	1: 0,42
ΣΥΝΟΛΟ	90.000	643.100	733.100	89.400	221.800	1: 0,30

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ	177.000	684.000	861.000	166.700	407.000	1: 0,47
-----------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Χωρίς τεχνική & επαγγελματική σχολική εκπαίδευση					454.000 ⁹	
--	--	--	--	--	----------------------	--

ΓΕΝΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ			861.000		861.000	
------------------------	--	--	----------------	--	----------------	--

1. Το έκπαιδευτικό προσωπικό όλων των βαθμίδων εκπαίδευσεως, εκτός της ιδιωτικής γιά τήν όποία δέν ύπάρχουν στοιχεία, έχει διασπαστεί στις ανάλογες ειδικότητες και εισέρχεται στις αντίστοιχες ομάδες επαγγελμάτων.

2. Δέν περιλαμβάνονται οι απόφοιτοι άλλωδων πανεπιστημίων.

3. Στην άπογραφή 1971 οι μηχανικοί του πολυτεχνείου, που ύπηρετούν στις δημόσιες ύπηρεσίες και όργανισμούς, κατανέμονται σε δύο ομάδες επαγγελμάτων «μηχανικοί» ή «άνώτερα στελέχη δημόσιας διοικήσεως». Κατά τήν αντίληψη πάντως της ΕΣΥΕ ή πλει νότητα αυτών ανήκει στην πρώτη κατηγορία. Παρόμοια είναι και ή περίπτωση των ιατρών των δημόσιων ύπηρεσιών και όργανισμών, οι όποιοι άσκουν διοικητικά καθήκοντα, καθώς και των γεωπόνων. Ειδικά γιά τους τελευταίους μπορεί νά παρατηρηθεί ότι όπωσδήποτε ή σχέση 1 προς 2 του πίνακα δέν άντανακλά ούσιαστική αλλά πλασματική περίπτωση. Η έλληνική οίκονομία έχει στην πραγματικότητα «λανθάνουσες» άνάγκες γιά γεωπόνους, γιati ό αριθμός που άσχολείται σήμερα στην ύπαιθρο είναι πολύ μικρός σε σχέση μέ τίς δυνατότητες που

παρουσιάζει ή ελληνική γεωργία. Η παραδοσιακή όμως άπασχόληση τών γεωπόνων στό δημόσιο τομέα και ή σχετική ως ένα βαθμό έλλειψη έξειδικεύσεως τους στη διάρκεια τών σπουδών τους έπηρεάζει άνασταλτικά τή στροφή τών γεωπόνων πρós τόν έλεύθερο επαγγελματισμό και τους γεωργικούς συνεταιρισμούς. Τελευταία πάντως σημειώνεται μία βραδεία κίνηση πρós αυτές τίς κατευθύνσεις. Στην εργασία μας αυτή είναι έπομένως πιθανόν οί άνάγκες τών ομάδων αυτών επαγγελμάτων νά υποεκτιμῶνται, ενώ από τήν άλλη μεριά οί άνάγκες τής ομάδας «έπιστήμονες οικονομικών, επιχειρησιακών και πολιτικών έπιστημών», πού περιλαμβάνουν τά άνωτερα διοικητικά στελέχη δημόσιας διοικήσεως, νά υπερεκτιμῶνται.

4. Στην άπογραφή 1971 15% τού συνολικού αριθμού πτυχιούχων άνώτατων σχολών άνήκαν στην κατηγορία «ύπάλληλοι γραφείου, έμποροι και πωλητές». Θά θεωρήσουμε έδω ότι τό ίδιο ποσοστό θά χρειαστεί και στην περίοδο 1971-1980, ώστε μέρος τών άναγκών τής ομάδας «ύπάλληλοι γραφείου, έμποροι και πωλητές» νά ύπαχθει στην ομάδα «έπιστήμονες οικονομικών...», ύποθέτοντας ότι δλοκληρο τό μέρος αυτό τών πτυχιούχων προέρχεται από τίς αντίστοιχες σχολές αυτής τής ομάδας.

5. Περιλαμβάνονται 1000 άτομα γιά τό 1971-75 και 2200 άτομα γιά τό 1971-80, άπόφοιτοι άνωτερων και μέσων έκκλησιαστικών σχολών.

6. Έχει ύπολογιστεί κοινωνική ζήτηση γιά άποφοίτους (άτομα έκτός εργατικού δυναμικού) 7.200 στην ομάδα «έπιστήμονες οικονομικών κτλ.» και 3.600 στην ομάδα «επαγγέλματα άνθρωπιστικών σπουδών».

7. Άπόφοιτοι σχολών έμπορικού ναυτικού. Σχολές χειριστών αεροπορίας δέν ύπάρχουν παρά μόνο οί στρατιωτικές.

8. Περιλαμβάνονται οί άπόφοιτοι τής 'Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών.

9. Περιλαμβάνει άτομα (άποφοίτους γυμνασίου, δημοτικού κ.ά.) χωρίς τεχνική ή επαγγελματική σχολική έκπαίδευση.

Πίνακας 4
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΕ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ
(1971, 1980)

Έπαγγέλματα Κλάδοι Οικονομικής Δραστηριότητας	Έπιστήμονες, τεχνικοί, έλευθεροι επαγγελματίες, διευθυντές και ανώτερα διοικητικά στελέχη			Υπάλληλοι γραφείου Έμποροι και πωλητές			
	1971	1980	Νέες ανάγκες 1971-80	1971	1980	Νέες ανάγκες 1971-80	
1. Γεωργία - κτηνοτροφία - δάση - θήρα - άλιεία		880	6.000	5.120	1.000	5.000	4.000
2. Όρυχεία (μεταλλεία, λατομεία, άλυκές)		720	900	180	1.100	1.400	300
3. Μεταποίηση		13.990	17.900	3.910	29.160	47.800	18.640
4. Ήλεκτρισμός - φωταέριο - άτμός - ύδρευση - άποχέτευση		1.890	2.700	810	9.560	15.300	5.740
5. Κατασκευές		1.650	8.500	6.850	1.200	2.800	1.600
6. Μεταφορές - άποθηκεύσεις - έπικοινωνίες		14.270	27.900	13.630	49.530	92.100	42.570
7. Έμπόριο - έστιατόρια - ξενοδοχεία - τράπεζες-άσφάλειες-ύποθήκες άκινήτων		42.580	64.200	21.620	315.290	321.000	5.710
8. Λοιπές ύπηρεσίες		127.820	159.300	31.480	81.160	104.600	23.440
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ		203.800	287.400	83.600	488.000	590.000	102.000

Γεωργοί, κτηνοτρόφοι, άλιες, κυνηγοί κ.π.τ.έ.			Τεχνίτες και εργάτες (έκτός Γεωργίας) και χειριστές μεταφορικών μέσων			Άπασχολούμενοι στήν παροχή υπηρεσιών			ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΑΔΟΥ		
1971	1980	Νέες ανάγκες 1971-80	1971	1980	Νέες ανάγκες 1971-80	1971	1980	Νέες ανάγκες 1971-80	1971	1980	Νέες ανάγκες 1971-80
125.930	1.056.000	-195.930	1.640	2.000	360	250	0	-250	1.255.700	1.069.000	-186.300
10	0	-10	19.300	19.000	-300	470	700	230	21.600	22.000	400
170	0	-170	515.870	590.000	74.130	4.910	7.300	2.390	564.100	663.000	98.900
250	200	-50	13.290	18.500	5.210	910	1.300	390	25.900	38.000	12.100
180	0	-180	246.100	271.800	25.700	670	900	230	249.800	284.000	34.200
320	0	-320	130.110	145.000	14.890	16.270	14.000	-2.270	210.500	279.000	68.500
460	0	-460	10.970	18.800	7.830	86.100	131.000	44.900	455.400	535.000	79.600
480	2.600	1.120	19.620	26.500	6.880	129.920	137.000	7.080	360.000	430.000	70.000
125.300	1.058.800	-196.000	9.569.000	1.091.600	134.700	239.500	292.200	52.700	3.143.000	3.320.000	177.000

- Πηγή: α) ΕΣΥΕ, 'Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού - κατοικιών 1971 (δείγμα 25%) - Προσαρμογή
 β) 'Εθνικοί λογαριασμοί της 'Ελλάδας
 γ) 'Εκτιμήσεις

9. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕΠ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΤΗ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΤΖΟΛΑ
D.E.S.S. Ψυχολογίας
Καθηγήτριας Μ.Ε.

1. Γενικές αρχές

Οί γενικές αρχές που πρέπει να έχει υπόψη του ο εκπαιδευτικός που θα εφαρμόσει το ΣΕΠ στο πρώτο στάδιο φέτος (βασισμένες στα συμπεράσματα του σεμιναρίου).

«Τό αντίκειμενο του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού (ΣΕΠ)», κατά τη σχετική Πράξη του Συμβουλίου της Ευρώπης, «είναι να διευκολύνει την πλήρη άνθηση της προσωπικότητας του κάθε μαθητή σε όλες της τις μορφές, με τό να αναζητά τόν τύπο σπουδής καί κατόπιν τό έπάγγελμα που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ικανότητες καί τις ανάγκες του».

Ο όρισμός αυτός, αντιπροσωπευτικός των αρχών του ΣΕΠ στην σημερινή μορφή του, αποκλείει κάθε έννοια παρεμβάσεως, έπιρροής καί ύποδειξεως, γιατί ή προσωπικότητα ανθίζει καί ώριμάζει μόνο μέσα σε κλίμα ελευθερίας καί υπευθυνότητας.

Παλιότερα ή διαδικασία του ΣΕΠ βασιζόταν στην ενημέρωση καί εξέταση του μαθητή καί την παροχή συμβουλής. Πρωταγωνιστής ήταν ο σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού (ΕΠ), που πληροφορούσε τό μαθητή για τά επαγγέλματα, εξέταζε μέ διάφορα τέστ καί έρωτηματολόγια τις ικανότητες, τά διαφέροντα καί την προσωπικότητά του καί τέλος τόν συμβούλευε τί τύπος σπουδής καί επαγγέλματος του ταίριαζε.

Σήμερα, σε όλη τη διαδικασία του ΣΕΠ, ή ευθύνη δίνεται στον ίδιο τόν ενδιαφερόμενο. Δέν αποφασίζει κανείς για λογαριασμό του άλλου ούτε προσπαθεί κανείς από τούς αρμοδίους να τόν επηρεάσει ή γά του υποβάλει λύσεις. Αντίθετα του δίνονται πληροφορίες αλλά καί ασκήσεις καί ευκαιρίες για αυτοπληροφόρηση, αυτοεπίγνωση, έκλογή καί λήψη αποφάσεων, που αποβλέπουν στο να τόν αναπτύξουν, ώστε να γίνει ο ίδιος ικανός να διαλέγει κάθε φορά αυτό που στη συγκεκριμένη στιγμή ανταποκρίνεται στις ικανότητες καί στις ανάγκες του. Ο σύμβουλος δέν παίζει πιά τό βασικό ρόλο μαζί μέ τόν καθηγητή του ΣΕΠ του σχολείου συνεργάζονται μέ τό μαθητή καί τόν βοηθούν, ο καθένας μέ τό δικό του τρόπο, να συνειδητοποιεί, σε κάθε φάση της πορείας του για έκλογή σπουδής καί

επαγγέλματος, τὰ δεδομένα τῆς πραγματικότητας καί τὰ δεδομένα τοῦ ἑαυτοῦ του, ὥστε νά προχωρεῖ σέ σωστές ἀποφάσεις ἢ νά βρίσκει ἐναλλακτικές λύσεις.

Βλέπουμε λοιπόν ὅτι τελευταῖα ἐγινε μιά σημαντική ἀλλαγὴ ὀπτικής γωνίας τοῦ ΣΕΠ. Αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ ἦταν ἀναγκαία, γιατί σέ ἓναν κόσμο ὅπου τόσο ραγδαῖες μεταβολές ἐπισυμβαίνουν ἐξαιτίας τῆς ἀφάνταστης τεχνολογικῆς προόδου, τὰ παιδιὰ πού σήμερα φοιτοῦν στὰ σχολεῖα θά κληθοῦν νά ἀντιμετωπίσουν ἀπρόβλεπτες καταστάσεις. Πολλὰ ἀπὸ τὰ ἐπαγγέλματα πού ὑπάρχουν σήμερα θά ἔχουν ἐκλείψει στὰ ἐρχόμενα 30 χρόνια τῆς ἐπαγγελματικῆς ζωῆς τῶν σημερινῶν παιδιῶν, ἄλλα θά ἔχουν ἐμφανιστεῖ καί πολλῶν ἄλλων θά ἔχουν ἀλλάξει ἐντελῶς οἱ συνθήκες ἐξασκήσεως (ὅπως καί στὰ 30 χρόνια πού πέρασαν χάθηκαν μερικά ἐπαγγέλματα, ὅπως τοῦ ἀμαξῶ, δημιουργήθηκαν νέα, ὅπως τὰ σχετικά μέ τοὺς ἠλεκτρονικούς ἐγκεφάλους, ἄλλων ἄλλαξαν οἱ συνθήκες , π.χ. στὰ περισσότερα χειρωνακτικά ἐπαγγέλματα μέ τὴν εἴσοδο τῶν μηχανῶν καί τὴ μαζικοποίηση τῆς παραγωγῆς· τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ βρίσκεται στὸ δρόμο τῆς ἀλλαγῆς, μέ τὴν ἐξέλιξη τῶν ὀπτικοακουστικῶν μέσων). Ἐφόσον λοιπόν τὰ παιδιὰ μας θά χρειαστεῖ, ἴσως, νά ἀλλάξουν ἐπάγγελμα καί ἴσως περισσότερο ἀπὸ μιά φορά καί νά γνωρίσουν ἐπαγγέλματα πού ἐμεῖς οὔτε τὰ φανταζόμαστε, ὁ μόνος τρόπος νά τὰ βοηθήσουμε εἶναι νά τὰ ἀσκήσουμε νά συνειδητοποιοῦν σέ κάθε πρόβλημα τὰ δεδομένα τῆς πραγματικότητας καί τοῦ ἑαυτοῦ τους καί νά βρίσκουν λύση. Γι' αὐτὸ καί ὁ ΣΕΠ μέ τίς διαδικασίες καί τίς δραστηριότητές του συντελεῖ στὴν ὀρίμανση τοῦ μαθητῆ ἀντὶ νά τὸν ὑποκαθιστᾷ στὴν ἐκλογὴ του.

Ποιά πρόσωπα καί μέ ποιούς τρόπους βοηθοῦν στὴν ἀνάπτυξη καί ὀρίμανση τοῦ μαθητῆ στὰ πλαίσια τοῦ ΣΕΠ; Ποιές εἶναι οἱ ἀρμοδιότητες τοῦ καθηνοῦ;

Τὰ κυριότερα πρόσωπα πού ἀναφέρθηκαν καί στίς ὁμιλίες εἶναι:

Ὁ καθηγητὴς τοῦ ΣΕΠ (καί βοηθητικά οἱ καθηγητές ὅλων τῶν εἰδικότητων).

Ὁ σχολικός σύμβουλος (καί στὴν Ἀγγλία ἐλάχιστα σχολεῖα διαθέτουν εἰδικὸ σχολικὸ σύμβουλο).

Ὁ ἐπαγγελματικὸς σύμβουλος (τοῦ Ὑπουργείου Ἑργασίας).

Ὁ καθηγητὴς τοῦ ΣΕΠ:

- α) Πληροφορεῖ τοὺς μαθητές γιὰ τὰ ἐπαγγέλματα καί γιὰ τίς εὐκαιρίες ἀπασχολήσεως μέ τὸ νά τοὺς παρέχει σχετικὸ ὕλικό (π.χ. μονογραφίες, ἐντυπα, ἄλλες πληροφορίες, πού συνήθως προμηθεύεται ἀπὸ τὸ γραφεῖο ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἑργασίας), μέ διοργάνωση ἐπισκέψεων σέ τόπους

ἐργασίας, μέ κινηματογραφικές προβολές ή προβολές slides κτλ. Δέν περιορίζεται όμως μόνο στήν πληροφόρηση. Τούς άσκει στήν αὐτοπληροφόρηση καί στήν ἐπεξεργασία τοῦ πληροφοριακοῦ ὕλικου πού μποροῦν νά πάρουν οἱ ἴδιοι ἀπό τίς πηγές ἐπαγγελματικῆς πληροφορήσεως (γραφεῖο ΕΠ τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας, ἐπιμελητήρια, συνδικαλιστικές ὀργανώσεις, τόποι ἐργασίας).

β) Τούς βοηθάει στό νά ἀποκτήσουν μιά ὅσο τό δυνατόν πιό ἄρτια καί σωστή εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ τους μέ τό νά τοῦς χορηγεῖ ἀσκήσεις καί ἐρωτηματολόγια (ὄχι τέστ) αὐτοεξετάσεως, αὐτοεκτιμήσεως, αὐτοβαθμολογήσεως. Αὐτές οἱ ἀσκήσεις εἶναι γιά ἀποκλειστική χρήση τοῦ κάθε μαθητῆ καί ἀποτελοῦν ἐρέθισμα γιά νά προβληματιστεῖ σχετικά μέ τόν ἑαυτό του (δυνάμεις, ἀδυναμίες, ἐπιθυμίες κτλ.). Ὁ καθηγητής δέν ἐλέγχει τίς ἀπαντήσεις. Γίνονται ὅμως σχετικές συζητήσεις στήν τάξη γιά νά ἀναλυθοῦν ἐννοιες ἢ νά διευκρινιστοῦν ἄλλα σημεῖα, π.χ. ἂν κανεῖς μπορεῖ νά ἀναπτύξει ὀρισμένες ικανότητες στίς ὁποῖες ὑστερεῖ καί πῶς.

γ) Τούς βοηθάει ἀκόμη μέ κατάλληλες ἀσκήσεις καί ὁμαδικές συζητήσεις στήν τάξη νά ξεχωρίζουν τίς ἐξωτερικές ἐπιδράσεις ἀπό τίς προσωπικές τους ἐπιθυμίες, νά συνταιριάζουν τίς ικανότητες καί τίς ἀνάγκες τους μέ τίς ἀπαιτήσεις καί τά ὅσα προσφέρουν τά διάφορα ἐπαγγέλματα, νά ἀντιμετωπίζουν καταστάσεις ἐκλογῆς μέ πλήρη συνείδηση τῶν πιέσεων, τῶν κινδύνων καί τῶν πλεονεκτημάτων κάθε λύσεως.

Ὅλες αὐτές εἶναι δραστηριότητες μέσα στά πλαίσια τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ καθηγητῆ τοῦ ΣΕΠ, πού συμβάλλουν στήν ἀνάπτυξη καί τήν ὀρίμανση τοῦ μαθητῆ.

Σέ περιπτώσεις πού κάποιοι μαθητές ἀντιμετωπίζουν συγκινησιακά ἢ κοινωνικά προβλήματα πού περιπλέκουν τό θέμα τῆς ἐκλογῆς σπουδῆς ἐπαγγέλματος καί δυσκολεύονται νά λύσουν τίς ἐσωτερικές ἢ ἐξωτερικές τους συγκρούσεις, μποροῦν νά ζητήσουν συνέντευξη ἀτομική μέ τό σχολικό σύμβουλο, ὅπου ὑπάρχει, ἢ μέ τόν ἐπαγγελματικό σύμβουλο.

Ὁ σύμβουλος εἶναι, ἢ τουλάχιστον πρέπει νά εἶναι, πρόσωπο μέ εἰδική ἐκπαίδευση, μέ σοβαρή ψυχολογική κατάρτιση, εὐρύτητα ἀπόψεων, ἐχεμύθεια, μέ εὐέλικτη καί ὄχι ἄκαμπτη προσωπικότητα, χωρίς αὐταρχικότητα, χωρίς προκαταλήψεις γιά τά ἐπαγγέλματα καί τίς ἀνθρώπινες συμπεριφορές, μέ πολύ ἐνδιαφέρον γιά τοῦς ἀνθρώπους. Ἐχει εἰδική ἐκπαίδευση, πείρα καί ἀσκηση στίς διαπροσωπικές σχέσεις, ὥστε κατά τή συνέντευξη ἢ τίς συνεντεύξεις νά ἀκοῦει, νά κατανοεῖ, νά φωτίζει τίς συνιστώσες τοῦ προβλήματος χωρίς νά

προβάλλει δικές του απόψεις. Έτσι βοηθάει το μαθητή να αντιμετωπίσει τα προβλήματα του με τον τρόπο που του ταιριάζει περισσότερο, ώστε να βγει από το αδιέξοδο βρίσκοντας εναλλακτικές λύσεις.

Ο δικός μας ρόλος: Στή φετινή πειραματική εφαρμογή του ΣΕΠ στη Γ' γυμνασίου θα περιοριστούμε σε ένα μέρος των αρμοδιοτήτων του καθηγητή ΣΕΠ, δηλαδή:

- στον προβληματισμό των μαθητών: σε σχέση με το επάγγελμα, τη σημασία του στη ζωή, τη σπουδαιότητα της επαγγελματικής εκλογής, και
- στην ενημέρωση για το θεσμό του ΣΕΠ, για τη βοήθεια που ο ΣΕΠ προσφέρει, για τις διεξόδους που ανοίγονται μετά το γυμνάσιο, για τον κόσμο των επαγγελμάτων (πώς τα εξετάζουμε, από που παίρνουμε πληροφορίες κτλ.).

Βέβαια δεν μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι τα παιδιά θα λύσουν το πρόβλημα του εκπαιδευτικού και επαγγελματικού προσανατολισμού τους με λίγες (μετρήσαμε περίπου οκτώ) ενημερωτικές ώρες. Αναμφισβήτητα όμως θα έχουν κάποιο κέρδος, γιατί και το να θεθεί άπλως το πρόβλημα σε σωστές βάσεις είναι μία σημαντική συμβολή στη λύση του.

Άλλωστε βρίσκόμαστε στην αρχή, αρχίζουμε χωρίς ειδικευση, με πολύ περιορισμένα μέσα, αλλά και με πολλή συνείδηση ευθύνης και πολλή αγάπη για τους μαθητές μας. Και αν οι στόχοι μας προς το παρόν είναι περιορισμένοι, όμως η ευθύνη είναι μεγάλη να μπουδ σωστά θεμέλια, να γίνει σωστή η αρχή χωρίς λάθη· και λάθη δε θα γίνουν, αν δεν υπερβούμε τα όριά μας και δεν αφεθούμε να παίξουμε το ρόλο ειδικού, όποτε σίγουρα θα πέσουμε σε επικίνδυνες αυθαιρεσίες. Ο ρόλος μας είναι σαφής: προβληματισμός και ενημέρωση των παιδιών. Το να παρασυρθούμε από την πίεση των μαθητών και να εμπλακούμε σε ρόλο συμβούλου θα είναι επικίνδυνο και για τα παιδιά και για μας τους ίδιους και για τη σχέση μας με την τάξη και για τον ίδιο το θεσμό. Άλλο ένα καίριο λάθος είναι το να θελήσουμε να κατευθύνουμε εμείς την επαγγελματική εκλογή των μαθητών, με οποιοδήποτε τρόπο. Οποιοσδήποτε επηρεασμός θα ήταν αντίθετος προς όλο το θεσμό του ΣΕΠ.

2. Εφαρμογή

α) Στόχοι: Οι στόχοι στους οποίους ή όλη προσπάθειά μας θα πρέπει να αποβλέπει είναι:

1. Να καταλάβουν τα παιδιά ότι εκλέγοντας ένα επάγγελμα εκλέγουν τρόπο ζωής και ότι αυτή η εκλογή έχει κεφαλαιώδη σημασία για τη ζωή τους και για το κοινωνικό σύνολο.

2. Νά καταλάβουν τί είναι ό ΣΕΠ (ότι δέν προσφέρει άνωθεν μαγική λύση) και τί είδους βοήθεια προσφέρει (βοήθεια γιά αύτοανάπτυξη μέσα από τήν άναζήτηση επαγγελματικής ένημερώσεως, τίς άσκήσεις αύτοεπιγνώσεως, έκλογής κτλ.).

3. Νά καταλάβουν ότι τήν εϋθύνη γιά τήν κατεύθυνση τής ζωής τους και τήν επαγγελματική έκλογή τήν έχουν οί ίδιοι και κανείς άλλος.

4. "Ότι πρέπει νά προβληματιστούν σοβαρά και έγκαιρα, από τώρα, νά ένημερωθούν γιά τά επαγγέλματα και νά άναρωτηθούν μέ είλικρίνεια γιά τίς άνάγκες τους, τίς ίκανότητές τους, τά ενδιαφέροντά τους κτλ.

5. "Ότι πρώτα πρέπει νά καταλήξουν σέ κάποιο επαγγελματικό σχέδιο και μετά νά καθορίσουν τόν τύπο και τήν έκταση τών σπουδών πού θά τούς όδηγήσουν στην πραγματοποίησή του.

6. "Ότι γιά νά αποφασίσουν σωστά πρέπει νά ξεχωρίσουν τίς έξωτερικές επιδράσεις (φιλοδοξίες και όνειρα γονέων, ύποδείξεις φίλων ή δασκάλων, πρότυπα ζωής πού τούς προβλήθηκαν παλιά και πρόσφατα από βιβλία, περιοδικά, τηλεόραση κτλ.) από τίς βαθύτερες δικές τους επιθυμίες.

7. Σημαντικό είναι επίσης νά καταλάβουν ότι φέτος θά έχουν μόνο ένα μέρος από τή βοήθεια του ΣΕΠ, γιατί είναι ή άρχή μιάς προοδευτικής εφαρμογής.

β) Ώριαία κατανομή: Έγινε προσπάθεια νά περιληφθούν, στίς όκτώ διδακτικές ώρες πού μένουν ως τό τέλος του σχολικού έτους γιά εφαρμογή του ΣΕΠ, τά κύρια θέματα γιά προβληματισμό και ένημέρωση και νά παρουσιαστούν σύμφωνα μέ κάποια στοιχειώδη δομή:

1η ώρα: Ή άναγκαιότητα τής εργασίας και ή μεγάλη σημασία του επαγγέλματος, έπομένως και τής επαγγελματικής έκλογής.

2η και 3η: Τί είδους βοήθεια προσφέρει ό ΣΕΠ, σέ τί ώφελεί, ποιοί είναι οί σκοποί του, ποιός τελικά έχει τήν εϋθύνη τής έκλογής.

4η και 5η: Λίγα στοιχεΐα γιά τήν ταξινόμηση τών επαγγελμάτων και περισσότερα στοιχεΐα γιά τή συλλογή επαγγελματικών πληροφοριών.

6η: Ή εκπαίδευση σέ σχέση μέ τό επάγγελμα - ένημέρωση σχετικά μέ τίς ευκαιρίες σπουδής του άπόφοιτου γυμνασίου.

7η: Λίγα στοιχεΐα γιά τήν άνάγκη τής αύτοεξετάσεως και αύτοεπιγνώσεως στην επαγγελματική έκλογή.

8η: Έπαγγελματικές μονογραφίες ή άσκήσεις - έρεθίσματα (ύλικό Miller).

Ή εφαρμογή του θεσμού του ΣΕΠ δέν έχει καμιά σχέση μέ τό

κλασικό μάθημα, όσο αφορά τις έννοιες εξέταση - ύλη - έλεγχος γνώσεων - κατάλογος, ή με οποιαδήποτε αξιολόγηση των επαγγελμάτων ή των κλίσεων, διαφερόντων και ικανοτήτων του παιδιού. Καλό θα ήταν να αποφεύγεται και ή λέξη «μάθημα», γιατί για πολλούς μαθητές έχει αρνητικούς συνειρμούς.

"Όσο για τό πώς θα γίνει ό προβληματισμός και ή ενημέρωση επαφίεται στη διδακτική πείρα πού βρίσκει τόν κατάλληλο τρόπο ανάλογα μέ τις συνθήκες της κάθε τάξεως και της κάθε διδακτικής ώρας. Όπωςδήποτε σέ όλα τά θέματα είναι άπαραίτητος ό διάλογος και ή όσο γίνεται περισσότερη συμμετοχή των παιδιών.

Μερικές, πιθανόν, βοηθητικές σκέψεις για τά επί μέρους θέματα:

1η ώρα: Η αναγκαιότητα της εργασίας - ή σημασία του επαγγέλματος.

Μπορούμε νά αρχίσουμε μέ τόν όρισμό του ΣΕΠ, όπως δίνεται στην Πράξη του Συμβουλίου της Εύρώπης (βλ. αρχή είσηγήσεως) και νά συσχετίσουμε τήν όλόπλευρη άνθηση της προσωπικότητας μέ τήν έκλογή κατάλληλου επαγγέλματος.

Ερωτήματα όπως: Ποιοί δέν εργάζονται; Πώς αισθάνονται οί συνταξιούχοι; Οί άνεργοι; κτλ. θά προκαλέσουν συζήτηση πού θά δείξει ότι δέν εργαζόμαστε μόνο για τά οικονομικά όφέλη· επομένως τό επάγγελμα καλύπτει πολλές πλευρές της ζωής μας και τήν επηρεάζει μέ πολλούς τρόπους. Μπορούν νά συζητηθούν:

α) Οί ψυχολογικές επιπτώσεις του επαγγέλματος: Η ικανοποίηση πού αισθανόμαστε αν είναι δημιουργικό, ενδιαφέρον και σύμφωνο μέ τις ικανότητές μας, γιατί βρίσκουν χρήσιμη και κοινωνικά όφελιμη διέξοδο οί δυνάμεις και οί ικανότητές μας. Τό αίσθημα καταξίωσης και κοινωνικής αναγνώρισεως πού δοκιμάζουμε από τό γεγονός ότι ό έαυτός μας αυτοπραγματώνεται και αναπτύσσεται (άνθηση της προσωπικότητας) όφελώντας συγχρόνως τό σύνολο και τήν οικονομία του τόπου. "Αν αντίθετα τό επάγγελμα είναι πληκτικό, αδιάφορο, μονότονο ή πάνω από τις δυνάμεις μας, τί αισθήματα και καταστάσεις δημιουργεί (δυσανεσκεια, κούραση, πλήξη, ψυχική καχεξία, μεμψιμοιρία, προδιάθεση για άγχος, νευρώσεις, αντικοινωνική συμπεριφορά κτλ.).

β) Οί κοινωνικές επιπτώσεις: Τό επάγγελμα καθορίζει συνήθως τό είδος των ανθρώπων πού συναντούμε, (μερικά επάγγελα καθορίζουν και τήν έξωεπαγγελματική ζωή, π.χ. ντύσιμο - ψυχαγωγία - συναναστροφές του εκπαιδευτικού, του ιερέα, του δημόσιου υπάλληλου, ιδίως σέ κλειστές κοινωνικές ομάδες), καθορίζει τις ελεύθερες ώρες μας, τις διακοπές μας κτλ.

γ) Οί οικονομικές επιπτώσεις: Είναι γνωστός ό καθοριστικός τους ρόλος στην ποιότητα της ζωής.

Από αυτές τίς συζητήσεις ή άλλες παρόμοιες βγαίνει τό συμπέρασμα ότι τό ἐπάγγελμα παίζει τόσο σημαντικό ρόλο στη ζωή μας, ὥστε δέν εἶναι ὑπερβολή ὅταν λέγεται ὅτι «ἐκλέγοντας ἐπάγγελμα ἐκλέγουμε τρόπο ζωής». Ἡ ἐκλογή αὐτή εἶναι πολύ σπουδαία καί δύσκολη ὑπόθεση τῶν νέων, τοὺς ὁποίους ὁ ΣΕΠ βοηθεῖ νά τήν ἀντιμετωπίσουν σωστά.

Βοηθήματα: Ἡ ὁμιλία τῆς κ. Καλογήρου «Ψυχολογική καί κοινωνική σημασία τῶν ἐπαγγελμάτων» εἶναι κατάλληλη πηγή ἰδεῶν καί θεμάτων γιά συζήτηση καθὼς καί ἡ ὁμιλία τῆς κ. Woodhead.

2η καί 3η ὥρα: Ἡ βοήθεια πού προσφέρει ὁ ΣΕΠ στό μαθητή καί ἡ ὠφέλεια πού προκύπτει ἀπό τήν ἐφαρμογή του μποροῦν νά ἐπισημανθοῦν, ἂν τεθοῦν γιά συζήτηση θέματα ὅπως:

Τί συναισθήματα νιώθουμε, ὅταν ἀσχολούμαστε μέ κάτι πού μᾶς ἀρέσει καί τό πετυχαίνουμε, καί τί, ὅταν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἀσχοληθοῦμε μέ μονότονες καί πληκτικές ἢ πολύ δύσκολες δουλειές (εἶναι θέματα πού μποροῦν νά συνδεθοῦν μέ τήν προηγούμενη ἐνότητα).

"Ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δέν αἰσθάνονται εὐχαρίστηση μέ τά ἴδια πράγματα (π.χ. οἱ μαθητές καί τά ἀγαπημένα τους μαθήματα ἢ χόμπι) οὔτε τά καταφέρνουν ὅλοι στόν ἴδιο βαθμό στά ἴδια θέματα. Ὁ καθένας ἔχει τά δυνατά καί τά ἀδύνατα σημεῖα του.

Τό ἐπάγγελμα πού θά μᾶς ἀπασχολήσει πολλές ὥρες κάθε ἡμέρα γιά 25 καί περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς μας θά πρέπει κατὰ τό δυνατόν νά μοιάζει μέ τίς ἀσχολίες πού μᾶς εὐχαριστοῦν καί νά εἶναι στά μέτρα τῶν δυνατοτήτων μας.

Τό θέμα τῆς ἐκλογῆς εἶναι δύσκολο: Γίνονται πολλά λάθη, ὅταν δέν ὑπάρχει προσανατολισμός (ἰδέες ἀπό τήν πείρα καί ἀπό τήν ὁμιλία τοῦ κ. Κατσαδῶρου), πολλά ἀποφεύγονται, ὅταν ὑπάρχει. Καλό θά ἦταν νά δοθοῦν παραδείγματα ἀνθρώπων ὑπαρκτῶν πού ἔκαναν καλή ἢ κακή ἐκλογή καί νά ἐπισημανθοῦν οἱ συνέπειες.

Τί κάνει ὁ ΣΕΠ γιά νά βοηθήσει τό νέο στήν ἐκλογή; Τόν ἐνημερώνει γιά τά ἐπάγγελα καί τοῦ μαθαίνει πῶς νά ἐνημερώνεται. Τόν ἀσκεῖ στήν ἐξέταση τοῦ ἑαυτοῦ του, στό νά συνδυάζει τό τί προσφέρουν καί τί ἀπαιτοῦν τά διάφορα ἐπάγγελα μέ αὐτά πού ὁ ἴδιος ἐπιθυμεῖ καί εἶναι ἱκανός νά κάνει, τόν ἀσκεῖ στό νά ξεχωρίζει τίς δικές του ἐπιθυμίες ἀπό τό τί ἐπιθυμοῦν οἱ ἄλλοι ἀπ' αὐτόν καί γι' αὐτόν καί νά διαλέγει, ἔχοντας πλήρη συνείδηση τοῦ τί διαλέγει καί γιατί. Ποιός ἔχει τήν εὐθύνη τῆς ζωῆς καί τῆς ἐκλογῆς; Τί ρόλο παίζουν οἱ ἄλλοι, οἱ συνθηκες, ἡ ἀγορά ἐργασίας; Ὁ ὥριμος ἄνθρωπος συνδυάζει τά δεδομένα καί βρίσκει ἐναλλακτικές λύσεις.

Βοηθητικά γι' αὐτά τά θέματα: Ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Κατσαδῶρου

«Παραλήψεις και σφάλματα των νέων κατά την έκλογή τύπου σπουδής και επαγγέλματος», οι περιλήψεις των διαλέξεων του κ. Miller σελ. 1-2-3, από το άλλο υλικό του «Μιά ανάλυση των στόχων του προσανατολισμού» και οι συνημμένες σ' αυτή τη διάλεξη σελίδες που είναι αποσπάσματα από ενημερωτικό υλικό για τον προσανατολισμό της κ. Καλογήρου.

4η και 5η ώρα: Στοιχεία για την ταξινόμηση των επαγγελμάτων και τη συλλογή επαγγελματικών πληροφοριών.

Σ' αυτές τις δύο ώρες θα γίνει προσπάθεια για να ενημερωθούν τα παιδιά γύρω από τα επαγγέλματα και θα τους δοθεί ένας τρόπος για να τα έρευνουν.

Μπορεί να γίνει λόγος για το πλήθος των επαγγελμάτων που υπάρχουν (1600 επαγγέλματα, με 20.000 ειδικότητες και εξειδικεύσεις) και για το μόχθο που καταβάλλουν οι ερευνητές σε όλο τον κόσμο προκειμένου να τα ταξινομήσουν σε ομάδες, ώστε να είναι έφικτη ή προσέγγιση και η μελέτη τους. Να γίνει αντιληπτό ότι δεν είναι νοητή μια επαγγελματική έκλογή, όταν γίνεται μεταξύ των ελάχιστων επαγγελμάτων που ξέρουμε. Πρέπει όποσδήποτε να προηγηθεί διερεύνηση πολλών επαγγελμάτων. Έδω μπορεί να αναφερθούν μερικοί τρόποι ταξινόμησης των επαγγελμάτων (στοιχεία βρίσκονται στην όμιλία της κ. Ζαννή - Τελιοπούλου «Ταξινόμηση των επαγγελμάτων»). Στη συνέχεια θα δώσουμε στα παιδιά τον τρόπο εξέτασης των επαγγελμάτων. Θα τους πούμε για την επαγγελματική μονογραφία που περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία ενός επαγγελματικού τομέα ή ενός επιμέρους επαγγέλματος και που μπορούν να ζητούν επαγγελματικές μονογραφίες, γενικά επαγγελματικές πληροφορίες.

Επειδή όμως είναι δυνατό να θέλουν να μάθουν τώρα ή στο μέλλον για επαγγέλματα που δεν περιλαμβάνονται στις διαθέσιμες μονογραφίες, χρειάζεται να τους δώσουμε έναν τρόπο αυτοπληροφορήσεως. Ένας τρόπος είναι να διαλέξουμε μαζί με τα παιδιά από την προηγούμενη ώρα (4η) ένα επάγγελμα, από αυτά που περιέχονται στις μονογραφίες που έχουμε στα χέρια μας, και την 5η ώρα να δώσουμε, γραμμένες στον πίνακα, τις βασικές ερωτήσεις που ρωτάμε, όταν θέλουμε να πληροφορηθούμε για ένα επάγγελμα, και που αποτελούν το σκελετό της επαγγελματικής μονογραφίας. Π.χ. ή αδελφή νοσοκόμος: Τι κάνει; Πώς το κάνει; Πού δουλεύει; κτλ. (άκολουθώντας τα στοιχεία που περιέχονται στην όμιλία της κ. Τζαβέλλα «Δομή της επαγγελματικής μονογραφίας»). Τα παιδιά θα δώσουν όσες απαντήσεις μπορούν – γι' αυτό καλύτερα να έχει επιλεγεί ένα κάπως γνωστό επάγγελμα – θα τις γράψουμε στον πίνακα στις αντίστοιχες θέσεις, θα συμπληρώσουμε και εμείς σε κάθε ερώ-

τηση ό,τι δέν άναφέρθηκε άπό τά παιδιά. Στο τέλος θά έχουμε στόν πίνακα μιά στοιχειώδη έπαγγελματική μονογραφία.

Κανείς δέν ίσχυρίζεται βέβαια ότι τά παιδιά θά έχουν μάθει έτσι νά κάνουν πλήρεις καί έπιστημονικές έπαγγελματικές μονογραφίες, θά τούς έχει δοθεί όμως ένα έρέθισμα καί ένας τρόπος έρευνας πού θά τά βοηθήσει στην άυτενέργεια καί στην ύπεύθυνη άυτοπληροφόρηση. (Τά άπαραίτητα στοιχεία γι' ατή τήν έργασία τά βρίσκουμε στην όμιλία της κ. Τζαβέλλα πού ήδη άναφέρθηκε καί στις ύπόλοιπες μονογραφίες. Χρήσιμο είναι τό ύλικό του κ. Miller).

6η ώρα: Δρόμοι πού άνοίγονται στόν άπόφοιτο Γυμνασίου.

Στόχος είναι νά καταλάβουν τά παιδιά τή στενή σχέση έκπαιδεύσεως - έπαγγέλματος καί νά πληροφορηθούν τί τύποι μεταγυμνασιακής έκπαιδεύσεως ύπάρχουν καί σέ τί έπαγγέλματα ή άνώτερες σπουδές όδηγούν.

Θά ήταν σκόπιμο νά γίνει ξανά λόγος γιά τό συνηθισμένο λάθος πού κάνουν τά περισσότερα παιδιά διαλέγοντας σπουδές χωρίς νά ξέρουν τί εύκαιρίες άπασχολήσεως ύπάρχουν στό τέρμα τους καί αν είναι άνάλογες μέ τά ενδιαφέροντα καί τίς ικανότητές τους. (Βοηθητική ή όμιλία του κ. Κατσαδώρου «Παραλείψεις καί σφάλματα των νέων στην έκλογή τύπου σπουδής καί έπαγγέλματος»).

Θά πρέπει νά βοηθηθούν νά καταλάβουν ότι κερδίζουν χρόνο καί δυνάμεις προγραμματίζοντας συγκεκριμένη έκπαίδευση καί συγκεκριμένο τομέα έπαγγελμάτων, όχι «ας πάρω τό χαρτί καί βλέπουμε», αλλά «τί θέλω νά γίνω; τί είδους εκπαίδευση μου χρειάζεται γιά τήν πραγματοποίηση του σχεδίου μου;». Νά καταλάβουν ότι διαλέγοντας τώρα έναν τύπο λυκείου ή άλλης μεταγυμνασιακής σπουδής αυτόματα κάνουν ένα βήμα πρós τήν έπαγγελματική έκλογή.

Κατατοπιστική γι' αυτό τό θέμα ή όμιλία του κ. Μαυροματάκου: «Δρόμοι πού άνοίγονται στόν άπόφοιτο Γυμνασίου», άπό τίς σημειώσεις περιλήψεων του κ. Miller τμήματα άπό τό 4ο θέμα του Ιου μέρους καί ή όμιλία του κ. Κατσαδώρου πού ήδη άναφέρθηκε.

7η ώρα: Τό θέμα της άυτοεπιγνώσεως.

Άλλοτε ή διερεύνηση των ικανοτήτων καί των άλλων στοιχείων της προσωπικότητας γινόταν μέ τέστ, πού τήν έρμηνεία τους τήν έδινε ό ειδικός, περιορίζοντας τό μαθητή σέ παθητικό δέκτη των άποτελεσμάτων τους. Γι' αυτό τό λόγο καί γιά πολλούς άλλους ή χρήση των τέστ, άφού γνώρισε μιά μεγάλη άνθηση, περιορίστηκε σιγά σιγά. Σήμερα τά τέστ χρησιμοποιούνται σέ ειδικές περιπτώσεις καί τά άποτελέσματά τους είναι βοηθητικά. Στή διαδικασία του ΣΕΠ σήμερα αντί γιά τήν εξέταση μέ τέστ έχουμε τήν άυτοεπί-

γνώση, πού είναι υπόθεση του ίδιου του ατόμου.

Στόχος σ' αυτό τό θέμα είναι νά καταλάβουν τά παιδιά ὅτι δέν ἀρκεῖ ἡ γνώση τῶν ἐπαγγελμάτων γιά μιὰ σωστή ἐκλογή, ἀλλά ὅτι πρέπει νά ξέρουν καί τίς ἀνάγκες, δυνάμεις, ἐνδιαφέροντα, ἱκανότητες τοῦ ἑαυτοῦ τους, τόν ὅποιο μποροῦν καί ξέρουν οἱ ἴδιοι καλύτερα ἀπό κάθε ἄλλον (οἱ γνῶμες τῶν ἄλλων εἶναι χρήσιμες, ἀλλά βοηθητικές). Ἀλλά ἡ αὐτοεπίγνωση δέν εἶναι εὐκόλη, οὔτε τήν ἀποκτᾷ κανεῖς αὐτόματα· πρέπει νά ἀσχοληθεῖ σοβαρά.

Ἐνδεικτικά μπορεῖ νά δοθεῖ στά παιδιά ἡ «ἄσκηση στήν προσωπική ἀνάπτυξη - SPEEDCOP» ἢ κάποια ἄλλη πού θά φτιάξουμε ἐμεῖς μέ βάση τό φυλλάδιο «πληροφορίες γιά τοὺς μαθητές ὑπό μορφή ἐρωτήσεων». Ἄν δώσουμε ἄσκηση, δέ θά πάρουμε πίσω τά φύλλα. Θά τό ἐξηγήσουμε αὐτό στά παιδιά: ὅτι ἡ ἄσκηση εἶναι ἀποκλειστικά γιά δικό τους προβληματισμό καί δική τους χρήση καί ὅτι οἱ ἀπαντήσεις ἀφοροῦν ἀποκλειστικά αὐτούς τοὺς ἴδιους. Ὅτι ἐπομένως δέ θά ἔπρεπε νά σκεφτοῦν καί νά γράψουν ὅ,τι φαντάζονται πῶς θά ἄρρεσε στόν καθηγητή, ἀλλά ὅ,τι πραγματικά ἀντιπροσωπεύει αὐτούς τοὺς ἴδιους. Ἴσως χρειαστεῖ νά ἐπιμείνουμε σ' αὐτό τό σημεῖο, γιά νά ἀποδεσμευτοῦν τά παιδιά ἀπό τό ἐξαρτημένο ἀντανακλαστικό: φύλλο χαρτί - διαγώνισμα - βαθμολογία, ἄρα «βρίσκομαι ὑπό κρίση καί πρέπει νά φανῶ καλός».

Βοηθητικά γιά τό θέμα τῆς αὐτοεπιγνώσεως εἶναι τό κεφάλαιο «ἡ συνιστώσα τῆς αὐτογνωσίας» ἀπό τίς ὁμιλίες τοῦ κ. Miller, «τό σχέδιο 7 σημειών» καί τό τρίφυλλο πού ἐπιγράφεται «πληροφορίες γιά τοὺς μαθητές ὑπό μορφή ἐρωτήσεων».

8η ὥρα (ἴσως καί 9η):

- α) Μονογραφίες διαφόρων ἐπαγγελμάτων πού θά τίς ἐπεξεργαστοῦμε ὅπως στίς ὥρες 4η-5η.
- ἢ β) ἀσκήσεις - ἐρεθίσματα (ὕλικο Miller).
- ἢ γ) ὀργάνωση ἐπισκέψεως σέ τόπο ἐργασίας - ἴσως στά πλαίσια τῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων - μετά ἀπό κατάλληλη προετοιμασία τῶν μαθητῶν. Μετά τήν ἐπίσκεψη, ἐπεξεργασία τῶν παρατηρήσεων τους γιά τίς θέσεις ἐργασίας πού εἶδαν.

Αὐτά σάν μιὰ πρόταση - συμβολή στήν ὀργάνωση τοῦ πρώτου σταδίου πειραματικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ΣΕΠ στή Γ' γυμνασίου γιά τό τρέχον σχολικό ἔτος.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

[Από τις συζητήσεις που έγιναν στα σεμινάρια καταχωρίζονται τα σημεία εκείνα, τα όποια διαφωτίζουν σημαντικές πλευρές του Σχολικού - Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Τα κείμενα προέρχονται από τις αντίστοιχες μαγνητοφωνήσεις].

Α'. Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΑ

1. Ή Πληροφόρηση

ΕΡΩΤΗΣΗ. Φοβούμαι πώς με τις περιορισμένες ώρες που διαθέτει το πρόγραμμα για το σχολικό - επαγγελματικό προσανατολισμό¹ δε θα μπορούμε να παρουσιάσουμε σωστά όλα τα επαγγέλματα. Γι' αυτό νομίζω πώς πρέπει να δίνουμε στοιχεία για ομάδες συνάφων επαγγελμάτων.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ. κ. Miller: Συμφωνώ. Ή στενότητα του χρόνου δε μάς επιτρέπει να πάμε σε βάθος. Γι' αυτό στην πληροφόρηση θα προτιμήσουμε το εύρος καί ανάλογα με το ενδιαφέρον των παιδιών θα προχωρούμε σε βάθος. Στην περίπτωση που δε θα είμαστε σε θέση να δώσουμε πληροφορίες, θα πρέπει να υποδείξουμε τις πηγές, από τις οποίες το παιδί θα μπορεί να πληροφορηθεί τα πάντα για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα ή μία συγκεκριμένη ειδίκευση. Όπως-δήποτε, ή απόφαση που πρόκειται να πάρει το παιδί για το επάγγελμα που θα ακολουθήσει, θα πρέπει να βασίζεται σε σωστά στοιχεία· αλλιώς ή έκλογή του θα είναι λαθεμένη.

1. Στο έξης θα χρησιμοποιείται ή συντομογραφία ΣΕΠ.

ΕΡ. Είπατε ότι κύριο μέλημα του καθηγητή του ΣΕΠ² δέν είναι να παρέχει πληροφορίες, αλλά να ενθαρρύνει το μαθητή να υποβάλλει ερωτήσεις, ώστε να κατανοεί καλύτερα τις πληροφορίες που έχει από άλλες πηγές. Όμως αν περιοριστεί εκεί ο ρόλος του καθηγητή του ΣΕΠ, τότε η πληροφόρηση του μαθητή μπορεί να παραμείνει πολύ φτωχή, γιατί συνήθως οι πληροφορίες που έχουν οι μαθητές μας είναι μάλλον περιορισμένες. Γι' αυτό νομίζω ότι το έργο του καθηγητή είναι να διευρύνει τον κύκλο των πληροφοριών που μπορούν να έχουν τα παιδιά από άλλες πηγές, όπως είναι το σπίτι, το άλλο περιβάλλον, τα μέσα μαζικής ενημερώσεως κτλ.

ΑΠ. κ. Miller: Δέ νομίζω ότι ο μόνος ρόλος του καθηγητή του ΣΕΠ είναι να ενθαρρύνει τις ερωτήσεις και να ελέγχει τις πληροφορίες που προσκομίζουν οι μαθητές. Έργο του επίσης είναι η πληροφόρηση. Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να βεβαιωθούμε ότι έχουμε θέσει στη διάθεση των μαθητών μας όλο και περισσότερο σωστές πληροφορίες. Το ερώτημά μου όμως είναι αν ως καθηγητές μπορούμε πράγματι και να το κάνουμε αυτό. Γιατί νομίζω ότι, αν ασχοληθούμε περισσότερο με την πληροφόρηση, θα περάσουμε στο ρόλο ενός ειδικού επί των πληροφοριών· ενώ ο κύριος ρόλος του καθηγητή του ΣΕΠ είναι να κάνει καλύτερη χρήση των πληροφοριών που του παρέχονται. Ο καθηγητής δέν είναι πηγή πληροφοριών. Δέ νομίζω ότι θα έχει αρκετό χρόνο στη διάθεσή του για πάρα πολλές πληροφορίες. Αυτή είναι δουλειά ενός άλλου ειδικού. Όμως είναι ο άνθρωπος ο οποίος ενθαρρύνει τους άλλους να δώσουν πληροφορίες, όπως π.χ. έδω τον Όργανισμό Άπασχολήσεως Έργατικού Δυναμικού και παρόμοιους Όργανισμούς στη Μεγάλη Βρετανία. Στη Μεγάλη Βρετανία οι καθηγητές του ΣΕΠ είναι υπεύθυνοι για να βοηθήσουν τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες που τους δίδονται και για να φέρουν σε έπαφή το μαθητή με την πληροφορία, όταν θα τη χρειαστεί. Δέ θέλω να σάς πω ότι εμείς δέν μπορούμε να θέσουμε στη διάθεση του μαθητή περισσότερες πληροφορίες, αλλά ο κύριος ρόλος μας είναι να βοηθήσουμε το μαθητή να χρησιμοποιήσει σωστά τις πληροφορίες.

ΑΠ. κ. Τρίμης: Άκριβώς και εγώ αυτό έννοούσα με την έρωτησή μου. Όχι ότι θα συλλέξουμε εμείς τις πληροφορίες, αλλά ότι εμείς θα παρεμβληθούμε ανάμεσα στις πηγές πληροφοριών και στο μαθητή. Άλλιώς πρέπει να άναζητηθεί ένας άλλος τρόπος για να φτάνουν ως το μαθητή οι πληροφορίες που συλλέγουν οι άρμόδιες πηγές. Καί δέ νομίζω ότι πρέπει να είναι άλλο αυτό το όργανο από

2. Όνομάζουμε για συντομία «Καθηγητή του ΣΕΠ» τον καθηγητή που έχει την εϋθύνη της έφαρμογής του Σχολικού - Έπαγγελματικού Προσανατολισμού.

τόν καθηγητή του ΣΕΠ. Αυτός πρέπει να φέρει σε επαφή τό μαθητή με τις πληροφορίες που συλλέγει τό εκάστοτε αρμόδιο όργανο, είτε αυτό λέγεται 'Υπουργείο 'Εργασίας είτε 'Υπηρεσία 'Απασχολήσεως 'Εργατικού Δυναμικού είτε οποιαδήποτε άλλη 'Υπηρεσία.

ΕΡ. Θά ήθελα να ρωτήσω αν είναι σωστό να αρχίσουμε τό ΣΕΠ στά σχολεία μας ζητώντας από τά παιδιά να μάς φέρουν πληροφορίες πρώτα για τό επάγγελμα τών γονέων τους, όταν και οί δύο γονείς εργάζονται. Δηλαδή, προτού καν αρχίσουμε τόν επαγγελματικό προσανατολισμό, αν μπορούμε να προβληματίσουμε τά παιδιά μέσα στό άμεσο περιβάλλον τους.

ΑΠ. κ. Miller: Τό να γνωρίζει τό παιδί τά σχετικά με τό επάγγελμα του γονέως είναι μία προσωπική εμπειρία, αλλά δέν μπορούμε να πούμε ότι ό επαγγελματικός προσανατολισμός θά αρχίσει απ' αυτό τό στάδιο, γιατί οί ιδέες τών γονέων για τό επάγγελμά τους μπορεί να επηρεάσουν τό παιδί και να μή δει τήν πραγματικότητα.

ΕΡ. Είπατε, κ. Miller, ότι κάθε καθηγητής του ΣΕΠ όφείλει να δώσει πληροφορίες στους μαθητές του γύρω από τά επαγγέλματα. Τις πληροφορίες αυτές θά τις άντλήσει από κάποιο επίσημο βιβλίο ή θά τις προσφέρει από τήν εμπειρία του; 'Αν τις προσφέρει από τήν εμπειρία του, τότε οί πληροφορίες θά είναι ύποκειμενικές. Γιατί κάθε καθηγητής του ΣΕΠ θά τις παρουσιάσει ύποκειμενικά, ανάλογα με τό αν είναι ευχαριστημένος ή δυσαρεστημένος από τό επάγγελμά του, και τότε θά παρουσιαστεί ό ένας προσανατολιστής να παρουσιάζει τό θέμα ρόδινο και ό άλλος άκόμη και με τά πιό μελανά χρώματα. 'Αλλά έτσι θά επηρεάσουν πρός διαμετρικά αντίθετες κατευθύνσεις τούς μαθητές τους. Για να μή συμβεί αυτό, θά πρέπει, νομίζω, οί καθηγητές του ΣΕΠ να άντλούν τις πληροφορίες τους, τόσο για τό δικό τους επάγγελμα όσο και για τά άλλα επαγγέλματα, από κάποιο κοινό πορεία.

ΑΠ. κ. Miller: 'Όπως σας είπα, δέ νομίζω ότι οί καθηγητές του ΣΕΠ έχουν τόν άπαραίτητο χρόνο να συλλέξουν τις πληροφορίες τους. Γι' αυτό πρέπει να ύπάρχει μία επίσημη πηγή παροχής πληροφοριών που να εγγυάται και τήν αντικειμενικότητα. 'Εκτός από τό 'Υπουργείο 'Εργασίας ύπάρχουν και άλλες πηγές, όπως οί διάφορες εταιρείες ή τά πανεπιστήμια, με τά ενημερωτικά φυλλάδια τά όποια θέτουν στή διάθεσή μας. Πρέπει όμως έμεις να είμαστε ίκανοί να κάνουμε μία άνάλυση τών πληροφοριών που μάς παρέχονται, να κάνουμε διάφορες κριτικές σ' αυτά που λέγουν οί διάφοροι φορείς. 'Όμως συμφωνώ μαζί σας. Δέ νομίζω ότι ό ρόλος του καθηγητή του ΣΕΠ είναι να πάει ό ίδιος να ζητήσει και να συλλέξει πληροφορίες για τά διάφορα επαγγέλματα, επειδή έχει και πάρα πολλά άλλα πράγματα, με τά όποια πρέπει να ασχοληθεί στό σχολείο. Γιατί,

ὅπως ἔχω πεῖ ἤδη, ἡ πληροφορία εἶναι βέβαια ὁ τομέας ἀπὸ τὸν ὁποῖο οἱ περισσότεροι ἀρχίζουν, ἀλλὰ εἶναι ἓνας μόνο τομέας.

ΕΡ. Ἀπέκλεισε ὁ κ. Miller στὸν καθηγητὴ τοῦ ΣΕΠ τὸ ρόλο τοῦ φορέα πληροφοριῶν, μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι δὲν ἔχει διαθέσιμο χρόνο γιὰ τὴ συλλογὴ πληροφοριῶν. Πῶς ὅμως θὰ μπορέσει ὁ ἴδιος νὰ ἐλέγξει τὴν ὀρθότητα τῶν πληροφοριῶν γιὰ τὰ ἐπαγγέλματα, ἀφοῦ δὲν ξέρεי τὰ μυστικά τῶν ἐπαγγελμάτων;

ΑΠ. κ. Miller: "Ὅπως ἤδη εἶπα, πρέπει νὰ γνωρίζουμε τίς δικές μας ἀρμοδιότητες, τίς δικές μας δεξιότητες. Πρέπει νὰ γνωρίζουμε ὅτι ὑπάρχουν εὐκαιρίες καὶ τρόποι γιὰ διερεύνηση τῶν πληροφοριῶν. Χρειάζομαστε καὶ ἡμεῖς τίς δικές μας πηγές πού ἀσχολοῦνται εἰδικά μὲ τὴ συλλογὴ πληροφοριῶν καὶ μποροῦν νὰ μᾶς βοηθήσουν στὸ ρόλο μας, ὅπως ὁ Ὅργανισμός Ἀπασχολήσεως Ἑργατικοῦ Δυναμικοῦ ἢ οἱ διάφοροι ἐργοδότες, οἱ διάφοροι ἐπαγγελματίες, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς γνωρίζουμε καὶ στοὺς ὁποίους ἔχουμε ἐμπιστοσύνη ὅτι θὰ μᾶς δώσουν ἀντικειμενικές πληροφορίες. Αὐτὸ εἶναι δύσκολο, ἰδίως στὴν ἀρχή, ἀλλὰ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἡ παροχὴ πληροφοριῶν σιγά-σιγά γίνεται εὐρύτερη, γιατί στὸ μεταξύ μαθαίνουμε πῶς νὰ χρησιμοποιοῦμε τίς πηγές ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ ἀντιμετωπίζουμε τοὺς ἀνθρώπους πού μᾶς τίς ἔδωσαν. Πάντως πρέπει ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ κοιτάξουμε στὸ περιβάλλον μας καὶ νὰ βροῦμε τοὺς ἀνθρώπους πού μποροῦν νὰ μᾶς βοηθήσουν, νὰ μᾶς δώσουν μιὰ ἀντικειμενική, στὰ μέτρα τοῦ δυνατοῦ, βοήθεια, γιὰ νὰ ἀσκήσουμε τὸ ἔργο μας. Ὅμως εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ὡς καθηγητὴς τοῦ ΣΕΠ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρέχουμε ὅλες τίς πληροφορίες τίς ὁποῖες θὰ θέλαμε, γιατί, ἂν κάναμε αὐτὸ τὸ πράγμα, δέ θὰ μπορούσαμε νὰ κάνουμε τίποτε ἄλλο· θὰ ἀφιερώναμε ὅλο μας τὸ χρόνο μόνο στὴν παροχὴ πληροφοριῶν. Ὅσο γιὰ τὴν ἀντικειμενικότητα τῆς πληροφορίας, στὴ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ, ὅταν ἓνας καθηγητὴς τοῦ ΣΕΠ ἀμφισβητεῖ τὴν ποιότητα τῶν πληροφοριῶν ἢ δὲν ξέρει ἂν μιὰ πληροφορία εἶναι πρὸςφατῇ, τὸ πρῶτο πρόσωπο ἀπὸ τὸ ὁποῖο θὰ ζητήσῃ βοήθεια εἶναι ὁ εἰδικὸς ἐπαγγελματικὸς σύμβουλος τοῦ Ὑπουργείου Ἑργασίας καὶ ὁ ὁποῖος, ἂν αὐτὸς δὲν ξέρει, τοῦ λέει πού νὰ ἀποταθεῖ. Γιατί ὁ σύμβουλος - καθηγητὴς δὲν μπορεῖ νὰ ξέρει τὰ πάντα γιὰ τὴν ἀγορὰ ἐργασίας, ὅπως ἓνας εἰδικὸς σύμβουλος τοῦ Ὑπουργείου Ἑργασίας, ὁ ὁποῖος παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἀγορᾶς κάθε μέρα.

ΕΡ. Οἱ φορεῖς τῆς πληροφορήσεως σχετικὰ μὲ τὰ ἐπαγγέλματα πολλές φορές κάνουν λάθη, σκόπιμα ἢ ἀθέλητα. Οἱ πληροφορίες δηλαδὴ πού μᾶς δίνουν εἶναι πολλές φορές ὑποκειμενικές ἢ διαστρεβλωμένες σκόπιμα. Πῶς θὰ ἐπιτύχει ὁ καθηγητὴς τοῦ ΣΕΠ νὰ βρεῖ τὴν ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια σχετικὰ μὲ τὸ ἐπάγγελμα; Πῶς στὴν

Ἡ Ἀγγλία ἀντιμετώπισαν τὸ θέμα αὐτὸ, νὰ δίνουν δηλαδή τοὺς μαθητές μιὰ ἀντικειμενικὴ εἰκόνα τοῦ κάθε ἐπαγγέλματος, δεδομένου ὅτι αὐτοὶ ποὺ ἐπεξεργάζονται τὰ στοιχεῖα στὸ Ὑπουργεῖο εἶναι ἄτομα, εἶναι ὑποκείμενα ποὺ φιλτράρουν τίς πληροφορίες μέσα ἀπὸ τὴν ἰδιαίτερη προσωπικότητά τους;

ΑΠ. κ. Miller: Ἴσως τελικὰ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι κανένας δὲν μπορεῖ νὰ δώσει τὴν ἀπόλυτα ἀντικειμενικὴ πληροφορία. Αὐτὸ ποὺ ἐμεῖς πρέπει νὰ εἴμαστε ἱκανοὶ νὰ κάνουμε, εἶναι νὰ βεβαιωθοῦμε ὅτι στὰ μέτρα τοῦ δυνατοῦ ἔχει ἀφαιρεθεῖ τὸ ὑποκειμενικὸ στοιχεῖο. Στὴ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ π.χ. ἡ πληροφορία τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας ὡπσοδῆποτε δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἀπόψεων ποὺ ἔχει ἓνα ἄτομο, ἀλλὰ μιὰ ὁμάδα ἀτόμων ποὺ ἐπεξεργάζεται αὐτὴν τὴν πληροφορία. Ἐτσι βλέπουμε ὅτι ὁ κίνδυνος διαστρεβλώσεως τῆς πληροφορίας αὐτῆς μειώνεται σημαντικά. Ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ θὰ πρέπει νὰ εἴμαστε ἱκανοὶ νὰ κάνουμε, εἶναι νὰ βροῦμε τίς πηγές πληροφορήσεως. Νὰ βροῦμε π.χ. στὴν κοινότητά μας τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἐργάζονται σὲ διάφορες ἐπιχειρήσεις, σὲ διάφορα ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα καὶ νὰ τοὺς χρησιμοποιήσουμε ὡς πηγές πληροφορήσεως. Οἱ εἰδικοὶ ἐπαγγελματικοὶ σύμβουλοι, οἱ ὅποιοι ἐργάζονται στὸ Ὑπουργεῖο Ἐργασίας, θὰ μπορούσαν ἐπίσης νὰ μᾶς συμπαρασταθοῦν στὴν προσπάθειά μας νὰ βοηθήσουμε τοὺς μαθητές. Καὶ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι πρέπει νὰ κατανοήσουμε ὅτι ἡ πληροφορία δὲν πρέπει νὰ διαβιβάζεται ἀβασάνιστα καὶ νὰ γίνεται παραδεκτὴ τυφλά. Πρέπει νὰ υποβάλλουμε ἐρωτήσεις, νὰ θέτουμε ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὴν πληροφόρησιν. Αὐτὸς εἶναι ὁ ρόλος μας: Νὰ δίνουμε πληροφορίες καὶ νὰ βοηθᾶμε τὰ παιδιὰ νὰ ἴδουν σωστὰ τίς πληροφορίες αὐτές. Βλέπετε λοιπὸν ὅτι πρόκειται γιὰ δυὸ παράλληλους ρόλους: Ὁ ρόλος τοῦ καθηγητῆ τοῦ ΣΕΠ εἶναι κάπως παράλληλος μὲ τὸ ρόλο τοῦ ἐπαγγελματικοῦ συμβούλου. Γιὰ νὰ ἀπαντήσω λοιπὸν στὴν ἐρώτησή σας, λέγω ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀπόλυτα ἀντικειμενικὴ πληροφόρησις. Ἴσως ἔπειτα ἀπὸ ὀρισμένα χρόνια θὰ βροῦμε ἓνα πιὸ τελειοποιημένο σύστημα γιὰ τὴν ἐπαγγελματικὴ πληροφόρησιν. Καὶ νομίζω ὅτι γι' αὐτὸ ἐργαζόμαστε ὅλοι: Γιὰ νὰ τελειοποιήσουμε τὰ μέσα πληροφόρησεως.

ΕΡ. Εἶπε ὁ κ. Miller ὅτι ὁ ὑποκειμενικὸς παράγων δὲν εἶναι ποτέ δυνατόν νὰ ἐξοβελιστεῖ. Ὡστόσο νομίζω ὅτι ἡ ἐρώτησις τοῦ κ. γυμνασιάρχῃ ἀποβλέπει κάπου ἄλλου: Δίνονται σκόπιμα λαθεμένες πληροφορίες; Αὐτὸ, νομίζω, εἶναι δυνατόν νὰ ἐλεγχθεῖ. Τὸ πῶς ἀντιμετωπίζεται ὁμως, μὲ ποιά διάθεσις ἀντιμετωπίζεται τὸ κάθε ἐπάγγελμα καὶ ἀπὸ τὴν πηγὴν πληροφοριῶν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ κάθε ἄτομο, αὐτὸ ξεκινáει ἀπὸ τίς προσωπικὰς ἀπόψεις τοῦ καθενός.

ΑΠ. κ. Τρίμης: Δέν εἶναι δυνατόν ὅλα τὰ ἄτομα μιᾶς κοινωνίας

νά αντιμετωπίζουν τό κάθε ἐπάγγελμα κατά τόν ἴδιο τρόπο. Ἡ ἐκτίμησή μας ξεκινᾷ ἀπό τόν ἑαυτό μας καί ἀπό τήν προσωπική μας ἱστορία, ἡ ὁποία μπορεῖ νά εἶναι καί ἱστορία τῆς οἰκογένειάς μας καί τῆς μικρῆς κοινωνίας στήν ὁποία ἔχουμε ζήσει.

ΕΡ. Μπορεῖ οἱ ἐσφαλμένες πληροφορίες νά ὀφείλονται καί σέ ἄλλους λόγους, ἀλλά κυρίως σέ λόγους ὑποκειμενικούς. Ἄν ρωτήσουμε δέκα γιατρούς πῶς βλέπουν τό ἐπάγγελμά τους, θά δοῦμε ὅτι ἔχουν ἐντελῶς διαφορετικές ἀπόψεις μεταξύ τους. Γιατί ὁ καθένας ἀντιλαμβάνεται διαφορετικά τό ἐπάγγελμά του. Προσωπικά ἔχω κάνει μιά τέτοια ἔρευνα. Πρὸ ἐτῶν εἶχα ὑποβάλει σέ ἓναν τομέα ἐπαγγελματιῶν τήν ἐρώτηση ἂν θά συνιστοῦσαν στούς νέους νά ἀκολουθήσουν τό ἐπάγγελμά τους ἢ ὄχι. Διαπίστωσα ὅτι ἄλλοι ἔλεγαν «ὄχι, χίλιες φορές», ἄλλοι ἔλεγαν «βεβαίως». Ἄρα πρέπει μέσα σ' αὐτές τίς ἀντικρουόμενες ἀπόψεις νά βροῦμε ἐμεῖς τήν ἀλήθεια ἢ νά μᾶς τή δώσουν ἐτοιμη οἱ ὑπεύθυνοι.

ΑΠ. κ. Miller: Εἶναι πολύ σημαντικό νά μπορέσουμε νά ἐνθαρρύνουμε τό μαθητή νά μάθει ποιός θά εἶναι π.χ. ὁ μισθός του, ἂν θέλει νά γίνει γιατρός, πῶς θά μπεῖ στήν Ἱατρική Σχολή, ποιὰ θά εἶναι ἡ ἐργασία του κτλ. Ὅλες αὐτές οἱ πληροφορίες εἶναι πολύ σημαντικές. Καταλαβαίνω βέβαια ὅτι ὑπάρχουν πολλοί γιατροί, οἱ ὁποῖοι δέν εἶναι ἱκανοποιημένοι ἀπό τό ἐπάγγελμά τους, καί ἄλλοι οἱ ὁποῖοι εἶναι ἱκανοποιημένοι καί τό συνιστοῦν καί στούς νέους. Αὐτό ὅμως πού πραγματικά πρέπει νά κάνουμε, εἶναι νά ἐνθαρρύνουμε τούς μαθητές νά μάθουν τά πάντα. Δηλαδή ὅτι ὑπάρχουν καί ἀπογοητεύσεις ἀπό τά διάφορα ἐπαγγέλματα, ὅπως ὑπάρχουν καί ἱκανοποιήσεις, καί νά γνωρίσουν ὅχι μόνο τίς θετικές πλευρές κάθε ἐπαγγέλματος ἀλλά καί τίς ἀρνητικές. Αὐτό λοιπόν πού προσπαθοῦμε νά κάνουμε μέ τήν ἐπαγγελματική πληροφόρηση εἶναι νά μπορέσουμε νά δοῦμε πρῶτα ἀπ' ὅλα ἂν ὑπάρχουν εὐκαιρίες πληροφόρησης καί ἔπειτα ἂν κατανοεῖ τίς πληροφορίες ὁ μαθητής. Εἶναι σωστό αὐτό πού λέτε, ὅτι δηλαδή μποροῦν ὅπωςδήποτε νά ὑπάρχουν δυό ἄνθρωποι μέ τά ἴδια προσόντα πού κάνουν τό ἴδιο ἐπάγγελμα καί ὁ ἓνας νά ἀγαπᾷ τό ἐπάγγελμά του καί ὁ ἄλλος νά μὴν τό ἀγαπᾷ. Αὕτη εἶναι μιά πάρα πολύ σπουδαία ἐμπειρία καί εἶναι κάτι πού πρέπει νά τό κατανοήσει καί ὁ μαθητής. Νά μὴ νομίζει δηλαδή ὅτι κάθε γιατρός ἀγαπᾷ τό ἐπάγγελμά του ἢ ὅτι κάθε ἐργάτης σέ ἓνα ἐργοστάσιο μισεῖ τή δουλειά του. Γιατί μπορῶ νά σᾶς πῶ ὅτι ὑπάρχουν πολλοί ἐργάτες πού ἀγαποῦν τή δουλειά τους καί πολλοί γιατροί πού δέν τήν ἀγαποῦν. Αὐτά εἶναι τά στοιχεῖα πού πρέπει νά δώσουμε στό μαθητή: Νά κατανοήσει, δηλαδή, καί τήν ἀρνητική καί τή θετική πλευρά κάθε ἐπαγγέλματος.

ΕΡ. Λόγω τοῦ περιορισμένου χρόνου πού θά ἔχουμε στήν πρῶ-

τη εφαρμογή του θεσμού του σχολικού - επαγγελματικού προσανατολισμού, δέν είναι εύκολο, νομίζω, νά ασχοληθούμε μέ τή συνέντευξη. Έπομένως ό μαθητής μας θά πρέπει νά άκούσει μόνο τίς πληροφορίες καί έπειτα, μόνος του, νά βρεί τήν κλίση του γιά τόν εκπαιδευτικό καί επαγγελματικό του προσανατολισμό.

ΑΠ. κ. Καρανικόλας: Βέβαια ή άτομική συνέντευξη άπαιτεί πολύ χρόνο. Άλλά πέρα άπό τό χρόνο άπαιτείται καί ειδική κατάρτιση, γιά νά γίνει κανείς καλός χειριστής συνεντεύξεως. Δέν υπάρχουν λοιπόν περιθώρια, ειδικότερα κάτω άπό τίς συνθήκες πού θά εφαρμοσθεί ό θεσμός, γιά άτομική συνέντευξη. Όσο γιά τήν πληροφόρηση, έχω νά σημειώσω ότι δέν πρέπει νά παίρνει τή μορφή μονολόγου. Δέ θά είναι άποτελεσματική, άν δέν άκολουθεί κάποιος διάλογο. Ό διάλογος είναι άπαραίτητος, όταν θά κάνουμε τήν πληροφόρηση. Άλλωστε δέ νομίζω ότι σείς έχετε γνώμη διαφορετική. Άσφαλώς δέν ύποστηρίζετε ότι οί μαθητές θά είναι παθητικοί άποδέκτες τών πληροφοριών καί τών άπόψεων του καθηγητή.

2. Έπίδραση τών έξωτερικών παραγόντων στην έκλογή του επαγγέλματος

ΕΡ. Όρίσαμε ότι τό παιδί θά πρέπει νά έχει τελικά τήν ευθύνη γιά τό έπάγγελμα πού θά διαλέξει. Όμως καί έδω άλλα καί στην Άγγλία, όπως άκούσαμε, υπάρχουν οργανωμένες ομάδες πίεσεως. Ποιά περιθώρια, τότε, άφήνουμε στά παιδιά γιά νά άποφασίσουν μόνα τους, όταν τά ύποβάλλουμε σέ μία τέτοια συνεχή πίεση, κυρίως μέ τά μέσα μαζικής ενημερώσεως;

ΑΠ. κ. Miller: Όπωςδήποτε ό παράγων «εύκαιρίες» ιδιαίτερος έπηρέάζεται άπό τά διάφορα μέσα πού χρησιμοποιούνται άπό ομάδες καί άτομα. Ό τρόπος π.χ. μέ τόν όποιο βλέπει ό πατέρας μου τόν κόσμο τής εργασίας είναι πολύ διαφορετικός άπό τόν τρόπο μέ τόν όποιο τόν βλέπω εγώ. Βλέπετε ότι ύπάρχει πρώτα άπ' όλα διαφορά άντιλήψεων μεταξύ γενεών καί αυτό είναι ένα πολύ σπουδαίο στοιχείο. Γιά τόν τρόπο, μέ τόν όποιο, τώρα, ή τηλεόραση καί γενικά τά μέσα μαζικής ενημερώσεως βλέπουν τόν κόσμο καί τόν παρουσιάζουν, μπορώ νά πω ότι ύπάρχει ένα φίλτράρισμα πληροφοριών. Όρισμένα δηλαδή στοιχεία άγνοοῦνται καί προβάλλονται άλλα πού ίσως είναι σημαντικότερα γιά τό παιδί. Καί είναι δική μας ευθύνη νά κάνουμε τό παιδί ικανό νά κριτικάρει αυτές τίς πληροφορίες.

ΕΡ. Γίνεται ή πληροφόρηση στά σχολεία γιά τόν επαγγελματικό προσανατολισμό τών παιδιών καί όρισμένα παιδιά βλέπουν τίς δυνατότητές τους, βλέπουν τίς κλίσεις τους καί άποφασίζουν κάτι

ἐλεύθερα. Φτάνει αὐτό; Τί θά πεί τό σπίτι; Θά δεχτεῖ εὐκολα ὁ για-
τρός π.χ. νά γίνει ὁ γιός του τεχνίτης - ἤλεκτρολόγος; Γι' αὐτό μή-
πως μαζί μέ τήν πληροφόρηση τῶν παιδιῶν χρειάζεται καί ἡ πλη-
ροφόρηση τῶν γονέων;

ΑΠ. κ. Miller: Θά ἤθελα νά προσθέσω κάτι ἀπαντώντας σ' αὐτή
τήν ἐρώτηση. Ναι, εἶμαι πεπεισμένος ὅτι εἶναι ζωτικῆς σημασίας νά
κατανοήσουμε τίς πιέσεις πού ὑφίσταται τό παιδί ὀρισμένες φορές
ἀπό τοὺς γονεῖς του, ἀπό τήν οἰκογένειά του γενικά, ἡ ὁποία θέλει
νά τό κατευθύνει σέ ἕνα ὀρισμένο ἐπάγγελμα, σύμφωνα μέ τίς φιλο-
δοξίες της, οἱ ὁποῖες δέν εἶναι πάντοτε ἴδιες μέ τίς φιλοδοξίες τοῦ
παιδιοῦ. Ἀλλά σᾶς εἶπα, ἂν θυμᾶστε, ὅτι ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο
τελικά ἐπιλέγουμε τό ἐπάγγελμά μας, δείχνει τοὺς συμβιβασμούς
πού κάνουμε ἐμεῖς στή ζωή, δηλαδή κατὰ πόσο εἴμαστε ἐτοιμοί νά
ὑποστοῦμε τίς πιέσεις, κατὰ πόσο οἱ προσδοκίες μας, ἂν εἶναι ἀντί-
θετες μέ τίς πιέσεις πού ὑφίστάμεθα, νικοῦν τίς πιέσεις αὐτές. Νο-
μίζω λοιπόν ὅτι ὁ ρόλος μας εἶναι νά βοηθήσουμε τό παιδί νά κατα-
νοήσῃ αὐτές τίς πιέσεις. Ἐπίσης πρέπει νά δοῦμε τίς προσδοκίες
τῶν γονέων του, τῶν φίλων του, ὅλου τοῦ περιβάλλοντός του. Καί
νομίζω ὅτι στό τέλος μέ τόν α ἢ τό β τρόπο ἡ ἐκλογή ἑνός ἐπαγγέλ-
ματος εἶναι ἕνας συμβιβασμός. Γι' αὐτό ἐπανέρχομαι σ' αὐτό πού
ἔχω εἰπεῖ, ὅτι δηλαδή κάθε παιδί εἶναι ἕνα διαφορετικό ἄτομο καί
κάθε ἄτομο θά ἔχει ὅπωςδήποτε νά ἀντιμετωπίσει ὀρισμένες κατα-
στάσεις καί νά κάνει συμβιβασμούς. Πάντως ὅμως δέν μπορούμε νά
δώσουμε τήν ἴδια ἀπάντηση σέ ὅλα τά παιδιά. Κάθε παιδί, ἐπανα-
λαμβάνω, εἶναι ἕνα ἰδιαίτερο ἄτομο καί ἡ λύση πού θά δώσουμε γιά
κάθε παιδί εἶναι λύση πού ἐφαρμόζεται μόνο σ' αὐτό καί ἴσως ὄχι σέ
ἄλλο.

ΑΠ. κ. Καρανικόλας: Εἶναι ἀξίωμα ὅτι ἡ σωστή διαπαιδαγω-
γηση καί ἡ ἱκανοποιητική σχολική ἀπόδοση τοῦ μαθητῆ προϋποθέ-
τουν τή συνεργασία γονέων καί σχολείου. Ὅταν λοιπόν σᾶς ἐπι-
σκέπτονται οἱ γονεῖς, πιθανότατα θά θελήσουν νά πληροφορηθοῦν
καί κάτι σχετικό μέ τόν ἐπαγγελματικό προσανατολισμό τῶν παι-
διῶν τους, ἀφοῦ πολλά θά ἔχουν ἀκούσει ἀπό αὐτά γιά τό νέο scho-
λικό θεσμό καί τήν ἐφαρμογή του. Νομίζω πῶς θά πρέπει νά ἐκμε-
ταλλευόμαστε τήν εὐκαιρία, γιά νά τοὺς βοηθήσουμε νά κατανοή-
σουν τά παιδιά τους καί ὡς πρός τό θέμα τοῦ ἐπαγγέλματος πού
ἐκεῖνα θά ἤθελαν νά ἀκολουθήσουν καί ὡς πρός ὅσα ἄλλα σχετικά
θά εἶχαν νά τοὺς εἰπεῖτε καί ἴσως ἔτσι τοὺς προβληματίσετε.

ΑΠ. κ. Γῶδη: Ὅπωςδήποτε ἡ διαφώτιση τῶν γονέων βρίσκεται
μέσα στά πλαίσια τῆς ὅλης προσπάθειας τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προ-
σανατολισμοῦ. Ἀλλά ὅπωςδήποτε μεγάλος ἀριθμός γονέων δέν ἐρ-
χεται σέ ἐπαφή οὔτε μέ τοὺς δασκάλους οὔτε μέ τό γυμνασιάρχη οὐ-

τε μέ τόν ειδικό στόν επαγγελματικό προσανατολισμό.

ΕΡ. Ο κ. Miller μίλησε γιά τίς ανάγκες πού αντιμετωπίζει μία χώρα σέ έργατικό δυναμικό, αλλά παράλληλα τόνισε ότι είναι τόσο γρήγορος ό ρυθμός αλλαγής αυτών τών αναγκών στήν έποχή μας, ώστε είναι δύσκολο νά κάνουμε προβλέψεις. Θά ήθελα λοιπόν νά ρωτήσω τόν κ. Miller: Οί άρμόδιοι γιά τόν επαγγελματικό προσανατολισμό στήν Άγγλία επιχειρούν προβλέψεις γιά τίς ανάγκες σέ έργατικό δυναμικό ή θεωρείται ότι δέν μπορούν νά κάνουν τέτοιες προβλέψεις, έπειδή παρεμβαίνουν πολλοί παράγοντες;

ΑΠ. κ. Miller: Δέν είμαι έμπειρογνώμονας στίς προβλέψεις αυτού του είδους καί δέν μπορώ νά άπαντήσω ευθέως στήν έρώτησή σας. Έκείνο όμως πού θά μπορούσα νά πώ είναι ότι, άν κάποιο άτομο ειδικευθεί πολύ νωρίς σέ ένα επάγγελμα, θά έχει πολλές δυσκολίες άν θελήσει νά αλλάξει τό επάγγελμα του άργότερα. Αυτό πού πρέπει νά ζητάμε από τό έργατικό μας δυναμικό δέν είναι τόσο πολύ τό νά ειδικευθεί καί νά άποκτήσει κάποια ειδικότητα πού θά τήν άσκήσει σ' όλη του τή ζωή, αλλά νά μπορεί νά προσαρμόζει τίς ικανότητές του γιά έργασία άνάλογα μέ τίς διάφορες καταστάσεις πού θά δημιουργηθούν. Χρειάζεται δηλαδή νά υπάρξει δυνατότητα άναπροσανατολισμού. Αυτό όμως είναι πάρα πολύ δύσκολο. Καί αυτό προσπαθούμε νά δώσουμε στους μαθητές μας νά καταλάβουν, γιά νά είναι έτοιμοι νά τό αντιμετωπίσουν άν χρειαστεί. Τό στοιχείο αυτό είναι βασικό καί πρέπει νά είναι προσδιοριστικό τής εκπαίδευσης πού παρέχουμε: Η προσαρμοστικότητα είναι άπαραίτητη ικανότητα καί πρέπει νά τήν άποκτήσει τό παιδί.

ΑΠ. κ. Βαρίλᾱς: Σχετικά μέ τό θέμα του λεγόμενου άναπροσανατολισμού έχω καί έγώ νά σᾶς πώ τά εξής: Στή χώρα μας δέν υπάρχουν στοιχεῖα από έρευνες γύρω από τό θέμα τής λεγόμενης μετακινήσεως τών επαγγελμάτων, δηλαδή τής δυνατότητας νά φεύγει κάποιος από τό ένα επάγγελμα καί νά ακολουθεί κάποιο άλλο ή νά φεύγει από τόν έναν κλάδο καί νά πηγαίνει στόν άλλο. Στίς ΗΠΑ πάντως ή μετακίνηση αυτή είναι πάρα πολύ μεγάλη, σέ γενικές γραμμές πολύ μεγαλύτερη άπ' όσο στήν κεντρική Ευρώπη. Άλλά ή αλλαγή του επάγγελματος, είτε γιατί διαπιστώσαμε ότι έχουμε άποτύχει στήν έκλογή μας είτε γιατί δέν έχει ζήτηση τό επάγγελμά μας, γινόταν, γίνεται καί θά γίνεται, άφού οί συνθήκες τής ζωής αλλάζουν. Άκόμη καί τό άτομο πού παίρνει μία απόφαση, πολλές φορές αλλάζει γνώμη. Υπάρχουν, όπως ξέρετε, άτομα πού ώριμάζουν στά 50, υπάρχουν άτομα πού ώριμάζουν πολύ νωρίτερα καί άλλα πού δέν ώριμάζουν ποτέ. Άλλοι αλλάζουν επάγγελμα, έπειδή τά δεδομένα, στά όποια στηρίχθηκαν, μεταβλήθηκαν ριζικά. Έτσι δημιουργείται θέμα άναπροσανατολισμού. Γι' αυτό καί στόν όρισμό του επαγγελ-

ματικού προσανατολισμού που δίνει τό Συμβούλιο της Εϋρώπης ἀλλάζει ἡ τοποθέτηση τοῦ θεσμοῦ σέ σύγκριση μέ τά παλιά δεδομένα. Σκοπός τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ δέν εἶναι νά δώσει στό παιδί κατεύθυνση γιά ἓνα ἐπάγγελμα, ἀλλά νά τοῦ δώσει τή δυνατότητα νά ἀναπτυχθεῖ καί νά μπορεῖ νά ἀναπροσαρμόζεται στή ζωὴ γενικά καί νά παίρνει σωστές ἀποφάσεις. Πραγματικά, βλέπουμε σήμερα στήν Εϋρώπη ἀνθρώπους νά ἀρχίζουν ἀπό θετικοί ἐπιστήμονες καί νά καταλήγουν γλωσσολόγοι. Τέτοιου εἴδους περιπτώσεις παρουσιάζονται συχνότερα καί σέ μεγαλύτερο βαθμό σέ συγγενεῖς ὁμάδες ἐπαγγελμάτων. Γι' αὐτό οἱ πληροφορίες μας δέν πρέπει νά περιορίζονται μόνο σ' ἓνα συγκεκριμένο ἐπάγγελμα, ἀλλά νά ἐκτείνονται σέ ὁμάδες ἐπαγγελμάτων, γιά νά διευκολύνουμε ἐτσι καί τόν ἐνδεχόμενο ἀναπροσανατολισμό ἀργότερα.

3. Προσφορά καί ζήτηση ἐργασίας

ΕΡ. Νομίζω ὅτι βαρύτητα στήν ἀπόφαση τοῦ ὑποψηφίου γιά τήν ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματος θά ἔχει, καί πρέπει νά ἔχει, ἡ ζήτηση ἢ ἡ περίσσεια τῶν ἀπασχολουμένων σέ κάποιο ἐπάγγελμα. Ἐτσι ὁ νόμος τῆς προσφοράς καί τῆς ζητήσεως θά ὀδηγεῖ στό φαινόμενο τῶν μαζικῶν μετακινήσεων τῶν νέων πρὸς ὀρισμένα ἀνοικτά ἐπαγγέλματα μέ ἀποτέλεσμα τό γρήγορο κορεσμό καί αὐτῶν τῶν ἐπαγγελμάτων. Αὐτό ὅμως τό φαινόμενο δέ βοηθεῖ στή σύμμετρη κατανομή τοῦ οἰκονομικά ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ. Ποιά λύση ὑπάρχει γιά τήν ἀντιμετώπιση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος;

ΑΠ. κ. Βαρλᾶς: Οἱ παράγοντες πού ἐπηρεάζουν τήν ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματος δέν εἶναι ἓνας. Δέν εἶναι μόνο ἡ προσφορά καί ἡ ζήτηση ἐργασίας. Εἶναι περισσότεροι. Γιά νά διαλέξω ποιο ἐπάγγελμα θά ἀκολουθήσω, δέ θά ὀδηγηθῶ μόνο ἀπό τό ἂν ὑπάρχει προσφορά ἢ ζήτηση. Πρῶτος παράγοντας εἶναι τό τί διαφέροντα ἔχω. Σέ ποιο ἐπάγγελμα ἢ σέ ποιά ὁμάδα ἐπαγγελμάτων στρέφονται τά διαφέροντά μου. Δεύτερος, τί ἱκανότητες ἔχω. Τρίτος, τί ἀπαιτήσεις ἔχουν τά ἐπαγγέλματα, γιά τά ὁποῖα ἔχω ἐνδιαφέροντα, σέ συσχετισμό μέ τίς δικές μου δυνατότητες. Μετά ἐξετάζω καί τόν παράγοντα προσφορά καί ζήτηση, γιά νά δῶ προοπτικές τοῦ ἐπαγγέλματος πού θά διαλέξω.

Εἰδικότερα, γιά τόν παράγοντα «προσφορά καί ζήτηση ἐργασίας» θά ἤθελα νά σημειώσω τά ἀκόλουθα: Σύμφωνα μέ τά ὅσα διδάσκει ὁ ΣΕΠ, ὁ νέος πρέπει νά ἀποφασίσει μόνος του καί νά πάρει μόνος του τήν εὐθύνη πού θά πάει. Ἐμεῖς μπορούμε νά τοῦ ποῦμε ὅτι ὑπάρχει κάποιος κίνδυνος νά μείνει χωρίς δουλειά, δηλαδή νά μάθει ἓνα ἐπάγγελμα, στό ὁποῖο δέ θά μπορεῖ μετά νά ἔχει ἐργασία. Αὐτό συμβαίνει σήμερα στήν Εϋρώπη μέ τοὺς ἀποφοίτους Ἐνωτά-

των Σχολῶν καί ἔτσι ἔχουμε τό λεγόμενο «προλεταριάτο τοῦ κολά-
ρου» στήν Ἰταλία, στή Γαλλία, ἀλλά καί σέ ἄλλες εὐρωπαϊκές χώ-
ρες. Παρ' ὅλα αὐτά, οἱ νέοι ζητοῦν ἐκπαίδευση ἀνώτερης βαθμίδας.
Ἄλλα παίρνουν οἱ ἴδιοι τίς ἀποφάσεις. Δέν μπορούμε νά ἐπιβά-
λουμε σέ κανένα νά διαλέξει ἕνα ἐπάγγελμα διαφορετικό ἀπ' αὐτό
πού θέλει καί ἀπ' αὐτό πού νομίζει ὅτι τοῦ ταιριάζει. Ὅπως ἀναφέ-
ρει καί τό Διεθνές Γραφεῖο Ἑργασίας στόν καταστατικό του χάρτη,
βασική προϋπόθεση γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ἀτόμων καί τῶν κρατῶν
εἶναι ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως. Τό ἄτομο δηλαδή εἶναι ἐλεύθερο
νά ἀποφασίζει γι' αὐτά τά ὁποῖα ἐπιθυμεῖ καί μεταξύ αὐτῶν εἶναι
βεβαίως καί τό θέμα τῆς ἐκλογῆς ἐπαγγέλματος.

ΕΡ. Ἐλέχθη ὅτι ὑπάρχει μεγάλη ζήτηση σέ ὁρισμένα ἐπαγγέλ-
ματα, ὅπως π.χ. τοῦ ἐμποροῦπαλλήλου, ἐνῶ δέν ὑπάρχει ἀνάλογη
προσφορά, καί γι' αὐτό ὅσοι ἀποφοιτοῦν ἀπό τίς ἀντίστοιχες σχο-
λές, ἀπορροφοῦνται ἀμέσως. Θά ἤθελα νά ξέρω ἂν λειτουργοῦν τέ-
τοιες σχολές ἐμποροῦπαλλήλων.

ΑΠ. κ. Βαρίλας. Ὑπάρχουν ἐλάχιστες, ἰδιωτικές, πού βγάζουν
ἐμποροῦπαλλήλους καί πωλήτριες. Παράλληλα ὁρισμένες βιομηχα-
νίες καί ἐμπορικές ἐπιχειρήσεις κάνουν σεμινάρια ἐπιμορφώσεως
στελεχῶν πωλήσεων. Ἀπό ἐδῶ προέρχονται οἱ ἐλεύθεροι πωλητές
πού κινοῦνται ἔξω ἀπό τό κατάστημα, οἱ λεγόμενοι πωλητές-ἐπι-
σκέπτες, οἱ ὁποῖοι κερδίζουν ἀρκετά χρήματα ἀπό τήν πώληση, ἀνά
τήν Ἑλλάδα, ἐξειδικευμένων προϊόντων. Ἐκεῖνοι πάλι πού πληρώ-
νονται καλά εἶναι οἱ πωλητές τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων πού
ἔχουν πάρει κάποια εἰδίκευση. Οἱ ἄμοιβές τους δέν εἶναι μόνο ὁ
μισθός, ἀλλά καί ποσοστά ἐπὶ τῶν πωλήσεων. Ἀτυχῶς τέτοιου εἴ-
δους σχολές δέν ὑπῆρχαν ὡς τώρα στό Δημόσιο. Τώρα ὅμως μέ τίς
τεχνικές-ἐπαγγελματικές σχολές καί τά τεχνικά-ἐπαγγελματικά λύ-
κεια θά μπορούμε, πιστεύω, νά καταρτίζουμε καί ἐμποροῦπαλλήλους
καί στελεχῆ ἐμπορικῶν καί βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων.

4. Ἡλικία ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τοῦ ΣΕΠ

ΕΡ. Οἱ περιορισμένες δυνατότητες ἐκλογῆς μεταξύ τριῶν ἡ
τεσσάρων τύπων σχολείου σέ μιᾶ πρώιμη χρονική στιγμή, στήν
ἡλικία δηλαδή τῶν 15 περίπου ἐτῶν σύμφωνα μέ τά ἐλληνικά δεδο-
μένα, προκαθορίζουν, νομίζω, ὡς ἕνα σημεῖο τοῦς τομεῖς τῶν ἐπαγ-
γελμάτων, μεταξύ τῶν ὁποίων πρέπει νά ἐκλέξει τό συγκεκριμένο
ἐπάγγελμά του ὁ νέος. Γιατί ἡ κατεύθυνση τῶν σπουδῶν πού θά
ἀκολουθήσει τό παιδί, βρίσκεται σέ ἄμεση σχέση μέ τό ἐπάγγελμα
πού τελικά θά ἐκλέξει. Στή χώρα σας ἴσως ὑπάρχουν περισσότεροι
τύποι σχολείων καί περισσότερες δυνατότητες ἐκλογῆς. Ὅπου ὅ-
μως, ὅπως στή χώρα μας, οἱ μαθητές τῶν 15 ἐτῶν εἶναι ὑποχρεωμένοι

νά διαλέξουν μεταξύ ὀλίγων τύπων σχολείων, δέ νομίζετε ὅτι περιορίζεται ἡ δυνατότητα γιά σωστή ἐκλογή ἐπαγγέλματος;

ΑΠ. κ. Miller: Ὑπάρχουν καί σέ μᾶς πολλοί τέτοιοι περιορισμοί γιά τούς νέους μας. Καί σέ μᾶς, τά παιδιά ἀπό τήν ἡλικία τῶν 14 ἐτῶν, πού ἀντιστοιχεῖ πρὸς τήν ἡλικία τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τοῦ ἑλληνικοῦ γυμνασίου, πρέπει νά διαλέξουν τό εἶδος τῶν σπουδῶν πού θά ἀκολουθήσουν· ὀφείλουν νά σταματήσουν νά διδάσκονται ὀρισμένα μαθήματα καί νά ἀρχίσουν νά παρακολουθοῦν ἄλλα. Ἀρχίζουν δηλαδή ἀπό τήν ἡλικία τῶν 14 ἐτῶν νά εἰδικεύονται. Αὕτῃ ἡ εἰδίκευση, ὅπως ἐπισημάνετε καί σεῖς, τούς περιορίζει τίς εὐκαιρίες ἐκλογῆς τοῦ ἐπαγγέλματός τους. Τό ἴδιο, νομίζω, θά συμβαίνει καί στήν Ἑλλάδα. Γιατί τό παιδί πού ἀπό τά δεκαπέντε του χρόνια ὀφείλει νά πάει ἤ στό λύκειο γενικῆς κατευθύνσεως ἤ στό τεχνικό-ἐπαγγελματικό λύκειο ἤ νά εἰσέλθει ἀπευθείας στόν ἐπαγγελματικό στίβο, περιορίζει πολύ τίς δυνατότητες πού θά ἔχει ἀργότερα νά ἀκολουθήσει κάποιο ἐπάγγελμα πού δέν τὸ ἔχει προβλέψει ἤδη ἀπό τή νεαρή του ἡλικία. Ὅμως ὁ ἐπαγγελματικός προσανατολισμός, ἐμεῖς δηλαδή, ἔχουμε καί αὕτῃ τήν ἀποστολή, νά δείξουμε στό παιδί τούς συγκεκριμένους τομεῖς σπουδῶν πού θά μπορούσε νά ἀκολουθήσει καί νά τοῦ ἐπισημάνουμε τούς δρόμους τῶν ἐπαγγελμάτων πού ἀντιστοιχοῦν στοὺς τομεῖς αὐτοὺς.

ΑΠ. κ. Καρανικόλας: Θά ἤθελα καί ἐγὼ νά σημειώσω τά ἀκόλουθα: 1) Ὁ μαθητὴς τῶν 15 χρόνων δέν εἶναι καί τόσο ἀνώριμος. Μάλιστα ὁ ἀμερικανὸς καθηγητὴς D. E. Super ἀπέδειξε μέ τίς ἐρευνές του ὅτι ὁ νέος τῆς ἡλικίας αὐτῆς εἶναι ὥριμος γιά ἐπαγγελματική ἀγωγή. 2) Τὸ γενικό λύκειο καθὼς καί τὸ τεχνικό-ἐπαγγελματικό ἀνοίγουν δρόμους γιά κατηγορίες ἐπαγγελμάτων, ἀπὸ τά ὁποῖα ὁ μαθητὴς μπορεῖ, σέ μιά πιὸ ὥριμη ἡλικία, νά ἐκλέξει ἐκεῖνο τὸ ἐπάγγελμα πού περισσότερο ταιριάζει στὰ διαφέροντα καί τίς κλίσεις του. Ἐξάλλου ἄς μὴ μᾶς διαφεύγει ὅτι ἡ ἐξειδίκευση προχωρεῖ σταδιακά. Οἱ μαθητὲς π.χ. τῆς πρώτης τάξεως τοῦ λυκείου γενικῆς κατευθύνσεως παρακολουθοῦν ὅλοι τὸ ἴδιο πρόγραμμα. Ἡ ἐπιλογή μαθημάτων, ἀνάλογα μέ τίς κλίσεις καί τά διαφέροντά τους, θά ἀρχίζει ἀπὸ τὴ δεύτερη τάξη.

Β'. Ο ΣΕΠ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑ

1. Σχολικὲς κατευθύνσεις μετὰ τὸ Γυμνάσιο

ΕΡ. Ξεκινῶ ἀπὸ ὀρισμένες διαπιστώσεις πού ἔχω κάνει ἀπὸ τὴ χθεσινὴ καί τὴ σημερινὴ ὁμιλία τοῦ κ. Miller. Οἱ διαπιστώσεις αὐτὲς εἶναι πρῶτα ὅτι ὁ καθηγητὴς τοῦ ΣΕΠ δέν ὀδηγεῖ σὲ ἀπόφαση

τό μαθητή, αλλά τόν βοηθεῖ νά ἐρευνήσῃ τά ἐνδιαφέροντά του. Δεύτερο, ὅτι τά ἐνδιαφέροντα τοῦ μαθητῆ ἐπηρεάζονται ἀπό τήν κοινωνική του τάξη, τό σπίτι, τό σχολεῖο κτλ. Τρίτη διαπίστωση εἶναι ὅτι ἡ νοημοσύνη στό μοντέρνο ἐπαγγελματικό προσανατολισμό παίξει δευτερεύοντα ρόλο. "Ἄν εἶναι σωστές αὐτές οἱ διαπιστώσεις, ἔρχομαι στήν ἐλληνική πραγματικότητα: Μετά τό γυμνάσιο, τό δεκαπεντάχρονο παιδί βρίσκεται μπροστά στό τρίστρατο τοῦ γενικοῦ λυκείου, τοῦ τεχνικοῦ-ἐπαγγελματικοῦ λυκείου καί τῶν τεχνικῶν-ἐπαγγελματικῶν σχολῶν. Ἐτσι στή χώρα μας ὁ ΣΕΠ δέν ἔχει νά προσφέρει καί πολλά πράγματα στό παιδί, ἀφοῦ ἐκεῖνο εἶναι ὑποχρεωμένο νά διαλέξῃ ἓνα ἀπό αὐτά τά τρία σχολεῖα. Καί ὑπάρχει πάντα ὁ κίνδυνος, ὁ καθηγητής τοῦ ΣΕΠ, χωρίς νά τό θέλει, νά ὀδηγήσῃ μιά μόνο κατηγορία παιδιῶν πρός τό γενικό λύκειο, ἰδιαίτερα τά παιδιά τῆς ἀστικής τάξης.

ΑΠ. κ. Miller: Θά ἤθελα ἀπαντώντας νά σημειώσω ὅτι τό παιδί πρέπει νά ξέρεῖ πῶς διαλέγοντας ἓνα ἀπό τά τρία αὐτά σχολεῖα θέτει, ἤδη ἀπό τά δεκαπέντε του χρόνια, ἀρκετοῦς περιορισμούς στόν ἑαυτό του γιά τήν ἐκλογή τοῦ συγκεκριμένου ἐπαγγέλματος πού θά ἀσκήσῃ ἀργότερα. Ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι τό σημεῖο πού ἐμεῖς πρέπει νά βοηθήσουμε τό παιδί νά ἀποκτήσῃ ἐπίγνωση αὐτῶν τῶν περιορισμῶν. "Ὅσο γιά τήν τελευταία ἐρώτησή σας δέ νομίζω ὅτι θά μporέσω νά σᾶς δώσω ἀπάντηση, ἂν πρῶτα δέν κατανοήσω καλά τό ἐκπαιδευτικό σας σύστημα. Πάντως εἶναι ζήτημα συνειδητοποιήσεως τῆς μεγάλης εὐθύνης πού ἔχουμε ἀπέναντι στό παιδί: Νά τό βοηθήσουμε νά ἀποκτήσῃ ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ του, τῶν ἄλλων δεδομένων καί τῶν διαφορῶν περιορισμῶν πού θά ἀντιμετωπίσῃ κατά τήν ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματός του.

ΕΡ. Θά πρέπει, νομίζω, νά ξέροῦμε πού λειτουργοῦν τεχνικά-ἐπαγγελματικά λύκεια καί μέ ποιές εἰδικότητες τό καθένα, ὥστε νά εἴμαστε σέ θέση νά πληροφορήσουμε τοὺς μαθητές μας.

ΑΠ. κ. Μαυροματάκος: Ναί, θά σᾶς δοθοῦν αὐτά τά στοιχεῖα, ἀλλά προσέξτε. Δέν μποροῦμε ἐμεῖς νά ποῦμε στά παιδιά σέ ποῖον τύπο λυκείου θά πᾶνε. Ἐμεῖς θά τοὺς ποῦμε ποιές προοπτικές ἀνοίγονται μπροστά τους, ὅταν θά ἀποφοιτήσουν ἀπό τό γενικό λύκειο, καί ποιές, ὅταν θά ἀποφοιτήσουν ἀπό τό τεχνικό-ἐπαγγελματικό, καί ἐκεῖνα θά ἀποφασίσουν μόνα τους. Δέν μπορεῖ ὁ καθηγητής νά πεῖ στά παιδιά «ἐσύ κάνεις γιά τό τεχνικό λύκειο καί ἐσύ γιά τό γενικό».

ΕΡ. Τό σημαντικό εἶναι ὅτι θά μποροῦν τά παιδιά ἀπό τό τεχνικό-ἐπαγγελματικό λύκειο νά πᾶνε καί στά Α.Ε.Ι., ἂν πάρουν ὀρισμένα πρόσθετα μαθήματα. Πάνω σ' αὐτό τό θέμα ἡ πληροφόρηση, καί ἡ δική μας καί τῶν παιδιῶν καί τῆς κοινῆς γνώμης, εἶναι ἀνε-

παρκής.

ΑΠ. κ. Καρανικόλας: Τό νέο εκπαιδευτικό μας σύστημα παρέχει τίς ακόλουθες δυνατότητες σπουδών στόν απόφοιτο του γυμνασίου.

Νά φοιτήσῃ: α) στό γενικό λύκειο, β) στό τεχνικό-ἐπαγγελματικό λύκειο, καί στίς δύο περιπτώσεις ἔπειτα ἀπό πανελλήνιες εἰσιτήριες ἑξετάσεις, ἢ γ) στίς τεχνικές-ἐπαγγελματικές σχολές, στίς ὁποῖες ἡ ἐγγραφή γίνεται χωρίς ἑξετάσεις καί ἡ φοίτηση διαρκεῖ ἀπό δύο ἕως τέσσερα ἔξάμηνα

Ὅμως ἐκεῖνο πού πρέπει νά προστεθεῖ εἶναι ὅτι οἱ ἀπόφοιτοι καί τῶν δύο τύπων λυκείου ἔχουν τίς ἴδιες δυνατότητες γιά παραπ' ῥα σπουδές: ἀλλά μέ τήν προϋπόθεση ὅτι οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ τεχνικοῦ-ἐπαγγελματικοῦ λυκείου θά ἔχουν παρακολουθήσει κατά τή φοίτησή τους στή Β' καί Γ' τάξη, ἐκτός ἀπό τά μαθήματα πού θά τοὺς κάνουν ἱκανοὺς νά ἀσκήσουν ἐπάγγελμα, καί πρόσθετα μαθήματα.

Γιά τά πρόσθετα αὐτά μαθήματα θά ἤθελα νά σημειώσω ὅτι εἶναι ἀνάλογα μέ τά μαθήματα ἐπιλογῆς, πού θά εἶναι ὑποχρεωμένοι νά παρακολουθοῦν καί οἱ μαθητές τῶν Β' καί Γ' τάξεων τοῦ γενικοῦ λυκείου. Συγκεκριμένα, οἱ μαθητές τοῦ γενικοῦ λυκείου ἔπειτα ἀπό τό πρῶτο ἔτος, στό ὁποῖο οἱ σπουδές, ὅπως ἤδη εἶπα ἀπαντώντας σέ ἄλλη ἐρώτηση, θά εἶναι ἴδιες γιά ὅλους, στά δύο ἐπόμενα ἔτη θά παρακολουθοῦν μαθήματα κορμοῦ, κοινά γιά ὅλους, καί ἐπιπλέον μαθήματα ἐπιλογῆς, ἀνάλογα μέ τά διαφέροντά τους καί τοὺς στόχους τῶν παραπέρα σπουδῶν τους. Ὁ μαθητής δηλαδή θά πεῖ: «ἀφοῦ θέλω νά σπουδάσω θετικές ἐπιστῆμες, θά πρέπει νά παρακολουθήσω αὐτά τά μαθήματα» ἢ: «ἀφοῦ θέλω νά παρακολουθήσω θεωρητικές ἐπιστῆμες, θά πρέπει νά παρακολουθήσω ἐκεῖνα τά μαθήματα». Γι' αὐτό «αὐτά» ἢ «ἐκεῖνα» τά μαθήματα ὀνομάστηκαν μαθήματα «κατ' ἐπιλογήν». Κάτι ἀνάλογο γίνεται καί στό τεχνικό-ἐπαγγελματικό λύκειο. Σ' αὐτό ὁ μαθητής, πού θέλει μετά τήν ἀποφοίτησή του νά συνεχίσει σπουδές, ὀφείλει, ἔπειτα ἀπό τό πρῶτο ἔτος σπουδῶν, ἐκτός ἀπό τά μαθήματα τῆς ἐιδικότητάς του, νά παρακολουθήσει καί τά λεγόμενα «πρόσθετα». Γιατί μέ τίς πρόσθετες γνώσεις, πού θά πάρει ἀπό τά μαθήματα αὐτά, θά βρεθεῖ στό ἐπίπεδο, γιά νά συναγωνιστεῖ γιά τήν εἰσαγωγή του στά Α.Ε.Ι.

2. Ὁ ΣΕΠ καί τό ὥράριο διδασκαλίας - Ὁ ρόλος τοῦ λοιποῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ στό ΣΕΠ

ΕΡ. Στήν Ἀγγλία οἱ ἄλλοι καθηγητές, πού δέν εἶναι εἰδικοί

σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού, εκτός από τις 24 ή 25 ώρες διδασκαλίας που έχουν, ασχολούνται προσθέτως και με τον επαγγελματικό προσανατολισμό μέσα στο σχολείο και γενικά έξω από τις ώρες διδασκαλίας;

ΑΠ. κ. Miller: Στά περισσότερα σχολεία στη Μεγάλη Βρετανία το σχολικό πρόγραμμα έχει μεγάλη ευελιξία. Οί καθηγητές και οί γυμνασιάρχες έχουν την ευχέρεια να προσθέσουν στο πρόγραμμα όρισμένα στοιχεία που τά θεωρούν σπουδαία. Έάν π.χ. ο γυμνασιάρχης, ο διευθυντής ενός σχολείου, νομίζει ότι ο επαγγελματικός προσανατολισμός στο σχολείο είναι ένα σημαντικό θέμα, αυτό το οποίο θα κάνει είναι να ενθαρρύνει τούς καθηγητές να ενσωματώσουν όρισμένα στοιχεία του επαγγελματικού προσανατολισμού στά δικά τους προγράμματα. Να εντάξουν κάτι σχετικό στο δικό τους πρόγραμμα. Βλέπετε λοιπόν ότι πρόκειται για μία ευελιξία από την πλευρά των υπευθύνων. Δεν καθορίζουμε έπακριβώς το πρόγραμμα χωρίς να μπορούμε να τό αλλάξουμε. Βέβαια, όπωσδήποτε ακολουθούμε ένα σύστημα για τά κυριότερα μαθήματα, αλλά κάθε σχολείο εφαρμόζει μέ τό δικό του τρόπο τό πρόγραμμα. Έπίσης έχουμε διαφορετικό τρόπο εξέτασεων. Οί καθηγητές οί ίδιοι έπινοούν ένα εύελικτο δικό τους σύστημα αξιολογήσεως τών μαθητών. Βέβαια υπάρχει και ο παραδοσιακός τρόπος έλέγχου τών μαθητών σέ όρισμένα σχολεία, όπως οί δικές σας εξετάσεις, αλλά ο μοντέρνος τρόπος έκτιμήσεως της έπιδόσεως τών μαθητών, αυτός δηλαδή που έπινοούν οί ίδιοι οί καθηγητές, είναι ο περισσότερο διαδεδομένος.

ΕΡ. Σεΐς, κ. Miller, ή οί άλλοι που εφαρμόζουν τόν επαγγελματικό προσανατολισμό στην Έγγλία, ασχολείσθε μόνο μέ τό μάθημα, ής τό πούμε έτσι, αυτό του προσανατολισμού ή διδάσκετε επί 3-4 ώρες μαθήματα της ειδικότητός σας και τήν 5η, π.χ. υπερωριακή ώρα, ασχολείσθε μέ τόν επαγγελματικό προσανατολισμό;

ΑΠ. κ. Miller: Οί περισσότεροι καθηγητές του ΣΕΠ διδάσκουν τουλάχιστον τή μισή έβδομάδα ένα άλλο θέμα και διαθέτουν περίπου τό άλλο μισό πρόγραμμά τους για τόν επαγγελματικό προσανατολισμό. Έχουν και αυτοί τό πρόβλημα που και σεις έχετε, δηλαδή τό πρόβλημα του διαθέσιμου χρόνου. Πολύ σπάνια, πράγματι, και στη Μεγάλη Βρετανία ένας καθηγητής του ΣΕΠ έχει να έργαστεί μόνο μέ τόν επαγγελματικό προσανατολισμό στο σχολείο. Γι' αυτό σιγά σιγά στρεφόμαστε προς τήν ιδέα της χρησιμοποίησης καθηγητών αποκλειστικά για τήν εφαρμογή του σχολικού - επαγγελματικού προσανατολισμού. Έχουμε λοιπόν έναν ειδικό καθηγητή του ΣΕΠ, ο οποίος συντονίζει τήν έργασία του επαγγελματικού προσανατολισμού και βοηθείται από άλλους καθηγητές. Αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε είναι να ενθαρρύνουμε τούς άλλους καθηγητές,

πού διδάσκουν άλλα μαθήματα, νά προσαρμόσουν τή διδασκαλία τους, ώστε νά συμβάλλουν στήν εφαρμογή του σχολικού-επαγγελματικού προσανατολισμού.

ΕΡ. Σας παρακαλώ, κ. Miller, νά μās πείτε ποιός κατά τή γνώμη σας είναι ό ιδανικός αριθμός ομάδας παιδιών, μέ τά όποια πρέπει νά συνεργαστεί όλο τό χρόνο ό καθηγητής του ΣΕΠ, γιά νά ανταποκριθεί στά τόσα πολλά καθήκοντά του καί νά αποδώσει στήν προσπάθειά του.

ΑΠ. κ. Miller: Στά περισσότερα σχολεία μας έχουμε 1.200 περίπου παιδιά καί σέ καθένα από αυτά τά σχολεία υπάρχει ένας μόνο ειδικός καθηγητής του ΣΕΠ, ό όποιος απασχολείται τό μισό χρόνο, πού έχει στή διάθεσή του κάθε βδομάδα, μέ τόν επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών. Συνήθως ό ειδικός αυτός καθηγητής είναι υπεύθυνος γιά όλη τήν εργασία του επαγγελματικού προσανατολισμού του σχολείου, αλλά συνεργάζεται μέ μία ομάδα καθηγητών, πού κάθε μέλος της είναι υπεύθυνο γιά 30-35 μαθητές. Σέ πάρα πολλά σχολεία όμως ό ειδικός του σχολικού-επαγγελματικού προσανατολισμού προσπαθεί νά κάνει όλη τή δουλειά γιά τόν επαγγελματικό προσανατολισμό γιά όλα τά παιδιά, ακόμη καί όταν υπάρχουν 1.000 παιδιά. Σ' αυτή τήν περίπτωση οί δυσκολίες είναι πάρα πολλές, γιατί βέβαια δέν μπορεί ένας άνθρωπος νά γνωρίσει όλα τά παιδιά καί μόνος του νά βοηθήσει τό κάθε παιδί ξεχωριστά. Αυτό λοιπόν πού προσπαθούμε νά κάνουμε είναι νά παρακινήσουμε όσο γίνεται περισσότερους καθηγητές, όλους τούς καθηγητές του σχολείου αν είναι δυνατόν, νά έχουν, τό λιγότερο, κατανόηση γιά τό θεσμό του επαγγελματικού προσανατολισμού. Δέν τούς ζητάμε νά είναι έμπειρογνώμονες του επαγγελματικού προσανατολισμού, αλλά τουλάχιστο νά προσπαθήσουν νά γνωρίσουν καλύτερα τά διάφορα παιδιά πού έχουν στήν τάξη τους καί νά ασχοληθούν σιγά σιγά μέ τήν εφαρμογή του σχολικού-επαγγελματικού προσανατολισμού. Ή άλλη εναλλακτική λύση πού έχουμε, είναι νά δημιουργήσουμε μία ομάδα εκπαιδευτικών μέσα στό σχολείο, ή όποια θά ασχολείται μόνο μέ τόν επαγγελματικό προσανατολισμό καί δέ θά έχει καμιά σχέση μέ τήν εκπαίδευση. Αρχίσαμε στή Μεγάλη Βρετανία μέ τήν ιδέα δημιουργίας ειδικών ομάδων, στίς όποιες θά ανήκουν καθηγητές μέ κύριο έργο τους τόν επαγγελματικό προσανατολισμό. Αυτό όμως δέν είναι δυνατόν από οικονομική άποψη ίσως καί από εκπαιδευτική. Νομίζουμε λοιπόν ότι είναι πιό σωστό νά προσπαθήσουμε νά φέρουμε όλους τούς καθηγητές πιό κοντά στήν εφαρμογή του προγράμματος του επαγγελματικού προσανατολισμού στό σχολείο.

ΕΡ. Κάποιος συνάδελφος έχει διατυπώσει όρισμένες έπιφυλά-

ξεις για την εισαγωγή του σχολικού - επαγγελματικού προσανατολισμού στα σχολεία μας. Όμως τα παραδείγματα που έχουμε από τις προηγμένες χώρες, οι οποίες εφαρμόζουν το ΣΕΠ χρόνια τώρα, μάς πείθουν ότι ο θεσμός είναι βασικός για την προκοπή της Παιδείας μας και για την ανύψωση του πνευματικού και οικονομικού επιπέδου του λαού μας. Πρέπει λοιπόν όλοι να ένστερνιστούμε τό θεσμό αυτό και να βοηθήσουμε για την επιτυχία του. Πρέπει όμως παράλληλα να εξασφαλιστούν από την Πολιτεία και όρισμένες απαραίτητες προϋποθέσεις. Οί προϋποθέσεις αυτές είναι κατά τη γνώμη μου οι εξής: α) ή μείωση του αριθμού μαθητών κατά τάξη, β) ή μείωση των ωρών διδασκαλίας του διδακτικού προσωπικού, γ) ή απαλλαγή των διευθυντών από άλλότρια καθήκοντα και δ) οί καθηγητές που θά αναλάβουν να εφαρμόσουν τό θεσμό στά σχολεία να παρακολουθήσουν συστηματικά σεμινάρια, ώστε να καταρτιστούν πλήρως. Εάν υπάρξουν αυτές οί προϋποθέσεις, πιστεύω πώς ό θεσμός θά επιτύχει και θά βοηθήσει πολύ την πατρίδα μας σέ πολλούς τομείς.

ΑΠ. κ. Καρανικόλας: "Ας άρχίσουμε από τό τελευταίο. Ό θεσμός εφαρμόζεται σέ πολλά κράτη σήμερα και έμεις είμεθα πιθανότατα από τούς τελευταίους. Άλλά νομίζω ότι στην άρχή και εκείνοι ξεκίνησαν όπως και έμεις, όχι καθόλα έτοιμοι. Είπε και ό κ. Miller χθές ότι από εκείνους τούς εκπαιδευτικούς που εφαρμόζουν τό θεσμό στά άγγλικά σχολεία άλλοι έχουν παρακολουθήσει μαθήματα ενός έτους, άλλοι ενός έξαμήνου και άλλοι λίγων εβδομάδων. Βλέπουμε ότι και εκεί, όπου ό θεσμός έχει ιστορία δεκαετιών, δέν είναι ιδανικά τά πράγματα. Άλλά έμεις δέ θά έπαναπαυθούμε. Ξεκινάμε μέ τό σεμινάριο αυτό και θά προχωρήσουμε σταδιακά και πειραματικά. Από όσους παρακολουθούν τίς έργασίες του σεμιναρίου θά ζητήσουμε να δηλώσουν ποιό θά ήθελαν να εφαρμόσουν τό θεσμό έφέτος στά σχολεία τους. Υπολογίζουμε σέ είκοσι τής περιοχής Άθηνών - Πειραιώς και σέ δέκα τής περιοχής Θεσσαλονίκης. Όλοι αυτοί θά έχουν μία πρώτη γενική κατατόπιση από έδω, θά έχουν όμως και τό έντυπο ύλικό που διανεμήθηκε και επιπλέον θά έχουν τή συμπάράσταση των επαγγελματικών συμβούλων του ΟΑΕΔ και του ΚΕΜΕ για την αντιμετώπιση πρακτικής φύσεως θεμάτων. Μέ τό νέο σχολικό έτος θά οργανωθούν και άλλα σεμινάρια για την ενημέρωση και άλλων συναδέλφων. Θά έχει στό μεταξύ κυκλοφορήσει από τό ΚΕΜΕ και ένα ειδικό τεύχος που θά περιλαμβάνει όλα όσα ειπώθηκαν έδω, για να ενημερωθούν όλοι οί καθηγητές τής χώρας σχετικά μέ τό νέο θεσμό. Αυτά σαν ένα πρώτο βήμα, μέ την προοπτική να άκολουθήσουν και άλλα.

"Όσο για τά άλλα θέματα, που άφορούν τό ωράριο των καθηγη-

τῶν καί τῇ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν κατὰ τάξη καί σχολεῖο, νομίζω ὅτι δέν μπορεῖ κανεῖς νά ἀμφισβητήσῃς ὅτι τελευταῖα ἐγίνε μιᾷ σημαντικῇ πρόοδος, ἀλλά πρέπει νά γίνουν ἀκόμη ἀρκετά. "Ὁμως θά πρέπει νά περιμένουμε νά φτάσουμε πρῶτα στό ἰδανικό σημεῖο βελτιώσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας πραγμάτων καί ὕστερα νά ἀρχίσουμε τήν ἐφαρμογή τοῦ ΣΕΠ; Νομίζω πῶς δέν ἤθελε νά πεῖ αὐτό ὁ κ. συνάδελφος.

3. Ὁ ΣΕΠ στά μεικτά σχολεῖα

ΕΡ. Ἔχουμε τμήματα μεικτά, ἀρρένων - θηλέων, ὅπου τὰ ἐνδιαφέροντα γιά τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι διαφορετικά. Ὁ θεσμός θά ἐφαρμοστεῖ ἀπό κοινοῦ ἢ θά χωρίσουμε ὁμάδες ἀρρένων καί ὁμάδες θηλέων;

ΑΠ. κ. Miller: Νομίζω ὅτι ὁ ἐπαγγελματικός προσανατολισμός πρέπει νά γίνεται σέ μεικτές ὁμάδες στά μεικτά σχολεῖα, γιατί αὐτό πού πρέπει νά κάνουμε ἐμεῖς εἶναι νά διευρύνουμε τόν ὀρίζοντα καί τῶν ἀγοριῶν καί τῶν κοριτσιῶν. "Ὁμως αὐτό πού εἶπατε εἶναι σωστό. Ὑπάρχουν ἀπασχολήσεις πού ἔχει ἐπικρατήσῃ νά θεωροῦνται γυναικεῖες καί ἄλλες πού θεωροῦνται ἀνδρικές. Ἀλλά ἐμεῖς πρέπει νά ἐνθαρρύνουμε μέ τόν ἐπαγγελματικό προσανατολισμό νά δοῦν τὰ παιδιά ὅτι αὐτοί οἱ φραγμοί δέν εἶναι παρά κοινωνικοί καί ὅτι αὐτό πού φαίνεται σάν ἓνα παραδοσιακό γυναικεῖο ἐπάγγελμα δέν εἶναι καί ὑποχρεωτικά μόνο γυναικεῖο ἢ τό ἀντίθετο. Νομίζω ὅτι εἶναι σπουδαῖο νά δώσουμε τήν εὐκαιρία στά παιδιά νά συζητήσουν σέ μεικτές ὁμάδες, ἀγόρια δηλαδή καί κορίτσια μαζί.

4. Ἀτομικό ἀρχεῖο μαθητῶν

ΕΡ. Εἶπατε ὅτι στό φάκελο - ἀρχεῖο πού θά τηροῦμε στό σχολεῖο γιά κάθε μαθητὴ δέ θά πρέπει νά καταχωρίζουμε δυσάρεστα ἢ ὑποκειμενικά σχόλια. Θά παρακαλοῦσα νά μοῦ πεῖτε ποιά σκοπιμότητα ἐξυπηρετεῖται μέ αὐτό.

ΑΠ. κ. Miller: Στούς φακέλους αὐτοὺς πρέπει νά ὑπάρχουν μόνο ἀντικειμενικά στοιχεῖα καί δεδομένα. Γιατί τὰ ὑποκειμενικά ἢ περιστασιακά στοιχεῖα, ὅπως π.χ. ὅτι κάποιος μαθητὴς ἐκλεψε τό μολύβι ἄλλου συμμαθητῇ του, θά μπορούσαν νά ἀλλάξουν. Αὐτὴ ἡ συμπεριφορά μπορεῖ νά εἶναι συμπτωματικὴ καί δέ θά ἔπρεπε νά τηροῦμε στό φάκελο ἓνα στοιχεῖο πού δέν ἐκφράζει τόν οὐσιαστικό χαρακτήρα τοῦ παιδιοῦ.

"Ἀς πάρουμε ἓνα ἄλλο στοιχεῖο τῆς προσωπικότητας τοῦ παιδιοῦ, τήν κοινωνικότητα. Ἄν στήν κλίμακα βαθμοῦ κοινωνικότητας βάλῃ ἓναν καλὸ βαθμὸ γιά τόν Α μαθητὴ καί ἓναν κακὸ βαθμὸ γιά

τό Β, θά σημαίνει ὅτι ὁ Α εἶναι καλός καί ὁ Β κακός ἢ ὅτι ὁ Α εἶναι καλύτερος ἀπό τό Β. Αὐτό ὅμως τό στοιχεῖο συγκρίσεως δέ θέλουμε νά ὑπάρχει στό φάκελο, γιατί εἶναι μᾶλλον περιστασιακό καί κοινωνικό στοιχεῖο. Ἀπόδειξη ὅτι ἂν ζητήσουμε ἀπό τό γονεά ὀρισμένου παιδιοῦ καί παράλληλα ἀπό τό δάσκαλό του καί ἀπό ἕνα ἄλλο πρόσωπο νά σημειώσουν μέ ἀριθμούς τό βαθμό κοινωνικότητας πού ἔχει τό παιδί αὐτό, θά διαπιστώσουμε ὅτι ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς τοὺς τρεῖς κριτές ἔχει διαφορετική γνώμη. Γιατί ἡ ἀπάντηση ἐξαρτᾶται ἀπό ὀρισμένες περιστάσεις, κατά τίς ὁποῖες τό παιδί συμπεριφέρεται διαφορετικά. Ἐπίσης γιατί ὁ κάθε κριτής ἔχει δικά του, ὑποκειμενικά, κριτήρια, μέ τά ὁποῖα προσδιορίζει τήν κοινωνικότητα τοῦ παιδιοῦ. Πρέπει λοιπόν νά ἀποφεύγουμε νά κατατάσσουμε τό παιδί στό ἕνα ἢ στό ἄλλο ἄκρο τῆς κλίμακας. Καί πρέπει νά δώσουμε στό παιδί νά καταλάβει ὅτι ὅλοι εἴμαστε διαφορετικοί τύποι καί δέν μπορούμε ὅλοι νά συμπεριφερόμαστε μέ τόν ἴδιο τρόπο. Κάτι ἀνάλογο θά πρέπει νά δεχτοῦμε καί γιά τό δείκτη νοημοσύνης. Γιατί δέν μπορούμε νά ἰσχυριστοῦμε ὅτι ὅσοι εἶναι πολὺ εὐφυεῖς εἶναι καί καλύτεροι. Καλύτερο ἄτομο γενικά σημαίνει ἄτομο διαφορετικό ἀπό κάποιο ἄλλο, πού ὅμως δέν ἀποκλείεται νά ἔχει χαμηλότερο δείκτη νοημοσύνης.

Δέν πρέπει λοιπόν νά ὑπάρχουν καλὰ καί κακὰ σχόλια στό ἀρχεῖο μας. Πρέπει νά ὑπάρχουν διαφορετικά σχόλια. Καί πρέπει νά κάνουμε τό παιδί νά κατανοήσει τή διαφορὰ πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στό ἕνα καί στό ἄλλο παιδί καί νά μὴ νομίζει ὅτι τό ἕνα εἶναι καλύτερο ἀπό τό ἄλλο. Αὐτό ἔχει ἀξία καί ὄχι ἡ συσσώρευση πληροφοριῶν. Αὐτό θά βοηθήσει καί τόν καθηγητὴ νά ἔχει μιὰ πιὸ ἀντικειμενική ἰδέα γιά τό μαθητή.

5. ΣΕΠ καί Μαθητικές Κοινότητες

ΕΡ. Ἔχω τὴ γνώμη ὅτι ἕνας ἀκόμη τρόπος, γιά νά βοηθήσουμε τὰ παιδιά νά ἀποκτήσουν ἐπαγγελματική συνείδηση καί παράλληλα νά ἐπισημάνουν τίς εἰδικές ἱκανότητες πού ἔχουν, εἶναι νά χωρίσουμε τὰ παιδιά σέ ὁμάδες, κατανέμοντας στὴν κάθε ὁμάδα ἀρμοδιότητες καί ὑπευθυνότητες σχετικές μέ τὴ ζωὴ καί τίς ἀνάγκες τῆς τάξεως. Ἔτσι θά μπορούσαμε, ἐπεκτείνοντας κάπως καί τὸ θεσμό τῶν μαθητικῶν κοινοτήτων, νά βοηθήσουμε τὰ παιδιά νά χωριστοῦν μόνα τους, ἐπιλέγοντας τό καθένα τὴν ὁμάδα πού ἐπιθυμεῖ. Νά χωριστεῖ σέ ὁμάδες ἢ κάθε τάξη, ψυχαγωγική, τεχνική, μορφωτική, καλλιτεχνική, πρώτων βοηθειῶν, ἀθλητική, βιβλιοθήκης κτλ. Μὲ αὐτό τόν τρόπο ἔχω τὴ γνώμη ὅτι βοηθοῦμε σημαντικά τὰ παιδιά νά ἐπισημάνουν τίς ἱκανότητές τους καί μέ τὴ βοήθεια τῆ δικῆς μας νά ἀρχίσουν νά σκέπτονται γιά ἕνα πιθανὸ μελλοντικὸ ἐπάγγελμά τους.

Τι γνώμη θά είχε ό κ. Miller;

ΑΠ. κ. Miller: Ναι, συμφωνώ ότι πρέπει νά βοηθήσουμε τούς μαθητές νά δημιουργήσουν αὐτές τίς ομάδες καί κάθε ομάδα νά ἔχει μιὰ διαφορετική δραστηριότητα σύμφωνα μέ τά ἐνδιαφέροντα τοῦ κάθε παιδιοῦ. Εἶναι ἕνας πολύ καλός τρόπος, γιά νά τά βοηθήσουμε νά κατανοήσουν τά ἐνδιαφέροντά τους.

ΑΠ. κ. Τρίμης: Θά ἤθελα, κ.κ. συνάδελφοι, νά κάνω μιὰ πρόταση. Πιστεύω, καί ἐλέχθη ἐδῶ ἀπό ὅλους τούς εἰσηγητές, ὅτι ὁ σωστός ἐπαγγελματικός προσανατολισμός, ὁ ὁποῖος θά ἐφαρμοστεῖ στά σχολεῖα, δέν εἶναι θέμα εἰδικοῦ ἐπαγγελματικοῦ συμβούλου, ἀλλά εἶναι θέμα τοῦ συνόλου τῶν καθηγητῶν πού ὑπηρετοῦν μέσα στό σχολεῖο. Γι' αὐτό νομίζω ὅτι θά ἦταν σκόπιμο μιὰ ἀπό τίς προσεχεῖς παιδαγωγικές σας συνεδρίες νά ἀφιερωθεῖ στό θέμα «σχολικός - ἐπαγγελματικός προσανατολισμός» καί νά ἐνημερωθοῦν ὅλοι οἱ συνάδελφοι τοῦ σχολείου γιά τίς βασικές ἀρχές τοῦ σχολικοῦ - ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ, ὥστε, ὅσο ἐξαρτᾶται καί ἀπ' αὐτούς, ὅταν τούς δίνεται εὐκαιρία, νά διαφωτίζονται νά μήν ἀντιδρῶν. Νομίζω ὅτι θά ἦταν ἐπιβεβλημένο νά γίνει αὐτό.

6. Προτάσεις

ΕΡ. Γιά νά μή χάνουμε πολύτιμο χρόνο, θά πρέπει νά ἀρχίσουμε ἀπό τώρα καί νά δραστηριοποιηθοῦμε ἐντατικά. Προτείνω τὰ ἑξῆς: α) νά ὑπάρξει ἕνα συντονιστικό ὄργανο, στό ΚΕΜΕ π.χ., πού νά συντονίζει τήν ἐφαρμογή τοῦ θεσμοῦ θεωρητικά καί πρακτικά, β) νά ἀρχίσει ἡ συλλογή καί ἡ ταξινόμηση ὑλικοῦ, μονογραφιῶν ἐπαγγελμάτων, ἐνημερωτικῶν φυλλαδίων, φίλμ, διαφανειῶν κτλ., καί γ) οἱ καθηγητές τοῦ ΣΕΠ νά περάσουν ἀπό ταχύρρυθμη ἐκπαίδευση καί νά ἀνατεθεῖ εἰδικά σ' αὐτούς μειωμένο ὥραριο διδασκαλίας, ὥστε νά ἔχουν ἀνεση γιά προετοιμασία, συνεντεύξεις κτλ.

ΑΠ. κ. Καρανικόλας: Αὐτές οἱ προτάσεις εἶναι πολύ ἐποικοδομητικές καί θά πρέπει μέ τόν καιρό νά πραγματοποιηθοῦν. Ἐκεῖνο πού θά ἤθελα νά προτείνω εἶναι ὅσοι ἀπό σᾶς θά θέλατε νά ἀναλάβετε τήν ἐφαρμογή τοῦ θεσμοῦ στά σχολεῖα σας κατά τό τελευταῖο τρίμηνο τοῦ σχολικοῦ ἔτους πού διανύουμε, νά τό δηλώσετε στούς Γενικούς σας Ἐπιθεωρητές, ὥστε νά γίνει τελικά μιὰ ἐπιλογή 20-25 σχολείων ὅπου θά γίνει πειραματικά ἡ ἐφαρμογή. Τό ΚΕΜΕ θά συντονίζει τήν προσπάθεια αὐτή καί θά φροντίσει νά συναγάγει συμπεράσματα πού θά εἶναι χρήσιμα γιά τούς παραπέρα χειρισμούς τοῦ θέματος.

ΕΡ. Ἡ σημασία τοῦ ΣΕΠ τονίστηκε ἰδιαίτερως ἐδῶ. Κανένας, νομίζω, δέν ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ θεσμός θά ὠφελήσει πολύ καί τήν ἐκπαίδευση καί τὰ παιδιά καί τήν ἐλληνική κοινωνία. Γι' αὐτό πρέπει

νά κάνουμε κάθε προσπάθεια, γιά νά εξασφαλιστεῖ ἡ ἐπίτυχία του. Καί νομίζω ὅτι δέν πρέπει νά περιορίσουμε οὔτε τὰ σχολεῖα οὔτε τὰ τμήματα τῆς Γ' τάξεως, ὅπου θά ἐφαρμοστεῖ ὁ θεσμός. Καί στό σχολικό μας περιοδικό καί σ' ἄλλα ἐντυπα πού μᾶς ἔρχονται στό σχολεῖο θά πρέπει νά ὑπάρχει εἰδική στήλη γιά τόν ΣΕΠ.

ΑΠ. κ. Καρανικόλας: Σχετικά μέ τήν πρώτη πρότασή σας, νά ἐφαρμοστεῖ ὁ θεσμός ὅσο γίνεται εὐρύτερα, ἔχουμε ἐπιφυλάξεις. Νομίζουμε ὅτι πρέπει νά προχωρήσουμε σταδιακά καί πειραματικά. Ἐμεῖς τώρα ξεκινᾶμε τὸ θεσμό καί τώρα πρωτοακοῦμε – οἱ περισσότεροι – αὐτά τὰ πράγματα. Κι ἂν ἔτσι πρόχειρα καί βιαστικά, χωρίς μελέτη καί πείρα, θελήσουμε νά γενικεύσουμε τήν ἐφαρμογή του, φοβοῦμαι πὼς θά διακινδυνεύσουμε τήν ἐπίτυχία του. Ὅσο γιά τήν ἄλλη πρότασή σας, τὴ σημειῶνω γιά νά τὴ μελετήσουμε

Γ'. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΡ. Φοβοῦμαι πὼς ἀρχίζει νά μοῦ ἐμπεδώνεται ἡ γνώμη ὅτι μέ αὐτό τὸ σεμινάριο καί μόνο δέ θά γίνω ἱκανός νά διαδραματίσω ρόλο καθηγητῆ τοῦ ΣΕΠ στό σχολεῖο μου. Μήπως πρὸς τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν θά μπορούσε νά μᾶς δοθεῖ κάπως πιὸ συγκεκριμένα ὁ ρόλος αὐτός;

ΑΠ. κ. Τρίμης: Ἀσφαλῶς δέν εἶναι εὐκόλο νά γίνουμε καθηγητές τοῦ ΣΕΠ μέ ἓνα σεμινάριο καί ἀπὸ τὴ μιά μέρα στὴν ἄλλη. Ἀλλωστε καί τὸ σεμινάριο αὐτό δέν ἔχει στόχο του νά καταρτίσει τέτοιους συμβούλους καί νά τοὺς παραδώσει πανέτοιμους στὴν ἐκπαίδευση. Εἶναι ἀπλῶς ἓνα ξεκίνημα καί θά ἀκολουθήσουν καί ἄλλες προσπάθειες. Θά γίνουν καί ἄλλα σεμινάρια καί ὅσοι ἀναλάβουν αὐτὸ τὸ ἔργο θά ἐφοδιαστοῦν μέ ἀνάλογα ἐντυπα καί κατάλληλο πληροφορικό ὑλικό.

ΑΠ. κ. Καρανικόλας: Ἐγὼ θά ἤθελα νά προθέσω καί τὰ ἐξῆς:

Στὴν Ἀθήνα ρώτησαν τὸν κ. Miller: «Καλὰ, ἐμεῖς παρακολουθήσαμε τὸ σεμινάριο αὐτῶν τῶν 5 ἡμερῶν, ἐσεῖς στὴν Ἀγγλία πού ἐφαρμόζετε τὸ θεσμό ἀπὸ πολὺ καιρὸ τί ἀνθρώπους ἔχετε πού τὸν ἐφαρμόζουν; Μὲ τί ἐφόδια εἰδικὰ ἔρχονται νά κάνουν αὐτὴ τὴ δουλειά;» Καί εἶπε ὅτι ὑπάρχουν βέβαια οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἔχουν καταρτιστεῖ ἐπὶ χρονικὸ διάστημα πού μπορεῖ νά φτάνει καί τὸν ἓνα χρόνο, ὑπάρχουν ὅμως καί οἱ ἄλλοι οἱ ὁποῖοι εἶναι κατατοπισμένοι στό θεσμό ὕστερα ἀπὸ σεμινάρια διάρκειας μῆς ἐβδομάδας ἀλλὰ καί δύο ἕως πάντε ἐβδομάδων. Ἐπομένως, χωρίς νά παρασυρθοῦμε σὲ ἐνέργειες πού ξεπερνοῦν τίς δυνατότητές μας κατὰ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ, ἂς μὴ νομίσουμε ὅτι εἶναι μικρὴ ἡ προσφορά τοῦ

πενθήμερου αὐτοῦ σεμινάριου καί λίγη ἢ ὠφέλεια ἢ δική μας. Βέβαια δέ γίναμε σύμβουλοι ἐπαγγελματικοί, ἀλλά ἔχω τή γνώμη ὅτι προβληματιστήκαμε, ὅτι κατανοήσαμε τοὺς στόχους καί εἶδαμε πῶς μπορούμε νά τοξεύσουμε ἐπιτυχῶς, ὄχι βέβαια ὅλους ἀλλά ὅπως ὅποτε μερικούς ἀπ' αὐτοὺς.

Εἰδικότερα, ἀπό τίς εἰσηγήσεις καί τίς συζητήσεις πού ἔγιναν ἐδῶ, νομίζω πῶς ξεκαθαρίστηκαν οἱ στόχοι τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει ὁ θεσμός. Ὁ νέος ἄνθρωπος πρέπει νά γνωρίσει τίς κλίσεις, τὰ διαφέροντα, τίς ἱκανότητες καί γενικά τὸν τύπο τῆς προσωπικότητάς του καί παράλληλα νά πάρει τίς πληροφορίες πού τοῦ χρειάζονται γιὰ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα, γιὰ νά δεῖ μέ ποιά ὁμάδα ἐπαγγελμάτων ἢ μέ ποιοῦ συγκεκριμένο ἐπάγγελμα ἐναρμονίζονται τὰ διαφέροντα καί οἱ ἱκανότητές του, ὥστε νά μπορέσει ὁ ἴδιος νά ἐκλέξει τὸ ἐπάγγελμα αὐτό. Νομίζω πῶς αὐτὰ ἔχουν ξεκαθαριστεῖ.

Ἔχει ξεκαθαριστεῖ ἐπίσης – εἰπώθηκε κατὰ κόρο ἴσως – ὅτι δέν εἶναι μάθημα ὁ ἐπαγγελματικός προσανατολισμός, ἀλλὰ ὅτι εἶναι θεσμός. Καί εἶπαμε ὅτι θά ἐφαρμοστεῖ σταδιακὰ καί πειραματικά. Νομίζω πῶς πρέπει νά ἀποσαφηνίσουμε τὰ δύο αὐτὰ σημεῖα.

Κλήθηκαν νὰ παρακολουθήσουν τὰ σεμινάρια καί γυμνασιάρχες καί καθηγητές τῆς Ἀθήνας, τοῦ Πειραιᾶ τῆς Θεσσαλονίκης, ἕνας ἀπὸ κάθε γυμνάσιο, μέ τήν προοπτική νά ἐφαρμόσουν τὸ θεσμὸ στὰ σχολεῖα τους. Ὅμως εἶναι εὐκόλο ἡ ἐφαρμογὴ αὐτὴ νά πάρει μιὰ τέτοια ἔκταση; Θά εἶναι δυνατὴ ἡ παρακολούθηση, ἡ καθοδήγηση καί ὁ ἐφοδιασμός ὄλων αὐτῶν τῶν σχολείων μέ τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα; Νομίζουμε ὄχι. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἔχουμε καταλήξει νά μὴν ἐφαρμοστεῖ ὁ θεσμός σέ ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς Ἀθήνας, τοῦ Πειραιᾶ καί τῆς Θεσσαλονίκης. Ποιοί ἀπὸ τοὺς γυμνασιάρχες αὐτοὺς ἐπιθυμοῦν νά ἐφαρμόσουν τὸ θεσμὸ στὰ σχολεῖα τους; Στὰ σχολεῖα αὐτῶν μόνο θά τὸν ἐφαρμόσουμε. Θά τὸ σκεφτεῖτε, θά ἔρθετε σέ συνεννόηση μέ τοὺς γενικοὺς ἐπιθεωρητές καί ἐκεῖνοι θά μᾶς ποῦν ποιοί ἀπὸ τὴν περιφέρειά τους τὸ ἐπιθυμοῦν. Ἔτσι θά μάθουμε πόσα καί ποιά σχολεῖα θά εἶναι αὐτά, στὰ ὅποια θά ἐφαρμοστεῖ ἐφέτος ὁ θεσμός. Ὑπολογίζουμε, ὅπως ἦδη εἶπα, σέ 20-25 γυμνάσια τῆς Ἀθήνας καί τοῦ Πειραιᾶ καί σέ δέκα τῆς Θεσσαλονίκης.

Ὅλοι αὐτοί οἱ γυμνασιάρχες καί καθηγητές θά ἔχουν ὑπόψη τους τὸ διάγραμμα πού παρουσίασε ἐδῶ ἡ δὶς Τζόλα. Ὑπέδειξε καί ἀπὸ ποῦ θά μπορούν νά ἀντλήσουν ὅλα ἐκεῖνα πού θά τοὺς χρειαστοῦν κατὰ τὴν πρώτη, τὴν πειραματική, ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ μέ τοὺς περιορισμένους στόχους. Μιὰ ἄλλη σπουδαία βοήθεια θά ἔχουν ἀπὸ τοὺς ἐπαγγελματικούς συμβούλους τοῦ ΟΑΕΔ. Ἐπίσης πολὺ θά ὠφεληθοῦν ὅσοι θά ἐφαρμόσουν τὸ θεσμὸ, ἂν παρακολουθήσουν τὸ

διεθνές συνέδριο επαγγελματικού προσανατολισμού που θα γίνει στην Αθήνα μέσα στον Απρίλιο.

Εξάλλου όλα αυτά τα όποια είώθηκαν εδώ, συμπληρωμένα με τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις, θα εκδοθούν σε ειδικό τόμο, ό όποιος θα διανεμηθεϊ όχι μόνο σ' όσους παρακολούθησαν τά σεμινάρια, αλλά σ' όλους τούς καθηγητές· έπειδή, όπως άκούσατε, για να έπιτύχει ό θεσμός, πρέπει όλοι οί εκπαιδευτικοί να είναι σε θέση να παρακολουθούν τήν έφαρμογή του στά σχολεία τους και να βοηθούν μέ τήν κατανόησή τους τήν προσπάθεια αυτή.

Τέλος ό κ. Καρανικόλας πρόσθεσε και τά ακόλουθα:

Κλείνοντας τίς έργασίες του Σεμιναρίου έπιθυμώ να ευχαριστήσω τόν ΟΑΕΔ για τήν άλλη συνεργασία του μέ τό ΚΕΜΕ αλλά και για τούς συνεργάτες του τούς όποιους μάς διέθεσε – και είδατε ότι διέθεσε άρκετούς – για να συμβάλουν στην έπιτυχία τών σεμιναρίων. Επίσης θέλω να ευχαριστήσω τό Βρετανικό Συμβούλιο που μάς διέθεσε τόν κ. Miller. Ακόμη τό ίδρυμα Φούλμπραϊτ και τό Αμερικανικό Κολλέγιο «Ανατόλια» για τήν κ. Woodhead.

Πρέπει ακόμη να ευχαριστήσω όλους τούς εισηγητές, οί όποιοι πέρασαν από τό βήμα και ιδιαίτερα τούς δυό ξένους μας. Είμαι βέβαιος ότι πολύ θα μάς βοηθήσουν όλα όσα μάς εισηγήθηκαν. Τούς ευχαριστώ, έλπίζω, και εκ μέρους σας.

Τέλος ευχαριστώ και συγχαίρω όλους όσοι πήραν μέρος στά σεμινάρια, γιατί, όπως διαπιστώσαμε, μέ μεγάλη προθυμία παρακολούθησαν τίς έργασίες. Καί ήταν εύλογο, αφού όλα αυτά άποβλέπουν να βοηθήσουν τό νέο άνθρωπο. Έτσι είμαστε βέβαιοι ότι θα περιβάλουν τό θεσμό μέ ενδιαφέρον και μέ στοργή και ότι θα έπιτύχουν άγαθά άποτελέσματα, που θα έχουν άξιόλογες ευνοϊκές έπιπτώσεις όχι μόνο στους μαθητές μας ως άτομα αλλά και στην έλληνική κοινωνία γενικότερα.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ*

1. ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Νέα επαγγέλματα, άγνωστα ως τήν αρχή του αιώνα μας, για τα οποία μιλάμε πολύ σήμερα, αναπτύχθηκαν ως επακόλουθο των δύο φάσεων της κοινωνικής μεταβολής που χαρακτηρίζει την εποχή μας: της βιομηχανοποιήσεως και της αστικοποιήσεως.

Ο τεχνοκρατούμενος αιώνας μας με την αλματώδη τεχνική εξέλιξη, τον ταχύ ρυθμό εργασίας, τη δημιουργία των υπερπόλεων και τις συνεχείς μεταβολές στις βασικές οικονομικοκοινωνικές διαρθρώσεις, δημιούργησε και δημιουργεί την ανάγκη για διαμόρφωση από το ένα μέρος επαγγελμάτων μελέτης του ανθρώπου ως ατόμου (ψυχολογία) και ως μέλους των κοινωνικών μονάδων (κοινωνιολογία - κοινωνική ψυχολογία κτλ.) και από το άλλο μέρος επαγγελμάτων που αποβλέπουν στην κοινωνική εξυπηρέτηση και περίθαλψη (κοινωνική λειτούργος, επισκέπτρια αδελφή κτλ.).

Παλαιότερα οι κοινωνικές ανάγκες καλύπτονταν εύκολα μέσα στα πλαίσια των στέρεα δεμένων κοινωνικών ομάδων, όπως είναι ή οικογένεια, ή ένορία, τό χωριό, τό επάγγελμα. Η κοινωνική τοποθέτηση δέν έθετε κανένα πρόβλημα και γινόταν από τη φυσική σταθερότητα της ομάδας. Κατά τό διάστημα του πολέμου και του μεσοπολέμου νομοθετείται ό επαγγελματισμός της κοινωνικής δράσεως. Αναγνωρίζεται ή απόκτηση ενός κρατικού διπλώματος ύστερα από ειδική εκπαίδευση στους διάφορους τομείς της κοινωνικής εργασίας. Τά αντικείμενα των προσώπων, τά όποια ασχολούνται με τήν παροχή

* Οι μονογραφίες έχουν καθαρά ένδεικτικό χαρακτήρα. Όσες αναφέρονται στα ψυχοκοινωνικά, τά παραϊατρικά επαγγέλματα και τά επαγγέλματα τά σχετικά με τις φυσικές επιστήμες έχουν παραχωρηθεί από τον ΟΑΕΔ. Οι μονογραφίες για τό μηχανοτεχνίτη και τό μηχανολόγο - μηχανικό έχουν συνταχθεί από τήν κ. Ν. Τζαβέλλα και για τό λογιστή και τόν τραπεζικό υπάλληλο από τόν κ. Π. Βαράδα.

υπηρεσιών σε κοινωνικές ομάδες ή άτομα, διαρκώς πλαταίνουν: ή ασθένει· ή αναπηρία, τό σχολείο, ή εργασία, τά οικογενειακά προβλήματα, τά οικονομικά προβλήματα κτλ. Κάθε τομέας χρειάζεται τόν ειδικό πού γνωρίζει τήν τεχνική τής σωστής επικοινωνίας, τό πλησίασμα τού ανθρώπου, καί επομένως απαιτεί εκπαίδευση καί σε νοσηλευτικό ἔδρυμα, γιά νά ἀποκτήσει κατάρτιση ἀνώτερη ἀπό ἐκείνη τού πρακτικοῦ. Ἡ παροχή υγιεινομικῆς περιθάλψεως ή οικονομικῆς βοήθειας δέν ἀρκεῖ. Παρουσιάζονται προβλήματα επικοινωνίας, προσαρμογῆς, ἐντάξεως σέ μία κοινωνική μονάδα. Οἱ υπηρεσίες πού προσφέρονται ἀπό τούς επαγγελματίες τής κοινωνικῆς βοήθειας ἀποβλέπουν σέ τομεῖς: κοινωνικό - οικονομικό (κοινωνική λειτουργός), ἱατροκοινωνικό, (ἐπισκέπτρια ἀδελφή), κοινωνικό - πολιτιστικό (κοινωνιολόγος), ψυχοκοινωνικό (ψυχολόγος).

Οἱ κοινωνικοὶ ἐργάτες εἶναι οἱ εἰδικοί τῶν ἀνθρώπινων προβλημάτων, τεχνικοὶ τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων, τοποθετημένοι στή διασταύρωση τῆς παιδαγωγικῆς καί τῆς ἱατρικῆς, εἶναι επαγγελματίες τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν, τού πολιτισμοῦ καί γενικότερα τῶν ἐφαρμοσμένων ἀνθρώπινων ἐπιστημῶν.

Σκοπός τῶν ἐπαγγελματῶν αὐτῶν εἶναι νά βοηθήσουν τόν ἄνθρωπο νά ἐπιτύχει τήν προσαρμογή του στίς διαρκῶς μεταβαλλόμενες συνθῆκες τῆς ζωῆς.

Ἡ ἀνάπτυξη τέτοιων υπηρεσιῶν ἀποτελεῖ δείκτη κοινωνικῆς προόδου μιᾶς χώρας. Ὅσα ἄτομα αἰσθάνονται ὅτι ἔχουν μία «κοινωνική κλίση», διαθέτουν αὐξημένο κοινωνικό ἐνδιαφέρον καί αἰσθάνονται ὅτι ἔχουν νά ἐπιτελέσουν μία ἀποστολή στή ζωή τους καλοῦνται νά ὑπηρετήσουν στίς τάξεις αὐτῶν τῶν ἐπαγγελμάτων. Παρακάτω θά παρουσιάσουμε τά κυριότερα ψυχο-κοινωνικά ἐπαγγέλματα: τόν κοινωνιολόγο, τόν ψυχολόγο μέ τίς πολλαπλές ἐιδικότητές του, τό σύμβουλο ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ, τό σύμβουλο δημόσιων σχέσεων καί τόν κοινωνικό λειτουργό.

Ο ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΟΣ

Φύση τῆς ἐργασίας

Κοινωνιολόγος εἶναι ὁ ἐπιστήμονας ὁ ὁποῖος μελετᾷ ομάδες συγγενικῶν τύπων ἀνθρώπων πού ζοῦν μαζί, ὅπως εἶναι οἱ φυλές, οἱ κοινότητες, οἱ πολιτείες, οἱ θρησκείες, οἱ ἐπιχειρήσεις καί ἄλλες ὀργανώσεις ἀτόμων πού ἔχουν ἓνα ἢ περισσότερα κοινά χαρακτηριστικά τρόπου ζωῆς. Εἰδικότερα:

— Ἐρευνᾷ τή συμπεριφορά καί τίς ἀντιδράσεις αὐτῶν τῶν ομάδων.

- Παρακολουθεί τα ίχνη τους από την άρχή της συστάσεώς τους και κατά την ανάπτυξή τους και αναλύει την επίδραση των δραστηριοτήτων της ομάδας στα άτομα - μέλη που την αποτελούν.
- Έρευνά άτομα, οικογένειες ή κοινότητες, σε μία προσπάθεια να αποκαλύψει τις αιτίες των κοινωνικών προβλημάτων, όπως π.χ. εγκλημα, νεανική παρανομία, πενία.
- Έρευνά το όμαλό δείγμα των οικογενειακών σχέσεων ή τα διάφορα δείγματα ατόμων που ζούν σε κοινότητες διαφόρων τύπων και σχημάτων.
- Συγκεντρώνει και αναλύει δεδομένα από επίσημες κυβερνητικές πηγές, για να απεικονίσει τις ροπές του πλήθους, περιλαμβάνοντας τις αλλαγές κατά ηλικία, φύλο, φυλή και άλλα χαρακτηριστικά του πλήθους καθώς και την έκταση της κινητικότητας του λαού μεταξύ αγροτικής, προαστικής και αστικής περιοχής και μεταξύ των διαφόρων γεωγραφικών περιοχών.

Στό πεδίο των κοινωνικών μελετών υπάρχουν πολλοί τομείς στους οποίους μπορεί να εξειδικευθεί ο κοινωνιολόγος: Νά εργάζεται στο πεδίο της κοινωνικής οργάνωσης, κοινωνικής ψυχολογίας ή αστικής κοινωνιολογίας, να απασχολείται με τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών ομάδων και ιδρυμάτων ή με τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα είναι προσκολλημένα στην ομάδα που ανήκουν.

Άλλοι ειδικεύονται στις σχέσεις των υποομάδων: οικογενειακά προβλήματα, κοινωνικά γεγονότα της αστικής ζωής, λαϊκές έρευνες ή αναλύσεις της κοινής γνώμης.

Ορισμένοι κοινωνιολόγοι, ειδικευμένοι στην κοινωνική ιατρική, μελετούν τους κοινωνικούς παράγοντες που επιδρούν στη διαμόρφωση της δημόσιας υγείας ή σε προβλήματα νοσοκομειακής περιθαλψείας. Πολλοί κοινωνιολόγοι διδάσκουν ως καθηγητές της κοινωνιολογίας και συγχρόνως διευθύνουν έρευνες.

Κοινωνιολόγοι κατευθύνουν καταμετρήσεις της κοινής γνώμης και πληροφοριακές έρευνες και άλλοι ασχολούνται με τη χρήση των μέσων επικοινωνίας (ραδιοτηλεόραση, έφημερίδες, περιοδικά). Οί κοινωνιολόγοι επίσης μπορεί να είναι διοικητικοί, επιθεωρητές σε κοινωνικές δραστηριότητες καθώς και έμπειρογνώμονες - σύμβουλοι για διάφορα κοινωνικά προβλήματα, όπως διοικήσεως νοσοκομείων διανοητικώς ασθενών, αποκαταστάσεως νεαρών παραστρατημένων ή καταρτίσεως προγραμμάτων πληροφοριοδοτήσεως.

Απαιτούμενα ψυχοδιανοητικά προσόντα

Καταρχήν ο υποψήφιος κοινωνιολόγος πρέπει να διαθέτει μία αρκετά ισχυρή «κοινωνική κλίση», δηλαδή να ενδιαφέρεται βαθιά για

τόν άνθρωπο καί τά ἀνθρώπινα πράγματα. Ἐπίσης ἀπαιτεῖται μία ἀφαιρετική διανοητική ἱκανότητα, ὥστε νά ἀναλύει τά δεδομένα του σέ γενικότερες ἀρχές, ἀλλά ταυτόχρονα καί ἀγάπη γιά τή λεπτομέρεια καί τήν ἐρευνα, ἐφόσον ὁ κοινωνιολόγος εἶναι καταρχήν ἐρευνητής. Πρέπει νά διαθέτει ἀκόμη μία εὐκολία πλησιάζματος, ἐπαφῆς καί κατανόησης τοῦ ἄλλου καί ἱκανότητα προσαρμογῆς στίς ποικίλλες καταστάσεις.

Ἡ ἐφεση γιά συνεχή μάθηση καί ἀνανέωση, ἡ πρωτοβουλία, ἡ ἐργατικότητα καί ἕνα πνεῦμα ἀνοικτό, ἱκανό νά δέχεται τά πάντα καί νά προβληματίζεται ἐντονα, ἀποτελοῦν μερικά ἀκόμη ἀπό τά χαρακτηριστικά ἐνός καλοῦ κοινωνιολόγου.

Ἐκπαίδευση

Μέχρι τελευταία μόνο στό ἐξωτερικό θά μπορούσε κανεῖς νά σπουδάσει καί νά πάρει εἰδικό πτυχίο κοινωνιολόγου.

Τά περισσότερα πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς διαθέτουν εἰδικό κλάδο κοινωνιολογίας τόσο βασικοῦ ἐπιπέδου (Bachelor Degree) ὅσο καί ἐπιπέδου Master's καί διδακτορικοῦ. Τά τελευταία χρόνια ὅμως μπορεῖ νά πάρει κανεῖς καί στόν τόπο μας ἕνα εἰδικό πτυχίο κοινωνιολογίας ἐπιπέδου Bachelor, ἂν φοιτήσῃ στό εἰδικό τμήμα τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολεγίου. Ἡ φοίτηση στό Κολέγιο αὐτό εἶναι τετραετής. Γιά τήν εἰσαγωγή στή σχολή ἀπαιτεῖται ἀπολυτήριο ἐξατάξιου γυμνασίου, καλή γνώση τῆς Ἀγγλικῆς, δεδομένου ὅτι ὅλα τά μαθήματα γίνονται σ' αὐτή τή γλῶσσα, καί τρεῖς συστατικές ἐπιστολές. Οἱ εἰσαγωγικές ἐξετάσεις, πού περιλαμβάνουν ἐξέταση στά Ἀγγλικά, μία συνέντευξη γιά τή διαπίστωση τῶν σχετικῶν διαφορῶν, ἕνα τεστ νοημοσύνης, διενεργοῦνται συνήθως τό Μάιο καί τό Σεπτέμβριο. Τά διδάκτρα καθορίζονται κατ' ἔτος. Μπορεῖ κανεῖς νά πάρει καί ὑποτροφία.

Τομεῖς ἀπασχολήσεως

Οἱ κοινωνιολόγοι ἐργάζονται σέ ἰνστιτοῦτα ἢ κέντρα ἐρευνῶν, ἰδιωτικά ἢ δημόσια, σέ γραφεῖα ἐρευνῶν τῶν πανεπιστημίων καί σέ ὀργανισμούς ἢ βιομηχανίες.

Ἄν οἱ κοινωνιολόγοι στίς βασικές τους γνώσεις προσθέσουν καί εἰδικές γνώσεις ἐφαρμοσμένων πεδίων, ὅπως ἐρευνα κοινῆς γνώμης, Marketing, ἐρευνα διαφημίσεων κτλ., τότε μποροῦν νά ἀπασχοληθοῦν στοὺς ἀντίστοιχους αὐτοὺς τομεῖς. Ἐπίσης μποροῦν νά ἐργαστοῦν ὡς καθηγητές ἀνάτατων ἢ ἀνώτερων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων.

Στόν τόπο μας μόλις πρόσφατα ἄρχισαν νά διαφαίνονται μερικοὶ εἰδικοί τομεῖς ἀπασχολήσεως, ὅπως τό Κέντρο Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν. Τό Κέντρο αὐτό ἰδρύθηκε τό 1960 ἀπό τήν ἐλληνική κυβέρνηση

σέ συνεργασία μέ τήν UNESCO. Τό Κέντρο αὐτό προγραμματίζει καί ἐκτελεῖ ἔρευνες σέ πολλούς τομεῖς, ὀργανώνει σεμινάρια καί διαλέξεις καί πραγματοποιεῖ διεθνεῖς συναντήσεις. Ἐπίσης διευκολύνει τήν ἐπικοινωνία μέ ἄλλα σχετικά ἰδρύματα τοῦ ἐξωτερικοῦ, παρέχει στοὺς ἐνδιαφερομένους σχετικές πληροφορίες κτλ. Ἡδη ἔχει νά ἐπιδείξει ἓνα σημαντικό ἔργο, ὅπως ὁ οἰκονομικός καί κοινωνικός Ἑλλάδας τῆς Ἑλλάδας, πού δημοσιεύθηκε τό 1964 καί ἀποτελεῖ μία σαφή παρουσίαση τῶν δημογραφικῶν, κοινωνικῶν καί οἰκονομικῶν δεδομένων τῆς Ἑλλάδας, μελέτη τῶν ἐργατῶν βιομηχανίας στήν περιοχή τῆς πρωτεύουσας, μελέτη τῆς ἐλληνικῆς μεταναστεύσεως, ἔρευνα γιά τό παραστράτημα τῆς νεότητος κ.ἄ.

Πάντως οἱ πιθανότητες ἐπαγγελματικῆς ἀπασχολήσεως τοῦ κοινωνιολόγου στήν Ἑλλάδα εἶναι ἀκόμη περιορισμένες.

Ο ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ

Γενικά

Ἐνα ἀπό τά ὀξύτερα προβλήματα τῆς σύγχρονης ἐποχῆς εἶναι ἡ διατήρηση τῆς ψυχικῆς υἱείας τοῦ ἀνθρώπου.

Τό ἄτομο σήμερα εἶναι ὑποχρεωμένο νά καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες, γιά νά προσαρμοστεῖ στίς συνεχῶς μεταβαλλόμενες συνθήκες ζωῆς. Ζεῖ σ' ἓνα μεταβατικό στάδιο μεγάλων ἀλλαγῶν τόσο στόν οἰκονομικό τομέα ὅσο καί τόν κοινωνικο-εκπολιτιστικό. Ἐνα δεύτερο μεγάλο πρόβλημα εἶναι ἡ μελέτη τοῦ ψυχικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, προκειμένου νά διευκολυνθεῖ ἡ ψυχοδιανοητική ἀνάπτυξη του καί ἡ ὁμαλή ἐνταξη του στήν κοινότητα.

Γιά νά ἐπιτευχθεῖ αὐτή ἡ διπλή προσπάθεια, ἡ ψυχολογία ὡς ἐπιστήμη ἀλλά καί ὡς φιλοσοφική θεώρηση ζητᾷ τρόπους νά βοηθήσει τό ἄτομο ἀπό τήν πολύ μικρή του ἡλικία, γιά νά ἀναπτυχθεῖ καί νά προσαρμοστεῖ τόσο στό οἰκογενειακό ὅσο καί στό σχολικό καί κοινωνικό περιβάλλον καί ἄργότερα στό περιβάλλον τῆς ἐργασίας. Κύριο λοιπόν μέλημα τῆς ψυχολογίας εἶναι ἡ μελέτη καί κατανόηση τῶν ψυχικῶν φαινομένων καί ἡ ἐρμηνεία τῆς συμπεριφορᾶς.

Περιγραφή τῆς ἐργασίας

Ὁ ψυχολόγος, γιά νά ἐπιτύχει στό ἔργο του, μελετᾷ τίς ἐπιδράσεις τῆς κληρονομικότητος καί τοῦ περιβάλλοντος γιά τή διαμόρφωση τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου. Μέσα ἀπό τή μελέτη τῆς συμπεριφορᾶς του ἐπιδιώκει νά κατανοήσῃ τόν ἄνθρωπο καί νά

έξηγήσει τίς πράξεις καί τίς αντίδράσεις του, ώστε νά τόν βοηθήσει νά έπιτύχει μία ίκανοποιητική προσαρμογή στή ζωή. Ἡ έργασία του περικλείει διάφορες δραστηριότητες, ανάλογα μέ τούς τομείς πού έργάζεται. Μπορεῖ νά άρχίσει άπό «έργαστηριακές» έρευνες καί νά καταλήξει σέ διάφορες έφαρμογές στό πεδίο τής οίκογένειας, τής παιδείας, τής θεραπευτικής, τής βιομηχανίας κτλ. Ὁ τρόπος έργασίας του συνίσταται συνήθως στό νά συγκεντρώνει διάφορα δεδομένα, νά τά έπεξεργάζεται καί νά τά έρμηνεύει. Τά δεδομένα αὐτά τά παίρνει άπό τίς προσωπικές του παρατηρήσεις καί, μέ τά διάφορα κριτήρια, άπό τό ίδιο τό άτομο. Σ' αὐτά προσθέτει τίς πληροφορίες πού μπορεί νά πάρει άπό γονεῖς, δασκάλους, γιατρούς, κοινωνικούς λειτουργούς κτλ.

Μέ τά δεδομένα αὐτά εἶναι σέ θέση νά διαπιστώνει τίς διανοητικές ίκανότητες τοῦ ατόμου, τά κίνητρα καί τά διαφέροντά του καθώς καί τούς σκοπούς πού επιδιώκει στή ζωή του, τό πώς κινεῖται ή προσωπικότητά του κ.τ.ό.

Προσπαθεῖ νά άπομονώσει τό πρόβλημα ή τά προβλήματα πού άπασχολοῦν τό άτομο καί πού άπειλοῦν τήν ψυχική του υγεία καί νά τό βοηθήσει γιά νά «βοηθήσει» τόν έαυτό του. Αὐτή θεωρεῖται καί ή καλύτερη τακτική. Ἡ ένεργός δηλαδή συμμετοχή τοῦ ατόμου στή σωστή αντιμετώπιση τῶν προβλημάτων, τόσο γιά τή λήψη αποφάσεων καί λύση προβλημάτων όσο καί γιά τήν άλλαγή στάσεων καί τήν εύρεση έναλλακτικῶν λύσεων όπου χρειάζεται.

Στό έργο του ό ψυχολόγος χρησιμοποιεῖ έκτός άπό τήν παρατήρηση (παρατήρηση τής συμπεριφοράς πού δέν εκφράζεται μέ τό λόγο) καί διάφορα άλλα μέσα, ὅπως έρωτηματολόγια (έρωτηματολόγιο αὐτοαναλύσεως, χρονικό ζωής), τέστ (νοημοσύνης, ίκανοτήτων, διαφορόντων, προσωπικότητας), συνέντευξη κτλ.

Κατευθύνει καί έλέγχει τά πειράματα μέ τή βοήθεια πάντα στατιστικῶν μετρήσεων.

Ειδίκευση

Λόγω τής πολυπλοκότητας τής ανθρώπινης φύσεως καί τής ραγδαίας εξέλιξεως τής νέας αὐτῆς ανθρώπινης έπιστήμης οἱ ψυχολόγοι εἶναι ὑποχρεωμένοι, μετά άπό ένα διάστημα γενικῶν σπουδῶν καί έφαρμογῶν, νά ειδικευθοῦν σ' έναν ή περισσότερους κλάδους, ὅπως:

Στήν κλινική ψυχολογία

Έργάζονται συνήθως σέ δημόσια ή ιδιωτικά ψυχιατρεῖα ή σέ ιδρύματα γιά πάσχοντες διανοητικῶς καί άσχολοῦνται μέ άτομα πού

παρουσιάζουν διαταραχές στη συμπεριφορά τους. Σκοπός του έργου τους είναι ή θεραπεία ή ή κατά τό δυνατόν πληρέστερη αξιοποίηση τών δυνατοτήτων τών ατόμων. Η εργασία τους συνίσταται συνήθως στη διεξαγωγή διαγνωστικού τέστ, στη συνέντευξη, μέ τή μορφή κυρίως τής συμβουλευτικής, στη συνεργασία μέ τούς γονείς καί τόν ψυχίατρο γιά τήν άτομική ή ομαδική ψυχοθεραπεία. Σ' αὐτά μπορεί νά προσθέσει ἄκόμα τίς τεχνικές τής κοινωνιομετρίας (τέστ κοινωνιομετρίας, παίξιμο ρόλων, ψυχόδραμα) καί τή θεραπεία μέ τή ζωγραφική.

Ὁ κλινικός ψυχολόγος μπορεί νά ἐργαστεῖ καί σέ δικό του γραφεῖο μέ ἀτομικές ή ομαδικές περιπτώσεις καί νά ἀποβλέπει στήν πρόληψη τής ψυχικῆς ἀρρώστιας, ἐφαρμόζοντας διάφορες διορθωτικές τεχνικές.

Στήν κοινωνική ψυχολογία

Αὕτη ἀποτελεῖ μία σύνθεση τής κοινωνιολογίας καί ψυχολογίας καί ἀποβλέπει στή μελέτη τοῦ ατόμου ὡς μέλους τής ομάδας καί στή μελέτη τών κοινωνικῶν δυνάμεων (ψυχοδυναμική) πού ἐπιδροῦν πάνω στό ἄτομο καί τίς ομάδες (ἀλληλεπίδραση, κοινωνική πίεση κτλ.).

Οἱ δύο αὐτοί κλάδοι τής ψυχολογίας (κοινωνική καί κλινική) τείνουν σήμερα νά συγχωνευθοῦν.

Στήν παιδαγωγική ψυχολογία

Αὕτη μελετᾷ περισσότερο τήν παιδαγωγική διαδικασία. Τό θέμα τοῦ τρόπου μαθήσεως καί ἀφομοιώσεως τοῦ σχολικοῦ ὕλικου εἶναι ἓνα ἀπό τά κύρια θέματα τοῦ ψυχολόγου. Κατά συνέπεια ἀσχολεῖται κυρίως μέ τή μελέτη καί ἐφαρμογή νέων παιδαγωγικῶν μεθόδων διδασκαλίας. Στήν πρακτική ἐφαρμογή βοηθᾷ τό μαθητή νά λύσει τίς τυχόν συγκρούσεις του, νά ἀναπτυχθεῖ καί νά προσαρμοστεῖ στό σχολικό του περιβάλλον, γιά νά ἔχει ἱκανοποιητική ἀπόδοση καί νά ἀναπτύξει καλές σχέσεις.

Στό σχολικό ἐπαγγελματικό προσανατολισμό.

Στό ἴδιο σχολικό πλαίσιο μπορεί ἐπιπλέον ὁ ψυχολόγος (μετά ἀπό εἰδικές σπουδές) νά βοηθήσει τούς μαθητές στήν ἐκλογή τύπου σπουδῶν καί γενικότερα στή λήψη ἀποφάσεως καί στήν ἐκλογή τύπου ἐπαγγελμάτων.

Στή βιομηχανική ψυχολογία

Ἐκεῖ ἀσχολεῖται μέ τήν ἐπιλογή προσωπικοῦ στή βιομηχανία ή τούς ὀργανισμούς, μέ τή βελτίωση τών κινήτρων ἐργασίας, μέ τήν

άνύψωση του ήθικου των εργαζομένων, με τη λύση συγκρούσεων και τη διαμόρφωση καλύτερων σχέσεων στο έσωτερικό της επιχείρησης (άνθρώπινες σχέσεις) και στο εξωτερικό της (δημόσιες σχέσεις). Τόν απασχολούν ακόμη και τα θέματα της προσαρμογής της εργασίας στον άνθρωπο (φυσιολογία της εργασίας, εργονομία).

Στή συγκριτική ψυχολογία ή ψυχολογία των ζώων

Στήν ψυχολογία της έκφρασης με κύριο όργανο τη μελέτη της γραφής του ατόμου (γραφολογία).

Πολλές φορές δέν είναι δυνατό νά γίνει διαχωρισμός των ειδικοτήτων. Ό ένας κλάδος είσχωρεί στά πεδία του άλλου.

Απαιτούμενα ψυχοδιανοητικά προσόντα

Οί ιδιότητες πού απαιτούνται από τόν ψυχολόγο είναι πολύπλοκες και πολύπλευρες, γιατί τό έργο του είναι πολύ λεπτό, έπειδή υπάρχει κίνδυνος νά βλάψει αντί νά βοηθήσει.

Καταρχήν απαιτούνται αγάπη και ενδιαφέρον γιά τά ανθρώπινα πράγματα, πίστη στίς ανθρώπινες αξίες και στό έφικτό της διαπαιδαγώγησης του ανθρώπου, ύψηλός βαθμός αίσθήματος ευθύνης, σεβασμός της προσωπικότητας του άλλου και του έαυτού του, άμοιβαία έμπιστοσύνη και παραδοχή, ύψηλή διανοητική ικανότητα και άνοχη γιά άνώτερες και πολύχρονες σπουδές.

Έπίσης απαιτείται θέληση γιά συνεχή βελτίωση, ικανότητα έπαφής και κατανόησης του άλλου. Θα λέγαμε ότι απαιτείται ένας τύπος προσωπικότητας πού νά έπιτρέπει τήν ανάπτυξη μιās πλούσιας και βαθιάς σχέσεως με τήν έννοια κυρίως του «νά μπαίνει στή θέση του άλλου» (Empathy). Χρειάζεται κάποιος βαθμός συγκινησιακής σταθερότητας αλλά και μία ευελιξία στήν αντιμετώπιση των πραγμάτων. Ό ψυχολόγος πρέπει νά είναι άνοικτός πρós τά νέα ρεύματα και τίς νέες τάσεις. Ένα μέρος των ιδιοτήτων αυτών μπορεί νά τό άποκτήσει κανείς ή νά τό αναπτύξει κατά τήν περίοδο της εκπαίδευσης και άσκησης. Είναι δυνατό με τήν κατάλληλη εκπαίδευση νά ευαισθητοποιηθεί τό άτομο, γιά νά κατανόηση τόν έαυτό του και τούς άλλους και νά αναπτύξει μία στάση παραδοχής και άνοχης. Θα πρέπει νά φτάσει μέχρι του σημείου, άν όχι νά λύσει τά προβλήματά του, τουλάχιστο νά τά αναγνωρίζει και νά τά αντιμετώπιζει.

Λόγω της βαρύτητας πού έχει τό έπάγγελμα αυτό στή ζωή των άλλων ανθρώπων, άν δέν είναι εύκολο νά βρούμε τά κατάλληλα άτομα, τουλάχιστον μπορούμε νά άποκλείσουμε τά άκατάλληλα (άντενδείξεις του έπαγγέλματος). Τέτοια άτομα (άκατάλληλα) είναι

αυτά που έχουν μία άκαμπτη προσωπικότητα, τά δογματικά, τά γεμάτα προκατάληψη, τά υπεραγχώδη, τά επιθετικά άτομα με έντονη ανταγωνιστική διάθεση και γενικά τά αυταρχικά. Ακατάλληλα άτομα είναι ακόμη και εκείνα που διαλέγουν τό επάγγελμα γιά νά αὐξήσουν τήν ικανότητά τους στό νά χειρίζονται τούς άλλους.

Γενικά θά λέγαμε πώς γιά τήν άσκηση τοῦ επαγγέλματος αὐτοῦ απαιτεῖται ωριμότητα καί έμπειρία τῆς ζωῆς.

Ἑκπαίδευση

Στόν τόπο μας άπλώς διδάσκεται ἡ ψυχολογία (θεωρητική ἢ εφαρμοσμένη) σέ μερικά ΑΕΙ (Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης, Ἰωαννίνων, Ἀνωτάτη Βιομηχανική), αλλά δέν άποτελεῖ άκόμα ειδικό επισημονικό κλάδο ὅπως γίνεται στό έξωτερικό, ὅπου δίδεται ἕνα ειδικό πτυχίο ψυχολογίας καί μπορεί ὁ σπουδαστής νά φτάσει μέχρι τό διδακτορικό δίπλωμα.

Ἀπό ιδιωτική πλευρά έχουμε μία συνεισφορά στόν τομέα αὐτό:

1. Ἀπό τό Ἀμερικανικό Κολέγιο τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς (Pierce College University) μέ τή δημιουργία κολεγιακοῦ τμήματος ψυχολογίας. Ἡ φοίτηση στή σχολή αὐτή εἶναι τετραετής. Γιά τήν εἰσαγωγή απαιτεῖται άπολυτήριο έξατάξιου γυμνασίου ἢ λυκείου, καλή γνώση τῆς Ἀγγλικῆς καί τρεῖς συστατικές ἐπιστολές.

2. Τό Κέντρο Σπουδῶν Γ. Δολιανίτου μέ ειδικό τμήμα ἐλευθέρων σπουδῶν καί έρευνες ψυχολογίας (ΚΕΣΕΨ).

3. Τό κέντρο ἀνθρωπιστικῶν σπουδῶν (Ν. Ψαράκου).

Ἡ φοίτηση στίς σχολές αὐτές εἶναι τετραετής: Τρία χρόνια γενική ἐκπαίδευση καί ἕνα χρόνο ειδικευση στήν κλινική, παιδαγωγική καί βιομηχανική ψυχολογία.

Καί οἱ τρεῖς αὐτές σχολές δέν εἶναι ἀναγνωρισμένες ἀπό τό κράτος.

Τομεῖς ἀπασχολήσεως

Οἱ εὐκαιρίες ἀπασχολήσεως στή χώρα μας εἶναι περιορισμένες ἐπὶ τοῦ παρόντος. Λίγοι εἶναι οἱ ὀργανισμοί ἢ οἱ ὑπηρεσίες πού ἔχουν θεσμοθετήσει θέσεις ψυχολόγου, ὅπως π.χ. ὁ ΟΑΕΔ, τά ἱατροπαιδαγωγικά κέντρα ἢ σταθμοί τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, τό Δημόσιο Ψυχιατρεῖο Ἀθηνῶν, τό Κέντρο Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς καί Ἑρευνῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος, τό Ἐθνικό Κέντρο Ἀποκαταστάσεως Ἀναπήρων, τά ἱδρύματα καθυστερημένων καί ἀπροσάρμοστων παιδιῶν, ὅπως τό «Στουπάθειο», τό «Σικιαρίδειο», «Ἡ Θεοτόκος» κτλ. Φυσικά μπορεί νά άσκήσει κανεῖς τό επάγγελμα καί ιδιωτικῶς.

Ο ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Α. Ο ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Γενικά

Μία πλατιά εφαρμογή της εφαρμοσμένης ψυχολογίας θά βρούμε στόν τομέα του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού (ΣΕΠ) και της επαγγελματικής επιλογής για τις τεχνικές και επαγγελματικές σχολές.

Τό επάγγελμα του συμβούλου ΣΕΠ αποβλέπει στο να βοηθήσει τό μαθητή να αναπτύξει τήν προσωπικότητά του και τήν ικανότητα προσαρμογής του στο οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον και παράλληλα να διαλέξει ένα επάγγελμα πού ανταποκρίνεται στίς ικανότητές του, στο όποιο να επιτύχει και να αισθανθεί προσωπική ικανοποίηση. Στο έργο του αυτό ο σύμβουλος λαμβάνει πάντα υπόψη του τά κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα της περιοχής και τις ανάγκες της χώρας σε ανθρώπινο υλικό.

Σέ συνεργασία μέ τόν ενδιαφερόμενο και τούς γονείς, ο σύμβουλος βοηθά τό άτομο να κατανοήσει τόν εαυτό του και να καταστρώσει ένα σχέδιο σπουδών και εργασίας, αφού επιλύσει τά διάφορα προβλήματά του. Έτσι ο θεσμός του ΣΕΠ εντάσσεται ολο και περισσότερο στα γενικότερα πλαίσια της άγωγής και της παιδείας.

Ουσιαστικά πρόκειται για μία παιδαγωγική πράξη πού απαιτεί πολύχρονη διαδρομή και βεβαίως συνέχεια και συνέπεια. Είναι μία διαδικασία και όχι ένα γεγονός, γι' αυτό και διεξάγεται στα πλαίσια του σχολείου.

Τό έργο λοιπόν του συμβούλου είναι πολύπλοκο, γιατί επεμβαίνουν πολλοί παράγοντες, προκειμένου να γίνει μία σειρά εκλογών και αποφάσεων πού θά οδηγήσουν στην τελική απόφαση. Είναι έργο δύσκολο λόγω του δυναμικού χαρακτήρα της προσωπικότητας του παιδιού και του έφήβου (πού βρίσκεται σ' ένα συνεχές γίνεσθαι) και λόγω των πολλαπλών μεταβολών στον κόσμο των επαγγελμάτων και της οικονομίας. Και είναι λεπτό, γιατί έγγιζει τά κείρια σημεία της προσωπικότητας του ανθρώπου, τή διανόηση, τό συναίσθημα και τό θέμα της άτομικής ελευθερίας.

Περιγραφή της εργασίας

Τό πρώτο έργο του συμβούλου είναι ή ενημέρωση και ή πληροφόρηση των μαθητών γύρω από τις σπουδές και τά επαγγέλματα (τρόπος εισόδου, απαιτήσεις κτλ.) καθώς και γύρω από τήν οικονομική κατάσταση της χώρας (οικονομική φυσιογνωμία της περι-

οχής). Για τὸ ἔργο αὐτὸ τῆς ἐνημερώσεως ὁ σύμβουλος ΣΕΠ χρησιμοποιεῖ διάφορα μέσα, ὅπως μητρώο σχολῶν ἢ ἀρχειοθήκη μέ ἐντυπα σχολῶν γιὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴ ἐνημέρωση. Γιὰ τὴν ἐνημέρωση ἐπαγγελματιῶν χρησιμοποιεῖ ἐπαγγελματικές μονογραφίες, προβολὴ σταθερῶν εἰκόνων ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς ἐργασίας, ἐπισκέψεις τῶν μαθητῶν στοὺς τόπους ἐργασίας, διαλέξεις κτλ.

Στὴν προσπάθειά του αὐτὴ μπορεῖ νὰ βοηθηθεῖ ἀπὸ τὸ ἐκπαιδευτικὸ προσωπικὸ τοῦ σχολείου, ἂν αὐτὸ ἐκπαιδευθεῖ κατάλληλα. Πέρα ἀπὸ τίς γενικὲς αὐτές πληροφορίες πού δίνονται στὴν τάξη, ὁ σύμβουλος μπορεῖ νὰ ἐπανεέλθει κατὰ περίπτωσιν καὶ νὰ δώσει συμπληρωματικὲς πληροφορίες.

Τὸ δεύτερο στάδιο τῆς ὅλης διαδικασίας τοῦ ΣΕΠ εἶναι ἡ γνώση τοῦ ἀτόμου. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ὁ σύμβουλος ΣΕΠ συγκεντρώνει δεδομένα τὰ ὁποῖα συνιστοῦν τὸ ὑπόβαθρο τοῦ μαθητῆ, δηλαδή τὴν οἰκογενειακὴ του κατάστασιν, τίς ἐπιδόσεις του στὸ σχολεῖο καὶ τὴν προσαρμογὴ του (σχέσεις οἰκογενειακοῦ - σχολικοῦ περιβάλλοντος), τίς ἐξωσχολικὲς του ἀπασχολήσεις (ἀπασχολήσεις ἐλεύθερου χρόνου ἢ τυχόν πραγματικὲς ἐργασίες). Γιὰ τὴ συγκέντρωση τῶν δεδομένων αὐτῶν συνεργάζεται μέ ἄλλα ἀρμόδια πρόσωπα, ὅπως γονεῖς, δασκάλους, τὸ γιατρό τοῦ ΣΕΠ, τὸν κοινωνικὸ λειτουργό. Ἡ συνεργασία μέ τὰ ἄτομα αὐτὰ εἶναι δυνατό νὰ γίνῃ μέ προσωπικὴ συνέντευξιν ἢ μέ τὴ συμπλήρωση ἐρωτηματολογίου (δελτίου) ἢ καὶ μέ τὰ δύο μαζί.

Μετά τὴ συγκέντρωση τῶν δεδομένων αὐτῶν ὁ σύμβουλος προχωρεῖ στὴ διερεύνησιν τῆς προσωπικότητος τοῦ μαθητῆ (καὶ ἐδῶ διαφαίνεται ὁ ρόλος τοῦ συμβούλου - ψυχολόγου).

Ἡ διερεύνησιν αὐτὴ, πού θὰ καταλήξῃ σὲ μία πρόγνωση γιὰ τὸ μέλλον, βασίζεται στὴν ψυχολογικὴ παρατήρησιν, στὰ ἐρωτηματολόγια (αὐτοαναλύσεις, διαφορόντων, κινήτρων κτλ.), σὲ μία σειρά ἀπὸ ψυχολογικὰ κριτήρια (τέστ) καὶ ἀπὸ συνεντεύξεις πού φέρνουν σὲ φῶς τὰ θετικὰ ἐκεῖνα στοιχεῖα, πάνω στὰ ὁποῖα θὰ στηριχθεῖ ὁ νέος, γιὰ νὰ κάνει τίς ἐκλογές του καὶ νὰ πάρῃ τίς ἀποφάσεις του. Ἐπίσης θὰ πρέπει ὁ μαθητὴς νὰ βοηθηθεῖ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰ ἀδύνατα σημεῖα του, τίς δυσχέρειες καὶ τὰ προβλήματα του καὶ νὰ βρεῖ τρόπους ἀντιμετωπίσεώς τους. Ἐδῶ τὸ ἔργο τοῦ συμβούλου γίνεται δυσκολότερο καὶ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ προχωρήσῃ σὲ βαθύτερη μελέτη, γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὸ νέο νὰ ἀλλάξῃ στάσιν ἀπέναντι στὰ προβλήματα του ἢ νὰ βρεῖ ἄλλες ἐναλλακτικὲς λύσεις.

Τόσο ἡ μετάδοσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ψυχοτεχνικῆς ἐξετάσεως, γιὰ νὰ βοηθηθεῖ τὸ ἄτομο καὶ νὰ ἀναλάβῃ τίς ἐθῆνες του καὶ τίς ἀποφάσεις του, ὅσο καὶ ἡ ἀλλαγὴ στάσεων (δηλ. «θεραπευτικὴ» ἀγωγή μέ τὴν εὐρύτερη ἔννοια) ἀπαιτοῦν τὴ γνώσιν τῆς συμ-

βουλευτικής (Counseling) κατά τη διαδικασία της συνεντεύξεως.

Μέ τις συνεντεύξεις αξιολογήσεως και μεταδόσεως αποτελεσμάτων ανοίγεται ο δρόμος για ένα διάλογο με το νέο που θα καταλήξει λίγο πολύ σε μία αυτογνωσία. Βοηθείται έτσι ο νέος να χωρήσει στην κατανόηση των βαθύτερων κινήτρων και διαφερόντων του, να αποκτήσει μία εικόνα του σωματικού και διανοητικού του εξοπλισμού και «να ζυγίσει τά υπέρ και τά κατά», ώστε να αναζητήσει μία λύση προσαρμοσμένη στα δικά του μέτρα, που να ανταποκρίνεται δηλαδή στις δυνατότητές του και την ιδιομορφία του χαρακτήρα του και που ταυτόχρονα θα είναι ρεαλιστική και πραγματοποιήσιμη: που να μπορεί, με άλλα λόγια, να του εξασφαλίσει το «ζήν» αλλά και το «εὐ ζήν» (ὄχι ἀπλῶς νά ἐπιβιώσει, ἀλλὰ καί νά ζήσει καλά).

Ἀλλά τό ἔργο τοῦ συμβούλου δέ σταματᾷ ἐδῶ. Ἐχει χρέος νά παρακολουθήσει τήν εξέλιξη τῆς καταστάσεως καί νά διαπιστώσει κατά πόσο ἐπαληθεύτηκε ἡ πρόγνωση πού ἔκανε (follow up). Στό σημεῖο αὐτό θά δοκιμαστῇ ἡ ἔννοια τῆς εὐθύνης τοῦ συμβούλου. Πρέπει ἐπίσης νά συμπαρασταθεῖ στό νέο, γιά νά ξεπεραστοῦν οἱ πρῶτες δυσκολίες στό νέο χώρο του, εἴτε αὐτό εἶναι σπουδή εἴτε αὐτό εἶναι ἐργασία, ὥσπου νά βεβαιωθεῖ ὅτι ἀνέπτυξε ὁ ἴδιος τίς ικανότητες προσαρμογῆς του.

Ψυχοδιανοητικά προσόντα

Ἐφόσον ὁ σύμβουλος εἶναι καί αὐτός ἓνας ψυχολόγος, μέ εἰδίκευση στήν ἀνάλυση τῶν ἐπαγγελμάτων καί τῶν οἰκονομικῶν δεδομένων, ἀπαιτοῦνται τά ἴδια προσόντα πού ἀπαιτοῦνται γιά τόν ψυχολόγο. Θά πρέπει ἀκόμη ὁ σύμβουλος ΣΕΠ νά εἶναι ἐνημερωμένος γιά τά ἐκπαιδευτικά συστήματα, ἀφοῦ ἐργάζεται στά πλαίσια τοῦ σχολείου, καί γιά τίς ἀπαιτήσεις τῶν ἐπαγγελμάτων καί τῶν κοινωνικο-οικονομικῶν ἐξελιξεῶν τους. Τά ἐπαγγέλματα ἔχουν καί μία κοινωνική ὕφή, μία κοινωνική βαρύτητα, ἡ ὁποία ἀλλάζει κατά ἐποχές καί χώρες καί θά πρέπει νά τήν ξέρει ὁ σύμβουλος (π.χ. ἐπαγγέλματα τῆς μόδας).

Ἐκπαίδευση

Στόν τόπο μας δέν ὑπάρχει εἰδικός κλάδος ἀνώτατης σχολῆς ΣΕΠ, ἐφόσον ὁ θεσμός αὐτός δέν ἔχει ἀκόμη υἱοθετηθεῖ ἀπό τό Ὑπουργεῖο Παιδείας. Ὑπάρχουν ὅμως θετικές προοπτικές γιά τό μέλλον μέ τά νέα προγράμματα γιά τήν ἐκπαίδευση.

Στό ἐξωτερικό, ἰδίως στήν Εὐρώπη καί τήν Ἀμερική, ὑπάρχουν εἰδικές σχολές ἀνώτατης συνήθως βαθμίδας πού ἐκπαιδεύουν συμβούλους-ψυχολόγους (ἢ σχολικούς συμβούλους, ὅπως λέγονται).

Βασική εκπαίδευση θεωρείται ή εκπαίδευση στην ψυχολογία και την παιδαγωγική με ειδίκευση κατόπιν στόν τομέα του προσανατολισμού.

Στό πανεπιστήμιο κατά τά τελευταία χρόνια έχουν γίνει μετεκπαιδεύσεις καθηγητών και διδασκάλων στά θέματα του επαγγελματικού προσανατολισμού.

Τόπος άπασχολήσεως

Τόπος άπασχολήσεως είναι φυσικά ό τόπος του σχολείου και των συναφών ιδρυμάτων.

Β. Ο ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΠ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.

Περιγραφή τής εργασίας

Έδω τό κύριο θέμα του συμβούλου είναι ή έπιλογή των ύποψηφίων γιά τίς επαγγελματικές ή τεχνικές σχολές, ή έπιλογή και άμεση τοποθέτηση σέ εργασία και ή πρόσληψη προσωπικού στή βιομηχανία ή τούς διάφορους άλλους οικονομικούς οργανισμούς (τράπεζες, ασφάλειες, επαγγέλματα οδηγήσεως κτλ.).

Οί ύποψήφιοι γιά τίς σχολές μπορεί νά είναι άνήλικοι και ένήλικοι, όπως συμβαίνει στόν τόπο μας (είσαγωγή στίς σχολές μαθητείας και ταχύρρυθμης εκπαιδεύσεως του ΟΑΕΔ του Υπουργείου Έργασίας), ή μόνο ένήλικοι, όπως π.χ. στή Γαλλία.

Η εκπαίδευση και οί τεχνικές πού μεταχειρίζεται ό σύμβουλος στόν τομέα αυτό είναι περίπου ίδιες μέ εκείνες του σχολικού συμβούλου. Μόνο πού έδω ή έμφαση δίδεται στή γνώση του πλαισίου πού εργάζεται ό σύμβουλος. Είναι περισσότερο ενημερωμένος στά θέματα τής άπασχολήσεως, τής τοποθετήσεως και τής βιομηχανίας.

Η επαγγελματική έπιλογή χρησιμοποιεί διάφορες συστοιχίες τέστ πού διαμορφώνονται ξεκινώντας από τή μελέτη και τήν ανάλυση του επαγγέλματος ή του πόστου εργασίας (κατ' αντίθεση προς τό ΣΕΠ πού ξεκινά από τή μελέτη του ατόμου).

Η συνέντευξη έπιλογής είναι προσαρμοσμένη στόν ειδικό σκοπό και αποβλέπει στό νά έπιλέξει από τήν ομάδα των ύποψηφίων τούς καταλληλότερους. Ο σύμβουλος συνεργάζεται μέ τούς εκπαιδευτές των τεχνικών σχολών, τούς κοινωνικούς λειτουργούς των σχολών αυτών ή τής βιομηχανίας, μέ τούς ύπαλλήλους τοποθετήσεως (ύπαλλήλους των γραφείων άπασχολήσεως), μέ τήν ύπηρεσία προσωπικού τής βιομηχανίας, αν εργάζεται σ' αυτή, και μέ τό γιατρό εργασίας.

Ο σύμβουλος, ή βιομηχανικός ψυχολόγος όπως λέγεται, εκτός από τίς επιλογές γιά τήν πρόσληψη προσωπικού παρακολουθεί και τό θέμα τής επιδοτήσεως και τής προσαρμογής μέσα στό κοινωνικό αυτό πλαίσιο καθώς και τή λύση τών τυχόν συγκρούσεων μεταξύ προϊσταμένων - υφισταμένων ή εργαζομένων (άνθρώπινες σχέσεις) ή ακόμα τή διαμόρφωση καλών σχέσεων μέ τό ευρύτερο κοινό που έρχεται σέ επαφή μέ τήν επιχείρηση (δημόσιες σχέσεις - επικοινωνία). Δεδομένου ότι περνάμε στήν αυτοματοποίηση όλων τών βιομηχανιών, περιορίζεται πολύ ό ρόλος τών επιλογών προσωπικού, ενώ αποκτά βαρύτητα ό ρόλος τού συμβούλου στό θέμα τών ανθρώπινων σχέσεων, στήν πρόληψη άτυχημάτων, στή διαμόρφωση τής κοινωνικής πολιτικής τής επιχειρήσεως, στή βελτίωση συνθηκών εργασίας (φυσιολογία τής εργασίας, εργονομία). Στόν τομέα τής εργονομίας ό σύμβουλος συνεργάζεται μέ τό γιατρό και τό μηχανολόγο τού τμήματος.

Έκπαιδευση

Ένα πτυχίο στήν ψυχολογία - κοινωνιολογία ή σέ άλλη ψυχοκοινωνική επιστήμη ή ακόμα σέ οικονομικές επιστήμες άποτελεί όπωσδήποτε ύπολογίσιμη προϋπόθεση γιά τήν κατάρτιση τού ατόμου ως συμβούλου ΕΠ ή επαγγελματικών επιλογών. Επίσης μία προηγούμενη έμπειρία εργασίας σέ παραπλήσιους τομείς είναι ένδειγμένη γιά νά γίνει κάποιος καλύτερος προσανατολιστής.

Στή χώρα μάς ή μόνη ειδική σχολή ΕΠ λειτουργεί κατά περιодικότητα από τόν ΟΑΕΔ (Όργανισμό Άπασχολήσεως Έργατικού Δυναμικού) τού Υπουργείου Έργασίας, ανάλογα μέ τίς ανάγκες τού Όργανισμού αυτού γιά τήν επάνδρωση τών υπηρεσιών του τού ΕΠ που υπάρχουν σ' όλη τήν Ελλάδα.

Φυσικά τό θέμα εκπαιδεύσεως συμβούλων δέ λύνεται μέ τίς προσπάθειες αυτές, αλλά υπάρχουν έλπίδες γενικότερης αντιμετώπισεως του μέ λειτουργία τακτικής σχολής.

Οί σύμβουλοι αυτοί εκτός από τό Υπουργείο Έργασίας μπορούν νά άπασχολούνται και στή βιομηχανία ή νά άνοίξουν ιδιωτικό γραφείο.

Γ. Ο ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ

Και εδώ τό βασικό έργο τού συμβούλου είναι τό έργο τού ψυχολόγου - συμβούλου προσαρμοσμένο στά ιατρικά πλαίσια κυρίως γιά τούς σωματικά αναπήρους, και στά ψυχοδιανοητικά πλαίσια γιά τούς ψυχικά άσθενείς και τούς διανοητικά καθυστερημένους. Συ-

νεργάτες με τούς όποιους θά ανταλλάσει απόψεις ό σύμβουλος άπο-
καταστάσεως σωματικώς αναπήρων είναι κυρίως, έκτός από τούς
γονείς, ό γιατρός, ή φυσιοθεραπεύτρια, ή έργασιοθεραπεύτρια, ή
κοινωνική λειτουργός καί οί εκπαιδευτικοί τών έργαστηρίων. Έ-
ξωτερικά έρχεται σέ έπαφή με τούς ασφαλιστικούς όργανισμούς καί
τά γραφεία τοποθετήσεως σέ έργασία. "Όλα τά κέντρα άποκαταστά-
σεως διαθέτουν διάφορες τεχνικές σχολές στίς όποιες εκπαιδεύεται
ό ανάπηρος προκειμένου νά άσκήσει, με τίς ικανότητες πού του
άπομένουν μετά τήν ιατρική άποκατάστασή του, ένα επάγγελμα καί
νά επανέλθει στήν ενεργό ζωή τής έργασίας.

Τό έργο του ΕΣ συνίσταται κυρίως στήν έπιλογή, τήν τοποθέ-
τηση καί τήν παρακολούθηση του αναπήρου στίς σχολές αυτές καί
στήν αύξηση τής ικανότητας προσαρμογής του. Τίς περισσότερες
φορές ειδικά γιά τούς ένηλίκους πρόκειται περί έπαναπροσανατολι-
σμού. Η τοποθέτηση στήν επαγγελματική ζωή ένδέχεται νά περά-
σει από ένα προστάδιο προστασίας, με τήν τοποθέτηση σέ ειδικά
ιδρύματα «προστατευομένης έργασίας» ή σέ ειδικά τμήματα τής
βιομηχανίας, όπου ύπάρχει ή έπίβλεψη του συμβούλου.

Η ένθάρρυνση καί ανάπτυξη τής αυτοπεποιθήσεως, πού θά
όδηγήσει σέ θετικές αναπληρώσεις στόν ίδιο τομέα τής αναπηρίας
ή σέ άλλο, έχει μεγαλύτερη βαρύτητα παρά ή εξέταση με τά τέστ
καί ό προσανατολισμός του αναπήρου σέ μία από τίς άπασχολήσεις
τών ειδικών αυτών τεχνικών σχολών. Καί εδώ έπομένως ή έ-
ξάσκηση του συμβούλου στή συμβουλευτική είναι άπαραίτητη.

Τόπος άπασχολήσεως

Τέτοια κέντρα άποκαταστάσεως στόν τόπο μας, πού χρειάζον-
ται τίς ειδικές ύπηρεσίες του συμβούλου αυτού, είναι:

- Τό Έθνικό Κέντρο Άποκαταστάσεως Άναπήρων Άθηνών ("Ανω
Λιόσια).
- Τά Ίδρύματα άποκαταστάσεως αναπήρων παιδών Βούλας καί
Νταού Πεντέλης.
- Τό Ίδρυμα άπροσαρμόστων παιδών ή «Θεοτόκος».
- Τά Ίδρύματα «Στουπάθειο» καί «Σικιαρίδειο» γιά τά καθυστερη-
μένα παιδιά.

Σ' αυτά απαιτείται βαθύτερη γνώση του διανοητικού επιπέδου
καί τών δυνατοτήτων τών παιδιών αυτών.

- Οί οίκοι τυφλών καί κωφαλάων.

Γενικά

Οι δημόσιες σχέσεις είναι μία συστηματικά οργανωμένη λειτουργία, με την οποία μία επιχείρηση ή ένας οργανισμός προσπαθεί να επιτύχει και να διατηρήσει τη συμπάθεια, τη συνδρομή και ένα κλίμα κατανόησης μεταξύ της επιχείρησής του και του κοινού με το οποίο συναλλάσσεται.

Κύριο μέλημα του συμβούλου δημόσιων σχέσεων (ΔΣ) μιας επιχείρησής είναι να δημιουργήσει και να διατηρήσει την ευνοϊκή διάθεση όλων εκείνων με τους οποίους σχετίζεται ή πρόκειται να σχετιστεί ή επιχείρησή. Για το σκοπό αυτό επεξεργάζεται και δίνει στη δημοσιότητα, μέσω του τύπου, του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης, πληροφορίες που αφορούν την επιχείρησή για την οποία εργάζεται.

Περιγραφή εργασίας

Η τεχνική της λειτουργίας των δημόσιων σχέσεων κινείται, μπορούμε να πούμε, κατά παλινδρομική κίνηση, σαν πομπός και σαν δέκτης:

- Στέλνει προς το κοινό μηνύματα, για να καταστήσει γνωστά τα θέματα που το ενδιαφέρουν, και
- Συγκεντρώνει στοιχεία για τις τάσεις και τις γνώμες του κοινού και ενημερώνει την επιχείρησή.

Τά μηνύματα που στέλνει στο κοινό με τα μέσα επικοινωνίας πρέπει να είναι:

- Ανάλογα προς το πνευματικό επίπεδο του κοινού που θα τα δεχτεί.
 - Κατανοητά από το κοινό.
 - Διατυπωμένα στη γλώσσα του κοινού.
 - Γενικώς αποδεκτά.
- Πρέπει επίσης:
- Να ανταποκρίνονται στις χρονικές, τοπικές και πολιτιστικές συνθήκες.
 - Να απευθύνονται τόσο στο λογικό όσο και στο συναισθηματικό κόσμο του κοινού.
 - Να γίνονται έντονα αισθητά, και
 - Να αυξάνει ή απίχνησέ τους με την πάροδο του χρόνου.

Ο σύμβουλος ΔΣ προγραμματίζει το είδος των δημοσιευμάτων που πιστεύει ότι θα φέρουν το καλύτερο αποτέλεσμα. Έρχεται σε άμεση επαφή με τους ενδιαφερομένους, τους πληροφορεί για τα

προϊόντα ή τις υπηρεσίες της επιχειρήσεως ή του οργανισμού και διοργανώνει διάφορες επισκέψεις ή επιδείξεις. Πρέπει ακόμα να έχει ως αρχή ότι οι δημόσιες σχέσεις στηρίζονται στην αλήθεια και ότι δεν αποβλέπουν στον πρόσκαιρο έντυπωση αλλά στη δημιουργία και τη διατήρηση ευμενών εντυπώσεων.

Έτσι επιτυγχάνεται ή κατάλληλη και αποδοτική ενημέρωση των ενδιαφερομένων, που στην περίπτωση των δημόσιων σχέσεων ονομάζονται «τό εξωτερικό κοινό». Οι δημόσιες σχέσεις απευθύνονται επίσης και προς τό «έσωτερικό κοινό» μιας επιχείσεως ή ενός οργανισμού, δηλαδή προς τά άτομα που αποτελούν τό προσωπικό, τούς μετόχους κτλ.

Έκτός από τη δημιουργία μιας καλής επικοινωνίας μέ τό κοινό, καθήκον του γραφείου δημόσιων σχέσεων ενός οργανισμού είναι να συγκεντρώνει πληροφορίες γύρω από τις απόψεις της κοινής γνώμης για τόν οργανισμό, να έλέγχει δηλαδή κατά πόσο δημιουργήθηκε ή επικοινωνία που επιδιώκει. Η σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης γίνεται μέ έρευνες που οργανώνει, εφαρμόζει και επεξεργάζεται ο σύμβουλος ΔΣ. Συντάσσει σχετικά έρωτηματολόγια, στά όποια απαντούν οι συναλλασσόμενοι μέ την επιχείρηση, και επεξεργάζεται στατιστικώς τις απαντήσεις.

Έτσι διαπιστώνει τις αντιδράσεις και τις τάσεις του κοινού καθώς επίσης και την εικόνα που έχει σχηματίσει τό κοινό για την επιχείρηση· κάνει αναγνώριση του πεδίου δράσεως και γενικώς πληροφορείται για τά αποτελέσματα της εφαρμογής της πολιτικής του.

Ψυχοδιανοητικά προσόντα

Ο σύμβουλος ΔΣ πρέπει να είναι κατεξοχήν άτομο μέ ύψηλά προσόντα και εκπαίδευση, για να μπορεί να επιτελέσει ένα από τά σημαντικότερα επιτελικά έργα μιας επιχείσεως: τήν οργάνωση και τη διεύθυνση όλων των προγραμμάτων δημόσιων σχέσεων. Ός άτομο πρέπει επίσης να είναι δημιουργικός, ικανός να αναπτύσσει πρωτοβουλία και να εκφράζει τις σκέψεις του απλά, ξεκάθαρα και πειστικά. Επειδή ή επικοινωνία είναι τό βασικό στοιχείο των δημόσιων σχέσεων, ή κοινωνικότητα και ή εξωστρέφεια είναι από τά κυριότερα χαρακτηριστικά του συμβούλου ΔΣ. Για να μελετήσει εξάλλου τόν παράγοντα «πελάτης» και τόν τρόπο επηρεασμού του, χρειάζεται να αναπτύξει ολοκληρω σχέδιο στρατηγικής, που απαιτεί πνεύμα οργανωτικό, μεθοδικό και έφευρετικό.

Οι δημόσιες σχέσεις αποβλέπουν στό να μεταφέρουν αληθινά μηνύματα που θά γεφυρώσουν διαφορετικές απόψεις και θά διαλύσουν τυχόν παρεξηγήσεις, θά συμφιλιώσουν ομάδες και άτομα σε

θέματα που τούς απασχολούν και θα πληροφορήσουν αντικειμενικά και με ειλικρίνεια το κοινό. Γι' αυτό ο σύμβουλος ΔΣ πρέπει να είναι τίμιος, ειλικρινής, αντικειμενικός και ικανός να εκφέρει λογικά επιχειρήματα, ώστε να μπορεί να δημιουργήσει αγαθή εντύπωση και να αποσπάσει την εμπιστοσύνη του κοινού.

Ός επιστήμονας πρέπει να κατέχει τη διαδικασία της επικοινωνίας, δηλαδή τις κοινωνικές και ψυχικές δυνάμεις που αναπτύσσονται κατά τη μετάδοση ενός μηνύματος, και να συλλαμβάνει τα μηνύματα και τις τάσεις της εποχής του (κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές).

Ός εργαζόμενος πρέπει να γνωρίζει καλά τον κλάδο που εργάζεται (βιομηχανία, οργανισμό, ίδρυμα κτλ.), δηλαδή τη λειτουργία, την ιστορία, τους στόχους και γενικά την πολιτική του.

Έκπαίδευση

Πρός το παρόν στη χώρα μας η εκπαίδευση στον κλάδο των δημόσιων σχέσεων είναι ιδιωτική και παρέχεται από διάφορες μέσες σχολές τριετούς φοιτήσεως. Μία τέτοια σχολή είναι η Σχολή Δημοσίων Σχέσεων των Σχολών Τεχνολογίας Έπιχειρήσεων, που λειτουργεί από το 1970 στην οδό Βούλγαρη και Κουμουνδούρου και στην οποία γίνονται δεκτοί απόφοιτοι γυμνασίου. Η φοίτηση είναι έσπερινή και οι απόφοιτοι παίρνουν πτυχίο δημόσιων σχέσεων, αφού δώσουν εξετάσεις σε κρατική έπιτροπή. Επίσης οι απόφοιτοι μπορούν να μετεκπαιδευτούν στις σχολές του έξωτερικού και ιδίως στις ΗΠΑ. Στο έξωτερικό (Ευρώπη, Αμερική) η εκπαίδευση των συμβούλων ΔΣ είναι πανεπιστημιακού επιπέδου.

Οί σπουδαστές των σχολών ΔΣ εκπαιδεύονται κυρίως στις έπισημες της συμπεριφοράς και της επικοινωνίας (ψυχολογία, κοινωνιολογία κτλ.) με ιδιαίτερη έμφαση στά κίνητρα της συμπεριφοράς και του κοινωνικού περιβάλλοντος.

Έκτός απ' αυτά διδάσκονται οικονομικές, νομικές και επιχειρησιακές έπισημες, ασκούνται στο γραπτό και προφορικό λόγο και κάνουν λεπτομερή σπουδή των μέσων δημοσιότητας.

Τομείς απασχολήσεως

Ο θεσμός των δημόσιων σχέσεων κατακτά και θα συνεχίσει να κατακτά έδαφος στο πεδίο της δημόσιας και ιδιωτικής δραστηριότητας, έπειδή καθημερινά γίνεται αντίληπτή η ανάγκη των υπηρεσιών του για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί η «έπικοινωνία των ανθρώπων».

Στην Ελλάδα τά τελευταία χρόνια έγινε αισθητή η ανάγκη στελεχών ΔΣ. Σήμερα πολλοί οργανισμοί και επιχειρήσεις έχουν

γραφεία δημόσιων σχέσεων (ΕΟΤ, ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΛΤΑ, ΙΚΑ, ΟΑΠ, τράπεζες, ναυπηγεία, μεγάλες βιομηχανίες).

Ο θεσμός αυτός έχει εισαχθεί και στο δημόσιο και στην τοπική αυτοδιοίκηση (ύπουργεία, νομαρχίες και σε μερικούς μεγάλους δήμους).

Ακόμη οι πτυχιούχοι δημόσιων σχέσεων μπορούν να εργαστούν ως ελεύθεροι επαγγελματίες (ιδιωτικά γραφεία ΔΣ) και να αναλαμβάνουν εργασίες από εργοδότες που δε διαθέτουν υπηρεσίες ΔΣ. Επίσης υπάρχει Εταιρεία Δημοσίων Σχέσεων.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ

Γενικά

Το επάγγελμα της κοινωνικής λειτουργού (ΚΛ) είναι από τα πρώτα κοινωνικά επαγγέλματα που προήλθαν από την αναγνώριση της κοινωνίας, ως υποχρέωσή της και όχι ως έργο φιλανθρωπίας, ότι πρέπει να συμπαραστέκεται στα μέλη της που έχουν ανάγκη βοήθειας.

Εξάλλου, λόγω της μεγάλης ποικιλίας των αναγκών στις οποίες έχει ως αποστολή να ανταποκρίνεται, οι δραστηριότητες της ΚΛ είναι τόσο πολυάριθμες, που είναι δύσκολο να καθοριστούν.

Γενικά αναζητεί τις αιτίες που δημιουργούν κάποιον κίνδυνο για τη φυσική, την ψυχολογική, την οικονομική ή την ηθική ισορροπία ενός ατόμου, μιας οικογένειας ή μιας ομάδας και καταβάλλει προσπάθειες να τις θεραπεύσει. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να βοηθεί όσους δεν μπορούν μόνοι τους να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες της ζωής, να βρουν τρόπο για την επίλυση του προβλήματός τους, να προσαρμοστούν καλύτερα στο περιβάλλον τους ή να βρουν τον κατάλληλο φορέα και τις κατάλληλες διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσουν. Από το άλλο μέρος προσπαθεί να προκαλέσει τους αρμόδιους κοινωνικούς ή πολιτικούς φορείς, δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς κτλ., να ανταποκριθούν όσο το δυνατόν καλύτερα στις ανάγκες των ατόμων. Οι περιπτώσεις που αναλαμβάνει ή ΚΛ είναι πρόσωπα που συναντούν δυσκολίες: ηλικιωμένοι, ξένοι, γονείς ανήλικων παιδιών ή παιδιών που δυσκολεύονται στο σχολείο ή έμφανίζουν ανάρμοστη συμπεριφορά κτλ. Αυτές οι περιπτώσεις, που είναι πολύ διαφορετικές μεταξύ τους, γενικά αποτελούν δύο τύπους:

α) Άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιο προσωρινό πρόβλημα: εδώ η επέμβαση της κοινωνικής λειτουργού είναι σχετικά σύντομη.

β) Άτομα νεαρά κυρίως που ζητούν κάποια συμβουλή, αλλά στην

πραγματικότητα έχουν ανάγκη ενός μακροχρόνιου ηθικού στηρίγματος. Σ' αυτή τη δεύτερη περίπτωση πρέπει να καθοριστούν όχι μόνο πρόδηλες δυσκολίες του ενδιαφερομένου αλλά και οι πιο βαθιές πραγματικές ανάγκες.

Περιγραφή και φύση της εργασίας

Η ΚΛ πρέπει να πλησιάζει το άτομο προσεκτικά και με διακριτικές ερωτήσεις να εξετάζει τα πράγματα, ώστε να διευκολύνει το άτομο να εκφραστεί ελεύθερα, να ξεκαθαρίσει τα προβλήματά του και να βρει μόνο του τη λύση.

Αυτό απαιτεί πολύ χρόνο. Τα προβλήματα σπανίως είναι απλά. Συνήθως απαιτούν πολλές έρευνες, μελέτες, επισκέψεις, μετακινήσεις και πολλές φορές μετακινήσεις έξω από την πόλη. Δεν είναι εύκολο να μετρηθούν οι ώρες που δαπανώνται σ' αυτές τις εργασίες, γι' αυτό δύσκολα μπορεί να καθοριστεί το ωράριο της ΚΛ. Πολύ συχνά χρειάζεται να μετακινείται και τις Κυριακές. Γενικά μπορεί να υπολογιστεί ότι η ΚΛ περνά το ένα τρίτο περίπου του χρόνου της σέ επισκέψεις και επαφές με τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, άλλο ένα τρίτο σέ εργασίες γραμματείας, τήρηση αρχείου των περιπτώσεων, καταγραφή των παρατηρήσεων και των συμπερασμάτων, σύνταξη εκθέσεων κτλ., και τόν υπόλοιπο χρόνο στη μελέτη των περιπτώσεων, την κατάστρωση προγραμμάτων δράσεως, την έξαγωγή συμπερασμάτων και τόν τρόπο ταχείας ενημερώσεως.

Ψυχοδιανοητικά προσόντα

Αυτό το επάγγελμα απαιτεί πρωτοβουλία, αίσθημα ευθύνης, διαίσθηση, παρατηρητικότητα, ευπρέπεια, διακριτικότητα, τάξη, κατανόηση, θέληση και γενικά μία καλά συγκροτημένη και ισορροπημένη προσωπικότητα.

Επειδή η ΚΛ βασικά εξυπηρετεί ανθρώπους, απαιτείται να διαθέτει πηγαίο ενδιαφέρον για τα ανθρώπινα προβλήματα, ικανότητα να δημιουργεί καλές σχέσεις με τους άλλους, διάθεση για συνεργασία, αίσθημα ηθικής και δικαιοσύνης και ωριμότητα πνεύματος.

Επιπλέον απαιτείται καλή υγεία και κυρίως φυσική και νευρική αντοχή.

Εκπαίδευση

Απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσεως, ηλικίας άνω των 10 ετών, άρρενες και θήλειες, μπορούν να εκπαιδευθούν ως ΚΛ σέ μία από τις σχολές:

- Κοινωνικής Προνοίας του Αμερικανικού Κολεγίου,
- Κοινωνικής Προνοίας Διακονιστών της Ίερās Συνόδου,

- Κοινωνικής Έργασίας της Έταιρείας Προστασίας Άνηλίκων, Επίσης κοινωνικοί λειτουργοί εκπαιδεύονται στη ΧΕΝ, όπου μπορούν να είναι και οικότροφοι.

Σ' αυτές τις σχολές ή φοίτηση είναι τριετής. Κατά την αποφοίτηση οι σπουδαστές παίρνουν από το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών ειδικό πτυχίο και άδεια άσκησης του επαγγέλματος.

Τομείς δραστηριότητας

Οι κοινωνικές υπηρεσίες, στις οποίες ή ΚΛ μπορεί να ασκήσει το επάγγελμά της, είναι διάφορες:

- Δημόσιες υπηρεσίες, υπουργεία δημόσιας υγείας - Κοινωνικών Υπηρεσιών και Δικαιοσύνης, ασφαλιστικοί οργανισμοί, Έρευθός Σταυρός, νοσοκομεία, ιδρύματα προστασίας, παιδικοί σταθμοί κτλ. Ειδικότερα ή ΚΛ απασχολείται:

- Σέ υπηρεσίες κοινωνικής προνοίας για την προστασία της παιδικής και έφηβικής ηλικίας, την προστασία της μητρότητας πριν και μετά τον τοκετό, την προστασία παιδιών όρφανών ή έγκαταλειμμένων ή έκθετων καθώς και παιδιών που πρέπει να τοποθετηθούν σε ιδρύματα ή να δοθούν για υιοθεσία, και για προσφορά βοήθειας σε γονείς που κινδυνεύει ή υγεία, ή ασφάλεια ή ή ήθική των παιδιών τους.

- Σέ υπηρεσίες προλήψεως της παιδικής και έφηβικής εγκληματικότητας, σε δικαστήρια ανηλίκων, αναμορφωτήρια και άλλες υπηρεσίες προστασίας και αναπροσαρμογής παραστρατημένων ανηλίκων.

- Σέ υπηρεσίες προστασίας από ασθένειες που έχουν κοινωνικό αντίκτυπο, όπως είναι οι αντιφυματικές, οι αντιαλκοολικές, καθώς και σε υπηρεσίες πνευματικής υγιεινής. Επίσης σε κοινωνικές υπηρεσίες νοσοκομείων και ταμείων ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως.

- Σέ κοινωνικές υπηρεσίες για την παροχή βοήθειας στην επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν όρισμένα μέλη μίας οικογένειας ή όλη ή οικογένεια, ή προβλημάτων που ανακύπτουν σε όρισμένο περιβάλλον, άγροτικό, επαγγελματικό, ή προβλημάτων που προέρχονται από τη δράση όρισμένων κοινωνικών φορέων, όπως ταμείων οικογενειακών επιδομάτων, κοινωνικών ασφαλίσεων κτλ.

- Σέ υπηρεσίες που έπιλαμβάνονται της προστασίας όρισμένων ειδικών κατηγοριών ατόμων, όπως π.χ. φυλακισμένων, προσφύγων ή τροφίμων ιδρυμάτων.

Γιά την επίλυση πολλών προβλημάτων ή ΚΛ συνεργάζεται

πάντοτε μέ άλλους ειδικούς κοινωνικών επαγγελμάτων, δηλ. μέ ψυχολόγους, συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού, ιατρούς, επισκέπτριες άδελφές, καί συμμετέχει σέ ιατροπαιδαγωγικές επιτροπές. Επίσης συνεργάζεται μέ εργοδότες γιά τήν τοποθέτηση νεαρών εργαζομένων καί διατηρεῖ συνεργασίες μέ ιδρύματα, οργανισμούς καί άλλους φορείς κοινωνικών λειτουργιών.

Ο ΓΡΑΦΟΛΟΓΟΣ

Η ψυχολογική σημασία τής γραφής ξεκινά από τό γεγονός ότι μεταξύ εκατομμυρίων ανθρώπων δέν υπάρχουν δύο πού νά γράφουν τελείως όμοια. Επομένως τό αὐθόρμητο γράψιμο είναι ένα αξιοθαύμαστο στοιχείο μελέτης τής άτομικότητας καί τό «σήμα κατατεθέν» τής προσωπικότητας.

Ο γραφολόγος είναι ένας ψυχολόγος, ειδικευμένος στή μελέτη τής γραφικής κινήσεως, τοῦ γραφικοῦ χαρακτήρα, πού μέ τή βοήθεια τής ψυχολογίας τοῦ βάθους, προσπαθεῖ νά δώσει ένα ἀνάγλυφο ψυχικό πορτραῖτο τοῦ ἐξεταζομένου τόσο στό διανοητικό όσο καί στόν ψυχικό τομέα.

Περιγραφή τής εργασίας

Η εργασία τοῦ γραφολόγου συνίσταται στά ἑξῆς:

Μόλις πάρει ένα γραπτό στά χέρια του, θά προσπαθήσει πρῶτα νά καταγράψει τήν πρώτη ἐντύπωση πού τοῦ προκαλεῖ καί θά καθορίσει τό ἐπίπεδο τοῦ γραπτοῦ (γράψιμο ἀνοργάνωτο, ὀργανωμένο, ἀποδιοργανωμένο, ἀρμονία γραφής, ρυθμός γραφής). Ὑστερα θά ἀρχίσει μία λεπτομερή ἀνάλυση τῶν ἐπτά βασικῶν σημείων τής γραφής, δηλαδή:

1. τής ταχύτητας (δυναμική, χαλαρωμένη, βραδεία κτλ.),
2. τής μορφής (στρογγυλή, γωνιώδης, γιρλάντα κτλ.),
3. τής πίεσεως (ἄχρωμη, λασπώδης, πυκνή κτλ.),
4. τοῦ συνεχοῦς τής γραφής (τό δέσιμο, αὐτόματα, σπασμένη κτλ.),
5. τοῦ μεγέθους (μεγάλη, μικρή, ἀπλωμένη κτλ.),
6. τής διατάξεως (κανονική, περιπλεγμένη κτλ.),
7. τής κατευθύνσεως (φυγόκεντρος, ἀνερχομένη κτλ.).

Η ἐρμηνεία καθενός ἀπό αὐτά τά 7 σημεία κυμαίνεται ἀνάλογα μέ τό ἐπίπεδο τής γραφής καί ἀνάλογα μέ τή ζώνη τῶν γραμμάτων. Επίσης γιά νά ἐρμηνευθεῖ ένα στοιχείο, πρέπει ὁ γραφολόγος νά τό δεῖ ὄχι μόνο του ἀλλά σέ συνδυασμό μέ τά ἄλλα στοιχεία. Γιά τήν

έρμηνεία κάθε σημείου ο γραφολόγος χρησιμοποιεί ένα ειδικό γραφολογικό λεξικό που περιέχει την ψυχολογική σημασία των σημείων και των στοιχείων. Αφού συγκεντρώσει όλα αυτά, αρχίζει να σκιαγραφεί το χαρακτήρα του «συγγραφέα» του γραπτού, δηλαδή απ' αυτή την ανάλυση των δεδομένων που έχει ο γραφολόγος θα βρει ποιές ιδιότητες του ατόμου κυριαρχούν: αν είναι χαλαρήρας νευρικός, ανεξάρτητος, αν έχει αυτοκυριαρχία, επιθετικότητα, ποιά είναι ή διανοητική του δύναμη και ποιά ή ύψη της διανοησεως του, ποιός είναι ο βαθμός της θελήσεως κτλ., ακόμη αν υπάρχουν συγκρούσεις, άγχη, φοβίες, συμπλέγματα.

Η ύπογραφή, τέλος, δίνει στο γραφολόγο την εικόνα που έχει ή που θα ήθελε να έχει για τον εαυτό του ο «συγγραφέας», τί θα ήθελε ή τί δέ θα ήθελε να είναι. Πρέπει να τονιστεί ότι ή ύπογραφή από δικαστική άποψη έχει τόση σημασία όση και τό χρώμα των ματιών, ή μορφή του κρανίου, τά δακτυλικά αποτυπώματα κτλ., προκειμένου να καθοριστεί ή ταυτότητα του ατόμου.

Απαιτούμενες ικανότητες

Ο γραφολόγος πρέπει να διαθέτει τά προσόντα του ψυχολόγου, τόσο ως άτομο όσο και ως επιστήμονας. Πρέπει να έχει έντονη διαίσθηση, ένορατική δύναμη και μία βαθιά γνώση της τεχνικής της γραφολογίας ως επιστήμης εκφράσεως αλλά και της γενικής ψυχολογίας. Όπωςδήποτε οί γνώσεις του δέν πρέπει να περιορίζονται στη γραφολογία και ψυχολογία, αλλά να επεκτείνονται και σε κάθε επιστήμη που έχει σχέση με τον άνθρωπο.

Ο γραφολόγος πρέπει να είναι λεπτολόγος αλλά και ακριβολόγος, μεθοδικός, οργανωτικός και υπομονετικός στη δουλειά του, με ικανότητα συνθέσεως και αναλύσεως, για να μπορεί να έρμηνεύει και την πιο μικρή ένδειξη. Θα πρέπει τέλος να τονιστεί ιδιαίτερα ή σημασία της ευσυνειδησίας και της ευθύνης που πρέπει να διέπει τό γραφολόγο.

Εκπαίδευση

Επί του παρόντος δέν υπάρχει σχολή ή ίδρυμα γραφολογίας στον τόπο μας. Υπάρχει ένας πολύ μικρός αλλά καλά εξοπλισμένος αριθμός γραφολόγων που φιλοδοξεϊ να διαμορφώσει και εδώ ένα κέντρο για ή μελέτη, την έρευνα και ή διδασκαλία της γραφολογίας.

Στό εξωτερικό υπάρχουν ιδρύματα γραφολογίας πανεπιστημιακού επιπέδου, όπου μπορεί κανείς να σπουδάσει (Γαλλία, Γερμανία, ΗΠΑ κ.ά.) την επιστήμη αυτή. Τελευταία εφαρμόζεται για πολλές επιστήμες, μεταξύ των οποίων και ή γραφολογία, τό σύστημα

σπουδής με άλληλογραφία κατά τό πρώτο στάδιο σπουδῶν. Σ' αὐτή τήν περίπτωση ὁ ὑποψήφιος γραφολόγος θά πρέπει νά ἔχει γνώσεις καί ἐμπειρίες σέ θέματα ψυχολογίας.

Τομεῖς ἀπασχολήσεως

Εἶναι πολλοί οἱ τομεῖς πού μπορεῖ νά ἀπασχοληθεῖ σήμερα ὁ γραφολόγος. Πολλές μεγάλες βιομηχανίες διαθέτουν γραφολόγο κατά τήν ἐπιλογή τοῦ προσωπικοῦ. Γιά τό σκοπό αὐτό ζητοῦν βιογραφικό σημεῖωμα πού ἐπιβάλλεται νά γραφεῖ ἰδιοχείρως ἀπό τόν ὑποψήφιο, ὥστε νά μπορέσει ὁ γραφολόγος νά κάνει ἀνάλυση τῶν γραπτῶν αὐτῶν, βάσει τῆς ὁποίας γίνεται καί ἡ ἐπιλογή τοῦ κατάλληλου προσωπικοῦ σέ πρώτη φάση.

Σέ περίπτωση μελλοντικοῦ γάμου ὁ γραφολόγος μελετᾷ τή γραφή τοῦ ζευγαριοῦ, βρίσκει τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα καθενός μελλονύμφου καί προσπαθεῖ νά διαπιστώσει κατά πόσο ὁ συνδυασμός αὐτῶν τῶν δύο ἀνθρώπων εἶναι δυνατό νά ἐγγυηθεῖ ἕνα σταθερό καί ἁρμονικό γάμο.

Στά δικαστήρια χρησιμοποιεῖται εἰδικός γραφολόγος πού μπορεῖ νά ὑποδείξει ποιός εἶναι ὁ «συγγραφέας» ἐνός κειμένου ἢ μιᾶς ὑπογραφῆς, ὅταν αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο γιά τή Δικαιοσύνη. Σ' αὐτή τήν περίπτωση ὁ γραφολόγος δέ μελετᾷ τήν ψυχροσύνηση τοῦ ἀτόμου, ἀλλά ἀνακαλύπτει αὐτόν πού ἔγραψε τό κείμενο.

Ἄλλοι τομεῖς ὅπου ἀσχολοῦνται οἱ γραφολόγοι εἶναι ὁ ἐπαγγελματικός προσανατολισμός, ἡ παιδαγωγική κ.ἄ.

2. ΠΑΡΑΪΑΤΡΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΒΟΗΘΟΙ ΙΑΤΡΩΝ

Τά παραϊατρικά επαγγέλματα, όπως και όλοι οι τομείς της ιατρικής, επωφελήθηκαν από τη σημαντική ανάπτυξη της τεχνικής. Έτσι οι μέθοδοι έρευνας στην ιατρική, που είναι αναγκαίες για τον προσδιορισμό των ασθενειών και τον όρισμό της θεραπείας, έχουν αναπτυχθεί με ανάλογη επέκταση των διαφόρων κλάδων της ραδιολογίας, της χημείας, της βιολογίας και της βακτηριολογίας. Προπάντων οι έρευνες της ιατρικής επιστήμης και η διαφοροποίηση των θεραπευτικών μεθόδων δημιούργησαν διάφορα ξεχωριστά επαγγέλματα που ασκούνται από προσωπικό ειδικά εκπαιδευμένο και τά όποια διευκολύνουν τό έργο του γιατρού τόσο στό πεδίο της έρευνας όσο και στό πεδίο της θεραπείας. Οι ιατρικές έρευνες καθώς και ή άμεση βοήθεια του γιατρού στους ασθενείς δέν είναι δυνατό νά νοηθούν σήμερα χωρίς τίς ύπηρεσίες των βοηθών των γιατρών, στίς όποιες περιλαμβάνονται: Ό χειρισμός διαφόρων μηχανημάτων και όργάνων ιατρικών έργαστηρίων, οι άκτινογραφίες μέ άκτίνες Χ, ή εξέταση και ή καλλιέργεια των διαφόρων εκκρίσεων του ανθρώπινου σώματος για τήν ανακάλυψη παθογόνων μικροβίων, ή επίβλεψη νοσηλευτικού θαλάμου και ή παρακολούθηση της πορείας της άρρώστιας των ασθενών, ή βοήθεια και ή συμπαράσταση στους άσθενείς και πλῆθος άλλες δραστηριότητες που είναι άπαραίτητες στό ιατρικό επάγγελμα. Μέσα στό σιωπηλό κόσμο των ιατρικών έργαστηρίων και των νοσηλευτικών ίδρυμάτων οι βοηθοί των γιατρών φορώντας τή λευκή στολή τους επιβεβαιώνουν έμπρακτα, όντας κάθε στιγμή στό πλευρό των γιατρών, πόσο ανθρωπιστική είναι ή άποστολή τους και πόσο νευραλγική σπουδαιότητα έχουν για τήν ιατρική επιστήμη οι ειδικότητές τους.

Οί συνθήκες και τά ώράρια έργασίας των βοηθών ιατρικών επαγγελμάτων διαφέρουν ανάλογα μέ τό νοσηλευτικό ίδρυμα που εργάζονται και ανάλογα μέ τήν ειδικότητά τους. Οί χῶροι έργασίας τους είναι τά έργαστήρια θεραπευτηρίων, νοσοκομείων, σανατορίων και πολυκλινικών, τά ίνστιτούτα έρευνών και ύγιεινης, τά μικροβιολογικά και βιοχημικά έργαστήρια, οι θάλαμοι άναρρώσεως άσθενών κτλ.

Άπαιτούμενες ικανότητες

Τά γενικά προσόντα και ή προσωπικότητα των βοηθών των γιατρών χαρακτηρίζονται κυρίως από τή μεγάλη ευθύνη τους άπέναντι στους άσθενείς.

Γιά νά μποροῦν νά ἀνταποκρίνονται στή λεπτή καί πολύπλευρη ἀποστολή τους, πρέπει νά εἶναι ὑγιεῖς, ὑπεύθυνοι, μέ συναισθηματική σταθερότητα καί μέ ἔμφυτο εὐλικρινές ἐνδιαφέρον νά βοηθοῦν αὐτοὺς πού πάσχουν. Πρέπει ἐπίσης νά ἀγαποῦν τόν ἄνθρωπο καί νά δείχνουν στοὺς ἀσθενεῖς καί ἀναπήρους σεβασμὸ καί οὐσιαστική κατανόηση. Πρέπει ἀκόμη νά εἶναι ἀκριβεῖς καί δραστήριοι, νά ἐργάζονται εὐσυνεϊδῆτα, νά ἔχουν ἀναπτυγμένο τό αἶσθημα τῆς τάξεως καί τῆς καθαριότητος καί νά διαθέτουν ἀπεριόριστη ὑπομονή.

Ἐκπαίδευση

Ἡ ἐκπαίδευση στὶς εἰδικότητες τῶν παραϊατρικῶν ἐπαγγελμάτων ἀνήκει στὴν ἀνώτερη καί στὴ μέση ἐπαγγελματική ἐκπαίδευση.

Προοπτικές

Ἡ ἐπέκταση τῶν ἱατρικῶν ἐρευνῶν σέ νέα πεδία καί ἡ ἴδρυση νέων νοσηλευτικῶν ἰδρυμάτων αὐξήσαν τὴ ζήτηση τῶν βοηθῶν ἱατρικῶν ἐπαγγελμάτων.

Ἡ διαρκῶς αὐξανόμενη συνειδητοποίηση ἀπὸ τό κοινὸ τῆς ἀνάγκης νά ἀποκτήσει καί νά διατηρήσει καλὴ ὑγεία, ἡ συνεχὴς πρόοδος τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης καί ἡ ἐπέκταση καί βελτίωση τῶν προγραμμάτων νοσοκομειακῆς καί ἱατρικῆς περιθάλψεως, ὅλα αὐτὰ χαράζουν γιὰ τοὺς βοηθοὺς ἱατρικῶν ἐπαγγελμάτων πολὺ εὐνοϊκές προοπτικές ἐξελίξεως.

1. Η ΑΔΕΛΦΗ ΝΟΣΟΚΟΜΟΣ

Εἶναι ἡ ἄμεση βοηθὸς τοῦ γιατροῦ, πού φροντίζει γιὰ τοὺς ἀρρώστους σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες του. Γενικά προσφέρει νοσηλευτικές φροντίδες σέ ἀρρώστους, τραυματίες καί ἀναπήρους. Εἰδικότερα ἡ ἀδελφὴ νοσοκόμος παρακολουθεῖ καί καταγράφει τὴ θερμοκρασία καί τοὺς σφυγμοὺς τοῦ ἀρρώστου. Κάνει ἐνέσεις καί ἀλλαγές ἐπιδέσμων στὰ τραύματα. Προετοιμάζει (ἀποστειρώνει κτλ.) τὰ ὄργανα καί τίς συσκευές πού χειρίζονται οἱ γιατροὶ κατὰ τὴ θεραπεία τοῦ ἀρρώστου. Φροντίζει, ἰδιαίτερα, ἄτομα πού εἶναι σοβαρά ἀρρωστα, βοηθᾷ τοὺς ἀρρώστους νά προσαρμοστοῦν στό νοσηλευτικὸ περιβάλλον τους καί τοὺς ἐνθαρρύνει στὴν ὀρθὴ καί αἰσιόδοξη ἀντιμετώπιση τῶν περιπετειῶν τῆς ὑγείας τους.

Καθοδηγεῖ καί βοηθᾷ πολλές φορές τὸν ἀρρωστο στὴ χρῆση τεχνητῶν μελῶν τοῦ σώματος καί ἄλλων ὀρθοπεδικῶν ἢ θεραπευτικῶν μηχανημάτων. Εἶναι ἀκόμη δυνατό νά βοηθήσει καί σέ ἐρευνες νόσηλευτικῶν ἐφαρμογῶν. Οἱ νοσηλευτικοὶ χώροι μέ τὴν ὑποβλη-

τική ήσυχία είναι τό περιβάλλον μέσα στό όποιο ἐργάζονται οί ἀδελφές νοσοκόμοι.

Μέ τίς λευκές στολές τους κινούνται νύχτα ή ήμέρα – ανάλογα μέ τό ώράριο ἐργασίας τους – μέσα σέ άναρρωτικούς κυρίως θαλάμους, φροντίζοντας μέ ύπομονή, προσοχή καί μεθοδικότητα τούς άρρώστους.

Οί ἀδελφές νοσοκόμοι μπορούν νά ἐργαστούν σέ νοσοκομεία, κλινικές, ιδιωτικά ιατρεία, εκπαιδευτικά ίνστιτούτα καί σέ κάθε είδους νοσηλευτικά ιδρύματα, ώς νοσοκόμες σέ σπίτια (άποκλειστικές) καί σέ δημόσιες ύπηρεσίες.

Ή πιό σημαντική άπαιτήση τοῦ επαγγέλματος τής ἀδελφής νοσοκόμου είναι ή αγάπη πρós τόν άνθρωπο. Βασικά επίσης προσόντα είναι ή τάξη, ή ακρίβεια καί ή μεθοδικότητα στήν εργασία καί, βεβαίως, ή καλή σωματική καί ψυχική υγεία. Άτομα πού δέν αισθάνονται τήν ψυχική άνάγκη νά προσφέρουν βοήθεια στό συνάνθρωπό τους, οί έγωκεντρικές καί μή κοινωνικές φύσεις δέν μπορούν νά ἐργαστούν ώς ἀδελφές νοσοκόμοι.

Έκπαίδευση

Στήν Ελλάδα υπάρχουν βασικά δύο κατηγορίες δημόσιων σχολών νοσοκόμων. Οί σχολές τριετούς φοιτήσεως καί οί σχολές μονοετούς φοιτήσεως. Για τίς σχολές τριετούς φοιτήσεως άπαραίτητο τυπικό προσόν είσαγωγής είναι τό άπολυτήριο έξατάξιου γυμνασίου ή λυκείου, ένώ για τίς σχολές μονοετούς φοιτήσεως άπαιτείται τουλάχιστον άπολυτήριο δημοτικού σχολείου. Οί σχολές καί τών δύο κατηγοριών λειτουργούν σέ μεγάλα νοσοκομεία. Ή έκπαίδευση παρέχεται δωρεάν. Επίσης παρέχεται τροφή καί κατοικία μέσα στό νοσοκομείο. Οί σχολές τριετούς φοιτήσεως είναι οί έξής:

1. Σχολή Άδελφών Νοσοκόμων «Βασίλισσα Όλγα» τοῦ θεραπευτηρίου «Εὐαγγελισμός», στήν Άθήνα.
2. Σχολή Άδελφών Νοσοκόμων «Πριγκίπισσα Ειρήνη» τοῦ Νοσοκομείου Παίδων «Άγία Σοφία», στήν Άθήνα.
3. Σχολή Νοσοκόμων τοῦ Νοσοκομείου Παίδων «Άγλαΐα Κυριακού», στήν Άθήνα.
4. Ή Κρατική Σχολή Νοσοκόμων Θεσσαλονίκης, στή Θεσσαλονίκη.
5. Οί σχολές ἀδελφών νοσοκόμων τών ΚΑΤΕΕ τοῦ Ύπ. Παιδείας, στήν Άθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Λάρισα καί Ήράκλειο.

Σχολές μονοετούς φοιτήσεως λειτουργούν στά νοσοκομεία: «Βασιλεύς Παῦλος» στήν Άθήνα, Νοσοκομείο Νοσημάτων Θώρακος («Σωτηρία») στήν Άθήνα, στό ΠΙΚΠΑ Άθηνών, στόν «Άγιο Παντελεήμονα» στή Νίκαια Πειραιώς. Σχολές ἀδελφών νοσοκόμων

μονοετοῦς φοιτήσεως λειτουργοῦν ἐπίσης καί στά νοσοκομεῖα Θεσσαλονίκης, Καλαμάτας, Ἀγρινίου καί Κιλκίς.

Οἱ ἀδελφές νοσοκόμοι πού ἔχουν δίπλωμα σχολῆς τριετοῦς φοιτήσεως ἐξελίσσονται, σύμφωνα μέ τοὺς κανονισμοὺς τοῦ ιδρύματος ὅπου ἐργάζονται, σέ θέσεις προϊσταμένης καί διευθύνουσας ἀδελφῆς. Οἱ μονοετοῦς φοιτήσεως παραμένουν ἀπλές ἀδελφές νοσοκόμοι καί ἐξελίσσονται ὡς τὸν 6ο βαθμό, ὅταν ὑπηρετοῦν σέ ιδρύματα τοῦ δημοσίου.

2. Η ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΑΔΕΛΦΗ ΝΟΣΟΚΟΜΟΣ

Δέν ὑπάρχει μεγάλη διαφορά ἀνάμεσα στό ἔργο τῆς «στρατιωτικῆς νοσοκόμου» καί τῆς νοσοκόμου τῶν πολιτικῶν νοσηλευτικῶν ιδρυμάτων. Καί αὐτή ἡ νοσοκόμος περιποιεῖται ἀρρώστους, ἀναπήρους καί τραυματίες σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τοῦ γιατροῦ καί τὴν ἐπαγγελματικὴ δεοντολογία.

Μέ τό ἐπάγγελμα τῆς ἀξιωματικοῦ ἀδελφῆς νοσοκόμου ἡ γυναίκα δίνει τό παρὼν στίς τάξεις τοῦ στρατοῦ. Φροντίζει γιὰ τὴν φαρμακευτικὴ ἀγωγή τῶν ἀρρώστων, βοηθᾷ τό γιαντρό στίς ἐξετάσεις τους, κάνει ἐνέσεις, ἀλλαγές ἐπιδέσμων κ.ἄ. Ἐπίσης προετοιμάζει τὰ ἱατρικά ὄργανα καί ἐργαλεῖα, πού χρησιμοποιοῦνται στίς ἐξετάσεις, ἐγχειρήσεις καί ἄλλες περιπτώσεις θεραπείας, καί ἐνθαρρύνει τοὺς ἀρρώστους στήν ἀντιμετώπιση τῶν ἀσθενειῶν τους.

Ἡ ἀξιωματικὸς ἀδελφὴ νοσοκόμος ἐργάζεται μόνο στά νοσοκομεῖα τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων (Στρατοῦ, Ναυτικοῦ, Ἀεροπορίας) ἢ, σέ περιπτώσεις πολέμου, σέ πρόχειρα χειρουργεῖα ἐκστρατείας καί ὑγειονομικοὺς σταθμούς. Φορώντας τὴ λευκὴ τῆς στολὴ δουλεύει μεθοδικά, γρήγορα καί ψυχραῖμα σύμφωνα μέ ὅλους τοὺς ὅρους ὑγιεινῆς, ἔστω καί ἂν ἡ ἐργασία τῆς γίνεται μέσα σ' ἓνα πρόχειρο παράπηγμα ἢ σέ σκηνὴ πού χρησιμοποιεῖται ὡς πρόχειρο νοσοκομεῖο.

Ἐργάζεται μέ βάρδιες, ἡμέρα καί νύχτα, Κυριακές καί γιορτές. Γιὰ νά γίνει μία κοπέλα ἀξιωματικὸς ἀδελφὴ νοσοκόμος πρέπει προπάντων νά διαπνέεται ἀπὸ ἀπεριόριστη καλοσύνη καί ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Πρέπει νά ἔχει ὑπομονὴ καί νά ἀνέχεται τίς ἰδιοτροπίες τῶν ἀσθενῶν, νά εἶναι ἀνθεκτικὴ στὴν ψυχικὴ καί σωματικὴ κούραση, νά προσαρμόζεται εὐκολα καί νά ἐργάζεται μεθοδικά καί ψυχραῖμα σέ κάθε περιβάλλον.

Ἡ σχολαστικὴ τάξη καί καθαριότητα, ἡ πειθαρχία καί ἡ σοβαρότητα εἶναι ἀπὸ τὰ βασικά καί ἀπαραίτητα προσόντα τῆς. Ἡ

άζιωματικός αδελφή νοσοκόμος πρέπει επίσης να είναι ένας καλός στρατιωτικός. Πρέπει να είναι ικανή να πειθαρχεί και να επιβάλλει πειθαρχία, να ελέγχει και να παρατηρεί, όταν απαιτείται.

Οί άζιωματικοί αδελφές νοσοκόμοι μετά την άποφοίτησή τους κατατάσσονται στο άνάλογο όπλο ως δόκιμοι με τό βαθμό του άνθυπασπιστή για τό στρατό ξηράς, του άρχικελευστή για τό ναυτικό και του άρχισμηνίτη για την άεροπορία. Μετά από έξάμηνη δοκιμαστική ύπηρεσία έντάσσονται σε θέσεις μόνιμων άζιωματικών με τό βαθμό του άνθυπολοχαγού, σημαιοφόρου και άνθυποσμηναγού άντιστοίχως. Προάγονται άνάλογα με τά χρόνια προύπηρεσίας ως τό βαθμό του άντισυνταγματάρχη, άνθυποπλοίαρχου και άντισμηνάρχου.

Η άζιωματικός αδελφή άναλαμβάνει την ύποχρέωση να ύπηρετήσει στο στράτευμα τουλάχιστον 10 χρόνια. Άν άποχωρήσει νωρίτερα, καταβάλλει ποσοστό από τά έξοδα έκπαιδευσώς της.

Έκπαίδευση

Η μοναδική σχολή άζιωματικών αδελφών νοσοκόμων είναι ή «Βασίλισσα Φρειδερίκη» πού δέχεται άποφοίτους έξατάξιου γυμνασίου ή λυκείου. Η έκπαίδευση είναι δωρεάν, διαρκεί τρία χρόνια και οί σπουδάστριες είναι οικότροφοι.

3. Η ΕΠΙΣΚΕΠΤΡΙΑ ΑΔΕΛΦΗ ΝΟΣΟΚΟΜΟΣ

Προσφέρει την έργασία της σε ύπηρεσίες κοινωνικών ύπηρεσιών και δημόσιας ύγείας καθώς και «κατ' οίκον».

Χώροι έργασίας της έπισκέπτριας αδελφής νοσοκόμου είναι ειδικότερα τά ύγειονομικά κέντρα, οί παιδικοί σταθμοί και τά σχολεία. Έπισκέπτεται επίσης «κατ' οίκον» τίς οικόγένειες και τίς συμβουλεύει πώς πρέπει να φροντίζουν τά παιδιά και τούς άρρώστους τους και τί πρέπει να κάνουν, για να διατηρείται καθαρό τό περιβάλλον του σπιτιού. Συμμετέχει άκόμη σε προγράμματα έμβολιασμού, συνεργάζεται με τίς σχολικές άρχές για την παροχή ύπηρεσιών ύγιεινής στους μαθητές, έκτελεί συχνά νοσηλευτικές έργασίες, πρόθυμη πάντα να προσφέρει τίς ύπηρεσίες της όποια ώρα της ήμέρας της ζητηθούν.

Τό έπάγγελμα της έπισκέπτριας αδελφής άπαιτεί έντονη κοινωνικότητα και ένδιαφέρον για τό συνάνθρωπο, όπως όλα τά παραϊατρικά έπαγγέλματα. Έπειδή κινείται μέσα σε ομάδες ανθρώπων πού τούς φροντίζει και τούς συμβουλεύει, πρέπει να είναι άτομο υπεύ-

θυνο, μέ ώριμη προσωπικότητα καί όρθή κρίση. Πρέπει επίσης νά είναι ικανή νά παίρνει αποφάσεις καί νά τίς έκτελεεί. Ή καθαριότητα, ή τάξη καί ή έπιμέλεια είναι επίσης απαραίτητα προσόντα της.

Έκπαίδευση

Στήν Άθήνα λειτουργοῦν οί έξής σχολές έπισκεπτριών άδελφών νοσοκόμων:

1. τοῦ Έλληνικοῦ Έρυθροῦ Σταυροῦ,
2. τοῦ Ύπουργείου Κοινωνικῶν Ύπηρεσιῶν,
3. τοῦ ΠΙΚΠΑ.

Οί σχολές αὐτές δέχονται – κατόπιν έξετάσεων – άποφοίτους έξατάξιου γυμνασίου ή λυκείου ήλικίας 18-35 έτῶν. Ή φοίτηση είναι δωρεάν, διαρκεί τρία χρόνια καί οί σπουδάστριες είναι οικότροφοι.

Προοπτικές

Οί άπόφοιτοι τῶν σχολῶν έπισκεπτριῶν νοσοκόμων, άφού πάρουν τό πτυχίο τους, προσφέρουν τίς ύπηρεσίες τους έπί τρία τουλάχιστον χρόνια σέ δημόσια ή ιδιωτικά ιδρύματα πού καθορίζει τό Ύπουργείο Κοινωνικῶν Ύπηρεσιῶν. Οί άποδοχές τους είναι ίκανοποιητικές.

4. Ο ΒΟΗΘΟΣ ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Είναι ό καθημερινός καί άμεσος βοηθός τοῦ γιατροῦ άκτινολόγου. Έργάζεται στούς θαλάμους τῶν άκτινολογικῶν εργαστηρίων μέ τό θαμπό φῶς καί τά μηχανήματα πού άποκαλύπτουν τό μηχανισμό τοῦ ανθρώπινου οργανισμού.

Ειδικότερα, ό βοηθός άκτινολογικοῦ εργαστηρίου βοηθά τό γιατρό στήν άκτινογράφηση τοῦ έσωτερικοῦ τοῦ σώματος τοῦ άρρώστου. Προετοιμάζει τόν έπισκέπτη γιά τήν άκτινογραφία ή τήν άκτινοσκόπηση (τοῦ δίνει φάρμακο ή ό,τι άλλο είναι άπαραίτητο σέ κάθε περίπτωση) καί τόν τοποθετεῖ στό άκτινολογικό μηχανήμα μπροστά στή μηχανή λήψεως. Μετά τή λήψη τῆς άκτινογραφίας άπό τό γιατρό, παίρνει τό φίλμ, τό έμφανίζει καί ύστερα άπό τή γνωμάτευση τοῦ γιατροῦ τό τοποθετεῖ στό άρχείο τῶν άσθενῶν πού τηρεῖ ό ίδιος. Έπίσης φροντίζει νά διατηροῦνται τά άκτινολογικά μηχανήματα σέ καλή κατάσταση καί έπιβλέπει όλη τήν εργασία στό άκτινολογικό εργαστήριο.

Μερικοί βοηθοί ακτινολογικών εργαστηρίων εκτελούν και θεραπευτική εργασία χειριζόμενοι διάφορα ραδιενεργά μηχανήματα. Η φύση της εργασίας τους απαιτεί αναπτυγμένη παρατηρητικότητα, μεγάλη αυτοσυγκέντρωση κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, συνεχή επιμέλεια, αναπτυγμένο αίσθημα ευθύνης και καλή σωματική και ψυχική υγεία. Όσοι πάσχουν από αναιμία δεν πρέπει να ασκούν το επάγγελμα του βοηθού ακτινολογικού εργαστηρίου, για να μην εκτίθενται σε ακτίνες Χ και στίς ακτινοβολίες.

Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση των βοηθών ακτινολογικών εργαστηρίων ανήκει στην ανώτερη και μέση επαγγελματική εκπαίδευση. Στο ΚΑΤΕΕ του Ύπ. Παιδείας, στην Αθήνα, λειτουργεί τμήμα τεχνολόγων ιατρικών εργαστηρίων για αποφοίτους εξατάξιου γυμνασίου ή λυκείου. Η εκπαίδευση διαρκεί δύο χρόνια. Υπάρχουν και ιδιωτικές σχολές με ειδικά τμήματα βοηθών ακτινολογικού εργαστηρίου. Στίς σχολές αυτές απαιτείται ένδεικτικό Γ' τάξεως γυμνασίου.

Προοπτικές

Ός άμεσοι βοηθοί των γιατρών ακτινολόγων, οί βοηθοί ακτινολογικών εργαστηρίων ακολουθούν την εξέλιξη των ιατρικών επαγγελμάτων και συμμετέχουν στίς ευνοϊκές προοπτικές πού διαγράφονται για τά επαγγέλματα αυτά.

5. Ο ΒΟΗΘΟΣ ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΧΗΜΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Είναι ο βοηθός του γιατρού μικροβιολόγου πού κάνει εργαστηριακή εργασία υπό την εποπτεία του γιατρού. Τά εργαστηριακά τέστ πού εκτελεί ο βοηθός μικροβιολογικού εργαστηρίου αποκαλύπτουν τόν άγνωστο κόσμο των βακτηριδίων και βοηθούν τό γιατρό στη διάγνωση και θεραπεία μιās άρρώστιας. Χρησιμοποιώντας διάφορα όργανα, ο βοηθός αναλύει τίς σωματικές έκκρίσεις του άρρώστου, τίς υποβάλλει στην απαιτούμενη επεξεργασία (βρασμό, φυγοκέντρωση, διάλυση κτλ.) προκειμένου να έρευνηθούν περισσότερο. Επίσης καθαρίζει και άποστειρώνει τά διάφορα εργαστηριακά εργαλεία και όργανα, περιποιείται τά πειραματόζωα και κρατεί άρχείο των διαφόρων τέστ.

Τά μικροβιολογικά και βιοχημικά εργαστήρια είναι γενικώς χώροι καθαροί με καλό φωτισμό και άερισμό. Οί βοηθοί των έργα-

στηρίων αὐτῶν μέ τίς λευκές στολές τους ἐργάζονται κυρίως ὄρθιοι σέ κανονικά ὥραρια ἐργασίας. Στούς χώρους ἐργασίας τους ἐπικρατοῦν συνήθως διάφορες ὁσμές. Πάντως ὁ κίνδυνος μεταδόσεως ἀσθενειῶν εἶναι ἐλάχιστος, γιατί τά πάντα ἀποστειρώνονται κατάλληλα. Ὁ ἐργαζόμενος ὡς βοηθός μικροβιολογικοῦ καί βιοχημικοῦ ἐργαστηρίου εἶναι ἀπαραίτητο νά προσέχει κάθε φορά πού ἐρχεται σέ ἐπαφή μέ μικρόβια καί ἰσχυρές χημικές οὐσίες.

Ἡ προσοχή, ἡ παρατηρητικότητα, ἡ τάξη καί ἡ ἀκρίβεια εἶναι ἀπαραίτητα προσόντα τοῦ βοηθοῦ μικροβιολογικοῦ ἐργαστηρίου. Ἡ εὐσυνειδησία κατά τήν ἐκτέλεση τῆς ἐργασίας του εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητο προσόν, γιατί τυχόν λάθη εἶναι δυνατό νά ἔχουν ἐπικίνδυνες συνέπειες γιά τόν ἀσθενή. Ἐργάζεται σέ νοσοκομεῖα καί πάσης φύσεως νοσηλευτικά ἰδρύματα καθῶς καί σέ ἰδιωτικά μικροβιολογικά ἐργαστήρια. Ὁ μισθός του κυμαίνεται ἀνάλογα μέ τά χρόνια προϋπηρεσίας του καί εἶναι ἱκανοποιητικῶς.

Ἐκπαίδευση

Γιά τήν ἐξειδίκευση στό ἔργο τοῦ βοηθοῦ μικροβιολογικοῦ ἐργαστηρίου ἀπαιτεῖται ἐκπαίδευση σέ ἀνώτερες καί μέσες ἐπαγγελματικές σχολές.

Στά ΚΑΤΕΕ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, στήν Ἀθήνα, στή Θεσσαλονίκη καί στή Λάρισα, λειτουργοῦν τμήματα τεχνολόγων ἱατρικῶν ἐργαστηρίων γιά ἀποφοίτους ἐξατάξιου γυμνασίου ἢ λυκείου. Ἡ ἐκπαίδευση διαρκεῖ δύο χρόνια. Ὑπάρχουν καί μέσες ἰδιωτικές ἐπαγγελματικές σχολές μέ τμήματα βοηθῶν ἱατρικῶν ἐργαστηρίων, ὅπου ἡ ἐκπαίδευση διαρκεῖ τρία χρόνια. Γίνονται δεκτοί ἀπόφοιτοι Γ' τάξεως γυμνασίου.

6. Η ΒΡΕΦΟΚΟΜΟΣ

Οἱ καθημερινές ἀντιλήψεις γιά τή μεταχείριση καί τή διαπαιδāγωγήση τῶν βρεφῶν καί ἡ αὔξηση τῶν γνώσεων γιά τά νήπια ἔχουν συντελέσει στή δημιουργία τοῦ ἐπαγγέλματος τῆς βρεφοκόμου. Εἶναι ἓνα ἐπάγγελμα πού προσφέρει πολλές δυνατότητες στίς κοπέλες πού αἰσθάνονται ὅτι θέλουν νά ὑπηρετήσουν στό πεδίο τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν. Ἡ βρεφοκόμος ἀσχολεῖται μέ τήν περιποίηση καί τήν ἀνατροφή τοῦ βρέφους, ἀκολουθώντας τίς τελευταῖες ἐξελίξεις καί μεθόδους τῆς παιδιατρικῆς καί τῆς ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ. Δέν εἶναι μόνο ἡ καθαριότητα καί ἡ κατάλληλη διατροφή πού πρέπει νά δώσει στό βρέφος ἀλλά καί ἡ σωστή μεταχει-

ρισή του, για να αποκτήσει το νήπιο ένα αίσθημα ασφαλείας και αγάπης. Φροντίζει επίσης για την ανάπτυξη όλων των καλών και θετικών στοιχείων της προσωπικότητας του παιδιού, ασχολείται με την ψυχαγωγία των βρεφών και φροντίζει τα άρρωστα παιδιά σύμφωνα με τις οδηγίες του γιατρού. Το επάγγελμα της βρεφοκόμου είναι περισσότερο ανθρωπιστικό, περισσότερο αποστολή και λιγότερο επάγγελμα. Γι' αυτό η βρεφοκόμος θα πρέπει να έχει αληθινή και βαθιά αγάπη για το παιδί, υπομονή, εργατικότητα, ευχάριστη διάθεση και καλή ψυχική υγεία. Πρέπει επίσης να είναι ευσυνείδητη και μέ αίσθημα υπευθυνότητας, για να μπορεί να αναλαμβάνει την ανατροφή παιδιών.

Έκπαίδευση

Η εκπαίδευση των βρεφοκόμων ανήκει στην ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση, για αποφοίτους γυμνασίου 18-25 ετών, διαρκεί τρία χρόνια και είναι δωρεάν.

Στο κέντρο βρεφών «Η Μητέρα», στους «Αγίους Αναργύρους» Αττικής, λειτουργεί η Σχολή Βρεφοκόμων «Πριγκίπισσα Σοφία». Σ' αυτή τη σχολή λειτουργεί το τμήμα βοηθών βρεφοκόμων για νέες 16-30 ετών που διαθέτουν ενδεικτικό τουλάχιστον Γ' τάξεως γυμνασίου. Η φοίτηση διαρκεί 10 μήνες και οι σπουδάστριες πληρώνουν μηνιαία δίδακτρα. Οι διπλωματούχοι βρεφοκόμοι εργάζονται σε βρεφικούς σταθμούς, σε νοσοκομεία παιδών, σε ιδιωτικές παιδιατρικές κλινικές και σε διάφορες οικογένειες, όπου αναλαμβάνουν την ανατροφή βρεφών.

7. Ο ΔΙΑΙΤΟΛΟΓΟΣ

Είναι ο (ή η) ειδικός που καθορίζει τρόπους διατροφής, οι οποίοι βοηθούν τους ανθρώπους να διατηρήσουν ή να επανακτήσουν την καλή τους υγεία.

Καθορίζει τη θεραπευτική και θρεπτική αξία των τροφών ανάλογα με τις περιπτώσεις των ασθενών που έχει αναλάβει. Υποδεικνύει σειρές τροφίμων, που είναι κατάλληλα για τη διατήρηση ή την επανάκτηση της υγείας, και τους κανόνες που καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι τροφές θα δοθούν στον οργανισμό (ανάλογα με τον τρόπο ζωής, την ηλικία και την κατάσταση της υγείας του ατόμου). Όταν εργάζεται σε νοσοκομεία, διάφορα νοσηλευτικά ιδρύματα ή οικοτροφεία, επιβλέπει την παρασκευή των γευμάτων και φροντίζει για την αγορά των τροφείων. Επίσης επιβάλλει κα-

νόνες καθαριότητας και υγιεινής στους χώρους συνεστιάσεως.

Ο διαιτολόγος πρέπει να έχει μεγάλη φυσική άντοχή και σταθερή ισορροπία των νευρών. Πρέπει να είναι κοινωνικός, με πηγαία ευγένεια και καλή διάθεση. Η εργασία του απαιτεί υπευθυνότητα και παρατηρητικότητα καθώς και ικανότητα οργάνωσης και προγραμματισμού.

Έκπαίδευση

Στη «Χαρακόπειο Σχολή», στην Αθήνα, και στη σχολή «Αριάδνη», στα Χανιά της Κρήτης, λειτουργούν τμήματα διαιτολόγων για αποφοίτους εξατάξιου γυμνασίου ή λυκείου. Η εκπαίδευση είναι δωρεάν και διαρκεί τρία χρόνια.

Απασχόληση

Οι διαιτολόγοι απασχολούνται σε νοσοκομεία, ιδιωτικές κλινικές, σχολεία, οικότροφεία ή παιδικούς σταθμούς. Επίσης μπορούν να εργαστούν σε βιομηχανίες τροφίμων ως ειδικοί σύμβουλοι ή σε οικογένειες, όπου δίνουν συμβουλές για τη διατροφή ασθενών.

8. Ο ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ

Είναι ο ειδικός που επισκέπτεται τα νοσοκομεία, τα φαρμακεία, τα ιατρεία και τις κλινικές και παρουσιάζει στους ενδιαφερομένους τα φάρμακα της εταιρείας που αντιπροσωπεύει. Ειδικότερα, επεξηγεί στους γιατρούς και στους φαρμακοποιούς τις ενδείξεις και αντενδείξεις κάθε φαρμάκου καθώς και τον τρόπο ενέργειάς του. Επίσης ενημερώνει τους γιατρούς και τους φαρμακοποιούς για τα νέα φάρμακα που παρασκευάζει ή εταιρεία που αντιπροσωπεύει.

Ο ιατρικός επισκέπτης πρέπει να είναι άτομο κοινωνικό, ικανό να πείθει τους άλλους για το έμπόρευμα που προβάλλει. Πρέπει να είναι ευπαρουσίαστος, καλομίλητος και ικανός να πλησιάζει τον άλλον. Ως ειδικός πρέπει να έχει ακριβείς και πολλές γνώσεις στην ιατρική και φαρμακευτική.

Έκπαίδευση

Οι ιατρικοί επισκέπτες εκπαιδεύονται σε διάφορες ανώτερες ιδιωτικές σχολές παραϊατρικών επαγγελμάτων. Για όσους έχουν ενδεικτικό Γ' τάξεως γυμνασίου ή φοίτηση διαρκεί τρία χρόνια. Για

τούς αποφοίτους εξετάξιου γυμνασίου ή φοίτηση διαρκεί δύο χρόνια.

Ἀπασχόληση

Οί ιατρικοί ἐπισκέπτες ἐργάζονται σέ εταιρεῖες, ἀντιπροσωπεῖες καί βιομηχανίες φαρμάκων.

9. Ο ΟΔΟΝΤΟΤΕΧΝΙΤΗΣ

Εἶναι ὁ τεχνίτης πού κατασκευάζει καί ἐπιδιορθώνει ὀδοντοστοιχίες, κορῶνες, γέφυρες καί ἄλλες ὀδοντικές προσθέσεις, ἀκολουθώντας τίς ὁδηγίες τοῦ ὀδοντογιατροῦ. Εἰδικότερα, κατασκευάζει ὅλες τίς συσκευές ἐπιδιορθώσεως τοῦ στόματος, πού προορίζονται κυρίως νά ἀντικαταστήσουν τά δόντια ἢ νά τά θεραπεύσουν. Κατασκευάζει, βάσει τοῦ ἀποτυπώματος πού παίρνει ἀπό τόν ὀδοντίατρο, γύψινα πρότυπα τῶν σαγονιῶν, τά ὁποῖα χρησιμοποιεῖ γιά νά φτιάξει τίς ὀδοντοστοιχίες. Ἐπίσης κατασκευάζει πορσελάνες ἢ χρυσές κορῶνες δοντιῶν, γέφυρες, στηρίγματα ὀδοντοστοιχίας κτλ.

Ὁ ὀδοντοτεχνίτης πρέπει νά εἶναι τακτικός καί ἀκριβής στή δουλειά του, νά ἔχει καλή ἀντίληψη μορφῶν καί σχημάτων, ἐπιδεξιότητα χειρῶν, καλή ὄραση καί γερούς πνεύμονες. Πρέπει ἐπίσης νά μπορεῖ νά κάνει σχέδια καί μοντέλα καί νά ἔχει καλαισθησία. Προτίμηση πρέπει νά δοθεῖ σ' αὐτούς πού ἔχουν κλίση πρὸς τήν τέχνη (γλυπτική, κεραμική). Σ' αὐτό τό ἐπάγγελμα εἶναι δυνατή καί ἡ σταδιοδρομία ἀνάπηρων νέων (ἀναπηρία τῶν κάτω ἄκρων).

Ἡ ἐφίδρωση τῶν χειρῶν, ὁ δαλτωνισμός καί ἡ βλάβη στά μάτια ἀποτελοῦν ἀντενδείξεις.

Ἐκπαίδευση

Στά ΚΑΤΕΕ Ἀθηνῶν λειτουργεῖ τό τμήμα τεχνολόγων ὀδοντιατρικῆς γιά ἀποφοίτους εξετάξιου γυμνασίου ἢ λυκείου. Ἡ φοίτηση εἶναι δωρεάν καί διαρκεῖ δύο χρόνια. Ὑπάρχουν ἐπίσης ἰδιωτικές σχολές παραϊατρικῶν ἐπαγγελμάτων μέ τμήματα ὀδοντοτεχνιτῶν γιά παιδιά μέ ἐνδεικτικό Γ' τάξεως γυμνασίου. Ἡ φοίτηση διαρκεῖ τρία χρόνια.

Ἐπίσης λειτουργεῖ ἡ Σχολή Μαθητείας Τεχνιτῶν Ὀδοντοπροσθετικῆς τοῦ ΟΑΕΔ, ὅπου γίνονται δεκτοί νέοι 14-17 ἐτῶν μέ ἀπολυτήριο δημοτικοῦ. Ἡ φοίτηση εἶναι δωρεάν καί διαρκεῖ τρία χρόνια.

Ἀπασχόληση

Ἡ ἐξειδίκευση τῶν ὀδοντοτεχνιτῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆ βαθμίδα ἐκπαίδευσέως πού ἔχουν ἀκολουθήσει (ἀνώτερη, μέση ἢ κατώτερη). Οἱ ὀδοντοτεχνίτες ἐργάζονται κυρίως ὡς ἐλεύθεροι ἐπαγγελματίες συνεργαζόμενοι μέ ὀδοντογιατρούς. Ἐπίσης μποροῦν νά ἐργαστοῦν σέ νοσοκομεῖα καί σέ ἄλλα νοσηλευτικά ἰδρύματα ἢ ὡς ὑπάλληλοι ὀδοντοτεχνικοῦ ἐργαστηρίου.

10. Η ΜΑΙΑ

Ἡ σύγχρονη μαία δέν εἶναι πιά ἡ ἐμπειρική βοηθός τῆς ἐπιτόκου. Εἶναι μία εἰδικός πού ἀσκεῖ ἔργο ὑπεύθυνο μέ βάση τίς ἐπιστημονικές γνώσεις καί τήν πείρα τῆς.

Ἀναλυτικότερα, ἡ μαία παρακολουθεῖ, βοηθᾷ καί συμβουλεῦει τήν ἐπίτοκο. Μερικές φορές, ἂν τῆς ζητηθεῖ, γνωματεύει γιά τήν ἐγκυμοσύνη μιᾶς γυναίκας. Κατά τόν τοκετό παίρνει ὅλα τά ἀπαραίτητα μέτρα γιά τήν ὁμαλή γέννηση τοῦ βρέφους καί τήν προστασία τῆς λεχώνας. Σέ περιπτώσεις πού ἀπουσιάζει ὁ γιατρός γυναικολόγος, ἀναλαμβάνει τοκετούς. Περιποιεῖται τή μητέρα τίς πρώτες ἡμέρες μετά τόν τοκετό καί δίνει ὁδηγίες γιά τήν περιποίηση τοῦ μωροῦ. Ἐπίσης ἡ μαία μπορεῖ νά εἰδικευθεῖ στήν τεχνική τοῦ ἀνώδυνου τοκετοῦ. Τό ἐπάγγελμα ἀπαιτεῖ ἀληθινή ἀγάπη γι' αὐτό τό ἴδιο τό ἐπάγγελμα, ὑπομονή καί ψυχραιμία, ἰδιαίτερα κατά τή δύσκολη στιγμή τοῦ τοκετοῦ. Ἡ μαία πρέπει νά εἶναι κοινωνική, μέ ἔμφυτη ἀγάπη πρὸς τόν ἄνθρωπο καί μέ ἀναπτυγμένο τό αἶσθημα τῆς εὐαισθησίας καί τῆς μητρότητας. Ἀπαραίτητη ἐπίσης εἶναι ἡ σωματική καί ψυχική ὑγεία καθὼς καί ἡ μυϊκή δύναμη.

Ἐκπαίδευση

Οἱ σχολές μαιῶν πού λειτουργοῦν γιά νέες 18-30 ἐτῶν εἶναι οἱ ἑξῆς:

1. Σχολή Μαιῶν «Βιργινία Σκυλίτση» τοῦ Μαιευτηρίου «Ἐ-λενα», στήν Ἀθήνα.

2. Σχολή Μαιῶν «Βασίλισσα Φρειδερίκη» (Βασ. Σοφίας 78, Ἀθήνα).

3. Κρατική Σχολή Μαιῶν, στή Θεσσαλονίκη.

4. Οἱ σχολές μαιῶν τῶν KATEE τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, στήν Ἀθήνα καί Θεσσαλονίκη.

Σ' ὅλες τίς σχολές αὐτές ἡ φοίτηση εἶναι δωρεάν καί διαρκεῖ τρία χρόνια.

Ἀπασχόληση

Οἱ μαῖες πού ἀποκοτῶν πτυχίο ἀποφοιτήσεως ὑποχρεώνονται νά ἐργαστοῦν στό μαιευτήριο τῆς σχολῆς γιά ἓνα χρόνο. Ἐδεια ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος χορηγεῖται ὕστερα ἀπό εὐδόκιμη ὑπηρεσία τριῶν χρόνων στήν ἐπαρχία. Οἱ μαῖες διορίζονται στό ΙΚΑ, στό ΠΙΚΠΑ, στά κέντρα ὑγείας, σέ ἀγροτικά καί κοινοτικά ἱατρεῖα, σέ μαιευτήρια καί διάφορες εἰδικές κλινικές. Ἐπίσης ἐργάζονται καί ὡς ἐλεύθεροι ἐπαγγελματίες.

11. Ο ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ

Ὁ φυσικοθεραπευτής ἔχει ὡς ἀποστολή τή διατήρηση τοῦ ὀργανισμοῦ σέ φυσιολογική κατάσταση ἢ τήν ἀποκατάσταση σωματικῶν ἀνωμαλιῶν. Ἀναλυτικότερα, ἀκολουθώντας τίς ὁδηγίες τοῦ γιатροῦ καθοδηγεῖ τοὺς ἀσθενεῖς σέ θεραπευτικές ἀσκήσεις πού θά βελτιώσουν ἢ θά θεραπεύσουν χρόνιες παθήσεις.

Ἀναλαμβάνει περιπτώσεις ἐξαρθρώσεων, παραλύσεων, καταγμάτων, καρδιακῶν διαταραχῶν ἢ ναυτικῶν ἀσθενειῶν. Κάνει μαλάξεις στό σῶμα ἢ σέ ἄρρωστα μέλη τοῦ σώματος, ἐφαρμόζει θεραπεία μέ τεχνητές ἡλιακές ἀκτίνες, χειριζόμενος τά κατάλληλα ὄργανα. Συνιστᾷ καί βοηθᾷ τοὺς ἀσθενεῖς νά κάνουν θεραπευτικά λουτρά (ἀτμόλουτρα ἢ λουτρά ψυχροῦ καί ζεστοῦ νεροῦ κτλ.) καί τοὺς καθοδηγεῖ πῶς νά χρησιμοποιοῦν τά τεχνητά μέλη τους. Τώρα τελευταῖα οἱ φυσικοθεραπευτές ἀναλαμβάνουν προετοιμασίες ἀνῶδου τοκετοῦ.

Ἄτομα πού ἀσχολοῦνται σ' αὐτό τό ἐπάγγελμα πρέπει νά εἶναι ὑγίη μέ ἀρκετή μυϊκή δύναμη, μέ ἀγάπη καί ἱκανότητα γιά σπόρ. Ἐπίσης πρέπει νά εἶναι κοινωνικοί, μέ καλή καί φιλική διάθεση, μέ ἀνεξάντλητη ὑπομονή καί ἐπιμονή. Τό ἐπάγγελμά τους ἀπαιτεῖ ἐμφυτὴ εὐγένεια, κατανόηση καί ἀγάπη γιά τόν ἄνθρωπο καί τά προβλήματα του.

Ἐκπαίδευση

Ἡ ἐκπαίδευση τῶν φυσικοθεραπευτῶν ἀνήκει στήν ἀνώτερη ἐπαγγελματική ἐκπαίδευση μόνο γιά τοὺς ἀποφοίτους ἐξατάξιου γυμνασίου ἢ λυκείου. Στό Ἐθνικό Ἰδρυμα Ἀποκαταστάσεως Ἀναπήρων λειτουργεῖ ἡ Σχολὴ Φυσικοθεραπευτῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν. Ἐπίσης στά ΚΑΤΕΕ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, στήν Ἀθήνα καί Θεσσαλονίκη, λειτουργοῦν

τμήματα φυσικοθεραπευτών. Ἡ φοίτηση στίς σχολές αὐτές εἶναι δωρεάν καί διαρκεῖ τρία χρόνια.

Οἱ φυσικοθεραπευτές ἔχουν τή δυνατότητα νά εἰδικευθοῦν σ' ἓναν ὀρισμένο κλάδο φυσιοθεραπείας, ἡλιοθεραπείας, ὑδροθεραπείας, μηχανοθεραπείας, κ.ἄ. Ἡ εἰδίκευση παρέχεται στό ἐξωτερικό.

Ἀπασχόληση

Οἱ φυσικοθεραπευτές ἐργάζονται συνήθως ὡς ἐλεύθεροι ἐπαγγελματίες. Ἐπίσης διορίζονται σέ διάφορα κρατικά νοσοκομεῖα καί ὑγειονομικά κέντρα καθώς καί σέ ἰδιωτικά κέντρα φυσιοθεραπείας. Πολλές φορές συνεργάζονται μέ χειρουργούς καί μαιευτῆρες.

3. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

ΟΙ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ – ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οί φυσικές επιστήμες ασχολούνται με τό φυσικό κόσμο και τούς ζωντανούς οργανισμούς πού βρίσκονται σ' αὐτόν. Οί επιστήμες αὐτές μποροῦν νά χωριστοῦν σέ τρεῖς μεγάλες ὁμάδες:

- Βιολογικές επιστήμες.
- Γεωλογικές επιστήμες.
- Φυσιογνωστικές επιστήμες.

Οί βιολογικές επιστήμες περιλαμβάνουν τούς βιολόγους καί τίς συναφεῖς ειδικότητες. Οί γεωλογικές επιστήμες περιλαμβάνουν τούς γεωλόγους, τούς γεωφυσικούς, τούς μετεωρολόγους καί τούς ὡκεανογράφους. Οί φυσιογνωστικές επιστήμες περιλαμβάνουν τούς χημικούς, τούς βιοχημικούς, τούς φυσικούς, καί τούς ἀστρονόμους.

Οί φυσιογνωστικές επιστήμες εἶναι ὁ μεγαλύτερος τομέας ἀπασχολήσεως μεταξύ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Οί ἄλλες δύο ὁμάδες εἶναι σχετικῶς νέες επιστήμες καί ἀπασχολοῦν ἕνα μικρό ἀριθμό ἐπιστημόνων.

Ἡ ἐκπαίδευση στίς φυσικές επιστήμες ἀνήκει στήν ἀνώτατη βαθμίδα. Σέ μερικές ειδικότητες ὑπάρχουν καί τεχνολόγοι, τῶν ὁποίων ἡ ἐκπαίδευση ἀνήκει στήν ἀνώτερη βαθμίδα. Γιά ἄλλες ειδικότητες ἡ ἐκπαίδευση παρέχεται μόνο στό ἐξωτερικό, γιατί δέν ὑπάρχει ἡ ἀντίστοιχη σχολή ἢ τμήμα στά ἑλληνικά πανεπιστήμια. Ἀναγκαῖα ἐπίσης κρίνεται ἡ μετεκπαίδευση γιά πολλές ειδικότητες, ἰδιαίτερα γι' αὐτοῦς πού ἀσχολοῦνται μέ ἔρευνα. Σέ μερικούς τομεῖς εἶναι ἀπαραίτητες πολλές μετεκπαιδεύσεις.

Οἱ προοπτικές ἀπασχολήσεως καί γιά τίς τρεῖς ὁμάδες συνεχῶς αὐξάνουν καί προβλέπεται μιὰ συνεχῆς αὔξηση γιά τήν ἐπόμενη δεκαετία. Γενικά ὁ σπουδαιότερος λόγος γι' αὐτή τήν ἀναμενόμενη αὔξηση εἶναι ἡ συνεχῆς ἔφεση γιά ἔρευνα καί ἀνάπτυξη. Ἄλλοι λόγοι εἶναι ἡ επέκταση τῆς βιομηχανίας, ἡ ἐξέλιξη τῆς συνθέσεως τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων καί τῆς διαδικασίας τῆς ἐπεξεργασίας τους καθῶς καί ἡ αὐξανόμενη προσέλευση καί προσέλκυση τῶν σπουδαστῶν πρὸς τίς φυσικές επιστήμες στά ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα.

1. ΟΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Οί βιολογικές επιστήμες συχνά ονομάζονται επιστήμες ζωής, επειδή ἀγκαλιάζουν όλους τούς ζωντανούς οργανισμούς καί τούς παράγοντες πού προσδιορίζουν τή φύση τῆς ζωῆς. Ἀσχολοῦνται μέ ἀνθρώπους καί μικρόβια, φυτά καί ζῶα, ἀσθένεια καί υγεία.

Στίς ἀρχές τοῦ αἵωνα μας ὁ στόχος τῆς βιολογικῆς ἐπιστήμης – ἡ σύνθεση τῆς ζωῆς καί ὁ ἐλεγχος τῆς ἐξέλιξεως – ἦταν ἕνας πολύ μακρινός στόχος. Σήμερα ὁ στόχος αὐτός βρίσκεται πιά στό δρόμο τῆς πραγματοποιήσεως. Ὁ σκοπός πλέον τῆς βιολογίας δέν εἶναι «ἡ ἐξέλιξη πού ἔχει συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ της» ἀλλά «ἡ ἐξέλιξη πού κυριαρχεῖ στόν ἑαυτό της». Ὁ ἐπιστήμονας βιολόγος μπορεῖ νά ἐλέγχει τήν κληρονομικότητα καί νά προσανατολίζει βιολογικά τίς δυνατότητες τῶν ζώων καί τῶν φυτῶν, ἀνάλογα μέ τήν αὔξηση τῶν ἀναγκῶν πού παρουσιάζονται στούς ἀνθρώπους καί ἀφοροῦν τήν ἐπιβίωσή τους.

Γιά παράδειγμα, στή χώρα μας ἀντιμετωπίζεται τό σοβαρό πρόβλημα τῆς μεσογειακῆς ἀναιμίας. Ὁ βιολόγος-γενετιστής μπορεῖ ὄχι μόνο νά κάνει τή διάγνωση, ἀλλά καί νά βοηθήσει σημαντικά τούς μελλοντικούς γονεῖς, ἐκθέτοντάς τους τίς πιθανότητες γεννήσεως ἄρρωστου παιδιοῦ.

Ἐκτός ἀπό αὐτά, ἡ συμβολή τῆς βιολογίας στήν καταπολέμηση τοῦ καρκίνου, στήν προστασία τοῦ περιβάλλοντος, στή μικροβιολογία, στή φαρμακευτική εἶναι πολύ σημαντική. Ἐπιπλέον μερικοί ἐπιστήμονες σ' αὐτό τόν τομέα διεξάγουν ἔρευνες γιά νά ἐπεκτείνουν τίς γνώσεις μας γιά τούς ζωντανούς οργανισμούς. Τά ἀποτελέσματα αὐτῶν τῶν ἐρευνῶν χρησιμοποιοῦν ἄλλοι βιολόγοι γιά τίς ἔρευνες πού προαναφέραμε στούς διάφορους τομεῖς. Ἄλλοι ἐφαρμόζουν αὐτές τίς ἀρχές γιά τή λύση πρακτικῶν προβλημάτων, ὅπως ἡ ἀνάπτυξη νέων φαρμάκων ἢ ἡ δημιουργία ποικιλιῶν φυτῶν κ. ἄ.

Στά κείμενα πού ἀκολουθοῦν θά ἀναπτύξουμε τίς ἐξῆς εἰδικότητες τῆς βιολογίας, ἄλλες ἐκτενῶς καί ἄλλες περιληπτικά, ἀνάλογα μέ τήν παρουσία τους στόν ἐλληνικό χῶρο ἀγορᾶς ἐργασίας: Βιολόγος, βοτανολόγος, μικροβιολόγος, ζωολόγος, τεχνολόγος φυτικῆς παραγωγῆς, ἐντομολόγος, βιολόγος-γενετιστής, τεχνολόγος κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς, φυτοκόμος, τεχνολόγος τροφίμων, φαρμακολόγος, φυσιολόγος.

Ο ΒΙΟΛΟΓΟΣ

Οί βιολόγοι μελετοῦν ὅλους τούς ζωντανούς οργανισμούς, φυτά

καί ζωά, τήν καταγωγή τους, τή δομή τους, τή ανάπτυξή τους, τή λειτουργία τους καί τίς σχέσεις μεταξύ τους καί μέ τό περιβάλλον τους. 'Ο αριθμός – καί ή ποικιλία – τών φυτῶν καί τών ζῶων εἶναι τόσο τεράστιος καί ή λειτουργία τους τόσο ποικίλη καί πολύπλοκη, πού οἱ βιολόγοι κατ' ἀνάγκη πλέον πρέπει νά ἐξειδικεύονται. 'Ορισμένοι βιολόγοι εἰδικεύονται σ' ἓνα ἰδιαίτερο εἶδος ζῶων, φυτῶν ή μικροοργανισμῶν. "Άλλοι ἐνδιαφέρονται πῶς ἓνα ζῶο ή ἓνα ἀνθρώπινο σῶμα λειτουργεῖ· μελετοῦν τό νευρικό ή τό πεπτικό σύστημα ή ἐξετάζουν πῶς ἐπηρεάζονται οἱ ὀργανισμοί ἀπό τίς ἀσθένειες. "Άλλοι εἰδικεύονται στήν ἐξέλιξη τῶν ὀργανισμῶν, τοῦς μηχανισμούς κληρονομικότητας ή τοῦς τρόπους μέ τοῦς ὁποίους περιβαλλοντικοί παράγοντες (φῶς, ζέστη, κ.ἄ.) ἐπηρεάζουν τήν ἐξέλιξη τῆς ζωῆς. Γενικῶς οἱ βιολόγοι εἰδικεύονται σέ τρεῖς μεγάλους κλάδους: στή βιολογική ἐπιστήμη, στήν ἱατρική ή στήν ἀγροτική ἐπιστήμη.

Περίπου τά 2/5 τῶν βιολόγων ἀσχολοῦνται μέ τήν ἔρευνα καί τήν ἀνάπτυξη. Πολλοί κάνουν τυπική ἔρευνα μέ σκοπό νά ἀνακαλύψουν ἐπιπρόσθετες γνώσεις γιά τοῦς ὀργανισμούς, τοποθετώντας σέ δευτέρα μοίρα τήν ἐφαρμογή σέ ἄλλους τομεῖς. 'Ωστόσο ή ἀνάπτυξη τῶν ἐντομοκτόνων, ή ἀντίσταση στήν ἀρρώστια τῶν καλλιεργουμένων ἐκτάσεων καί τά ἀντιβιοτικά, ὅλα προήλθαν ἀπό βασικές ἔρευνες στήν ἐπιστήμη τῆς βιολογίας, γιὰτί πολλές ἀπό τίς βασικές ἱατρικές γνώσεις γιά τή θεραπεία τῆς ἀρρώστιας ἔχουν τήν καταγωγή τους στήν καθαρὰ βιολογική ἐπιστήμη. Στή Μ. Βρετανία δημιουργοῦνται οἱ ἐργοστασιακές προϋποθέσεις γιά τήν παραλαβή πρωτεϊνῶν ἀπό σκουπίδια, ἐνῶ ἔχει γίνει ἤδη πραγματικότητα ή παραγωγή μπιφτεκιῦ ἀπό πετρέλαιο.

Ἡ βιολογική ἔρευνα μπορεῖ νά πάρει πολλές μορφές. "Ένας βοτανολόγος, πού ἐξερευνᾷ τίς πεδιάδες τῆς ἡφαιστιώδους Ἀλάσκας γιά νά δεῖ τί φυτά ζοῦν σ' ἓνα ἄξανο περιβάλλον, καί ἓνας ζωολόγος, πού κάνει ἔρευνα στήν κοιλάδα τῆς ζούγκλας, στόν Ἀμαζόνιο, γιά ἄγνωστα ζῶα, κάνουν καί οἱ δύο ἔρευνα, ὅπως καί ἓνας ἐντομολόγος στό ἐργαστήριό δοκιμάζει διάφορα χημικά ἐντομοκτόνα, γιά νά δεῖ τήν ἀποτελεσματικότητά τους καί τοῦς πιθανούς κινδύνους γιά τή ζωή τῶν ἀνθρώπων καί τῶν ζῶων.

Ἀνεξάρτητα ἀπό τόν τύπο τῆς ἔρευνας μέ τήν ὁποία ἀπασχολοῦνται, οἱ ἐπιστήμονες βιολόγοι πρέπει νά ἐξοικειώνονται μέ τίς τεχνικές τῆς βασικῆς βιολογικῆς ἔρευνας καί μέ τή χρήση ὄχι μόνο τῶν μικροσκοπίων φωτός καί ἡλεκτρονικῶν ἀλλά καί μέ ἄλλες πολύπλοκες φυσικές καί ἡλεκτρονικές συσκευές τοῦ ἐργαστηρίου. Ἀνώτερες τεχνικές καί ἀρχές, πού προέρχονται ἀπό τή χημεία καί τή φυσική, χρησιμοποιοῦνται εὐρέως. Συχνά, σέ πειράματα πού περιλαμβάνουν ἓνα μεγάλο ἀριθμό διαφορῶν παραγόντων, χρειάζεται

γνώση μαθηματικῶν καὶ στατιστικῶν μεθόδων καθὼς καὶ γνώση τῆς λειτουργίας τῶν ἠλεκτρονικῶν συστημάτων.

Προσόντα

Ἡ βιολογία ἔχει τὸ δικό της πεδίο θεωρητικῆς καὶ ἐφαρμοσμένης ἔρευνας. Ὁ βιολόγος ὡς ἐρευνητὴς χρειάζεται νά ἔχει πρωτοβουλία στὸν προγραμματισμὸ τῆς ἔρευνας καὶ στὴ διεξαγωγή της. Πρέπει νά εἶναι δημιουργικὸς καὶ ἐφευρετικὸς, γιὰ νά εἰσηγεῖται νέους τομεῖς ἐρευνῶν, τὴ μεθοδολογία τους καὶ τὴν πρακτικὴ τους ἐφαρμογή. Στὴ δουλειά του χρειάζεται παρατηρητικότητα καὶ ἀκρίβεια, πρέπει νά εἶναι πρόθυμος νά παρακολουθήσει καὶ νά λεπτολογήσει καὶ πρὶν νά ἔχει εὐχέρεια ἐκφράσεως, γιὰ νά μπορεῖ νά παρουσιάσει τὶς ἔρευνες καὶ τὰ ἀποτελέσματά τους. Ἡ ἔρευνα ἀπαιτεῖ ὑπομονή καὶ ἐπιμονή καθὼς καὶ πειραματικὴ δεξιότητι. Ὅλοι οἱ βιολόγοι πρέπει νά ἔχουν γνώσεις τῆς φυσικῆς καὶ τῶν μαθηματικῶν.

Ἐκπαίδευση

Ἡ ἐκπαίδευση τῶν βιολόγων ἀνήκει στὴν ἀνώτατη βαθμίδα καὶ παρέχεται στὰ βιολογικὰ τμήματα τῶν φυσικομαθηματικῶν σχολῶν τῶν πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Πατρῶν. Ἡ φοίτηση εἶναι τετραετής. Οἱ πτυχιῶχοι βιολόγοι μποροῦν νά κάνουν μετεκπαίδευση στὴν πληροφοριακὴ καὶ ἐπιχειρησιακὴ ἔρευνα καθὼς καὶ στὴν ὠκεανογραφία. Ἡ μετεκπαίδευση αὐτὴ διαρκεῖ δύο χρόνια καὶ παρέχεται στὴ Φυσικομαθηματικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Σχεδὸν σέ ὅλα τὰ πανεπιστήμια τοῦ ἐξωτερικοῦ διδάσκεται τὸ μάθημα τῆς βιολογίας. Στὸ ἐξωτερικὸ ἐπίσης μποροῦν οἱ πτυχιῶχοι βιολόγοι τῶν πανεπιστημίων μας νά ἀποκτήσουν εἰδίκευση σέ πολλοὺς κλάδους τῆς βιολογίας, μέ μεταπτυχιακὴ ἐκπαίδευση.

Γιὰ περισσότερες πληροφορίες: Βιολογικὸ Τμῆμα Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τηλ. 727874. Φυσικομαθηματικὴ Σχολὴ Πανεπιστημίου Πατρῶν-Σύλλογος Βιολόγων, τηλ. 6225178.

Ἀπασχόληση

Καθὼς ἡ βιολογικὴ ἐπιστὴμὴ ἀναπτύσσεται ὅλο καὶ περισσότερο σήμερα καὶ οἱ ἐπιτεῦξεις της βρίσκουν ἐφαρμογὴ σέ ὅλο καὶ περισσότερους τομεῖς, βλέπουμε τοὺς βιολόγους νά ἀπασχολοῦνται σέ θέσεις ποὺ καλύπτουν τὸ ὅριο ἀπὸ τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν ἔρευνα ὡς καὶ τὴν ἐφαρμοσμένη τεχνικὴ.

Στὴ χώρα μας οἱ βιολόγοι ἀπασχολοῦνται σέ νοσοκομεῖα, σέ βιομηχανίες, σέ ἰδρύματα ἐρευνῶν (μέ ὑποτροφίες), στὸ Ὑπουργεῖο

Κοινωνικών Ύπηρεσιών (μέ συμβάσεις), στη μέση εκπαίδευση, στο Ώκεανογραφικό Ίνστιτούτο καί ως πανεπιστημιακοί βοηθοί. Ἡ ἐργασία τους περιλαμβάνει, ἀνάλογα μέ τόν προγραμματισμό, τήν ἐπιτήρηση καί τή διοίκηση προγραμμάτων ἐρευνας ἢ τέστ τροφῶν, φαρμάκων καί ἄλλων προϊόντων καθώς καί τή διδασκαλία. Ἐπίσης μποροῦν νά ἀπορροφηθοῦν στη μέση εκπαίδευση ὡς καθηγητές, σέ ἰνστιτούτα ἐρευνῶν διαφόρων ὑπουργείων, ὅπως τό Γεωργίας, στήν Ὑπηρεσία Προστασίας Περιβάλλοντος πού ἀνήκει στό Ὑπουργεῖο Κοινωνικών Ύπηρεσιών καθώς καί σέ ἐρευνητικά κέντρα, ὅπως ὁ «Δημόκριτος», τό Ἐθνικό Ἰδρυμα Ἐρευνῶν κ.ἄ.

Οἱ βιολόγοι μποροῦν νά ταξινομηθοῦν σέ τρεῖς μεγάλες ὁμάδες πού χαρακτηρίζονται μέ τό γενικό τύπο τῶν ὀργανισμῶν μέ τοὺς ὁποίους ἐργάζονται: Οἱ βιολόγοι πού μελετοῦν τά φυτά, οἱ ζωολόγοι πού ἀσχολοῦνται μέ τὰ ζῶα, καί οἱ μικροβιολόγοι πού ἀσχολοῦνται μέ μικροοργανισμούς.

Μποροῦν ἐπίσης νά ταξινομηθοῦν ἀνάλογα μέ τίς ἐξειδικεύσεις τους, μερικές ἀπό τίς ὁποῖες ἀνήκουν σέ μιά ἀπό τίς τρεῖς ὁμάδες καί ἄλλες πού ἀνήκουν καί στίς τρεῖς αὐτές ὁμάδες. Γιά παράδειγμα, ὁ μυκητολόγος εἶναι βοτανολόγος πού μελετᾷ τὰ μυκητοκτόνα. Ἄλλοι ταξινομοῦνται βάσει τῆς προσεγγίσεως, τῆς μεθόδου πού χρησιμοποιοῦν. Παράδειγμα ὁ γενετιστής, πού μπορεῖ νά εἶναι βοτανολόγος, ζωολόγος ἢ μικροβιολόγος, πού μελετᾷ τοὺς μηχανισμούς τῆς κληρονομικότητας ἐνός ἰδιαίτερου φυτοῦ, ζῶου ἢ μικροοργανισμοῦ.

Ο ΒΟΤΑΝΟΛΟΓΟΣ

Ὁ βοτανολόγος μελετᾷ ὅλες τίς μορφές τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν. Οἱ μελέτες του γίνονται στό ἐργαστήριό ἢ στήν ὕπαιθρο, καί ἐρευνᾷ τήν καταγωγή, τήν ἀνάπτυξη, τή φύση καί τήν κατανομή τῶν φυτῶν. Ἐπίσης ἡ ἐργασία του περιλαμβάνει τή μελέτη τοῦ περιβάλλοντος μέσα στό ὁποῖο ἀναπτύσσονται τά φυτά, τήν ἀλληλεπίδραση φυτῶν καί περιβάλλοντος, τίς σχέσεις μεταξύ τῶν φυτῶν καί τήν ταξινόμησή τους. Γενικῶς ἀσχολεῖται μέ τή μελέτη ὄλων τῶν βασικῶν πλευρῶν τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν. Τά πορίσματα τῶν ἐρευνῶν του χρησιμοποιοῦνται γιά νά ἐπιλυθοῦν προβλήματα τῆς γεωργίας, τῆς δεινδροκομίας, τῆς κηπουρικής, τῆς δασοπονικῆς καί ἄλλα συναφῆ. Πολλές φορές οἱ βοτανολόγοι καλοῦνται νά ταξινομήσουν καί νά μελετήσουν φυτικά ἀπολιθώματα.

Ὁ βοτανολόγος μπορεί νά εἰδικευθεῖ σέ ἕναν ἀπό τούς κλάδους τῆς βοτανολογίας, ὅπως στήν οἰκολογία τῶν φυτῶν, πού περιλαμβάνει τή μελέτη τῆς ἐπιρροῆς τῶν περιβαλλοντικῶν στοιχείων στή ζωὴ τῶν φυτῶν καί στήν κατανομή τους. Ἡ μορφολογία εἶναι ἕνας κλάδος τῆς βοτανολογίας πού ἀσχολεῖται μέ τή μελέτη τῆς δομῆς καί τῶν κυττάρων τῶν φυτῶν. Ἡ φυτολογία εἶναι ὁ κλάδος πού περιλαμβάνει τή μελέτη τῆς λειτουργίας τῶν φυτῶν. Ἡ παθολογία φυτῶν ἀσχολεῖται μέ τήν ἔρευνα τῶν ἀσθενειῶν τῶν φυτῶν, τά αἷτια πού προκαλοῦν τίς διάφορες ἀσθενεῖες τῶν φυτῶν καί τή μέθοδο ἐλέγχου τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν.

Προσόντα

Ὁ βοτανολόγος εἶναι ἐπιστήμονας ἐρευνητής, μελετᾶ καί ἐρευνᾷ, ταξινομεῖ, ἀξιολογεῖ καί ἐφαρμόζει. Ὡς ἐρευνητής πρέπει νά εἶναι ἄτομο ἐπίμονο καί ὑπομονετικό, νά μπορεί νά ἐργάζεται μέ ἀκρίβεια καί προσοχή, νά παρατηρεῖ καί τήν πιό μικρὴ λεπτομέρεια, πού μπορεί νά εἶναι οὐσιώδης γιά τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐρευνᾶς του. Βασικὴ προϋπόθεση βεβαίως εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τή φύση καί τὸ φυτικό τῆς κόσμου.

Ἐπιπλέον ὁ βοτανολόγος πρέπει νά εἶναι ὑγιής, γιά νά μπορεί νά ἐργάζεται στήν ὕπαιθρο, ὅπου καί βρίσκεται τὸ ἀντικείμενο τῶν ἐρευνῶν του, καί νά μὴν εἶναι ἀλλεργικός στά διάφορα εἶδη φυτῶν.

Ἐκπαίδευση

Ἡ βοτανολογία διδάσκεται ὡς ἰδιαίτερο μάθημα στοὺς φοιτητές τῆς βιολογίας, τῆς φαρμακευτικῆς καί τῆς γεωλογίας, στίς φυσικομαθηματικές σχολές τῶν πανεπιστημίων μας. Δέ χορηγεῖται δίπλωμα βοτανολόγου. Ἡ εἰδίκευση τοῦ βοτανολόγου γίνεται στὸ ἐξωτερικό, στά διάφορα πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικής.

Ἀπασχόληση

Οἱ βοτανολόγοι ἀπασχολοῦνται σέ βοτανικά, ἀγροτικά καί ἄλλα ἱδρύματα ἐρευνῶν. Ἐπίσης μποροῦν νά ἀπασχοληθοῦν σέ γεωργικές ἐπιχειρήσεις καθὼς καί στὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Ἔδρα Γενικῆς Βοτανικῆς, τηλ. 743372.

Ἐργαστήριο Γενικῆς Βοτανικῆς, τηλ. 743345.

Ὁ μικροβιολόγος ἀσχολεῖται μέ τή μελέτη τῆς ἀναπτύξεως, τῆς δομῆς καί τῶν γενικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν βακτηριδίων καί τῶν ἰῶν καθῶς καί μέ τήν ὕφή πού ἔχουν οἱ μοῦχλες καί ἄλλοι μικροσκοπικοὶ ὀργανισμοί. Ἄν καί οἱ ὅροι βακτηριολογία καί μικροβιολογία καμιά φορά χρησιμοποιοῦνται χωρίς διάκριση, ἐντούτοις ὁ ὅρος μικροβιολογία εἶναι εὐρύτερος καί ἀναφέρεται σέ ὅλους τοὺς μικροσκοπικοὺς ὀργανισμούς.

Ὁ μικροβιολόγος ἀπομονώνει καί καλλιεργεῖ τοὺς μικροοργανισμούς, γιά νά τοὺς ἐξετάσει μέ πολύ λεπτοὺς ἐξοπλισμούς. Μερικοὶ μικροβιολόγοι συναντοῦν προβλήματα ἱατρικῆς φύσεως στή δουλειά τους, ὅπως ἡ σχέση πού ὑπάρχει μεταξύ βακτηριδίων καί μεταδοτικῶν ἀσθενειῶν ἢ ἡ ἐπίδραση τῶν ἀντιβιοτικῶν στά βακτηρίδια. Ἄλλοι εἰδικεύονται στή βακτηριολογία ἐδάφους (μελέτη τῶν μικροοργανισμῶν ἐδάφους καί τῆς σχέσεώς τους μέ τή γονιμότητα τῆς γῆς), στήν ἱολογία (στή μελέτη τῶν ἰῶν), στήν ἀνοσιολογία (στή μελέτη τῶν μηχανισμῶν πού καταπολεμοῦν τή μόλυνση), στήν ὀρολογία (στή μελέτη τῶν ὑγρῶν πού ἐκρύνουν τά φυτά καί τά ζῶα).

Ἄλλοι εἰδικεύονται στή μελέτη τῶν ζυμώσεων, πού περιλαμβάνει τήν ἐπεξεργασία προϊόντων, ὅπως ἡ μπίρα καί τό κρασί, ἢ στήν ἔρευνα καί ἀναζήτηση νεώτερων καί βελτιωμένων ἀντιβιοτικῶν. Ἄλλοι εἰδικεύονται στόν πειραματισμό προϊόντων τῶν τροφῶν καί τοῦ νεροῦ.

Προσόντα

Ἡ ἐργασία τοῦ μικροβιολόγου εἶναι κυρίως ἐργαστηριακή. Γι' αὐτό ἀπαιτεῖται ἀκρίβεια καί ἀγάπη γιά μεθοδική ἐργασία, παρατηρητικότητα καί συνεχῆς ἐτοιμότητα πνεύματος. Ἐπιπλέον ὁ μικροβιολόγος πρέπει νά εἶναι ἱκανός νά ἀναλαμβάνει πρωτοβουλία γιά τόν προγραμματισμό καί τή διεξαγωγή ἐρευνῶν, νά ἔχει ἱκανότητα προβλέψεως ὅσον ἀφορᾷ τά ἀποτελέσματα μιᾶς ἔρευνας καθῶς καί ἐρευνητικό πνεῦμα γιά τήν ὅλη ἐργαστηριακή ἐργασία.

Ἡ δεξιότητα χειρῶν καί ἡ καλή ὄραση εἶναι ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιά τό μικροβιολόγο ὅπως καί ἡ ἀντοχή στίς διάφορες χημικές οὐσίες πού χρησιμοποιεῖ.

Ἐκπαίδευση

Στή χώρα μας ἡ εἰδικότητα τοῦ μικροβιολόγου παρέχεται μόνο ἀπό τήν ἱατρική, γιά τήν εἰδικότητα τοῦ ἱατροῦ μικροβιολόγου. Γιά τοὺς μικροβιολόγους βιολογίας δέν ὑπάρχει ἰδιαίτερη σχολή. Τό

μάθημα διδάσκεται στα βιολογικά, φυσιγνωστικά και ζωολογικά τμήματα των φυσικομαθηματικών σχολών των πανεπιστημίων μας. Η ειδίκευση παρέχεται μόνο στο έξωτερικό υπό μορφή και εκπαιδεύσεως και μετεκπαιδεύσεως.

Άπασχόληση

Ο μικροβιολόγος βιολόγος μπορεί να άπασχοληθεί στο Ίνστιτούτο Έρευνών του Υπουργείου Γεωργίας και στην Υπηρεσία Προστασίας του περιβάλλοντος.

Ο ΖΩΟΛΟΓΟΣ

Ο ζωολόγος μελετά, στο εργαστήριο ή στην ύπαιθρο, τη λειτουργία και την ύφή της ζωής των ζώων. Έρευνά την καταγωγή τους, τη συμπεριφορά τους, την ανάπτυξη και την εξέλιξή τους. Επίσης μελετά τις ασθένειες που προσβάλλουν τα ζώα, τα παράσιτα που αναπτύσσονται και τον τρόπο με τον οποίο τα ζώα επηρεάζουν και επηρεάζονται από το περιβάλλον. Τα πορίσματα των έρευνών του συσχετίζονται προς τα προβλήματα που επιδρούν στην υγεία και τη ζωή των ανθρώπων, ζώων και φυτών.

Ζωολόγοι, που ειδικεύονται στη μελέτη μερικών τάξεων ζώων, συνήθως χρησιμοποιούν τον τίτλο που δείχνει το είδος του ζώου που μελετούν, όπως ορνιθολόγος (για πουλιά), έρπετολόγος (για έρπετα και άμφιβια), ιχθυολόγος (για ψάρια) και θηλαστικολόγος (για θηλαστικά).

Εκπαίδευση

Η ζωολογία διδάσκεται ως ιδιαίτερο μάθημα στα βιολογικά, γεωλογικά και φυσιγνωστικά τμήματα των φυσικομαθηματικών σχολών των πανεπιστημίων μας. Η ειδίκευση του ζωολόγου παρέχεται στα πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής ως εκπαίδευση ή μετεκπαίδευση.

Άπασχόληση

Οι ζωολόγοι μπορούν να άπασχοληθούν στα ίνστιτούτα όκεανογραφικών και άλιευτικών έρευνών, στη Δ/νση Άλιείας του Υπουργείου Γεωργίας, σε σταθμούς έκτροφής ιχθύων, σε σταθμούς άναπαραγωγής και έκτροφής πέστροφας και σε όστρακοτροφεΐα (ζωολόγοι - ιχθυολόγοι). Επίσης μπορούν να άπορροφηθούν από μεγάλες κτηνοτροφικές μονάδες ή στην άνώτατη εκπαίδευση ως δι-

δακτικό προσωπικό στίς φυσικομαθηματικές, ιατρικές, γεωπονικές καί κτηνοτροφικές σχολές.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Έδρα Ζωολογίας, τηλ. 743244.

Έργαστήριο Ζωολογίας, τηλ. 743217.

Ζωολογικό Μουσείο, τηλ. 743244.

Ο ΤΕΧΝΟΛΟΓΟΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (ΑΓΡΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ)

Ο αγρονομολόγος ασχολείται μέ τά προβλήματα τών αγρών καί τής έσοδειας. Αναπτύσσει νέες μεθόδους αύξήσεως τής παραγωγής καί τρόπους βελτιώσεως τής ποιότητας. Έρευνά γιά τή δημιουργία νέων, σκληρότερων τύπων σιτηρών καί βελτιώνει τίς μεθόδους έλέγχου τών άσθενειών καί τών ζιζανίων πού αναπτύσσονται στά σιτηρά.

Ο αγρονομολόγος ασχολείται μέ τή θεωρητική πλευρά τής έρευνας τών προβλημάτων πού παρουσιάζονται στους άγρούς, ενώ ό γεωπόνος κάνει εφαρμογή τών πορισμάτων του άγρονομολόγου.

Έκπαίδευση

Στοιχεία τής τεχνολογίας τής φυτικής παραγωγής διδάσκονται στά βιολογικά, φυσιολογικά, γεωλογικά τμήματα τών φυσικομαθηματικών σχολών τών πανεπιστημίων μας. Η ειδίκευση παρέχεται στό έξωτερικο ως έκπαίδευση καί μετεκπαίδευση.

Στήν Ελλάδα ύπάρχει άνώτερη έκπαίδευση τεχνολόγων φυτικής παραγωγής, πού παρέχεται στά τμήματα φυτικής παραγωγής τών σχολών τεχνολόγων γεωπονίας τών ΚΑΤΕΕ του Υπουργείου Παιδείας. Τμήματα φυτικής παραγωγής λειτουργούν στά ΚΑΤΕΕ Θεσσαλονίκης, Λάρισας καί Ηρακλείου.

Άπασχόληση

Οί τεχνολόγοι φυτικής παραγωγής μπορούν νά άπορροφηθούν από διάφορους γεωργικούς συνεταιρισμούς, από εταιρείες σπόρων, λιπασμάτων ή γεωργικών χημικών προϊόντων καί από τήν Άγροτική Τράπεζα ή τόν Όργανισμό Γεωργικής Άσφαλίσεως, ως φυτοτεχνολόγοι. Μπορούν επίσης νά άπασχοληθούν σέ εργοστάσια έπεξεργασίας φρούτων ή λαχανικών, σέ κέντρα σποροπαραγωγής καί σέ άνάλογη ύπηρεσία του δημοσίου.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Ἔδρα Βιολογίας, τηλ. 727874.

Ἔδρα Γεωλογίας καὶ Παλαιοντολογίας, τηλ. 3603316.

Υπ. Παιδείας, Δ/νση Ἀνωτέρας Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως, τηλ. 3225719.

Ο ΕΝΤΟΜΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἐντομολόγος ἀσχολεῖται μέ τά ἔντομα καί τή σχέση τους μέ τό ζωικό καί φυτικό κόσμο. Ταυτίζει καί ταξινομεῖ τόν τεράστιο ἀριθμό τῶν διάφορων εἰδῶν ἐντόμων. Μερικοί ἐντομολόγοι ἀναζητοῦν μεθόδους ἐλέγχου τῶν βλαβερῶν ἐντόμων πού μεταφέρουν ἀσθένειες καί κάνουν τίς τροφές νά σαπίζουν. Ἄλλοι ἀναπτύσσουν μεθόδους γιά νά ἐνθαρρύνουν τήν ἐκτροφή ἐνεργητικῶν ἐντόμων, ὅπως εἶναι οἱ μέλισσες κ.ἄ.

Ἐκπαίδευση

Στοιχεῖα ἐντομολογίας διδάσκονται στά βιολογικά, φυσιολογικά καί γεωλογικά τμήματα τῶν φυσικομαθηματικῶν σχολῶν τῶν πανεπιστημίων μας. Ἡ εἰδίκευση στήν ἐντομολογία ἀποκτᾶται στό ἐξωτερικό ὡς ἐκπαίδευση ἢ μετεκπαίδευση.

Ἀπασχόληση

Οἱ ἐντομολόγοι ἀπασχολοῦνται σέ διάφορα ἐργαστήρια ἐρευνῶν, σέ κρατικές ὑπηρεσίες καθῶς καί σέ μονάδες ἐκτροφῆς ἐνεργητικῶν ἐντόμων.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Ἔδρα Βιολογίας, τηλ. 727874

Ἔδρα Γεωλογίας, τηλ. 3603316.

Ο ΓΕΝΕΤΙΣΤΗΣ

Ὁ γενετιστής ἐξερευνᾷ τήν καταγωγή, τή μετάδοση καί τήν ἀνάπτυξη τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς κληρονομικότητας καί ἀσχολεῖται βασικά μέ τή βελτίωση τῆς ἐκτροφῆς τῶν ζώων καί τῆς καλλιέργειας τῶν φυτῶν πού ἔχουν οἰκονομική σπουδαιότητα γιά τόν ἄνθρωπο, ὅπως εἶναι τά δημητριακά καί ὁ καπνός, οἱ ἀγέλαδες καί τά πουλερικά. Θεωρητικά, ἀναζητᾷ τούς μηχανισμούς πού καθορίζουν τά κληρονομικά χαρακτηριστικά στά φυτά, στά ζῶα καί στόν

άνθρωπο. Όπως προαναφέραμε, στο σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η δημόσια υγεία στην Ελλάδα με τη μεσογειακή αναιμία ο βιολόγος γενετιστής εκτός από τη διάγνωση μπορεί να βοηθήσει σημαντικά τους μελλοντικούς γονείς αναλύοντας τις πιθανότητες γεννήσεως άρρωστου παιδιού.

Εκπαίδευση

Η γενετική διδάσκεται ως μάθημα στο βιολογικό τμήμα των φυσικομαθηματικών σχολών των πανεπιστημίων μας. Ο πτυχιούχος βιολόγος μπορεί να εργαστεί ως βιολόγος γενετιστής. Για ειδίκευση μπορεί να σπουδάσει στα ευρωπαϊκά και αμερικανικά πανεπιστήμια.

Απασχόληση

Οι βιολόγοι γενετιστές απορροφούνται από διάφορα έρευνητικά κέντρα, από το Ίνστιτούτο Έρευνών του Υπουργείου Γεωργίας, από διάφορα νοσηλευτικά ιδρύματα για έρευνες στην κληρονομικότητα καθώς και από εργοστάσια γεωργικών προϊόντων.

Για περισσότερες πληροφορίες:

Έδρα Βιολογίας, τηλ. 727874.

Ο ΤΕΧΝΟΛΟΓΟΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Ο τεχνολόγος κτηνοτροφικής παραγωγής κάνει έρευνες για την αναπαραγωγή, τη διατροφή, τη διαχείριση και τις ασθένειες των ζώων, για να βελτιώσει την υγεία τους και την παραγωγικότητά τους.

Εκπαίδευση

Στοιχεία τεχνολογίας της κτηνοτροφικής παραγωγής παρέχονται στις ειδικότητες των βιολόγων, κτηνιάτρων και γεωπόνων. Στην Ελλάδα ειδίκευση στην κτηνοτροφική παραγωγή παρέχεται στα ΚΑΤΕΕ του Υπουργείου Παιδείας. Τμήματα τεχνολόγων κτηνοτροφικής παραγωγής λειτουργούν στα ΚΑΤΕΕ Θεσσαλονίκης και Λάρισας. Η ειδίκευση σε ανώτατη βαθμίδα παρέχεται σε πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής.

Απασχόληση

Οι τεχνολόγοι κτηνοτροφικής παραγωγής απασχολούνται στο Υπουργείο Γεωργίας, όπου λαμβάνουν μέρος σε διάφορα γεωργικά προγράμματα, σε διάφορες κτηνοτροφικές επιχειρήσεις, σε σταθ-

μούς έρευνών καί πειραμάτων καί σέ έπιχειρήσεις έπεξεργασίας κτηνοτροφικών προϊόντων.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Έδρα Βιολογίας, τηλ. 727874

Άνωτάτη Γεωπονική Σχολή Άθηνών, Ίερά Όδός 75, Βοτανικός, τηλ. 3461281.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης - Γεωπονοδασολογική Σχολή.

Ύπ. Παιδείας, Δ/νση Άνωτέρας Τεχνικής Έκπαιδεύσεως, τηλ. 3225719.

Ο ΦΥΤΟΚΟΜΟΣ

Ο φυτοκόμος ασχολείται μέ τά φυτά τών κήπων καί μέ τά όπωροφόρα δέντρα (όπως καρυδιές, λαχανικά, άνθη καί διακοσμητικά φυτά). Άναπτύσσει νέες ή βελτιώνει γνωστές ποικιλίες φυτών. Βελτιώνει τίς μεθόδους άναπτύξεως, τής συγκομιδής, τής έναποθηκείσεως καί τής μεταφοράς τους. Ειδίκεύεται σέ όρισμένα φυτά ή σέ όρισμένα τεχνικά προβλήματα. Η έργασία του περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων, από τήν έμπορική παραγωγή μέχρι τήν ίδρυση τών δημόσιων κήπων καί πάρκων. Οί παραδοσιακοί τρόποι φυτοκομίας έχουν παραμεριστεί καί τό έπάγγελμα έπαψε πιά νά εΐναι μονότονο χάρη στή χρήση καί άλλων έπιστημονικών μέσων στή φυτοκομία. Οί σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις προσφέρουν τίς πλέον αΐσιόδοξες προοπτικές γιά τό μέλλον σέ έναν έπαγγελματικό τομέα, όπου ό έργαζόμενος συναντά συνεχώς καινούριες ποικιλίες, καινούρια ενδιαφέροντα καί από όπου άντλεί ίκανοποίηση βλέποντας καθημερινώς τά φυτά - τό άντικείμενο τής έργασίας του - νά αναπτύσσονται καί νά βελτιώνονται.

Έκπαίδευση

Στοιχεία φυτοκομίας διδάσκονται στά βιολογικά καί φυσιολογικά τμήματα τών πανεπιστημίων μας καθώς καί στή Γεωπονική Σχολή. Στήν Ελλάδα ειδίκευση τεχνολόγων φυτικής παραγωγής παρέχεται στά ΚΑΤΕΕ τοΰ Ύπ. Παιδείας (άνώτερη βαθμίδα εκπαιδεύσεως). Τμήματα φυτικής παραγωγής τών ΚΑΤΕΕ λειτουργούν στή Θεσσαλονίκη, στή Λάρισα καί στό Ήράκλειο.

Άπασχόληση

Οί φυτοκόμοι άπασχολούνται σέ γεωργικούς συνεταιρισμούς,

σέ έταιρειές σπόρων όπωροφόρων δέντρων καί διακοσμητικῶν φυ-
τῶν, στήν Ἀγροτική Τράπεζα ἢ στόν ΟΓΑ, σέ έργοστάσια έπεξερ-
γασίας φρούτων καί λαχανικῶν, σέ άνθοκομεῖα καθῶς καί στίς διά-
φορες δημαρχίες.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Ἔδρα Βιολογίας, τηλ. 727874.

Ἵπ. Παιδείας, Δ/νση Ἀνωτέρας Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως, τηλ.
3225719.

Ο ΤΕΧΝΟΛΟΓΟΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Ὁ διαιτολόγος εξετάζει τή διαδικασία μέσω τῆς όποιας χρησι-
μοποιοῦνται οἱ τροφές. Μελετᾷ τά εἶδη καί τήν ποιότητα τῶν στοι-
χείων τῶν τροφῶν –όπως μέταλλα, λίπη, ζάχαρη, βιταμίνες καί πρω-
τεΐνες– πού εἶναι άπαραίτητα γιά νά οἰκοδομήσουν καί νά έπανορ-
θώσουν τοῦς ἰστούς τοῦ σώματος ἢ νά διατηρήσουν τήν υγεία τους.
Ἐρευνᾷ έπίσης πῶς τά στοιχεία αὐτά τῶν τροφῶν μετατρέπονται σέ
οὔσιες τοῦ σώματος καί σέ ένέργεια. Ἐπιπλέον ό διαιτολόγος άνα-
λύει τροφές, γιά νά καθορίσει τή σύνθεσή τους ὡς πρός τά οὔσιώδη
συστατικά τους.

Ἀπασχόληση

Οἱ πτυχιούχοι χημικοί καί βιολόγοι μποροῦν νά έργαστοῦν ὡς
χημικοί τροφίμων.

Οἱ τεχνολόγοι τροφίμων άπασχολοῦνται σέ βιομηχανίες τρο-
φίμων, σέ δημόσιες ύπηρεσίες ὡς έλεγκτές καί σέ διάφορα χημικά
έργαστήρια έρευνῶν.

Ἐκπαίδευση

Τό μάθημα τῆς χημείας τροφίμων διδάσκεται στά χημικά καί
φαρμακευτικά τμήματα τῶν πανεπιστημίων μας. Ἐπίσης στά ΚΑ-
ΤΕΕ τοῦ Ἵπ. Παιδείας (άνώτερη βαθμίδα εκπαιδεύσεως) ύπάρχουν
τμήματα εκπαιδεύσεως τεχνολόγων τροφίμων πού λειτουργοῦν στή
Θεσσαλονίκη καί στήν Ἀθήνα.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Ἔδρα Χημείας Τροφίμων, τηλ. 3610117.

Ἔδρα Φαρμακευτικῆς Χημείας, τηλ. 3611822.

Ἔδρα Βιολογίας, τηλ. 727874

Ἵπ. Παιδείας, Δ/νση ΚΑΤΕΕ, τηλ. 3225719.

Ο ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΟΣ

Ο φαρμακολόγος διεξάγει πειράματα για να καθορίσει ποιές επιδράσεις έχουν τα ναρκωτικά, τα αέρια, τα φάρμακα, οι δηλητηριώδεις σκόνες και άλλες ουσίες στους ιστούς, στα όργανα και στις φυσιολογικές λειτουργίες των ανθρώπων και των ζώων. Ανακαλύπτει ή βελτιώνει φάρμακα για τη θεραπεία των ασθενειών ή για άλλες χρήσεις στην ιατρική. Πειραματίζεται σέ διάφορα ζώα (ποντίκια ή ινδικά χοιρίδια), για να καθορίσει τις επιδράσεις των φαρμάκων και άλλων ουσιών. Σημειώνει τις αντιδράσεις των οργανισμών στην κυκλοφορία, στην αναπνοή, στην πέψη και σέ άλλες βασικές λειτουργίες και έρευνά μεθόδους προλήψεως και θεραπείας των ασθενειών. Καθορίζει τις δόσεις των φαρμάκων ή τις μεθόδους άνοσοποιήσεως, παραβάλλοντας τά άποτελέσματα των πειραμάτων στά ζώα και στους ανθρώπους. Αναλύει τις συντηρητικές και χρωστικές ουσίες των τροφών, τά δηλητήρια των έντόμων και άλλες ουσίες, για να καθορίσει τις τοξικές ιδιότητές τους. Καθορίζει τη διαδικασία βιομηχανοποιήσεως των φαρμάκων και των ιατρικών παρασκευασμάτων. Έξακριβώνει και ανακαλύπτει δηλητήρια πού προκαλούν θάνατο, μόλυνση ή ασθένεια.

Άπασχόληση

Οί φαρμακολόγοι εργάζονται κυρίως σέ διάφορες φαρμακευτικές εταιρείες, στό δημόσιο (Ύπ. Κοινωνικών Ύπηρεσιών) καθώς επίσης και σέ διάφορα ίνστιτούτα έρευνών.

Έκπαίδευση

Οί φαρμακολόγοι εκπαιδεύονται στά φαρμακευτικά τμήματα των φυσικομαθηματικών σχολών των πανεπιστημίων. Οί πτυχιούχοι εργάζονται είτε ως φαρμακολόγοι είτε ως φαρμακοποιοί.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Έδρα Φαρμακευτικής Χημείας, τηλ. 3611822.

Έδρα Φαρμακογνώσιας, τηλ. 3610060.

Ο ΦΥΣΙΟΛΟΓΟΣ

Ο φυσιολόγος μελετά τη δομή και τη λειτουργία των κυττάρων των ιστών και των όργάνων καθώς και τις επιδράσεις του παράγοντα «περιβάλλον» στή διαδικασία της ζωής. Μπορεί να ειδικευθεί στή δραστηριότητα των κυττάρων και σέ ένα από τά οργανικά συστή-

ματα, όπως τό νευρικό, τό πεπτικό, τό άναπνευστικό, ή στήν κυτταρολογία.

Η γνώση πού άποκτήθηκε από τέτοιες έρευνες συχνά άποτελεί τή βάση για τήν έργασία πολλών άλλων ειδικών, όπως του βιοχημικού, του παθολόγου, του φαρμακολόγου ή του τεχνολόγου τροφίμων.

Άπασχόληση

Οί φυσιολόγοι άπασχολούνται κυρίως σέ κέντρα έρευνών και σέ μερικές περιπτώσεις σέ διάφορα νοσηλευτικά ιδρύματα (στους σταθμούς έρευνας).

Έκπαίδευση

Τό μάθημα της φυσιολογίας διδάσκεται στα φαρμακευτικά και βιολογικά τμήματα των φυσικομαθηματικών σχολών των πανεπιστημίων μας. Είδικευση στή φυσιολογία παρέχεται στα πανεπιστήμια του έξωτερικού.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Έδρα Φαρμακευτικής Χημείας, τηλ. 3611822.

Έδρα Φαρμακογενωσίας, τηλ. 3610060.

2. ΓΕΩΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Οί γεωλογικές έπιστήμες άσχολούνται με τήν ιστορία, τή σύνθεση και τά χαρακτηριστικά της ξηράς, των ύδάτων, της άτμόσφαιρας, του έσωτερικού της γής και του περιβάλλοντος στο διάστημα.

Μιά μεγάλη ομάδα των έπιστημόνων του τομέα αυτού κάνει έρευνες για τήν έξεύρεση νέων πηγών ορυκτου πλούτου στην ξηρά και στή θάλασσα. Άλλοι άσχολούνται με βασικής φύσεως έρευνες, για νά πλουτίσουν τίς έπιστημονικές γνώσεις γύρω από τόν τομέα των γεωλογικών έπιστημών. Άλλες ειδικότητες διεξάγουν εφαρμοσμένη έρευνα και χρησιμοποιούν τίς γνώσεις πού άποκτούν από τή βασική έρευνα για νά έπιλύσουν πρακτικά προβλήματα. Γιά παράδειγμα, οί μετεωρολόγοι εφαρμόζουν τίς έπιστημονικές γνώσεις πού έχουν για τήν άτμόσφαιρα, για νά προβλέψουν τίς συνθήκες του καιρου.

Πολλοί γεωλογικοί έπιστήμονες ειδικεύονται σέ έναν ιδιαίτερο κλάδο του μεγάλου επαγγελματικού τους τομέα. Γιά παράδειγμα, οί

γεωφυσικοί μπορούν νά ειδικευθούν στην υδρολογία, τή σεισμολογία ή τή φυσική ωκεανογραφία.

Τά έπόμενα κεφάλαια αναφέρονται σέ τέσσερα κύρια γεωλογικά επαγγέλματα: τοῦ γεωλόγου, τοῦ γεωφυσικοῦ, τοῦ ωκεανογράφου, τοῦ μετεωρολόγου.

Ο ΓΕΩΛΟΓΟΣ

Οί γεωλόγοι μελετοῦν τήν προέλευση, τό σχῆμα καί τή σύνθεση τῶν ὑλῶν πού συνιστοῦν τό φλοιό τῆς γῆς. Μελετοῦν καί ἐξετάζουν βράχους, ὀρυκτά καί ἀπολιθώματα πού βρίσκονται πάνω ἤ κοντά στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Στά ἐργαστήρια μελετοῦν γεωλογικά εἶδη, ἀναλύουν γεωλογικά ὑλικά ὑπό ἐλεγχόμενη θερμοκρασία καί πίεση καί ἐκτελοῦν ἄλλες ἐρευνες πάνω σέ γεωλογικά θέματα. Γιά τήν παρουσίαση τῶν ἐρευνῶν τους προετοιμάζουν ἀναφορές, ἄρθρα καί χάρτες τῶν ἐδαφικῶν καί ὑπεδαφικῶν φαινομένων. Στήν ἐργασία τους χρησιμοποιοῦν διάφορα ὄργανα, ὅπως εἶναι τό διαθλαστικό μηχάνημα ἀκτίνων Χ, τό ὁποῖο προσδιορίζει τή δομή τῶν ὀρυκτῶν, καί τό πετρογραφικό μικροσκόπιο, τό ὁποῖο διευκολύνει τή μελέτη τῆς δημιουργίας τῶν βράχων ἀπό τίς διάφορες γεωλογικές ἀλλαγές τῆς γῆς.

Μερικοί γεωλόγοι διευθύνουν προγράμματα ἐρευνῶν καί ἐξερευνησέων, ἄλλοι διδάσκουν στά πανεπιστήμια καί τά κολέγια καί ἄλλοι ἐργάζονται σέ διάφορα προγράμματα ἐρευνῶν.

Οί γεωλόγοι συνήθως εἰδικεύονται σ' ἓναν κλάδο τῆς ἐπιστήμης.

Οἱ οἰκονομικοί γεωλόγοι βρίσκουν καί ἐπιβλέπουν τήν ἐξέλιξη τῶν ὀρυκτῶν καί τῶν πηγῶν ἐνέργειας.

Οἱ μηχανικοί γεωλόγοι ἐφαρμόζουν τή γεωλογική γνώση σέ μηχανικά προβλήματα κατασκευῆς δρόμων, ἀεροδρομιῶν, τοῦνελ, φραγμάτων, λιμανιῶν καί ἄλλων μεγάλων δομικῶν κατασκευῶν.

Οἱ στρατογράφοι μελετοῦν τήν κατανομή καί τή σχετική τοποθέτηση τῶν προσχηματικῶν (ἰζηματοδῶν) στρωμάτων τῶν βράχων, ἀναλύοντας τά ἀπολιθώματά τους καί τό ὀρυκτό τους περιεχόμενο.

Οἱ ἰζηματολόγοι (Sedimentologists) ἀνακαλύπτουν τίς διαδικασίες καί τά προϊόντα πού περιλαμβάνονται στό σχηματισμό ἰζηματοδῶν βράχων.

Οἱ παλαιοντολόγοι ἀναγνωρίζουν, ταξινομοῦν καί ἀποφαίνονται γιά τή σημασία τῶν ἀπολιθωμάτων πού βρίσκονται στά προσχωματικά ἐδάφη (γνώσεις βοτανολογίας καί ζωολογίας).

Οί πετρολόγοι ταξινομούν και αποφαίνονται για την καταγωγή βραχωδών μαζών.

Οί ορυκτολόγοι εξετάζουν, αναλύουν και ταξινομούν ορυκτά και πολύτιμους λίθους σύμφωνα με τη σύνθεση και τη δομή τους.

Οί γεωμορφολόγοι μελετούν το σχήμα του εδάφους της γης και τις δυνάμεις που το αλλάζουν, όπως είναι η διάβρωση και η παγω-νιά.

Πολλοί γεωλόγοι ειδικεύονται σε τομείς που απαιτούν λεπτο-μερή γνώση της γεωλογίας και κάποιας άλλης επιστήμης. Μεταξύ αυτών των ειδικών είναι οί **γεωχημικοί**, που μελετούν τη χημική σύνθεση και τις αλλαγές στα ορυκτά και τους βράχους, και οί **αστρογεωλόγοι**, που χρησιμοποιούν τη γνώση της γεωλογίας της γης σε μελέτες επί των συνθηκών της επιφάνειας της σελήνης και των πλανητών.

Οί γεωλόγοι ωκεανογράφοι μελετούν τους ιζηματώδεις και άλλους βράχους του πυθμένα του ωκεανού και των ηπείρων.

Προσόντα

Ο γεωλόγος πρέπει να έχει γερή κρίση, επειδή η εργασία του μπορεί να γίνεται σε διάφορες χώρες και υπό διάφορες κλιματολο-γικές και φυσικές συνθήκες. Επειδή ίσως χρειαστεί να εργαστεί χωρίς άλλη επαγγελματική βοήθεια, η παρατηρητικότητα του και η κρίση του πρέπει να είναι αξιόπιστες και ο ίδιος να έχει εμπιστο-σύνη στον εαυτό του. Πρέπει να έχει ήγεται προσόντα, γιατί πιθανόν να χρειαστεί να οργανώσει και να επιβλέπει την εργασία μεγά-λης ομάδας ατόμων, όπου συμπεριλαμβάνονται ημειδικευμένοι ή ανειδίκευτοι εργάτες. Πλεονέκτημα επίσης είναι η γνώση ξένων γλωσσών.

Απασχόληση

Οί γεωλόγοι ασχολούνται κυρίως σε διάφορα ιδρύματα γεω-λογικών ερευνών, σε τοπικά ή εθνικά μουσεία, σε πανεπιστήμια ως καθηγητές ή σε άλλες σχετικές κρατικές υπηρεσίες. Μπορεί επίσης να απασχοληθούν σε επιχειρήσεις μεγάλων δομικών έργων, σε μεταλλουργικές εταιρείες και ως γεωλογικοί ή γεωφυσικοί σύμβου-λοι διάφορων εταιρειών.

Με την αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού και τη συνεχή βιο-μηχανοποίηση των κρατών, η ζήτηση για πετρέλαιο, ορυκτά και φρέσκο νερό θα αυξάνεται συνεχώς με επακόλουθο την αύξηση της ζήτησης των γεωλόγων για τον εντοπισμό αυτών των πηγών. Θά χρειαστεί οί γεωλόγοι να εφεύρουν καινούριες τεχνικές, για να έ-ξερευνήσουν βαθύτερα μέσα στο φλοιό της γης, στην ξηρά κάτω

ἀπό τή θάλασσα καί νά συνεργαστοῦν μέ μηχανικούς, γιά νά ἀναπτύξουν περισσότερο ἐπαρκεῖς μεθόδους ἐκμεταλλεύσεως τῶν φυσικῶν πηγῶν.

Ἑκπαίδευση

Στή Φυσικομαθηματική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν λειτουργεῖ γεωλογικό τμήμα, ἀπό ὅπου ἀποφοιτοῦν πτυχιούχοι γεωλόγοι. Γιά μετεκπαίδευση σέ διάφορους τομεῖς τῆς γεωλογίας πρέπει κανεῖς νά σπουδάσει στά πανεπιστήμια τοῦ ἐξωτερικοῦ. Στήν Ἑλλάδα οἱ πτυχιούχοι γεωλόγοι μποροῦν νά μετεκπαιδευθοῦν στήν πληροφοριακή καί ἐπιχειρησιακή ἔρευνα καθὼς καί στήν ὠκεανογραφία μετά ἀπό διετή μετεκπαίδευση στά ἀντίστοιχα τμήματα μετεκπαιδεύσεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Ἑργαστήριο Γεωλογίας καί Παλαιοντολογίας Ἀθηνῶν, τηλ. 3610038.

Ἑργαστήριο Ὀρυκτολογίας καί Πετρολογίας, τηλ. 743342.

Ἑδρα Κοιτασματολογίας, τηλ. 743163.

Ο ΓΕΩΦΥΣΙΚΟΣ

Ἡ γεωφυσική εἶναι ἓνας πλατύς ὅρος καί καλύπτει ἓναν ἀριθμό ἐπιστημῶν πού ἀσχολοῦνται μέ τή σύνθεση καί τίς φυσικές πλευρές τῆς γῆς - τό μέγεθός της καί τό σχῆμα της, τό ἐσωτερικό της, τήν ἐπιφάνειά της, τήν ἀτμόσφαιρά της, τήν ξηρά της καί τίς ποσότητες νεροῦ πού βρίσκονται στήν ἐπιφάνεια καί στό ὑπόδαφός της καθὼς καί τό περιβάλλον τῆς γῆς σέ σχέση μέ τό διάστημα. Οἱ γεωφυσικοὶ μελετοῦν τά φυσικά χαρακτηριστικά τῆς γῆς, ὅπως ὁ ἠλεκτρισμός της, ὁ μαγνητισμός καί τά πεδία βαρύτητας, καθὼς καί τήν ἐσωτερική ροή θερμότητας τῆς γῆς, τίς δονήσεις καί τήν ἡλιακή ἀκτινοβολία.

Γιά νά κάνουν τίς ἔρευνές τους οἱ γεωφυσικοὶ ἐφαρμόζουν τίς ἀρχές καί τίς τεχνικές τῆς φυσικῆς, τῆς γεωλογίας, τῆς μετεωρολογίας, τῆς ὠκεανογραφίας, τῶν μαθηματικῶν, τῆς χημείας καί τῆς μηχανικῆς. Χρησιμοποιοῦν πολλά ὄργανα, ἰδιαίτερα ὄργανα ὑψηλῆς ἀκρίβειας, ὅπως ὁ σειсмоγράφος πού μετρά καί καταγράφει τό χρόνο μεταδόσεως καί τό μήκος τῶν δονήσεων πάνω στή γῆ, τό μαγνητόμετρο πού μετρά τίς ποικιλίες τοῦ μαγνητικοῦ πεδίου τῆς γῆς, καί τό βαρυτόμετρο πού μετρά τίς διαφοροποιήσεις τῆς βαρύτητας κατὰ τά διάφορα γεωγραφικά πλάτη καί μήκη.

Οἱ περισσότεροι ἐξερευνητές γεωφυσικοὶ ἐρευνοῦν γιά πετρέ-

λαιο καί ὀρυκτά ἀποθέματα. "Άλλοι κάνουν ἔρευνες, γιά νά ἀναπτύξουν συνήθως νέες ἢ βελτιωμένες τεχνικές καί ὄργανα γιά περαιτέρω ἔρευνες. Οἱ ὑδρολόγοι μελετοῦν τή συχνότητα, τό κύκλωμα, τήν κατανομή καί τίς φυσικές ιδιότητες τῶν ὑδάτων πάνω καί κάτω ἀπό τό ἔδαφος, στήν ξηρά. Μερικοί ὑδρολόγοι ἀσχολοῦνται μέ τόν ἀνεφοδιασμό ὕδατος, τήν ὕδρευση, τόν ἔλεγχο τῆς πλημμύρας καί τή διάβρωση τοῦ ἐδάφους. Οἱ σεισμολόγοι μελετοῦν τή δομή τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς καί τίς δονήσεις τῆς γῆς πού προκαλοῦνται ἀπό σεισμούς ἢ ἀπό τεχνητές ἐκρήξεις. Μποροῦν νά ἐξερευνοῦν γιά πετρέλαιο καί ὀρυκτά καί νά χορηγοῦν πληροφορίες χρήσιμες γιά τήν κατασκευή γεφυρῶν, φραγμάτων καί κτιρίων σέ σεισμικές περιοχές. Πολλές φορές μελετοῦν τά προβλήματα πού προκύπτουν κατά τή διερεύνηση ὑπεδαφικῶν ἀτομικῶν ἐκρήξεων.

Οἱ γεωδότες μετροῦν τό μέγεθος καί τό σχῆμα τῆς γῆς καθώς καί τήν πυκνότητα καί τήν κατεύθυνση τῆς δυνάμεως τῆς ἐλξεως. Βοηθοῦν ἐπίσης νά ἐντοπιστοῦν δορυφόροι πού περιφέρονται στό διάστημα.

Οἱ **γεωμαγνητικοί** ἀσχολοῦνται μέ τίς διαφοροποιήσεις τοῦ μαγνητικοῦ πεδίου τῆς γῆς καί μέ πολλές πλευρές τῆς ἐπιστήμης τοῦ διαστήματος.

Οἱ **τεκτονοφυσικοί** μελετοῦν τή δομή τῶν βουνῶν καί τῶν ὠκεανῶν, τά χαρακτηριστικά τῶν ὑλικῶν πού σχηματίζουν τό φλοιό τῆς γῆς καί τίς φυσικές δυνάμεις πού προξενοῦν κινήσεις καί ἀλλαγές στό φλοιό τῆς γῆς.

***Άπασχόληση**

Οἱ γεωφυσικοί ἀπασχολοῦνται, ὅσον ἀφορᾷ τό βιομηχανικό τομέα, κυρίως στίς βιομηχανίες πετρελαίου καί φυσικοῦ ἀερίου. "Άλλοι γεωφυσικοί μισθοδοτοῦνται ἀπό ὀρυκτολογικές ἐταιρείες, ἐταιρείες ἐξερευνήσεων καί ἱνστιτοῦτα ἔρευνῶν. "Άλλοι ἐργάζονται ιδιωτικῶς, ὡς σύμβουλοι, σέ ἄτομα ἢ ὑπηρεσίες πού χρησιμοποιοῦν γεωφυσικές τεχνικές.

Προσόντα

Οἱ γεωφυσικοί πρέπει νά εἶναι ἐνεργητικοί καί μέ ἐξαίρετη ὑγεία, ἐπειδὴ συχνά χρειάζεται νά ἐργάζονται στήν ὑπαιθρο μέ δυσμενεῖς συνήθως συνθήκες. Πρέπει ἐπίσης νά εἶναι πρόθυμοι νά ταξιδέψουν ὁποιαδήποτε στιγμή καί ὅπου χρειαστεῖ, ἐφόσον τό ἀπαιτεῖ τό ἐπάγγελμά τους.

Προοπτικές

Ἡ γεωφυσική εἶναι μία ἐπιστήμη μέ ἄρκετά καλές προοπτικές.

Οί ανάγκες ενός συνεχώς αυξανόμενου παγκόσμιου πληθυσμού απαιτούν εξεύρεση νέων πηγών ενέργειας και δημιουργούν την ανάγκη ειδικευμένων σ' αυτές τις έρευνες γεωφυσικών. Προσθέτως, ή αυξανόμενη σπουδαιότητα της βασικής έρευνας στις γεωφυσικές έπιστήμες, όπως καί ή συνεχής ανάγκη αναπτύξεως νέων γεωφυσικών τεχνικών καί οργάνων, θά δημιουργήσουν ζήτηση προσωπικού μέ ύψηλου επιπέδου εκπαίδευση στήν υδρολογία, τή σεισμολογία, τή γεωδεδτική καί άλλες γεωφυσικές ειδικότητες. Στις κρατικές ύπηρεσίες - π.χ. Ύπ. Βιομηχανίας καί Ένεργείας - θά χρειαστούν γεωφυσικοί γιά τή μελέτη τών προβλημάτων του ύδατικού εφοδιασμού του κράτους καί τών πηγών ορυκτού πλούτου, γιά τόν έλεγχο τών πλημμυρών, γιά τήν έρευνα στή ραδιενέργεια καί γιά τήν εξερεύνηση τής εξωτερικής ατμόσφαιρας καί του διαστήματος.

Έκπαίδευση

Ειδίκευση γεωφυσικών δέν ύπάρχει στήν Ελλάδα. Οί πτυχιούχοι γεωλόγοι μπορούν νά εργαστούν ως γεωφυσικοί. Ειδίκευση στή γεωφυσική καί στους διάφορους κλάδους της παρέχεται στό εξωτερικό.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Έργαστήριο Γεωλογίας, τηλ. 3610038.

Έργαστήριο Ορυκτολογίας καί Πετρολογίας, τηλ. 743342.

Έδρα Σεισμολογίας, τηλ. 3610031.

Έδρα Κοιτασματολογίας, τηλ. 743163.

Ο ΩΚΕΑΝΟΓΡΑΦΟΣ

Ο ωκεανός, πού καλύπτει πάνω από τά 2/3 τής επιφάνειας τής γης, μās προμηθεύει πολύτιμες τροφές καί ορυκτά, επηρεάζει τόν καιρό, μās διευκολύνει στις μεταφορές καί μās προσφέρει ποικιλίες διασκεδάσεων.

Οί ωκεανογράφοι μελετούν τόν ωκεανό, τά χαρακτηριστικά του, τίς κινήσεις του, τίς φυσικές ιδιότητές του καί τό φυτικό καί ζωικό του κόσμο. Τά αποτελέσματα τών μελετών όχι μόνο επεκτείνουν τίς βασικές επιστημονικές γνώσεις, αλλά συνεισφέρουν καί στήν ανάπτυξη τών βασικών μεθόδων χρήσεως αυτών τών γνώσεων, όπως στή μετάδοση του μετεωρολογικού δελτίου, στή βελτίωση τής αλιείας καί στήν εκμετάλλευση τών πηγών ορυκτού πλούτου του ωκεανού.

Οί ωκεανογράφοι προγραμματίζουν και εφαρμόζουν εκτενείς έρευνες και πειράματα, από όπου άντλουν πληροφορίες για τόν ωκεανό. Συγκεντρώνουν και μελετούν τά δεδομένα για τά ρεύματα του ωκεανού, τίς παλίρροιες, τά κύματα, τή θερμοκρασία του, τήν πυκνότητά του, τόν πυθμένα του, τό σχήμα του, τή σχέση του μέ τήν ατμόσφαιρα και τά θαλάσσια φυτά και ζώα. Άναλύουν τά δείγματα, τά είδη και τά δεδομένα πού έχουν συγκεντρώσει χρησιμοποιώντας συνήθως ηλεκτρονικούς έγκεφάλους. Για τήν παρουσίαση τών αποτελεσμάτων τών μελετών τους οί ωκεανογράφοι προετοιμάζουν χάρτες και σχεδιαγράμματα, αναφορές και έγχειρίδια και γράφουν άρθρα σέ επιστημονικά περιοδικά.

Γιά τήν ανάπτυξη και τήν εφαρμογή τών προγραμμάτων και τών πειραμάτων τους οί ωκεανογράφοι χρησιμοποιούν τίς άρχές και τίς τεχνικές τών φυσικών επιστημών, τών μαθηματικών και τής μηχανικής. Χρησιμοποιούν διάφορα ειδικά όργανα και μηχανήματα και μετρούν τό πεδίο βαρύτητας και τό μαγνητικό πεδίο τής γής, τήν ταχύτητα του ήχου, όταν διαδίδεται μέσα στό νερό, τό βάθος του ωκεανού, τή ροή τής θερμότητας από τό έσωτερικό τής γής και τή θερμοκρασία και τή χημική σύνθεση του νερού. Μέ ειδικές φωτογραφικές μηχανές εξοπλισμένες μέ δυνατό φώς μπορούν οί ωκεανογράφοι και φωτογραφίζουν τούς θαλάσσιους οργανισμούς και τόν πυθμένα του ωκεανού, μετακινούμενοι μέσα στό νερό μέ ειδικά όχηματα. Όταν ή εργασία τους απαιτεί νέα ωκεανογραφικά μηχανήματα ή αναλυτικές τεχνικές, τά κατασκευάζουν μόνοι τους.

Οί περισσότεροι ωκεανογράφοι ειδικεύονται σέ έναν από τούς κλάδους του επαγγέλματος.

Οί **βιολόγοι ωκεανογράφοι** μελετούν τά φυτά και τά ζώα του ωκεανού και τίς περιβαλλοντικές συνθήκες πού τά επηρεάζουν.

Οί **φυσικοί ωκεανογράφοι** (φυσικοί και γεωφυσικοί) μελετούν τίς φυσικές ιδιότητες του ωκεανού, όπως είναι ή πυκνότητά του, ή θερμοκρασία και ή ικανότητα νά μεταδίδει φώς και ήχο, τίς κινήσεις τής θάλασσας και τή σχέση τής θάλασσας και τής ατμόσφαιρας.

Οί **γεωλόγοι ωκεανογράφοι** (θαλάσσιοι γεωλόγοι) μελετούν τά τοπογραφικά χαρακτηριστικά, τούς βράχους και τά πετρώματα του πυθμένα του ωκεανού.

Οί **χημικοί ωκεανογράφοι** έρευνούν τή χημική σύνθεση του θαλάσσιου νερού και τών πετρωμάτων και τίς χημικές αντιδράσεις πού γίνονται στή θάλασσα.

Οί **θαλάσσιοι μετεωρολόγοι** μελετούν τή σχέση τής ατμόσφαιρας και του ωκεανού και τόν καιρό πάνω από τόν ωκεανό.

Οί **ωκεανογράφοι μηχανικοί** και οί ειδικοί ηλεκτρονικοί σχε-

διάζουν και κατασκευάζουν συστήματα, ὄργανα και μηχανήματα που χρησιμοποιούνται σε ὡκεανογραφικές ἔρευνες και ἐπιχειρήσεις.

Οἱ περισσότεροι ὡκεανογράφοι περνοῦν τὸν περισσότερο καιρὸ τους πάνω σε ὡκεανογραφικά πλοῖα στὴ θάλασσα. Τέτοιου εἶδους ταξίδια διαρκοῦν ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὡς ἀρκετοὺς μῆνες. Οἱ ὡκεανογράφοι, πού ἔχουν θέσεις σε ἐπιτηρητικά πόστα, περνοῦν σχεδὸν ὅλο τὸν καιρὸ τους στὴ θάλασσα. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος μερικοί ὡκεανογράφοι ποτὲ δὲν πᾶνε στὴ θάλασσα, ἀλλὰ ἀναλύουν τὰ δεδομένα πού συγκεντρώνουν ἄλλοι ἐπιστήμονες.

Ἀπασχόληση - προοπτικές

Οἱ περισσότεροι ὡκεανογράφοι ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν ἐκτέλεση ἢ τὴ διοίκηση προγραμμάτων ἐρευνῶν και μελετῶν. Ἄλλοι διδάσκουν σε κολέγια ἢ πανεπιστήμια και ἄλλοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴ συγγραφή τεχνικῶν ἄρθρων, τὴ συμβουλευτική σε θέματα ὡκεανογραφίας και τὴ διοίκηση ἄλλων σχετικῶν μὲ τὴν ὡκεανογραφία δραστηριοτήτων. Ἀρκετὸς ἀριθμὸς ὡκεανογράφων ἀσχολεῖται σε ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις, ἄλλοι κατασκευάζουν ὄργανα και μηχανήματα ἀπαραίτητα στίς ὡκεανογραφικές ἔρευνες και ἄλλοι ἐργάζονται σε ἀλιευτικά ἐργαστήρια.

Ἡ συνεχὴς ἀναπτυσσόμενη ἀναγνώριση τῆς σπουδαιότητας τῶν ὡκεανῶν γιὰ τὴν κοινὴ ὠφέλεια τοῦ κράτους και τὴν ἀσφάλειά του ἔχει μεγαλώσει τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ὡκεανογραφία και ἔχει ἀνοίξει καινούριους τομεῖς γιὰ εἰδικεύσεις.

Στὸ μέλλον, οἱ ὡκεανογράφοι θὰ εἶναι ἀπαραίτητοι γιὰ ἔρευνες σε τομεῖς ὅπως ἡ ὑποβρύχια ἀκουστική, τὰ ἐπιφανειακά και ὑποεπιφανειακά ὡκεανικά ρεύματα και ἡ τοπογραφία τοῦ πυθμένα τοῦ ὡκεανοῦ. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴ βελτίωση τῆς ἄμυνας τοῦ ἔθνους σε περίπτωσι ἐπιθέσεως ὑποβρυχίων και ἄλλων σκαφῶν.

Εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητοι οἱ ὡκεανογράφοι γιὰ τὴν πρόβλεψη τοῦ καιροῦ και τῶν παγόβουνων, γιὰ τὴν ἐπίλυση προβλημάτων πού ἀφοροῦν τὸ θαλάσσιο ὄρυκτὸ πλοῦτο καθὼς και γιὰ τὴν πρόβλεψη, τὸν ἔλεγχο και τὴν παρεμπόδιση τῆς μολύνσεως και τῆς ζημίας πού προκαλοῦν τὰ κύματα και ἡ παλίρροια. Ἄλλοι ὡκεανογράφοι θὰ χρειαστοῦν γιὰ νὰ βελτιωθοῦν οἱ μέθοδοι ἀντλήσεως τροφίμων ἀπὸ τοὺς ὡκεανούς, γιὰ τὴ διοίκηση τῆς ἀλιείας γενικά καθὼς και γιὰ τὴν ἀνάπτυξη οἰκονομικῶν τρόπων γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση πηγῶν ἐνέργειας τοῦ ὡκεανοῦ και τὴν αὔξηση τοῦ ἐφοδιασμοῦ μας μὲ φρέσκο νερό. Στὴ χώρα μας οἱ ὡκεανογράφοι μποροῦν νὰ ἀσχοληθοῦν στὰ ἰνστιτοῦτα ὡκεανογραφικῶν και ἀλιευτικῶν ἐρευνῶν, στὴ Δ/ση Ἀλιείας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, σε σταθμούς ἐκτροφῆς

ιχθύων, σέ σταθμούς ἀναπαραγωγῆς καί ἐκτροφῆς πέστροφας, σέ ὀστρακοτροφεῖα καί ἄλλοι.

Ἑκπαίδευση

Στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, στή Φυσικομαθηματική Σχολή, λειτουργεῖ μεταπτυχιακό τμήμα ὠκεανογραφίας, τό ὁποῖο χορηγεῖ ἐπαγγελματικό ἐνδεικτικό διετοῦς μετεκπαιδύσεως στήν ὠκεανογραφία. Τή μετεκπαίδευση αὐτή μποροῦν νά παρακολουθήσουν οἱ πτυχιούχοι βιολόγοι, φυσιογνώστες, γεωλόγοι, κτηνίατροι, ἱατροί καί γεωπόνοι.

Ἑκπαίδευση καθὼς καί μετεκπαίδευση στήν ὠκεανογραφία παρέχεται στά εὐρωπαϊκά καί ἀμερικανικά πανεπιστήμια.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Ἑδρα Βιολογίας, τηλ. 727874.

Ἑδρα Γεωλογίας, τηλ. 3603316.

Ἑδρα Ὀρυκτολογίας καί Πετρολογίας, τηλ. 743254.

Ο ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΟΣ

Μετεωρολογία εἶναι ἡ μελέτη τῶν ἀτμοσφαιρικῶν φαινομένων ὃχι μόνο τῆς γῆς ἀλλά ὅλων τῶν οὐράνιων σωμάτων. Οἱ μετεωρολόγοι προσπαθοῦν νά περιγράψουν καί νά ἀντιληφθοῦν τά συστατικά τῆς ἀτμόσφαιρας, τίς κινήσεις, τίς διαδικασίες καί τίς ἐπῆρειες αὐτῶν. Οἱ γνώσεις τους βοηθοῦν νά λυθοῦν πολλά πρακτικά προβλήματα στή γεωργία, στίς ἐπικοινωνίες, στίς μεταφορές, στήν υἰεία, στήν ἐθνική ἀμυνα καί στίς ἐπιχειρήσεις.

Οἱ μετεωρολόγοι συνήθως εἰδικεύονται σέ ἓναν τομέα τῆς ἐπιστήμης. Ὑπάρχουν:

Οἱ συνοπτικοὶ μετεωρολόγοι, οἱ ὁποῖοι προβλέπουν τόν καιρό καί εἶναι ἡ μεγαλύτερη ὁμάδα εἰδικεύσεως στή μετεωρολογία. Δίνουν διάφορες πληροφορίες γιά τόν καιρό, ὅσον ἀφορᾷ τήν ἀτμοσφαιρική πίεση, τή θερμοκρασία, τήν ὑγρασία καί τήν ταχύτητα τοῦ ἀνέμου. Τίς πληροφορίες αὐτές τίς συγκεντρώνουν ἀπό διάφορους παρατηρητές σέ πολλά μέρη τοῦ κόσμου καί ἀπό μετεωρολογικούς δορυφόρους.

Οἱ κλιματολόγοι ἀναλoοὺν ὅλες τίς ἀναφορές γιά τόν ἄνεμο, τή βροχή, τή λιακάδα, τή θερμοκρασία καί ἄλλα καιρικά δεδομένα μίᾳς συγκεκριμένης περιοχῆς, γιά νά προσδιορίσουν τόν καιρό πού δημιουργεῖ τό κλίμα τῆς περιοχῆς αὐτῆς.

Οἱ δυναμικοὶ μετεωρολόγοι ἐρευνοῦν τοὺς φυσικοὺς νόμους πού διέπουν τίς ἀτμοσφαιρικές κινήσεις.

Οί φυσικοί μετεωρολόγοι μελετούν τή φύση τής ατμόσφαιρας, δηλ. τή χημική σύνθεση καί τόν ηλεκτρισμό, τίς ακουστικές καί ὀπτικές ιδιότητες, τήν ἐπιρροή τής ατμόσφαιρας στή μετάδοση τοῦ φωτός, τοῦ ἤχου καί τῶν ραδιοκυμάτων καθώς καί τοὺς παράγοντες πού ἐπηρεάζουν τό σχηματισμό τῶν σύννεφων, τήν πτώση βροχῆς ἢ χιονιοῦ καί ἄλλα καιρικά φαινόμενα.

Οἱ εἰδικοί μετεωρολόγοι κατασκευῆς ὀργάνων κατασκευάζουν μηχανές πού μετρούν, καταγράφουν καί ἀξιολογοῦν τά δεδομένα τῶν ἀτμοσφαιρικῶν διαδικασιῶν.

Οἱ βιομηχανικοὶ μετεωρολόγοι εἶναι εἰδικοὶ στήν ἐφαρμοσμένη μετεωρολογία καί μελετοῦν τή σχέση μεταξὺ καιροῦ καί εἰδικῶν ἀνθρώπινων δραστηριοτήτων, βιολογικῶν διαδικασιῶν καί ἀγροτικῶν καί βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Π.χ. ἐπεξεργάζονται δελτία καιροῦ γιά εἰδικές ἐταιρεῖες, προσπαθοῦν νά δημιουργήσουν βροχή ἢ χιόνι σέ μιά δεδομένη περιοχή καί ἐργάζονται γιά τήν ἐπίλυση προβλημάτων, ὅπως ὁ ἐλεγχος τοῦ καπνοῦ καί ἡ μόλυνση τής ατμόσφαιρας.

Ἡ κύρια δραστηριότητα πολλῶν μετεωρολόγων εἶναι ἡ ἔρευνα. Ἐρευνοῦν θέματα ὅπως ὁ ἀτμοσφαιρικός ηλεκτρισμός (π.χ. ἡ ἀστραπή), τά σύννεφα καί οἱ μετεωρολογικὲς πτώσεις (βροχή, χιόνι, χαλάζι), ἡ δυναμική τῶν τυφάνων καί οἱ καλύτεροι καί ταχύτεροι τρόποι χρησιμοποίησεως τοῦ τεράστιου ἀριθμοῦ τῶν καιρικῶν δεδομένων πού συγκεντρώνουν ἀπό τοὺς μετεωρολογικοὺς δορυφόρους. Ἐπίσης μελετοῦν τά ὀρμητικά καιρικά φαινόμενα, ὅπως εἶναι οἱ κυκλῶνες, τίς καιρικές συνθήκες πού ἐπηρεάζουν τίς φωτιές στά δάση καί ἄλλα προβλήματα. Γιά τήν πρόβλεψη καιροῦ καί γιά τήν ἔρευνα οἱ μετεωρολόγοι χρησιμοποιοῦν ἠλεκτρονικοὺς ἐγκεφάλους ὑψηλῆς ταχύτητας, γιά νά ἐπεξεργάζονται μεγάλο ἀριθμὸ δεδομένων.

Ἀπασχόληση – προοπτικές

Πολλοὶ μετεωρολόγοι ἀπασχολοῦνται στήν Ἐθνικὴ Μετεωρολογικὴ Ὑπηρεσία ὡς ἐπιστημονικὸ προσωπικόν. Ἄλλοι μετεωρολόγοι ἐργάζονται σέ ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις. Πολλές ἰδιωτικὲς ἀεροπορικὲς ἐταιρεῖες ἀπασχολοῦν μετεωρολόγους, γιά νά προβλέπουν τόν καιρὸ γιά τίς ἀεροπορικὲς πτήσεις καί νά δίνουν ὁδηγίες στοὺς πιλότους γιά τίς ἀτμοσφαιρικές συνθήκες. Ἐνας μικρὸς ἀριθμὸς ἀπασχολεῖται στήν κατασκευὴ μετεωρολογικῶν ὀργάνων καί ἄλλοι ἐργάζονται σέ μεγάλες ἐταιρεῖες πού κάνουν ἔρευνες στὸ διάστημα. Ἐπίσης πολλοὶ μετεωρολόγοι ἀπασχολοῦνται στήν πολιτικὴ καί στρατιωτικὴ ἀεροπορία.

Οἱ προοπτικὲς τοῦ ἐπαγγέλματος φαίνονται πολὺ εὐνοϊκές. Ἡ

εξέλιξη της βιομηχανίας των αεροσκαφών, των διαστημοπλοίων και των μετεωρολογικών δορυφόρων έχει επεκτείνει τα όρια της μετεωρολογίας και έχει ανοίξει νέους τομείς δραστηριότητας. Ή εξέλιξη του επαγγέλματος θα προέλθει επίσης από τη ζήτηση μετεωρολόγων που θα κατασκευάζουν και θα βελτιώνουν όργανα, όπως το ραντάρ, οι πύραυλοι, οι μετεωρολογικοί δορυφόροι, οι ηλεκτρονικοί εγκέφαλοι, όργανα δηλαδή που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή και την επεξεργασία καιρικών δεδομένων. Επιπλέον αναμένεται μία συνεχής ζήτηση μετεωρολόγων, για να εργαστούν σε διάφορα προγράμματα για τη μέτρηση και πρόβλεψη του καιρού, την έρευνα όρμητικών θυελλών, την πρόβλεψη πλημμυρών και θυελλών και την έρευνα για τη μόλυνση της ατμόσφαιρας. Ακόμη, καθώς τα αεροσκάφη των αεροπορικών εταιρειών πολλαπλασιάζονται καθημερινώς, θα χρειαστούν περισσότεροι μετεωρολόγοι, για να βοηθούν στην εξασφάλιση όμαλων και ασφαλών αεροπορικών πτήσεων.

Συνθήκες

Οι μετεωρολογικοί σταθμοί λειτουργούν 24 ώρες την ημέρα, 7 ημέρες την εβδομάδα. Οι περισσότεροι σταθμοί είναι σε διάφορα αεροδρόμια ή κοντά σε πόλεις, άλλοι όμως βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές. Οι ύποψηφοι μετεωρολόγοι πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν αυτές τις συνθήκες εργασίας.

Εκπαίδευση

Στη Φυσικομαθηματική Σχολή Ἀθηνῶν λειτουργεῖ μεταπτυχιακό τμήμα εκπαιδεύσεως μετεωρολόγων. Ἡ φοίτηση εἶναι διετής καί χορηγεῖται ἐνδεικτικό μετεωρολογίας. Δικαίωμα ἐγγραφῆς γιά τή μετεκπαίδευση καί εἰδίκευση στή μετεωρολογία ἔχουν οἱ πτυχιούχοι μαθηματικοί καί φυσικοί.

Ἐκπαίδευση καί μετεκπαίδευση στή μετεωρολογία παρέχεται στά εὐρωπαϊκά καί ἀμερικανικά πανεπιστήμια.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Ἔδρα Μετεωρολογίας, τηλ. 3610006.

Ἔδρα Φυσικῆς, τηλ. 3633412.

Ἔδρα Μαθηματικῶν, τηλ. 743416.

3. ΟΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Τά τελευταῖα θαυμαστά ἐπιστημονικά ἐπιτεύγματα ἔκαναν τόν

άνθρωπο ικανό νά γνωρίσει σέ βάθος τό φυσικό κόσμο πού τόν περιβάλλει καί νά έπεκτείνει ταυτόχρονα τά όριά του στό σύμπαν. Οί φυσιογνωστικές έπιστήμες ασχολούνται μέ τούς βασικούς νόμους τοῦ φυσικοῦ κόσμου καί τοῦ σύμπαντος. Πολλοί φυσιογνώστες ασχολούνται μέ τή βασική έρευνα πού αποβλέπει στόν έμπλουτισμό τῶν γνώσεών μας γιά τίς ιδιότητες τῆς ενέργειας καί τῆς ὕλης. "Άλλοι έκτελοῦν έφαρμοσμένη έρευνα χρησιμοποιοῦντας τίς γνώσεις πού απέκτησαν από τή βασική έρευνα καί δημιουργοῦν νέα προϊόντα καί μεθόδους έπεξεργασίας. Γιά παράδειγμα, οί χημικοί στήν έφαρμοσμένη έρευνα χρησιμοποιοῦν τίς γνώσεις τους γιά τίς ἀλληλεπιδράσεις τῶν διαφόρων χημικῶν οὐσιῶν, γιά νά δημιουργήσουν νέα καύσιμα γιά πυραύλους.

Τά ἀκόλουθα κεφάλαια περιλαμβάνουν περιγραφές τεσσάρων κύριων επαγγελμάτων φυσιογνωστικῶν ἐπιστημῶν: τοῦ φυσικοῦ, τοῦ χημικοῦ, τοῦ βιοχημικοῦ καί τοῦ ἀστρονόμου.

Ο ΦΥΣΙΚΟΣ

Ἡ πτήση τῶν ἀστροναυτῶν στό διάστημα, ἡ ἐξερεύνηση τοῦ βυθοῦ τῶν ὠκεανῶν, ἀκόμη καί ἡ ἀσφάλεια τῶν αὐτοκινήτων ἐξαρτᾶται κατά πολλούς τρόπους ἀπό τήν έρευνα πού ἔχει γίνει στό ἐργαστήριο τοῦ φυσικοῦ.

Οί φυσικοί παρατηροῦν καί ἀναλύουν τίς διάφορες μορφές ἐνέργειας, τή δομή τῆς ὕλης καί τή σχέση μεταξύ ὕλης καί ἐνέργειας. Μέ βάση τήν έρευνά τους οί φυσικοί ἀναπτύσσουν θεωρίες καί ἀνακαλύπτουν τούς οὐσιώδεις νόμους πού περιγράφουν τή συμπεριφορά τῶν δυνάμεων σέ σχέση μέ τό σύμπαν. Οί μελέτες τους συνεχῶς διευρύνουν τήν ἀντίληψη τοῦ ἀνθρώπου ὅσον ἀφορᾷ τό φυσικό κόσμο καί τόν καθιστοῦν ικανό νά ἐπεκτείνει συνεχῶς τή χρήση τῶν φυσικῶν πηγῶν. Οί φυσικοί ἔχουν συνεισφέρει ἀξιόλογη προσφορά στήν ἐπιστημονική πρόοδο τά τελευταῖα χρόνια σέ τομεῖς ὅπως εἶναι ἡ ἀτομική ἐνέργεια, ἡ ἠλεκτρονική, οί ἐπικοινωνίες καί ἡ διαστημική.

Περίπου ἕνας στοῦς δύο φυσικούς ἀσχολεῖται μέ τήν έρευνα. Πολλοί κάνουν βασική έρευνα, πού ἀποβλέπει στήν αὔξηση τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων, μέ δευτερεύουσα σημασία στήν πρακτική ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν γνώσεων. Οί θεωρητικοί φυσικοί προσπαθοῦν νά περιγράψουν τίς ἀλληλεπιδράσεις τῆς ὕλης καί τῆς ἐνέργειας μέ μαθηματικούς ὅρους. Οί πειραματικοί φυσικοί κάνουν συστηματικές παρατηρήσεις καί πειράματα, γιά νά προσδιορίσουν καί νά μετρήσουν αὐτές τίς ἀλληλεπιδράσεις. Γιά παράδειγμα, προσπαθοῦν

νά προσδιορίσουν καί νά μετρήσουν τή διάρκεια ζωῆς μικροσκοπικῶν τμημάτων τῆς ὕλης πού μπορεῖ νά βρίσκονται μέσα στό ἄτομο. Οἱ πειραματικοί φυσικοί χρησιμοποιοῦν διάφορα ὄργανα, ὅπως ἐπιταχυντήρες, σπεκτροόμετρα ἀκτίνων Χ, μηχανήματα μετρήσεως βραχέων κυμάτων, λέιζερ καί μικροσκοπία μετρήσεως φάσματος. Ὅταν ἡ ἔρευνά τους ἀπαιτεῖ νέα μηχανήματα, μποροῦν νά τά κατασκευάσουν μόνοι τους. Ἡ διαφορά μεταξύ θεωρητικῶν καί πειραματικῶν φυσικῶν εἶναι συχνά θέμα ἐμφάσεως. Μερικοί φυσικοί εἶναι εἰδικευμένοι καί στά δύο εἶδη ἐργασίας.

Πολλοί φυσικοί μέ ἐμπειρία στή μηχανική ἀσχολοῦνται μέ ἐφαρμοσμένη ἔρευνα. Χρησιμοποιοῦν τή γνώση πού ἀπέκτησαν ἀπό τή βασική ἔρευνα, γιά νά λύσουν πρακτικά προβλήματα ἢ γιά νά δημιουργήσουν νέα ἢ βελτιωμένα προϊόντα. Γιά παράδειγμα, ἡ ἐργασία τῶν φυσικῶν στερεῶν σωμάτων ὀδήγησε στή δημιουργία τρανζίστορ καί μηχανημάτων μικροκυκλωμάτων.

Οἱ περισσότεροι φυσικοί εἰδικεύονται σέ ἓναν ἢ περισσότερους κλάδους τῆς ἐπιστήμης - μηχανική φυσική, θερμικά φαινόμενα, φυσική ὑψηλῆς ἐνεργείας, ὀπτική φυσική, ἀκουστική, ἡλεκτρομαγνητική, ἀτομική φυσική, φυσική ὑγρῶν, κλασική θεωρητική φυσική ἢ φυσική στερεῶν. Γιά παράδειγμα, στή φυσική στερεῶν μποροῦν νά εἰδικευθοῦν στήν κεραμική, στήν κρυσταλλογραφία κτλ.

Ἐπιπλέον οἱ νέες γνώσεις ἀνοίγουν νέες περιοχές ἐρευνῶν. Γιά παράδειγμα, ἡ ἐξέλιξη τῶν λέιζερ ὀδήγησε σέ νέους πειραματισμούς τήν ὀπτική καί ἄλλους τομεῖς.

Οἱ φυσικοί συχνά ἐφαρμόζουν τίς θεωρίες καί τή μεθοδολογία τῆς ἐπιστήμης τους σέ ἄλλες ἐπιστήμες, στίς ὁποῖες συμπεριλαμβάνονται ἡ ἀστρονομία, ἡ βιολογία, ἡ χημεία καί ἡ γεωλογία. Πολλοί φυσικοί ἔχουν γίνει εἰδικοί σέ τομεῖς πού συνδυάζουν τίς γνώσεις φυσικῆς καί μιᾶς συγγενοῦς ἐπιστήμης. Ἐτσι πολλές εἰδικεύσεις ἔχουν ἀναπτυχθεῖ στά ὅρια μεταξύ φυσικῆς καί ἄλλων ἐπιστημῶν, ὅπως εἶναι ἡ ἀστροφυσική, ἡ βιοφυσική, ἡ χημική φυσική καί ἡ γεωφυσική. Ἐπιπλέον οἱ πρακτικές ἐφαρμογές τῆς φυσικῆς ἔχουν στενά ἐνωθεῖ μέ τή μηχανική.

Ἀπασχόληση – προοπτικές

Οἱ περισσότεροι φυσικοί ἀπασχολοῦνται σέ ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις, ὅπως εἶναι τά ἐργοστάσια κατασκευῆς ἡλεκτρικοῦ ἐξοπλισμοῦ, τά ἐργοστάσια χημικῶν προϊόντων, τά ἐργοστάσια κατασκευῆς ὀργάνων ἐξερηνήσεως τοῦ διαστήματος καί ἐπιχειρήσεις μηχανικῶν καί ἀρχιτεκτονικῶν ὑπηρεσιῶν.

Πολλοί φυσικοί ἀπασχολοῦνται στή μέση ἐκπαίδευση ὡς καθηγητές. Τό Κέντρο Πυρηνικῶν Ἑρευνῶν «Δημόκριτος» ἀπασχολεῖ

έναν αριθμό φυσικών όπως και διάφορα άλλα εργαστήρια και ινστιτούτα έρευνών. Άλλοι φυσικοί ασχολούνται με τη διεύθυνση και τη διοίκηση προγραμμάτων φυσικών έρευνών. Μερικοί εργάζονται ως έπιθεωρητές ή έλεγκτές στη διαδικασία παραγωγής βιομηχανικών προϊόντων. Σήμερα, πού τό άτομο είναι μία πραγματικότητα, οί είδικευμένοι στη μελέτη του ξέρουν πιά τήν ύφή του και τούς νόμους του. Ξέρουν πώς νά τό διασπούν και πώς νά χρησιμοποιούν τήν άφάνταστη ενέργεια πού περικλείει. Καί από τήν έποχή τής διασπάσεως τού ατόμου κάθε μέρα αναγγέλλονται και καινούριες έπιστημονικές κατακτήσεις, ή μία μεγαλύτερη από τήν άλλη. Έτσι τό έπάγγελμα τού φυσικού γίνεται από τά πιό επίκαιρα και περιζήτητα έπαγγέλματα. Τό βέβαιο είναι ότι τό έπάγγελμα αυτό έχει πολύ άνοιχτούς όρίζοντες και ότι συνεχώς θά έχουμε ανάγκη από έπιστήμονες πού θά επανδρώνουν τά διάφορα κέντρα έρευνών και θά διδάσκουν στους μαθητές τά έπιτεύγματα τής σύγχρονης έπιστήμης τής φυσικής. Ήδη υπάρχει μεγάλη ζήτηση καθηγητών φυσικής μέσης εκπαίδευσέως. Γενικά οί προοπτικές άπασχολήσεως γιά τούς φυσικούς είναι εξαιρετικές γιά τήν έπόμενη δεκαετία.

Προσόντα

Ο φυσικός, ανάλογα με τόν τομέα άπασχολήσεώς του, πρέπει νά έχει όρισμένες ικανότητες. Καταρχήν ένδιαφέρον γιά τίς φυσικές έπιστήμες και έπιμονή και θέληση γιά σκληρή εργασία. Ένα πείσμα, άκόμενη, νά μήν εγκαταλείπει τό θέμα του μέχρι πού νά βρεί μία ίκανοποιητική λύση, μαζί με δημιουργική φαντασία και έρευνητικό πνεύμα. Έπειδή εργάζεται σέ ομάδα, πρέπει νά διαθέτει ικανότητα συνεργασίας και αίσθημα άκρίβειας. Ή άγάπη γιά μεθοδική εργασία και τάξη είναι άπαραίτητα προσόντα τού έρευνητή φυσικού.

Άπαιτείται βεβαίως νά έχει μία αρκετά ύψηλή εϋφυΐα, γιά νά μπορεί νά συλλαμβάνει μαθηματικές και φυσικές έννοιες. Μία καλή μνήμη είναι πολύ ύποβοηθητική στη δουλειά του καθώς και μία άναπτυγμένη ικανότητα μηχανικής αντίληψέως και αντίληψέως χώρου. Καί φυσικά πρέπει νά άποκτήσει τίς άπαραίτητες γνώσεις και νά έχει μία έφεση γιά συνεχή άσκηση και πειραματισμό.

Έκπαίδευση

Στίς Φυσικομαθηματικές Σχολές τών Πανεπιστημίων Άθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών και Ίωαννίνων λειτουργούν τμήματα φυσικών έπιστημών. Οί πτυχιούχοι φυσικοί τών πανεπιστημίων μας μπορούν νά μετεκπαιδευθούν στη μετεωρολογία, στόν ηλεκτρονικό αυτόματισμό, στήν ηλεκτρονική και ραδιοηλεκτρολογία, στήν

πληροφοριακή και επιχειρησιακή έρευνα και στην ωκεανογραφία. Οί μετεκπαιδευόμενοι αὐτοὶ γίνονται στὴ Φυσικομαθηματικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν καὶ διαρκοῦν δύο χρόνια ἢ καθεμίᾳ.

Ἐκπαίδευση καὶ μετεκπαίδευση σὲ ὁποιοδήποτε κλάδο τῆς φυσικῆς παρέχεται ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ εὐρωπαϊκὰ καὶ ἀμερικανικὰ πανεπιστήμια.

Γιὰ περισσότερες πληροφορίες:

Ἑδρα Φυσικῆς, τηλ. 3633412 καὶ 3611927.

Ἑδρα Πυρηνικῆς Φυσικῆς, τηλ. 3610136.

Ἑδρα Ἠλεκτρονικῆς Φυσικῆς, τηλ. 3624347.

Ο ΧΗΜΙΚΟΣ

Τὰ ροῦχα πού φοράμε, ἡ τροφή πού τρώμε, τὰ σπίτια ὅπου ζοῦμε, γενικά τὰ περισσότερα πράγματα πού βοηθοῦν νά κάνουμε τὴ ζωὴ μας περισσότερὸ ἀνετη, ὑγιεινὴ καὶ ἀποδοτικὴ, ὅλα αὐτὰ ἔχουν προέλθει μερικῶς ἀπὸ τὴ συνεχὴ έρευνα τοῦ χημικοῦ γιὰ νέες γνώσεις. Ἄν καὶ οἱ καθημερινὲς δραστηριότητες τῶν χημικῶν περνοῦν συνήθως ἀπαρατήρητες, μερικὲς ἀπὸ τίς ἀνακαλύψεις τους ἔχουν ὀδηγήσει στὴ δημιουργία νέων βιομηχανιῶν, ὅπως τὰ πλαστικά, τὰ κατεψυγμένα τρόφιμα καὶ οἱ βιομηχανίες τεχνητῶν ἰνῶν.

Οἱ χημικοὶ ἐρευνοῦν τίς ἰδιότητες καὶ τὴ σύνθεση τῶν ὑλῶν καὶ τοὺς νόμους πού διέπουν τὸ συνδυασμὸ τῶν στοιχείων σὲ μία φαινομενικὰ ἀτέλειωτη ποικιλία σχημάτων. Ἐρευνοῦν γιὰ νέες γνώσεις πού ἀφοροῦν τὴ φύση τῶν οὐσιῶν καὶ γιὰ τρόπους πρακτικῆς χρήσεως αὐτῶν τῶν γνώσεων. Ὅταν κάνουν μελέτες, ἐφαρμόζουν ἐπιστημονικὲς ἀρχές καὶ τεχνικὲς, χρησιμοποιώντας διάφορα εἰδικὰ ὄργανα γιὰ νά μετροῦν, νά προσδιορίζουν καὶ νά ἀξιολογοῦν ἀλλαγές στὶς ὑλές. Οἱ χημικοὶ διατηροῦν ἀρχεῖο ἀναφορῶν τῆς ἐργασίας τους καὶ προετοιμάζουν λεπτομερεῖς ἐκθέσεις πού δείχνουν τὰ ἀποτελέσματα τῶν τέστ ἢ τῶν πειραμάτων. Συχνά παρουσιάζουν τίς ἀνακαλύψεις τους σὲ ἐπιστημονικὲς ἐκδόσεις ἢ σὲ διαλέξεις σὲ ἐπιστημονικὲς ὁμάδες.

Οἱ περισσότεροι χημικοὶ εἰδικεύονται σὲ ἓναν ἀπὸ τοὺς πέντε κύριους κλάδους τῆς χημείας ἢ σὲ ὑποδιαιρέσεις ἐνὸς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κλάδους.

Οἱ χημικοὶ ὀργανικῆς χημείας εἶναι ἡ μεγαλύτερη ὁμάδα. Ἀσχολοῦνται μὲ συνθέσεις ἄνθρακα, οἱ περισσότερες ἀπὸ τίς ὁποῖες εἶναι οὐσίες πού προήλθαν ἀπὸ ζωικὴ καὶ φυτικὴ ὕλη.

Οἱ χημικοὶ ἀνόργανης χημείας ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ συνθέ-

σεις πού δέν περιέχουν ἄνθρακα, ὅπως π.χ. τὰ μέταλλα.

Οἱ χημικοί φυσικῆς χημείας μελετοῦν τίς ποσοτικές σχέσεις μεταξύ τῶν χημικῶν καί φυσικῶν ιδιοτήτων τῶν ὀργανικῶν καί ἀνόργανων οὐσιῶν, πῶς π.χ. αὐτές οἱ οὐσίες ἐπηρεάζονται ἀπό τόν ἠλεκτρισμό, τήν πίεση, τή θερμότητα καί τό ράδιο.

Οἱ χημικοί ἀναλυτικῆς χημείας προσδιορίζουν τή χημική σύνθεση τῶν οὐσιῶν καί ἐκτελοῦν διάφορα τέστ γιά νά ἐντοπίσουν τήν ποιότητα, ἀγνότητα καί ἄλλα χαρακτηριστικά αὐτῶν τῶν οὐσιῶν.

Οἱ βιοχημικοί ἀσχολοῦνται μέ τή χημεία ζωντανῶν ὀργανισμῶν.

Μερικοί χημικοί εἰδικεύονται στήν παραγωγή ὀργανισμῶν ἢ στήν ἐπεξεργασία καί παραγωγή προϊόντων καταναλώσεως, ὅπως τὰ τρόφιμα, τό πετρέλαιο, τὰ πλαστικά ἢ τὰ ἐλαστικά. Αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἡ ἐργασία ἴσως ἀπαιτεῖ γνώσεις ὄχι μόνο ἐνός κλάδου τῆς χημείας. Ὁ εἰδικός, π.χ., στά πλαστικά μπορεῖ νά χρειάζεται νά ἔχει γνώσεις φυσικῆς καί ἀναλυτικῆς καί ὀργανικῆς χημείας. Ὅλοι οἱ χημικοί πάντως πρέπει νά ἔχουν γνώσεις βασικῆς χημείας, πού ἀφοροῦν τή σύνθεση καί τίς ιδιότητες τῶν οὐσιῶν καί τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο αὐτές οἱ οὐσίες μποροῦν νά μεταβληθοῦν.

Πολλοί χημικοί ἀπασχολοῦνται σέ προγράμματα ἐφαρμοσμένης ἔρευνας γιά τή δημιουργία νέων προϊόντων ἢ τή βελτίωση ἢ ἀνακάλυψη νέων χρήσεων αὐτῶν τῶν προϊόντων. Οἱ χημικοί αὐτοί ἔχουν βοηθήσει στήν ἀνάπτυξη πολλῶν νέων προϊόντων, ὅπου περιλαμβάνονται τὰ ἀντιβιοτικά, τὰ πλαστικά, τὰ συνθετικά, τὰ ἐλαστικά, τὰ ἀπορρυπαντικά καί οἱ τεχνητές ἴνες. Ἄλλοι χημικοί ἀσχολοῦνται σέ προγράμματα βασικῆς ἔρευνας πού ἀποβλέπουν περισσότερο στήν ἐπέκταση τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων παρά στή λύση ἄμεσων πρακτικῶν προβλημάτων. Γιά παράδειγμα, ἡ βασική ἔρευνα γιά τόν πολυμερισμό – πῶς καί γιατί μικρά μόρια ἐνώνονται γιά νά σχηματίσουν γιγαντιαία μόρια – κατέληξε στήν ἀνάπτυξη τῶν συνθετικῶν ἐλαστικῶν, τοῦ νάυλον καί τῶν πλαστικῶν.

Ἡ ἀνάλυση καί ὁ πειραματισμός εἶναι μιά ἄλλη κύρια δραστηριότητα τῶν χημικῶν, γιατί διάφορα εἶδη τέστ πρέπει νά γίνονται σχεδόν σέ κάθε στάδιο στή βιομηχανική ἐπεξεργασία κάθε προϊόντος ἀπό τήν ἀρχική ἀνάπτυξη ὥς τήν τελική παραγωγή.

Ἀπασχόληση – προοπτικές

Οἱ περισσότεροι χημικοί ἀπασχολοῦνται σέ ιδιωτικές ἐπιχειρήσεις ἐπεξεργασίας καί παραγωγῆς χημικῶν προϊόντων. Ἄλλοι ἀπασχολοῦνται σέ ἐργοστάσια παρασκευῆς τροφίμων, πετρελαίου, χάρτου, ἠλεκτρικοῦ ἐξοπλισμοῦ καί σέ ἐργοστάσια πρώτης ἐπεξεργασίας μετάλλου. Οἱ ὑπόλοιποι διδάσκουν σέ γυμνάσια ἢ πανεπι-

στήμια και σέ ιδιωτικά ίνστιτούτα έρευνών.

Οί χημικοί εργάζονται κυρίως σέ μεγάλες βιομηχανικές περι-
οχές.

Στήν έποχή μας οί προοπτικές εξέλιξως του επαγγέλματος του
χημικού διαγράφονται θαυμάσιες, χάρη στή συνεχή ανάπτυξη καί
έπέκταση τών χημικών έρευνών. Αύτή ή έπέκταση δημιουργεί θέ-
σεις γιά νέους χημικούς μόνο στον τομέα τής βασικής έρευνας.
'Αλλά καί ή παραγωγή νέων προϊόντων από άλλα χημικά προϊόντα
δημιουργεί πόστα εργασίας γιά χημικούς καί σέ πολλούς άλλους
τομείς. 'Επίσης ή συνεχής ζήτηση προϊόντων, τά όποια πρωτοκα-
τασκευάστηκαν στό χημικό εργαστήριο, όπως είναι τά πλαστικά, οί
τεχνητές ίνες, τά φάρμακα, τά λιπάσματα καί τά καύσιμα ύψηλης
καί ατομικής ενέργειας γιά πυραύλους, αυξάνει τίς ευκαιρίες άπα-
σχολήσεως τών πτυχιούχων χημικών.

Συνθήκες εργασίας

Οί χημικοί εργάζονται σέ μοντέρνα, πλήρως εξοπλισμένα καί
καλοφωτισμένα εργαστήρια, γραφεία ή τάξεις διδασκαλίας. 'Εργά-
ζονται μέ ούσιες πού μπορεί νά είναι επικίνδυνες, αν είναι κανείς
άπρόσεχτος. 'Εν τούτοις, όταν ακολουθηθούν οί οδηγίες ασφαλείας,
μπορούν νά άποφευχθούν οί κίνδυνοι.

'Εκπαίδευση

Στίς Φυσικομαθηματικές Σχολές 'Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πα-
τρών καί 'Ιωαννίνων λειτουργεί χημικό τμήμα, όπου εκπαιδεύονται
οί χημικοί. Οί πτυχιούχοι χημικοί μπορούν, αν θέλουν, νά παρακο-
λουθήσουν τό διετές μετεκπαιδευτικό τμήμα πληροφοριακής καί
έπιχειρησιακής έρευνας πού λειτουργεί στή Φυσικομαθηματική
Σχολή 'Αθηνών γιά όλους τούς πτυχιούχους τής φυσικομαθηματι-
κής.

Γιά περισσότερες λεπτομέρειες:

'Εδρα 'Ανοργάνου Χημείας, τηλ. 3610261.

'Εδρα 'Οργανικής Χημείας, τηλ. 3610276.

ΒΙΟΧΗΜΙΚΟΣ

'Η βιοχημεία ασχολείται μέ τή χημική ύφή καί τίς λειτουργίες
τών ούσιών πού συνιστούν τούς ζωντανούς οργανισμούς καί τά χη-
μικά γεγονότα πού συμβαίνουν σέ αυτούς τούς οργανισμούς.
'Επειδή αυτό μάς οδηγεί στή μελέτη μιās τεράστιας ποικιλίας ύλι-
κού, ή εργασία του βιοχημικού εισέρχεται στον τομέα τής χημείας,

της αγροτικής χημείας, της βιολογίας, της ιατρικής φυσιολογίας και της κτηνοτροφίας. Άλλοι τομείς είναι ή δασονομία, ή ιχθυολογία, ή έρευνα φυτών, ή διαιτητική, ή φαρμακευτική, ή ζυθοποιία και ή γονιμοποίηση.

Ό βιοχημικός έρευνά για τή βάση της ζωής και τούς παράγοντες πού διατηρούν τή ζωή. Τά έπαγγελματικά του ενδιαφέροντα ποικίλουν από τό τί αποφασίζει τήν κληρονομικότητα ως τό πώς οί ζωντανοί οργανισμοί αντιδρούν στά διαστημικά ταξίδια. Προσδιορίζει και αναλύει χημικές διαδικασίες πού είναι σχετικές μέ βιολογικούς παράγοντες, όπως ή αναπαραγωγή και ό μεταβολισμός. Έπιθεωρεί και έρευνά τήν έπήρεια χημικών ουσιών (τροφών, όρμονών, φαρμάκων) στούς οργανισμούς. Μελετά τίς χημικές αλλαγές στό ζωντανό ιστό πού προκαλούνται από γενετικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες.

Οί βιοχημικοί εργάζονται μέ μία μεγάλη ποικιλία ουσιών, από πολύ μεγάλα μόρια μέχρι γιγαντιαία μακρομόρια. Μελετούν χημικά συνθετικά, όπως πρωτεΐνες, σάκχαρο, όξέα, μεταλλικά, πολυσακχαρίνες, πάχη κτλ. Άσχολούνται μέ προβλήματα γενετικής, ένζυμολογίας, δράσεως τών όρμονών, μέ τή βιοενέργεια και τά φαινόμενα του βιοχημικού έλέγχου.

Οί τομείς όπου εφαρμόζεται ή βιοχημεία είναι κυρίως ή ιατρική, ή διαιτητική και ή γεωπονική. Στόν ιατρικό τομέα οί βιοχημικοί έρευνούν τήν αίτια και τή θεραπεία ασθeneιών ή αναπτύσσουν διαγνωστικές διαδικασίες. Στό διαιτητικό τομέα προσδιορίζουν τήν αναγκαία διαιτητική για τή διατήρηση της καλής υγείας και τήν έπήρεια όρισμένων ελλείψεων της διατροφής σε διάφορες λειτουργίες, π.χ. στην ικανότητα μαθήσεως. Στό γεωπονικό τομέα οί βιοχημικοί έρευνούν χόμα, λιπάσματά και φυτά, για να ανακαλύψουν καλύτερες μεθόδους καλλιέργειας και αποθηκεύσεως τών σιτηρών. Στίς έρευνές τους χρησιμοποιούν διάφορα έπιστημονικά όργανα και μηχανήματα, όπως είναι τά ηλεκτρονικά μικροσκόπια και οί ραδιενεργοί μετρητές ισοτόπων. Έφευρίσκουν νέα όργανα και αναλυτικές τεχνικές, όταν είναι αναγκαίο.

Οί περισσότεροι βιοχημικοί (2 στους 3) απασχολούνται στην βασική έρευνα για τήν ανάπτυξη τών έπιστημονικών γνώσεων. Μερικοί πού εργάζονται στην εφαρμοσμένη έρευνα χρησιμοποιούν τίς ανακαλύψεις της βασικής έρευνας, για να λύσουν πρακτικά προβλήματα ή να αναπτύξουν ένα χρήσιμο προϊόν. Για παράδειγμα, μέ τή βασική έρευνα οί βιοχημικοί ανακαλύπτουν πώς ένας ζωντανός οργανισμός σχηματίζει μία όρμόνη. Αυτή ή γνώση χρησιμοποιείται στο έργαστήριο για να συνθέτουν τήν όρμόνη και μετά να τήν

παράγουν σε αρκετή ποσότητα για να εμπλουτίσουν οργανισμούς που έχουν έλλειψη ορμόνης.

Προσόντα

Ο Βιοχημικός ως έρευνητής πρέπει να είναι υπομονετικός, να μπορεί να δουλεύει με ακρίβεια, να μπορεί να συγκεντρώνεται και να είναι παρατηρητικός στη δουλειά του. Για όρισμένες εργασίες είναι απαραίτητη ή ικανότητα να εργάζεται με πειραματόζωα.

Άπασχόληση

Πολλοί βιοχημικοί απασχολούνται σε εργαστήρια νοσοκομείων, όπου η εργασία τους βοηθά το ιατρικό προσωπικό στη διάγνωση και τη θεραπεία των ασθενών. Άλλοι εργάζονται σε ινστιτούτα και εργαστήρια έρευνών. Στη βιομηχανία οι βιοχημικοί απασχολούνται σε εργοστάσια λιπασμάτων, φαρμακευτικών προϊόντων, δερμάτων ή μάλλινων προϊόντων, τροφίμων, ποτών και καλλυντικών.

Οι προοπτικές αύξησης των θέσεων απασχόλησης είναι αρκετά ευνοϊκές, ιδιαίτερα σε νοσοκομεία, κλινικές και άλλα μέρη, όπου γίνεται ιατρική έρευνα. Η βιοχημεία αποκτά επίσης σιγά σιγά μεγάλη σημασία και σε άλλους τομείς, όπως η ωκεανογραφία και η περιβαλλοντική υγεία (μόλυνση του περιβάλλοντος).

Εκπαίδευση

Η βιοχημεία διδάσκεται στους φοιτητές των χημικών, φαρμακευτικών, βιολογικών και φυσιολογικών τμημάτων των φυσικομαθηματικών σχολών των πανεπιστημίων μας. Οι πτυχιούχοι χημικοί, βιολόγοι και φυσιολογιστές μπορούν να εργαστούν ως βιοχημικοί.

Εκπαίδευση στη βιοχημεία παρέχεται σε διάφορα ευρωπαϊκά και αμερικανικά πανεπιστήμια καθώς και μετεκπαίδευση στις υποειδικότητες της βιοχημείας.

Για περισσότερες πληροφορίες:

Έδρα Βιολογίας, τηλ. 727874.

Έδρα Φυσικής, τηλ. 3633412.

Έδρα Φαρμακογνωσίας, τηλ. 3611822.

Ο ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ

Η αστρονομία συχνά θεωρείται ή πιο θεωρητική από όλες τις

ἐπιστήμες, ἀλλὰ ἔχει πολλές πρακτικές ἐφαρμογές. Οἱ ἀστρονόμοι μελετοῦν ὅλα τὰ οὐράνια σώματα στό σύμπαν. Συγκεντρώνουν καί ἀναλύουν δεδομένα γιά τόν ἥλιο, τή σελήνη, τοὺς πλανῆτες καί τὰ ἀστέρια καί προσπαθοῦν νά προσδιορίσουν τὰ μεγέθη, τή μορφή, τίς ἐπιφανειακές θερμοκρασίες, τή χημική σύνθεση καί τίς κινήσεις αὐτῶν τῶν ἀερίων καί τῆς σκόνης πού παρεμβάλλεται ἀνάμεσά τους. Ὑπολογίζουν τίς θέσεις τῶν πλανητῶν, τήν τροχιά τῶν κομητῶν, τῶν ἀστεροειδῶν καί τῶν τεχνητῶν δορυφόρων. Κάνουν ἀκόμη στατιστικές μελέτες τῶν ἀστέρων καί τῶν γαλαξιδῶν. Οἱ ἀστρονόμοι μελετοῦν τό μέγεθος καί τό σχῆμα τῆς γῆς καί τίς ιδιότητες τῆς ἀτμόσφαιράς της. Οἱ ἀστρονομικές παρατηρήσεις εἶναι πολύτιμες γιά τή ναυσιπλοΐα καί τήν ἀκριβή μέτρηση τῆς ὥρας. Γιά νά ἐκτελέσουν τίς λεπτομερεῖς παρατηρήσεις τους στόν οὐρανό, οἱ ἀστρονόμοι συχνά χρησιμοποιοῦν πολύπλοκες φωτογραφικές τεχνικές, μηχανήματα μετρήσεως τοῦ φωτός καί ἄλλα ὀπτικά μηχανήματα. Τό τηλεσκόπιο εἶναι τό κύριο ὄργανο πού χρησιμοποιοῦν γιά παρατηρήσεις. Γιά νά κάνουν λεπτομερεῖς παρατηρήσεις, χρησιμοποιοῦν διάφορα μηχανήματα πού συνάπτονται στό τηλεσκόπιο. Ἐπίσης τίς πληροφορίες τους τίς συγκεντρώνουν οἱ ἀστρονόμοι μέσω πυραύλων καί γήινων δορυφόρων πού τοὺς ἔχουν ἐξοπλίσει μέ διάφορα ὄργανα μετρήσεως. Γιά τήν ἐπεξεργασία καί τήν ἀνάλυση τῶν δεδομένων πού συλλέγουν χρησιμοποιοῦν ἠλεκτρονικούς ἐγκεφάλους.

Οἱ ἀστρονόμοι συνήθως εἰδικεύονται σέ ἓναν κλάδο τῆς ἀστρονομίας:

Οἱ ἀστροφυσικοί ἐφαρμόζουν φυσικούς νόμους σέ ἀστρικές ἀτμόσφαιρες.

Οἱ οὐράνιοι μηχανικοί ἀσχολοῦνται μέ τίς κινήσεις τῶν ἀντικειμένων μέσα στό οὐράνιο σύστημα καί ἐφαρμόζουν τίς γνώσεις τους γιά τόν ὑπολογισμό τῶν τροχιῶν τῶν διαστημοπλοίων καί τῶν τεχνητῶν γήινων δορυφόρων.

Οἱ ραδιοαστρονόμοι μελετοῦν τήν πηγή καί τή φύση τῶν οὐράνιων ραδιοκυμάτων, χρησιμοποιώντας ραδιοτηλεσκοπία ὑψηλῆς εὐαισθησίας.

Οἱ ἀστρονόμοι ἀstromετρίας μετροῦν τίς γωνιακές θέσεις καί τίς κινήσεις τῶν οὐράνιων σωμάτων.

Οἱ ἀστρονόμοι φωτομετρίας μετροῦν τήν ἔνταση τοῦ φωτός.

Οἱ ἀστρονόμοι σπεκτροσκοπίας ἀστρονομικῶν πηγῶν ἀναλύουν τό μήκος τῶν κυμάτων ραδιενέργειας πού ἐκπέμπουν τὰ οὐράνια σώματα.

Οἱ στατιστικοί ἀστρονόμοι κάνουν στατιστική μελέτη μεγάλων ἀριθμῶν οὐράνιων ἀντικειμένων, ὅπως τὰ ἀστέρια, γιά νά προσδιορίσουν τίς μέσες τους ιδιότητες.

Ἀπασχόληση

Οἱ περισσότεροι ἀστρονόμοι ἀπασχολοῦνται ὡς καθηγητές στή μέση ἢ ἀνώτατη ἐκπαίδευση (ὅπως καθηγητές μαθηματικῶν ἢ φυσικῆς στά γυμνάσια). Ἄλλοι ἀσχολοῦνται μέ ἔρευνες σέ ἰνστιτούτα ἢ ὡς ὑπάλληλοι στά ἀστεροσκοπεῖα καί σέ ἐπιχειρήσεις κατασκευῆς ἀστρονομικῶν ὀργάνων. Ἐνας μέγας ἀριθμός ἀστρονόμων ἀπασχολεῖται σέ ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις κατασκευῆς ἀεροσκαφῶν καί διαστημοπλοίων. Λίγοι ἀστρονόμοι ἀσχολοῦνται σέ μουσεῖα καί πλανητάρια.

Προοπτικές

Ἡ ἀστρονομία εἶναι ἐπιστήμη τοῦ παρόντος καί τοῦ μέλλοντος. Οἱ εὐκαιρίες ἀπασχολήσεως σ' αὐτό τόν τομέα συνεχῶς αὐξάνουν. Ὁ κύριος παράγοντας γιά τήν αὐξηση τῆς ζήτησεως τῶν ἀστρονόμων εἶναι ἡ ἐξέλιξη τῆς διαστημικῆς ἐπιστήμης, γιατί ζοῦμε τήν ἐποχή τοῦ διαστήματος, τήν ἐποχή τῶν πυραύλων, τῶν τεχνητῶν γήινων δορυφόρων καί τῆς ἐξερευνήσεως τοῦ διαστήματος. Θά χρειάζονται συνεχῶς ἀστρονόμοι, γιά νά ἀναλύουν τά δεδομένα πού συλλέγονται ἀπό πυραύλους καί διαστημόπλοια καί γιά νά προγραμματίζουν καί νά καθοδηγοῦν προγράμματα ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων πού γίνονται μόνο μέ μηχανήματα πού τοποθετοῦνται σέ διαστημικά ὄχηματα.

Οἱ συνεχῶς αὐξανόμενες δραστηριότητες στήν ἀερονομία ἀπό ἐκπαιδευτικά ἰνστιτούτα, τό κράτος καί τίς βιομηχανίες ἀναμένεται νά αὐξήσουν τή ζήτηση εἰδικευμένων ἀστρονόμων.

Ἐκπαίδευση

Ἡ ἀστροφυσική καί ἡ ἀστρονομία διδάσκεται στούς μαθηματικούς καί φυσικούς τῶν πανεπιστημίων μας. Εἰδικευση καί μετεκπαίδευση στήν ἀστρονομία παρέχεται μόνο στό ἐξωτερικό.

Γιά περισσότερες πληροφορίες:

Ἔδρα Μαθηματικῶν, τηλ. 3611393.

Ἔδρα Ἀστρονομίας, τηλ. 743211

Ἔδρα Φυσικῆς, τηλ. 3633412.

Ο ΜΗΧΑΝΟΤΕΧΝΙΤΗΣ

Όρισμός: Είναι ο τεχνίτης που συναρμολογεί, επισκευάζει και συντηρεί εξαρτήματα, συσκευές και μηχανές.

Φύση και περιγραφή εργασίας

Η πρώτη ύλη από την οποία κατασκευάζονται οι μηχανές, τα εργαλεία και οι διάφορες συσκευές είναι το μέταλλο. Γιά να φτάσουμε στο τελικό μεταλλικό κατασκεύασμα είναι απαραίτητη μία σειρά από εργασίες, με τις οποίες το άμορφο μέταλλο μετασχηματίζεται σε εξαρτήματα που συνθέτουν τη μηχανή στην τελική μορφή της.

Ο μηχανοτεχνίτης εργάζεται πάντα με βάση το σχέδιο του αντικειμένου που πρόκειται να κατασκευάσει. Εκλέγει το μέταλλο που θα χρησιμοποιήσει, χαράζει πάνω σ' αυτό το περίγραμμα του σχεδίου και με βάση αυτό το περίγραμμα κόβει και λειάνει το μέταλλο δίνοντάς του τις διαστάσεις που πρέπει. Με όργανα μετρήσεως ελέγχει τις διαστάσεις και προσαρμόζει τα διάφορα τμήματα του αντικειμένου που κατασκευάζει, αφού τούς κάνει τις απαραίτητες αλλαγές. Πολλές φορές χρειάζεται να συγκολλήσει, να λιώσει και να δώσει σχήμα σε νέα κομμάτια μετάλλου. Συχνά είναι υποχρεωμένος να κατασκευάζει ειδικά εργαλεία. Ασχολείται επίσης με τη συντήρηση, την επισκευή και την αντικατάσταση των εργαλείων, των μηχανών και των εξαρτημάτων τους.

Ανάλογα με τη μηχανή που χρησιμοποιεί για να σχηματοποιήσει το μέταλλο, έχει και την ειδικότητα του τορναδόρου ή φρεζαδόρου. Άλλη ειδικότητα μηχανοτεχνιτών είναι οι τεχνίτες κινητήρων που ασχολούνται με τη συναρμολόγηση των εξαρτημάτων κινητήρων αεροπλάνων, ατμομηχανών κτλ.

Συνθήκες εργασίας

Ο μηχανοτεχνίτης εργάζεται κατά κανόνα σε κλειστούς χώρους, εργοστάσια ή εργαστήρια με κανονικές συνθήκες φωτισμού και θερμοκρασίας. Σ' αυτούς τους χώρους επικρατεί ο θόρυβος από τη λειτουργία των μηχανών. Δουλεύει, σχεδόν πάντα, μαζί με άλλους συναδέλφους του ή βοηθούς. Όρθιος συνήθως, μπροστά σ' έναν πάγκο ή μπροστά στη μηχανή που χειρίζεται, μετακινείται σε περιορισμένο χώρο, με την προσοχή του πάντα συγκεντρωμένη. Κάνει διάφορες κινήσεις των χεριών ανάλογα με τις απαιτήσεις της

έργασίας του. Στίς περιπτώσεις πού ἡ ἐργασία πού κάνει εἶναι ἐπισκευή ἢ ἐγκατάσταση μηχανῶν ἢ συσκευῶν, οἱ μετακινήσεις τοῦ μηχανοτεχνίτη εἶναι περισσότερες καί εἶναι ἀνάγκη τό σῶμα του νά παίρνει δυσκολότερες στάσεις (σκυφτός, γονατιστός κτλ.).

Ἀπαιτούμενα προσόντα - ἀντενδείξεις - κίνδυνοι

Ἡ ἐργασία τοῦ μηχανοτεχνίτη ὅλων τῶν ἐιδικοτήτων εἶναι μία ἐργασία ἀκρίβειας. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ἡ προσοχή, τό αἶσθημα τῆς ἀκρίβειας καί τῆς τάξεως στήν ἐργασία εἶναι γενικές ἀπαιτήσεις τοῦ κλάδου. Ἀπαραίτητες ἐπίσης γιά τό μηχανοτεχνίτη εἶναι ἡ καλή ἀντίληψη τῶν σχημάτων καί τῶν μορφῶν, ἡ σταθερότητα καί ἡ ἀκρίβεια τῶν κινήσεων καθώς καί ἡ ἱκανότητα μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν. Ἡ καλή ὄραση καί κάποια σωματική εὐλυγισία καί εὐκινησία εἶναι ἀπαραίτητες.

Ὁ ἀστιγματισμός, ὅταν εἶναι σέ μεγάλο βαθμό, ἡ ἐπιληψία, οἱ παθήσεις τῶν ἀρθρώσεων (κυρίως τῶν χειρῶν), διάφορες παθήσεις πού ἐμποδίζουν τήν ἐργασία σέ ὀρθια στάση (κιρσοί, φλεβίτιδα, πλατυποδιά) καθώς καί οἱ νευροψυχικές παθήσεις ἀποτελοῦν ἀντενδείξεις γιά τό ἐπάγγελμα τοῦ μηχανοτεχνίτη. Ἀνάλογα μέ τήν ἐιδικότητα ὑπάρχουν καί ὀρισμένοι κίνδυνοι ἐπαγγελματικοί, ὅπως μικροτραυματισμοί τῶν χειρῶν καί ξένα σώματα στά μάτια.

Ἐκπαίδευση

Γιά τοὺς ἀποφοίτους δημοτικοῦ σχολείου, ἡλικίας 14-18 ἐτῶν, λειτουργοῦν οἱ Σχολές Μαθητείας τοῦ ΟΑΕΔ. Ἡ ἐκπαίδευση διαρκεῖ τέσσερα χρόνια καί εἶναι δωρεάν. Ὑπάρχουν ἐπίσης οἱ κατώτερες δημόσιες τεχνικές σχολές τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καθώς καί διάφορες ἄλλες ἰδιωτικές τεχνικές σχολές.

Γιά ἄτομα πάνω ἀπό 18 ἐτῶν λειτουργοῦν οἱ σχολές ἐπαγγελματικῆς καταρτίσεως ἐνηλίκων τοῦ ΟΑΕΔ. Ἡ ἐκπαίδευση διαρκεῖ 6 μῆνες καί εἶναι δωρεάν. Γιά τοὺς ἀποφοίτους τῆς Γ' τάξεως γυμνασίου καί τοὺς ἀποφοίτους κατώτερων τεχνικῶν σχολῶν ὑπάρχουν οἱ μέσες τεχνικές δημόσιες ἢ ἰδιωτικές σχολές, ἀπό ὅπου ἀποφοιτοῦν οἱ μαθητὲς μέ τό δίπλωμα τοῦ μηχανοτεχνίτη ἐργοδηγοῦ. Οἱ ἀπόφοιτοι λυκείου ἢ μέσων τεχνικῶν σχολῶν μποροῦν νά δώσουν ἐξετάσεις στά τμήματα τεχνολόγων μηχανικῶν τῶν ΚΑΤΕΕ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

Ἀγορά ἐργασίας

Μέ τή σημερινή ἐπικράτηση τῆς μηχανῆς σ' ὅλους σχεδόν τοὺς τομεῖς τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος ἡ ἐργασία τοῦ μηχανοτεχνίτη εἶναι ὄχι μόνο ἀπαραίτητη ἀλλά καί περιζήτητη. Ἰδιαίτερα

στή χώρα μας, πού βρίσκεται σήμερα στό στάδιο τής βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, ὁ κλάδος τῶν μηχανοτεχνιτῶν παρουσιάζει σημαντική ζήτηση, μέ καλύτερη ἀκόμη προοπτική γιά τό μέλλον. Εἶναι βέβαιο ὅτι στά ἐπόμενα χρόνια θά μᾶς χρειαστοῦν περισσότεροι εἰδικευμένοι μηχανοτεχνίτες, οἱ ὁποῖοι ὅμως εἶναι ἀπαραίτητο νά διαθέτουν ἐπαγγελματική κατάρτιση ἀνάλογη μέ τίς ἀπαιτήσεις μιᾶς σύγχρονης καί βιομηχανικά ἀναπτυγμένης κοινωνίας. Μ' αὐτή τήν προϋπόθεση ἡ ἐπαγγελματική σταδιοδρομία τῶν νέων ἀνθρώπων πού πρόκειται νά διαλέξουν αὐτό τόν κλάδο δραστηριότητας πρέπει νά θεωρεῖται ἐξασφαλισμένη σέ ὑψηλότερα ἀπό τά σημερινά ἐπίπεδα, τόσο ἀπό τήν ἀποψη τῆς ἀμοιβῆς ὅσο καί ἀπό τήν πλευρά τῆς γενικῆς θέσεώς τους στήν κοινωνική ἱεραρχία. Συνιστοῦμε τόν κλάδο τοῦ μηχανοτεχνιτῆ στούς νέους πού διαθέτουν τίς ἀπαιτούμενες ἱκανότητες, σ' αὐτούς πού ἔχουν ἰδιαίτερη κλίση στήν τεχνική ἐργασία, πού γενικά ἀγαποῦν τίς μηχανές.

Οἱ μηχανοτεχνίτες μποροῦν νά ἀπασχοληθοῦν:

- σέ ἐργοστάσια κατασκευῆς μηχανῶν,
- στό μηχανουργεῖο κάθε ἐργοστασίου,
- σέ ἐργοστάσια κατασκευῆς ἐξαρτημάτων καί μηχανικῶν ἐργαλείων,
- ὡς συντηρητές μηχανῶν σέ ὁποιοδήποτε χῶρο λειτουργοῦν μηχανήματα. Μποροῦν ἐπίσης νά ἀνοίξουν δικό τους μηχανουργεῖο.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΟΣ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ

Ὅρισμός: Εἶναι ὁ βοηθός τοῦ διπλωματούχου μηχανολόγου μηχανικοῦ στή μελέτη, στήν ἐγκατάσταση, στήν ἐπιβλέψη καί στόν καθορισμό τῶν ἀναγκαίων τύπων μηχανημάτων μιᾶς παραγωγικῆς μονάδας (ἐργοστάσιο, βιοτεχνικό συγκρότημα, σταθμός παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ κτλ.).

Φύση καί περιγραφή ἐργασίας

- Προετοιμάζει τούς χώρους καί τά ἀπαιτούμενα μέσα γιά τήν τοποθέτηση τοῦ μηχανολογικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως.
- Ἐπιβλέπει τίς ἐγκαταστάσεις, τή λειτουργία καί τή συντήρηση τῶν μηχανῶν παραγωγῆς.
- Λαμβάνει τά ἀναγκαῖα μέτρα γιά τήν ἀσφάλεια τῶν ἐγκαταστάσεων καί τοῦ προσωπικοῦ.
- Συντάσσει τό σχέδιο τῶν μηχανολογικῶν ἐγκαταστάσεων (θέρμανση, ἀερισμός, κλιματισμός κτλ.) πού ἐξυπηρετοῦν τή λειτουργία.

- γία τοῦ κτιρίου ὅπου ἐργάζεται.
- Κάνει δοκιμές γιά νά ἐλέγξει τήν καλή λειτουργία τῶν μηχανῶν, ἐντοπίζει τίς τυχόν βλάβες τους καί κάνει τίς ἀναγκαῖες ἐπισκευές.
- Βοηθᾷ στά πειράματα γιά τήν καλυτέρευση τῆς λειτουργίας καί τῆς σχεδιάσεως τῶν μηχανολογικῶν συσκευῶν καί στήν ἐφαρμοσμένη ἔρευνα τεχνολογικῶν φαινομένων, σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες πού τοῦ δίδονται ἀπό τό μηχανολόγο μηχανικό.
- Προωθεῖ τήν πώληση μηχανολογικῶν προϊόντων μιᾶς ἐπιχειρήσεως.
- Μετά ἀπό κατάλληλη παιδαγωγική ἐκπαίδευση μπορεῖ νά διδάξει τεχνολογικά μαθήματα τῆς εἰδικότητάς του σέ διάφορες τεχνικές σχολές.

Συνθήκες ἐργασίας

Ἄνάλογοι μέ τό εἶδος τῆς ἐργασίας του εἶναι καί οἱ χώροι μέσα στούς ὁποίους ἀπασχολεῖται. Ὅταν μελετᾷ τά σχέδια τῆς μηχανολογικῆς ἐγκαταστάσεως, ἐργάζεται σέ καλά φωτισμένα γραφεῖα. Ὅταν ἐπιθεωρεῖ ἢ ἐπισκευάζει τίς μηχανολογικές ἐγκαταστάσεις, βρίσκεται μέσα στούς κλειστούς χώρους τοῦ μηχανοστασίου, ὅπου ἐπικρατεῖ ὁ θόρυβος τῶν μηχανῶν. Σ' αὐτή τήν περίπτωση χρειάζεται νά εἶναι ἀρκετά προσεκτικός καί νά ἀκολουθεῖ τούς κανονισμούς ἀσφάλειας, γιά νά ἀποφύγει ἀτυχήματα πού ὑπάρχει περίπτωση νά προκληθοῦν κατά τό χειρισμό τῶν μηχανημάτων.

Προσόντα (σωματικά, ψυχοδιανοητικά)

Ὁ τεχνολόγος μηχανολόγος πρέπει νά εἶναι ἄτομο μέ καλή ἀντίληψη χώρου καί σχημάτων, γιά νά μπορεῖ νά ἐκτιμᾷ τά σχέδια τῶν μηχανημάτων καί τούς ἀνάλογους χώρους ἐγκαταστάσεως. Πρέπει νά εἶναι ἄτομο ὑπεύθυνο, μέ διοικητικές ικανότητες, γιά νά μπορεῖ νά δίνει ὑπεύθυνες ὁδηγίες γιά τήν ἐγκατάσταση, συντήρηση καί ἐπισκευή τοῦ μηχανολογικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Στήν περίπτωση πού ἐργάζεται ὡς καθηγητής τεχνικῆς σχολῆς ἢ εἶναι ὑπεύθυνος γιά τήν προώθηση πωλήσεων διάφορων μηχανημάτων πρέπει νά εἶναι κοινωνικός καί εὐχάριστος στούς τρόπους του.

Ἡ ἐργασία του ἀπαιτεῖ καλή ὑγεία, γερή κράση, καλή ὄραση καί εὐκινησία χειρῶν.

Ἐκπαίδευση

Σ' ὅλα τά ΚΑΤΕΕ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας λειτουργεῖ τμήμα τεχνολόγων μηχανολόγων γιά τούς ἀποφοίτους ἐξατάξιου γυμνα-

σίου ή τεχνικού λυκείου καί τούς πτυχιούχους μέσων επαγγελματι-
κών ή τεχνικών σχολών. Η έκπαίδευση διαρκεί τρία χρόνια καί
είναι δωρεάν.

Άπασχόληση

Ο τεχνολόγος μηχανολόγος μπορεί νά έργαστει:

- Στο μηχανολογικό τμήμα μελετών αρχιτέκτονα ή μηχανολόγου
μηχανικού.
- Στα μηχανολογικά γραφεία τά ειδικευμένα στή μελέτη καί στήν
κατασκευή βιομηχανικών ή βιοτεχνικών μονάδων.
- Στο τμήμα μελετών ή παραγωγής βιομηχανικού ή βιοτεχνικού
συγκροτήματος.
- Στο τμήμα πωλήσεως ή εξυπηρετήσεως μις έπιχειρήσεως πού
άσχολείται μέ τήν πώληση μηχανών καί μηχανολογικού έξοπλι-
σμού.
- Ως καθηγητής σέ διάφορες τεχνικές σχολές.

Ο ΛΟΓΙΣΤΗΣ

Γενικά

Η άνάγκη γιά λογιστική ένημέρωση μις οικονομικής μονάδας
όποιουδήποτε βαθμού έγινε κατανοητή άπό τούς άρχαιότατους χρό-
νους. Άπό τό 3600 π.Χ. οί άρχαίοι Βαβυλώνιοι κρατούσαν λογιστι-
κούς άριθμούς. Τό 1581 θεωρήθηκε ή λογιστική ως ειδική άπασχό-
ληση. Τόν ίδιο χρόνο ιδρύεται ή πρώτη λογιστική σχολή στή Βενε-
τία, πού άκμαζε τότε τό έμπόριό της.

Σήμερα ή λογιστική άποτελεί τό νευραλγικό κέντρο κάθε έπι-
χειρήσεως. Καίτοι έχει μηχανοποιηθεί μέ τίς άριθμομηχανές, τίς
λογιστικές μηχανές καί τόν ήλεκτρονικό ύπολογιστή πού χρησιμο-
ποιεί, έν τούτοις δέν άντικαταστάθηκε ό λογιστής άπό τίς μηχανές.
Μόνο αὐτός εξακολουθεί νά ξέρει ποιοί είναι οί ζωτικοί άριθμοί
μέσα σέ μιá έπιχείρηση καί τί σημαίνουν οί άριθμοί αὐτοί γιά τήν
έπιτυχημένη ή όχι έκβαση τών έργασιών της. Η έρμηνεία τών ά-
ριθμών αὐτών είναι ή μεγάλη εϋθύνη τοϋ έμπειρου λογιστή. Βάσει
τών χρήσιμων αὐτών πληροφοριών ή διοίκηση θά πάρει σπουδαίες
άποφάσεις γιά νά βελτιώσει, νά έπεκτείνει ή νά περιορίσει μερικούς
τομείς δραστηριότητας.

Φύση καί περιγραφή τής εργασίας

Μέσα σ' ένα οργανωμένο σύνολο ενός λογιστηρίου μις έπιχει-
ρήσεως ή ενός οργανισμού δέν έχουν όλοι τόν ίδιο βαθμό ύπευθυνό-

τητας ή πρωτοβουλίας. Ὑπάρχει συνήθως ἕνας μεγάλος βαθμός καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας καί καθένας εἶναι ὑπεύθυνος γιά τό τμήμα τῆς ἐργασίας πού τοῦ ἔχει ἀνατεθεῖ νά ἐκτελέσει.

Ἄν ὁ λογιστής βρίσκεται στή βάση τῆς ἱεραρχίας (βοηθός λογιστή) συνήθως ἀσχολεῖται μέ ἀπλές ἐργασίες καταχωρίσεως τῶν οἰκονομικῶν πράξεων στά λογιστικά βιβλία, βάσει δικαιολογητικῶν (ἀποδεικτικά ἔγγραφα, τιμολόγια, κοστολόγια, ἐντάλματα πληρωμῶν, γραμμάτια εἰσπράξεων, φορτωτικές κτλ.).

Ἐκτός ἀπό τά βασικά βιβλία (ἡμερολόγιο-γενικό-καθολικό) τά ἄλλα ἔχουν ἀντικατασταθεῖ ἀπό καρτέλες. Ἐνημερώνει τίς καρτέλες αὐτές καί τηρεῖ τό ἀρχεῖο τους.

- Ἐξάγει τά μηνιαῖα ἰσοζύγια μέ τή συμφωνία τῶν λογαριασμῶν.
- Γιά τίς τρέχουσες πληρωμές καί εἰσπράξεις κόβει τά σχετικά γραμμάτια εἰσπράξεων καί ἐνταλμάτων πληρωμῶν, χρεώνοντας ἢ πιστώνοντας τοὺς σχετικούς λογαριασμούς.
- Συντάσσει τίς μισθοδοτικές καταστάσεις.
- Ἐνημερώνει τό ἀρχεῖο.
- Βγάζει ἀντίγραφα λογαριασμῶν τῶν πελατῶν.
- Κρατᾷ τή σχετική ἀλληλογραφία.
- Χειρίζεται τίς ἀριθμητικές καί λογιστικές μηχανές.
- Μπορεῖ νά εἰδικευθεῖ στή μηχανογράφηση (χειρισμός τοῦ ἡλεκτρονικοῦ ὑπολογιστή).

Ἄν βρίσκεται στήν κορυφή τῆς ἱεραρχίας (διευθυντής λογιστηρίου) ἔργο του κυρίως εἶναι:

- Ἡ ὀργάνωση τοῦ λογιστηρίου καί ἡ διαμόρφωση τοῦ λογιστικοῦ συστήματος.
- Ὁ καταμερισμός τῆς ἐργασίας καί ἡ ὀργάνωση τῶν τμημάτων.
- Ἡ διεύθυνση τοῦ προσωπικοῦ καί ὁ ἔλεγχος τῶν ἐργασιῶν.
- Ἡ παρουσίαση τῶν οἰκονομικῶν γεγονότων κατά τέτοιο τρόπο, ὥστε ὁ ἐπιχειρηματίας νά ἐνημερώνεται κάθε στιγμή γιά τήν πορεία τῆς ἐπιχειρήσεώς του.
- Ἡ σύνταξη τοῦ προϋπολογισμοῦ καί ἡ ἐκδοση τοῦ ἰσολογισμοῦ.
- Κάνει ἐπίσης προβλέψεις γιά τήν οἰκονομική πορεία τῆς ἐπιχειρήσεως καί συμβουλεύει ἀνάλογα τοὺς ὑπευθύνους.

Τά ἐνδιάμεσα στελέχη (προϊστάμενοι τμημάτων) ἀνάλογα μέ τό βαθμό ἱεραρχήσεως καί ὑπευθυνότητας ἀσκοῦν διοίκηση, δηλαδή ὀργανώνουν τό τμήμα, συντονίζουν τίς ἐργασίες του, ἐλέγχουν καί κατευθύνουν τό προσωπικό πού ἔχουν στή διάθεσή τους καί γενικά ἐργάζονται σέ θέματα βάσεως.

Εἰδικότητες

Ἐπειδή οἱ οἰκονομικές δραστηριότητες μέ τίς ὁποῖες ἀσχολεῖται

ένας λογιστής είναι πολύπλευρος, είναι υποχρεωμένος να ειδικευθεί σε όρισμένους μόνο τομείς.

"Αν είναι πτυχιούχος λογιστής, μπορεί να ασχοληθεί με φορολογικά. Ο φοροτεχνικός λογιστής γνωρίζει καλά τις φορολογικές διατάξεις του κώδικα και προτείνει την τήρηση ανάλογων βιβλίων, την επίλυση των διαφορών με τη φορολογική υπηρεσία, τη σύνταξη των φορολογικών δηλώσεων κτλ.

Μπορεί επίσης να γίνει **Κοστολόγος**. Ειδικεύεται στην κοστολόγηση των έμπορευμάτων με βάση τις τιμές των πρώτων ύλων, του κεφαλαίου και της εργασίας.

Ο **όρκωτός λογιστής** δεν είναι υπάλληλος της επιχειρήσεως, ανήκει στο ειδικό σώμα των όρκωτων λογιστών και ασχολείται με τό:

- Να ελέγχει την ορθότητα των λογιστικών εγγραφών.
- Να εξετάζει τα αποδεικτικά έγγραφα κάθε είδους (γραμμάτια, εντάλματα, τιμολόγια, φορτωτικές κτλ.).
- Να ελέγχει τη συμφωνία ταμείου προς το λογιστικό υπόλοιπο.
- Να εξετάζει τραπεζικούς λογαριασμούς κτλ.

Βάσει όλων αυτών συντάσσει τις σχετικές εκθέσεις, τις οποίες και υποβάλλει στα αρμόδια όργανα που του ανάθεσαν την εργασία ελέγχου.

Από το νόμο υπόκεινται σε έλεγχο του σώματος των όρκωτων λογιστών οι ανώνυμες εταιρείες, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις, οι τράπεζες, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου (γεωργικοί συνεταιρισμοί κτλ.) που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο.

Μετά τον έλεγχο και τη σύνταξη της σχετικής εκθέσεως ο όρκωτός λογιστής προσυπογράφει τον ισολογισμό. Και ο πρόεδρος του δικαστηρίου μπορεί να όρισει έκτακτο έλεγχο μιας επιχειρήσεως από όρκωτο λογιστή. Ορκωτός λογιστής μπορεί να γίνει ο πτυχιούχος ανώτατης οικονομικής σχολής, ο οποίος διαθέτει σχετική εμπειρία στο λογιστικό κλάδο, αφού δώσει ειδικές εξετάσεις στο σώμα όρκωτων λογιστών.

Απαιτούμενα προσόντα

Για να ακολουθήσει κανείς το επάγγελμα του λογιστή, θα πρέπει καταρχήν να του άρρσει να άπασχολείται με άριθμούς και να τρέφει κάποιο σεβασμό για την άκρίβεια, την έπιμελημένη εργασία και τη λεπτομέρεια, γιατί πολλές φορές άναγκάζεται να άπασχοληθεί πολλές ώρες προκειμένου να βρει μία άσημαντη διαφορά στή συμφωνία των λογαριασμών και των ίσοζυγίων. Έπίσης άπαιτείται ύπομονή, ίκανότητα συγκεντρώσεως της προσοχής, άνοχή για την έπαναλαμβανόμενη εργασία και έχεμύθεια, για να μπορεί να διαφυλάττει τα μυστικά της επιχειρήσεως. "Αν κατέχει ύψηλό πόστο, θα πρέπει να

διαθέτει οργανωτικά και διοικητικά προσόντα, πλατιά αντίληψη και άνοιχτο πνεύμα, για να συλλαμβάνει τις οικονομικές μεταβολές και να παρακολουθεί τις εξελίξεις των λογιστικών συστημάτων και των νέων τεχνικών μέσων, δηλ. λογιστικών μηχανών και ηλεκτρονικών υπολογιστών (μηχανογράφηση).

Έκπαίδευση

Για να γίνει κανείς βοηθός λογιστή, αρκεί να αποφοιτήσει από το οικονομικό λύκειο και σε συνέχεια να εξελιχθεί σε στέλεχος του λογιστηρίου όποιουδήποτε βαθμού ανάλογα με την επίδοση και την πείρα του.

Σάν στέλεχος πρέπει να έχει πτυχίο:

α) Σχολών στελεχών επιχειρήσεων των ΚΑΤΕΕ, τμήματος λογιστών.

β) Α.Σ.Ο.Ε.Ε. Η φοίτηση στη σχολή αυτή είναι τετραετής. Από το τρίτο έτος ή Ανωτάτη Έμπορικη διαχωρίζεται σε δύο τμήματα: Το τμήμα των οικονομικών επιστημών και το τμήμα των εμπορικών επιστημών. Ταυτόχρονη φοίτηση και στα δύο τμήματα δεν επιτρέπεται.

γ) Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής Πειραιώς και Θεσσαλονίκης. Η φοίτηση στη σχολή αυτή διαρκεί επίσης τέσσερα χρόνια.

Οί σπουδαστές της Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής Πειραιώς ειδικεύονται σ' ένα από τα τρία τμήματα:

1. Τμήμα οργανώσεως και διοικήσεως επιχειρήσεων
2. Τμήμα οικονομικών επιστημών
3. Τμήμα στατιστικής.

Οί σπουδαστές της Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής Θεσσαλονίκης από το τρίτο έτος σπουδών διαχωρίζονται σε τρία τμήματα:

1. Βιομηχανικό
2. Οικονομικό
3. Έμπορικό.

Οί εισαγωγικές εξετάσεις για τον οικονομικό κύκλο σπουδών περιλαμβάνουν εξετάσεις σε έκθεση ιδεών, μαθηματικά, φυσική, χημεία και ιστορία.

Άπασχόληση και προοπτικές επαγγέλματος

Ο λογιστής μπορεί να απασχοληθεί σ' όλους τους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις: βιομηχανικές, εμπορικές, τραπεζικές, ασφαλιστικές, ξενοδοχειακές κτλ. και σε λογιστικές και οικονομικο-διοικητικές θέσεις του δημοσίου και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου του κλάδου μέσης εκπαίδευσής με το πτυχίο του επαγγελματικού

λυκείου και σε θέσεις αντίστοιχες του κλάδου ανώτερης εκπαίδευσης, εφόσον έχει πτυχίο των ΚΑΤΕΕ, και του κλάδου ΑΤ (άνωτατης εκπαίδευσης), εφόσον έχει πτυχίο ανώτατης οικονομικής σχολής.

Μπορεί επίσης να έχει ιδιωτικό γραφείο και να αναλάβει την ενημέρωση των λογιστικών βιβλίων μικρών ή μεσαίων επιχειρήσεων.

Υπάρχει ακόμα αισθητή ζήτηση στον τομέα αυτό τόσο για μεσαία όσο και για ανώτερα στελέχη.

Άμειβή εργασίας

Οι άμειβες εργασίας των βοηθών λογιστών αρχίζουν από 8.000 δρχ. το μήνα για τους αποφοίτους των μέσων οικονομικών σχολών και φθάνουν στίς 20.000 δρχ. περίπου για όσους αποκτήσουν πείρα και ουσιαστικά προσόντα. Όταν εξελιχθούν μέχρι το βαθμό του υπεύθυνου λογιστή ή αρχιλογιστή, οι αποδοχές φθάνουν και τις 30.000-35.000 δρχ.

Για τους αποφοίτους των ανώτερων σχολών (ΚΑΤΕΕ) οι αποδοχές για τους πρωτοεργαζομένους αρχίζουν από 9.000-10.000 δρχ. το μήνα και φθάνουν τις 30-35 χιλιάδες, ανάλογα με την προϋπηρεσία και τη θέση που μπορούν να καταλάβουν και την επιχείρηση που εργάζονται π.χ. αρχιλογιστές ή προϊστάμενοι οικονομικών υπηρεσιών.

Για τους αποφοίτους της ΑΣΟΕΕ ή ΑΒΣΠ οι αποδοχές όλων εργάζονται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις αρχίζουν από 10.000-12.000 δρχ. το μήνα και εξελίσσονται μέχρι 20.000 δρχ. για τους βοηθούς λογιστών.

Για τους αρχιλογιστές οι μηνιαίες αποδοχές κυμαίνονται από 15.000-35.000 δρχ. περίπου, ανάλογα με την επιχείρηση που εργάζονται και τα χρόνια προϋπηρεσίας τους.

Για τους διευθυντές οικονομικών υπηρεσιών οι αποδοχές κυμαίνονται από 25.000-60.000 δρχ. περίπου το μήνα.

Σε όλους τους λογιστές και τους βοηθούς τους παρέχεται συνήθως ένας μισθός επιπλέον τό χρόνο ως επίδομα ισολογισμού.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ

Η τραπεζική δραστηριότητα αρχίζει από τότε που η πρωτόγονη ανταλλακτική οικονομία (τρος) μεταβλήθηκε σε συναλλαγματική οικονομία, δηλαδή στην ανταλλαγή των διαφόρων προϊόντων μέσω ενός νομίσματος.

Τό ἀντικείμενο τῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν εἶναι ἡ ἐμπορία τοῦ χρήματος. Ἡ τράπεζα δέχεται καταθέσεις καί πληρώνει τόκο, ἐκδίδει δάνεια καί εἰσπράττει ἓνα μεγαλύτερο ποσοστό τόκου. Ἡ διαφορά μεταξύ τοῦ τόκου πού πληρώθηκε καί τοῦ τόκου πού εἰσπράχθηκε ἀποτελεῖ τό κέρδος. Μιά ἄλλη πηγή εἰσοδήματος γιά τήν τράπεζα εἶναι οἱ προμήθειες πού εἰσπράττει γιά τίς διάφορες χρηματικές ἐξυπηρετήσεις πού κάνει στό κοινό.

Ἡ τραπεζική αὐτή δραστηριότητα γιά νά ἀναπτυχθεῖ χρειάζεταιται μιά διπλή ἐκδήλωση ἐμπιστοσύνης:

- τοῦ κοινοῦ πού καταθέτει σ' αὐτήν τά χρήματά του, καί
- τῆς τράπεζας πρὸς τόν πελάτη, πού τοῦ δανεῖζει τά χρήματά της.

Οἱ τράπεζες εἰδικεύονται ἀνάλογα μέ τοὺς οἰκονομικοὺς κλάδους πρὸς τοὺς ὁποίους παρέχονται οἱ πιστώσεις. Ἔτσι ἔχουμε τήν Τράπεζα Ἐπενδύσεων, τήν Ἀγροτική, τήν Ἐμπορική Πίστωση, τήν Κτηματική Τράπεζα, τήν Ἐθνική, τήν Τράπεζα Ἑλλάδος κτλ. οἱ ὁποῖες, μολονότι λόγω τῆς εἰδικεύσεως αὐτῆς ἔχουν μερικές διαφορές μεταξύ τους, ἐν τούτοις ἔχουν καί πολλὰ κοινὰ στοιχεῖα στήν ὀργάνωση, στή διάρθρωση καί στή δραστηριότητα.

Σ' ὅλες τίς τράπεζες τά ἀνώτερα στελέχη πού ἄσκουν διοίκηση ἔχουν τίς ἴδιες ἀρμοδιότητες καί τά ἴδια προσόντα μέ αὐτά τῶν ἀνωτέρων διοικητικῶν στελεχῶν τῶν ἄλλων οἰκονομικῶν μονάδων (βλέπε μονογραφία διοικητικοῦ στελέχους).

Φύση καί περιγραφή τῆς ἐργασίας

Οἱ ὑπαλληλικές ἐργασίες τῆς βάσεως ἔχουν μιά μεγάλη ποικιλία, ἐπεὶδὴ πολλὰ καί ποικίλα εἶναι καί τά τμήματα δραστηριότητων.

Γενικά ὁ τραπεζικός ὑπάλληλος πού ἐργάζεται πίσω ἀπὸ τό «γκισέ» κάνει τίς ἐξῆς ἐργασίες:

- Δέχεται τόν πελάτη καί ἀκούει σέ τί θέλει νά ἐξυπηρετηθεῖ.
- Προετοιμάζει τά σχετικά τραπεζικά ἔγγραφα.
- Καταχωρίζει τίς συναλλαγές πού ἐγίναν.
- Προβαίνει στοὺς ἀπαιτούμενους ὑπολογισμούς.
- Ἐλέγχει τοὺς τίτλους στήν κίνηση τῶν λογαριασμῶν.
- Εἰσπράττει καί πληρώνει.
- Μελετᾷ τά στατιστικά δεδομένα κτλ.

Ἀναλυτικότερα κατὰ τμήματα ὁ τραπεζικός ὑπάλληλος ἔχει τίς ἐξῆς ἀπασχολήσεις:

Στό τμήμα καταθέσεων καί ἀναλήψεων χρημάτων, καί κυρίως στό τμήμα καταθέσεων ταμειυτηρίου, ὁ ὑπάλληλος ἔχει μεγάλη ἐπαφή μέ τό κοινό.

- Καταγράφει τίς πράξεις καταθέσεων καί ἀναλήψεων χρημάτων

στό βιβλιάριο καταθέσεων του πελάτη και στην ειδική καρτέλα της τράπεζας.

- Έλέγχει τα τυπικά στοιχεία έπιταγών και έντολών.
- Παρακολουθεί την κίνηση των ατομικών λογαριασμών, για να βεβαιωθεί ότι υπάρχει κάλυμμα, δηλαδή πιστωτικό υπόλοιπο.
- Υπολογίζει τους τόκους κτλ.

Τά τμήματα της πίστωσης (χορηγήσεως δανείων) μπορούν να πάρουν δύο βασικές μορφές:

Τίς βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις και τίς μακροπρόθεσμες. Οι πιστώσεις συνοδεύονται πολλές φορές από έγγυήσεις τίτλων (δάνεια με ύποθήκες) ή από έγγυητικές έπιστολές. Ο έλεγχος των τίτλων είναι από τίς σοβαρότερες εργασίες του τμήματος αυτού.

- Υπολογίζουν επίσης τους τόκους, την προμήθεια, την άξία του χαρτοσήμου κτλ., και
- Παρακολουθούν την κίνηση των ατομικών λογαριασμών των πελατών.

Τό τμήμα του ταμείου έχει ένα ειδικό φορτίο εργασίας με τίς εισπράξεις και τίς πληρωμές, την καταμέτρηση των χαρτονομισμάτων, την ταξινόμηση των έπιταγών και των λοιπών ταμειακών παραστατικών, την καθημερινή συμφωνία του ταμείου, τή συσκευασία των χαρτονομισμάτων σε δεσμίδες βάσει της άξιας τους και τή φύλαξη τους.

Τό τμήμα κινήσεως άξιών προβαίνει σε άγοραπωλησίες άξιών για λογαριασμό της τράπεζας, σε πληρωμές των τοκομεριδίων, σε προεξοφλήσεις, σε μεταβιβάσεις τίτλων κτλ.

Τό τμήμα εξυπηρετήσεως (έντολών) έμπορίου και χρηματοδοτήσεως αναλαμβάνει την εξυπηρέτηση των έμπόρων με τό να μεταφέρει χρήματα από περιοχή σε περιοχή, εισπράττει προμήθειες για την εξυπηρέτησή τους, ένεργεί την είσπραξη συναλλαγματικών, άνοίγει πιστώσεις για άγορά έμπορευμάτων από τό έξωτερικό (είσγωγές).

Τό τμήμα μελετών άσχολείται με τή γενικότερη θεώρηση των οικονομικών φαινομένων και γεγονότων, μελετά τά πορίσματα και τίς στατιστικές και κάνει σχετικές προτάσεις κτλ.

Τό τμήμα πληροφοριών συλλέγει πληροφορίες για τήν έν γένει οικονομική και έμπορική δραστηριότητα των πελατών του και τήν πιστωτική τους επιφάνεια.

Τό τμήμα έπιθεωρητών παρακολουθεί και έλέγχει όλες τίς εργασίες τόσο των κεντρικών καταστημάτων όσο και των ύποκαταστημάτων και παραρτημάτων.

Τέλος ή τράπεζα δέχεται προς φύλαξη τιμαλή και τίτλους άξιών σε ειδικές θυρίδες «έναντι ένοικίου».

Ἀπαιτούμενα προσόντα

Ἡ ὅλη ἀτμόσφαιρα τῆς κινήσεως μιᾶς τράπεζας εἶναι γεμάτη ἀπό ἀριθμούς, ἀκρίβεια καὶ ἔλεγχο.

Μεγάλη λοιπόν συγκέντρωση, προσοχή, αἴσθημα τάξεως καὶ ἀκριβείας καὶ ὑπολογιστικὴ ἱκανότητα εἶναι ἀπὸ τὰ βασικὰ προσόντα ἐνὸς τραπεζικοῦ ὑπαλλήλου.

Ἰδιαιτέρως θὰ πρέπει νὰ προσεχθεῖ τὸ θέμα τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς πρὸς τὸν πελάτη. Εὐγένεια, καλὴ διάθεση, τιμιότητα, εὐσυνειδησία καὶ προπάντων ἐχεμύθεια ὡς πρὸς τὴν κίνηση τῶν ἀτομικῶν λογαριασμῶν ἀποτελοῦν καὶ αὐτὰ ἀπαραίτητα χαρακτηριστικά γιὰ ἕναν ὑπάλληλο τράπεζας.

Συνθήκες ἐργασίας

Οἱ συνθήκες ἐργασίας εἶναι αὐτές τῆς ἐργασίας γραφείου ἀλλὰ μὲ ἔντονες κινήσεις καὶ δραστηριότητα. Πολλὰ τμήματα δουλεύουν μὲ πίεση σέ ὥρες ἢ μέρες αἰχμῆς. Ἡ ἐργασία καταντᾷ ἐργασία ρουτίνας μὲ τὴ μονότονη ἐπανάληψή της.

Ἡ ἱεραρχικὴ ἄνοδος προϋποθέτει ἀπόκτηση ἐμπειρίας καὶ γνώσεων. Οἱ μισθοί, ἡ σταδιοδρομία καὶ οἱ συντάξεις καθὼς καὶ ἄλλες διάφορες παροχές εἶναι αἰσθητὰ ἀνώτερες ἀπὸ ἐκεῖνες τῶν ἄλλων ὑπαλληλικῶν ὑπηρεσιῶν, πράγμα πού δημιουργεῖ ἕνα αἶσθημα ἐξασφαλίσεως καὶ σιγουριᾶς.

Ἡ ἔνταξη τοῦ ὑπαλλήλου στὸν τραπεζικὸ κλάδο τοῦ προσδίδει ἕνα αἶσθημα κοινωνικοῦ γοήτρου· ἀπὸ αὐτὸ πηγάζει καὶ ἡ μεγάλη προσφορά ἐργασίας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν νέων γιὰ σταδιοδρομία στὸν τραπεζικὸ κλάδο.

Ἐκπαίδευση

Γιὰ τίς κατώτερες θέσεις ἀρκεῖ τὸ ἀπολυτήριο οἰκονομικῆς κατευθύνσεως καὶ μιὰ ξένη γλώσσα. Γιὰ τίς ἀνώτερες θέσεις εἶναι ἐπιθυμητὸ πτυχίο ἀνώτατων σπο δῶν (ΑΣΟΕΕ-Βιομηχανικῆς-Παντείου-Νομικῆς) καθὼς καὶ μιὰ ξένη γλώσσα. Ἐπιθυμητὸ ἐπίσης εἶναι τὸ πτυχίο ἀνώτερης ἐκπαιδεύσεως τῶν ΚΑΤΕΕ, τμήματος στελεχῶν ἐπιχειρήσεων. Τέτοια τμήματα ὑπάρχουν στὰ ΚΑΤΕΕ Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Καβάλας, Πατρῶν καὶ Ἡρακλείου.

Ἀμοιβὴ ἐργασίας

Οἱ ἀμοιβές τῶν τραπεζικῶν ὑπαλλήλων κυμαίνονται ἀνάλογα μὲ τὸ χρόνο προϋπηρεσίας πού ἔχει ὁ ὑπάλληλος στὴν τράπεζα.

Γιὰ τοὺς νεοεισερχομένους μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ δοκίμου οἱ ἀποδοχές ἀρχίζουν ἀπὸ 11.000 δρχ. περίπου.

Γιὰ τὰ μέσα στελέχη (λογιστές-τμηματάρχες) οἱ ἀποδοχές κυ-

μαίνονται από 20.000 δρχ. -40.000 δρχ. περίπου και για τα ανώτερα στελέχη (υποδιευθυντές και διευθυντές) από 40.000 δρχ. -70.000 δρχ. περίπου.

Οί τραπεζικοί υπάλληλοι έχουν επίσης πολύ καλή ασφάλιση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και σύνταξη.

Στίς περισσότερες τράπεζες έχουν καταρτισθεί ειδικά προγράμματα επιμορφώσεως προσωπικού και ειδικές τραπεζικές σχολές ανώτερου επιπέδου (Εθνική Τράπεζα-Εμπορική Τράπεζα κ.ά.).

Ή Απασχόληση και προοπτικές επαγγέλματος

Μπορούν να εργαστούν σ' όλες τίς τράπεζες τίς πρωτεύουσας ή τών υποκαταστημάτων τών επαρχιών.

Οί προσλήψεις γίνονται κατόπιν διαγωνισμού. Οί υποψήφιοι εξετάζονται συνήθως σέ έκθεση ιδεών, σέ λογιστικά, πολιτική οικονομία, εμπορικό δίκαιο, μαθηματικά και μιά ξένη γλώσσα.

Η ζήτηση είναι περιορισμένη. Έξαρτάται από τόν αριθμό τών υπαλλήλων πού αποχωρούν μέ σύνταξη ή λόγω θανάτου και από τήν επέκταση τών εργασιών και τή δημιουργία νέων τραπεζών και υποκαταστημάτων.

Η προσφορά τών υποψηφίων είναι καταπληκτικά μεγάλη λόγω ακριβώς τίς σιγουριάς και τού γοήτρου πού προσφέρουν οί μεγάλες ιδίως τράπεζες.

Η εξειδίκευση πού παρέχουν τά τμήματα τραπεζικών τών οικονομικών λυκείων θά δώσει τή δυνατότητα στους αποφοίτους τών λυκείων αυτών νά εισάγονται εύκολότερα (κατά προτίμηση) και νά εξελίσσονται γρηγορότερα από άλλους αποφοίτους τών γενικών λυκείων.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

1. Η ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΑΡΙΘ. 551/24-2-1978 του ΚΕΜΕ

(Γνωστοποιείται η οργάνωση των σεμιναρίων και καθορίζεται ο τρόπος επιλογής των εκπαιδευτικών λειτουργών Μ.Ε. – ενός από κάθε γυμνάσιο των περιοχών Αθηνών-Πειραιώς και Θεσσαλονίκης – που θα τα παρακολουθήσουν).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)

Έξ. Έπειγον
Αθήνα, 24-2-1978
Αριθ. Πρωτ. 551

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Πρός
τούς κ. κ. Διοικητικούς Έπιθεωρητές Μ.Ε.
των περιοχών Αθηνών, Πειραιώς
και Θεσσαλονίκης

Τό ΚΕΜΕ, γιά νά ανταποκριθεῖ στήν ἐπιταγή τοῦ ἀρθροῦ 28 τοῦ Ν. 309/1976, ἀποφάσισε νά προχωρήσει πειραματικά στήν ἐφαρμογή τοῦ σχολικοῦ-ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ στά γυμνάσια. Γιά τό σκοπό αὐτό θά ὀργανώσει δύο πενθήμερα εἰδικά σεμινάρια στίς 17, 18, 20, 21 καί 22 Μαρτίου στήν Αἴθνα, τό ἕνα πρωινό καί τό ἄλλο ἀπογευματινό, καί ἰσάριθμα στή Θεσσαλονίκη, πάλι τό ἕνα πρωινό καί τό ἄλλο ἀπογευματινό, στίς 27, 28, 29, 30 καί 31 Μαρ-

τίου¹. Τα σεμινάρια αυτά θα κληθούν να τα παρακολουθήσουν εκπαιδευτικοί λειτουργοί, ένας από κάθε δημόσιο γυμνάσιο των περιοχών Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Θεσσαλονίκης, οἱ ὅποιοι στή συνέχεια θά ἐφαρμόσουν τό θεσμό στά σχολεῖα τους.

Νομίζουμε ὅτι ἡ προσπάθειά μας θά ἔχει ἐπιτυχία, ἂν καλέσουμε κατά προτίμηση: α) ἐκπαιδευτικούς πού ἔχουν σπουδάσει στό ἐξωτερικό ψυχολογία, παιδαγωγικά ἢ κοινωνιολογία, β) ἄλλους ἐκπαιδευτικούς μέ ἀποδεδειγμένο ἐνδιαφέρον γιά τό θεσμό τοῦ σχολικοῦ-ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ καί γ) τοὺς ἴδιους τοὺς γυμνασιάρχες τῶν γυμνασίων στά ὁποῖα δέν ὑπηρετοῦν καθηγητές μέ τά παραπάνω προσόντα. Γι' αὐτό σᾶς παρακαλοῦμε νά μᾶς ὑποδείξετε ἕναν ἐκπαιδευτικό ἀπό κάθε δημόσιο γυμνάσιο τῆς περιφέρειάς σας, πού νά περιλαμβάνεται σέ μιά ἀπό τίς τρεῖς παραπάνω κατηγορίες. Ἄν ὑπάρχουν ἐκπαιδευτικοί τῶν δύο πρώτων κατηγοριῶν, πού δέν ἀνήκουν σέ γυμνάσιο ἀλλά ἀνήκουν σέ λύκειο, πού ὁμως προήλθε ἀπό τό ἴδιο ἐξατάξιο γυμνάσιο ἀπό τό ὁποῖο προήλθε καί τό γυμνάσιο, καλό εἶναι, νομίζουμε, νά κληθοῦν αὐτοί νά παρακολουθήσουν τό σεμινάριο καί στή συνέχεια νά ἐφαρμόσουν τό θεσμό στό γυμνάσιο.

Οἱ πίνακες μέ τά ὀνοματεπώνυμα, τό βαθμό καί τά εἰδικά προσόντα τῶν καθηγητῶν ἢ γυμνασιάρχων τῶν γυμνασίων Ἀθηνῶν-Πειραιῶς, παρακαλοῦμε νά περιέλθουν σέ μᾶς ὡς τίς 3 Μαρτίου καί τῶν γυμνασίων Θεσσαλονίκης ὡς τίς 7 Μαρτίου, τό βραδύτερο.

Οἱ κ.κ. Γενικοί Ἐπιθεωρητές πού στήν περιφέρειά τους ἀνήκουν καί γυμνάσια πού εἶναι σέ νησιά ἢ σέ πόλεις πού βρίσκονται ἔξω ἀπό τήν «τέως Διοίκησιν Πρωτευούσης», δέ θά ὑποδείξουν ἐκπαιδευτικούς ἀπό τά σχολεῖα αὐτά γιά συμμετοχή στά σεμινάρια, μέ ἐξαίρεση τά γυμνάσια Παιανίας, Κορωπίου, Σπάτων, Παλλήνης, Ἀχαρνῶν, Ἀσπροπύργου, Ἐλευσίνας καί Βριλησίων.

Οἱ κ.κ. Γενικοί Ἐπιθεωρητές τῆς περιοχῆς Θεσσαλονίκης θά ὑποδείξουν ἐκπαιδευτικούς λειτουργούς ἀπό ὅλα τά γυμνάσια τῆς περιφέρειάς τους, ἐκτός ἀπό τά γυμνάσια: Ζαγκλιβερίου, Νέας Μαδύτου, Λαγκαδικίων, Νέας Ἀπολλωνίας, Παραλίας, Σταυροῦ καί Σοχοῦ. Οἱ ἴδιοι αὐτοί κ.κ. Γενικοί Ἐπιθεωρητές θά ὑποδείξουν ἐκπαιδευτικούς γιά συμμετοχή στά σεμινάρια καί ἀπό ὅλα τά ἰδιωτικά γυμνάσια τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης.

Τό πρόγραμμα μαθημάτων τοῦ σεμιναρίου θά σᾶς ἀνακοινωθεῖ ἐμπρόθεσμα.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ ΚΕΜΕ
Ἀλέξ. Σ. Καρανικόλας

1. Τελικά στή Θεσσαλονίκη δέν ὑπῆρξε ἀνάγκη νά ὀργανωθεῖ ἀπογευματινὸ σεμινάριο.

2. Η ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΑΡΙΘ. 766/10-3-1978 ΤΟΥ κ. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

(Γνωστοποιείται τό πρόγραμμα τών έργασιών τών σεμιναρίων καί παρακαλείται τό έπο-
πτικό προσωπικό Μ.Ε. τών περιοχών 'Αθηνών - Πειραιώς καί Θεσσαλονίκης νά παρακολου-
θήσει αὐτοπροσώπως τίς έργασίες αὐτές).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)

'Αθήνα, 10-3-1978
'Αριθμ. πρωτ. 766

'Οδός: Λεωχάρους 2, 'Αθήνα
Τηλ.: 32.36.256

Πρός τούς κ.κ. 'Επόπτες καί Γενικούς 'Επιθεωρητές, διοικητικούς
καί ειδικοτήτων, πού έδρεύουν στήν 'Αθήνα, τόν Πειραιά καί τή
Θεσσαλονίκη.

Θέμα: Σεμινάριο γιά τό σχολικό - επαγγελματικό προσανατολισμό.

Σᾶς πληροφοροῦμε ὅτι τό ΚΕΜΕ, στήν προσπάθειά του νά ἀπο-
σαφηνίσει τούς στόχους καί νά μεθοδεύσει τήν πειραματική ἐφαρ-
μογή τοῦ σχολικοῦ - επαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ στά γυμνά-
σια, ὀργανώνει δύο πενθήμερα εἰδικά σεμινάρια, ἓνα στήν 'Αθήνα
καί ἓνα στή Θεσσαλονίκη.

Τό σεμινάριο τών 'Αθηνῶν θά λειτουργήσῃ στό ἀμφιθέατρο τοῦ
Πολεμικοῦ Μουσείου (ὁδός Βασιλίσσης Σοφίας καί Ριζάρη 2) στίς
17, 18, 20, 21 καί 22 Μαρτίου 1978 σέ δύο τμήματα, ἓνα τό πρωί (9 π.
μ.-1 μ.μ.) καί ἓνα τό ἀπόγευμα (4-8 μ.μ.). 'Εξαίρεση θά γίνῃ μόνο γιά
τήν πρώτη ἡμέρα, Παρασκευή 17 Μαρτίου, κατά τήν ὁποία καί τά
δύο τμήματα θά προσέλθουν μόνο τό πρωί (9 π.μ. - 1 μ.μ.).

Τό σεμινάριο τῆς Θεσσαλονίκης θά λειτουργήσῃ στό ἀμφιθέα-
τρο τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς στίς 27, 28, 29, 30 καί 31 Μαρτίου 1978
μόνο σέ ἓνα μῆμα, τό πρωί 9 π.μ. - 1 μ.μ.

Τά σεμινάρια αὐτά θά κληθοῦν νά τά παρακολουθήσουν ἑκπαιδευτικοί λειτουργοί, ἕνας ἀπό κάθε γυμνάσιο τῶν περιοχῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καί Θεσσαλονίκης, οἱ ὁποῖοι στή συνέχεια θά ἐφαρμόσουν τό θεσμό στά σχολεῖα τους. Τούς ἐκπαιδευτικούς αὐτούς, τό ὄνομα-τεπώνυμο τῶν ὁποίων ἀναγράφεται κατὰ γυμνάσιο καί κατὰ τμήμα σεμιναρίου στίς ἐσώκλειστες καταστάσεις, παρακαλοῦνται οἱ κ.κ. Γενικοί Ἐπιθεωρητές Μ.Ε., προϊστάμενοι τῶν οἰκείων Ἐκπαιδευτικῶν Περιφερειῶν, νά τούς εἰδοποιήσουν ὀνομαστικῶς νά παρευρίσκονται ἐγκαίρως καί ἀνελλιπῶς στίς ἐργασίες τῶν σεμιναρίων. Εἰδικῶς τήν πρώτη ἡμέρα (17 Μαρτίου γιά τά δύο τμήματα τοῦ σεμιναρίου Ἀθηνῶν καί 27 Μαρτίου γιά τό σεμινάριο Θεσσαλονίκης) ὡς ὦρα προσελεύσεως ὀρίζεται ἡ 8.45' π.μ.

Ἐξάλλου, ἐπειδή πιστεύουμε ὅτι πολύ θά ἐξυπηρετήσῃ τό συμφέρον τῆς Παιδείας ἡ παρακολούθηση τῶν σεμιναρίων αὐτῶν καί ἀπό τό ἐποπτικό προσωπικό, παρακαλοῦμε νά παρευρεθεῖτε ὅλοι προσωπικῶς στίς ἐργασίες τους, ὥστε νά καταστῇ δυνατόν κατόπιν νά ἀσκήσετε ἐποικοδομητικότερα τό ἐποπτικό σας ἔργο γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ νέου θεσμοῦ. Καί ἐπειδή εἶναι σκόπιμο νά μήν ἀπουσιάζει κατὰ τίς πρωινές ὥρες ὁλόκληρο τό ἐποπτικό προσωπικό ἀπό τά κύρια ἔργα του καί, ταυτόχρονα, νά παρευρίσκονται ὅπωςδήποτε ἐκπρόσωποι του καί στά πρωινά καί στά ἀπογευματινά τμήματα, στό σεμινάριο τῶν Ἀθηνῶν, τό ὁποῖο, ὅπως προαναφέραμε, ἐκτός ἀπό τή 17 Μαρτίου, τίς ἄλλες ἡμέρες θά λειτουργήσῃ σέ δύο τμήματα, παρακαλοῦμε ἡ παρακολούθησῃ νά γίνῃ ὡς ἐξῆς:

α) Τό πρωινό τμήμα θά παρακολουθήσουν οἱ κ.κ. Γενικοί Ἐπιθεωρητές, προϊστάμενοι τῶν Α', Γ', Ε', καί Ζ' Ἐκπαιδευτικῶν Περιφερειῶν Ἀθηνῶν, τῶν Β' καί Δ' Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς, τῆς Α' Δυτικῆς Ἀττικῆς καί τῶν Γ', Ε' καί Στ' Πειραιῶς καθὼς καί οἱ κ.κ. Ἐπόπτες Μ.Ε. καί οἱ οἰκείοι Γενικοί Ἐπιθεωρητές Εἰδικότητων τῶν Α', Γ' καί Ε' Α.Ε.Π.

β) Τό ἀπογευματινόν τμήμα θά παρακολουθήσῃ τό ὑπόλοιπο ἐποπτικό προσωπικό Μ.Ε. τῶν περιοχῶν Ἀθηνῶν καί Πειραιῶς.

Τό σεμινάριο, ἐξάλλου, τῆς Θεσσαλονίκης, πού θά λειτουργήσῃ μόνο τό πρῶν, θά τό παρακολουθήσῃ ὁλόκληρο τό ἐποπτικό προσωπικό Μ.Ε. πού ἐδρεῖ στή Θεσσαλονίκη.

Τέλος παρακαλοῦμε ὅλο τό ἐποπτικό προσωπικό τῶν οἰκείων περιφερειῶν νά παρευρίσκεται κατὰ τήν ἑναρξή τῶν ἐργασιῶν τῶν δύο σεμιναρίων, πού θά γίνῃ: στήν Ἀθήνα στίς 17 Μαρτίου 1978, ὦρα 9 π.μ. καί στή Θεσσαλονίκη στίς 27 Μαρτίου 1978 τήν ἴδια ὥρα.

Ὁ Ὑπουργός
Ἰωάννης Βαρβιτσιώτης

3. ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΠΗΡΑΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Α' ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σεμινάριο Α'

(Λειτουργήσε τό πρωί (9 π.μ. ὡς 1 μ.μ.) τῆς Παρασκευῆς 17 Μαρτίου, τοῦ Σαββάτου 18 Μαρτίου, τῆς Δευτέρας 20 Μαρτίου, τῆς Τρίτης 21 Μαρτίου καί τῆς Τετάρτης 22 Μαρτίου 1978, στό ἀμφιθέατρο τοῦ Πολεμικοῦ Μουσείου, ὁδός Βασιλ. Σοφίας καί Ριζάρη 2).

Μ ε τ ε ἴ χ α ν

Α' ΓΕΜΕ 'Αθηνῶν

1.	Β' 'Αρρένων 'Αθηνῶν	Ράμμος Γεώργιος	Γ/ρχης
2.	Η' 'Αρρένων 'Αθηνῶν	'Αβραμίδης Γρηγόριος	»
3.	ΙΖ' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	'Ανδρεαδάκης 'Εμμανουήλ	»
4.	Β' Μικτόν 'Αθηνῶν	'Ιωαννίδου 'Εριφύλη	»
5.	ΙΗ' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	Πιταροκοίλη Καλλιόπη	»

Β' ΓΕΜΕ 'Αθηνῶν

6.	Ι' 'Αρρένων 'Αθηνῶν	Πλησῆς Κυριάκος	Γ/ρχης
7.	Β' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	Δελλαμάνη Μαρία	»
8.	Α' Μικτόν 'Αθηνῶν	Καρύδης 'Αχιλλεύς	»
9.	Ε' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	Τσόχου Αἰκατερίνη	»

Γ' ΓΕΜΕ 'Αθηνῶν

10.	ΙΣΤ' 'Αρρένων 'Αθηνῶν	Κρητικοῦ Μαργαρίτα	Α/θμιος
11.	ΚΑ' 'Αρρένων 'Αθηνῶν	Ντρενᾶ 'Αγγελική	Β.Γ/ρχης
12.	'Αρρένων Γαλατσίου	'Αποστολίδου Εὔα	Γ/ρχης
13.	ΣΤ' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	Κουτσόγιωργας 'Αλέξ.	»
14.	ΙΣΤ' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	Κυριακάκη 'Ελλη	»
15.	'Ανω Πατησίων Μικτόν	Μπάγια Αἰκατερίνη	»
16.	ΚΕ' 'Αρρένων 'Αθηνῶν	Μαγουλιώτης 'Αθανάσιος	Β.Γ/ρχης
17.	ΙΔ' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	Παπαδάκης Κων/νος	Γ/ρχης
18.	'Ερυθροῦ Σταυροῦ Μικτόν	Βάρτζελη Στέλλα	»

Δ' ΓΕΜΕ 'Αθηνῶν

19.	Μικτόν Κολωνοῦ	Κατωπόδη Μαρία	Γ/ρχης
20.	'Αρρένων Ν. Φιλαδελφείας	Καραλῆς 'Ελευθέριος	»
21.	Θ' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	Κόλλιας Κων/νος	»
22.	Μικτόν 'Ακαδημίας Πλάτωνος	Μπιτσάκος Παναγιώτης	Β.Γ/ρχης

Ε' ΓΕΜΕ 'Αθηνῶν

23.	ΣΤ' 'Αρρένων 'Αθηνῶν	Χελιώτου Δημήτρα	Καθηγῆτ.
24.	Α' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	Παπαναστασίου Εὐάγγελος	Β.Γ/ρχης
25.	Ι' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	Καραμάνος Γεώργιος	Γ/ρχης
26.	ΙΘ' 'Θηλέων 'Αθηνῶν	Κόντες Γεώργιος	»

ΣΤ' ΓΕΜΕ 'Αθηνών

27.	Ζ' 'Αρρένων 'Αθηνών	'Αργυράκης Γεώργιος	Γ/ρχης
28.	Β' 'Αρρένων Ζωγράφου	Αύγερινου Στέλλα	»
29.	Β' 'Θηλέων Ζωγράφου	Παπαγεωργίου Βασιλική	»
30.	Μικτόν Καίσαριανής	Λιάσκος 'Ηλίας	»
31.	ΙΓ' 'Αρρένων 'Αθηνών	Βαγιώτα Νεοφίλη	»
32.	Δ' 'Εσπερινόν 'Αθηνών	Μπαλής 'Αλέξανδρος	Α/θμιος

Ζ' ΓΕΜΕ 'Αθηνών

33.	Θηλέων Βύρωνος	Τράντας Γεώργιος	Γ/ρχης
34.	'Αρρένων Δάφνης	Ζήβας Διονύσιος	»
35.	Θηλέων 'Ηλιουπόλεως	Γεωργίου Εδαγγελία	»
36.	Θηλέων 'Υμηττού	Σερέπετση Δωροθέα	»
37.	Μικτόν Καρέα	Πλέσσα Δήμητρα	»

Α' ΓΕΜΕ 'Ανατολικής 'Αττικής

38.	Θηλέων Ν. Ψυχικού	Τσουρλάκη Μιλτιάδα	Γ/ρχης
39.	Μικτόν Π. Ψυχικού	Κοντοράβδη 'Αλεξάνδρα	»
40.	Μικτόν Παπάγου	Κωστοπούλου Ζακελίνα	»
41.	Θηλέων Χαλανδρίου	'Αναγνωστοπούλου	»
		Αίκατερίνη	»
42.	Χολαργού	Σμυρλής Δημήτριος	»

Β' ΓΕΜΕ 'Ανατολικής 'Αττικής

43.	'Αρρένων 'Αμαρουσίου	Τσιουμπλέκος Στέργιος	Γ/ρχης
44.	Θηλέων Κηφισίας	Καίσαρης Περικλής	»
45.	Ν. 'Ερυθραίας	Μαυρομάτη Μαρουσώ	»
46.	Φιλοθέης	Καργάδου Μαρία	»

Γ' ΓΕΜΕ 'Ανατολικής 'Αττικής

47.	'Αρρένων 'Αγίας Παρασκευής	Τσακνάκη Πολυξένη	Γ/ρχης
48.	Βριλησίων Μικτόν	Μακράκη 'Αγγελική	»
49.	Μελισσίων Μικτόν	Ζαβιτσάνος Σπυρίδων	»
50.	Ν. Πεντέλης Μικτόν	Θεοχάρη 'Ελένη	»

Δ' ΓΕΜΕ 'Ανατολικής 'Αττικής

51.	'Αχαρνών	Στεφανάντου Θεοδώρα	Γ/ρχης
52.	Θηλέων Ν. 'Ιωνίας	Θερμού Βέρα	Α/θμιος
53.	'Αρρένων Ν. 'Ηρακλείου	Κλωνιζάκης 'Αντώνιος	Β.Γ/ρχης
54.	'Εσπερινόν Ν. 'Ιωνίας	Λαμπράκη Δήμητρα	Γ/ρχης

Α' ΓΕΜΕ Δυτικής 'Αττικής

55.	ΚΓ' 'Αρρένων 'Αθηνών	Παπακυριακού Ειρήνη	Γ/ρχης
56.	Β' 'Θηλέων Περιστερίου	Πλέσσα 'Αλίκη	»
57.	'Αγ 'Ιεροθέου	Δρούγκα Χάιδω	Α/θμιος
58.	'Αρρένων Λόφου		
	'Αξιωματικών	Κωστάκης Φίλιππος	Γ/ρχης
59.	Θηλέων Λόφου		
	'Αξιωματικών	Κιαπεκάκη Ραλλού	»
60.	Θηλέων Ν. Λιοσίων	Μασούρης Δημήτριος	»

61.	Μικτόν Ἀνθουπόλεως	Βουρνᾶ Ἀθανασία	Γ/ρχης
	Περιστερίου		»
62.	Ἑσπερινόν Περιστερίου	Πλούμης Νικόλαος	»

Β' ΓΕΜΕ Δυτικής Ἀττικής

63.	Β' Ἀρρένων Αἰγάλεω	Βαρσάμος Νικόλαος	Γ/ρχης
64.	Θηλέων Κορυδαλλοῦ	Οἰκονόμου Ἀθηνᾶ	»
65.	Ἀγίας Βαρβάρας	Χαβάκης Ἑμμανουήλ	»
66.	Ἀρρένων Χαϊδαρίου	Καρβελάς Δημήτριος	»
67.	Α' Θηλέων Αἰγάλεω	Γοβατζιδάκη Ἰωάννα	»
68.	Β' Θηλέων Αἰγάλεω	Φαρδέλλα Ἀλκμήνη	»
69.	Μικτόν Ἄνω Κορυδαλλοῦ	Χατζηναντωνίου Βασίλειος	»

Γ' ΓΕΜΕ Δυτικής Ἀττικής

70.	Α' Μικτόν Πετρουπόλεως	Μαυρουλάκης Ἰωάννης	Γ/ρχης
71.	Ἄνω Λιοσίων	Κρυταράτου Ἀσπασία	»
72.	Α' Θηλέων Ἀγίων		
	Ἀναργύρων	Στάγιας Λεωνίδας	Β.Γ/ρχης
73.	Ἀρρένων Ἀγίων		
	Ἀναργύρων	Τούντας Νικόλαος	Γ/ρχης
74.	Β' Θηλέων Ἀγίων		
	Ἀναργύρων	Λαμπρινοῦ Εἰρήνη	»

Α' ΓΕΜΕ Πειραιῶς

75.	Α' Θηλέων Πειραιῶς	Χατζησταυρινοῦ Καλλιόπη	Α/θμιος
76.	Β' Θηλέων Πειραιῶς	Ἀναστασάκου Αἰκατερίνη	Γ/ρχης
77.	Α' Ἑσπερινόν Πειραιῶς	Γεωργακόπουλος Γεώργιος	Α/θμιος
78.	Β' Ἑσπερινόν Πειραιῶς	Καραχρίστος Γεώργιος	Γ/ρχης

Β' ΓΕΜΕ Πειραιῶς

79.	Ἀρρένων Δραπετσώνας	Βερτσέτης Κων/νος	Γ/ρχης
80.	Θηλέων Νικαίας	Καλαντζής Γεώργιος	Α/θμιος
81.	Ἀρρένων Κερατσινίου	Ἀναγνώστου Ἀπόστολος	Γ/ρχης
82.	Περάματος	Ἀνδριώτης Σιδερός	»
83.	Μικτόν Νικαίας	Γοργορίνη Ἑλένη	»
84.	Ἑσπερινόν Νικαίας	Τσίρκας Κων/νος	»

Γ' ΓΕΜΕ Πειραιῶς

85.	Β' Θηλέων Καλλιθέας	Κρεζιάς Σπυρίδων	Β. Γ/ρχης
86.	Μικτόν Καλλιθέας	Κολόμβος Εὐάγγελος	Γ/ρχης
87.	Ἀρρένων Ν. Σμύρνης	Καβουνίδου Βασιλική	Β. Γ/ρχης
88.	Α' Θηλέων Ν. Σμύρνης	Λυμπερόπουλος Νικόλαος	Γ/ρχης
89.	Ἑσπερινόν Καλλιθέας	Κυριακογιαννάκης Στυλιανός	»

Δ' ΓΕΜΕ Πειραιῶς

90.	Θηλέων Ἀγίου Δημητρίου	Βασιλάκης Στυλιανός	Γ/ρχης
91.	Ἀργυρουπόλεως	Βανέλλης Ἀριστοτέλης	»
92.	Τερψιθέας Γλυφάδας	Καλλή Μαρία	»

Ε' ΓΕΜΕ Πειραιῶς

93.	Ε' Ἀρρένων Πειραιῶς	Μίρτσιος Ὀδυσσεάς	Γ/ρχης
-----	---------------------	-------------------	--------

94.	Ἀρρένων Μοσχάτου	Ζωντανού Δήμητρα	Γ/ρχης
95.	Α' Π. Κοκκινιάς	Ραυτόπουλος Βασίλειος	»
96.	Ε' Θηλέων Πειραιώς	Μουζακίτης Νικόλαος	Β.Γ/ρχης
97.	Β' Π. Κοκκινιάς	Πετρόπουλος Ευστάθιος	Α/θμιος
98.	Γ' Ἑσπερινόν Πειραιώς	Μπάκου Ἀνδρονίκη	Γ/ρχης
99.	Ἑσπερινόν Μοσχάτου	Κακαβὰ Αἰκατερίνη	»

ΣΤ' ΓΕΜΕ Πειραιώς

100.	Ἀρρένων Π. Φαλήρου	Νεγρεπόντης Ἐλευθέριος	Γ/ρχης
101.	Καλλιπόλεως	Μίχος Δημήτριος	»
102.	Μικτόν Ἀμφιθέας	Παπαράκη-Μικρούδη Ἑλλη	»

Σεμινάριο Β'

(Λειτουργήσε τό πρωί (9 π.μ. ὡς 1 μ.μ.) τῆς Παρασκευῆς 17 Μαρτίου καί τό ἀπόγευμα (4 ὡς 8 μ.μ.) τοῦ Σαββάτου 18 Μαρτίου, τῆς Δευτέρας 20 Μαρτίου, τῆς Τρίτης 21 Μαρτίου καί τῆς Τετάρτης 22 Μαρτίου 1978, στό ἀμφιθέατρο τοῦ Πολεμικοῦ Μουσείου, ὁδός Βασιλ. Σοφίας καί Ριζάρη 2).

Μ ε τ ε ῖ χ α ν

Α' ΓΕΜΕ Ἀθηνῶν

1.	ΙΘ' Ἀρρ. Ἀθηνῶν	Καραγιώργος Δημήτριος	Β. Γ/ρχης
2.	Κ' Ἀρρ. Ἀθηνῶν	Χριστοδούλου Ἀλεξάνδρα	Β. Γ/ρχης
3.	Η' Θηλ. Ἀθηνῶν	Παπαϊωάννου Ἰουλία	Γ/ρχης
4.	Γ' Μικτόν Ἀθηνῶν	Λακιοῦ Κυριακή	»
5.	Α' Ἑσπερινόν Ἀθηνῶν	Μιχαλοπούλου-Δρίβα Ἰωάννα	»
6.	Ζ' Ἑσπερινόν Ἀθηνῶν	Μπούτος Ἡλίας	»
7.	Η' Ἑσπερινόν Ἀθηνῶν	Γουμένακη Ζαφειρία	»

Β' ΓΕΜΕ Ἀθηνῶν

8.	ΚΑ' Θηλέων Ἀθηνῶν	Κακάμης Ἡλίας	Γ/ρχης
9.	Γ' Ἀρρ. Ἀθηνῶν	Μπαλμπούξης Ζήσης	Β. Γ/ρχης
10.	Ε' Ἀρρ. Ἀθηνῶν	Ἀσημακόπουλος Γεώργιος	Γ/ρχης
11.	ΙΑ' Θηλ. Ἀθηνῶν	Φαρμάκη Ἀσπασία	»
12.	Β' Ἑσπερινόν Ἀθηνῶν	Ροζάκης Γεώργιος	Β. Γ/ρχης
13.	Θ' Ἑσπερινόν Ἀθηνῶν	Παπαδοπούλου Δέσποινα	Γ/ρχης

Γ' ΓΕΜΕ Ἀθηνῶν

14.	ΙΕ' Ἀρρ. Ἀθηνῶν	Σκιαδᾶς Γεώργιος	Β. Γ/ρχης
15.	ΙΕ' Θηλ. Ἀθηνῶν	Κατσιβαρδέλου Παναγιώτα	Γ/ρχης
16.	Θηλέων Γαλατσίου	Βάχλα Ἰλέα	»

Δ' ΓΕΜΕ Ἀθηνῶν

17.	Δ' Ἀρρ. Ἀθηνῶν	Χατζηραφᾶλ Νικόλαος	Γ/ρχης
18.	Ζ' Θηλ. Ἀθηνῶν	Παπαδημητροπούλου Ἑλπινίκη	»
19.	Θηλέων Ν. Φιλαδελφείας	Παπαϊωάννου Βασιλική	»

20.	ΙΗ' Ἀρρ. Ἀθηνῶν	Πλάκας Δημήτριος	Γ/ρχης
21.	ΚΒ' Ἀρρ. Ἀθηνῶν	Τσουπίδης Γεώργιος	Α/θμιος
22.	Μικτόν Ν. Φιλαδελφείας	Καράβολος Σταμάτιος	Γ/ρχης
23.	Μικτόν Ν. Χαλκηδόνος	Πήλιος Πολυζώης	»
24.	Μικτόν Σεπολίων	Μαναλακάκη Μαγδαληνή	»
25.	ΣΤ' Ἐσπερινόν Ἀθηνῶν	Μάζαρης Δημήτριος	»

Ε' ΓΕΜΕ Ἀθηνῶν

26.	Α' Μικτόν Ταύρου	Λουποσυριδάκος Χρήστος	Γ/ρχης
27.	Κ' Θηλέων Ἀθηνῶν	Χαρλαύτη Κων/να	»
28.	Β' Μικτόν Ταύρου	Κοντανέλλης Μιχαήλ	
29.	Α' Ἀρρένων Ἀθηνῶν	Τσιάκας Κων/νος	»
30.	Θ' Ἀρρένων Ἀθηνῶν	Κεχαγιάς Νικόλαος	Β. Γ/ρχης
31.	ΙΒ' Ἀρρένων Ἀθηνῶν	Θεολογίτου Ἄννα	Γ/ρχης
32.	ΙΔ' Ἀρρ. Ἀθηνῶν	Ψιμάρνης Ζαχαρίας	»
33.	Γ' Θηλ. Ἀθηνῶν	Κωνσταντᾶρα Αἰκατερίνη	»
34.	ΙΒ' Θηλ. Ἀθηνῶν	Κατσούλας Κων/νος	»
35.	Ε' Ἐσπερινόν Ἀθηνῶν	Περπελές Ἡλίας	»

ΣΤ' ΓΕΜΕ Ἀθηνῶν

36.	ΙΖ' Ἀρρ. Ἀθηνῶν	Σταματοπούλου Ἑλένη	Γ/ρχης
37.	Δ' Θηλ. Ἀθηνῶν	Ταπαντζή Ἀγγελική	»
38.	ΙΓ' Θηλ. Ἀθηνῶν	Μαρκοπούλου Μαργαρίτα	»
39.	Α' Ἀρρ. Ζωγράφου	Μωραΐτου-Πλησσή Γιαννούλα	Β. Γ/ρχης
40.	Α' Θηλ. Ζωγράφου	Βλάχου Ἑλένη	Γ/ρχης

Ζ' ΓΕΜΕ Ἀθηνῶν

41.	Ἀρρ. Βύρωνος	Φασούλα Ἀθηνᾶ	Β. Γ/ρχης
42.	Θηλ. Δάφνης	Περαντινῶ Αἰκατερίνη	Γ/ρχης
43.	Ἀρρ. Ἡλιουπόλεως	Φλῶκος Κυριάκος	»
44.	Ἀρρ. Ὑμηττοῦ	Ρεμπέλης Νικόλαος	»

Α' ΓΕΜΕ Ἀνατ. Ἀττικῆς

45.	Ἀρρ. Ν. Ψυχικοῦ	Καβρουλάκης Νικόλαος	Γ/ρχης
46.	Ἀρρ. Χαλανδρίου	Σιδερῆς Φώτιος	»

Β' ΓΕΜΕ Ἀνατ. Ἀττικῆς

47.	Μικτόν Πεύκης Ἀττικῆς	Οἰκονόμου Εὐστράτιος	Γ/ρχης
48.	Θηλ. Ἀμαρουσίου	Μπλουγουράς Θεόδ.	»
49.	Ἀρρ. Κηφισίας	Κατσαρά Ἄννα	»

Γ' ΓΕΜΕ Ἀνατ. Ἀττικῆς

50.	Μικτόν Σταυροῦ		
	Ἀγ. Παρασκευῆς	Κόντος Διονύσιος	Γ/ρχης
51.	Μικτόν Κοντοπεύκης		
	Ἀγ. Παρασκευῆς	Ἀθανασοπούλου Αἰκατερίνη	»
52.	Θηλέων Ἀγ. Παρασκευῆς	Λυκούδη Μαρία	Α/θμιος
53.	Παιανίας	Καρακίτσος Ἡλίας	Γ/ρχης
54.	Κορωπίου	Τζοῖτου Εὐφροσύνη	Γ/ρχης
55.	Σπάτων	Σκαβάρα Ἀρίστη	Β. Γ/ρχης

56. Παλλήνης Παπασιδέρη Γεωργία Γ/ρχης

Δ' ΓΕΜΕ 'Ανατ. 'Αττικής

57. 'Αλσυνπόλεως Παρασκευαΐδης Εϋστράτιος Γ/ρχης
 58. Μικτόν Ν. 'Ηρακλείου Τσολάκη Ειρήνη »
 59. 'Αρρ. Ν. 'Ιωνίας Πανταζάτος Χαράλαμπος »
 60. Θηλ. Ν. 'Ηρακλείου Μοδάτσος Στερεός »
 61. Μεταμορφώσεως Κεραμίδας Παναγιώτης »

Α' ΓΕΜΕ Δυτ. 'Αττικής

62. 'Αρρ. Ν. Λιοσίων Καλεντερίδης Στέφανος Γ/ρχης
 63. ΙΑ' 'Αρρ. 'Αθηνών Καραπάτη Ειρήνη Β. Γ/ρχης
 64. Α' Θηλ. Περιστερίου Βολιώτης Νικόλαος »
 65. 'Αγ. Φανουρίου Γαϊτανάρης 'Αναστάσιος Γ/ρχης

Β' ΓΕΜΕ Δυτ. 'Αττικής

66. Μικτόν Δάσους Χαϊδαρίου Λυμπέρη 'Αγγελική Γ/ρχης
 67. Α' 'Αρρ. Αιγάλεω Ζαχαριάδου Σοφία Καθηγ.
 68. Θηλ. Χαϊδαρίου Μαρίνη 'Ελένη Γ/ρχης
 69. 'Αρρ. Κορυδαλλού Γαλατσάνος 'Ιωάννης »

Γ' ΓΕΜΕ Δυτ. 'Αττικής

70. 'Ασπροπύργου Κότσιρα Νίκη Γ/ρχης
 71. Καματερού Σέργη Μαρία »
 72. Β' Μικτόν Πετρουπόλεως Γεωργιάδου Εθαγγελία »
 73. 'Ελευσίνος Καρατζούλης 'Αριστ. »

Α' ΓΕΜΕ Πειραιώς

74. Ράλλειος Θηλ. Πειραιώς Νιαρχάκου Σταυρούλα Γ/ρχης
 75. Β' Μικτόν Θηλ. » Σπυρόπουλος 'Αναστάσιος »
 76. Β' 'Αρρ. » Νικολετοπούλου Βασιλική »
 77. Γ' 'Αρρ. » Παπανικολάου 'Ιφιγένεια »
 78. ΣΤ' Θηλ. » Σόκαρη Μαργαρίτα Β. Γ/ρχης
 79. Α' Μικτόν » Βέκιου Εθαγγελία Γ/ρχης
 80. Μικτόν Καστέλλας » Μουλακάκης Γεώργιος »

Β' ΓΕΜΕ Πειραιώς

81. 'Αρρ. Νικαίας 'Εφραιμίδης Θεόδωρος Β. Γ/ρχης
 82. Θηλ. Δραπετσώνας Πετρόπουλος 'Αθανάσιος Γ/ρχης
 83. Δ' Θηλ. Πειραιώς Βαβαλέτσκος Θεόδωρος »

Γ' ΓΕΜΕ Πειραιώς

84. Α' 'Αρρ. Καλλιθέας Σεμιλαδάς 'Εμμανουήλ Γ/ρχης
 85. Β' 'Αρρ. Καλλιθέας Φραγκέλλης Παναγιώτης »
 86. Α' Θηλ. Καλλιθέας Δημητρίου Μαρίνος Β.Γ/ρχης
 87. Β' Θηλ. Ν. Σμύρνης Πρωτοπαπαδάκη Μαριάνθη Γ/ρχης
 88. Τζιτζιφιών Μικτόν Δαούλα Χρυσή »

Δ' ΓΕΜΕ Πειραιώς

89.	Άγ. Παντελεήμονος	Ντοῦρος Κων/νος	Γ/ρχης
90.	Άρρ. Άγ. Δημητρίου	Νικολακοπούλου Άγγελική	»

Ε' ΓΕΜΕ Πειραιώς

91.	Δ' Άρρ. Πειραιώς	Νικολάου Ίωάννης	Γ/ρχης
92.	Άγ. Ίωάννου Ρέντη	Κτενίδης Ίλίας	»
93.	Γ' Θηλ. Πειραιώς	Γιδαράκος Εὔριπίδης	»
94.	Θηλέων Μοσχάτου	Τεγούλια Ήλπίδα	»

ΣΤ' ΓΕΜΕ Πειραιώς

95.	Καλαμακίου	Σκλαβενίτου Άριστέα	Γ/ρχης
96.	Γλυφάδας	Θωμόπουλος Λεωνίδα	»
97.	Μικτόν Ήλληνικοῦ	Παπαδοπούλου Εὔτέρπη	»
98.	Θηλ. Π. Φαλήρου	Γαλίτη Ήλένη	»

Β'. ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Λειτουργήσε τό πρωί (9 π.μ. ὡς 1 μ.μ.) τῆς Δευτέρας 27 Μαρτίου, τῆς Τρίτης 28 Μαρτίου, τῆς Τετάρτης 29 Μαρτίου, τῆς Πέμπτης 30 Μαρτίου καί τῆς Παρασκευῆς 31 Μαρτίου 1978, στό ἀμφιθέατρο τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης).

Μ ε τ ε ἴ χ α ν

Α' Ἑκπαιδευτικὴ Περιφέρεια Θεσσαλονίκης

1.	Β' Ἀρρένων	Θεσ/νίκης	Μασσαλᾶ Εὐρυδίκη	Γ/ρχης
2.	Γ' Ἀρρένων	»	Μπρίζας Χρήστος	»
3.	ΙΔ' Ἀρρένων	»	Τρεμόπουλος Κων/νος	»
4.	Α' Θηλέων	»	Βλιαγκόφτης Θωμᾶς	»
5.	Γ' Θηλέων	»	Γκουτζινοπούλου Αἰκατερίνη	»
6.	Ε' Θηλέων	»	Μωραΐτου Μαρία	»
7.	ΣΤ' Θηλέων	»	Γιάσογλου Παυλίνα	»
8.	Η' Θηλέων	»	Παπαποστόλου Ἀνδρομάχη	»
9.	ΙΓ' Θηλέων	»	Χαραμπάρα Παναγιώτα	»
10.	Β' Ἑσπερινόν	»	Γκότσης Ἀθανάσιος	»
11.	Κουφαλίων	»	Χαριτωνίδου Ἑλένη	»
12.	Νέας Χαλκηδόνος		Δανιηλίδου Στέλλα	»
13.	Πύργου		Τάνης Ἰωάννης	»
14.	Σίνδου		Παπαθανασίου Ἡλέκτρα	»
15.	Π. Τζημουρώτα (ιδιωτικό)		Μαυρομμάτης Εὐριπίδης	Β.Γ/ρχης
16.	Ν. Τζημουρώτα (ιδιωτικό)		Χατζηαντωνίου Μαρία	Β.Γ/ρχης

Β' Ἑκπαιδευτικὴ Περιφέρεια Θεσσαλονίκης

17.	Α' Ἀρρένων	Θεσ/νίκης	Σιδέρης Ἀπόστολος	Γ/ρχης
18.	Ε' Ἀρρένων	»	Ἀγιάνογλου Θεόδωρος	»
19.	Η' Ἀρρένων	»	Δρεπανίδης Εὐγένιος	»
20.	Θ' Ἀρρένων	»	Σακελλαρίου Δημήτριος	»
21.	Β' Θηλέων	»	Καραγεωργίου Ἀλίκη	»
22.	Ζ' Θηλέων	»	Στυλοπούλου Αἰκατερίνη	»
23.	Θ' Θηλέων	»	Βουτυρᾶ Ἀθηνᾶ	»
24.	ΙΒ' Θηλέων	»	Δεβετζή Ἀφροδίτη	»
25.	Βασιλικῶν		Κατερινάκη Ἐριφύλη	»
26.	Ἐπανομῆς		Παπαδάκης Ἀναστάσιος	»
27.	Α' Καλαμαριάς Μικτόν		Ἰωαννίδου Πανδώρα	»
28.	Β' Καλαμαριάς Μικτόν		Παπαδημητρίου Βασίλειος	»
29.	Ν. Μηχανιώνας		Ζημάρη Παγώνα	»
30.	Τριλόφου		Μαργίδης Πέτρος	»
31.	Φοίνικος		Δούκα Ἀσπασία	»
32.	Δέλγιου	(ιδιωτικό)	Ἀναγνωστούδη Εὐφροσύνη	Α/θμιος
33.	«Λύκειο»	»	Τζιόλας Νικόλαος	Γ/ρχης
34.	«Σχολή Κων- σταντινίδη»	»	Μπαλτᾶς Σωτήριος	»
35.	«Τρεῖς Ἱεράρχες»	»	Ἀλεξάκης Χρήστος	Καθηγ.
36.	«Ἑλληνικό Κολλέγιο»	»	Σαχπεκίδης Ρόδιος	Γ/ρχης

Γερμανική Σχολή (διωτικό)	Ζαχαρόπουλος Νικόλαος	Λ/ρχης
Έλληνογαλλ. Σχολή		
«Καλαμάρι»	Καρέκλας Έμμανουήλ	Γ/ρχης

Γ' Εκπαιδευτική Περιφέρεια Θεσσαλονίκης

37. Γ' Άρρένων	Θεσ/νίκης	Παπαδόπουλος Θεόδωρος	Γ/ρχης
38. Δ' Άρρένων	»	Ζαλίδου-Γιαννακού Εύθυμία	»
39. Ζ' Άρρένων	»	Παπαϊωάννου-Σγούρας Δήμος	»
40. ΙΓ' Άρρένων	»	Γκατζά Άγγελική	»
41. Ι' Θηλέων	»	Ποριά Άργυρώ	»
42. ΙΑ' Θηλέων	»	Άνδρέου Σωτηρία	»
43. Α' Έσπερινόν	»	Παπαδόπουλος Άνέστης	»
44. Γεφύρας Μικτόν		Χριστοδούλου Άδαμάντιος	»
45. Νέας Μεσημβρίας		Χατζηγιαννάκης Λά .αρης	»
46. Πολίχνης		Δημητρακόπουλος Παναγιώτης	»
47. Προχώματος		Όμπέση Άναστασία	»
48. Συκεών Μικτόν		Καλούδης Ίωακείμ	»
49. Κλεοπ. Θερμού (ιδιωτικό)		Ζηκουρίδης Άριστοτέλης	Β.Γ/ρχης

Δ' Εκπαιδευτική Περιφέρεια Θεσσαλονίκης

50. ΙΒ' Άρρένων	Θεσ/νίκης	Συρόπουλος Άθανάσιος	Γ/ρχης
51. Άσβεστοχωρίου Μικτόν		Παπαδοπούλου Μερσίνη	»
52. Τούμπας Άρρένων		Παπαδόπουλος Δημήτριος	»
53. » Θηλέων		Κισσοπούλου Εύτυχία	»
54. Τριανδρίας Μικτόν		Λακάκη Βασιλική	»
55. Χαριλάου Άρρένων		Σπανόπουλος Θωμάς	»
56. » Θηλέων		Ρούση-Κιδώνα Μαίρη	»
57. Δελασάλ (ιδιωτικό)		Παπαδόπουλος Εύαγγελος	Γ/ρχης
58. «Άνατόλια»			
Άρρένων	»	Νικολάου Μιχαήλ	Β.Γ/ρχης
59. «Άνατόλια»			
Θηλέων	»	Σγουροῦ Έλένη	Γ/ρχης
60. Τά «Δημήτρια»	»	Καραλιόλιος Παναγιώτης	Β.Γ/ρχης

Ε' Εκπαιδευτική Περιφέρεια Θεσσαλονίκης

61. ΣΤ' Άρρένων	Θεσ/νίκης	Γεράκης Θεόδωρος	Γ/ρχης
62. ΙΑ' Άρρένων	»	Γιαγλής Δημήτριος	Α/θμιος
63. Δ' Θηλέων	»	Ίγνατιάδου Άρετή	Γ/ρχης
64. Άγίου Άθανασίου		Παπαδόπουλος Παναγιώτης	»
65. Άμπελοκήπων Άρρένων		Κουτλιάνης Έμμανουήλ	»
66. Διαβατών		Παπαγεωργίου Μαρία	Γ/ρχης
67. Δρυμού		Παναγιωτίδου Έλένη	Β.Γ/ρχης
68. Εδόσμου Μικτόν		Πύρρος Ίωάννης	Γ/ρχης
69. Λαγκαδά		Ούζοῦνη Εύτέρπη	»
70. Ώραιοκάστρου		Ντουπτιόγλου Δημήτριος	»
71. Σταυρουπόλεως Θηλέων		Γαλάνη Μαρία	»
72. Γκρουζοῦδη (ιδιωτικό)		Κεσόπουλος Άριστείδης	Α/θμιος
73. Γ. Θερμού	»	Σαουρίδου Κυριακή	»
74. Εῦ. Καραμάνογλου	»	Τσέτση Έλευθερία	Καθηγ.

4. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

για την πειραματική εφαρμογή του
σχολικού - επαγγελματικού προσανατολισμού
στό Γυμνάσιο

(Μέ τη συνεργασία του ΟΑΕΔ)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 1978

Ἀγαπητοί συνάδελφοι,

Εἶναι αἶτημα κάθε ἐποχῆς οἱ ἐμπειρότεροι νά παραστέκονται τοὺς νέους στὴν κρίσιμη γι' αὐτοὺς φάση γιὰ ἐκλογή πορείας ζωῆς. Ὅμως τὸ αἶτημα αὐτὸ γίνεται περισσότερο ἐπιτακτικὸ στὴν ἐποχὴ μας, ἐπειδὴ χαρακτηρίζεται ἀπὸ ραγδαῖες κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικὲς ἐξελίξεις, ἀπὸ αὐξημένες ἀπαιτήσεις διαβίωσης καὶ ἐπιπλέον ἀπὸ ἓνα πλῆθος ἐπαγγελμάτων ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κατακλυσμὸ πληροφορήσεως γιὰ τὸ καθεῖνα, ὅχι πάντοτε ὑπεύθυνης. Καὶ ξέρουμε ὅλοι, καὶ σεῖς πολὺ περισσότερο ἐπειδὴ ζεῖτε ἀπὸ πολὺ πῶς κοντὰ τὸ νέο ἄνθρωπο, πόση ἀνασφάλεια τοῦ προκαλοῦν ὅλα αὐτὰ καὶ πόσο τοῦ εἶναι ἀπαραίτητη ἡ βοήθεια ἀπὸ ὑπεύθυνους φορεῖς.

Ἡ Πολιτεία, γιὰ νά ἀνταποκριθεῖ στὶς ὑποχρεώσεις της στὸ θέμα αὐτὸ, ἔχει καθιερώσει, ὅπως γνωρίζετε, στὰ πλαίσια τῆς πρόσφατης ἐκπαιδευτικῆς ἀλλαγῆς, μὲ τὸ ἀρθρο 28 τοῦ νόμου 309/1976, τὸ θεσμὸ τοῦ σχολικοῦ-ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ στὴν πρώτη βαθμίδα τῆς δευτεροβάθμιας ἐκπαιδεύσεως, τὰ γυμνάσια. Μὲ τὸ θεσμὸ αὐτὸ οἱ ἀρμόδιοι σχολικοὶ παράγοντες ἐπιζητοῦν νά βοηθήσουν στὴν ἐπαγγελματικὴ ὀρίμανση τοῦ νέου ἀνθρώπου καὶ νά διευκολύνουν τὴν πλήρη ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητάς του σέ

όλες της τīs διαστάσεις, ὥστε νά μπορεῖ ὁ ἴδιος νά γνωρίζει τόν ἑαυτό του – τīs κλίσεις, τά διαφέροντα καί τīs ἱκανότητές του· παράλληλα τοῦ παρέχουν πληροφορίες γιά τόν κόσμο τῶν ἐπαγγελμάτων – τί ἀπαιτοῦν καί τί προσφέρουν· τέλος τόν βοηθοῦν νά ἀποφασίζει μόνος του ποιές σπουδές ἢ ποιό ἐπάγγελμα τοῦ ταιριάζει νά ἀκολουθήσει, ὥστε ἡ κρίσιμη αὐτή ἀπόφασή του νά ἀποβεῖ σέ ὄφελος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καί δικό του, ἐπειδή διαφορετικά εἶναι δυνατό νά γίνει πηγή ἀπογοητεύσεως καί δυστυχίας.

Ὁ θεσμός τοῦ σχολικοῦ - ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ θά ἐφαρμοσθεῖ πειραματικά, μέ περιορισμένους στόχους, κατά τό τελευταῖο δίμηνο τοῦ σχολικοῦ ἔτους πού διανύουμε, στή Γ' τάξη τοῦ γυμνασίου, ἐπειδή οἱ μαθητές τῆς τάξεως αὐτῆς βρίσκονται σέ σταυροδρόμι ἐκλογῆς τύπου σπουδῶν ἢ ἐπαγγέλματος.

Ἡ νεολαία τῶν σχολείων καί τό κοινωνικό σύνολο πολλά περιμένουν ἀπό τό θεσμό αὐτό, γιά τόν ὅποιο ἡ εὐθύνη καί ἡ τιμή τῆς πρώτης ἐφαρμογῆς στὸν τόπο μας δίνεται σέ σᾶς. Καί τό ΚΕΜΕ, στήν προσπάθειά του νά βοηθήσει στή σωστή θεμελίωση τοῦ θεσμοῦ, ὀργανώνει μέ τή συνεργασία τοῦ ΟΑΕΔ καί τοῦ Βρετανικοῦ Συμβουλίου τό σεμινάριο αὐτό πού σᾶς καλοῦμε νά λάβετε μέρος.

Μέ τήν πίστη ὅτι ὁ ἐκπαιδευτικός κόσμος θά ἐνστερνισθεῖ καί θά στηρίξει τό νέο θεσμό, ὥστε νά γίνει γόνιμος καί καρποφόρος, σᾶς ἀπευθύνω ἀπό μέρους καί τῶν συναδέλφων μου θερμό χαιρετισμό.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ ΚΕΜΕ
Ἀλέξανδρος Σ. Καρανικόλας

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

1. ΒΑΡΛΑΣ ΠΑΝΑΓ.,	Οἰκονομολόγος, Σύμβουλος
Ἐπαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ ΟΑΕΔ, Ἐπιμελητῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς Πειραιῶς.
2. ΖΑΝΝΗ-ΤΕΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ,	Master Ψυχολογίας, Τμηματάρχης ΟΑΕΔ.
3. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ ΚΟΡΝΗΛΙΑ,	Σύμβουλος Ἐπαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ ΟΑΕΔ.
4. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ ΑΛΕΞ.,	Πρόεδρος τοῦ ΚΕΜΕ.

5. ΚΑΤΣΑΔΩΡΟΣ ΠΑΝΑΓ.,	Έπαγγελματικός Σύμβουλος
ΟΑΕΔ.
6. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΑΚΟΣ ΑΝΑΓ.,	Σύμβουλος Β' του ΚΕΜΕ.
7. MILLER J.C.,	Άνώτερος Συνεργάτης (Se-
nior Fellow) του Βρετανικού
Έθνικού Ίνστιτούτου Σχολι-
κού- Έπαγγελματικού Προσα-
νατολισμού και Συμβουλευ-
τικής (NICEC).
8. ΤΖΑΒΕΛΛΑ ΝΙΚΗ,	B.Sc. Ψυχολογίας, Σύμβουλος
Έπαγγελματικού προσανα-
τολισμού ΟΑΕΔ.
9. ΤΖΟΛΑ ΘΕΟΔΩΡΑ,	D.E.S.S. Ψυχολογίας, καθη-
γήτρια Μ.Ε.
10. WOODHEAD J.,	Master Όδηγητικής.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΑΘΗΝΩΝ (Α' και Β')*

(Άμφιθέατρο Πολεμικού Μουσείου, Βασ. Σοφίας και Ριζάρη 2)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 17 Μαρτίου

- ΕΝΑΡΞΗ 1. Χαιρετισμός του Έργου του Έθνικης Παιδείας και
Θρησκευμάτων κ. ΙΩΑΝΝΗ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ.
2. Εισήγηση του Προέδρου του ΚΕΜΕ κ. ΑΛΕΞ. ΚΑ-
ΡΑΝΙΚΟΛΑ
- 1η ΩΡΑ Εισήγηση κ. MILLER: Έ αναγκαιότητα της εφαρμογής
του σχολικού-επαγγελματικού προσανατολισμού.
(Διάλειμμα 10')
- 2η ΩΡΑ Εισήγηση κ. MILLER: Έ ψυχολογία των επαγγελματιών.
(Διάλειμμα 20')
- 3η ΩΡΑ Εισήγηση Κας ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ: Τα επαγγέλματα και ή
κοινωνική και ψυχολογική σημασία τους.
(Διάλειμμα 10')
- 4η ΩΡΑ Εισήγηση κ. ΚΑΤΣΑΔΩΡΟΥ: Τα βασικότερα σφάλματα
και παραλείψεις στη χώρα μας κατά την έκλογή σπουδών
και επαγγέλματος από τους νέους.

ΣΑΒΒΑΤΟ 18 Μαρτίου

- 1η ΩΡΑ Εισήγηση κ. MILLER: Παράγοντες που επιδρούν στην

* Όρες εργασίας: Σεμινάριο Α' από 9 π.μ. ως 1 μ.μ. Σεμινάριο Β' από 4 μ.μ. ως 8 μ.μ. Έ έναρξη
και ή πρώτη ήμερα είναι κοινές για τα δύο τμήματα: από 9 π.μ. ως 1 μ.μ.

έκλογή σπουδών καί επαγγέλματος.

(Διάλειμμα 10')

2η ΩΡΑ Εισήγηση κ. MILLER: 'Ανάπτυξη υπηρεσιών για τό σχολικό-επαγγελματικό προσανατολισμό.

(Διάλειμμα 20')

3η ΩΡΑ Εισήγηση Κας ZANNH-ΤΕΛΙΟΠΟΥΛΟΥ: Τρόποι ταξινόμησης των επαγγελμάτων.

(Διάλειμμα 10')

4η ΩΡΑ Εισήγηση κ. ΒΑΡΛΑ: 'Η κατανομή του οικονομικά ένεργου πληθυσμού της Ελλάδας κατά επαγγέλματα και στοιχεία για την αγορά εργασίας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 20 Μαρτίου

1η ΩΡΑ Εισήγηση κ. MILLER: Βασικά στοιχεία του σχολικού-επαγγελματικού προσανατολισμού.

(Διάλειμμα 10')

2η ΩΡΑ Συνέχεια εισηγήσεως κ. MILLER.

(Διάλειμμα 20')

3η ΩΡΑ Εισήγηση Κας TZABΕΛΛΑ: 'Η δομή της επαγγελματικής μονογραφίας καί παρουσίαση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων.

(Διάλειμμα 10')

4η ΩΡΑ Παρουσίαση πρόσθετων αντιπροσωπευτικών δειγμάτων επαγγελματικής μονογραφίας (Κα ZANNH-ΤΕΛΙΟΠΟΥΛΟΥ).

ΤΡΙΤΗ 21 Μαρτίου

1η ΩΡΑ Συνέχεια παρουσιάσεως αντιπροσωπευτικών δειγμάτων επαγγελματικής μονογραφίας (κ. ΒΑΡΛΑΣ).

(Διάλειμμα 10')

2η ΩΡΑ Εισήγηση κ. MILLER: Συνέχεια της εισηγήσεως για τα βασικά στοιχεία του σχολικού-επαγγελματικού προσανατολισμού.

(Διάλειμμα 20')

3η ΩΡΑ Συνέχεια εισηγήσεως κ. MILLER.

(Διάλειμμα 10')

4η ΩΡΑ Εισήγηση κ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΑΚΟΥ: Ποιοί δρόμοι ανοίγονται για τους αποφοίτους του γυμνασίου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 22 Μαρτίου

1η ΩΡΑ Εισήγηση κ. MILLER: 'Ο συντονιστικός ρόλος του γυμνασιάρχη στο σχολικό - επαγγελματικό προσανατολισμό.

- (Διάλειμμα 10')
- 2η ΩΡΑ Συνέχεια εισηγήσεως κ. MILLER.
(Διάλειμμα 20')
- 3η ΩΡΑ Εισήγηση δίδας ΤΖΟΛΑ: Όργάνωση του σχολικού-
επαγγελματικού προσανατολισμού κατά το πρώτο στάδιο
της πειραματικής εφαρμογής του στη Γ' γυμνασίου.
- 4η ΩΡΑ Συζήτηση πάνω στην οργάνωση του ΣΕΠ κατά το πρώτο
στάδιο της πειραματικής εφαρμογής του.
(Συντονιστής ο Πρόεδρος του ΚΕΜΕ κ. ΚΑΡΑΝΙΚΟ-
ΛΑΣ)

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Αμφιθέατρο Κτηνιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου)
Ήμέρες εργασίας: 27, 28, 29, 30 και 31 Μαρτίου από 9 π.μ. ως 1 μ.μ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 27 Μαρτίου

- ΕΝΑΡΞΗ 1. Χαιρετισμός του Υπουργού Βορείου Έλ-
λάδος κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΡΤΗ.
2. Εισήγηση του Προέδρου του ΚΕΜΕ κ. ΑΛΕΞ. ΚΑ-
ΡΑΝΙΚΟΛΑ

Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται το πρόγραμμα του Σεμιναρίου Α΄
Αθηνών με μόνη μεταβολή: στην 3η ώρα της Δευτέρας 27 Μαρτίου
θά εισηγηθεί αντί της Κας Καλογήρου ή Κα Woodhead Jean.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	Σελίδα 5
----------------	-------------

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ

Χαιρετισμός του Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. ΙΩ. Μ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ	7
Χαιρετισμός του Ὑπουργοῦ Βορείου Ἑλλάδος κ. Ν. ΜΑΡΤΗ	9
Προσφώνηση του προέδρου του ΚΕΜΕ κ. ΑΛΕΞ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑ	11

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. J. C. MILLER, Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ σχολικοῦ – ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ (θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ προβλήματα)	18
2. J. WOODHEAD, Ὁ καθηγητὴς καὶ ὁ σχολικὸς – ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμός	81
3. ΚΟΡΝ. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ, Τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ ψυχολογικὴ σημασία τους	88
4. Κ. ΖΑΝΝΗ – ΤΕΛΙΟΠΟΥΛΟΥ, Ταξινόμηση ἐπαγγελμάτων	94
5. Ν. ΤΖΑΒΕΛΛΑ, Δομὴ τῆς ἐπαγγελματικῆς μονογραφίας	106
6. ΑΝ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΑΚΟΥ, Ποιοὶ δρόμοι ἀνοίγονται γιὰ τοὺς ἀποφοίτους τοῦ γυμνασίου	115
7. Π. ΚΑΤΣΑΔΩΡΟΥ, Τὰ βασικότερα σφάλματα καὶ παραλείψεις στὴ χώρα μας κατὰ τὴν ἐκλογὴ σπουδῶν καὶ ἐπαγγέλματος ἀπὸ τοὺς νέους	123
8. Π. ΒΑΡΛΑ, Ἡ κατανομὴ τοῦ οἰκονομικὰ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδας κατὰ ἐπαγγέλματα καὶ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἀγορὰ ἐργασίας	129
9. Θ. ΤΖΟΛΑ, Ὁργάνωση τοῦ ΣΕΠ κατὰ τὸ πρῶτο στάδιο τῆς πειραματικῆς ἐφαρμογῆς του στὴ Γ' γυμνασίου	142

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

1. Ὁ ΣΕΠ γενικά	152
-----------------------	-----

2. 'Ο ΣΕΠ καί τό εκπαιδευτικό μας σύστημα	163
3. 'Ανακεφαλαιώση - Πλαίσιο ἐργασίας	172

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΠΑ ΓΕΛΜΑΤΩΝ

1. Ψυχο-κοινωνικά επαγγέλματα	175
2. Παραϊατρικά επαγγέλματα	199
3. 'Επαγγέλματα σχετικά μέ τίς φυσικές ἐπιστήμες	213
4. 'Άλλες μονογραφίες	248

Ε Π Ι Μ Ε Τ Ρ Ο

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

1. 'Η ἐγκύκλιος ἀριθ. 551/24-2-78 τοῦ ΚΕΜΕ	261
2. 'Η ἐγκύκλιος ἀριθ. 766/10-3-78 τοῦ κ. 'Υπουργοῦ 'Εθνικῆς Παιδείας καί Ὁρησκευμάτων	263
3. Τά ὀνόματα τῶν εκπαιδευτικῶν πού πήραν μέρος στά σεμι- νάρια	265
4. Τό πρόγραμμα τῶν σεμιναρίων	274

024000019489

ΕΚΔΟΣΗ Α', 1979 (Ι) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 40.000 - ΣΥΜΒΑΣΗ 3184/1.3.1979

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: "ΚΑΒΑΝΑΣ HELLAS" ΗΛΙΑΣ ΚΑΜΠΑΝΑΣ

